

Comparatus mihi Ioanni Cincinnio Lippiësi, albis zotat. 7. Anno salut. 1525.

Cleopatra ultima Egypti regina, qua simul cu Antonio superavit Augusty. quare ipa serpentibz suis admotis uberibz sese interfecit.

PRæclare mihi de rebus mortaliū mereri uidere mi Hittorpi, cū optimos subinde autores, & uel ad religionem, uel ad alias uitæ partes utilissimos repurgas atq; recudis. Nam cū his qui in urbibus olim, aut tabulam aliquam, aut mœniū partem refecerant, coronas, aliâq; præmia decreuerit antiquitas, qd tibi debet, qui summa fide diligentiaq; multos iam scriptores, è tenebris erutos, deterfo situ ac squalore, in lucem reduxisti: cū nulla monumenta perinde uitam ornent, nulla mœnia, nulla propugnacula respu. fidelius communiant, q̄ litera. Mihi profecto hoc seculū, si, aut pulcherrimi laboris, quem in ueteribus autoribus restituendis nonnulli collocant, utilitatem non intelligit, aut liberalissime meretibus nullā habet gratiā, magis barbare uidet, q̄ fuere ulli unq; Scythæ. Ego sanè ingens me beneficiū accepisse cōfiteor, cū Plinius tuus huc allatus est, doctissimi uiri Iohānis Cæsarii industria, plurimis in locis emēdatus atque illustratus. Nam cum Plinius uelut in compendium contraxerit uniuersam naturæ scientiam, ille mihi unus liber semper uisus est instar locupletis bibliothecæ esse. Dii seruent Cæsariū, qui pulcherrimo quidem operi, uer̄ undiq; & tempore iniuria, & chalcographo: inscitia deprauato, mederi conatus est; in magnis rebus uel uoluisse præclarè ducunt, etiam si parè successerit. Hic aut̄ ut non omnia sanarit Plinii uitia: interdū enim ut Ouidius, inquit, docta plus ual et arte malū. At plurima uulnera adeo feliciter curauit, ut nec cicatrix extet. Paulo ante à Pliniana lectione absterreban̄ honestar̄ artium studiosi: & quemadmodum uiam dumis ac uepribus obsitam, qui iter faciūt, uitant, ita autorem lacear̄, mēdosum, mutilatū, nemo attingebat: uidebaturq; futurū ut neglectus aliqñ prorsus periret, aut à blattis arrosus, aut etiam à cauponū genere in scōbros uersus. Nunc ille tanq̄ diuio aliquo pharmaco, senio exuto repubescit: & bona spes est, cū salebra illa, quæ lectores antea moraban̄, complanata sint, habitur̄ deinceps Pliniū, & cultores, & lectores frequentiores. Id uero ad uniuersam rem literariam conseruandam tuendamq; plurimū momenti attulerit. Quam multis em̄ autoribus non Latinis tm̄, sed Græcis etiam uita reddita est Plinio restituto? Nam ut alios omittā, nec Aristotelis historia animatū, nec Theophrasti scriptū de plantis à nobis intelligi sine Plinio p̄t. Multos hic in illis locos interpretat̄, ut Græci dicūt, παραφρασιω̄s: multos eo uerbor̄ genere exprimit, & cū uerbū ex uerbo uertit, qd Græcæ lectiōi magnam lucem adfert. Proinde cū & tuo sumptu, & Cæsarii labore Pliniū habeamus propemodū fartū, tectū, multū utriq; nostri seculi homines, multū posteritas debet, q̄ uobis autoribus classicus scriptor literariæ supellectili accessit. Demosthenem accepimus, cū Athenis publica bibliotheca incendio consumpta esset, ibiq; Thucydidis historiæ forte condita, unā periissent, memoriter reposuisse integrū illius scriptū. Non minorē profecto seruati Plinii laudem Cæsarius ad posteros afferet, quā & propter renouatū Thucydidē, Demosthenes. Olim regū erat munus, illustres autores ab interitu uindicare, & bibliothecas instruere. Nūc in tanto regū ueterno, priuati quidam homines cupidi reipub. iuuandæ, hanc prouinciā sibi sumūt defendendæ & amplificandæ rei literariæ: quibus hoc plus gratiæ debet, q̄ magno cū periculo fortunæ suar̄, & magna cū inuidia depugnandū illis est cum quodam hominū genere, quod, impio prætextu religionis, summa ui literas opprimere contendit. Porro inter humana omnia nullū erat honestius ornamentū religionis, q̄ litera. Optarim aut̄ & eos autores publicari, qui ueterem historiam reipub. inter Christianos gesta continent. Quod si fieret, de plerisq; quæ hoc tempore in dubiū uocant̄, iudicari, statuiq; commodius posset. Proinde q̄ Egesippū excudis ueterem scriptorem, & non impuē, uehementer probo. Nam & exemplū deletæ Iudaicæ nationis dignum est, quod semper ob oculos nostros uerfetur: unde magnitudinem ac uim iræ diuinæ aduersus impios æstimemus. Et quæ de Christianæ religionis incunabilis ac propugnatione scribit, non erat committendum, ut interciderent. Nam qui nullam antiquitatis notitiam habent, hi mihi, nihilo certius uel de religione, uel de rebus aliis honestis iudicare posse uidentur, quā illi, quos finxit Plato in specu rerum simulacra tantum procul uidere, non intueri propè res ipsas. Vale, Vuittenbergæ, v. Calen̄, Martii.

De Plinio p̄ Iohānez Cæsariū res restituto.

Aron summus sacerdos, ad filios suos ex uoluntate diuina, unctioe legitima, sacerdotij transmisit prerogatiuam 29.a
 Abilam Placidus, Romano imperio restituit 46.a
 Abraham reuersus de Mesopotamia Chebron inhabitabat 48.a
 Acciatici belli initium. 11.a
 Acies armatae, & currus, ante Hierosolymitanæ urbis exitium in nubibus uisa 69.a
 Aegyptus inassueta imbribus regio 49.b
 Aegyptus sibi ipsi imbreis creat, & pluuiarum hubertatis parat 27.a
 Aegyptus decies septingenta & 50. milia hoim. prater Alexandriæ incolas, a scripta habet Ro. fascibus 27.a
 Aegyptius pseudopropheta, triginta milibus Iudæorum associatis sibi, Hierosolymam penetrabat 25.b
 Africa altrix terrarū orbis, subiecta Ro. imperio 70.a
 Agrippa Aristobuli filius, Romā proficiscitur, cōtra Herodē tetrarchā, apud Tiberiū iudicio cōtēdere uolēs. 24.a
 Agrippa Caiū Germanici filiū, in amicitia sibi ascescit. 24.a
 Agrippa iussu Tiberij in uincula ductus, grauibus modis excruciat 24.a
 Agrippa inexpugnabili muro Hierosoly. cingere uolens, morte preuentus, opus imperfectū reliquit 25.a
 Agrippa filius, in locum Agrippæ patris a Claudio Cesare surrogatur 25.a
 Agrip. rex in expugnatione Gamalæ saxo percutitur 42.a
 Agrippe oratio ad populum Iudæorum 25.b
 Agrippe & Beronices ædes Hierosoly. incēse 28.a
 Agrippa rex ad Othonē Romam contendit 47.b
 Agrippina Claudij Caesaris uxor, ipso iure naturæ Romani imperij successorē, principatus exortē reddidit. 25.a
 Aiacis uel Aim uicus 48.a
 Alanū gens fera, Scythiæ incolæ 71.a
 Alanorum bellandi mos 71.a
 Albi præfeti Iudææ auaritia 25.a
 Alchimus in sacerdotium substituitur, Onia principe sacerdotum occiso 29.a
 Alexander Aristobulo fratri in regno succedit 3.c
 Alexander regnum adeptus fratrem interemit 3.a
 Ale. aduersus Lathyrū Ptole. cōgressus, rex cōstituitur. 3.a
 Alexandri fuga de prælio quod contra Obcdam regem Arabiæ gesserat 3.a
 Alex. quinquaginta milia Iudæorum interemit 3.a
 Alexā. moritur duobus superstitibus liberis 3.b
 Ale. moriēs uxori suæ Alexādriæ regnū reliq̃. 3.b. et 29.b
 Alexā. uinculis Magni lapsus, bellum assumit 6.a
 Alex. uictus aufugit, necatis suorum tribus milibus 6.a
 Alexander pacem à Sabinis petens, castris quæ repauerat, Romanis tradit 6.a
 Alexā. triginta milibus suorum, circa Ithabirium montem cæsis, cum decem milibus aufugit 6.b
 Alex. magici criminis accusati corā Casare, defensio. 14.b
 Alexander eunuchorum corruptor 15.b
 Alexandri ex Glaphira filij 18.a
 Alexādri incauti querela, causa mortis 17.a
 Alex. Herodis filiū, se quidā esse simulauit 24.a
 Alexander cognomento Magnus, usq; ad oceanum uicioriam extendit 26.b
 Alexandriæ urbis conditor & descriptio 49.b

Alexandriæ urbis portus difficilis accessu *ibidem.* 8
 Alexandri Magni uirtus 59.b
 Alexādri supra scēmi eisexus cōditionē prælia dispoit. 4.a
 Alexandra reliquis præstans, phariseis quasi inferior obtemperabat 4.a
 Alexādriæ celeri eius obitu destituuntur 4.a
 Alexandriæ magnanimitas 4.a
 Alexandriæ morbus. 4.a
 Alexandriæ uersutum consilium 13.b
 Alexandra filium Hyrcanum in sacerdotium patrum substituit 29.b
 Alexandra moriens Hyrcan. filium heredem bonorum constituit 29.b
 Alexander & Aristobulus Herodis filij custodiae dantur 17.b
 Alex. & Aristobulus uincti ad Casarē mittuntur 17.b
 Alex. & Aristobu. Herodis filij strangulantur 18.a
 Alex. & Philippus duces omnium prudentissimi inuictissimiq; habiti sunt 26.b
 Alex. Aristo. substituitur, penes quē & regnum & sacerdotium usq; ad dies uitæ eius mansit 29.b
 Allegationibus non muneribus informandus iudex 4.b
 Amathus oppidum ubi 46.b
 Amathus Syro sermone, uapor aquarū appellatur 46.b
 Ananias sacerdos occiditur 61.b
 Ananus & Iosephus Curione genitus, Hierosolymitanæ urbis negocijs murisq; instauradis præficiuntur 23.b
 Ananus sex milia armatorum in porticibus templi Hierosolymitani constituit 43.b
 Anani principis sacerdotum desperatio 44.b
 Amnana uicus 3.b
 Annibal multarum regionum uictor, & frequens Romanis triumphis militans, ex duce mercenarius, ex triumphatore factus est fugitiuus 26.b
 Annibal semel uictus, sese reparare nequiuit 26.b
 Animus integer aduersus corruptelam pecuniæ, laqueis auaritiæ non capitur 4.b
 Antigonus clarus militiæ gestis, scenophegiarum die domum reuertitur 2.b
 Antigonus apud Aristo. frēm falso delatus 2.b
 Antig. regijs stipatoribus aduersus imprudēs opprimitur. 2.b
 Antigoni neci decretus locus stratonis turris 2.b
 Antigoni cadauer ad Aristobuli fratris sanguinem delatum clamorem emittit 3.a
 Antigonus Aristobuli iunior filius à Pompeio Romam ducitur 3.a
 Antigo. Casari occurrēs Antipatrū accusat 7.a
 Antig. Ptolemēū improviso impetu iugulari cogit 10.b
 Antigonus Iosippum Herodis frēm occidit 10.b
 Antigonum Herodes obsidet 10.b
 Antigonum obruncat Antonius 11.a
 Antiochus rex, Aegyptum suo imperio adiecit 1.b
 Antio. rex Hebræorū ritus, & ministeria neglexit 1.b
 Antiochus magna manu Hierosolymam ueniens, Hyrcanum obsedit 2.a
 Antiochus uictus à fratribus prælio, fuga sese eripuit ne Antiochus, qui etiam Dionysius appellatur (ci. 2.a) Demetrii frater. 3.b
 Antiochus occiditur 3.b

Antiocho Regi. 300. auri talenta per Hyrcanum donata, ut Hierosolymitanam obsidionem relinqueret	2.4	Aristeus scriba occiditur	61.6
Antiochia Syriae metropolis	33.6	Aristobulus fratrum suorum, etate prouectior, mente promptior	2.4
Antiochia descriptio & situs	33.6	Aristobulus principatum sacerdotij ad regni potentiam uertit	2.4
Antiochia splēdidissima Syriae urbs	17.4	Aristo. sibi primus diadema imponere usurpauit	2.4
Antiochus Comageni filius Caesarē hortatur ut Hierosolymitanæ urbis muros succidat	59.4	Aristobulus matrem fratresq; uinctos arcta custodia detinet	2.4
Antiochus patrem ad mortem cogit	71.6	Aristo. ob fratricidium in graue morbum incidit	2.6
Antipater Idumæus genere	4.6	Aristobulus euulsis uisceribus sanguinem euomit	2.6
Antipater rex uxore Arabica quatuor filios & unam filiam suscepit	6.6	Aristobulus digno paricidij sui circūuenitur pretio	3.4
Antipater aduersus Aristobulum praelio certaturus, Arabum regi filios suos, tanquam charitatis mutue pignora misit	6.6	Aristobulus sibi ipsi uindictam fratricidij exoptat	3.4
Antipater uulneribus exceptis, egregium uirtutis suæ exhibuit testimonium	7.4	Aristobuli finis & imperij & uite.	3.4
Antipater inter amicos à Cesare receptus	7.4	Aristobuli pro facinorosis apud matrem intercessio.	4.4
Antipater Romane reipub. honoribus dignatus.	7.4	Aristobulus ægrotate matre thesauros regio occupat.	4.4
Antipatri oratio ad Cesarem	7.4	Aristobuli uxor & filij in castrum à matre recluduntur.	4.4
Antipater totius Iudææ procurator factus	7.4	Aristobulus regno pulsus, Hierosolymam con-	4.4
Antipater muros Iudæorū edificari poposcit	7.4	fugit	4.6
Antipater Dofidis priuate mulieris filius, in regno ortis, ab Herode præsertur	14.6	Aristobulus Scauro per Pompeium misso obsidione liberatur	4.6
Antipater ab Herode, publice condito testamento, solus successor imperij designatur	14.6	Aristobulus collecta manu hostē insequitur	4.6
Antipater regio cultu, præter diadema, Romæ à Cesare fulcitur	14.6	Aristo. 6000. hostium apud Pappionē praelio fudit.	4.6
Antipatri uitia	15.4	Aristobuli secessione commotus consul Romanus, arma in Iudæam conuertit	4.6
Antipater Samaritanus mirum in modum ab Herode excruciat	19.4	Aristobulus in Alexandrium castrum confugit	4.6
Antipatri ex urbe Roma reditus	20.4	Aristobulus obstupescit propter obsessionem Hierosolymitanæ urbis, nihil non offert, & pauca præstat.	5.4
Antipatri oratio ad Herodē patrē, qua se expurgat	20.6	Aristobulus cum filijs & socero à Pompeio Romam ducitur	5.6
Antipater Caesarē super patris testatur amore	2.4	Aristobuli reditus in Iudæam plurimum turbatum excitauerat	6.4
Antipater se mortis periculo urgeri uidēs, iurum ex filijs imperij heredem scripsit	22.4	Aristobulus Alexandrium reparat	6.4
Antipatri testamentum	22.4	Aristobulus se contra Gabinium, derelictis munitionibus, bello parat	6.4
Antipater paricidij conuictus, morti adiudicatur ab Herode	22.6	Aristobulus in castelli Macheruntis munimenta se recipit	6.6
Antipater iussu Herodis occisus, in Hyrcania sepelitur	22.6	Aristobulus cum filio Antigono à Romanis captus, ad Gabinium mittitur	6.6
Antipas à patre Herode moriēte tetrarchas Iudææ constituitur	22.6	Aristo. in uincula à senatu Romano detrusus	6.6
Antonia castrum prius Baris nominatum	2.6. & 25.6	Aristobuli ex Beronices Salome liberi	18.6
Antonius Cleopatræ amoribus totus deditus	8.6. et 11.4	Aristobulus Hyrcano succedēs, regno sacerdotum adiun-	18.6
Antonius Iudæorum decem milia, Aſcalonem urbem diruere uolentium, necat	33.6	Aristobulus à Pompeio captus cum filijs Romam dirigitur	19.6
Antonia castrum expugnatum & incensum	28.4	Archelai oratio qua Alexandrum paricidij delatum, coram Herode expurgat.	16.6
Antonius ceterio imprudēs iaculo transfigitur	36.6	Archelao reconciliationis inter Herodem & Alexandrum auctori, quinquaginta alēta & sedile gemmis insignitum regali munificentiā conferuntur	17.4
Antoniae castrum muri à Romanis occupantur	64.6	Arche. ab Antipatro iam morituro rex instituitur	22.6
Antonia castrum iussu Titii funditus diruitur.	65.4	Archelao milites plaudentes fidem & beniuolentiam spondent	22.4
Apollinis templum, Caesar cōdidit multisq; ornatus uenustauit	22.4	Archelaus nouem milia Iudæorum celebritate paschali interficit	23.6
Arabes Herodis exercitum graui cæde fundunt	11.4	Archelaus pro pecudibus homines immolauit	23.6
Arabum quinque milia ab Herode cæsa	11.6	Archelaus Idumæus genere	23.6
Arabum septē milia ab Herode cæsa	11.6	Archelaus rectoris munere, nō regis officio fungitur.	23.6
Arabes Iudæorum ad se uenientium uiscera incidunt, ut ex eis aurum corradant	62.6	Archelaus obscenitatis morum, apud Cesarem delatus, Viennam relegatur, opesq; eius thesauris Cesaris associantur	24.4
Aretas ad regnandum à Damascenis expetitus	3.6		
Aries machinamentum bellicū unde nomen habeat.	35.6		

Archelaus Mariannem uxorem repudiens, Glaphiram fratris uxorem sibi copulat 24.a
 Archelai somnium de nouem speciebus à bobus deuoratis. 24.a
 Artabazes Parthorum rex Cleopatram donatus 11.a
 Artorius, qui et Agorius dictus est, à Lucio ad uitam seruatur 66.b
 Asamonei nacti potestatem praesidendi populo, Ionatham sacerdotem summum constituerunt 29.b
 Asidae in societatem Iudeorum asciti 1.b
 Assyrii genus hominum ad auaritiam promptum 62.b
 Ascalon urbs ampla et muris subnixae ualidis, septingentis et uiginti stadiis ab Hierosoly. distat. 33.b
 Ascalonitiae duo milia quingentos Iudeorum strauerunt. 72.b
 Asphaltitis lacus medicabilis plerisque, Herodem sine ullo profectu agrum tenebat 22.a
 Asphaltitis lacus, cruore et caesorum uisceribus, naturae suae speciem mutauit 46.a
 Asphaltitis et Tiberiadis lacuum discrimen 46.b
 Asphaltitis lacus qualitas 47.a
 Asphaltitis lacus aquae, bituminis plenae. 47.a
 Asphaltitis lacus longitudo et latitudo 47.a
 Athenienses pro libertate totius Graeciae, patriam incendio tradiderunt 26.b
 Audacia in bello murus est 52.b
 Augustus mensis finitus Iudeis 68.b
 Aulana ciuitas ubi 52.b
 Auri talenta tria milia et Dauidis sepulchro eruta per Hyrcanum 2.a
 Auri fames nihil sequendum putat, nisi quod ad praesens lucrosum sit 62.b
 Auri trecenta talenta Antiochi regi per Hyrcanum donata, ut Hierosoly. obsidionem relinqueret 2.a
Balsamum ubi nascatur 3.a
 Balsamum quo modo gignatur 47.a
 Baris castrum ab Antonio triumuiro Antonia dictum. 2.b
 Barzafarmanes Persarum satrapa 9.a
 Bellatum septem diebus sine intermissione à populo Iudaico, et Eleazaro principe latronum Hierosoly. 28.a
 Bellorum ciuilium rumor in exercitu Romano, de Vitellij imperio 49.a
 Belli incenium, ignorantia principis 49.a
 Belli dubius euentus 55.b
 Bello ciuili nihil foedius 57.a
 Beronices et Agrippae aedes incensa 28.a
 Besenele urbis expugnatio 3.b
 Besenele urbe expugnata, incolarum octingenti in media ciuitate cruci figuntur 3.b
 Bethesda et Cenopilis à Cestio Romanorum duce incendantur 30.b
 Betesmon Placidus Romano imperio restituit 46.a
 Bituminis Asphaltitis lacus utilitas, et medica operatio. 47.a
 Bituminis glebae in Asphaltitis lacus aquis nantantes 47.a
 Butius uir notae experientiae, et ualidae fortitudinis apud Iudeos 42.a
 Britanniam Romana arma penetrauerunt 69.b
 Britanniam Romano imperio Vespasianus acquisiuit. 32.a
 Britannia Romanorum uirtute in orbem redacta est. 26.b

Caesar Pompeium senatumque Romanum ultra Ionium mare expulit 6.b
 Caesar ueneno interemptus negotium imperfectum reliquit 7.a
 Caesaris oratio qua Herodi respondet 12.a
 Caesari templum de albo marmore iuxta fontes Iordanis Herodes condidit 12.b
 Caesari colossus in medio templi constitutus ab Herode 12.b
 Caesaris consilium de Alexandro et Aristobulo Herodis filijs ad se missis 12.b
 Caesare defuncto Tiberium priuignum suum successorem Romano imperio reliquit 24.a
 Caesariae urbis conditor Iudeus fuit 25.b
 Caesaris mortis opinio Pompei fautoribus ascribitur. 7.a
 Caesaria Iudaeae regionis urbium maxima 38.b
 Caesariae descriptio et situs 38.b
 Caius Tiberij successor, grauissimas seditionis causas Iudaeis dabit 25.a
 Capernaum fons Genesaris regionis 41.a
 Capartor et Ligarus uici Idumaei à Vespasiano maxima strage labefacti 46.b
 Cassius in Syriam transeuntes Parthos insidijs excipit. 6.b
 Cassius in Iudaeam irruit 6.b
 Cassius Tarichaeis deletis, triginta milia Iudeorum in seruitutem uendit 6.b
 Castoris Iudaei callidi stratagemata 55.a
 Castoris Iudaei mors 55.a
 Cecinna Vitelliani exercitus ducis oratio ad suos milites 50.a
 Cecinna solutus uinculis ad Vespasianum ab Antonio mittitur 50.b
 Cedron uallis 53.a
 Centurionis cuiusdam memorabile facinus 42.a
 Cerealis dux Romani exercitus 48.b
 Cerealis exercitui à Tito praeficitur 66.a
 Ceremoniarum Hierosolymitani templi rationes 54.a
 Cestius dux exercitus Romani in partibus Syriae 30.a
 Cestius uicos Caesariae proximos incendit 30.a
 Cestium Romani exercitus ducem stupor inuadit 30.b
 Cestij educentis ab Hierosolyms exercitum nobile stratagemata 31.b
 Cometa ante euerisionem Hierosolymitanae urbis uisus. 68.b
 Conscientia bona in bello plurimum ualet 33.a
 Consultius suatutari quam aliena suis adiungere. 4.a
 Cor regis in manu dei 53.a
 Custobarus et Saulus à Iudaeis ad Cestium deficiunt. 31.a
 Cyrenensium cum Carthaginensibus bellum 27.a
 Chananeus quidam diues, Hierosolyman condidit 54.a
 Chares sonitus ingentis terrore exanimatus. 42.b
 Chebron uetusta et celebris urbs à Simone caepitur. 48.a
 Christi corpus templum uocatum. 52.b
 Cleopatra Ptolemei mater, fructum uictoriae filio adimens in Aegyptum concedit, ut mortem imminuentem euadat 3.a
 Cleopatra in urbe Ptolemaide à Tigraue rege obsidione clauditur 4.a

- Cleopatra libido maxima 13.b
 Cloelia Romana uirgo ruptis uinculis hostes euasit 69.b
 Clytus sibijpsi manum sinistram abscidit 33.a
 Crassus Gabinijs successor 6.b
 Crassus ad Parthicum bellum profecturus, omne aurū quod Hierosolymis in templo fuerat, abstulit 6.b
 Crassus Euphraten transmissus exercitum amisit, & ipse extinctus est. 6.b
 Crasso defuncto Parthi in Syriam transeunt 6.b
 Creta centum urbibus nobilis, unum Romanum consulem uerita est 27.a
 Crudelitas pacem conciliat. 3.b
Damaseni infestis odijs Ptolemæum persequen-
 bantur 3.b
 Damascus urbs à Ptolemæo frequentibus incurfibus
 territa 4.a
 Damasceni à Romanis opem postulant 4.b
 Damasceni Iudæos in synagogis suis congregatos in-
 terfecerunt 31.a
 Damasceni octo milia Iudæorum strauerunt 72.b
 Daphnes nemus amoenissimum & celebre 41.b
 Dathan & Abirom hiatus terræ uorauit 21.b
 Dauid paricidam suum, quem seruare non potuit, uin-
 dicauit 21.b
 Dauid primus uir Hebræus Chananæos Hierosolymi-
 tana urbe expulit 54.a
 Dauidis pugna cum gigante 59.b
 Demetrius in bello contra Alexandrum uictoria po-
 titur 3.b
 Deposita dei anima est in humano corpore 38.a
 Difficile in prosperis inuidia carere 8.a
 Discessio Alexandri à Demetrio uicti in mentes 3.b
 Diogenes delatus à Phariseis occiditur 4.a
 Diuitiarum cupiditas maxime uirtutem animi effec-
 minat 62.b
 Dosis Herodis uxor prima, Mariamne Alexandro Ari-
 stobuli genita, altera 8.b
 Dora & Ioppe maritimæ urbes 12.b
 Dolosus Gadarensium primas 45.b
 Dosis Herodis uxor, de qua Antipatrum suscepit fi-
 lium. 15.a
 Domitianus Vespasiani germano genitus interrex con-
 stituitur 51.a
 Drusion turris ab Herode ædificata. 12.b
Egesippo quatuor libri regiorum in morem histo-
 ricæ conscripti 1.a
 Egestas latrocinium suadet 21.a
 Eleazarus Ionathæ frater iunior cæteris, pro religione
 mori non recusauit 1.b
 Eleazarus princeps latronum apud Iudæam 25.a
 Eleazarus per uiginti annos Iudæam depopulatus, tan-
 dem à Felice Iudæorum præside captus Romamq;
 ductus graues poenas dedit 25.a
 Eleazarus principis sacerdotis filius magnæ auda-
 ciæ uir 28.a
 Eleazari mors, Iotapatam urbem ab excidio libe-
 rauit. 35.b
 Eleazarus urbis Hierosolymitanæ tertius tyrannus 51.a
 Eleazari principis sicariorum oratio ad populum 71.b
 Elichus (à Iosepho felix uocatus) Phaselum Herodis fra-
 trem pulsat, fratris mortem uindicaturus 8.b
 Elichus Masadam impositis præsidijs occupat 8.b
 Eliseus Eliæ discipulus 46.b
 Eliseus propheta corruptelæ aquarum fontis prope Hie-
 richo remedium dedit 40.b
 Epistolæ Salomes nomine Antipatri compositæ 21.b
 Epistolæ Agmes, ad Antipatrum missæ, tenor 21.b
 Euphrates nisi suis accolis accessibilis 27.a
 Euricles Lacon genere, cupidus opum 17.a
 Euricles adulationibus Herodis amicitiam uenatur 17.a
 Ex sanguine Aaron solum principes sacerdotum fie-
 bant. 29.a
 Ezechias latro Syriam frequentibus incurfionibus mo-
 lestus. 8.a
 Ezechias iugulatur. 8.a
 Ezechie mortis dilatio. 54.b
Fabatus Romane militiæ moderator, & Cæsaris
 amicus 21.a
 Fabius Maxi. cunctando uicit Annibalem 45.b
 Fabius & Furio centuriones Romani, primi in templum
 Hierosolymitanū insultum fecerunt 5.a
 Fallio Antipatri frater prælofunditur 4.b
 Facinus insigne patris in filios & uxorem 10.b
 Fame mori miserrimum 6.a
 Fame laborantibus Romanis Hyrcanus alimoniam
 administrat 6.a
 Fames dira Hierosolymis 58.b. & 60.a. & 63.a.
 & 67.a
 Fames omnem affectum, & maxime uerecundiam ex-
 cludit 58.b
 Fragilis spes, quæ non ex propria uirtutis fiducia, sed ex
 aliena pendet miseria 11.b
 Felix, alio nomine Elichus uocatus, Phaselum Herodis
 fratrem pulsat, fratris mortem uindicaturus 8.b
 Felici successor Festus plurimos latronum comprehen-
 sos, ultimo exitio dedit 25.b
 Fidelis nemo qui suis infidus fuerit 5.b
 Fides in conscribendis rebus gestis maxime necessaria. 28.b
 Fides hosti etiam seruanda 62.b
 Fide bella optime geruntur 62.b
 Filiorum Abrahæ sepulchrum prope urbem Chebrō. 48.a
 Forensi prælio, internum apud Romanos successit 53.a
 Fortitudo sine consilio temeritas 55.a
 Florus Albini successor seuissima cæde in populum Iu-
 daicum desenuibat. 25.b
 Florus ob exasperatam plebem Iudaicam à se urbe Hie-
 rosolymitana extruditur 27.b
 Florus à Romano rege regno suo redditur. 27.b
Gabaon urbs, ab Hierosolymis quin quaginta sta-
 dijs distans, à Romanis incenditur 30.a
 Gabinius, à Pompeio ad Aristobulum missus pro pecu-
 nijs expetendis, urbe expellitur 5.a
 Gabinius Alexandri tentamenti, quibus muros Hie-
 rosolymitanos reparare constituit, occurrit 8.a
 Gabinius Scauri successor 6.a
 Gabinius Iudæam in quinq; comentus diuisit 6.a
 Gabinius expeditionem in Parthos parat 6.a
 Gabinius prælio Nabathæos subigit 6.b

Gabinus Mithridatem & Tigranem fugientes de Per-
sida clam dimittit 6.b
Gadaram quam Iudaei euerterant, Pompeius refor-
mat. 5. b
Gadara à Tito & Vespasiano funditus eueritur 34.b
Gadara urbs à Vespasiano iussa est incendi 35.a
Gadarenses legatos ad Vespasianum mittunt, ut sibi au-
xilium ueniat 45. b
Gadarenses primorem urbis suae, Dolosum nomine, in-
terfecerunt. 45. b
Gadara urbs Romanis tradita 45.b
Gadir mons Samaritanis sacer 24. b
Galba Romano imperio praeficitur 47.b
Galba septimo mense à die assumptae potestatis Roma-
no foro poenas luit 47.b
Galileam Herodes ab omni incurfu latronum liberat. 10. b
Galileae duae, inferior & superior 34.4
Galileae utriusque situs & descriptio 34.4
Galilea, minor Peræa regione, sed utilior 34.4
Galileae utriusque fertilitas 34.4
Galilea omnis in potestatem Romanorum dedu-
cta. 43. a
Galliarum incolae, populus natura ferox, & armis de-
ditus 26. b
Galliarum descriptio 26. b
Gamala & Gaulon ab Alexandro euerse 3. b
Gamala urbis descriptio et situs 41. b
Gamala urbs prius Camela uocitata 41. b
Gamala expugnatio & ruina 42. a
Gamala excidium 42. a
Glaphira Alexandri uxor superba mulier 15. b
Glaphira uisio postquam Archelao nupsisset 24. a
Grauius est sua quam aliena incescere 33. a
Graeci assentatores 17. a
Gemellus & Nymphidius Neroni obnoxij 47. b
Genesar lacus descriptio 40. b
Genesaris lacus pisces praestantiores ceteris 41. a
Genesaris regionis descriptio 41. a
Genesar regio huberrima 41. a
Genera tria calamitatum 45. a
Gentilium maxima caedes apud Scythopolitanos per
fraudem illata 31. b
Gersa urbs à Vespasiano capitur 47. b
Germani immanes & insuperabiles 26. b
Germani aduentu Romanorum cognito, montes con-
sedisse, & Rhenum exaruisse arbitrati sunt. 26. b
& 69. b.
Giscala incolarum quæta ingenia 42. b
Giscala Titum apertis portis & Romanum exerci-
tum excepit 43. a
Gorgon uir amabilis occiditur. 45. a
Hebraeorum octomilia interempta 3. a
Herodes Antipatri filius, Galileae praeficitur. 8. a
Herodes Ezechiam latronem, multosque praedonum cor-
reptos iugulari iubet 8. a
Herodes magno exercitu Hierosolymam petit, uindi-
caturus Hyrcani rebellionem 8. a
Herodes in Arabiam proficiscitur pro captiui fratris
redemptione 9. b

Herodes à Cleopatra Alexandriam ueniens summo
honore suscipitur 9. b
Herodes Romam ueniens, sibi suisque in periculo positis,
ab Antonio auxilium implorat 9. b
Herodi regnum senatusconsulto defertur 9. b
Herodes ab Antonio ad conuiuium inuitatur 9. b
Herodes è Galilea latrones extirpat 10. a
Herodi balneum ingredienti, tres uiri distinctis mucro-
nibus occurrere 10. b
Herodis religio circa sacramenta Iudeorum 10. b
Herodes bellum aduersus Arabas parat 11. a
Herodis oratio ad suos milites 11. a
Herodis oratio ad Caesarem 12. a
Herodis coronatio à Caesare 12. a
Herodi à Caesare multa donantur 12. b
Herodes templum dei mirifice ornat 12. b
Herodes castrum Antoniam communit 12. b
Herodis liberalitas 12. b
Herodis iuramentum uxori factum 14. a
Herodes furens, uxorem propriam & Iosippum affi-
nem occidi iubet 14. a
Herodes non solum animi, uerum & corporis aegritudi-
ne laborans uenatibus, corporis & mentis salubri-
tatem recipit. 14. a
Herodis filij maternae mortis ultores 14. a
Herodis filij Romae Graecis iuxta & Latinis eruditi li-
teris 14. a
Herodis oratio ad populum 14. b
Herodes tres filios simul reges constituit 15. a
Herodi à Caesare filij redditi 14. b
Herodis oratio ad filios suos 15. a
Herodis in Pheroram munificentia 15. b
Herodes Alexandrum uinculis alligatum custodij
sepsit 16. a
Herodes filios suos, de quibus arguebantur, scure in-
terrogat. 17. a
Herodes ad urbem Berithon iudicio celebrando con-
tra filios suos properat 17. b
Herodis filios Saturninus morti condemnat 17. b
Herodis oratio plena modestudine & commiseratione
de nepotibus 18. b
Herodis nouem uxores 18. b
Herodes defunctus Hierosolymam transfertur 19. a
Herodis uerba repellentis Antipatrum 20. a
Herodis examen circa Antipatrum filium 20. b
Herodis duritia aduersus Antipatrum 21. b
Herodiana aegritudinis descriptio 22. a
Herodiana crudelitatis mandatum non exequitur. 22. a. b.
Herodes militibus quinquagenas drachmas iubet dari,
ne feralis ministerij executione recusarent 22. b
Herodes sese suo gladio ferire cupit 22. b
Herodes anno tricesimo septimo imperij sui moritur. 22. b
Herodis testamenti recitatio 22. b
Herodis mors, magnifica funeris curatio, & in Hero-
dio sepultura 22. b
Herodes Tiberiadem urbem in Tiberij honorem con-
didit 24. a
Herodes Antipas perfidia & crudelitatis suae (quam
Iohannem baptistam occidendo exercuerat) iustas

poenas dedit	24.b	Hyrcano aures dentibus absconduntur	9.a
In Herodem defunctum libera vulgi iudicia	23.a	Hyrcanus dignus sacerdotio à Cesare pronuntia-	
Herodes ab Agrippa accusatus coram Cesare tetrar-		tus.	7.a
chia defungitur	25.b	Hyrcanus patre Simone defuncto in sacerdotij præro-	
Herodes in Hispaniam fugiens cum uxore, mœrore		gatiuum demigravit	29.b
animi consumptus est	25.a	Hyrcanus præses suorum civium à Pompeio statui-	
Herodes fratris uxorem Herodiam, natura imme-		tur	29.b
mor, sollicitat ut relicto fratre sibi nubat	29.a	Hyrcano, Alexandræ matris mors & regnum & sa-	
Herodes uxorem ad Macherunta oppidum dirigit, ut He-		cerdotium ademit	29.b
rodiani pactionis fidem seruet	29.a	Hyrcano non idem vitæ finis, qui potestatis fuit	29.b
Hierosolymitani templi à Pompeio oppugnatio	5.a	Hyrcanus truncatis auribus, ludibrium de se Barba-	
Historia Egisippo scriptæ causa quæ	1.a	ris præbuit	29.b
Hierosolymitanæ urbis oppugnatio à Romanis Cestio		Hyrcani mors	24.b
duce exercitus	30.b	Iacobus unus principum Idumæorum, homo calli-	
Hierosolymitanæ urbis captiuitas cur sit delata	30.a	dus & uaser	46.a
Hierosolyma caput Iudææ	34.b	Iacobus patriæ suæ proditiōe Simoni obtulit	48.a
Hierosolymitani excidij initium	43.a	Iaphæ urbis ciues insolentes	36.a
Hierosolyma quasi senina omnium sceleratorum	43.a	Iaphæ urbs natura loci septa, & gemino circumalla-	
Hierosolymitanorum octo milia uno die caesa	45.a	ta muro	36.a
Hiericho urbis descriptio	46.b	Iechonias Babylonij patriam suam obsidentibus se &	
Hierosolymitani Simonem latronum principem ad-		sua in seruitutem dedit	61.b
oriuntur bello	48.a	IESVS ad Pilatum ducitur	28.b
Hierosolymitani omni genere uitiorum à suo duce ex-		IESVS excidij Hierosolymitani templi amuniã uit.	29.a
erciti	48.b	Iesus & Eleazarus sacerdotes, Idumæam tuendam re-	
Hierosolymitanam urbem Chananeus quidam potens		ceperunt	33.a
condidit	54.a	Iesus prædatorie manus princeps	39.b
Hierosolyma prius Solyma uocitata	54.a	Iesu Ananias filij continuus clamor	69.a
Hierosolyma ciuitas muro à Cesare circumcingitur,		Iesu Ananias filij mors	69.a
ne alicui Iudeorum effugium pateret	60.a	Iesus unus sacerdotum Tito usque ministeriorum of-	
Hierosolymitanus ager per tredecim miliaria circum-		fert	70.b
uastatus	65.a	Iohannes summam reipublicæ seniori filio committen-	
Hierosolymitanam urbem Titus ingenti manu inuadit.	65.b	dam esse uoluit	2.a
Hieroso. templi ianæ argento operæ succenduntur.	68.a	Iohannes baptista Herodem incestus arguens, necatur	
Hierosolymitanum templum decimo die Augusti men-		in carcere	25.a. & 29.a
sis à Romanis incensum	68.b	Iohannes baptismum propter purificationum animi	
Hierosolymitani templi structura mirum in modum à		& corporis instituit	29.a
Tito laudata	68.b	Iohannes Giscala indigena populi sui lues	42.b
Hierosoly. octauo die Gorpæ mensis concremata est.	71.a	Iohannis sceleratissimi hominis responsio ad Titum	42.b
Honor filiorum patris gloria	15.a	Iohannes ab Giscala intempesta nocte discedens ad Hiero-	
Hyrcanus sepulchrum Davidis dirupit	2.a	solymitanam urbem se confert	45.a
Hyrcanus primus xenodochia instituisse fertur	2.a	Iohannis principis seditionum dolus in templo	
Hyrcanus Medis bellum intulit	2.a	patratus.	53.a
Hyrcanus Samariam munitionibus circumdedit	2.a	Iohannis ducis Idumæorum mors	54.b
Hyrcani mors	2.a	Iohannes & Simon seditionum incentores	58.a
Hyrcani laus	2.a. & 29.b	Iohannis principis seditionum responsio ad Ti-	
Hyrcanus uxori negocia summæ rei commisit	2.a	tum	65.a
Hyrcanus animi quadam præsciencia tenuit filios suos non		Iohannes seditionum princeps, fame tabidus, ieiunio	
diuturnos fore	2.a	confectus Cesari se tradit	71.a
Hyrcanus defuncto patre Alexandro, ad regnandi spem		Iohannes ad triumphum Cesaris referuatur, perpetuis	
erigitur	4.a	uinculis innodatus	71.a
Hyrcanus in matris hereditatem succedit	4.a	Ionathas Iudæ Machabeo succedit	1.b
Hyrcanus iuuenie adhuc matre dignitate sacerdotij		Ionathæ mors	1.b
induitur	4.a	Ionathas, cui & nomen Iohannes, paterni sacerdotij	
Hyrcano plurima bellatorum manus à rege adiuncta		munere fungitur.	1.b
ut regno restitueretur	4.b	Ionathæ matrem, germanosq; uiuos, in muris præci-	
Hyrcano omnis belli fiducia in Arabia uiribus sita	4.b	pitandos locat Ptolemæus	1.b
Hyrcano sacerdotij principatus à Pompeio datur	5.b	Ionathæ mater non salutis auxilium, sed ultionis solati-	
Hyrcanus fame laborantibus Romanis alimoniam sub-		um obsecrabat	1.b
ministrat	6.a	IONATHÆ NECIS CAUSA	13.b

Ionathas se studio natandi oblectans in piscina ne-	
catur	13.b
Ionathas sacerdos a sicarijs Hierosolymis occiditur	25.a
Ionathas per septem annos functus sacerdotio, insidijs	
Tryphonis suam uitam inuenit	13.a
Ionathas decimumseptimum annum agens, sacerdos ab He-	
rode creatur	29.b
Ionathas ab Herode interemptus	29.b
Ionathas Romanos ad singulare certamen prouocat.	66.a
Ioppe ab Herode capitur, ut suos ab obsidione libe-	
raret.	10.a
Ioppe a Cestio Romani ducis exercitu occupatur	30.a
Ioppe direpta a Cestij militibus exurit	30.a
Ioppe situs & a fundamento excidium	39.a
Iordanis ortus ubi	12.b. & 41.a
Iordanis per Genesaris lacum medio fluente transiens,	
in Asphaltite lacu conditur.	41.a
Iordanis casorum corporibus obstructus, sic quod pro-	
prios cursus dirigere non poterat	46.a
Iosedech sacerdotum princeps post egressum patrum	
de Aegypto, ritus ueteris solemitatis reformat	29.a
Iosephus historicus plus indagini rerum & sobrieta-	
ti sermonum, quam religioni & ueritati stu-	
duit.	1.a
Iosephus perfidia Iudeorum in ipso etiam sermone con-	
fors	1.a
Iosephi de Iesu crucifixo testimonium	28.b
Iosephus suis sermonibus de Christo non credebat	28.b
Iosephus Curione genitus & Ananus principes sacer-	
dotum Hierosolymitanæ urbis negocijs, murisq; in-	
staurandis præficiuntur	32.b
Iosephus Curione genitus disciplinæ militaris exer-	
citatissimus	33.a
Iosephi circa Tiberiadem urbem stratagema	33.a
Iosephus bellum in totam Iudeam excitauit	34.b
Iosephus ex Gadara ad Tiberiadem transit	25.a
Iosephus ex Tiberiade ad Iotapatam proficisci-	
tur.	25.a
Iosephi stratagema in urbe Iotapata	33.b
Iosephi stratagema contra arietis impetum	33.b
Iosephus lacu delitescit in captione Iotapatæ, anno im-	
perij Neronis decimotertio	36.b
Iosephus diuine legis interpres	37.a
Iosephi oratio qua Iudeis respondet	37.a
Iosephi oratio ad Deum Optimum Maximum	38.a
Iosephus per Nicanorem ad Vespasianum ducitur	38.b
Iosepho pars maxima salutis Titus apud patrem	
fuit.	38.b
Iosephus uinculis soluitur fractis catenis	50.a
Iosephi oratio ad populum Iudaicum	55.a
Iosephi pater uinculis conclusus	62.a
Iosephus Iudeos ad deditionem hortando, graue uul-	
nus accepit	62.a
Iosephi uerba ad Iohannem	63.a
Iosippus Antigoni se obsidentis copias prælio fudit	9.b
Iotapatam urbem Vespasianus obsidet	25.a
Iotapatæ urbis situs	35.a
Iotapatam urbem Vespasianus secundo expugnat	35.b
Iotapatæ urbis expugnatio & destructio	36.a

Iudeam Herodes oppugnatam recipit	10.a
Iudæi genus hominum mobile ad bellum à Iudæis	
rogantur	43.b
Iudæorum uiginti milia congregantur	43.b
Iudæorum irruptio	45.a
Iudæorum quinque milia Simonis partibus astipu-	
lantur	54.a
Iudæi deditionem à Tito rogant	70.b
Iudæi se Romano exercitu tradunt	70.b
Ignis inextinguibilis & iugis Iudæorum templo ser-	
uatur	28.a
Improborum uilis affectus	2.a
Imperium sine gratia uile, & plerumq; noxium	13.a
Imperij Romani nomen Augustum cur dicatur	36.a
In uictoria modus tenendus	3.b
Indorum mos in agone	72.a
Isidis sacerdotes necantur	24.b
Isidis simulacrum Tiberi demergitur	24.b
Insolentia maior ex potestate oritur	6.a
Iudæorum perfidiæ Iosephus consors	1.a
Iudæorum ærumnam Iosephus deplorat, causa ipsius	
non agnita	1.a
Iudæi sibi ipsi cladis autores fuisse	1.a
Iudæi Romanorum amicitiam rogantes fidem non ser-	
uauerunt	1.a
Iudæorum spes omnis belli gerendi, in mœnibus non in	
uiribus erat	1.a
Iudæorum multi, dum bellum sabbato suscipere detrecta-	
rent, occisi sunt	1.b
Iudas Machabæus Matathie patri successit	1.b
Iudas Machabæus frequenter innumeras hostium co-	
pias parua manu fudit	1.b
Iudæ Machabæi laus à re bellica, bonitate consilij, &	
integritate fidei	1.b
Iudæ Machabæi mors	1.b
Iudas Machabæus propriam mortem ulciscens moritur.	1.b
Iudas Essenus genere, futura amuntiasse fertur	2.b
Iudas Antigoni mortem prænuntiat	2.b
Iudæorum decem milia à Theodoro prælio fusa	3.a
Iudæorum familiaris pestis ut de epulari ludo sese ad ar-	
ma excitent	3.a
Iudæorum quinquaginta milia Alexander interemit	3.a
Iudæi Demetrium regem sibi auxilio futurum, aduersus	
Alexandrum in bellum excitauerunt	3.a
Iudæorum sex milia à Demetrio defecerunt ad Alexan-	
dram	3.b
Iudæi sacris religionis diebus ab omni opere uacant	5.a
Iudæi sabbato etiam si offeratur bellum, discernendum	
sibi ferro non existimant	5.a
Iudæis maxima cura ministeriorum suorum, in quibus	
cunq; etiam periculis fuissent	5.a
Iudæorum in expugnatione templi Hierosolymorum su-	
sa duodecim milia	5.a
Iudæi expugnato templo Hierosolymitano nihil magis in-	
genuerant, quam abscondita illa sua mysteria dete-	
cta & manifestata	5.a
Iudæa suis finibus à Pompeio circumscripta	5.a
Iudæa à Gabinio in quinque conuentus diuisa	6.a
Iudæorum quinque milia bello contra Gabinium caesa	6.b

Iudeorum plurimi ab Alexandro ad Antipatrum reuocati	6.b	Iudei Massadam inhabitantes, se & uxores & liberos occiderunt	73.a
Iudeorum forte responsum	22.a	Iudex allegationibus non muneribus informandus	4.b
Iudeorum nouem milia in pascha celebritate ab Archelao interfecti	23.b	Iulius Caesar in senatu graues poenas dedit, Cassio & Bruto autoribus	8.b
Iudeorum regnum nulli, quam qui generis Iudaeae erat competebat	23.b	Iulianae Placidus Romano imperio restituit	46.a
Iudeorum multi ab Eleazaro & factionis suae socijs obruncantur	28.b	Iuliani centurionis natione Bithyni fortitudo.	64.b
Iudei Syriorum urbes debellant	28. b	Iuliani centurionis mors	64. b
Iudeorum Caesaream habitantium quinquaginta milia occisi	28.b	Iuliani centurionis corpus à Iudeis rapitur	64. b
Iudei crucifixo Iesu diuinorum arbitro, discipulos eius persequebantur	28.b	L abor improbus post aegritudinem mortem gignit.	3.b
Iudeorum pleriq; & gentium plurimi, operibus ultra humanam potestatem a Iesu inuitati, in eum crediderunt	28.b	Lamentatio super Hierosolymitanam urbem	72.b
Iudeorum octo milia & quadraginta in Ioppe à Cestio occiduntur	30.a	Lamentatio matris Iosephi	62.a
Iudei Hierosolyma à Cestio obsessi non scribantur fortiter praeliantes	30.a	Lathyrus Ptolemaeus aduersus Alexandrum regem uictoria potitur	3.a
Iudeorum in Romanos irruptio	31.a	Latrocinium immane Iudeorum & Syrorum in urbe Caesarea	28.b
Iudeorum decem milia in Damasco occiduntur	31.a	Latronum ingens congregatio loca quaeq; proxima Caesarea deuastauit	30.a
Iudeorum nouem milia ab Antonio duce Romani exercitus occiduntur	33.b	Latronum duo milia à Gallo occiduntur	30.a
Iudaeae regionis descriptio	34.b	Legatorum apud eos etiam qui humanitatem nesciunt inuolata conditio	11.b
Iudeorum Iaphae habitantium strages	36.a	Leges inter arma maxime ualent	62.b
Iudeorum Samariam habitantium duo milia & ducenta à Cereali Romani exercitus duce occisi	36.b	Leonidis Lacedaemonij dictum	63.b
Iudeorum oratio Iosepho mortem suadentium.	36.b	Libera in defunctum Herodem uulgi iudicia	23.a
Iudeorum Ioppen inhabitantium. 4500. occisi, quorum corpora despumauerat mare	34.a	Libertas causa necis Iohanni baptistae	29. a
Iudeorum odium in Iosephum	39.b	Locus prope Hierosolymam in quo balsamum gignitur.	5.a
Iudeorum. 5700. interempti	41.b	Locus contra Helenae sepulchrum ubi	52.b
Iudeorum. 6000. Neroni à Vespasiano missi	41.b	Locus Brios appellatus ubi	55.a
Iudeorum. 3000. à Vespasiano uendita	41.b	Longinus equestris ordinis uir, in medios hostes irruit	55.a
Iudeorum Gamalam inhabitantium quatuor milia à Romanis interfecta	42.b	Longinus (qui & Longus nuncupatur) maluit proprio perire gladio, quam contaminare probro Romano in dolis fortitudinem	66.b
Iudeis sacra die tractare de pacis conditionibus prohibitum	43.a	Lygarius & Capartor Idumaei uici, maxima strage à Vespasiano labefacti	46.b
Iudeorum nonaginta duo milia uno die occisi	46.a	Lysanias Ptolemaei filius, cognomento Memicus	9.a
Iudeorum decem milia cum Simone, & quinquaginta eorum duces	54.a	M achabeorum res gestas propheticus sermo paucis absoluit	1.a
Iudaea asperis belliset domesticis scditõibus exagitata	51.a	Machabeorum fides	52.a
Iudei noua & inaudita supplicia perpeffi	58.b	Macherunta castellum Romani capiunt	6.b
Iudeorum quingenti uno die patibus affixi	58.a	Malachus Antipatrum è medio ueneno auferri curauit	8.b
Iudei manibus amputatis in ciuitatem remittuntur	59.a	Malachus multis confossus uulneribus trucidatur	8.b
Iudeorum multi uiso cibo deficiebant	62.a	Manaimus Iudae Galilei filius peritus sophista	28.a
Iudei aurum in famis angustia absumptum, ex inquina mentis alui recolligunt	62.b	Mariamne uxoris Herodis laus à sobrietate & prudentia	14.a
Iudeorum duo milia ab Arabibus occisa ob spem auri.	62.b	Mariamnes filiorum interitus	18.a
Iudeis coria scutorum & ipsa calciamenta loco ciberant	67.a	Maria femina locupletissima filium proprium coxit	67.a
Iudei praesagia euerfionis suae urbis non intellexerunt.	69.a	Mariae oratio ad filium	67.a
Iudeorum plurimi uenales, pauci emptores	70.b	Marcus Torquati filius securi à patre iussus ferri.	40.b
Iudeorum decies centena milia occisi	71.a	Massada castellum à Iudeis occupatur	28.a
Iudeorum nonaginta septem milia captiui abducti.	71.a	Massadam Sylla expugnat	71.b
Iudeorum multi bestijs obiecti	71.a	Matathias sacerdos à sacrilegio temperauit	1.b
		Matathias cum filijs suis usum patrium temerauit	1.b
		Matathias belli sabbato adorandi autor fuit.	1.b

I N D E X

Matthias obseruando legem sabbato feriatuſ mori, ma-
luit, quam praeliatus uiuere 61.a
Matthias & Iudas iuuentutis doctores 22.a
Matthias & Iudas Herode iubente uiui exuruntur 22.a
Matthias sacerdotum princeps Simonis in gressum ob-
secrat 49.a
Matthias a Simone cum tribus filijs occiditur 60.b
Matthias phibitus dare oscula morituris filijs 60.b
Matthie oratio, qua morituros filios cofolatur 60.b
Matthie expositulatio aduersus Simonem 60.b
Matthias liberos ad mortem praeire iubet exemplo
Machabeorum 61.a
Materie diuerſe Hierosolymitani templi rationes 54.a
Medis ab Hyrcano bellum illatum. 2.a
Memphite sese societati Mithridatis adiunxere. 7.a
Metus acerba odia comprimit 53.a
Minoratio potestatis insolentiam reprimat 6.a
Miranda de Asphaltitis lacus aquis 47.a
Miserrimum omnium obsidione claudi. 1.a. & fame
mori 6.a
Mithridates praeter spem periculis belli euadit 7.a
Montium horrendorum descriptio 10.a
Montis excelsae altitudinis descriptio 12.b
Montis supra Iordanem descriptio & situs 46.b
Montis ferrei descriptio & situs 46.b
Moses mortuus in monte Abarim 37.a
Mos quorundam hominum, ut hominem recens natum
fletibus, mortuum gaudijs prosequantur 72.a
Mulier modesta, sagax, & prouida, nonnunquam optime
regit, non tam armis quam religione 4.a
Multitudo disciplinæ insolens sibi ipsi impedimento. 40.a
Mundus Paulinae, sub Anubis praetextu, concumbit 24.b
Mumitor qui sequitur quam qui praecedit 30.a
Mutianus a Vespasiano ad Italiam dirigitur 50.a
Mutij Romani fortitudo. 70.a
Nabatheï a Gabinio praelio subiguntur 6.b
Naboth propheta a suis lapidatus 65.b
Natura aquarum fontis quem Eliseus per immissione sa-
lis benedicti sanctificauit 47.c
Natura lex omnibus eadem 56.a
Necessitas praeliandi promptiores bello reddit mili-
tes. 35.a
Necem iniustam non nobilitas, sed innocentia facit 61.a
Nero Romano imperio praeficitur a Claudio deficiente. 25.a
Nero meditationi tragicorum carminum deditus 31.b
Neronis uitia Vespasiani armis apud exteras gentes
abscondebatur 32.a
Nero aduersus Christianos insurgit 32.a
Nero Simonis magi delinimentis captus 32.a
Nero Simonem magum praesidem suae salutis, uitaeq; cu-
stodem constituit 32.a
Nero Vespasianum militiae quae in Syria erat praefecit 32.a
Nero imperij sui anno decimotertio occiditur 47.b
Nero matri suae non pepercit 47.b
Neronis fuga ex urbe Romana 47.b
Nero magano quod sibi parauerat, perijt 47.b
Nicolai oratio qua Antipatri uersutis respondet 21.b
Nicolai oratio pro Archelao Herodis filio 23.b

O P E R I S .

Nicanor percussus moritur 54.b
Niger Paragites (alias pereites) occiditur 45.a
Nili irrigua spontaneos Aegypto imbres ministrat 49.b
Nilus nauigabilis ad terram Elephantinorum usq; 49.b
Obedas rex Arabum Alexandrum uicit 3.a
Obedientia militum effectum proferat 53.b
Odium fratrum prima labes omnis mali 2.a
Obsidione claudi miserrimum omnium 1.a
Obsidio Sebastiae urbis 2.a
Obodas Syleus procurator Arabiae Herodi inimicissi-
mus 15.b
Officia diuina nunquam omittenda 5.b
Opes in praeliorum apparatus maxime necessariae. 7.a
Olei natura cito caleſcere, & tardius calorem conce-
ptum deponere 55.b
Oratio Antipatri ad Caesarem 7.a
Oratio Herodis ad suos milites 11.a
Oratio Herodis ad Caesarem 12.a
Oratio Herodis ad ciues 14.b
Oratio Herodis ad filios suos 15.a
Oratio Archelai, qua Alexandrum paricidij delatum
apud Herodem expurgat 16.b
Oratio Antipatri ad Herodem patrem suum 20.b
Oratio Agrippae ad populum Iudaicum, suadentis ad-
uersus Romanos bellum non mouendum 25.b
Oratio Iudeorum Iosepho mortem suam suadentium. 36.b
Oratio Iosephi qua Iudeis respondet 37.a
Oratio Iosephi ad Deum Opt. Max. 38.a
Oratio Titi qua hortatur milites suos ad praelium 40.a
Oratio Titi ad commilitones suos 40.b
Oratio Vespasiani qua consolatur suos milites 42.a
Oratio principis sacerdotum ad Idumaeos 44.a
Oratio Cecinnae coram centurionibus 50.a
Oratio auctoris lamentationibus plena ad populum Iu-
daicum 51.b
Oratio Titi ad suos milites 53.b
Oratio Iosephi ad populum Iudaicum 55.b
Oratio Matthaei ad morituros suos filios 60.b
Oratio Titi ad suos milites, ut forti animo muros Hie-
rosolymitanae urbis aggrediantur 63.a
Oratio Titi ad seditionis principes 69.b
Oratio Eleazari principis sicariorum ad populum. 71.b
Otho successu imperiali post Galbam potitur 47.b
Otho uoluntaria nece sese ludibrio eripuit 48.b
Ozias lepra perſusus quod sacerdotij munus sibi usur-
pauit. 29.a
Pacori Medorum regis uxor, ab Alanis capta, cen-
tum talentis redimitur 71.a
Parenti utriq; pari munere naturae ius soluendum. 14.a
Panichis, alij Pannuchus, concubinae nomen 17.a
Panium locus ubi 12.b
Parthici belli principium, sacrilegij dolor 1.a
Parthicum bellum inter Machabeorum duces, & Me-
dorum gentem gestum, diuturnum uariaq; uicto-
ria fuit 2.a
Parthi in Syriam transeunt defuncto Crasso 6.b
Parthi pluribus suorum fusis bellum deseruere 6.b
Pappi ducis exercitus caput discinditur 10.b
Paucis natura praesse dedit, pluribus obtemperare 56.b

INDEX

Paulinae Romanae sceminae spectatissimi generis ludibri- um famosum	24. b
Pecunia metitur potentia & regnum	4. b
Pedaniij fortitudo & audacia	66. a
Perææ regionis descriptio & situs	34. a
Peræa regio Galilæa maior, sed Galilæa utilior.	34. a
Peripetasma Hierosolymitani templi pretiosum & ma- ximum	54. a
Pella urbs ab Alexandro eversa	3. b
Petra in finibus Arabiæ sita	4. b
Petrus & Paulus Christianorum doctores, Neronem uir- tute suorum operum aduersum sibi fecerunt	32. a
Petrus adolefcentem nobilem Ro. defunctum resuscitat.	32. b
Petri apostoli constantia	32. b
Petro Romam egressuro Christus occurrit	32. b
Petrus inuersis uestigijs crucifigitur	32. b
Petrus cruce, Paulus gladio Romæ necati sunt	32. b
Pilatus præses prouinciæ Iudææ Cæsaris imagines Hi- erosolymitanis ædibus primus inuexit	24. a
Pilatus Samaritanos necat afflicto defectionis à Roma no imperio crimine	24. b
Pilatus Iudææ præfectus Christum crucifixit	24. b
Pilatus causa exitij Iudæicæ gentis & excidij Hiero- solymitani	24. b
Pilatum Iudæi perurgebant ut Iesum morti adiudi- caret.	28. b
Pitholaus cum mille uiris se Aristobulo associat	6. b
Pitholaus doli suspectus uenditur	6. b
Pisoni, aula regia, cæteraq; urbis Hierosolymitanæ cõ- mittuntur	5. a
Pompeius fugientem Aristobulum insequitur	5. a
Pompeius Iudæorum inspexit tabernaculum	5. a
Pompeius sacræ pecuniæ talenta duo milia inuenta ser- uari intacta præcepit	5. a
Pompei modestia circa sacras res	5. b
Pompeius benignitate magis quàm terrore uictos sibi associauit	5. b
Pompeius uictis Iudæis tributum imposuit, duces statuit.	
Pompeius Alexandrum Aristobuli filium iu- gulari iubet.	7. a
Pompeius Hierosolymitanam urbem occupauit	70. a
Pompeius Hierosolymitanæ urbis templum cepit	70. a
Porticus Solomonis ad fraudem à Iudæis paratur	66. b
Porticus Solomonis à Iudæis incensa, à Romanis ex- usta.	66. b
Porta aurea à Romanis succenditur	68. a
Porta ænea Hierosolymitanæ urbis per noctes aliquas sponte reserata	56. a
Potentioribus seruire crimen non est	56. a
Pudēs incautior in certamine à Ionatha occiditur	66. b
Pueri Iudæi reuerentia erga sacerdotes quos Titus occi- di iusserat	69. b
Pharisei quales sint	4. a
Phaselus, Herodes, Iosippus, Pheroras filij Antipatri	6. b
Phaselus filius Antipatri præsul Hierosolymitanus, & dux militiæ cõstituitur	8. a
Phanis agrestis uir, summus sacerdos constituitur	43. b
Pharum turris maxima in portu Alexandrino	49. b
Pharos insula	49. b

OPERIS.

Pheroras Herodis frater tetrarches à Cæsare constituitur	
Pheroras bello Parthico occisus.	15. b
Pheroras Salomen inaccessit, quod nuptias suas Obodæ Arabie procuratori spondisset	15. b
Pheroram Herodes ab uxore propria diuellit	18. b
Pheroras maximo fletu celebriq; pompa fraternum su- nus curat	19. a
Pheroras ab Herodis uxore amatorij poculū accipit.	19. a
Pheroræ uxor de fastigio ædificiorum se præcipitat	19. b
Phiala flumen in Trachonitide regione	41. a
Philippus Trachonitidis regionis hæres constituitur.	22. b
Philippus & Antipas Herodis filij tetrarchæ constitu- untur à Cæsare	23. b
Philippus & Alexander Macedones, inuictissimi ex- ercitus duces	26. b
Phinees custos gazophylacij comprehenditur	70. b
Placidi ducis Romani exercitus aduersus Iudæos ui- ctoria	46. a
Precatio irrita si promissum non tenetur	3. a
Præsumptio nimia, incauta & sui negligens	11. b
Principum sacerdotum numerus ab egressu patrum ex Aegypto usq; ad ædificationem templi	29. a
Principatus summi sacerdotij usque ad mortem perse- uerabat	29. a
Principum sacerdotum numerus à Solomone usque ad tempora captiuitatis	29. a
Principum sacerdotum numerus à regno Herodis usq; ad imperium	50. a
Priscus Ionatham interemit	66. b
Pro patria lege mori insigne immortalitatis est	22. a
Prouinciæ nomen unde ortum habeat	24. a
Prodigia Hierosoly. excidium præcedentia	61. a
Prudentia in bello plurimum ualet	64. b
Ptolemæus Ionathæ matrem germanosq; uiuos in mu- ris præcipitandos locat	1. b
Ptolemæus Simonis ducis Iudæorum gener	1. b
Ptolemæus Iudæam incursionis immunem non dereliquit.	
Ptolemæus frequentibus incursionibus Damasci in- colas territat	4. a
Ptolemæi filius ad urbem Ascalonem dirigitur	7. a
Ptolemæi filius sororem Alexan. Aristobuli filiam in coniugij societatem sibi accipit	7. a
Ptolemæi paricidium in filium proprium	7. a
Ptolemæus Aegypti rex ob non seruata fidem grauis- simis bellis premitur	7. a
Ptolemæus Herodis fidissimus amicus	22. b
Q ualitas aquarum fontis ab Eliseo benedicti.	47. a
Q ualitas aquarum Asphaltitis lacus	47. a
Quies insueta egritudinem gignit	3. b
Quinq; urbes Iudææ diuina ultione incensæ	47. a
R egnandi cupido fratribus non parcit	3. a
R epentina conuersio ad poenitentiam, morumq; inequalitas suspecta habetur	3. a
Rerum humanarum status exiguis momenti nouatur.	11. b
Ridicula Alexandro à suis data responsio	3. a
Romanus exercitus in urbem Hierosolymam receptus.	
Romanis fame laborantibus Hyrcamus alimo- niam administrat	5. a
Romanorū magistratus optimis qbusq; sorte cesserat.	6. b

INDEX

Romani ultra oceanum uictoriam extēderunt	26.b
Romani ultra columnas Herculis imperium suum pro- pagauerunt	26.b
Romanus orbis terrarum orbis appellatur	27.a
Romanorum. 515. à Iudæis prope Gabaō occisi	30.a
Romanorum. 5000. à Iudæis extincti.	31.a
Romanorum stratagemata cōtra commentum Iudæorū.	35.b
Romanus miles muro Iotapatae urbis succedens oleo perfunditur	35.b
Romanis uniuersa regna cessere, omnis terra in possessio- nem data est	56.a
Romani in templum irruentes à Iudæis graui praelio cohibentur	ibidem
Romani à templo fugati intra Antoniam clauduntur.	64.b
Romanorum calamitas	66.b
Romani summis uocibus Titum imperatorem decla- rant.	69.b
S abinus congregata militari manu Capitolium oc- cupat	50.b
Sabinus à Vitellio exercuciatus necatur	50.b
Sabinus Syrus natione muros Hierosolymitanæ urbis ascendit	64.a
Sabinus telorum ictu obrutus, cadit	64.a
Sacerdotes insultati inter suas hostias immolantur	5.a
Sacerdotes amici suis stolis inter cadauera cæсорum hu- mi iacebant	5.a
Sacerdotum extrema constantia suorum officiorum	5.b
Sacerdotē summum immutilato corpore cē oportet	9.a
Sacerdotes Isidis necantur	24.b
Sacerdotum principis oratio ad Idumæos	44.a
Sacrilegij dolor Parthici belli principium	1.b
Salome Antipatri filia	6.a
Salomes filij Antipatri oratio aduersus Archelaum	23.c
Samaritani seruitio dati capti eorum urbe & euersa	2.a
Samaritanos Pilatus sternit afflicto crimine defectionis à Romanis	24.b
Samaritæ regionis descriptio & situs	34.a
Samaritanam Iudæi crediderunt terram promissam pa- tribus suis	34.b
Saturninus Alexandrū & Aristobulū filios Herodis mor- tis condemnat	17.b
Saul seperimit	37.b
Saxonia inaccessa paludibus	56.a
Saxones hominum genus ualidissimum	56.a
Sebastia urbs ubi	2.a
Sebastiæ urbis obsidio	2.a
Sebastiæ urbs ab Herode & edificata & habitatori- bus repleta	12.b
Seditio grauis in urbe Cesaria Iudæorum & genti- lium	25.b
Seditio grauis inter Iudæos & gentiles Alexandriae orta	28.b
Seleucia ab Alexandro euersa	3.b
Seleucia Iudææ urbs Daphnis nemori pxima	41.b
Sephoritani pacem cum Vespasiano inueniunt	34.a
Sephoritani finitimas regiones incurstantes, latrocinia belli specie exercuerunt	34.b
Sextus Cæsar à Cecilio Baso dolo interemptus	8.b
Sicarij latronum genus Hierosolymis pullulabat	25.a

OPERIS

Sicarij uicina quæq; Hierosolymitanæ urbis depopu- lati sunt	43.b
Silon & Ventidius Romanæ militiæ duces	10.a
Simon Ionathæ successor	1.b & 29.b
Simon Ionathæ successor manu ualidior, quàm cauē- darum fraudum perspicacior	1.b
Simon cum duobus filijs in conuiuio Ptolemæi circum- uentus, neci traditur	1.b & 29.b
Simonis Iudæi acerba passio	31.b
Simonis Iudæi egregia facinora	31.b
Simonis Iudæi oratio ad hostes	32.a
Simonem magum præsidem suæ salutis uitæq; custo- dem Nero constituit	31.b
Simonis magi iactantia, quod mortuos resuscitauerit.	32.b
Simon magus uolatum pollicetur congregato po- pulo	32.b
Simon è superno aere decidens, fracto crure Aritiam concessit, atq; ibi moritur	32.b
Similitudo morum uoluntatum facit societatem	44.a
Simonis ducis Idumæorum minæ aduersus sacerdotum principes	44.b
Simon Gerasenus ciuis, latrocinij assuefactus	48.a
Simonis uxor ab exercitu Iohannis capitur	48.b
Simoni uxor redditur	48.b
Simon Idumæam depopulatus	48.b
Simon urbem Hierosolymam ingressus, hostem se omni- bus exhibuit	49.a
Simon Matthiam (à quo in urbem receptus erat) oc- cidit	60.b
Simon se Romanis militibus offerens, ad Ruffum Te- rentium deducitur	71.a
Simon transmissus ad Cæsarem triumpho reseruatur.	71.a
Simon post triumphi pompam neci adiudicatur	71.a
Simulachrū Isidis Tiberi demergitur	24.a
Sodomitarum regio quondam huberrima splendidissi- misq; urbibus distincta	47.a
Solomon Hierosolymitanū templum fundauit	54.a
Superbiæ malum	5.a
Sylla Faustus ortus Cornelio primus in Hierosolymita- nū templum irrupit	5.a
Syria per Scaurum infestatur	4.b
Scaurus à Pompeio missus Aristobulum obsidione liberat.	
Scaurus in Syria aduersus Arabas bellum mo- latur	(4.b 6.a
Scelus est odisse fratrem	2.a
Scenophegia Iudæorum quæ sunt	2.b
Scenæ species, non iudicij disciplina absentem condemnare	
Scythopolitanorum seniores ad Vespasianum precatum ueniunt	(18.a 39.b
Strages maxima ab Herode facta	10.b
Stratonis turris ubi	2.b & 12.b
Stratonis turris locus Antigoni neci decretus	2.b
Stratonis turris postea Cesaria appellata	5.b
T arichæis bellum à Romanis infertur	39.b
Tempestas subito Hierosolymis orta	44.b
Terræ motu triginta fere milia hominum consumpta.	11.a
Terebinthus maxima prope Chebron urbem à consti- tutione mundi	48.a
Testamenti Herodis recitatio à Ptolemæo	22.b

I N D E X

Tiberius Otauiano defuncto succedit in imperiū. 24.a
 Tiberiadem urbem Herodes in honorem Tiberij iuxta mare condidit. 24.a
 Tiberio mortuo Caius succedit. 25.a
 Tiberias urbs à Iosepho capitur. 33.a
 Tiberius Alexander præses Aegypti. 30.a
 Tigranes fugiēs de Perside, à Gabinio occulte dimittitur. 6.b
 Timor diligētiam docet, & prospicere futuris admonet. 11.b
 Titus & Vespasianus atrox bellum inceptarunt. 34.b
 Titus Iosepho maxima portio salutis apud patrē fuit. 38.b
 Titi oratio ad milites hortans eos ad prælium. 40.a
 Titi strenuitas præliando aduersus Tarichæos. 40.b
 Titi oratio ad commilitones. 40.b
 Titus mille equitibus ad Giscalā à patre dirigitur. 42.b
 Titi uerba ad incolās Giscalæ. 42.b
 Titus ad Galbam mittitur, ut de bello Iudæis inferēdo interroget. 47.a
 Titi reditus ad Iudæam. 52.b
 Titus obsidioni sese parat. 52.b
 Titus circumuētus ab hostibus ī magno uersatur piculo. 52.b
 Titus militiæ decus saluti suæ præposuit. 53.a
 Titi in hostem tertia progressio. 53.b
 Titi oratio ad suos milites. 53.b
 Titi oratio ad milites, ut forti animo muros aggrediantur. 63.a
 Titi oratio ad Iudæos interprete Iosepho. 65.a
 Titi uerba ad Iohannem seditionis principem. 65.b
 Titi orō, audita īmanitate Mariæ in propriū filiū. 67.b
 Titus consensu omnium imperator declaratur. 69.b
 Titi oratio ad seditionum principes. 69.b
 Titus ad Antiochiam contendit triumphans. 71.b
 Tyranni ignoscere nesciunt. 7.a
 Tyrannus & Iocundus equestris duces exercitus apud Herodem. 17.a
 Tyro uir ueteris militiæ exercitus regij, excruciat. 18.c
 Tyro cum filio, atq; Tryphone Herodis tonsore, saxis ac fustibus interficiuntur. 18.a
 Tyronis oratio. 18.a
 Tyridates Armeniæ rex. 71.a
 Thabirij montis descriptio. 43.a
 Thabirius mons Romanis traditus. 43.a
 Theodorus regias opes occupans, decē milia Iudæorum prælio fudit. 3.a
 Theodorus octo milibus Hebræorū à se peremptis, in Arabiam iter direxit. 3.a
 Traianus ad Scythopolitanos mittitur, ut populi animos exploret. 39.b
 VEntidius & Silon Romanæ militiæ duces. 10.a
 Vespasiani laus. 22.a. & 40.a
 Vespasianus impacatas Gallias Germanorum tumultu composuit. 32.b

O P E R I S.

Vespasianus Britanniam Romano imperio addidit. 32.a
 Vespasianus militiæ, quæ in Syria erat, à Nerone præficitur. 35.b
 Vespasianus & Titus atrox & memorabile bellum inceptarunt. 34.b
 Vespasianus Iotapatæ urbis aquæductus, ne in urbem intrarent, obstruxit. 35.b
 Vesp. Iotapatem urbē secundo expugnat. 35.b
 Vesp. in talo iaculo sagittæ uulneratur. 35.b
 Vesp. sex milia Iudæorum in Isthmon misit. 41.b
 Vesp. triginta milia Iudæorum uendidit. 41.b
 Vespasiani oratio consolatoria ad suos milites. 42.a
 Vespasianus moderatus & prouidus uir. 45.a
 Vespasiani prudens responsum. 45.a
 Vespasianus totam Iudæam deuastat. 48.b
 Vespasianus proxima quæq; Hierosolymitanæ urbis castella & munitiones præsidio suorū deuastat. 47.b
 Vespasianus bellum contra Iudæos suscipit. 48.a
 Vespasianus Romani imperij gubernacula inuitus suscipit. 48.a
 Vespasiani imperium octo mēsum et quinque dierum. 50.b
 Vespasiani cum filio reditus ad Alexandriam. 31.a
 Vespasianus muros Hierosolymitanæ urbis duplici agmine aggreditur. 68.b
 Vestium Hierosolymitani templi rationes. 54.a
 Vici Casariæ proximi à Cestio incenduntur. 30.a
 Vita nihil dulcius. 37.b
 Vita præsens, carcer animæ nostræ. 72.a
 Vitellius crapule notatus. 50.a. & 6
 Vitellianus exercitus Crementam confugit. 50.b
 Vitelliani exercitus triginta milia & ducenti cæsi. 50.b
 Vitellius Sabinum necat. 50.b
 Vitellianorum militum uniuersalis cædes. 50.b
 Vitellius in medio foro Romæ occiditur, uina simul & sanguinem fundens. 50.b
 Vitellij edacitate Roma ferè defecerat. 50.b
 Virtus patiens, nec in aduersis frangitur. 40.a
 Virtuti prouidentia comes. 55.a
 Vitula immolanda ante aras edidit agnum. 68. b
 Voces auditæ à sacerdotibus in templo, ante Hierosolymitanæ urbis excidium. 69.a
XEnodochia Hyrcanus primum instituisse fertur. 2.a
 Xerxem fugientem Athenienses persecuti sunt & fugauerunt. 26.b
ZAbulon ab exercitu Cestij ducis, diripitur. 30.b
Zabulon iussu Cestij ducis incenditur. 30.a
 Zacharias uir diues opum occiditur. 45.a
 Zare regis filij & fratres se Tito tradiderunt. 70.b
 Zeno Cotila Philadelphiæ rex. 2.b

F I N I S.

Errat 4: quibus passim aliam atq; aliam (ut occurrerat) inseruimus lectionem, ne lectoris (quod fieret, si circa spatium textus apposita ubiq; foret) animus in diuersum trahatur, meditans huicne an alteri sit adherendum. Quare si cui libitum fuerit, hic excerptat (facile enim erit) ascribatq; unamquaq; suo loco. Ad haec, plura fortassis sese offeret intellectu difficilia, quae non tam nobis quam auctori nostri exemplaris imputabuntur, quod nos ferè secuti sumus: quod non satis tutum sit ab ipso archetypo dissentire, & singula uelle corrigere, praesertim ubi graecus codex abfuerit. Capita libri quinti hoc modo distinguenda. Fo. 59 uer. 52. fa. 1. incipiendum est caput. 19. Erat in exer. &c. ibidē fo. 60. uer. 5. fa. 1. inchoandū est caput. 21. De pulsio tamen. Fo. 2. fa. 2. uer. 15. & usur. ibidē uer. 19. paricidalis ibidē. 22. indicij. 23. insinuari ibidē. 40. sefellisset. Fo. 3. fa. 1. uer. 2. Quidam legunt, eo quod p. fund. quodam disp. domini, libatū pempto, sceles. pari. sangu. uideretur. Sono exci. cau. quesuit, cū file. ibidē. 32. uer. Amathunta. ibidē fa. 2. uer. 18. spectabat. 37. uer. Aretas. Fo. 4. uer. 47. fa. 2. imperitare. Fo. 7. fa. 1. uer. 41. cepit, ibidē. 26. uer. plerisq; ibi. fa. 2. ue. 12. percussit, ibidē uer. 14. questu. Fo. 9. fa. 2. uer. 12. pretiū. Fo. 10. fa. 1. uer. 9. cepit. uer. 15. uictoriae mora. ibidē. 39. declinantes, ibidē fa. 2. uer. 13. germaio. Fo. 12. fa. 2. uer. 24. Panium. Fo. 13. fa. 1. uer. 29. obierat sine interroga. ibidē uer. 51. amor uniuers. Fo. 14. fa. 1. uer. 6. mandauit, ibidē. 40. quidē legūt uindictam. Fo. 16. fa. 1. uer. 27. reos. Fo. 20. fa. 1. uer. 43. opportune ibidē fa. 2. uer. 51. iacebat. Fo. 21. fa. 2. uer. 11. Abirom hiatus. Fo. 22. fa. 1. uer. 36. sparsim, ibidē uer. 39. Asphaltites, ibidē fa. 2. uer. 2. drachmas. Fo. 23. fa. 1. uer. 30. filius Antipater, ibidem uer. 51. seruare. Fo. 24. fa. 1. uer. 23. erubesceres. Fo. 25. fa. 1. uer. 31. consultit principi, ibidē fa. 2. uer. 11. progressusq;. Fo. 26. fa. 1. uer. 7. inconsultae. uer. 9. acquiescere ibidē fa. 2. uer. 3. quod debe. 4. uer. obediētiam. 33. uer. Romanorū. Fol. 27. fa. 1. uer. 3. supba. Fo. 30. fa. 2. uer. 1. uulnere uix euadere, potuit. Fo. 34. fa. 2. uer. ultio. iure belli. Fo. 35. fa. 2. uer. 8. pulsat aries. uer. 32. ipse solus, forte legē, ibidē. 46. uerū. Fol. 36. fa. 2. uer. 1. ratus erat, ibidē uer. 2. naturae. Fol. 37. fa. 1. uer. 44. mors uero. Fol. 41. fa. 1. uer. 21. parat, ibid. fa. 2. uer. 38. augusto. Fo. 43. fa. 1. uer. 34. fuerat, oēs: ibidē fa. 2. uer. 36. adhibētes. uer. 41. subtextit adbel. incē. dicēs no. pacis, bel. inuo. latere, insidias parauisse, Ananē, Romanis urbē: ita legitur in quibusdā. Fo. 44. uer. 2. fa. 1. mendacijs, cau. ibidē uer. 20. destituit, ibidē fa. 2. uer. ultimo, desperatioe solutus, cessit reb. Fo. 45. fa. 1. uer. 6. quidā, priusquam ad urbis sinū, ibid. 45. uer. 40. Niger perieites. Fo. 46. fa. 2. uer. 33. falsus. Fo. 51. fa. 1. uer. 3. & ptātibz, ibidē fa. 2. uer. 7. ad uis. uer. 9. repararet. Fo. 54. fa. 1. uer. 31. deambulatorium, ibidē uer. 44. offerret. Fo. 59. fa. 2. uer. 30. erat, liber postea: ibidē uer. 12. quidā, intētus in. ibi. 32. angebat. Fo. 60. fa. 2. uer. 32. carnifices. Fo. 61. fa. 1. uer. 20. cōsolationē. Fo. 62. fa. 1. uer. 28. de illo, ibidē. 33. liberantur, ibidē fa. 2. uer. 52. barbaricae. Fo. 63. fa. 2. uer. 13. Romani. Fo. 65. fa. 1. uer. 2. aperiretur, ibidē. 21. suorum, hoc uidetur abundare, ibidē. 28. uer. Fide mea salua, haec omnia &c. ibidē uer. ulti. interdicto maculato sang. Fo. 63. fa. 2. uer. 49. quidā legūt: aduertit factionis principes (putabāt enim diffidētia &c.) in praelij necessitate inuitus. Fo. 66. fa. 1. uer. 43. noīe, ibidē fa. 2. uer. 45. maluit se so. Fol. 67. fa. 1. uer. 13. grandī. uer. 26. absorbuit. uer. 35. quod acce. Fo. 69. fa. 2. uer. 38. quidā, uiderint uos, deinde, effugeretis. Fo. 71. fa. 2. uer. 6. pergebant. Fo. 72. fa. 2. uer. 19. ubi decretuerant, alij deccertauerunt. Fo. 73. fa. 1. uer. 8. cogēda, ibidem uer. 20. neq; si infirmio. quidam legunt.

X
Z

VITA EGESIPPI EX DIVO HIERONYMO
DE VIRIS ILLUSTRIBVS.

Gesippus uicinus apostolicorū temporū, & omnes a passione dñi usq; ad suam ætatem, ecclesiasticorum actuum texens historias, multaq; ad utilitatem legentium pertinentia, hinc inde congregans, quinque libros composuit, sermone simplici: ut quorum uitam sectabatur, dicendi quoq; exprimeret characterem. Afferit se uenisse sub Aniceto Romam, qui decimus post Petrum episcopus fuit, & perseuerasse usq; ad Eleutherium eiusdem urbis episcopum, qui Aniceti quondam diaconus fuerat. Præterea aduersum idola disputans, ex quo primum errore creuissent, subtexit historiam: ex qua ostendit, qua floruerit ætate.

Ait enim: Tumulos mortuis templaq; fecerunt, sicut usq; hodie uidemus: e quibus est & Antinous seruus Hadriani Cæsaris, cui & gymnicus agon exercetur apud Antinoum ciuitatē, quam ex eius nomine condidit, & statuit prophetas in templo. Antinoum autem in deliciis habuisse Cæsar Hadrianus scribitur.

EG
SCRIP
picipi
ad in
gius
ricati
tati. C
sermo
uit, &
quit. I
nō ag
sed fi
seriē
rosam
impie
rentia
mirac
uentu
cū d
bi p
Ron
inui
citiar
res. I
bus, r
di ob
minu
putet
Hebra
utrum
cessio
rie, sed
erat sp

AGRESIPPI INTER

SCRIPTORES ECCLESIASTICOS
præcipui, in quinq; libros Hierosolymitanæ urbis exci-
dii, Prologus.

Vatuor libros regnoꝝ, quos scriptu-
ra cõplexa ẽ sacra, & iam ip̄e stilo bre-
ui p̄secutus usq; ad captiuitatẽ ludæo-
rũ, muriq; excidiũ, & Babylonis triũ-
phos, historiæ in morẽ cõposui. Ma-
chabæoꝝ quoq; res gestas p̄pheticus
setmo paucis absoluit; reliquorũ usq;

ad incendiũ tẽpli, & manubias Titi Cæsaris relator egre-
gius historico stilo Iosephus, utinam tam religioni & ue-
ritati attentus, quàm rerũ indagini & sermonum sobrie-
tati. Consortem se em̄ perfidiæ ludæorum in ip̄o etiam
sermone exhibuit, quem de eorũ supplicio manifesta-
uit, & quorũ arma deseruit, eorũ tñ sacrilegia nõ dereli-
quit. Deplorauit flebiliter ærũnã, sed ipsius cãm ærũnã
nõ agnouit. Vnde nobis curã fuit, nõ ingenii ope fretis,
sed fidei intentiõẽ in historiam ludæorũ ultra scripturã
seriẽ sacraẽ paulisper introrsum p̄gere, ut tanq̄ in spinis
rosã quærẽtes, inter sæua impiorũ facinora, quæ digno
impietatis pretio soluta sunt, eruamus aliqua, uel de reue-
rentia sacraẽ legis, uel de sanctaẽ religiõis constitutiõisq;
miraculo, quæ magis, licet hæredibus, uel in aduersis ob-
tentui fuerint, uel honori in p̄speris. Simul (qđ est indi-
ciũ domesticaẽ improbitatis) liqueat uniuersis qđ ipsi si-
bi p̄pria cladis autores fuere: Primũ, quod alia curantes
Romanos in se cõuerterint, & ad cognitionem regni sui
inuitauerint, quibus ignorari satius fuit. Rogauerũt ami-
citiã, fidẽ nõ seruaturi. Pacẽ uiolauerũt uirtute impa-
res. Postremo bellũ intulerũt, qbus spes om̄is in mceni-
bus, nõ in uiribus erat, cũ sit maxime oim̄ miserabile clau-
di obsidiõne. Quæ etiam si bene p̄cedit, sæpius augere q̄
minuere pericula solet. At ne quis uacuũ fide & sup̄flũ
putet nos suscepisse negociũ: Ideo per principes ductũ
Hebræoꝝ genus omne cõsideremus, ut liquido clareat,
utrum à senioribus ludæ, nusquam generatiõis eius suc-
cessio claudicauerit: an uero offenderit in principum se-
rie, sed manserit in eo, cui reposita manebant om̄ia, & ip̄e
erat spes gentium. Hinc ergo sumam exordium.

Ioseph^o p̄
indagini rem
& sermonũ
sobrietati, q̄
religioni &
ueritati, attẽ-
tus fuit.

Iudæi sibi
ipsis cladis
autores fue-
re.

Miserimũ
oim̄, obsidiõ-
ne claudi.

EX DIVO BRUNO
ILLVSTRATI

olicoꝝ tempore, & in p̄sentia
corum actum tenent
entia, hinc inde cogit
t quorum uiam scilicet
erit se uenisse sub Am
erasse usq; ad Eleuther
fuerat. Preterea uolunt
cit historiam: ea qua
mplacit fecerunt. Sc
us Hadriani Cæsaris
Anonimũ cãm, que
& statuit propo
um autem in
e Cæsar Hadri
s scribitur.

8

tere immani poenam exsolueret. Sed iuuenis plus intra seipsum quam in hostem praeliabatur. Nam quotiens patrem cogitabat accendebatur. Rursum cum matrem uerberari atque ad necem aptari uideret, molliebat: reuocabat impetum, referebat gradum, quia retrahebat passio iter obsidionis moras, feriatu ex lege superuenit annus qui erat septimus. Cessit pietas religioni, soluta obsidio est: sed eo magis Ptolemæi excitata immanitas, ut quorum obiectu poenam euaserat, eos iugulari iuberet, qui continuo se ultioni exemit, ad Zenonem, cui nomen Cotilæ Philadelphicæ regem confugiens, ut eius opem sese tueretur. Nec Antiochus quieuit, qui Simoni patri Ionathæ ludibrio suos fuisse exercitus indignabatur: Cupiensque adhuc assurgentes Ionathæ primitias extinguere, cum magna ueniens manu Hierosolymam, Hyrcanum obsedit. Repulit Hyrcanus auro, quem ferro nequibat, referatoque (ut Iosephus auctor est) Dauid sepulchro, tria milia auri talenta erudit: Ex quibus trecenta annumerauit Antiocho, ut obsidionem reliqueret, et pretio emptus abiret. Atque ut facti inuidiam leuaret, ferè ea pecunia Hyrcanus instituisse primus xenodochia, quibus aduentum susciperet pauperum peregrinorum. Aucupatus etiam Antiochi necessitatem, qua Medis bellum inferebat, ultus dispendium est: Plurimasque urbes Syriæ sibi adiunxit: Samariam quoque ubi postea Sebastia condita est, circumdedit munitio nibus, cuius expugnationem Aristobulo & Antigono filiis suis mandauit. Quorum obsidio lenta usque ad diram famem, & tetra alimenta humanorum cadauerum clausos coegit. Quam impulsu necessitate, opem ab Antiocho (cui nomen Aspondius) petendam arbitrati, ferentem adiumenta erumnæ societati implicauerunt. Victus enim a fratribus praelio, fuga se se eripuit neci. Samaritani autem repetita obsidione, captaque & euerfa urbe seruitio dati. Quo rebus secundaque processu excitati Aristobulus atque Antigonus impetum non refrigerabant, sed adiungere sibi finitimos bello coactos haudquam dissimulandum arbitrabantur, donec inuidia oborta, bellum immane exarsit, conspirantibus locorum incolis & coacta ualida manu. Quæ tamen uicta, profundam in reliquum tranquillitatem Iohanni exhibuit, & sibi ocium. Hyrcanus trigesimo & primo anno longæ quietis gratia functus, diem clausit extremum quinque liberis superstitibus, quod a plerisque beatitudini datur: moderator egregius & pulchre sobrius, qui nihil unquam uel fortitudini scruentibus dereliquerit, in quo actus eius obfuscare: uxori summæ rei commisit negocia, ipsam consultius ratus, rebus publicis moderaturam, filios præscientia quadam animi tenens non diuturnos fore, nec eum sefellit opinio.

Caput .II.

Siquidem Aristobulus, cui inter fratres ætas prouectior, mens promptior, principatum sacerdotii ad regni potentiam uertit, et diadema primus imponere sibi usurpauit: post quadringentos septuagintaquinque annos triumque curricula mensium, ex quo de Babylone remeans Israel seruitio exutus, in suam terram sese recepit. Superbe itaque nec partem ponere ceteris contentus fratribus, solum Antigoni honoris specie, quem uidebat diligere, mulcebat: Matrem, quia potestatis exortem, & iudicio uiri fraudatam se exposulauerat, alligauit uinculis, & usque eo processit immanitatis, paricidalis spiritu ferox, ut & ipsam & fratres suos simili modo uinctos arcta custodia detineret, quo prope usque ad mortem suprema fame compellerent, nisi maturius Aristobulus scelesti paricidii merita soluisset: ac primum in ipsum Antigonom ferus animus exasperatus, & de amore in odia conuertit, ut eum ante omnes necaret, quem solum sibi consortem imperii pollicebatur, adeo apud improbos affectus uilis, ut cito prauis suggestioibus extorqueatur.

Caput .III.

Dignum igitur ut crudelitatis eius seriem non prætereamus, quo iudicium Iohannis etiam post mortem probeat, qui summam publicæ rei seniori committendam filio haudquam existimauit, quem tanto declinatus furore a pietatis lege & norma iustitiæ præuidebat. Haud scio morumne eius contuitu, an insita gratia sacerdotum principibus, ut his aliqua quæ futura erant, etiam minus dignis infunderent. Facinus miserabile fuisse, qui fratribus inuiderent amoris naturæ, inde mali prima oborta est labe, inuidiæ commenta consecuta huiusmodi sunt,

Caput .III.

Antiochus
Hyrcanum ob
sedit.

Iohannes qui
et Hyrcanum
sepulchrum
Dauid diru
pit.

Hyrcanus
primus xeno
dochia insti
tuit.

Aristobulus
sibi primus di
adema impo
nere usurpa
uit.

Aristobulus
matrem fratrum
uinctos arcta
detinet custo
dia.

Apud impro
bos uilis affe
ctus est citius
extorquetur.

Iohannes sum
ma Reip. se
niori filio com
mittenda esse
noluit.

Scelus est odif
se fratrem

Composuerūt primo alia, quibus fidem Aristobulus nō detulit, & obtrectationem molliuit charitatis gratia, inuidiā tribuēs dilationis amaritudinē. Ideo falsa ueris admiscuere: ut ex his quæ ad speciem ueri assumpserant, renitentē circumuenirent.

Caput .V.

Scenophegia quæ sint.

Scenophegia iudæorū interim in terris ex lege celebrabant, dies uidelicet festus & plenus reuerentiæ quo sacrificium solēne deferebatur. Eo die clarus militiæ gestis Antigonus domum reuertit, & accidit ut fratrem adueniēs inæqualem offenderet, ilico ad templū, quid enim præferret religioni, ut erat succinctus ornatu bellico & circumfusus comitatu pari, tendit: multus ibi pro fratris salute domini precator, & inde ad fratrem sedulus properat. Hinc calumnia componitur ex acerbo felle, & acerbiorē paratur exitu.

Caput .VI.

Antigonus apud Aristobulum fratrem falso defertur.

Continuo eū regem adeunt improbissimi homines & inuidiam excitāt, quod pompam armatorū celebratiorem, quā priuatis mos est direxerit, ostentui uulgo futuram, ne quis conatibus eius obuiare auderet. Tanto apparatu non aliud nisi necem regis, ut usurpandi imperii potentiam affectatam. Haud difficile æger animus in ualido festus corpore impulsus est, ut credibile duceret quod pro uero assererat: maxime cum dies sacratus religioni, mendacii suspiciōne excluderet, pompa excitaret inuidiam, infirmitas metū adderet, armatorumque cohors fidem patrādi sceleris impleret. Itaque prius quā sibi probaretur tentamentum aliquod flagitii paricidialis, stipatores suos cum armis iubet in hypogeo locari obscuro, qui aduenientem Antigonum dolo necarent, nec expectarent imperium regis, sed ipsi extinguerent. Sanē mandato per nuntios præmissio ut inermis ueniret, eius iudicii qualitatem nupta Aristobulo in aduersum mutauit, ut per illos coniuratos sibi insinuare faceret, Antigono fratrem eius delectatum esse, armorū de core quibus proxime accinctus affuerat, sed præ ægritudine intentius nō confiderasse: nunc petere omnem illum ornatū bellicum, quem sibi composuit ad fratrem deferat, gratū hoc regi futurū si armatus adesset. Antigonus dolum non præuidit, dicto paruit eo studiosius, quo magis placere regi parit & fratri desiderabat, decūbebat Aristobulus in castro cui nomen primo Baris, postea Antonia fuit uidelicet ab Antonio triumuiro, donata appellatione cum urbis dignitate. Eo post quā Antigonus appropinquauit, atque accessit ad illum obscuræ transitum, conspicientes armatū uenisse, regii stipatores adorsū repente iuuenem præcepto satisfaciūt, atque imprudentem opprimunt. Is locus Stratonis turris appellabatur, quo deceptū uocabulo iudam, qui erat Essenus genere, opinio est frequens: quem siue probitate uitæ suæ, siue mystica obseruatione, sæpe quæ futura erāt annuntiasse historia uetus prodidit.

Caput .VII.

Baris, Antonia.

Turris Stratonis. Iudas essenus futura annuntiasse fertur.

Antigonus occiditur. Iudas Antigoni mortē prænuntiat.

Is, ut accepimus, cum uidisset Antigonum prætereuntem ut fratrem reuideret, dicit ad eos, qui numero discipulorū eius annectabantur: papæ nunc mihi bonū est mori, quando mihi mortua ueritas est, uiuit Antigonus quē necesse est hodie interfici, locus autem eius neci decretus Stratonis turris, qui sexcentis hinc stadiis abest hora iā dici quarta. Tempore itaque excludit prædestinatæ mortis fides, hæc ubi dixit, intentius ipse secum conferre cœpit quomodo eū sefellisset opinio. Nec multo post indicium deferret interfectum esse Antigonum in hypogeo ad Stratonis turrē, qui locus simili uocabulo æque ut ille qui erat in maritimis Cæsareæ nuncupari solebat. Quo facinore patrato Aristobulus secum ipse reputans quid sceleris admiserit, in morbum ipse incidit. Erat in oculis paricidium, perturbatio in animo, nec alibi ullum interuallum dissimulationis ni dabat. Defigebatur in imis uisceribus dolor, inuidia in miserationē uersa est: quod innocentem peremisset contra ius germanitatis, tanti sceleris immanitas mentē exulcerabat: non somnus oculis, nō quies animo dabatur. Serpebat cæco uulnus dolore, coquebatur ægra præcordia, ac duræ sollicitudines sauciabant in ualidos artus, & crebro gemitu pulsabant alta nimis suspiria.

Caput .VII.

Aristobulus sanguinem euomit.

Itaque immoderata mœstitudine eō prorupit morbi uis, ut euulsis uisceribus sanguinem uomitu oris reiceret: Quem puer aulicus regis usibus præbens ministeriū foras extulit, atque imprudens facti quod casu potius quā industria gerebat, ad eum locum peruenit, in quo Antigonus fuerat extinctus, illic supra rotantes adhuc fraterni sanguis

nis maculas, percussoris sanguinem effudit. Clamor subito factus & gemitus intuētū, eo quod profunda quadā dispositione domini libatus perempto scelestissimi paricidæ sanguis uideretur. Sono excitus causam quæsiuit cum silere, elicit studio quærēdi & metu indignationis. Cuius accepto indicio suffusos oculos lachrymis, & quantum erat in eo uirtutis ingemiscens, haud inquit rependit meritis meis cōgrua uicissitudo. Neque enim dei oculū tā impiū machinator sceleris præterire poterā. Matura flagitii ultio subest, & iā digno cōuenior paricidii mei pretio. Vale corpus quousq; animā fratri matriq; condemnatam detines? Quid per partes eis libo meū sanguinem? in me omnis (si qua est pietas) contorqueat manus spiculum, ac me omnes filiū germaniq; ultores pietatis gladio transfigant. Mactet hostia paricidalis atq; immolet uiolata necessitudini, totum simul caro noxia sanguinē euomat. Non uiscerū meorū cruciatibus & lenta tabe demonium exaturet, quod me in tam nefarios ausus scæui facinoris impegit. His dictis finē impiū ac uitæ edidit. Vix anno functus p̄tate regia, p̄p̄t quā paricidii nō effugerat.

Caput

.IX.

Soluit ilico mulier, atq; exiit uinculis fratres defuncti, regem constituit Alexandrum, cui & proceras ætas, & moderatio suffragari æstimabat. Qui ut regnum adeptus est, fratrem quē aduerterat regni competitorē statim interemit. Reliquum, qui supererat ex fratribus uitæ ac salutis potius q̄ regno intentum, reseruauit, uacuum ne gociorū: cōtinuoq; (ut se habet inquietudo morū) bello pacē mutauit. Cōgressuq; habito aduersus Lathyæ & Ptolemæū, plurimos quidem hostiū interfecit, sed ad Lathyæ uictoria defluxit. Cui tamen uictoriæ fructū ademit Cleopatra mater, coacto in ægyptū cōcedere, ut mortem sibi imminentē euaderet. Eius absentia aucupatus Alexander, dū regni eius partes inuadere cupit, etiam Theodorū in se cōuertit, quoniā potissima quæq; de eius possessiōibus sibi associauerat. Improuiso itaq; impetu Theodorus regias opes occupauit. x. milia quoq; ludæorū prælio fudit, sed super plagā non fractus Alexander, plura adhuc de hostiū partibus suo imperio adiūxit, captarūq; urbiū populos seruitio subegit. Hos bellandi successus domestica seditio interpolauit, & orta de cōiuiuis usq; ad bellum cōtentio p̄cessit. Familiari peste hmōi ludæorū uiris, ut de epulari ludo sese in arma excitet, ac nisi peregrina auxilia regi p̄sto fuissent, seditio præualuerat. Sed aduentitia ægre manu licet cōpressa est, tamē octo milibus fermē Hebræorū interēptis, in de in Arabiā iter direxit, ac nōnullæ eius urbes subactæ: tributa quoq; Moabitæ & Galaaditis iure uictoriæ adscripta. Vnde regressus in Amathū, Theodoro tātis eius successibus stupefacto, uacuum defensoribus castellū inueniēs, sine mora expugnauit. Non usq; quaq; tamen ociosus Obedas rex Arabū fuit, nec inulta diu regni sui passus dispendia. Nam infidiis oportune locatis, omnē exercitū eius deleuit, cōclusum uallis p̄fundo & multo camelorū agmine attritū. Euasit tñ Alexander & fugiēs de prælio, Hierosolymitanæ urbis receptacula petit, inuisus suis qm̄ recruduerant odia erumnæ eius occasiōe, quia tantæ potētia metu premebant. Nec silētio tegebat animorū discordia, aut uerbis tantūmodo exercebat, prælio nō uno, sed plurimis decertatū. Quibus extincta ferē .l. ludæorū milia, quos Alexander interemit suis, q̄ hostibus p̄niciosior, & maiore uictor detrimento, qm̄ regni sui uires uincēdo attriuerat. Vnde nec ipse quidē iam suis uictoribus delectabat, auersusq; a prælio arte tractabat sibi subditos, ut iam nō armis p̄meret, sed uerbis urgeret, ac solis sermonibus offensionū genera dissolueret. Nihil tñ proficiebat ad colligendam sibi gratiam, qm̄ fictis facinora præpōderabant, atq; ipsa repētina cōuersio ad pœnitentiā, morūq; inæqualitas scæua passis suspecta habebat. Ca. .X.

Deniq; cū simulata eius placiditate se circūueniri arbitrarent, Demetriū regem sibi auxilio futurū aduersus Alexandrū in bellū excitauerūt. Pugna in manibus nec cōperendinata, quāuis uni aduersum duos exercitus numero inferiore certandū foret. Mille em̄ comitatus equitibus, & sex milibus peditū, quos mercede sibi associauerat. x. milia quoq; ludæorū sibi conspirantiū in bellū accersens, iuxta urbem Sichimam occurrit hostibus, quibus tria milia equitū erant, & peditū. xl. milia. Tætatoq; utrinq; agmine, ubi neq; Demetrius pecunia cōductos desciscere a fide uidit, neq; Alexander de ludæis aliquos, quibus se Demetrius adiūxerat, deposuisse erga se odia cogno-

a iii

Antigoni
cadaver ad
Aristobuli
fratris sanguis
nē clamorē
emittit.
Exoprat si
hijpsū uindictam
Aristobulus.

Alexander
Aristobulo
fratri succedit.
Regnandi cupidus
ne fratribus quidē
perere nouit.
Alexander
rex cōstituit
Ad Lathyæ
uictoria defluit.
Theodorus
decē milia iudæorū
prælio fudit.

Octo milia
hebræorū ferē
me interempta.
Amathus.

Obedas rex
Arabū Alexander
adrū uicit.

Alexander .l.
Iudæorū milia
interemit.

Repētina cōuersio
ad pœnitentiā
morū inæqualitas
suspecta habet

Iudæi Demetriū
regē sibi asciscunt.

Demetrius
uictor.

uit, armis decernendū existimauerūt. Superior bello Demetrius factus, plurimo tamē
suorū sanguine. Nāq̄ ab his qui ē diuerso mercede cōducti uenerant egregie bellatū, ita
ut usq̄ ad mortem uirtute ac fide certauerint. Destitutū itaq̄ sese Alexander uidens cæ
sis suorū cateruis, in mōtes cōcessit. Sed præter utriusq̄ spem ad altere eorū species uicto
rie peruenit, fructus alteri, ad altere partus, quia & Demetrius nudatus est discessu He
bræorū, qui eundem ad societate rogauerant, & Alexandro ex ipsis, vi. milia sese adiun
xerant, more quodam hūani ingenii astipulantibus ad misericordiam rebus aduersis.
Cessit itaq̄ Demetrius ei quem bello uicerat, uidens illū affluētibus paulatim Hebræis
iam pugna idoneū, sese cum paucis relictum. Cuius uictoria libertate assuetis damna
tionis metū mouebat. Redit Alexandro sœuitia cum securitate, regnūq̄ in suos, & usus
belli reformas. Quæretī ab his quidnam faciēs, animos sibi plebis cōciliaret, respōsum
est, si moreret. Vix em̄ fore cum mortuo, tam grauiā perpeffi, in gratiam reuenteretur,
ut odia aduersus defunctū deponeret. Quibus excitatus rebellandiq̄ assuetudine mul
tis necatis, reliquos coegit in urbē, cui nomen Besemelel. Cuius expugnatio acerbiorē
solito pestem inuexit, tam sœuo crudelitatis p̄cessu, ut ex eo numero octingētos in me
dia ciuitate crucifigeret. Quorū in conspectu coniuges eorū filiosq̄ iugulari præcepit.

Deficiūt Iu
dæia Deme
trio ad Alex
andrum.

Ridicula
Alexādro a
suis respon
sio.

Mississim Io
seph. bel. Iu.
li. 1. ca. 3.

Alexander
octingentos
in media ci
uitate cruci
fixit.

Crudelitas
pacem con
ciliat.
Antiochus q̄
et Dionysius.

Alexāder fu
ga sibi consu
lit.

Antiochus
occiditur.

Aretas

Quies insue
ta egritudi
nē gignit, &
post egritu
dinē labor i
probis mor
tem.

Alexander
morit, duo
bus supstiti
bus liberis.

Alexander
uxori Alexā
dræ regnum
reliquit.

HAec spectat accūbens in medio cōcubinae, lætus inter escas & pocula, sed
magis sanguine q̄ uino inebriatus, hoc solo facto amplius populum q̄ bello de
terrui: ita, ut proxima nocte Iudæorū. viii. milia ultra Iudæam discederent, qui
bus fugæ finis mors Alexandri foret; tantiq̄ horror mali quietē regno attulit. Sed ubi
a domesticis feriatum præliis, exorta est ei causa inquietudinis: Antiochi aduersum Ara
bas expeditio, quam sibi terribilem & periculo futuram arbitrabat. Hic est Antiochus
qui etiam Dionysius appellat, Demetrii frater a Seleuco ultimus, cui transitum negare
cupiens Alexander intet urbē Antipatridem, & Ioppes littora, foueis ingētibus ductis
muroq̄ altissimo, turribus quoq̄ è ligno impositis; elusit operam magno suorū labore,
nullo hostis impedimento. Siquidem negotio facili repletæ foueæ turresq̄ exusta, ipse
quoq̄ Alexander fuga sibi cōsuluat, eo tutior, quia nequaq̄ tanti existimatus, ut eum ui
ctor principis loco p̄sequi deberet. Nam secūdis partibus reseruatū, ut itineris obstru
cti iniuriam acceptam ulcisceret. Rectum autem in Arabas iter direxit, quorū rex in lo
ca prælio oportuna sese cōtulerat. Deinde subito cōuerso equitatu, maxima ui ac multi
tudine effusas ac sine ordine ruentes hostiū turmas inuasere. Certatū acriter quoad An
tiochus restitit (renitebat em̄) quāuis exercitus eius quasi more pecorū obruncaretur.
Vbi uero & ipse cecidit (nam præ ceteris sese offerre solebat periculis) auersi oēs, quorū
maxima pars incerto fugæ dispersa extinguit, reliquis in uicum, cui annana nomen, co
actis, atq̄ alimentorū inopia consumptis, uix paucissimi ex his tantæ cladi superuere.

Caput .XII.

HOc successu Areta etiā a Damascenis ad regnādū expeditus, ut Cœles Syriæq̄
imperitaret quo Ptolemæū excluderet, quē maxime infestis odiis persequebā
tur, nec Iudæam immunē reliquit incursionis, de qua uictor, licet supato Alex
andro, secundū utriusq̄ tamen partis conuentū discessit ac reuertit in sua. Alexander
autem Pellam euertit & Gerosam petiit, iterq̄ de Theodori possessionibus aliquas sibi ad
iungere parans, eamq̄ sibi bello uēdicauit. Inde in Syriam p̄gressus Gaulonem & Seleu
ciam & Gamalam euertit, ultus superioris belli cōtumeliam, ipsas quoq̄ Antiochi mu
nitiones diruit. Quibus ex locis iter in Iudæam cōuertit, ac præter spem cum gaudio to
tius gentis suscipit p̄ mirabili successu rege gestæ: ubi parta bellandi quies exordiū tri
buit aegritudinis, atq̄ aliquantulū quartanis febriliū uicibus affectus, leuato paulisper in
cōmodo, dum negocia repetit militaria, nec modū seruat animo ualidior q̄ corpore, cō
minuit omnem suæ uigorē salutis, uiresq̄ absumpsit, atq̄ ita mortuus est. Viginti itaq̄
& sex annis uario rege euentu, aduersum innumeros belloꝝ tumultus regnū tenuit, &
duobus liberis superstitibus decessit, quos impares regni existimās gubernaculo, sum
mam rem uxoris p̄pria delegauit sollicitudini, qm̄ eam acceptiorē populo cognouit,
atq̄ hoc apud uniuersos inuenisse gratiam, q̄ etiam ipsa ab immanitate uiri semp alie

nam de hacten ex
est de eius inquit
uiri seruio fuit,
impedimento, &
circa templi
affectu in
spem regna
uero
pharisei
qualitate affe
mercuriam,
negotia ipsi
eruerent mi
peruenire
spis, ut ma
neret. Siquid
coegit ingent
etiam exteris pe
sais quali inferi
Alexandri amici
onfilio octingē
facinoris autores
epiebant, nō que
timodi pericula
ballo intercessi
ora inhaereret:
tamen filio cor
hauf, suprema n
radi flagitii inc
dilapsi fu
Odem ter
frequenti
cessitas o
Tigranes qui A
lerat, quem mut
ruptione in terr
quam aliena a
quam occasio
cum, quos feru
occupat, eorūq̄ c
que uellet fidem
chrymis conuer
suis, cui nomen
cepta Alexandra
siste, qui uiuente
p̄tia præstabat, re
ueriq̄ relicto Hy
um qui bello relic
per obides salut
luit: Conuentū
ne imperii trat
re alio fungi sim
nam affectionē.

nam sese faciendam existimauerit, ut non solum refugeret flagitiorum consortia, sed etiam resistendo eius iniquitatibus, totius in se plebis beneuolentiam circūueret. Nec improvida uiri sententia fuit, nam regnandi ius mulier inoffense exercuit, sine ullo foeminei sexus impedimento, & acquisiuit moderandi gratiam sacrae legis obseruatione. Nam dum attentior circa templi cura exerceret, & dimissa ministeria fraudis succreuit imperii uigor, nec tamen affectu infracta materno regni cupido. Siquidem ex duobus liberis electus unus ad spem regnandi non potestatis; Hyrcanus uocabulo natu senior, ingenio remissior, Aristobulum uero acriorē animo, expertē potestatis, emolliebat priuatū hūilitate. Afuerunt se pharisaei mulieri genus hominum secundū legis doctrinam exercitatum, secundum qualitatē affectus callidū, auidum negotiorum, pecuniae appetens, qui captantes elatam mulierculam, secundū scientiam iuris diuini extollēdo suam fecere, ut pluraque etiā regni negocia ipsis cōmitteret, adhiberēt quos uellent, quos uellent excluderēt, atque aulico exuerent ministerio. Quid plura? ita sese insinuauere, ut cōmodorum omnium fructus ad eos peruenirēt: sumptus & molestiae mulierē solam afficiebant. Nec mediocris mulieri spūs, ut maxima quaeque auderet, atque super foeminei sexus cōditionem praemia disponeret. Siquidē & praestantissimam de suis manū parauit, & peregrini exercitus copias coegit ingentes, ut non solum domi tuta ad omnē regnandi securitatem foret, uerum etiam exteris potētibus esset formidabilis. Ea tamen reliquis praestabat omnibus, sed pharisaeis quasi inferior obtemperabat. Erat Diogenes in regno eius, qui de potentissimis Alexandri amicis familiaritati eius inhæserat, eū adorsū obrūtūcauere, memorātes ipsius consilio octingētos illos in medio urbis ab Alexandro cruci suffixos, in ceteros quoque facinoris autores quosque, ut pergeret ultio mandatū. Nec abant itaque quos pharisaei precipiebant, non quos societas sceleris inuoluerat. Quo metu perterriti plerique, quibus huiusmodi pericula intendebant, & maxime praestantiores opibus aut dignitatibus ab Aristobulo intercessionē implorauerunt, ut matrem ab executione praecipiti seuerioris ad meliora inflecteret: ille sibi gratiam parare cupiens, non detrectauit. Mulier aegre licet, oranti ramen filio concessit, ut contuitu honorum quos gesserant, qui in hominū inuidiam arcessebant, supremā necis sententia mitigaret, atque eos tamen quos obnoxios suspectaret, & parandi flagitii incētores fuisse urbe egredi iuberet. Qui accepta uitae securitate per agros dilapsi sunt.

Caput .XIII.

Eodem tempore causa accidit, ut Damascū iuuentus dirigeretur, quā Ptolemæus frequentibus incursionibus incolas memoratae urbis terrebatur, cuius negotii necessitas occupauit de exercitu Alexandrae ualidam manum. Cleopatram quoque Tigranes qui Armeniis imperitabat in urbe, cui nomen Ptolemæis, obsidione clauserat, quem muneribus Alexandria mulcebat, ut a se auerteret. Quem Lucullus facta irruptione in terras Armeniorum infectis rebus redire coegit, consultius ducentē sua tutari, quam aliena adiungere. Tantis itaque negociis intenta Alexandria, in morbum incidit. Quam occasione rapuit Aristobulus ad suas artes, & congregata manu conspirantibus secum, quos feruor naturae ad praerupta quaeque audendum cupienti adiunxerat, thesauros occupat, eorumque copiis inuitauit ad militiam uoluntarios, ac pretio componit, ut in omnia quae uellet fidem praestarent, atque infulas regis induit. Turbatus animo Hyrcanus matrem lachrymis conueniebat. At illa spirans ferocia, filios & uxorem Aristobuli in castrum reclusit, cui nomen primo Baris, postea Antonia appellatum, de quo supra memorauimus. Coepta Alexandriae celeri eius obitu destituunt. In hereditatem omnem Hyrcanus successit, qui uiuente adhuc matre dignitate induerat sacerdotii. Aristobulus uirtute & sapientia praestabat, res usque ad contentione atque in congressione deducta: ubi consertum, plerique relicto Hyrcano, illum altero bello meliorem secuti. Hyrcanus comitantibus secum qui bello reliqui fuerant, confugit in Antoniam, reperitisque filiis & uxore Aristobuli, per obsides salutem inuenit, quia ne quid asperum in suos fieret, Aristobulus pacto consuluit: Conuentum fratrum hominū fuit, ut regno Hyrcanus cederet, atque ad Aristobulum ius omne imperii transfiret, nec tamen Hyrcanum inhonore relinqueret, sed regni exortem honore alio fungi sineret, quem ipse impartiuisset. Transactio hominū etiam religione templi sacratam assensione utriusque tenuit uoluntariam, inde cum gratia discessum est, ac se in

Mulier modesta, magna, & prouida, non solum optime regit, non tam armis quam religione.

Hyrcanus ad regnandi spem eligitur.

Pharisaei quales sunt.

Diogenem pharisaei delatum occiderunt.

Aristobulus pro facinorosis ad matrem intercedit.

Consultus est sua tutari quam aliena adiungere.

Hyrcanus in matris hereditate succedit omnem.

uicem salutantes, Aristobulus in aulam regiã sese recepit, Hyrcanus æquanimiter in do-
mum Aristobuli concessit. Caput .XIII.

Sed fuere, quos metus ac reꝝ mutatio incefferat, qui se studuisse aduersus Aristobulũ recordarent, & præ cæteris Antipater, is erat Idumæus genere, moribus apud suos clarus, nõ tenuis pecuniã, & ideo præualidæ porentiã, arte mira factus ad contemnendam pecuniã ppter conciliandam gratiam. Qui Hyrcanum consiliis suis perterritũ, quod nullam salutis suæ spem tutam haberet: q̃ imperio decessisset, nisi transfugio sibi consuleret, ubi ad suas artes inclinauit, insinuat Aretæ regis foudum auxilio uirũ, qui circũuētus foret ut regno cederet, decoꝝ hoc fore regi si arbiter fieret imperii restituēdi, multoq; pulchrius si circũscripto, cui primitiua regni cõpeteret, dolo sublata reformari iuberet, illum uersutũ & callidũ, & ideo suspectum uicinis: hũc mitem & quietũ qui pro summo beneficio acciperet, quicquid sibi ab externo tribueret, cui frater etiam regnandi ius ademisset. Præparatam itaq; Aretæ regis gratiã Hyrcano annũciã fugiendi spem detulit, & uiam demonstrauit, ut secũ peteret Petrã in finibus Arabiæ sitam, quo in loco regem adirent, qui precibus Antipatri donisq; inflexus, plurimam bellatoꝝ manũ Hyrcano adiunxit: ut regno restitueret. Erant ferẽ peditum equitũq; quinquaginta milia, a quibus prima pulsus congressione Aristobulus Hierosolymam confugit, ibiq; intutus aduersus tantam hostiũ multitudinem, quæ clausum expugnauisset, nisi Scaurus ductor Romani exercitus alterius belli occasione, quod aduersus Tigranem gerebat, soluisset obsidionẽ missus a Põpeio, cui recepti Mithridatis ultio grauis, belliq; in focerum transferendi ppositũ exarsit, qua causã Syriã in festari per Scaurũ præceperat, quũ ipse Tigranem atq; Armeniam urgeret. Scouro itaq; aduenienti Damascũ, quam Metellus et Lollius funditus euerterant, occurrere fratrũ legati, sibi quicq; Romanæ opis auxiliũ implorantes, & quãuis inferioribus eēt uiribus Aristobulus, præpõderauit tamen pecuniã oblatione. Vendit summa præliã certaminis talentis trecentis, & iustitia postulati pretio pensã. Qua pecunia sibi annumerata, denũciã Scaurus Hyrcano, regi q; Arabiæ discedere ab obsidione, aut si permaneret, scirent sibi aduersum Pompeiũ & Romanos bello certandũ. Eo terrore obsidio soluta, Aretas Philadelphiam petit, Scaurus Damascum reuertit. Aristobulus autem uix dum idoneus ppulsando periculo manũ colligit, hostem insequit, & ad Papparionẽ (id uocabulũ loco) sex milia hostiũ, simul & fratrem Antipatri Fallionem prælio fudit, Hyrcani atq; Antipatri spes lapsa est, quibus fidutiã omnis in Arabiæ uiribus erat.

Caput .XV.

Sed ubi Magnus Pompeius adire Syriam cœpit: & Damascum aduenit, a Romanis, quos auxiliis infracti de manibus uictoriam amisere, opẽ postulant: Pompeiũq; adeunt tanquã iusti arbitrum, & minime auaræ pecuniæ, allegatiõibus itaq; nõ muneribus (ut añ) niti cœpere: qm̃ integer animus aduersus corruptelam pecuniæ, laqueis auaritiæ non capiebatur, & gratuito odisse poterat fraterno insidiãtũ honorĩ: & ideo his eum adorsũ querelis, quibus & Aristobulo fieret inuidia, qd̃ indignus aliena inuaserit, & Hyrcano conciliaret gratia, cui uel merito uita, uel ætatis suffragio regnandi ius cõpeteret: astipulãte præsertim matris autoritate, quæ & iudiciũ eligēdi habuit, & ius conferendi. Nec Aristobulus diu absuit, quĩ nihil in magno pectore quod suis artibus cõduceret, intueretur: Præsumebat tñ de Scauri redemptiõẽ, seseq; eius iactabat societate. Venit itaq; regio ornatu p̃ditus, & pp̃e maiore, q̃ solebat, stipatus ambitu, ut q̃ de iustitia diffideret, ad quiescendi præiudiciũ excluderet, spem obediendi negaret: sed diutius tolerare Rom. consulis sublimitatem nequiuit, cui moris erat regni exorti regibus imperitate. Itaq; ubi ad urbem uentũ est, cui nomen Diopolis, aliõ cõcessit Romanæ dignitatis superciliũ, dedignatus regni tumore. Qua secessiõẽ Aristobuli, est nõ mediocris datus offensionĩ locus, usq; adeo cõmoto cõsule, ut statim arma Romana in Iudæam cõuerterentur. Cõiunctis Syriæ etiam plerisq; auxiliaribus, quẽ ubi cõperit Aristobulus ad urbẽ Scythopolim, atq; inde Coreas appropinquare, unde erat Iudææ exordiũ possessiõis, cõfugit in Alexandriũ castrũ munitũ admodũ, & in mõte altissimo sitũ. Quo cognito. iubet eum Põpeius descendere: at ille tanq̃ herili præcepto obedire inde

Aristobulus Hierosolymã cõfugit.

Scaurus missus a Põpeio obsidionem soluit.

Aristobulus præpõderauit oblatione pecuniæ.

Magnus Põpeius Syriã adit.

Aristobulus in Alexandriũ castrum confugit.

coꝝ existimans periculū potius subeundū, q̄ obtemperandum imperio animi immodi-
cus arbitrabat. Sed referta populis Romana castra desup spectās, simul a suis monitus,
nō laceffendos quoꝝ in nomen ac potestātē totus p̄pe orbis terrarū cōcesserat; descen-
dit, pluribusq; usus quibus regnum sibi iure delatū astruere cōtenderat, uel generis de-
bitum necessitudine, uel exercitus iudicio qui secutus sit ualidiorē, deseruerit ignauis;
uel euentu praeliū, uel pacti cōuentione ad munitionē reuertitur; rursus cum Hyrcanus
cōsulem adiiisset, uocatus ad iudicium Aristobulus sese representauit: Sed cum adhuc
cōperendinari cognitionem uideret, in castellū regressus est. Medius em̄ inter spem &
timorem putabat, qđ imperiis eius obediendo ad sui gratiam Pōpeium inflecteret. Sed
ne ui adigeretur, iterum imperio cedere, in Alexandrium sese recipiebat. Nec prateriit
Magnum regis uersutia, iubet eum discedere munitiōibus: idq; facturū, datis ad singu-
los custodes munitionum literis, sese astringeret: iussis quidem paruū quæ nō audebat
refellere. Protinus tñ Hierosolymitanis mœnibus sese abdidit, & bellum aduersum Ro-
manos parare cœpit. Pompeius quoq; fugientē insequi, urgere clausum, neq; parandis
belli usibus tēpus ullum dare, direxit Magni intentionem de Mithridate nuntius quod
morte bellū finisset, urbis Hierico in finitimis suis Pōpeium tenebat, cū rei memorata
indicia uenirent: locus p̄pe urbē, in quo balsamū gignitur, uirgultisq; innascitur, quæ
acutis lapidibus incidunt pueri agricolarū, perq; eas incisiones distillat humor lachry-
mis pulcher roꝝatibus. Inde uir militiae uetus cōpositis ordinibus, ad uesperū castra mo-
uit, & primo diluculo Hierosolymitanis mœnibus astitit, atq; improuisus armatas acies
infundit.

Caput .XVI.

Obstupefactus Aristobulus dispositiōis specie, uirorū robore, militum alacritate
re, spōte occurrit ueniam precatur, pecuniam, urbē, seq; offerens. Verbisq; in-
mollius suppliciter inflexis mitigauerat indignationē cōsulis: sed irrita preca-
tione, quia effectus deerat p̄missionis: nō solum negatis pecuniis, sed etiam urbe excluso
Gabinio qui oblatam petitū uenerat, bellum icubuit. Nanq; Magnus adhibitis custodi-
bus Aristobulo, urbis mœnia speculari cœpit, atq; explorare diligētius, quibus in locis
tentaret irruptionē: sed quum & ualida murorū circūspectaret qđ expugnari nequi-
rent, & templū in urbe haud inferioribus circūdatum munitiōibus, ut geminū eēt in-
gressus periculū: & a defensoribus tēpli, & ab his qui murorū propugnacula tuerētur,
hæsit animo dubius, sententiæq; incertus per aliquantulum tēporis, cum subito intra ur-
bem orta seditio, uolentibus Hyrcani sociis urbe recipere Pōpeiu, renitentibus Aristo-
buli propugnatoribus: illi portas aperire Magno, isti obserare, bellumq; inferre, ne re-
gem eriperent. Sed pluribus quos terror potentiae Romanae anxerat cessere inferiores,
atq; in templū sese recepere soluto pōte, qui transitu peruio urbē ac templū medius cō-
iunxerat. Receptus itaq; in urbē est exercitus Romanus, & suis manibus ludæi ape-
ruere portas: nō multo pōst urbis ac templi expugnatoribus futuris. Completumq; est
illud Dauidicū: Deus uenerunt gentes in hæreditatē tuam, polluerūt templū sanctū tu-
um. Sponte itaq; tradidere regalia sua, cessere aulicis: Pisoni claro inter suos uiro & mi-
litia stipendiis exercitato, id negocii cōmissum est: ut manu ualida aulam regiam cæte-
raq; urbis tuenda existimaret. Quod ab eo solícite curatū, quasi ad ea defendenda poti-
us q̄ occupanda Romanū exercitū ductauerit. Ad templi aut irruptionē, qm̄ pertinaci-
ter resistebatur, ludæos Magnus paruū socios uidelicet Hyrcani, ut si fieri posset aliena
Romani mysteria non profanarent: simul ut suis manibus ludæi fossas replerent, impio
ministerio & turpi obsequio seruiert manus eorū in cophino, mentes in sacrilegio: sed
nihil pficiebat cōgestio, cum reniterentur è muris Aristobuli fautores: & desup afferrēt
impedimentū, irritaq; Pompeio fuissent exordia: nisi incurrentibus sacris religionis die-
bus, qbus ab omī uacare ope ludæos uetus obseruatio foret, iminere suos aggerēdis ter-
rarū: tumulis impauisset: sola em̄ cōserēdæ manus usurpatioē in cōsuetudinē uersa: etiā
sabbato, si tñ inferatur praeliū, & salute extremū petatur periculū, decernendū sibi fer-
ro ludæi existimant: reliqua certamina religiōi ducūt. Iam uallū excreuerat, iā machinae
admota, repugnabant regii muroꝝ altitudine fortiores, nec intermixti praeliis p̄piore
Magni accessu inclinabatur, Stupebat Pōpeius acres uirorū animos, muri decorē ac ma-

Locus q̄ bal-
samū gignit

Aristobulus
obstupefa-
ctus nihil nō
offert, sed
pauca p̄stat.
Gabinio a p̄-
picio missus
pro pecuniis
expetēdis ex-
pulsus est ab
Aristobulo.

Alij portas
aperire, alij
obserare ni-
tuntur.

Q̄d completū est
uaticinium
Dauidicum.
Pisoni aula
regia, cætera
q; urbis com-
missa sunt.

gnitudinē, & nusquam remissa officia sacerdotū in medio belli furore: tanq̄ pfunda pax esset, nihil deerat sacrificioꝝ solennitati, inter belloꝝ iacula mortesq̄ caesoꝝ fundebatur sanguis hostiaꝝ. Victima altaribus imponebatur, ante aram positi feriebantur. Tertius iam mensis anceps adhuc certamē tenebat. Primus Sylla ortus Cornelio Faustus, & duo centuriones: quorū uni nomen Furio, alteri Fabius erat, deiecta terra murorū, templū irrupere singulis sequentibus sese cateruis, & circūdantes undiq̄ tēpli interiora, quoscūq̄ repererant gladiis transerberabant, cædebantur fugientes, repugnantes alii obruncabantur. Nullus parcendī modus: nec tñ ea sauitia bellantiū obsequia uatū impedita. Nudatis gladiis imminēbat hostis, illi tñ sine ulla pturbatione soliti uicem muneris exequēbant. Nullū intermissum ē officii genus. Quicquid ad purificationis solēnitatē, quicquid ad cultus sacri obseruantiam spectare poterat, impletū est (Tāta erat cura ministerii) atq̄ utinam p̄ ueritate deuotōis & fidei fuisset: maiora quoq̄ à suis orta pericula q̄ sibi ab Hebræis inuicē inferebantur, atq̄ intus pugna uehementior, & à seditiosis pp̄ius & anceps periculū: à frōte externus hostis, à tergo lateribusq̄ domesticus urgebat.

Caput .XVII.

ITaq̄ cōclusi undiq̄, alii se præcipitabant, alii patriæ incendiis exurebantur. Sacerdotes tñ usq̄ ad ultimū in suo munere pseuerabāt, hortantes se inuicē ne in posterioribus ponerent officiū religionis, quā salutis præsidii: recte secū agi si pietati impenderent, qđ deberet necessitati, pulcherrimumq̄ si in patriæ sinu sepeliri liceret. Quid autem iuaret uidere & supstitem uiuere religioni? præclarū potius opus muneris cōmori pio. Quod si quis periculi metu deserat, sacrilegium ē: si quis impleat, sacrificiū & pia passiōis uictoria. Infulati itaq̄ sacerdotes inter suas hostias immolabantur, & amicti sacerdotalibus stolis inter cadauera caesoꝝ humi iacebant. Fusa illic ludæoꝝ. XII. milia; Romanorū pauci extincti, plures uulnerati sunt. Nihil tñ grauius in illa miseria ingemuerūt ludæi, quā qđ illa abscondita añ sanctificationū mysteria relecta gētibus, ac manifestata sunt: deniq̄ Pompeius curarū istiusmodi declinans supflua, dum triumpho potitus ambusta ambiret: sequētibus sese suorū plurimis, uidit tabernaculum scđm qđ soli principi sacerdotū solenni accessu patebat, atq̄ intus inspexit lucernam, & mensam & thymiamata, & tabulas testamēti: superq̄ eas Cherubin, multitudinem aromātū dispersam, & sacræ pecuniæ talenta duo milia, in quibus quū plurimū auri esset, integer tñ ab omni cupiditate uel ipsa, uel si qua sacrorū uasorū inuenta sunt, intacta seruari præcepit: & sequenti post excidiū die Teocorus iussit mundari templi interiora, & celebrare assueta sacrificia: Hyrcano quoq̄ principatū sacerdotii dedit, prompta eius opa usus in obsidionis necessitate: nam & si infidus suis, Romanis tñ fidelis, ut sua patria expugnaretur. Sed puto neminē dici fidelē posse, qui suis fuerit infidus. Nō pfunctorie itaq̄ in ip̄o prælio iuuit hostes suorū, uel qđ extra murū populū multitudinē annitentē Aristobulo retraxit ab eius societate: ad omnia tñ quibus uel præueniendi Aristobuli, ducēdīq̄ eius autoritate, uel cōficiendo celeriter bello Pōpeius egregius imperator fuit. Præclarum hoc addidit ut in uictoria modum teneret: deniq̄ benignitate sibi magis, q̄ terrore quos uicerat, associauit, autores tñ modo belli securi percussit: Tributū quoq̄ uictis imposuit, statuit ducē, ludææ fines determinauit. Suis ergo finibus circūscripta ludæa est: reformauit etiam Gadaram, quam ludæi euerterant, rogatus à Demetrio, qui patriæ suæ hmōi gratiam à patrono poposceat: & in hac causa, & in plurimis apud Magnum supra libertorū modum usq̄ ad inuidiam excellens: Aristobulum autē cum filiis & socero eius captiuos statuit secum Romam deducere: sed unus ex sobole regia in itinere elapsus custodibus, domum reuertitur, ei nomen Alexandro, & fratre prouectior & sorores duæ. Antigonus itaq̄ æuo iunior cum foeminei sexus germanitate ad urbem ducitur, Pompeiusq̄ Ciliciam, deinde Romam periit.

Caput .XVIII.

AT in Syria Scaurus, cui ducis officio præerat receptis urbibus, quas ludæi inuasērat ī mediterraneis Scythopoli, Ippone, Pella, Samaria, Iamnia, Marisa, Azoto, Afethusa: maritimis quoque Gaza, Ioppe, Dora, & ea quæ Stratonis turris olim uocabatur: postea autē Cæsarea nūcupata sub imperio Herodis qui, & ornatū addi

Sylla ortus
Cornelio,

Infulati sacer
dotes iter ho
stias immola
bantur.

Pōpeius ispe
xit taberna
culū ludæo
rum.

Hyrcano sa
cerdotij prin
cipatus dat a
Pompeio.

Aristobulus
captus Romā
ducitur.

Turris Stra
tonis postea
Cæsarea.

et non mutauit
sunt: sicut q̄
quod p̄uocatur, q̄
sunt uocis, difficul
quod uel lōge po
sunt: in iōi disse
sunt: aliam m
sunt: deniq̄ trec
sunt: fuit: qu
sunt: foueb
sunt: framenti sa

Ed ubi Ale
pus manū
agitari Hy
metiam mur
e aggressus fu
bus terrore sui
Alexander resu
mille & quing
m receptaculo
si factis fida Rom
ante exercitus p
ret. Antipater
tū cateruis, cur
Gabinius ade
Hierosolymis, o
rum, ceteris cap
m, quā ad rel
spectrum habe
reclaz ubiq̄ de
m diuisit, ut po
mansuetudine i
non uni sed in c
simili mō attrit
bet potiores d
non uacillaret,
andum rebelli
non sub rege, se
similitudinem, i
magistratus cesse
prouide aduersu

Ed Aristot
stuentibus:
bus remedi
q̄ alie spes lapsa
m repuzae coep
e exercitus direc
ello parauit, & c
m multitudini
sunt ex Hiero
mani eius ceru

dit, & nomen mutauit, aduersum Arabas bellū moliebatur, Iudæam inter Euphratē & Aegyptum: Syriam quoque suis reformatam finibus iudicio coercens prædandique cupidine, quod potius reor, quam proferendi imperii gratia, summam regni Arabiæ Petram inuadere uolens, difficultate quidem locorum impeditus irrupere nequiuit; plura tamen uel propinqua urbi uel longe posita deuastauit, quibus in locis exercitum eius morantem fames incesse rat, ac penè incidisset facinus miserabile, nisi per Antipatrum laborantibus Romanis Hyrcanus alimoniam ministrasset. Idemque de consilio Scauri Aretam mouisset soluere bellum pecunia; denique trecentis talentis Arabs hostem se exuit, Scaurum redemit, hoc regressione eius pretium fuit: quæ res Hyrcano fidam cum Romanis firmavit societatem, & profunda pace securitatem fouebat, quod in locis hostilibus exercitui Romano, opera eius ex indigentia graui, frumenti facietas facta auxiliumque præstò fuit.

Caput XIX.

Sed ubi Alexander è uinculis Magni elapsus, primum occulte & per aliquantum tempus manu sibi idoneam congregans; deinde palam percurrere cepit Iudæam, excitari Hyrcanus, & rebus suis diffidere Romanos cura urgere ne bellum gliscerent; quin etiam murum præparare Hierosolymis constituerat, quem Magnus destruxerat, ac prope aggressus fuerat opus, nisi Gabinus qui Scauro successit, curatis strenue cæteris, quibus terrorem sui nominis sparserat, occurrendum Alexandri tentamentis aestimauisset. Nec Alexander refugiendum arbitratus, sed decernere prælio ausus cum decem milibus peditum: mille & quingentis equitibus etiam castella reparauit: Alexandriam, Hyrcaniam, Macheruntam receptaculo sibi (si res poposcisset) futura, uel hostibus impedimento, quam & Arabia non satis fida Romanis proxima erat: Gabinus quo citius occurreret Marcum Antonium cum parte exercitus præmisit, ut iter hostium impediretur, donec ipse cum toto agmine adueniret. Antipater cum electis adueniens & Malichus & Pitholus diuersis Iudæorum subnixi ceteris, cum Antonio uires iunxere, quos ubi cõsertos Alexander uidit (nam iam & Gabinus aderat) flexit consilium, ut retrorsum cederet. Sed quum iam non longe esset ab Hierosolymis, coactus manu cõserere, uictus aufugit, necatis ferme tribus milibus suorum, cæteris captis aut dilapsis; uix Alexandro pauci superfuere, potius ad fugæ societatem, quam ad rebellandi audaciam. Denique pacem à Gabinio petens, etiam castella ne quid suspectum haberent, Romanis tradidit. Eo bello egregie Antonii uirtus emicuit, quibus præclarè ubique documentum suæ dedit fortitudinis. Gabinus in quinque conuentus Iudæam diuisit, ut potestatem minueret, ex qua oriebatur potior regis insolentia. Hyrcano pro mansuetudine ingenii eius sacerdotii honor mansit: totius autem regionis eius conuentus non uni sed in cõi Hierosolymitanis à Gabinio cura impartita: itemque ceteri conuentus simili modo attributi per Gadaram & Amathuntem & Hierico Sessoritanosque, urbes scilicet potiores diuisit, quo & singulorum potentiam nihil relinquere, & functio regionum non uacillaret, quæ publicam expectaret sollicitudinem. Quod & à Romanis ad releuandum rebellionis metum, & à Iudæis ad deponendam inuidiam cum gratia susceptum: quum non sub rege, sed sub optimatibus degeret Hebræorum genus, ad Reipublicæ Romanæ similitudinem, in qua non unus imperitaret, sed per uices optimi quique quibus sortito magistratus cesserat, administrabant regni quidam exortes, sed regum arbitri, consultum prouide aduersum inquietudinem gentis aestimabatur.

Caput XX.

Sed Aristobuli fuga reditusque in Iudæam plurimum turbam excitaauerat, plerisque res fluentibus ad eum quos ueteris amicitia gratia sollicitauerat, aut res ultimæ, quibus remedium ex discordia publica quærebat: ima summis miscere cupientibus, atque alia spes lapsæ forent. Regressus igitur Aristobulus munitiones ædificare, Alexandriam reparare ceperat, quo cõperto Gabinus Sifinnio & Antonio, Seruilioque cum parte exercitus directis, ceptum opus impediuit, desertis enim munitionibus Aristobulus se bello parauit, & quia maiore numero quam usu agmen trahebat, deonerat inermis populi multitudinem, & sola octo milia armatorum coegit adiuncto quoque Pitholao, qui uoluntarius ex Hierosolymis cum uiris mille aduenerat: deinde orto prælio (imminebant enim Romani eius ceruicibus) aliquandiu quidem strenue pugnatum, tamè præualuit uirtus

Alexander bellum assumpserat.

Gabinus Alexandri tentamentis occurrat.

Antonius uirtus egregie emicuit.

Aristobulus Alexandriam reparare ceperat.

Romana, caesa Iudæorū quinq; milia. Aristobulus cum mille uiris irrupit aciem, & in castris Macheruntis munimenta sese recepit, duo milia aliō dilapsa, adorsū tñ castellum Romani per biduū fermè dilati: qm̄ de ultimo periculo Aristobulus totis uiribus decernebat. Sed nequaquam diutius sustentare potuit, captus cum filio Antigono, quem pariter fugiens de uinculis secum abduxerat, ad Gabinium missi & ab eo ad Romam directi sunt. Senatus Aristobulo in custodiam detruso, filios eius ad Bythiniam dimisit, qđ Gabinium ferunt epistolis insinuasse, id Aristobuli coniugi promissum, remunerandæ sedulitatis eius gratia ob traditas sibi munitiones.

Caput .XXI.

His in Iudæa gestis Gabinus audendū aliquid ratus, in Parthos expeditionē parauit, sed suspecta partū Ptolemæi regis reuocauerunt pfectum. Nam ab Euphrate in Aegyptum Gabinus iter cōuertit, usus necessariis ad omnia ministeriis Antipatri & Hyrcani. Sed Hyrcani per Antipatrū qui pecunia, frumento, armis, auxiliis quoq; exercitū iuuaret, ac maxime congressiones circa Pelusium, nisi gnaris locorū & totius belli generis Iudæis omnia pcurantibus Gabinium facile deterruissent. Sed rursus morante exercitu, Alexander Aristobuli filius in Syriam sese alteram uelut in uacuum puinciam immergere moliebat: nisi rumoribus excitus Gabinus reditum maturauisset, pmissorūq; Antipatro reuocasset plurimos Iudæorū ab Alexandri societate, quorum multitudine fretus, parabat omnes quos in regione offenderat Romanos exitio dare: deniq; dilapsis licet Iudæorū plerisq; per Antipatri cōventionē, audaciā tñ nō deposuerat, prælūq; adorsus, in .xxx. milibus uirorū circa Itabiriū montē fufis, cū decē milibus aufugit, reliquorū dispersiōe bellū cōfectū. Gabinus cōpositis, ad arbitriū Antipatri Reipub. Hierosolymitanæ negociis: inde pfectus Nabathæos p̄lio subegit, Mithridatemq; & Tigranem fugientes de Perside occulte dimisit, palam tñ militibus intimauit fuga lapsos. Successit Gabinio Crassus, & pfecturus ad Parthicū bellū, omne qđ erat Hierosolymis aurū in templo abstulit: & præterea duo milia talenta detrahi iussit, quæ Pompeius intacta reliquerat, nec longum latatus ubi transmisit Euphratē, exercitum amisit, & ipse extinctus est. Eo successu Parthi latiores transeundum in Syriam crediderunt, quos strenue insidiis excepit Cassius, & cōmissæ sibi puinciae finibus repulit, non sine graui detrimento hostium, cum effusæ ueniētes, qđ neminem sibi obfistere ausurum arbitrarent, locis præuentos augustioribus occupauisset. Deniq; fufis suorum pluribus, bellū deseruere. Cassius repulso hoste securus puinciae, in Iudæam irruit, & Tarichæis deletis triginta milia Iudæorū in seruitutē uēdiderit. Pitholaū quoq; suspectum doli quo partes Aristobuli fulciret, uendidit, iugulari iussit. Neq; expers consilii eius Antipater fuit, ut æmulum potentiae quàm maxime excluderet.

Caput .XXII.

IS Antipater cognouit uxorem cui nomē Cypris, splendidissimo inter Arabiae feminas loco ortam, atq; ex ea suscepit liberos quattuor sexus uirilium, & unam foeminam. Viris hmoi uocabula: Primus Phaselus, sequens Herodes uocati, tertius Iosippus, quartus Pheroras, & Salome filia: Ea q; causa uir egregie factus ad emerendam munieribus, atq; amicitia societate potentiū, gratiam præ cæteris sibi regis Arabū conciliauerat, quia de locis Arabiae uxoris acceptæ præterdebat necessitudinē. Deniq; aduersus Aristobulum decernere prælio parans filios suos, prædicto Arabum regi quasi mutuae charitatis pignora direxit. Quos ille quasi depositū inuolabile susceptos, eo cultu quo liberos domi habuit, & postea repetitos patri reddidit. Sed cū Aristobulus bello superatus in uinculis haberet, Alexander filius eius cum secundū cōventiones pacis quibus eū Cassius ad Euphratem rediturus deuinxerat, prælio uacaret, quū confinia Persidis haud ullo suspecta Parthorū transitu infestarent, & blandæ tranquillitatis spēs in orientis partibus humanas leuaret sollicitudines, Cæsar transalpinis regionibus Galliarū Italiae sese infundens, Pompeiū senatūq; ultra Ionium mare expulit. Italia exclusus Aemathiam Magnus petit, eorūq; diuersis ex locis Romana iussit agmina sequi, quod ibi bellum pararet. Quibus intentus gerendis Aristobulū, quem Romæ uinctū reliquerat, cum Cæsar qui inter urbem Romam atq; Pompeiū medius erat, qm̄ de Flaminia in Appiam com-

Successit Gabinio Crassus

Crassus in Iudæam irruit.

Antipater ex uxore Arabica quatuor filios & unam suscepit foeminam: Phaselus, Herodes, Iosippus, Pheroras filij, Salome filia.

Cæsar Pompeium ultra Ionium expulit mare.

pendiariis tramitibus Magnum sequebatur, ut uel ipsum exciperet, uel interciperet eius exercitum uinculis leuatum, tributis etiam militaribus numeris in Syriam direxit, ut Iudaea sibi adiungeret, Pompeiumque a tergo urgeret. Sed in exordio tentamentorum ubi ad locum peruenit, ueneno interemptus imperfectum negotium reliquit. Opinio mortis eius Pompeii fautoribus ascribebatur, ita lusa sunt dispositiones Caesaris, & destituta Aristobuli cupiditates noua quadam mutationum uarietate, ut tutior fuerit exul inter hostes & in uinculis captiuus, quam inter suos ciues dominus in cubiculo, rex in conuiuio. Quo comperito Pompeius quod Aristobulus in Iudaea recidua sibi bella reparare tentauerat, etiam filium eius Alexandrum iugulari iussit, suspectum nimis ob partes Caesarianas. Scipio Cnei mandatis obediens per tribunali statuit reum, ut species iudicii praeterderet, accusatoribus quoque adhibitis, atque in eum qui Romanam rempublicam armis inquietasset, sententia perlatam, ut pro iuris potius autoritate quam pro executione praeccepti, more quo duces hostium conuictus rebellionis, securi percussus aestimaretur. Ca. .XXIII.

Cognita utriusque nece, Ptolemaeus qui susceperat Aristobuli germanos, & uxorem Alexandri Philippionam, filium suum in urbem Ascalonam direxit memoratos fratres accersiturus, ille adueniens suscepit Antigonum atque eius sorores, ut ad patrem deduceret, usu & consuetudine amoris igniculus obrepfit adolescenti ignoscendo profecto, si scirent tyranni ignoscere, atque alteram de sororibus accepit sibi in coniugii societate. Non tulit hoc Ptolemaeus pater, sed occiso filio nurum propriam sibi iunxit: mox egregius censor qui inexoratum in filio damnaret coniunctionem, ut ipse se paricidio & incesto coramminaret. Pompeio interfecto qui dum arma Caesaris fugit, Spadoni Aegyptio caput suum amputandum praebuit, conuersa res: praebuit tamen ea patientia caput, qua tantorum populorum aliquotiens uictorem decebat, & ut in illa uicti sorte exulisque conditione conspiciens res humanae ludibrium, & uarietatem, gladio ceruicem offerret, ab eo cui regnum dederat per gratiam mortem recepturus. Post cuius necem mutatio facta, plerisque ex familiaribus Magni amicitiam Caesaris expetentibus, praecipueque Antipatro incredibilem in modum praedito ad omnes quorum affectaret amicitiam. Omnibus enim necessariis opes, & maxime in praeliis apparatus, ubi ex inimicis atque aduersariis saepe numero chariores efficiuntur. Etenim quia Ptolemaeus aegypti rex fidem laeserat, ab ipso caesare bellis grauissimis premebatur. Ca. .XXIII.

Pergamenus Mithridates cum omni manu quam secum deduxerat pelusiensis repulsus obstaculis, in urbe Ascalone resederat. Desperatoque transitu & conatu irritato, nec iam se committere bello audebat, locis iniquioribus & impar uiribus. Cui Antipater Arabas primum in auxilium asciuit, deinde tria milia Iudaeorum ualida manu & munita armis secum perduxit. Commouit etiam Syriae potentes in adiumentum ipsius, Ptolemaeum qui habitabat in Libano & Iamblicum, & Ptolemaeum alterum. Quorum freti societate etiam alii populi ad bellum accensi sunt. Quibus adiunctis uiribus fretus Mithridates, Pelusium accessit, & cum transitu prohiberet obsidionem adortus est. Quo loci Antipater praeclearae militiae documentum dedit. Siquidem resistentibus oppidanis, cum summa uel belli utriusque decerneret, primus cum suis dirupta muroque parte, in qua ipse praeliabatur urbem irrupit, eamque coepit. Nec tamen hic finis laboris adiuuentium, sed etiam cum introrsum exercitus pergeret, & circa eam quae appellatur Onia regio Iudaeae, Aegyptii uel lent resistere quo intercluderet iter, rursus Antipater non solum remouit praelium, sed etiam ad exercitum iuuandum quae necessaria forent usui humanitatis, ab ipsis qui arma contra parauerant ministrari effecit. Unde Memphitae quoque animos a praelio reuocauerunt, & se Mithridatis societati uolentes didere. Qui praetergressus suspectiora, cum reliquis Aegyptiis conferendum ratus, liberioribus quidem locis, sed ualidioribus uiris regionis ipsius, cuius incolatus Iudaeorum exercitus appellabatur, strenue decertauit, adeo ut praerupto sese periculo daret, ac penes extinctus foret, nisi Antipater uidens totum, in quo Mithridates erat, dextrum cornu a cohorte urgeri, ex alia quoque parte includi flumine, nec ullum effugium uiris irruisset a cornu sinistro super eos, qui Mithridatem cedentem persequerentur, quos eoque infectatus est, donec omnis hostium populus extingueretur. Eo praelio octoginta solos Antipater uiros de suis amisit, supra octingentos Mithridates, ita ut

Caesar ueneno
no interemptus.

Pompeius
Alexandrum
Aristobuli
filium iugulari
iubet.

Ptolemaeus
Ascalonam in
urbem dirigit.
Tyranni
ignoscere ne
sciunt.

De paricidio
Ptolemaei in
filium.

De morte
Pompei.

Pergamenus
Mithridates

Memphitae
se societati
Mithridatis
adiunxere.

Mithridates
Præc spem
cualit.

Antipatri
multis ac-
ceptis uulneri-
bus egregiū
uirtutis suæ
erhibuit testi-
monium.

Antigonus
Cæsari oc-
currit atq;
Antipatru
accusat.

Antipat' ue-
stē scidit at-
q; ita rñdit.

Antipat' po-
poscit mu-
ros Iudæorū
edificari.

ipse p̄ter spem euaserit, atq; hoc uno momēto clades secuta. Antipater multis uulneribus corpore exceptis, egregium uirtutis suæ testimonium apud Cæsarem inuenit; Mithridate præsertim nō solum suæ absolutionis interprete, sed etiam fortitudinis prædicatore, quibus regibus egregie Cæsar delectatus, in honorem Antipatrum ut oportebat inter amicos recepit. Deinde ubi ea quæ in Aegypto forent constituenda disposuit, atq; in Syriam p̄cessit, Romanæ eum reipublicæ honoribus affecit. Talentum quoq; contulit, cæteraq; ut probato sibi uiro, gratiæ suæ pignora impartiuit. Hyrcano etiam summum sacerdotium de sententia Antipatri uolens firmauit.

Caput

.XXV.

Antigonus quoq; in Syria Cæsari occurrit, & quem, uel patris deslere æt̄nam cōuenerat, ueneno per amicos Pōpeiū interfecti, uel supplicium germani: quē Scipio summa crudelitate, tanq̄ reum securi percusserit, inuidiæ magis q̄ doloris partes exequēbat, ut Hyrcanum & Antipatrum incubare alienis, quæ sibi & fratribus suis per scelus erepta forent, quæstu grauissimo coacerbaret extorrem se factum habitationis paternæ: terram in qua sit natus negari sibi, tamen suas iniurias tolerabiliores uideri, multo acerbiores illas, quibus tota gens populi Iudæorū ab Hyrcano & Antipatro afficeret. Eosq; de bene gestis in Aegypto rebus uēdicare gratiam, cū illud Mithridatis iuuādī munus, nō ex insita in Cæsare beneuolentiā sedulitas ulla detulerit, sed ex Pompeianæ conscientia societatis formido extorserit, ut esset offensionis obtentus. Aduersus ea Antipater, non uerborū referens uicē, sed res assertorem scidit uestem, & nudus uestimentoꝝ, plenus uulnerū, diloricato amictu, offerens oculis circumstantium spectatæ indicia uirtutis: En inquit maleuolentiæ meæ in Cæsare testimonia, defendat reum quæ tanq̄ animi lumina micant. Has ego cicatrices tibi Cæsar uoluntatis internæ obfides tribuo. Hæc ego fidei meæ depono pignora, & inscriptos cordis apices gero. Si ciuibus non credit, hostes interrogentur, p̄ quo uulnera illa susceperim. Quid in me aliud, nisi fidem quam tibi deferrē persequebant? At obiectat mihi Pompeii gratiam, fateor Cæsar, me non hominū, sed nomini Romano amicū fuisse, idq; studuisse egregie, ut uestræ reipublicæ mea officia impenderent. Militaui itaq; non uni sed omnibus, fuerit mihi charus Pōpeius, sed antè mihi ille cœpit amicus esse, quā Cæsari esset inimicus. Tuus ille gener erat, & tu focer illius. Cū esset in ptibus Iudææ, iuui ut impatorem Romanum, non tñ ea p̄ illo, quæ p̄ te excepi uulnera. Tibi impendi uades mortis, & ictus telorū excepi hostilium. Quid miræ autem si captiuus uulnerū decus nescit? & fugitiuus quid sit fides ignorat? Quid aut̄ perpetuus hostis obiiciat mihi, nisi uestrā amicitia? Mirum sane uidet̄ quod accusatū quenq̄ Romanos adeat Antigonus, quos bello soleat incessere, atq; apud eos exutū se imperio querať, cuius usum ac negociū nō ad sui potentia, nec ad insigne domesticum, sed ad lacessenda arma Romana, & ulciscēda patris germaniq; exercitia desiderauerit. Ingratus salutis tribunal Romanū nō timeat, sed etiam audeat ultrò incessere, cū sciat istic rebellionis suæ cōsortem p̄enas luisse. Vbi Antipater finem dicēdi fecit, Cæsar p̄nuntiat dignū magis sacerdotio Hyrcanū uideri: Antipatro aut̄ detulit ptatis electionem. Tū ille eundē arbitru honoris & moderatorē expetens, atq; in eo q̄ honorem daret ponēs mensurā honoris, astute satis & uerecū de decus tulit, & incrementum potētiæ. Totius em̄ Iudææ p̄curator factus est Antipater, sanè poposcit ut muros Iudææ q̄ bello diruti fuerant ædificaret. Tantūq; negociū datæ fidei securus, & postulauit & impetrauit. Ea q; ut moris erat Romanis impatoribus arbitrio Cæsaris in capitolio scripta sunt, quæ insignia honoris Antipatro cōferēda Cæsar æstimauiisset, ut & suæ iustitiæ & meritoꝝ uiri posteritatis quoq; cognitiōi indicia extarēt. Prosecutus aut̄ Cæsare Antipater ex Syria, in Iudæā flexit iter. Et primo quē Pōpeius destruxerat murū in ueterē statū reformauit. Deinde tumultus resp̄ssit, conueniēs singulos affectu parētis, nūc mollioribus monitis, nūc minis, ut quæ pacis essent potius q̄ belli sequēda arbitrarent, ne uē exasperēt animū regis. Qui si in offensus maneret, ciuē præstaret: si cōmoueret, tyrannū exhiberet, & si mitis esset natura Hyrcanus, cauerēt tñ ne eum contumelia exacerbarēt, sibi quoq; studiū esse ut in mediū consuleret, p̄ sollicitudine pia, non p̄ ptate, Sed si nouare aliqua tentarēt, uindicādi animū sibi non desutuꝝ,

H
Is & tali
manorū

Romanorūq; amicitia potius q̄ dñationē expetirent. Cui em̄ dubiū foret ex amicis in arma erupturos, si eū cui regnū ipsi firmauerāt, cognouissent regno exutū? Simul quia lenitudine ingenii tardiorē Hyrcanū nouerat ad exequēdas publicorū munerū necessitates, filiis suis diuidendā tuēdā regionis curā putauit, quod ille ip̄ar tantā molī impetioq; eēt. Phaselū itaq; seniorē ex liberis præsulē Hierosolymis & ducē militiae cōstituit, Herodē quoq; minorē natu atq; admodū adolescentē pari honore Galileā præsedit. Qui ubi potestatem adeptus est natura acrior ad obeūda negocia, statim ingenio suo materiam inuenit.

Caput

.XXVI.

Laborabat em̄ Syria Ezechia latronis incurfōibus. Quibus ille prädatoriae manui princeps totā infestabat puincia, atq; oībus locis infensus erat. Quē correptū iugulari iussit, multosq; prädonū interemit, quod ei maximā uirtutis gloria pepit, & huberē apud Syros gratiā. Vñ in urbibus ac uicis canentiū uocibus celebrabat, quasi pacē & q̄tē publicam multo post tpe reformauisset. Excitabat hīc sermo sedulo plebis rumore diuulgationē piā laudis fraternae, ut Phaselus quē iuniorē natu adaequare uirtute nō poterat, adaequaret mētis benignitate, allectis in primorū locū beneuolentia præsātioribus, q̄ se uera temperarent gratia. Vñ & maximus honor Antipatro, quasi parēti publico deferēbat. Ipse tñ nihil de beneuolētia ac fide mutauit, qua obseruare Hyrcanū solitus erat. Sed difficile est in prosperis inuidia carere. Deniq; primum tacitus Hyrcanus ad iuuenū laudes uellēbat, uehementius tñ, eum quae praeclare gesta in Herodis opibus ferebant, exaspabant, quē ultra leges iudaeorū & priuati modum p̄gressum uidebat, ut omnē sibi cū fratre ac patre uendicaret potentiā, regēq; exuerent oī honore, cui nihil praeferret, q̄ uacū ptātis inanem speciē praeferret. Deniq; incōsulto eo plurimos neci datos, ac sine mandatis regalibus interfectos, quos lex patrū perire nō sineret, unde oportere Herodē in causam uocari plarīq; aiebāt, ut rōnem daret q̄ gratia uiolauerit legē, quae inauditos uetaret exitio dari debere: Assurgere Hyrcanū, uel hinc expiri utrū regē, an priuatiū sese Herodes gerat. Qui uocatus in iudiciū, nisi adesset manifestū fore, quō tāta eius insolētia aspirauisset. His atq; hmōi regioe satellitū sermonibus, Hyrcanus p̄ inuidiā paulatim accēdebat, q̄ ppiorē ignauia pudorē increpitabat, q̄ regaliū negociorū iure decesserit, transfusa in Antipatrū & filios eius ptate, quos dños cōstituerit licentia sibi regnandi iminuta. Quibus excitus statuit Herodē iudicio suo nō defore purgaturū, quae aduersum leges usurpata obiectarent. Herodes tamē in iudiciū se uocatū indignaret, tñ uel patris monitis, uel cōsilio placidiore aduentabat, ptæoccupatis Galileae munitioibus; sed tñ neq; inuidioso agmine ut bellū minari uideret, nec itē in tuto præsidiō, ut salutem p̄deret, fultus quoq; Sexti Cæsaris erat aspirate sibi gratia, q̄ metuens ne quid iuueni infidiarū irrogaret, præscripserat Hyrcano mandatis seuerioribus, ut a iudicii grauioris piculo tēperandū putaret. Vñ magis absolutionē iudicii Sexto detulit q̄ uolūtati, quāuis Hyrcanus & si insimulātibus cesserat, ut eū in causam uocaret, uolens tñ absoluerit, qm̄ seruare Herodē q̄ p̄seq̄ malebat. Sed ille iuuenili calore iniuriam dolēs, absolutiōis ingratus, prexit ad Sextum p̄posito studio, ut si itē uocaret, nō obediret, deditq; obtrectātibus insimulandi locū: quāuis Hyrcanus nō assurgeret ad ultionē, quū uideret superiorē: Recordatiōe tñ iniuriarū (quae tractādo alit) excitus Herodes, cōgregato exercitu petebat Hierosolymam, ut solueret omnē Hyrcani ptatē, ac penē effecerat, nisi a fratre infractus & patre, ip̄tūs eius cōsensu issit, rogātibus ut insurrexisse satis putaret, & mutatiōe uindictae modū poneret, abstineret tñ ab impatoris exitio, sub quo nō mediocrem assequutus foret gratiā, ut tantā potestate adipisceret: Lasum q̄dem uideri, q̄ in iudiciū uocatus sit, sed rursus affectū gratia, q̄ absolutus. Durū nimis si iniuriam p̄sequat, & p̄ salute ingratus sit. Dubiū deinceps esse bello euetū, grauē quoq; inuidiae sarcinam, cū impatori suo arma inferat, & ei q̄ paterno affectu eum uouerit, sapius iuuerit, nequaq; laeserit, nisi cum malis cōsiliariis usus umbrā ei excitauerit iniquitatis, qua se lusum arbitraret.

Caput

.XXVII.

His & talibus fregere iuuenilē impetū, bellūq; intestinū a iudaea remotū, sed Romanorū interuētiōe trāssum, atq; in eos uersum. Siquidem a Cecilio Basso

b ii

Phaselū duce militiae constituit.

Herodē natu maiorem Galileae p̄sedit Antipatrū.

Syria laborabat incurfōibus Ezechiae latronis.

Difficile est in prosperis inuidia carere.

Sextus Cæsar scripsit pro Alexandro.

Herodes magno exercitu Hierosolymam petens uindicatur Hyrcani rebellionem.

Sextus Cæsar dolo interemptus est, & postea Iulius Cæsar triennio & septē mēribus potestate functus perpetua, quia priuati habitū supgressus fuerat, in senatu graues pœnas dedit, Cassio Brutoq; autotibus. Vñ cōgregatis urbibus, quū ultū iri filius Iulius adoptiuus patris exitiū adiūcto sibi Antonio destinauisset, quia maximā belli partē missis auxiliis Herodes iuuisset aestimaret: totius Syriæ eidē regēdæ cōmissa est sollicitudo. Quæ res Antipatro causa letalis exiti fuit.

Ca. XXVIII.

Malachus Antipatru; ueneno e medio auferri curauit.

Timens em̄ Malachus Antipatri potētiā, quæ uirtute Herodis cumalabat, corrupto uno de regalibus mīstris, Antipatro uenenu parauit. Quo potato post cōuiuū statim mori Antipater, impigro in cæteris ingenio, & maxime quæ rēdo itabili dōq; Hyrcani impio uir strenuus. Tulit grauiter Herodes obitū patris, cōmotoq; exercitu ultorē pollicebat, sed fraterno cōsilio reuocatus; ne bello intestino ludaica inter Herodē & Malachū uexaret, parato ad repugnandū & maxime dissimulante Malacho, q̄ necis Antipatri cōsciū foret, in aliud genus ultionis facile traductus est, ut satisfactione accepta, q̄ nulla fraude Malachi Antipater obisset, Hyrcanū ac Malachum Herodes ad cœnā uocaret, & de sn̄a Cassii qui etiam suis id negociū mandauerat ad obeundam ultionē directis: parati cēturiones præpositiq; Romani exercitus ueniētibus Hyrcano simul ac Malacho occurrere in littore, atq; euaginatīs gladiis utrūq; eorū circūstetere. Solū tñ Malachū multis uulneribus cōfossū ac laniatū, supremo exitio trucida uerūt. Cōsternatus eo terrore Hyrcanus, sensum amisit, atq; omni solutus uigore mentis & corporis corruit. Paulisper tñ ubi sese recepit, interrogato Herode q̄s præcepisset Malachū occidi, ubi cognouit ex præpositis Cassii Romani impatoris iussu necatū, illico rñdit: Cassius ergo & mihi & patriæ meæ saluti fuit, q̄ utriusq; insidiatorē peremit. Sed hoc siue p̄ metu dixerit, siue ita senserit Hyrcanus, haud liquido patet: neq; nostro diffiniri pōt iudicio. Insurrexerat Elichus qui fraterna necessitudine Malachi mortē cuperet ulcisci, sed quia Herodē laceßere nō audebat, fratrem ipsius Phaselū laceßendū arbitrabat, Quo cognito, Herodes mouere se cupiēs, retentus est corpis infirmitate. Elichus interea munitiones quasdā, & præcipue Massadā impositis præsidis occupauerat. Sed ubi Herodī refusū salutis uigor est, recepta oīa ipsumq; Elichū de munitione Massadæ Herodes obsecrantē dimisit. Interpellauerat eius potētiā Antigonus Aristobulī adimiculante sibi Ptolemæo socero, quos Herodes p̄lio fudit, & eiecto Antigono Hierosolymā uictor reuertit. Magna gratia etiā recētis triūphī, & præcipue nouæ cōiūctionis. Nā primo Dosis ei cōiunx adhaferat, ex qua Antipatru; suscepit filium, postea Mariamnam Alexandro Aristobulī filio genitā, secundis sibi nuptiis copulauerat, Hyrcano proximā, atq; ob ea regali præditā nobilitate. Nec tñ inuidiā euasit, q̄ regnū præreptū ire Hyrcano affectauerat. Nā ubi bello Macedonico Cæsar atq; Antonius Cassiū Brutūq; oppressere, uictoresq; alter in Italiam regredi maturauit, alter in Syriā pperandum credidit, legationibus plurimis affluētibus cōuenere ad Antoniū Iudæorū quiq; potiores, atq; in Bithyniā pcessere, accusantes Herodē fratremq; eius Phaselū, eo q̄ ipsi uiolenter inuasere reorū omniū potestatem, nomē solū Hyrcano ad speciē honoris dereliquissent. Sed præsentia Herodis præualuit & gratia, qui nō mediocri pecunia, sed & mīeribus opimis Antonii animū sibi deuinxerat. Vñ ne sermōe quidē ullo p̄stictus ab Antonio euacuauit inuidiā aduersum se directæ legatiōis. Itē centū ferē uiri Iudæorū Antiochiā adusq; nō minore spū accusatū pfecti, apud Daphnen offendere Antoniū iam totū Cleopatæ amoris deditum, atq; eius libidini deseruiētē, ibiq; arguere cœperūt intolerabilē fratru; ptatē. Messala cōtrā refellebat assistēte Hyrcano, & insolentiā gētis redarguebat, quæ factiōe paucorū excitata suos detrectaret, alienos quareret, Hyrcaniq; in iuriā prætexeret, cū Hyrcanus q̄ ciuibus esset, accōmodū præoptauisset. Cognitis itaq; allegatiōibus partiū, interrogauit Hyrcanū Antonius, quos aptiores esse arbitraret. Cuius affectu secundū Herodē ac fratrem eius conueniēte, quū uolūtati suæ respōsa congruerēt, delectatus admodū q̄ erat fratribus paternæ hospitalitatis copulatus necessitudine, qñ eū cū Gabinio adueniētē in Iudæam gratissime satis Antipater hospitio recepit, multisq; percoluit officiis: Herodē & Phaselū tetrarchas ordinauit, totiusq; Iudææ p̄curationē agere præcepit, Hinc quoq; multiplicatus est nūerus conquerentiū: nam &

Malachus multis cōfossus uulneribus trucidat.

Elichus, qui alio nomine Felix a pud Ioseph. li. belli Iu. 1. ca. 10. & Antiqui. li. 14. ca. 20. Phaselū pulsar fratris uindictaturus mortem.

Dosis Hero dis cōiunx.

Antonius totus Cleopatæ amoribus deditus.

si alios legatorum custodia receperat, alios affecerat contumelia, illi tamen postea legati ad Antonium in urbe Tyro degentem, facta Hierosolymis seditione pergere præcepti uoluntati ciuium non defuerunt. Et quâuis grauius esset in reclamantes uindicatum, rursus tamen perstreperere ausi sunt: missus ab Antonio Tyrionum præses, qui corriperet insolentia reos, cum tam ipse quàm etiam Herodes atque Hyrcanus quærent, ne sibi grauissima supplicia, patriæque perturbationes, & causas bellorum gignerent, ubi nihil profectum, sed irrationabili contentione miseri omnia cœpere: Direxit Antonius armatos a quibus alii cæsi, alii grauius sauci, ab Hyrcano tamē aut sepultura mortui aut medicina, qui potuerant euadere gratiam adepti, geminæ humanitatis occasionem dedere, qua eius in ciues beneuolentia manifestaretur. Cæteri quoque qui effugerant, ita urbem exagitando exasperauerunt Antonium, ut etiam in eos quos uinctos tenebat, suprema supplicia mandaret.

Caput .XXIX.

Cesserat acerbitati insolentia, sed decursu ferè biennii effuderat se Syriae Parthorum exercitus Pacoro regis filio, & Barzafarmane Persarum satrapa, barbarum agmen ductantibus. Quibus stimulator accessit Lyfania Ptolemæi filius defuncto patre, cui cognomentum Memneo fuit, exutus iam potestate per memoratum satrapam, sollicitauit Pacorū promissis mille argenti talentis, & quingentis mulieribus, ut Antigono regnum daret, Hyrcani solueret sacerdotium. Pacorus ministro regio partem equitatus dedit, & quoniam ipse rebellionibus intra Syriam detinebatur, ut in Iudæam transiret, atque Antigono rem gereret, & studium eius iuuaret, sed hoc quoque parum profecerat: nisi confliantibus aduersum se Iudæis, Herode ac Phaselo, & contra Antigono ducibus de sententia Antigoni propositum foret, ut Pacorum conciliatorem pacis recipere. Quod Phaselus ingenii facilitate obnitente Herode, probatum in tempore mox sibi perniciosum expertus, cognouit natura barbaros esse infideles: nam missus ad Barzafarmanem quasi pacis executorem, & cum Hyrcano profectus occurrit satrapæ, astute satis uelanti insidias specie benignitatis. Denique profecturis munera dabat, & quem admodum circumuenirent dispositionibus suis constituebat. Prosequerentur eos custodia magis causa quam socii periculi. Deferebantur nuntii quod mille talentis Parthus redemptus foret ad exitium memoratorum. Ofellius quoque fugam suadebat, quod a Saramalla Syrorum ditissimo, factionem eis paratam cognouerat: Sed nec sic quidem adductus est Phaselus, relicto Hyrcano sibi consulere. Verum aduersus est satrapam grauioribus contumeliis quod pretio fidem proderet, plurisque pecuniam quam æquitatem duceret, amplius pro salute sese dare, quam Antigonus pro regno annumeraret. Sed Persa fidem quam prodiderat periurio conciliare sibi nisus, & suspicionem omnem depellere, haud multo post dolum patrauit. Nam eo profecto ad Pacorum quibus id negotii dederat, Phaselum & Hyrcanum corripiunt execrationibus, quando aliud iam facere nequibant, ultum iri cupientes barbarorum periuria, & perfidiam prodicionis. Nec minus Nini minister missus in Iudæam dolis prætenderat, ut caperet Herodem, sed illum iam dudum suspectantem insidias barbarorum, grauis ad curandum cura exercebat, seseque intra munitiones tenebat. Nec simulatis a Pacoro mandatis, quibus de Phaselo eiusque insolentia fratrem conueniret, muros egredi, & alloquiis hostium sese committendum putauit. Cognitumque fratrem & Hyrcanum teneri, nocte in Idumæam suos præmisit, atque ipse cum seruulis insequentes barbaros fudit. Multisque caesis in Massadam sese properato contulit, grauioribus tamen Parthis expertus Iudæos, qui fugienti incubuerant, & suos quidem intra munitiones composuit, ultus sese de insequentibus. Ipse autem relictis præsidiiis, quæ matri & fratribus iunioribus præsidio forent, in Arabicam Petram contendit. Infudere se Persæ Hierosolymis, irruentes in fugientium domos, uersa omnia in rapinas, bellum, tumultus: eoque iniuria processit, ut regnum Antigono traderet. Phaselus quoque & Hyrcanus in potestatem eius, ad subeunda quæ libitum foret consignarentur. Ille autem tenere sese diutius nequiuit, sed continuo in Hyrcanum facto impetu, aures eius dentibus suis abscidit, nequando ulla rerum conuersione recursus ei pareret ad sacerdotium: Summum enim sacerdotem immutilatum corpore quenquam esse oportet: nec licere per legem liquet, ut mutilato corpore quisquam summo fungatur.

b iiii mu

Præses Tyrionum.

Lyfania Ptolemæi filius.

Hyrcani aures dentibus abscidit.

Sūmū sacer
dotem i mu-
tilato corpore
esse oportet.

Quidā: spūs
ferocioris ad-
didisset. Alle-
sā hnt &c.

Phaselus sa-
xis capite illi
so moriē cuj
gratia.

Quē hic Ege-
sippus Boc-
chū, Iose. li.
belli juda. i.
ca. ii. Mala
chū uocat.

Herodes in
Arabia ppe-
rat pro ca-
ptiui fratris
redēptione.

Bocchus He-
rodi ingres-
sum negat.

Herodes Ro-
mā ueniens
Antonium
adiit.

Herodi re-
gnū senatū cō-
sulto deserē.

munere sacerdotii. Phaselus ascitā sibi mortis celeritate, contumeliā prauertit illiso ca-
pite saxi, quæ forte occurrerant, dedignatus seruari ad ludibria, uel iussu alieno mori,
qui posset uinctis licet manibus & ferro negato exitum uitæ inuenire. Fuit tamen etiam
alius de eo sermo huiusmodi, quod saucio Antigonus medicum adhibuerit, quo uene-
na uulneri tanq̄ medicamentum infunderentur. Quilibet exitus horum principium ha-
buit spiritus ferocioris. Addidisse allegatur in ultimis suis cum iam exhalaret spiritum,
cognito quod Herodes uiueret, & fuga paratas insidias euaserit, cum gratia sese obire;
quia superstitem relinqueret, qui sibi ultionem inferret. Herodes autem properauit
in Arabiam, sperans se accepturum pecuniam, qua sola barbaricam inclinari posse cre-
deret auaritiā, ut fratris redimeret captiuitatem, ac si uel Arabem paternæ immemo-
rem dilectionis, uel referendis muneribus tenaciorem offenderet, æs mutuū posceret
prætiū redemptionis, pro quo oppigneraret redimendum filium, quem ad hos usus
septēnem puerum secum deduxerat. Sed præuentū est piæ studium germanitatis mor-
te Phaseli, & in uacuum Herodes tam sedulo fraterni studia muneris exquebatur. Pri-
us tamen q̄ de morte fratris agnosceret, Bocchum Arabiæ regē alienum reperit, quem
amicum credebat nam is fidem cum tempore mutauit, & iam appropinquantem Ara-
biæ finibus Herodem uertit intrare. Composito quod sibi Parthorum nuntiis insinua-
tum foret, ne profugum suum in regnum Arabiæ recipiendum putaret, belliq̄ grauissi-
mi causam sibi gigneret. Quibus offensus Herodes continuo retulit quæ iustæ cōmo-
tionis dolor prompserat, atq̄ inde in Aegyptum conuertit. Mox tamen Bocchum pœ-
nituit uiolata gratiæ missisq̄ per quos reuocaretur Herodes prauertit. Cui ingresso re-
giones quas Rhinocorii inhabitabāt, & de fratris iteritu, & de Hyrcani captiuitate, qui
sub uinculis in Pathienē deductus est, ueris indicis manifestatum, tantumq̄ mœroris
assumptum, quantum depositum sollicitudinum, ut pro bello fugam pararet. Deniq̄
Alexandriā summo studio contendit, atq̄ ibi cum honore à Cleopatra susceptus, quod
tanti nominis uirum ducem militiæ suis expetendum partibus arbitraretur: unde post
habitis reginæ petitionibus, Romam nauigauit, minores procellas hyemis ratus, per-
turbationesq̄ Italiæ cōpertas, q̄ quos in Cleopatras mobilitate grauiōres oībus naufra-
giis fluctus perhorrescebat: deniq̄ inexpectatis uentorū flatibus profectus, circa Pāphi-
liam periculum incidit, sed euasit tamen, & mutato nauigio Brondusium prius, atq̄ in-
de Romam peruenit: ibi paternæ amicitia prærogatiua adiit Antonium, deploratisq̄ su-
is & domesticæ ærumnis necessitudinū, quibus in obsidione positus Romā precatum
uenerat, Antonium flexit, assumpta ex tanta rege conuersiōe misericordia, quia rex dudū
potētissimus: & qui Romanæ reipub. sæpius tulerat opem, repente ut naufragus, & re-
rum omnium egens, auxiliūq̄ inops suis in periculo positus suppliciter imploraret auxi-
liū, sedē mutauerit: in quo & si Antonius hospitalitatis gratia, quæ sibi cum patre eius
Antipatro fuerat, ppense inclinaret, maximeq̄ quod Idumæa tetraarchen faciens regno
pdestinatum reliquerat.

Caput XXX

CAesar tamen beneuolentia naturali diffusior, & toleratam in Aegypto Antipa-
tri militiam omnibus patris sui Cæsaris præliis, & hospitem coniunctionem
tanquam renouatis gratiæ pignoribus chariora habebat: suspectabat tamē uer-
sutum ingenium regis, nō æquo & bono, sed negociorū suorū utilitatibus prauē inten-
tum. Senatus ad eū di data copia apud quē Messala & Atratino astruētibus paterna bene-
gesta, ipsius quoq̄ Herodis officia erga Romanā rempu. patrū autoritate decretum est,
utile Romano impio regnū Herodis uideri, quod astipulāte Antonio, bello aduersus
Parthos gerendo adiungi Romanis memorati regis societate conduceret, dimisso sena-
tu, Cæsar atq̄ Antonius & Herodes pariter egressi curia, prosequētibus magistratum
officiis deducunt. Primoq̄ die quo regnū Herodi senatusconsulto delatum foret, Anto-
nius ad ornatum conuiuū, regemq̄ inuitat. Eodē ferē tpe Iosippus frater Herodis aquæ in-
opia fugam in nocte cōposuerat, sed tāta subito uis pluuiarū terrā infudit, ut oēs reple-
ret ductus aquarū. Itaq̄ reuocato trāsugio quod ad gētē Arabū parabat, obsidētis An-
tighoni copias ptim insidiis, ptim cōgressione, atq̄ apto plio fudit, sed & ipse plerūq̄ ad-
uerso exitu sese in castrū recepit, Et iā Herodes ex Italia in urbē Syriæ Ptolemaidē im-
prouia

prouisus aderat, propereq; egressus nauigio cum ingenti manu ciuium, & peregrinoꝝ
Antigonum petebat, occurrentibus sibi Ventidio & Silone ducibus Romanæ militiæ,
quos Antonius deducendo Herodi adesse præceperat. Eos Gellius in hos usus dire
ctos ab Antonio licet abhorrens studio, quod utrunq; eorum Antigonus pretio auer
terat: specie tamen de proximo conuenire suaferat, siquidem in proximis urbibus repri
mendi belli Parthici tumultus Ventidius immorabat; Silon autem intra Iudæam aper
ta cum Antigono societate pecuniam conficiebat: nec tamen Herodes auxilio egebat,
cui præter paucos Galilæorum uniuersi adhæserant, & quia propositum erat ut de Mas
sada suos quamprimum eriperet, obsidioni Ioppè in medio positam pugnando cœpit,
aduersarioꝝ manu refertam: ne ad ulteriora progressus hostem à tergo relinqueret, et q̄
uis iter eius Antigonus impedire cuperet, tamen facili negotio Massadam recepit, suos
que exemit periculo. Deinde profectus Hierosolymam cum omnia fecisset, ne pugnã
di haberet necessitatem, asserens se p̄ ciuibus aduersus rebellionem, non aduersum suos
prælium recepisse: laceffitus ab Antigoní fautoribus sagittis, & leuioribus spiculis de
muro sibi obstrepentes fugere coëgit. Nec ulla fuisset uictoriæ, mora ni dux Romani
agminis Silon subornasset milites, qui de inopia querelam expromerent, uastataq; omnia
circa muros, difficultatemq; utêsilium, & angustias alimentorum prætenderent; & iam
tempus adesset, quo ad Hyberna eos cōcedere oporteret, rupturos imperium minaren
tur, ni sibi acquietum foret. Iamq; seditio conualuerat, nisi Herodes centurionibus pa
riter ac militibus Romanis medium se offerens orauisset, ne desererent eum quem Cæ
sar & Antonius, senatus quoq; tuendum sibi commiserant, quum præsertim nihil defu
turum uisibus polliceret. Et completa oratione in regionem egressus, subito rex omni
um abundantiam exercitui suppeditari fecit, ut nulla Siloni superesset causatio: & inde
erectis uniuersoꝝ animis, cum duobus milibus peditū & quingentis equitibus Idumæ
am recepit: quieto sã Romanor; agmine, atq; in hybernis locato, dux facti Iosippus leui
ori electus negotio, ne qd aduersus Antigonū maiore piculo usurpãdū arbitraret: Ipse
aut suos ex Massada translatos, cū in Samaria prouisis quæ munimento & usui fore cre
deret, constituisset: glaciali hyeme & repletis niue locis oĩbus, præueniens aduentus su
i nũtis Sefhorĩ prisco uocitatam nomine, quam Diocæsaream postea nũcupauerūt, si
ne ullo ingressus prælio reficiēdis, quos hyemales pruina atq; asperiora gelu itinera fati
gauerant, opportunam æstimauit. Erat em̄ illic & alimentoꝝ multa copia. Vbi refectis
cibo & statua in tetpositiōe militibus, aduersum latrones prælium adoriundū putauit,
q totam pcurrētes regionē, nō minore q̄ bellica incurssiōe locoꝝ incolas attriuere. Itaq;
primo partē quandã equitū & peditū in uicū Arbelam pmisit, & ipse cū reliqua manu
post quadraginta dies affuit. Nec tñ exercitus specie territi latrones, sed cū armis occur
rendum rati: præferebant disciplinam bellicam, & latronum audaciam: cōflictu habito,
cessit cornu Herodis sinistrum, sed cito reparauit Herodes, & adhibitis adiuuētis suos
statuit, insequētes perculit, atq; infregit impetus eoꝝ. Qui cominus pugnantē Herodē
pati nequiere, declinatesq; usq; ad Iordanē secutus neci tradidit. Reliqui omnes supra
fluuuū dispersi, ut omni incurssiōum metu Galilæa absolueret: residentibus tñ modo
qui se latebris recōdentes ac uelut infodientes speluncis, uictoria morabant. Erant au
tem in prærupto montium concauis saxoꝝ lateribus inhorrentes specus, inter se serua
peas rupes, in uio undiq; & impossibili, nisi locoꝝ incolis, accessu. Qui transuersariis se
mittis & angustis callibus, quibus solis adiri solerent periculi usu, aduersus periculū de
prehendendi tutiores forent. Cæci intus antrorum recessus, quorum in fronte petra, ut
q ad profundas congregationes aquarum, uelut quodam continenti iugo prominens,
spem adeundi excluderet, lubrico undiq; situ, de supercilio mōtium cadentibus aquis,
& amniū cursu fragoso, ut præcipitium fluentoꝝ ruina & saxum imminens charraris
plus terroris daret. Deniq; aliqñd̄ diu rex in incerto hæsit, nō reperies quēadmodū natu
ram uinceret. Postea uero huiusmodi cōmēto usus, ut in modū arcaꝝ machinato muni
mine ualidissimos quosq; includeret: in ipsa spelæoꝝ ora armatos, retinaculis qbusdam
deposuit, qui facile inermes cedere, & cum omibus necessitudibus, & generatiōe inter
ficere cœperūt; at si qui resistere auderēt, eos iniecto igni exutere, Nullus pietati locus:

Ventidius
et Silon Ro
manæ mili
tiæ duces.

Iosippus
dux
facti.

Descriptio
horrendorū
montium.

Capitulum III
Et tolerantiā
iis, & hosti
ora habebat
oꝝ: suoz
Atraco
pu.
stipulis
societas
ria
az
e
uas
rē
sio
in

Mirabilis
enarratio.

Senior qdā
filios una cū
uxore interi-
mit tandēq;
seipm præ-
cipitat

Antigonus
Ptolemæū
im, pūiso im-
petu iugula-
ri coegit, &
Iosippū He-
rodīs germa-
nū deleuit.

Maxia stra-
ges ab Hero-
de facta.

Herodi bal-
neū ingredi-
unt tres uiri
districtis oc-
currunt mu-
cronibus.

Antigonus
deicit se ad
pedes Sofij.

Quinetiam uolens Herodes plerosq; eripere neci, atq; ad se confugiendi fidutiam dare auertit magis: ita ut nullus uoluntarius Herodi adiungeret, & si qui ui adigebant, mor- tem pferrent captiuitati. Deniq; unus de senioribus, cui septē filii uxorq; adessent, quo- rum saluti cōsulere posset, omēs eos tali occidit modo. Singulos quosq; p̄gredi iubēs, ipse in ingressu stetit, & p̄cedentē de filiis interficiebat. Despiciens Herodes tam triste fa- cinus ac miserabile, paterna p̄strictus necessitudine, arcebat manu, & uerbis rogabat ut parceret liberis. Impunitatē pollicens; at ille haudquaquē ullis istexus uocibus, atq; insup regi cōuiciatus, supra filios etiam uxorē p̄emit, p̄cipitatis ex alto cadaueribus filiorū, ad ultimū semetipsum in p̄fundū p̄cipitē dedit. Perterritus his Antigonus, qd̄ tam facile Herodes latronū multitudinē, locoq; superauisset difficultatē: ipsius quidē p̄- sentiam declinauit, sed conuertit se ad Ptolemæum, quem Herodes parti exercitus p̄- fecerat, & uir ad furta belli peridoneus per eos, quibus mos erat turbare Galilæam, im- prouiso impetu Ptolemæū iugulari coegit: Iosippū quoq; fratrem Herodis, Getmano in aliis occupato, partibus impigre repugnantē cū militibus Romanis, qui in adiuuētum eius temere collecti aduenerant, deleuit. Nec tanto cōtentus triūpho, addidit etiam uic- toriæ grauē in defunctū cōtumeliam, ut abscisso capite relinqueret: p̄ quo Pherora fra- ter perēpti, qnquaginta talenta obtulit, nec impetrauit. Qua uictoria rursus in Antigo- num plurimorū intra Galilæam studia cōuersa: renouataq; belli negocia, Antiochiā He- rodes cōtenderat, illic amœno satis loco, quē Daphnen uocitant, quiescebat. Vbi ac- cepto Germani necis nuntio, paulisper ingemens passioni mœrorē distulit, uindictam parauit. Non tulit Antigonus furentē dolore, sed intra munitiones sese recondit. Ir- rupit Herodes ut p̄sequerēt tantī facinoris autores, & facile occurrentia auertit agmina. Erat multorū nex plurima, obstructæ uiaē iacentiū cadaueribus, ut itinera ipsa perem- ptorū funeribus replerent. Peractum esset p̄aliū omnibus fuga uersis, si Herodes Hie- rosolymam protinus dirigendū iter aestimauisset. Abiecerat Antigonus hastas, ultimū supplicium pertimescens: Confusi omnes metu, adeo, ut cum asperitate hyemis reuoca- tus à persequendo esset Herodes, & armis depositis balneum esset ingressus, uno comi- tatus seruuulo, occurrerūt ei tres uiri districtis mucronibus; deinde plures q̄ fugissent de p̄alio latibula quærētes, hi uiso rege turbati metu pertransiere, atq; ad exitū balnei festinanerunt, ut possent euadere, qui potuerant necem regis patrare, bellūq; absoluerē. Deniq; nemo fuit qui fugiētes corripere, unde cōiiciens Herodes quanta hostibus for- mido inesset, incubuit p̄alio; & Pappū ipsum ducē aduersi agminis interfecit, atq; eius abscindi caput iussit, quod ab eo frater Iosippus regiū interemptus foret.

Caput .XXXI.

Antigonus interea qui fugam parauerat, distulit: quē morantem Herodes cir- cūfuso exercitu obsedit: Incubuitq; ea parte quæ erat ante templū, qua parte etiam Pompeius mu- irruerat. Tanta aut iam uictoriæ regi p̄sumptio, ut etiam obsidione cœpta, ad accipiendam uxorē Alexandri filiam deflecteret, hymenæis classicū mutans, & nuptias bello intermiscens, atq; ex occasione p̄alii cōiunctionis op- portunitatem adeptus, à festis ad bellū reuertit. Occurrit & Sofius missus ab Antonio in adiuuētū regium ita coniunctis uiribus; cum usu belli & disciplina militari Roma- ni p̄starent, & regi studio placendi inniterent, uix quinto mense facta irruptio, Hero- dianis mu- ascendere ausis. Irruentibus aut Romanorū centurionibus oppidū, innume- ræ factæ cædes, uastata circa templū omnia. Alii fugientes ad templū, alii cōgregati in- tra domos obtruncabant, nulla miseratio senectutis, nulla infantia, aut muliebris infir- mitatis. Obtulit se Antigonus, & immemor loci deiecit se ad pedes Sofij. At ille, quē tan- ta regis conuersio flectere debuit misericordiæ, conuiciatus iacentē, Antigonā uocauit, nec tñ quasi mulieri pepercit, sed uinctum in carcerem detrusit. Fluctuare Herodes quō Romanorū manibus eriperet patriam, quō templū à gentilibus incoinquinatum refer- uaret. Festinabant enim Romani spectare mysteria interiora, profanare sancta sanctorū. Rex uero nunc prece, nunc minis remouere singulos, fuga deteriorem arbitratus uic- toriam, siquid sacramentorum diuulgaretur. Instare ad p̄dam Romani, Herodes resistere, ne uacuum sibi urbem relinquerent, regnūq; sibi superesset deserti, Sofius con- tra cæ-

trā captæ urbis prædam militibus deberi asserbat. Sed rex de proprio sponndit militi se pecuniam datū, atq; ita reliquū patriæ qd remanserat pecunia redemit, ut promissum impleret. Humanissime milites suscepit, rationabiliter duces, ipsum quoq; regia liberalitate Sositū remuneratus est, nemo ingratus recessit. Sositus coronā deo obtulit, & pfectus secū abduxit Antigonū ad Antoniū, quē ille, quasi degeneris animi uig; securi percussit.

Caput XXXII.

Herodes autem plurima etiam suis largitus, plurima Antonio amicisq; eius dona dedit: nec tamen redimere ab Antonio potuit securitatem sui. Iam em̄ Antonius Cleopatrar̄e amoris defœneratus inseruiebat, atq; addictus eius libidini famulabatur: sed uincere non poterat fœmineas auiditates, & maxime exercitatæ mulieris in cædibus ppinquoꝝ, qbus extinctis possessionē eorū q̄si spoliū suis iūxerat: eadē auaritia simul & crudelitate, si quos de Syria locupletiores fama acceperat, interficiebat: atq; addicto iam ad suas libidines Antonio, regnum quoq; Iudææ & Arabiæ, extinctis utriq; gēti imperitantibus, auaritiæ suæ adūgi posse arbitrabat. Sed quis libidine ebrius, somno grauis, in hac tamē parte respuit Antonius, ut tales uiros, & potentissimos reges, pro imperio petulantissimæ mulieris extinguere, detractaret. Tamē ne immunes dimittetet, amicos eorum perculit, possessionis maximam partem ademit, eamq; p̄cipue quæ balsamum gigneret. Vrbes que omnes intra Eleutherum amnem sitas: Tyro tamen & Sidone exceptis Cleopatrar̄e cupiditati adiudicauit: Quæ tali mercede à uiro delinita, usq; ad Euphraten profecuta proficiscentem in Parthos Antoniū, p̄ Iudæam reuertit: ubi donis muneribusq; maximis conciliare sibi reginæ animū Herodes non prætermisit. Cui secundæ res superbiam augebant, ut muliebris impotentia supra modum sese extolleret. Siquidem non multo post ei Parthorū rex Artabazes, Tigranis potentissimi regis filius dono est datus. Quem Antonius captiuum tenens, cum omni præda & spoliis Persicis triumpho debitum, quasi uile mancipiū mulieri adidixit: ut quo illustrior fuerat uictoria, eo turpior eēt largitio, quæ regē tanto ludibrio dehonestaret. Nectū diuitiis potitus secūdis, qui uti illis nesciebat, insolentia muliebri Augustum in se excitauit. Itaq; bellum Acciacum magnis utrinq; parabatur motibus. Promptissime rex cum Antonio gestiebat bellum subire, quia & Iudæa ab hostili tumultu uacabat, & Hyrcaniam à sorore Antigoni diu retentam receperat. Sed in hoc quoq; Herodes beatissimus, cui inuisum est periculis alienis sese miscere. Volens itaq; Cleopatra alienare animum eius à regibus atq; auertere, suadet uiro ut bellum aduersus Arabas gereret Herodes: quo si superior esset, Arabia reginæ cederet: si inferior, dominatus Cleopatrar̄e in Iudæam extenderetur: Vter uicisset, alterum solueret. Quod consilium non ex dispositione, sed ex usu in Herodem inclinauit, qui simul ut prælium adorsus est, ualidior equitatu auertit hostē: in exitu multitudine hostiū superat, & numero circūuenitur. Congregatis in Canatha uiribus aduersariorum, aduersum quos densare aciem uolens, elatis suorū animis successu priorē, eaq; causa in hostem irrūpentibus destituit, & maxime fraude Athemonis, quē Cleopatra ducē adiūxerat, nō ut adiuuaret Herodē, sed ut in ipsa desereret necessitate. Deniq; destitutū exercitum eius in locis saxosis, atq; inuis adorsū Arabas graui cæde sternunt funduntq; & fugatos usq; ad refugia securi exitio dedere, affuit Herodes serius quidē, quàm necessitas exposulabat: sed tamen ultus ærumnam posterioribus præliis, ita Arabas affixit, ut unam illam uictoriam suam sæpius deploraarent. Accidit etiam motu terræ grauis animorū defectio, quo pecorum plurimum, hominum quoq; triginta ferē milia consumpra sunt. Militaris tamen omnis manus, eoq; sub dio habitabat, incolumis perseuerauit. Hinc quoq; erecti animi hostium, ut arbitrentur quod desertam Iudæam facilius inuaderent, & perculosos talibus prodigiis affligerent. Vnde eos Herodes ad defensionem sui erigendos putauit, & maxime, quia legatos quos in Arabiam miserat, necatos dolo compertū habebat. Hoc ergo trepidantes sermone adorsus est. Cum tot secūdis nostrorū præliis, fractæ res hostiū usq; ad iporū fuerint cōfessionē, qui uesano dolore perciti quasi uicti legatos nostros peremerūt: mig; mihi uidef, qd metus uos irrōnabilis itantū perculerit, ut fortuita elemētorū notis iam uirtutū successibus p̄feratis? Nulla congressio fuit, qua nō statim Arabes cesserint, atq; in

Antoni⁹ Ad
rigonū secu
ri percussit.

Consiliū Cle
opatræ.

Anti. li. 15.
ca. 4.

Belli Iud. 16.
1. ca. 14.

Magnus terræ
motus.

Oratio He-
rodis ad soci-
os.

atq; in fugam conuersi cedendum existimauerint. Et ut se habent furta belli, fraude atq; infidiis remedia captauerint, non ut ipsi uincerent: sed ut nostram differrent uictoriam. Pro quibus cum confidere oporteret, exagitatio successit quasi formidabilis belli, quia terra tremuit, cum soli innocui fuerunt qui praelia gererent. Aut si considerare uelimus, quibus offecerit, Arabes potius aestimabimus, quos in bellū reduxit; ne se fugiendo subtraherēt fortioribus. Video em̄ illos non armis, aut uiribus fretos, sed pecoris nostri dispendio in aciem remeasse. Fragilis autē spes quæ non ex ppriæ uirtutis fiducia, sed ex aliena pendet miseria, cum in terris nihil tam mutabile, q̄ uel secundæ res uel aduersæ. Exi-
guis em̄ momenti status rerum humanarū nouant. Nec prosperitas diuturna, nec ærumna est pertinax. Itaq; nec miseræ esse, nec contra perpetuum est: sed alternæ frequēter, & in iisdem uariæ uices rerū. Deniq; ex nobis exemplū capeffere licet. Consiectu superiore potiores fuimus, sed in processu praelii fors mutata, ut uinceremur ab his quos uiceramus. Ergo & nobis sperare suppetit, q̄ uincant à nobis q̄ nos uicerant. Incauta em̄ semper nimia præsumptio, & sui negligens. Timor autem p̄spicere futuris admonet, & diligentiam docet. In p̄peris audacia obrepit, & inconsulta temeritas nescit consilium ducis expectare. Deniq; contra sententiam meam p̄gredientibus uobis Athemonis nequitia nocendi locū reperit. Nunc mihi trepidatio uestra uadatur prærogatiuam uictoriam. Erigite igitur animos, & ueterem ludæorū magnanimitatem attollite. Nec uos insensibilium cōmōtiones perterreant, nec terrarū motus alterius ærumnæ indices arbitremini. Habent suam noxam passionēs elementorū: nec aliud timeatis q̄ qd̄ in ipsis offensionibus est. Non enim signa periculorū sunt in terræmotu, atq; animantium lue, sed ipsa pericula. Nihil est ergo quod timeamus quasi grauiā passuri qui ptulimus grauiissima. Propitius iam potest esse, qui uindicauit: & mitior, quā si non uindicasset. Quid seruatur post terræmotum ac pestilentiam, nisi misericordia? Quia soluimus duplicia peccata. Et tamen nos quod bello utile sit, integrum habemus. Pestilentia enim extra bellū positos abstulit: nostra autē uictoria id hostibus ademit, quod bello idoneū legerant. Deinde nobis pecus mortuum, illis consiliū, qui legatos quos misimus contra ius, fasq; iugulandos putauerunt. Præuaricati sunt legem omnium hominum, ipsorum etiam Barbarorū, quoniam apud ipsos quoq; qui nesciunt humanitatem inuolabiles legati habentur: dum uindicta cœlestis reformidatur, & tanti sceleris ultor deus timetur. Hoc ergo admiserūt aduersarii nostri, quod nec humanæ nec diuinæ leges inultum relinquunt. Egrediamur ergo non pro finibus aut spoliis, sed p̄ diuinā iniuriā præliaturi. Incitet nos ad bellum non coniugii aut prolis charitas, sed præsumpta protectio dei. Non arbitria nostra, sed diuini iuris eis p̄cepta exequamur sacra, qd̄ & pro his uindictam reposcamus quos inuolabiles esse oportere religio iubet. Inter arma hostilia legatio sola pacis sequestra est: exiit hostem qui legatione fungit, quorum nunc sanguis clamat ad deum, & uindictam reposcit. Festinemus igitur ad prælium dum ultorem habemus deum cæsorū uindicem. Illi p̄ nobis melius præliant. Et circūfusi angelorū legionibus in acie prætendunt. Talibus hortatus milites, in hostem ruit, omnē occasionē bellandi requirens. Erant Arabes præstantiores numero, sed animis infirmiores: unde congressione habita, ceciderunt ferè eorū quinque milia. Reliqui sese in munitionem recipientes, aquæ inopia fatigabant, ut legatione missa pacem pretio deposcerent. Sed cum se p̄trahi uiderent, & sitis amplius aquis deficientibus accenderet, egredientes pleriq; sese offerebant hostibus uoluntarii, ferro q̄ siti præoptantes perire. Quos uinctos seruabat Herodes, ne quid esset infidiarum. Itaq; quatuor diebus quinque ferme milia recepta sunt, aliis ad bellū prodeuntibus iterū ad septē milia uirorū cæsa. Qua plaga humiliati Arabes à rege quanto uirtute inferiores tanto cōsilio præstantiores. Quē aduersarium habebant, quasi defensorem, & auxiliatorem sibi ipsū expetiuerunt.

Caput .XXXIII.

Sed maior uictorem sollicitudo perculit, ut qui sibi alios subiecerat: non iam de finibus, sed de toto regno periculum imminens phorresceret, uicto Antonio quem fida sibi amicitia copularat. Deniq; Augustus Cæsar Acciaci triumphator certaminis, necdum superatum Antonium arbitratur, cum Herodes superesset uictoriæ,

Fragil' spes
quæ nō ex p̄
priæ uirtutis
fiducia, sed
ex aliena p̄
det miseria.

Notatu di-
gnissima.

Optima bel-
ligerādi intē-
tio.

Ferro q̄ siti
p̄optant pe-
rire.

Oratio He-
rodias ad Cæ-
sarem.

...terram cum Rhe-
...cum, ne cum terren
...habitu copulato habite
...uirtutem r
...locum, ut pot
...armis prob
...arma adu
...domi rebus ge
...exercitu
...me non ingrat
...quā nihil sube
...iudiciu
...periclitat
...Vide Cæsar qu
...Cæsar Antoniu
...uiribus quod
...moribus suis
...luxuries.
...mulier infest
...promiser
...tueret, mei
...cupiditate
...tamen fi
...amicum non der
...sequeltraui
...quouis sorte i

Respondit ac
inuidemus
sic tueris am
non erubescas. S
iam in aduersis fa
em amicitia parem
euentus mutauit: q
copatræ magis qu
sibi elegit, si
at, a qua uictor c
ma me dissoctauer
repudiatus es, &
bellis occupamur
horum hostes pro
his ergo militasti, c
noster mune
quam ut non requir
camus beneuolentia
tatem adiungens m
troni. uis cui Cæsar
at prec. sed indignat
gypti, p̄secutus Cæf
...maxima sui grā im
...ad Pelasgi res
...infudit oibus,
...anatis largitas at

Anxius itaq; rex cum Rhodum accessisse Cæsarem uero iudicio comperisset, nauiga-
uit ad eum, ne fama terrenum iter eius præueteret. Adueniensq; deposito diademate,
sefe obrulit priuato habitu, sed mente regia. Deniq; nihil ueritati subtrahens constanti-
am tenuit, auctoritatem reseruauit. Ego, inquit, Auguste fateor me fidelem fuisse
Antonio socium, utpote qui ab eo regnum acceperim, cui me debitorem adhuc non
abnuo, idq; armis probassem si Cleopatra non inuidisset, & Arabes non impedissent.
Ea necessitate arma aduersum te non tuli: non quasi amici desertor, aut plii pavidus,
sed quasi domi rebus gerendis occupatus. Ingratū me tamen sibi non sensit Antonius,
& adiumenta exercitus, & frumenti innumerabiles copias absens miserim: Sed & tu
Cæsar me non ingratum beneficiis eius qđ iudicauisses, si Acciaco bello interfuissem.
Vide quā nihil subtraham. Plus metuo apud te ingratus in hostem tuum, quā in te
hostis uideri. Iudicium mihi tuum grauius qđ bellum est, apud quem non uirtutē meri-
ta, sed uitia periclitantur. Vnde & ego malo apud te de fide quā de perfidia causas di-
cere. Vide Cæsar quā integrum Antonium non deseruerim, uictū non refugī. Vici-
sti Cæsar Antonium legionibus tuis maximis: uicisti consiliis tuis, uicisti imperii Ro-
mani uiribus quod dereliquit: & quod negauit, & uere uictus est uirtutibus tuis, sed
magis moribus suis. Vicit eum Cleopatra uxor, uicit eum Aegyptius amor, uicit eum
Conopea luxuries. Vicitus ē, quia maluit cū Cleopatra uinci, quā sine ea uincere: uic-
cit eum mulier infestior suis, quā aduersariis. Suaferam mortem mulieris, si uellet si-
bi cōsulere: promiseram auxilia, quibus repararem afflictum: promiseram uires quibus
fugacem tuerer, meipsum belli consortem obtuleram. Sed mentem eius obstruxerant
Cleopatræ cupiditates: uictus est, quia audire me noluit: uictus sum & ego cum Anto-
nio, minore tamen flagitio: quia illum Cleopatra uicit, me Antonius. Ille Barbaram,
ego amicum non dereliqui. Cum illo posui diadema, sed ad te uenire timens amici fide-
lis gratia sequestrauit regni insignia, sed non abiici uirtutis cōscientiam: ut uoles, iudica.
Ego tñ quauis sorte iudicii tui referam mecū, qđ cuiusmodi fuerim amicus, æstimabit.

Caput .XXXIII.

Respondit ad ea Cæsar: Salue, inquit, & nunc magis regno tuo utere, quia non
inuidemus uirtutibus, sed delectamur. Dignus em̄ es pluribus imperare, qui
sic tueris amicitiam: & ut in aduersis positum non abneges, & amicum tibi cō-
fiteri non erubescas. Sed adorere felicioribus adhærere & conseruare fidem in prospe-
ris, iam in aduersis satis probasti. Vicerit te Antonius, sed non ego uictum putabam,
quem amicitia parem fecit uictoribus. Propterea expeteris à nobis, quia nullus te bel-
li euentus mutauit: quandoquidem non tu Antonium deseruisti, sed te Antonius, qui
Cleopatræ magis quā tibi credidit. Insipientia illius te nobis acquisiuit, quia pernicio-
sissimam sibi elegit, fidelem repudiāuit. Nec mirum si Cleopatræ Antonius uictus ad-
hæreat, à qua uictor captus est. Quid miraris si à te desistere fecit Cleopatra Antonium,
cum à me dissociauerit, atq; ex consorte imperii hostem fecerit? Ergo & quia tu nobis
cum repudiatus es, & ideo nobiscum regna. Nec hoc quidem beneficio uacat, quod dñ
nos bellis occupamur ciuilibus, tu indomitam Arabum gentem subiectam fecisti, quia
Iudæorum hostes pro nostris ducimus. Nobis enim arma inferunt qui uos laceffunt.
Nobis ergo militasti, cum tibi uinceret; & ideo te remunerabimus, ut regnum tuum cō-
firmetur nostro munere: Interim nihil imminuisse non parua gratia est: adoriemur in
reliquum ut non requiras Antonium. Neq; enim dignū est, ut quem bello uicimus, non
uincamus beneuolentia? Cum hæc dixisset Cæsar, imposuit diadema capiti eius, sed
utilitatem adiungens muneri. Qua dignatione Cæsaris inuitatus Alexander, ex amicis
Antonii, uix cui Cæsar maxime indignaret: uolens abducere offensionem, multa deplo-
rabat prece, sed indignatio nimia nullum ueniæ locum reliquit. Proficiscētibus inde in
Aegyptū, psecutus Cæsaris iter suppeditatis oibus, quæ urbi, uel ipsi, uel exercitui usui
forēt, maxima sui grā impatoris sibi studia cōciliauit Herodes: p̄cipue qđ in locis aridioribus usq; ad Pelusiū regali prouisione aquarū affluētia subministrata, quibus officiis tñ
sui amorē infudit oibus, ut plus uideret meruisse, qđ accepisse. Minor quoq; regni ptās
qđ humanitatis largitas æstimaret, Vnde Cæsar ex sententia rebus intra Aegyptum ge-

Responso
Cæsaris ad
Herodem.

Cæsar Hero
di multa do
nat.

stis Antio & Cleopatra defunctis, nō solum quæ adempta erant Herodi reddidit; uerū etiā p̄ter illa quæ Cleopatra auerterat Gadaram, Ioppen: Samariā quoq; ei concessit. Maritimas quoq; urbes, Gazam, Arithedanam, Ioppen, turrim Stratonis simul donauit; quadringentos quoq; stipatores ex Gallia, quibus septa incedebat Cleopatra, ad custodiam corporis regi concessit, multaq; alia. Sed his omnibus rex pluris habebat, quia a Cæsare super omnes, infra Agrippam tñ diligebat, ab Agrippa infra Cæsarem.

Caput .XXXV.

Herodes tñ
plū exornat
mirifice.

Quintodecimo itaq; sui regni anno ut beatitudinē suā r̄sideret, & gratiā tanto regi secundæ successu leuatus, ad pietatē intendit, & ut se gratū cœlestibus in se supra modū fluentibus beneficiis demonstraret, templū ornauit, omnē illum circa templū loci ambitū circūualauit muro, geminatisq; spatiis includit immenso ædificandi sumptu, & exquisito decore: Indicio erant magnæ circa sacrariū porticus, quas extruxit ex fundamētis, nec minor tuendū q̄ ornandi intentio. Si quidē castrū aquiloni cōmuniuit subiācens, qd̄ appellauit Antoniam propter Antonii gratiā, nullo inferius superiorē palatio. Addidit etiam in ipsa arce regiæ domus gemina habitacula, maximi ambitus & mirabilis pulchritudinis, quorū gratiā nihil conferendum arbitraretis. Vnū eorū Cæsariū, alterē Agrippiū nūcupabat, ut in suis ædibus tantorū amicorū diuturna memoriā celebraretur. Urbem quoq; sebasten nō solum ædificauit, sed etiam repleuit inhabitantibus. At ne singula persequar, haud ullum facile præterit locum uetustarū urbium, quē non reuocaret labentē, aut additis, quæ deesse uidebantur, ædificiis ornaret. Liberalitates quoq; suas usq; ad quinquennalia diffundēs certamina; unde illud hominū genus effusis diuitiis locupletauit. Templū etiam Cæsari de marmore albo condidit ad fontes Iordanis, adeo immemor factus religionis ut homini templum sacraret, usumq; gentiū in ludæam induceret, loco nomen Parnyū est: Vbi mōs altitudinis excelsæ summo in sublime uertice exporrigitur: cuius in latere umbrosū aperitur antrū, per qd̄ graue olentis præcipitiū pfundū sæuam exhalat mēphitim. Intus aquarū congregatio, & sine ullo motu multa uis inerat, ut nulla æstimatio pfundæ altitudinis non comprehenderetur. Foris autem circa ipsius antri radices fontes scaturiunt. Vnde ortū illic Iordanis pleriq; æstimauere: nobis tñ quid ueritas habeat in posterioribus aperiendū uidetur. Erat in maritimis ciuitas quæ Stratonis tutris appellabatur, iam fessa bellis frequentibus, & uetustate ipsa inclinata in ruinam. Opportunitate tñ & gratia loci præminens, quam renouauit lapide albo & uariis ornauit ædificiis, atq; in ea magnanimitatis suæ uirtutē, & elegantiam operis expressit. Inter duas em̄ maritimas urbes Doram atq; Ioppen sita in medio: utraq; ex parte p̄stringitur impetuoso littore: ut oēs quicunq; ex Aegypto Phœnicē prætermare desiderant, in salo fluctuent, quia frequenter illic mare uentis excitatur, & maxime Libycis spiramine, cuius etiā moderatiore flatu fluctus attollit: deniq; illis p̄currentibus saxis, & fracto repercussus impetu efferū mare cadendo exasperat. Itaq; rex nullum impensis statuens modū magnanimitate uicit naturam, portumq; maiorē Pyrao constituit, atq; in eo penetratarupium uastitate stationes tutas cōposuit. Mensus quoq; spatium qd̄ magnitudini portus conueniret saxa ingentia in mare iecit, quibus inesset pleriq; altitudo pedum quinquaginta, aliis etiam excelsior. Distinxit ip̄m maximis turribus portum, quarum unam Drusion uocauit, ut Drusi nomen qui de Cæsaris maioribus fuit insignibus sui operis intexeret. Gradus etiam breuiore locis interposuit frequentioribus, per quos sine graui labore nauigia subducerentur. Tribus etiam colossis ingentibus totam portus illius gratiam uenustauit. Iterum templū Cæsaris editiori fundauit loco, & templi medio colossū constituit Augusti nomine, uelut simulacrū ipsius, qd̄ non minoris magnitudinis foret simulacro olympii Iouis aut Iunonis Argiæ. Nescias pulchritudinē in tantis difficultatibus, an ualiditatē operis ac munimentū in tāto decore p̄stare amplius potest, qñ quidem insolubile maneat opus, & mari, & uetustati. Accessit itaq; in eo opere multiplex gratia. Nam & urbs maxima accreuerat puincia, & portus nauigantibus, & honor Cæsari, cuius ex nomine Cæsarea in hoc tempore uocatur.

Caput .XXXV.

Mons excel
sæ altitudinis

Antegis potent
ceteris inclinavit,
gratiā dignitate po
tētia. Itaq; dū sequ
tū, cui diuersaq; p̄
uocato nouercali do
minis ædibus, sed t
tū fecit, quas pater
tū, cui dēs mulier r
tū est etiā causa qu
tū cōpererat extin
uocauimus, quē B
erac, atq; in Parthi
tabitabant miserat
bus, ita etiam credi
citarer, ut ad Herod
tūdo seruandi q̄ p̄
tūis, & suorū deside
herodis, q̄ quisq; rat
tū generis, & diu ex
tū. Laqueus igit
tū: nescius, tutius
tū regnandi suspic
tū: interea Mariam
tū numerosior pa
tū Romæ obierat dū
tū celebrabant. S
tūperante iam part
tū cotidie accēdebat.
tū ne in aliquo mulier
tū uersum se certaban
tū mabat nō amantē.
tū colore nepotis aut
tū quidē obiciēdi
tū us eripuisset, cū alt
tū hic saltē p̄pter a
tū tū summū cōmisi
tū uia causa ut accep
tū sacro & celebri
tū ut præ gaudio crea
tū tū, la chrymas illas u
tū gificauit, q̄ studiū e
tū tū mulieris filiū fratri
tū randū, nō maturius t
tū iure præterēdus oību
tū mater adolecētis, qu
tū alitū, nihilq; inultū
tū mabat eū cumulatio
tū rupto furore exci

Hanc regis potentiam prosperis affluentibus successibus unius mulieris expetita societate inclinavit, moestisque infregit doloribus, ex quo aduersum ius fasque coniugium, dignitate potius generis, quam charitate usu quodam regio metiendum existimauit. Habuerat autem in consortio, Dosithe nomine, Hierosolymitanam foeminam priuato sibi ante sociata, quae gratior eo esse debuerat, quo fuerat felix marito, cum qua regale fuerat adeptus fastigium. Verum in memor gratiae praecipit Dosithe, sociat Mariamne Aristobuli neptem, Alexandri filiam. Itaque dum sequitur nobilitatem, perturbationem incidit, qua sibi domus propria non conueniret, cui diuersarum provinciarum multiplex obtemperaret populus, ac ne oculi nouae nuptiarum odio nouercali domi posito eo, quem Dosis generauerat offenderet eiectus, non solum paternis aedibus, sed tota quoque urbe Antipater (id enim inueni nomen) infaustis nuptiis locum fecit, quas pater unici filii exilio comolebrauit, uixque festorum diebus solennitatibus arce sebat: uides mulier morigerari sibi maritum, etiam pietatis comitio in superbia conuersa, addita est etiam causa qua iure eius animus inflammetur: quia Hyrcanum autem suum uiri sui infidiis compererat extinctum, falso suspectum propter regni cupiditatem: Ipse est de quo supra memorauimus, quem Barzafarmanes qui Persis imperabat, cum occupasset Syria captiuum abduxerat, atque in Parthia primo retentum, postea Iudaeis postulatum quod supra Euphraten in habitabant miseratus sorte inclinatum praemisit: atque utinam ut concessus fuerat deprecantibus, ita etiam credidisset monentibus, ne more ingenii humani propinquorum etiam potentia sollicitaret, ut ad Herodem transitum faceret, eam illi periculo futuram, quam nullos magis regni cupiditate seruandi quam proximos exagitaret, atque a propinquis caueret. Verum ille tadio peregrinationis, et suorum desiderio transiit Euphraten, in Iudaeam reuertit. Quod altius in pectus Herodis, quam quisquam ratus erat descendit, non quod ille regnum affectauerit, sed quia uiro regii generis, et diu exercitatae privilegio praetis, incertum an ab eo abstinere se posset aestimabat. Laqueus igitur mortis Hyrcano coniugium neptis fuit, cuius gratia properauit ad Herodem: nescius, tutius apud hostem captiuos degere quam apud regem propinquos. Nulla itaque uel leui regnandi suspitione hoc solo interemptus est, quod ei competere regnum uidebat. Diligebat interea Mariamne impenso amore, nec offensam uolebat: Cumulauerat mulieri gratiam numerosior partus. Nam quinque ei generauerat filios, sed ex tribus maribus iunior Romae obierat dum literis imbuit liberalibus. Reliqui duo ultra priuatorum modum regio cultu celebrabant. Suffragio erat iuuenibus matris nobilitas, et suus ortus in regno, quod imperante iam patre geniti foret, sed amor maxime Mariamnes, quo rex magis magisque quotidie accedebat, ut cum ipsi nulla uicissitudo amoris a coniuge rependeret, caueret tamen ne in aliquo mulieris animum moestificaret. Aequa lance odium mulieris, et amor uiri aduersum se certabant. Iustius tamen Mariamne amantem se uisum oderat, quam Herodes Mariamnem amabat non amantem. Suppetebat mulieri odium de flagitio, fiducia de amore: quia alterum dolore nepotis auersabat, altero per obsequium amantis extollebat. Et ideo ne a conuentione quidem obiciendo criminum temperauit, quod autem sibi Hyrcanum, et fratrem Ionatham per scelus eripuisset, cum alter profocer, alter affinis: ille propter senectutis infirmum seruari debuerit, hic saltem propter aetatem adulescentulum: facinus indignum, cui septem et decem annorum adulescenti summum commiserat sacerdotium, huic continuo honorem contulit, et mortem intulit: nulla alia causa ut accepimus, nisi quod sacerdotali amictu indutus, ubi accessit primum ad altaria sacro et celebri die, subito populus illachrymauit, quod suspectum adeo Herodi fuit, ut praegaudium crederet populum illachrymasse, atque eo erga ephebum perdidisset affectum suum, lachrymas illas uoti indices, studium populi sui periculosum, quod intimis uisceribus significauit, quod studium erga cultum adulescentis haberet, et nobile illum regium nepotem impotentis mulieris filium fratrem reginae perterioris, quem regem uisum dedignaret pruptum ad imperandum, nisi maturius sublatus medio foret, cui forma, cui decoris gratia suppeteret, ut iure praefereudus omnibus aestimaret. Proposuit itaque adulescentem occidere, exagitabat eum mater adulescentis, quae et ad inuestigandum acrior, et ad ulciscendum uehemetior, nihil occultum, nihilque inultum patiebatur, eoque reuocare sese ac reprimere deliberabat. Rursus exagitabat eum cumulatior indies erga adulescentem amor, uiuersorum et regni periculum. Vnde praerupto furore excitatus, statuit quouis modo sibi consulere.

Caput

.XXXVII.

c. Mittitus

Dosithe Herodes habuit uxorem de qua Antipater uisuscepit iudium

Mltit̄ adolescens nocturnis tēporibus ad urbē Hiericho, atq; ibi solitus delectari studio natandi: a plurimis quasi in ludū coeūtibus, dū sine modo meris, in piscina necaſ. Id tacitū soror nō tulit, sed affectu germanitatis per conuitiū prodidit, atq; obiectauit marito, iussu eius sibi fratrem ereptū. Destitutam se oībus, funestam sibi domū cōiugis, qui primo sibi autē ademerit, postea germanū interemerit, miseram se exitio suis fuisse: imprecari dira uiro, socruī & regis sorori, cōmune omniū flagitiū ultorē deū poscere, ne tantū facinus impunitū relinqueret. Ferebat ista Herodes quasi amore captus, & nutibus deditus: sed furebat ira mulieris, & ferre nō poterat maledicta execrātis, & indignātis arrogantia maxime, quia uictus uernaculo eius Herodes, insurgere aduersus dilectā nequibat, & ideo quo magis excitari quasi amās posset, scena adulterii cōtexit, atq; in mulierē istiusmodi crimē cōponit, q̄ imaginē suam Antonio in Aegyptū destinauisset. Quātā istud intēperatiā fuisse, ut absenti & prompto in libidines uiro, tū p̄terea potenti qui ptate p̄ iure uteret, formā suā uenale offerret, ut pulchritudine illiceret, nouā auctiōis cōmercio se mulierem prostituisset, ui ne amoris an odio mariti, cuius periculū p̄ mercede adulterii postulauisset. Hoc itaq; commento mulieris, apud Herodē Mariamne quo magis amabat, eo grauius appetebat, nec tū īsimulatio ipsa, quāuis indignantiū foeminae aliena ueri penitus fuit, matrē em̄ Alexandram furentē, q̄ alius filio suo Aristobulo in sacerdotio praeferebat. Hoc em̄ nomine Ionatham filiū suū, quo autē sibi regē fuisse in memoriam reduceret appellari malebat, ab Antonio per Musurgam quēdam literarū sequestrū petiisse filio suo sacerdotium fides uero ppior erat. Deinde adueniēte in Iudaeam Gellio Antonii amico, cognitum adolescentē miraculo fuisse p̄pter excellētissimi decoris gratiā: Nō minus etiā Mariamne cuius quo dignitas clatior, eo fama illustrior, & forte cōpetā more quodam ingenii hūani, quo uiri quoq; eo se īterioribus amicis chariores cupiāt declarare, si praesentibus quoq; necessitudinibus suis in se hospitalitatis societate indulgeāt: ibi quoq; Alexandra datā cū Sosio colloquēdi copiā licet liberiori uiduae, alia quoq; cognoscēdi hospitis deesse copiā nō potuerit, cū p̄sertim hmōi & causas & personas regeret. Deinde collato utrinq; cōsilio id se dedisse sniā, ut utriusq; imagines Antonio dirigerent. Perstrictū illum splendore imaginū, & Sosii praecipue testionio, q̄ nihil tale se unq̄ uidisse in terris asseueraret, & gratiā illis nō hominū, sed diuinā inesse lenocinantē, ut excitaret uiri minime sobrias cupiditates scripsisse Herodi, ut Aristobulum ad se sine mora mitteret, de Mariāne q̄ sibi cōiuncta foret, p̄termisisset. Nō coopire libidines suas, uel in his quae nuptae essent apud maritos soleret, cui sine piculo usus foret flagitiū sine pudore, sed quo Cleopatrae caueret indignationē, quae utriusq; qdē sexus riuāli offenderet, sed amplius si sociatā uiro mulierē deprehēdisset, quia se decore sup̄ oēs excellere mulieres arbitrabat. Perlectis itaq; literis, Herodē excusauisse, q̄ sine seditiōe populi & p̄turbatiōe totius gētis, auellere a suis nobile nō posset adolescentē, atq; ut satisfaceret Alexandrae, spōdidisse Aristobulo sacerdotiū: sed cū morā fieri p̄missis uidisset, & arte se ludi putaret, Alexandram parauisse nauigiū, ac in ipso apparatu fugae cognito p̄ Sabionem consilio reuocatam esse cū filio. His motū Herodē dissimulasse ad tēpus iniuriam, & accelerasse Aristobulo sacerdoti collationē, ut honoris specie paratae necis inuidiam uelaret: Quae peracta ut diximus quasi fulmine ictus exagitatus est, simul & affectati adulterii affictō a suis crimine, q̄ sciret Antonium promptū ad libidines, & inuclatas, ex eo q̄ plurimū poterat inflammantē in omne genus amatoriū cupiditates. Cleopatrae quoq; inexpiablem riuālitatis praecipue dolorem atq; immanitatem, quae plurimos uiros, quos segniores circa uxorū reprimēdam intemperantiā compererat, interemisset, imminere sibi periculum non solum amittendae cōiugis, sed etiam subeundaē mortis perhorrescebat. Proposuit itaq; ipse contendere in Aegyptū, ut Antonium uel Cleopatram quam maxime metuebat deflecteret. Euocatum alii ferūt. M. Antonii literis eō tetendisse, ut necati adolescentis causas praestaret. Profecturus tñ affini suo Iosippo, cui Salome germana regis in cōiugium cōuenerat, secreto aperit suspectam sibi necem p̄pter cōiugalis forme appetentiam, quā missa sui decoris specie prodidisse mulier argueret, idq; quāsi affini negociū cōmittere, ut si ipse ab Antonio extinctus foret, Mariamnem necaret, ne mer

Alias miraculo

interestigū lūpetū
 rōs erigam sopire
 rōmū atq; ad affectū
 rōmū de uoris lo
 rōmū implicata
 rōmū affini p
 rōmū aliquo ue
 rōmū fore, quae ultra
 rōmū immemor
 rōmū inflammauit
 rōmū regia haud p
 rōmū non distulit, ini
 rōmū maritum
 rōmū est, nec infe
 rōmū iurare coe
 rōmū cupiditate. It
 rōmū, amorem erg
 rōmū occideret. Quō p
 rōmū suum proditi, cogi
 rōmū mercede pro
 rōmū dubia corruptiō
 rōmū deprehēdisse
 rōmū corruptelae tur
 rōmū uoq; rapiens
 rōmū indignāris suspi
 rōmū utrunq; nec
 rōmū, & passio relul
 rōmū, atq; in excessu
 rōmū queros dirigeba
 rōmū gratiā. Vix e
 rōmū more tanquam im
 rōmū affectus erga det
 rōmū fertur exasper
 rōmū egritudine, quā ex
 rōmū plurimis pestē crea
 rōmū paularim uigore

Hoc quoq; a
 iniulti poer
 coris, excid
 fructus terra ab
 sobrie uiro pudic
 sedulitas deerat u
 diligeret, exitiū p
 haezeditaria o
 matrē quidē affec
 rarata soluedū foret.
 & Graecis literis a
 matris, pleriq; in o
 quidē paterni reu
 ex coniugii soci
 elao genita, qui C
 bilitas conuinctio

ne merces flagitii superesset. Iosippus haudquaquam ut arbitrator, studio proditiōis, sed quo mulieris erga uirum sopiret querelas, quibus se afflictam diceret ardere odiis uiri mandatū exprimit, atque ad affectū amātis interpretatur, quod ne mortuus quidē patere Herodes seiungi se ab uxoris societate. Sed mulier longe aliter quam Iosippus aestimauerat, ad argumentū traxit implicatae adhuc in se crudelitatis, cuius exercendae post mortem quoque suam executionē affini proprio maadauisset, infestū illū sibi iniuria qui suspiciōes suas non argumento aliquo ueritatis examinaret: sed pruptae mortis exitio urgeret, nullū odiis finem fore, quae ultra ipsam uitae ac salutis defectum extenderent. Sed Iosippus domesticum mali immemor, dum alienam coniugē uiro reconciliare expetit, suae coniugis aduersum se inflammavit suspiciones: quae & colloquia uiri proprii cum Mariamne morasque in aula regia haud pfunctorie ferendas arbitratae. Denique ubi frater reuertit insimulationes non distulit, iniuriam addens suam regalibus contumeliis, quae sibi quoque Mariamne ademisset maritum: sed Herodes praestriatus licet, tamē haudquaquam grauius primo commotus est, nec infensum se uxori praebuit, cum etiam ui amoris infractus quodam die mulieri iurare coepit, quod tanto eam diligeret affectu, ut nunquam alterius mulieris flagrauerit cupiditate. Ita omnes ex animo abiecerit, ut uxori fidem seruaret. At illa: Satis, inquit, amorem erga me tuum mandatis quae Iosippo dederas declarasti, praecipiens ut me occideret. Quomodo potest amare qui occidere potest? Amens ilico rex ubi audiuit secretum suum proditum, cogitare coepit nunquam proditum fuisse Iosippum, nisi captus amore mulieris mercedē proditiōis stupro quaesisset, manifestatum quod diu latebat in aperto crimine indubia corruptiōe: non frustra excitatam sororem quae domesticam iniuriam praeter ceteris deprehendisset. Itaque indignatione nimia furēs animi, impos exiliuit de lectulo fugiens corruptelae turpis contagia, nec furentē capiebat aula: audiuit soror uociferantem, continuoque rapiens tempus ad argumentum insimulandi, & occasionē nocendi confirmauit indignatis suspiciones: impulsus itaque dolore iniuriae insimulatione germanae, iubet occidi utrumque, nec multo post secuta est factorum poenitentia: & ubi ira cecidit, amor successit, & passio resuscitata est, tantusque incanduit feruor cupiditatis, ut defunctam non crederet, atque in excessu mentis positus quasi uiuentē alloqueretur. Et sicut ad eam quae uiuere pueros dirigebat, rogans ut depositis simulatibus ad sese ueniret & redderet se conjugali gratia. Vix denique multo edoctus interuallo temporis obiisse credidit, quam pro amore tanquam immortalis foeminam decoris mori non potuisse arbitratae. Tantus erat affectus erga defunctam. Denique efferus, postea atque in multorum necem praesentium odio fertur exasperatus, nec solum morbo animi laborasse: sed etiam graui corporis aegritudine, quam ex pestilentia quoque aeris contractam aiebat. Nam tractus caeli corruptior plurimis peste creauit. Unde consulti medicinae peritis syluam secretis sese abdit, & resuso paulatim uigore, uenatibus salubritatem corporis, pariter ac mentis salubritatem recepit.

Caput .XXXVIII.

Hoc quoque addebat miraculis suis quibus defunctae suspiciebat gratiam, luisse se iniusti poenas flagitii, & elementorum aegritudine expiatum interitum tanti decoris, excidio mundi populorum: lue unius mortem: sorte tamen impari uindicatam, cum fructus terra abnueret, fames auget pestilentiam. Hunc Mariamne exitum tulit, sobrie uiro pudica: sed insolens formae conscientia. Cui magnanimitas superfluebat, sedulitas deerat ut blanditias dedignaretur mariti, secura quod nihil ab eo, qui supra modum diligeret, exitii perpeti posset, nec solum ad praesens ultionem reperit: sed etiam in reliquum haereditaria odia transmisit. Cui successere filii materni doloris executores, pio erga matrem quidē affectu, sed erga patrem impio: cum utriusque parentum pari munere ius naturae soluendum foret. Nec exercitatos dolor reperit. Nam diu Romae eruditi Latinis iuxta & Graecis literis astutiam non mediocrem assumpserant, & absentes conpererat necē matris, plerisque in odium patris impulsoribus asperabant. Regressis quoque ne conspectus quidē paterni reuerentia sedulitatem infuderat: crescebat cum aetate malitia. Accessit etiam ex coniugii societate praesumptio, quod alteri Salomes filia neptis Herodis, alteri Archelao genita, qui Cappadociae regnum tenebat, in ius copulae nuptialis conuenerant, & nobilitas coniunctionis odio dederat autoritatem. Offendebat igitur Herodes, ue

c ii tacito

Herodes
uxori iurat.Tractus caeli
corruptior
pestilentiam
creat.Utriusque parenti
pari munere
iure naturae
soluendum est.

tacito filiorum ingenio excitatiore, quam paterna pietas pati posset, quae etiam uultu frequenter laeditur. Addebantur et stimuli ab his, qui ab insidiis filiorum cauendum quasi solliciti crebro denuntiabant, asserentes quod ultrices materni exitii armarerent manus, quibus perterritus antipatrum Herodes Dofidis filium praefere fratribus, atque ad sui gratiam huberore affectu coepit laceffere, ardere maioribus odiis aula regia & certamine fratrum concuti: dum illi indignatur, quod priuatae mulieris filius sibi in regno ortis profetebat: ille uersutus aduulandi quo se inferiori materno latere cernebat, eo studiosius commendare sese patri, appetere germanos compositis insimulationibus non quiescebat, donec ipse per se ac per alios, quos sibi adiunxerat, excluderet ipsos ab affectu paterno. Denique regnandi his spe omnem ademit, ita ut publice condito testamento, solus imperii successor designaretur, missusque ad Caesarem Romam, praeter insigne diadematis omni ornatu cultusque regio fulciabatur. Inde in Iudaeam regressus, aucta erga se Caesaris plurimorumque illustrium uirorum gratia, exigui prope temporis interuallo tantum praeualuit, ut etiam matrem coniugio patris redderet: geminisque armis aduulandi arte, & simulandi uersutia, ita germanos urgere apud patrem coepit, ut pater filiis necem pararet. Denique furens animi Romam petit attracto secum Alexandro, quem reum magici aduersum se criminis ante Caesarem statuit. Ille data sibi copia deplorandae calamitatis arumnarumque omnium, cum uideret sibi suppetere tantum iudicis auctoritatem, qui nec ab Herode traduci per gratiam posset, nec ab Antipatro circumueniri, nihil praeterendum ratus, flagitia patris quadam perstrinxit modestia, ut nec urgere tantum accusator uideretur, nec occulta esse sineret, cum plurimum causam iuuaret, si se ob necis maternae dolorem, paternis peti odiis demonstrauisset. In talibus enim iudiciis nihil tam magis liberos grauatur, quam naturae pietas & affectus auctoritas. Quae si aliquanto traducuntur flagitio proiudicium minuitur, praerogatiua excluditur: Vbi uero ad obiecta patris uentum, ualidis refellens assertibus alienum sceleris primo fratre demonstrauit, qui suorum esset consors periculorum, quem innocuum in crimen uocari ingemiscebat. Astipulabatur purae conscientiae agendi ius & dicendi peritia, nihil sibi ac fratri relictum honoris, sublata omnia per scelus germani patrisque facilitatem. Amarissime deplorabat necem sibi irrogari, quam pater eiusque expetit, ut crimen adiciat, flagitium adiungat. Quibus dictis coegit in lachrymas uniuersos, atque eodem sortem deduxit iudicium, ut Caesari accusatio non probaretur, pater reconciliationem amplecteretur. Id gratum admodum & praecellentissimum Romano principi, non solum regi inclyto regnum donasse, sed etiam liberos reddidisse. Itaque iusto defunctum examine, ut sic paterni iuris reuerentia inuiolata maneret, & tuta filiorum innocetia patri, ut dicebat, obtemperarent liberi. Ipse inoffensum naturae affectum exhiberet filiis, cui uellet tantum regnum relinqueret. Rediit ex urbe Roma cum patre, Alexander iudicio magis quam suspitione absolutus. Vacare enim mentem Herodis ab odio filiorum Antipater non patiebatur: Ipse enim erat odiorum materia: premebat tamen studium suum contuitu reconciliationis, ne appetita germanitatis scenam proderet, insidias manifestaret. Vbi uentum est in Ciliciam, & nauigantes in Eleusiam applicauerunt: suscepit eos Archelaus opimo conuiuio, gratias agens Antipatro genero sua causa, quod exemptum periculo reconciliatione etiam dignum aestimasset. Ipse etiam literis per suos directis amicos rogauerat, ut genero defensionis adiumento forent, & discedenti obtulit. XXX. talenta hospitalitatis munere, ac Zephyrium ad usque regem perduxit. Regressus domum rex continuo populum aduocat, apud quem hoc modo disseruit.

Caput . XXXIX .

Modo causa mihi Hebraei ciues & utilis & fructuosa fuit Romam petendi, profecto ut de filiis meis Caesar iudicaret: ne solus ego qui irascebar cognoscerem, perrexerim ad Caesarem: ut qui mihi regnum reddiderat, de successore meo pronuntiat. Adiecit beneficiis suis ut quod difficile erat, prope amissos filios patri representaret, fratribus quod supra regnum est, concordiam redderet. Redeo igitur ditior quam profectus sum, didici esse melior pater, quia didicerunt filii mei esse meliores liberi Caesaris beneficio. Statuit enim ut ex meo arbitrio penderet filiorum successio, ne praerogatiua successione superbia gigneret. Ipse mihi successorem darem quem elegissem; cum scilicet qui meruisset, cum autem qui patrem amplius honorauisset, imitabor Caesarem

Antipater regis fulcisculum.

Hic Herodes alloquitur populum.

... ablo do i
... ho die reges colitu
... do regi & pluribus
... quos Caesar coi
... moderatus neq; i
... meritis supp
... honorat. qum l
... adulatione
... Si tam supra
... autor prolaps
... meis? Abut:
... superbia uel
... sponsores cooco
... affectionis affectu
... tum maxim
... quo contagio qu
... tam ut stagnum
... ra improbis mon
... ma debet reconde
... bunos; uel militu
... uniuersis repeda p
... remunerabor: mal
... landum fructu ex
... gratia & bestias lig
... pecudes mutui
... Caesare, qui uos e
... sim iubere: manet
... tum imperialem,
... pietas maneat, regi
... uos experiar, habe
... sequetur, mei tam
... principes potemi
... Et ideo uobis pro
... dictis osculatus e
... conuer
... llesere
... uertit d
... cendi su
... uae filium mulie
... fratribus regni s
... mis uix referuaren
... tum omne i serme
... ga, quicquid locuti
... quae no dixerant sin
... omniu quibus appe
... uetutiae conciliabi
... Subiuebat iudices,
... tris cititerens, ut le
... leret, & uehementiu
... eis parata, ut regnu
... fore minus uerimil
... manifestis reru idi
... amplius: pater ta

farē, ille em̄ absoluēdo iuniores filios meos, seniori filio pares fecit. Itaq; simul tres liberos hodie reges cōstituo; Illi aetas, istis nobilitas astipulat, nec numerus moueat, magnitudo regni & pluribus abundat. Arbitrator primo sententiā meā deus; deinde etiā uos accedite, quos Cæsar cōiunxit, constituit pater, uos honore congruo psequimini, ut ne q̄ immoderatus neq; infimus honor sit: Aliud inflat, aliud exasperat. Quod cuiq; portiois suā meritis suppetit, impartiat. Nō em̄ tantū quis delectat eum, quē supra mensuram honorat, q̄tum lædit eū, cui debitum negat. Et plerūq; uterq; eorū offenditur, ubi prælationis adulatio est. Sum certe omnibus pater. Honor filiorū haud dubie patris gloria est. Si tamē supra modū q̄s liberos meos excolat, reus est mihi etiā pro liberis meis, quibus autor prolapsionis est: Nimiū em̄ cultus audaciā sumptus est. Nūquid iūideo liberis meis? Absit: sed malo eos minus cū gratia posse, q̄ plurimū cum seditione. Quod enim superbiā uel rapinā est cito labitur: quod grātie diū tenet. Vnde curā erit mihi ut sponsores cōcordiā adiungā liberis meis parentes amicosq; quorū hortatu mutuae dilectionis affectum induant. Nam cū omnis sermo malus facile mentē audientis inficiat: tum maxime assidua colloquia, & diuturnus usus pestem animis infundere soleat, quo contagio quodāmodo in mores cohabitantiū cito trāseat: & si trāquillitas morū sit, tamē ut stagnum mite licet, uentis exagitantibus assurgere in æstus ualet: ita bona natura improbis monitoribus fluctuat. Arbitror itaq; q̄ in me unusquisq; spem sui potissimā debet recondere, nō em̄ quod accidit liberis meis, mihi deperit. Plus unusquisq; tribunorū uel militū reuereri debet patrē imperatorū: Ego sum ego sum, qui mercedem uniuersis repēdā pro his etiā quā filiis meis detuleritis. Si recta aduertero studia factis remunerabor: maleuolētia pretium referet suum, ut apud eū quoq; quē putauerit aduandandum fructu excidat: Vos autē boni filii cōsiderate primū naturā religionē, cuius gratia & bestias ligat, quā etiā feras cogit in amorē necessitudinis: manet inter indomitas pecudes mutuus amor, & periculis propriis redimunt suos beluā. Reueremini etiā Cæsarē, qui uos ex inimicis amicos fecerit. Tertio meipsum qui rogare malo, cum possim iubere: manete fratres, nolite exuere quod generati estis. Do uobis uestem, & cultum imperialem, sed pretiosius est quod suadeo uestri amoris intemeratū signaculū. Si pietas maneat, regnū delectat: Si desit gratia, uile imperiū est & plerūq; noxiū. Ergo dū uos experiar, habebitis interim nō regnū, sed regni honorē. Si patrem dilexeritis, ius sequetur, mei tamē amorē i uobis probate: omnibus, quibus delectare regnū solet, ut principes potiēmini. Onera imperiū, & moles negociorū me solū, & si nolim manebūt. Et ideo uobis prodest mea uelle: quā ego quā uestra sunt, & uolo, & mea arbitror. His dictis osculatus est filios, ut eos uno osculo charitatis inuicem sibi neceret. Quo facto conuentū dimisit.

Caput .XL.

Dilcescere plerūq; lati, quibus placebat cōcordia germanitatis: sed cū fratribus reuertit dissensio, eoq; grauior quo dignitas potior, cui āplius inuideret & nocendi suppeteret maior potestas. Dolebāt filii Mariannes æquatū sibi priuata filium mulieris, qui regni nesciret profapiam. Contrā Antipater distinctam sibi a fratribus regni spem dedignabatur, & inuidebat germanis quibus posteriora pro primis uix referuarent: Sed hic sese tegebat, & uelabat odio prætendēs gratiam, illis consilium omne i sermone obuuium etiā nō quærētibus. Promptior lingua, & secretoꝝ prodiga, quicquid locuti forent apud Alexandrū, continuo apud Antipatrū erat, multa etiā quā nō dixerant simulabant. Pleraq; internūtiū cū incremēto adiciēbat. Architectus omnīū quibus appeterent fratres Antipater erat: cuius uita nihil aliud erat, nisi quoddā uersutiāꝝ conciliabulum, scena improbitatis, argumentū sceleꝝ, flagitiorū ministeriū. Subiiciebat iudices, subornabat testes, simulabat defensionē, q̄ si in theatro personā fratris circūferens, ut leuiora excuteret obiecta, grauioribus cederet, quo magis patrē falleret, & uehementius in fratres moueret, maximeq; acerbabat arte inuidiā paternā necis paratā, ut regnū eriperet, quia regibus metus periculi suspectior: sed ne sine repulfore minus uerisimilia regi uiderentur, ipse primo tentabat refellere, deinde constringi se manifestis rerū iudiciis uolebat uideri, ut perorata utrinq; causa, q̄ si nihil iudicio defuisset amplius: pater tanq̄ in conuictos filios excitaretur, nulla enim res maiorem fidem

c iiii fidem

Honor filiorū, patris gloria est.

Malus sermo mentē audientis inficit.

Maleuolentia suū recipit pretiū.

Imperium sine gratia uile & plerūq; noxiū.

assertis dabat: quod Antipater fratrum defensor aestimabatur. Hac fraude plurimorum captabat gratiam, ipsius quoque patris in se mentem inclinabat. Quicquid quotidie fratribus minuebatur, de affectu paterno in ipsum transfundebatur. Abducebat amicos regios, parentesque et praecipue fratrem regis germanum Pheroram, & Salomen eius sororem alienos a nepotibus fecerat, ut non modo eos non defenderent, sed etiam appetrent, atque odissent. Accedebat odiorum materia uxor, Alexandri Glaphira, quae mulieriter satis praesentium insolens extollere sese acceperat fastu superbo: eo quod omnibus praemineret profapiae claritudine. Itaque quasi dominam se omnibus qui in aula erat regia praeferebat. patrem auumque regem sibi, et praecipue Darium Hydaspem materni generis apicem solita iactare, contumeliisque ignobilitatis afficere Salomen regis sororem, uel Dositidem coniugem: quae illis dolori, sibi odio foret. Caeteras quoque foeminas similiter exasperare, quae regi propter decorem magis, quam propter nobilitatem generis copulabantur. Plurimis etiam Herodes praeter regium morem, etiam Iudaeorum usu quasi quadam erroris licentia delectabatur, qui figuras maiorum uitae suis obtentui ducunt. Grauebatur ergo Alexander uxoris insolentia: Aristobulus quoque iisdem quibus Glaphira sermonibus uxorem incessebat: deiectioni illam status nec conferendam regiae proli, impari Glaphirae sibique esse opprobrio, quod frater regalis generis coniugio potiret, ipse priuatae uxoris contubernio degenerasset, demens quod conturbaret conuicio proprias necessitates. Quibus praestripta contumeliis uxor Aristobuli, ad matrem omnia cum lachrymis perrebat. Salome autem conperta per filiam regi Herodi annuntiabat: at ille monere filios, quae praedere commodius ratus, uocatos partim imperatorie terruit, partim affectu paterno hortatus est, ut fratrem amarent, neue ut hostes dissiderent, ueniam tribuens superioribus, denuntians correctionem futuris: at illi compositi sese insimulatioibus peti pluribus deplorantes; orare simul & polliceri operibus ipsis, in reliquum propriae fidem defensionis duros: tantummodo factum pater expectaret, nec temere auditis crederet: non enim defuturos delatores improbos, quam diu auditor credulus suppeditaret. His & talibus emollito patre, quis eo tempore iminentem depulerint metum, maestitiam tamen coaceruarunt, quod urgeri sese a Pherora & Salome uidebant: quorum alter patruus, altera soror patris, quibus defensionis esse debuerat, insidiabantur. Accedebat enim formido grauis, quod plurimum poterat apud patrem. Nam accepto diademate prope uniuersam regni potentiam cum fratre suo Herodes participauerat, nec mediocres utrique contulerat opes, & maxime Pherore. Denique his annua talenta centum recedebat, praeter eam regionem quae ultra Euphratem sita reddituum copias multiplicabat. Tetrarches quoque petitu Herodis a Caesare fuerat constitutus, donatus etiam regalis coniugis necessitudine, quia sororem regiae coniugis in conubii sui sorte ascuerat. Post cuius obitum desponsata sibi seniore regis filia, in gratiam successerat generi, nisi amore captus ancillulae regalis puellae copulam declinauisset. Qua exasperatus Herodes contumelia, ei filiam tradidit, quae postea Parthico bello occidit: Insimularum tamen apud se Pheroram, quod uenenis appetisset fratris salutem. Qua suspitione ne uiuente quidem caru erat uxore: plurimorum primo, et ad postremum amicorum eius quaestione exercita, uacuum eius cuius arguebatur facinoris inuentum uolens absoluit, dans etiam fugae ueniam, quae rapta quam diligebat ancilla, depositionis inita, ut ad Parthos confugeret, familiarium suorum confessionibus modum detegebat. Respirauerat aliquantulum Alexander, dum Pheroras accusatus incessitur, & ipse incessit Salomen, quod sponduisset nuptias suas Obodae Sylla, qui erat regis Arabiae procurator Herodi inimicissimus. Sed remisso utriusque crimine tempestas domus in Alexandrum incubuit, atque ipsum graui periculo inuoluit, furebat enim saeva pestis, & procella totius aulae Antipater. Oibusque modis & conuentu etiam propinquorum ingrauens fratrem, ita ut turbato mentis sobriae statu, instare sibi Alexandrum cum gladio pater magnis uocibus protestaretur. Venerat in medium scena huiusmodi, quod eunuchos tres, quorum unus pocula regi ministrare solitus foret, alius fercula coenae inferre, tertius torum obseruare regium, nec unquam discedere, cum se Herodes lectulo composituisset, donis huberioribus illexisset Alexander, ad sui gratiam, & turpis flagitii societatem. Quo perditio supplicii adacti spadones, obscenae ludibriae libidinis manifestarunt, promissa etiam amatoria tegere nequeunt, quibus sermonibus sollicitati homini fuerat, &

Glaphira
Alexandri
uxor.

ret, & qua stupri mercede retexuerunt, ut inuolutum dedecore paricidium crederetur inesse sibi iuuentæ gratiam, formæ decorem, robur ætatis, contra inualidum Herodē, & iam senecta grauē, qui capillum inficeret, ne ætatē pderet, à quo cū uellet regnādi ius in se transfunderet, p̄miaq; polliceri ingentia: & ideo eos in iuuenē spem suam cōstiture oportere, nō in decrepito sene, cui ipsa natura finē acceleraret. Quæ grauitèr qdē Herodem mouebāt: sed illud præ cæteris q̄ cōspirare ei militarē manum, ducesq; exercitus, & cēturiōes spadonū indicio cōpertū haberet: deniq; ita exagitatus est, ut nullum scuitiæ genus prætermittendū putaret; nulli crederet, omnes suspectos haberet. Velociore erat pœnā, q̄ interrogatiōes flagitiōrū, et iudiciū præueniebat reorū exitus. Rapiebant passim ad supplicium, quos aliqua incessebat suspicio. Feruebant calūniā: multi uolentes regi placere, deferebant reos; sed ilico etiā ipsi qui alios detulerāt deferebant, & cum reis suis ducebant ad locum pœnæ. Ita efferauerat Herodes in uniuersos, ubi si aliq; eorū supesset, suspectus foret. Aliter rex nō putās se eē securū, nisi deficeret genus humanum. In simulatis irrecōsiliabilis, amicis incredulus, familiaribus superbus, immitis reis, pauidus ad omnia, ut crebrō sedes mutaret, noctes sine somno duceret. Qui omnibus exasperatus repēte Alexandrū alligatū uinculis sepsit custodiis, & amicos eius in quæstiones uocauit: Qui negabāt, inter supplicia moriebant. Rursus tacentes, quia nihil quod esset suspitionibus cōsentaneū confitebantur, usq; ad mortem supremam exulcerati, tamen aliqui uī tormentorum, & pœnā: uicti acerbitate, propositū adolecētibus asseriebant, ut uenationi intentum occiderent patrem, & ad urbē Romanam sine mora pergerent, ut effugii pœna eluderetur. Quod & si nullo argumēto fulciebatur, tamen ad solatium studii ferocis deriuabat pater, uolens uinculorū filii causas iustas habere. Considerans itaq; Alexander obseratas aures patris ad omnem sui defensionem; nec ullo modo rem posse deduci, ut de innocentia sua præsumeret, qui tantis calūniarum molibus appetere; simili arte nequissimis delatoribus occurrendum putauit, ut fraudulentos & calūniā machinatores dolis circūueniret, atq; in calumniā teos uocaret, quorum se calumniis urgeri credidit. Scripsit igitur quatuor libellos, quibus cōmentum sceleris, quo paternam salutem appetierit confiteretur, atq; insidiarum huiusmodi conscios plerosq; eorū à quibus ipse appetere, exposuit; atq; iisdē inscripsit libris, p̄cipue Pherorā & Salomē; q̄ ea quoq; intēpesta nocte rupto adolecētis in quo habitaret cubiculo, illexerit inuitū, & reluctanti extorserit, ut incestum patraret. Transmisit ad regem libellos, uelut indices flagitiōrum suorum, quibus potentissimos quosq; inuoluerat regis comites atq; amicos. In tempore illo Archelaus in Iudæam properatō aduenit: ut si quid posset genero ac filii op̄is auxiliūq; ferret. Sed præuidens apud infestissimum patrem obstructos sibi aditus, legitimæ defensionis arte cōmotiōnem eius repressit. Nam simul ut aulam ingressus regiam est, magna uoce cum iam audiretur, & uideretur ab Herode, uelut furens animi uociferari cœpit: uiuit ne adhuc ille ueneficus gener meus, & carpit hanc lucem, ubi quæso est? Vbi paricidiale illud reperiam caput, ut manibus excerpam meis? Paricidio perire debet, qui paricidium uoluit implere. Quid facturus est focero qui non pepercit patri? Quis demonstrabit eū? Euiscerabo primū scelerum, adiciam filiam bono sp̄so, & si sceleris nō fuit cōscia, nō est tñ aliena contagii, quæ paricidæ cōiugio potiebatur: Non agnosco filia meā, quæ artes non depræhendit mariti, quæ se non talem exhibuit focero nurum, ut subiectum filium patri redderet: Ego illam non ad sceleris ministeriū iunxi, sed ad consortium matrimonii, ut coheredem gratiæ præstarem, non criminis adiutricem. Te miror Herodes si adhuc uiuit Alexander ille insidiator patris. Putabam iustas illum iam pœnas dedisse, quem differri non oportebat. Quid enim diutius seruatur confessor, animi paricida talis? Sed fortasse hoc quoque diuinæ fuerit prouidentia, ut amborum parentum iudicio condemnaretur, qui in te læsit utriusque pietatem. Non me negabo ultorem, quæ me ultionis exactæ prædicatorem parabam, sed ne filiam excipio, quam infauftis nuptiis ipse despondi: te sp̄sorem secutus, nō em̄ ego illam mariti moribus, sed fidei tuæ tradidi. Reddat causas q̄ uadē suū dissimulauit, maritū suū dilexit. De utroq; nūc uobis iudiciū est, si firmus executor tantī doloris es, accingere pater, sequestra pietatē, nō

Herodes
Alexandrū
uinculis alligatū
custodiis sepsit.

Hic rōcinatur
Archelaus

optandū quidē officiū patribus, sed nō dissimulandū. Si te pietas mollit, inflectit natura, mutemus uices: ut ego in tuo filio, tu in meo pignore mīsterii mutui simus executores. Huiusmodi orationem circumfremens traduxit Herodem, atq; à furore animi paulatim intentionē eius emolliuit, ut quasi cōpatientē, atq; unanimo sese crederet, & daret ei libellos legendos, quos Alexander cōposuerat. At ille singula quæq; aduertens, ubi intellexit magis dolo re congesta, q̄ fide suffulta, profundo consilio minuere paulatim inuidiam tentamenti paricidalis, atq; obiectoꝝ causas in eos qui descripti fuerant, & maxime in Pheroram cœpit transfundere. Itaq; ubi aduertit regem à sua sententia non abhorre: cōsiderandum, inquit, ne forte adolescens magis tantoꝝ improboꝝ infidiis appetitus apud te sit, q̄ tu ab adolescēte. Quid em̄ causæ erat, ut tuam appereret uitā cui regni honorē cōcesseras, regnandi ius reseruabas, & spem successionis? Quid em̄ appeteret quod habebat? aut quēadmodum tantis muneribus ingratus foret? Quid ue aliud ageret in tua nece nisi ut suū affectaret periculū? quod te uiuo metuere nō posset, defuncto timeret? ab his utiq; à quibus etiam sub patre positus, propriæ salutis excidiū phoraseret. Patet ista ætas fallaciæ, facile decipit, & fraudulentōꝝ infidiis circūuenitur, uix resistit dolis ætas senilis; plerunq; tñ senum prudentia circūscribentiū uersutis infidiis irretit. Ergo si maturior usus sæpe labefactatus est, quid miræ si ætas immaturior adesse nō potuit sibi? cum insidiantīū cateruis perurgeret? Illos igif̄ perturbatores regiæ domus esse, illos incitatores adolescentium, seminatores discordiæ, qui in desperationē salutis deduxerunt adolescentē, ut stomacho magis indulserit, & ultioni potius quam absolutiōi intēdit. Quibus paulatim inflecti Herodes cœperat, & mollire indignationē circa Alexandrum. At uero Pheroram cōmoueri uehementius, quod illis quatuor libellis ipse omniū flagitioꝝ minister, & totius scenæ architectus exponebat. Qui uidens regem Archelao mentē inclinauisse suam, atq; in eum præ cæteris præponderare gratiam interioris amicitia, ad ipsum se contulit, obsecrans ut animū sibi regis conciliatū redderet. Verū ille innexum plurimis sceleꝝ uinculis, quibus euidenter regi parasse infidias conuincere, atq; appetisse adolescentem, nullum habere uenia locū aiebat, nisi de posita inficiandi uersutia, quæ obiecta sibi fuerat, cōfiteri germano sui amanti, atq; ab eodem poscere sibi indulgentiam nō dubitauisset: Huiusmodi sese actioni quibus posset studiis non defuturæ. Mutata itaq; ueste, suffusis lachrymis, specie miserabili fratris inhærens uestigiis, orare ueniam, improbitatē fateri, omnia de quibus argueret non abnuerre, sed recognoscere dementiam sibi causam fuisse tantæ prolapsionis, quod nimius in eo furor amore sibi dilectæ mulieris exastuasset. Statuto itaq; Pherora suoꝝ flagitiorum accersitore pariter ac teste, tanquam pro mercede compositi, quod in usus suos caderet argumenti: Herodem Archelaus deprecabatur, ut naturæ contēplatione molliret iram, fratriq; ignosceret, supra uindictam cōstituens ius naturæ. Nec miræ si in maximis regnis, tanquam in magnis corporibus sæpe aliqua membra ferueant, quæ non incidentia, sed mollioribus sint curanda medicamentis. Sibi quoq; multo grauiores compositas à germano infidias, sed remisisse se necessitudini qd̄ debebat dolori, ut quo magis pœnam leuaret ingrati, eo amplius causam grauaret. Cū hæc atq; hmōi alia subrexerit, mitigauit quidē Herodē, ut germano remitteret; sed ipse tanquam inexorabilis genero manebat. Deniq; minitabat, qd̄ diuelleret ab eo filiā, tātisq; infremebar indignatiōis suæ motibus, ut ipse Herodes satis expiatum filii aduersum se facinus arbitraret, ultoremq; suæ iniuriæ rogaret, atq; ipse p̄ reo suo apud socerū interueniret, quo de integro renouaret nuptias. Perseuerabat Archelaus cui uellet Herodes alii nurū suam iungeret; p̄ter Alexandrum: cuius etiam causa uxor traduceret, atq; ea arte multo amplius impellebat Herodē, ut ille sibi filiū redditū putaret, si coniugū eius nō solueret. Qd̄ ille uxorē impense diligeret, ex qua etiam filios suscepisset, dulces auo, gratos parētibus, hoc munus restituti sibi filii fore, quia nō mediocri ex pte bona uxor uiri sui reprimeret errores, aut cōpensaret officiis inuidiam flagitiorū. Quæ si ab eo diuelleret, nullū remediū uiro futurū, quin p̄ceps ī om̄e rueret nefas. Molliores em̄ fieri solere scelerū p̄sumptiōes, quæ domesticis affectibus reuocarent. Vix tandē Archelaus inflexus recōciliat ipsi genero, atq; eidē reconciliat patrem, Hoc consilio eripuit generū neci, ut p̄ mercede acciperet eius

Expurgat
Alexandri
Archelaus,

...aboluit, dum cō
...dum p̄uenerit, hanc
...quæ in
...compositu
...Antip

Hoc consilio fo
indiciū reco
auream gem
...cōcubina
...qui monitu
...eius exors
...pariebat. Prosec
...Antiochiam
...merisset in lud
...nomine, nimis cup
...refalgebat. Deniq;
...tenderat, uenandi
...rationi amplissima
...ciabat, nisi cruentis
...dam usq; Græcis
...iudis aliena, sed eti
...inter primos sec
...paritatis Iudæi co
...nos uicia cognouit
...non se omnibus si
...merito sua
...in infidiis circū
...regno debitū, istū r
...corruptelæ pig
...sentior qui delecta
...Antipatru compon
...mentem lubrico in
...trem sibi eripuerit
...cupiat auertere, fr
...non quietura iudi
...no per coniugē i
...circūuento etiam
...uæ regi insinuba
...ipiti munere grati
...simulatiōe cōsiliū fi
...negumq; indignis
...tate, q̄ maximi scel
...ini se ac purgeri pe
...interfectoꝝ exigi: su
...res eorum occiderat,
...ut ante reuerentia, se
...opes, prouinciam lab
...cem demonstratur
...uerit regem Euricles
...que accusatores fratri
...ercitus locundo &
...tionis, in ceruicibus

eius absolutionē, dum cōdemnare se potius simulat, quā interuenire. Pro quo si intercedendum putasset, haud dubie nihil impetrasset. Addidit oportere eū Romā pergere, purgatum ab his quæ in eo pater suspectauerat, quoniam omnia ipse scripsisset Cæsari. Quod æque compositum reor, ut hoc genere Alexander cum se purgasset, Cæsari commendaretur, atq; Antipatri paratæ fratribus insidiæ patecerent.

Caput .XLI.

HOc consilio soluta factio & cōuersio facta in lætitiā, instaurat conuiuū in iræ indicium reconciliationis, cuius auctori Archelao septuaginta talenta, & sedile aureum gemmis insignitum; electi quoque eunuchi regali conferuntur magnificentiā, & cōcubina (cui Panichis nomen erat) dono datur atque accipitur. Similiter & ppinqui monitu regis clarissimis donis Archelaum munerabant, nec quisquam familiarium eius exors muneris fuit, quibus omnibus Herodes p uniuersuiusq; meritis plurima impartiebat. Profecutus est etiam cum potentibus suis usq; ad urbem Syriæ splendidissimam Antiochiā nomine, in regnum suum regredientem. Euaserat Alexander, nisi se immerfisset in Iudæam uir Archelai artibus longe exercitior, Lacon genere, Euricles nomine, nimis cupidus opum: eaq; pro negotio contēptor, ubi maiora potiūdi spes resfulgebat. Deniq; non contentus Laconicis facultatibus, in effusiones regias animū intenderat, uenandiq; artifex Herodem antiquis, opimis adorsus muneribus, remunerationi amplissimæ locum parauit, longeq; huberiora q̄ obtulerat adeptus; tamē non satiabatur, nisi cruentis atq; impiis factionibus gratiam sibi regis emericaret. Itaq; more quodam usuq; Græcis familiari regē adulando præcandisq; omnibus, eius non solum quæ laudis aliena, sed etiam inuoluta uitiis forēt, in intimam eius amicitiam breui peruenit, ut inter primos secretoꝝ arbitros eligeret; astipulante etiam patriæ prærogatiua, quod Spartiatis Iudæi cognato sibi genere copulatos pro fratribus habent. Is ubi regie domus uitia cognouit, suspectum animū patris, fratrumq; inter se odia nouis artibus charum se omnibus simulans, quasi fidus singulis habebatur: sed pro ingenio regis, aut munerum merito sua studia formabat, ut adiuuantiore esset Antipatro, Alexandrum dolis atq; insidiis circūueniret, familiari specie utrunq; exasperans: illū prærogatiua ætatis regno debitū, istū materni generis præditū nobilitate iure superiorē, neq; cum uilissimæ corruptelæ pignore æquale illi confortiū. Quibus captus Alexander, utpote adolescentior qui delectaret his quæ dicerent sibi, non ppenderet illa quæ rursus de se apud Antipatrum componerent, effudit sese mercenario Antipatri & proditori suo, aperuitq; mentem lubrico ingenio, affectuq; incauto, patrē sibi auctorē malorū conquerēs, qui matrem sibi eripuerit, regnū decolorauerit, qd̄ sibi ab auo, ueterisq; psapiæ infulis debitū cupiat auertere, fraudari legitimos iure successionis, pferri spuriū stupri mercede: sed non quietura iudicia dei, ut qui uxorē innocentē necauerat, non etiam ipse prope parato per coniugē imperio defraudaret. Quæ sine mora Lacon ad Antipatrum deferebat, circūuento etiam Aristobulo, ut eiusdē querimoniæ laqueis innecteret, & p̄tio coaceruata regi insinuabat, dicens silentio se premere nequiuisse tam immane facinus, & p̄ hostiū munere gratiam se lucis representare, quam ereptū ire filii pgerent, quos nisi ipse simulatiōe cōsiliū fidelioris reuocauisset, iam dudū Alexandri gladio interfectū patrē, regnumq; indignis hæredibus uacue factū. Neq; Alexandro religiōi eē paricidalē atrocitatē, q̄ maximi sceleris loco duceret, qd̄ adhuc aui matrisq; necē inultā haberet. Cōueniri se ac purgeri perēptorū querelis, ut tā atrox flagitiū ulcisceret. Deberi sibi inferias interfectoꝝ exigi: successionemq; eorum non oportere contaminari, ut ab eo qui maiores eorum occiderat, regnum adipisceretur, renouaturum se iudicia Cæsaris nō simili, ut ante reuerentia, sed ut Cæsar ipse cognosceret omnia secreta regis, quæ sitas sanguine opes, prouinciam labefactatam, repertorū se ab inferis auum, matrisq; acerbissimam necem demonstraturum, ut successor alienus in regnum regium subrogaretur. Excitauerat regem Euricles, Antipater tamen parui æstimans unius suggestionem: alios quoque accusatores fratribus subornabat, qui dicerent cum ducibus quondam equestris exercitus locundo & Tyranno sermonem inutum, compositas regi insidias dolore decessionis, in ceruicibus periculum, nisi mature caueret, Denique non distulit Herodes, ilic

Instauratus
conuiuium,

Liberatus
Alexandro
Archelaus
muneratur,
Tyro.

In quibusdā
passim legitur
Archelaus,
loco Antipat

des, ilic

Herodes raptos filios se uere interrogat.

Salome Sy-læo Arabi nuptias pepigit.

Volumnius & Olympi mittuntur ad Cæsarem.

Saturnius dēnat adolēscētes.

des, illicoq; raptos se uere interrogat: sed nihil illi de quibus arguebantur confessi reperiunt. Et quia impune tam grauiā simulabantur apud eum qui criminum se uindicem profitebatur, & negligentē calumniarum, non deerant qui huiusmodi infidias machinarent, quas acceptiores fore patri crederent. Nam & epistola plata est quasi ad castelli ppositum ab Alexandro, & Aristobulo data, ut occiso rege confugiendi sibi potestatem faceret: donec se armis aduersum se insectantes munirent, ceterisque subsidiis defensionem pararent. Excruciatum castelli ppositum, & nihil fatetur. Nihilominus tamen haud ullis affectati sceleris indicibus extantibus, quasi rei Alexander, & Aristobulus dantur custodiae. Euricles quinquaginta donatus talentis autor salutis ac uitae habetur. Dignum est nec esse filere, qui Euriclis tempore in Iudaeam transmissus erat fidissimus amicus Alexandri, quem rex quasi consciū tēmentorum illius, ius interrogandū putauit: utrum ne congruerent quae Spartiates de adolescentibus nuntiauisset. Verū ille nihil se de illis quicquid eiusmodi cognouisse, sacramento interposito fidē fecit: sed adolescentibus nihil pfuit. A se quaestione depulit, ne minueret delationis inuidiam, & euacuet Euriclis fraudulentiam, si seuerius interrogatus negaret. Quasi indignus igitur cui credere ab Herode excludit. Bonus em̄ pater accusari filios libenter audiebat, non sinebat defendi: Delectabatur cum appetere, offēdebatur si purgarentur. Deniq; Spartiates ditatus regalibus pmiis: ubi tñ Achaia attigit, calumniarū pretium luit. Salome cū purgare sese nequiret qđ Sylæo Arabi pepigisset nuptias, ubi generi secretum pdidit, monētis ut consuleret sibi quo fratris commotionē euaderet, eo quod spe futurae coniunctionis cōsilia regis Arabis annūtiare suspecta accerere, delicti gratiam meruit, & omnē sauitiā regalis in adolēscētes pcellā intorsit, quo ultimo atq; ineuitabili naufragio demer si pœnas dederunt. Vincuntur itaq; & quod ipsis erat durius uinculis, à se fratres separantur: missisq; Volumnio militiā magistro, atq; Olympio ex amicis regis uiro arguunt apud Cæsarem: at ille offensus, licet quia filiorum supplicia pater posceret: negandum tñ patri non arbitratus potestatem in liberos suos dedit licentiam, sed consilium adiunxit: asserens melius consulturum, si proximorū reges, eorumq; qui pssent puinciis concilium cōgregaretur, & iudicio cōi pcederet interrogatio: utrum ne aliqua patri infidiā parata à filiis forent: Et si conuinceretur intētari paricidii, ferirētur: Sin uero fugae aut leuioris culpae arguerentur, esset uindicta moderatior. Hac pmissa sibi Herodes, non paricidii potestate, sed iudicii conditione: etiam moderatiōis admonitus, ad urbē ilico Berithō properat, quam iudicio celebrando Cæsar pscripterat. Conueniunt p̄sules prouinciarum scđm scripta ad se data à principe Romano Cæsare. Saturninus legatiq; cōfidunt, inter quos & procurator Volumnius. Deinde cognati amiciq; regis: Salome etiam & Pherora, & Syriae primores. Archelaus solus excipit ex Cappadocia suspecta in genere accersitus gratiā, cū accusatores adolēscētiū infidiatoresq; iudicium representaret. Sed quae iudicii spēs ubi rei adesse sibi nō permittebantur, & absentes accusabatur? Aduertebat em̄ Herodes, qm̄ si tñmodo uiderentur, prona hominum conditione ad misericordiam ilico absoluerentur: maxime ubi naturalis esset gratiā p̄rogatiua. Deinde si ulla copia defensionis Alexandro permetteretur, quod obiecta facile dissolueret. Itaq; relegatis illis in uicū Sidoniorū, quasi in p̄sentes accusatio dirigebat. Obiicebant à patre infidiā sibi parata, nulla probatio deferebatur, nulla indicia tentatorum: habebat accusator quē nullus redarguebat. Destitutos undiq; congregabat in inuidiam contumeliarum, iuriarum genera, quae grauiora morte ab his qui cōsiderant aestimarētur. Sed nemo discutiebat, nemo examinare audebat, quod à patre arguebatur, à rege impe-rabatur. Præiudicabat pietatis species, terrebat ius potestatis, interrogabat sententias securus uictoriae: nescius quod in eiusmodi iudicio ærumnosior esset qui uinceret, q̄ illi q̄ tam acerbē addicerentur. Saturninus condemnat adolēscētes, quia aliud non licebat: Sed moderatur sententiam, cauendum asserens ne peremptis duobus ex tribus fratribus, tertio fratri ascriberetur mors duorum. Timide quidem, sed causam locutus est, quod ille esset fratribus autor periculi. Secuti sunt eum pauci ex pluribus. Volumnius autem funesta immurmurat, & post eum omnes uolente rege tali autore p̄santes mortis sniam, diuerso quidē affectu, sed pari sorte expromūt, quibus hoc aut adulatio extorserat,

... aut cōm infider
... p̄sentes
... quā factum h
... iudicii discipul
... p̄milio, qđ
... omnis lu daz
... eēt Hero
... At in ill
... hantium, ut p
... transmittit, n
... necis fil
... Erat in
... Alexandro, indulg
... pietatis est gr
... regis studio
... indignatio
... dudi, aboleri relig
... rates. Ad postrem
... uersum filios suos
... beros regis. Quam
... time recognoscebat
... uis successoribus, a
... re regis exercitu
... Neminem esse
... in indignatione
... tem dicendi fecit.
... cui tondēdi ars
... cōpositum à
... nouaculam gr
... uore, quod de mu
... de simul quaestio.
... tum fides, nullū su
... uehemētioribus to
... pturum se oia, si
... nullus ab Alexand
... p̄gnoris indicio
... res dubia pro certi
... iāq; populo, &
... querelā, atq; in
... saxi ac fultibi

Alexander q
erat ab urbe
riamnes, qu
pater haud dubi
... quia apud omne
... ris timor consideran
... Alexander ex Glaph
... ristobulo ex Beroni
... manerem: Herodi
... o exagitaret. Quis
... & donis & mune
... nsticos Cæsaris ill

ferat, aut odium infuderat, ut aut regis affectaretur gratia, aut paricidæ crudelitas grauiore pœna afficeretur, qui in uictoria sua tam amarè de se triumphum reportauisset. Nemo tñ quasi factum horruit, & quasi commotus pronuntiauit. Scenæ etenim species erat, nō iudicii disciplina condemnare absentes, condemnare sine teste, sine indice, solo naturæ priuilegio, qđ ad salutem magis q̄ ad periculū deriuari soleret. Stupebat om̄is Syria atq; om̄is ludæa, & attonitis mentibus tantæ tragœdiæ finis expectabat. Quamuis etiā nota eēt Herodis crudelitas: nemo tamē credere poterat, q̄ usq; ad paricidium perseueraret. At in illo effera uis animi, nec mari, nec terra cohibebat. Itaq; tāquam usu triumphantium, ut per diuersa filios traderet, Tyrum urbē inclytam petit, inde in Cæsaream transmittit, nauigio spectaculum miseræ paricidii circūferens, donec color ullus acerbissimæ necis filiis inueniret. Mouebatur om̄is exercitus, sed metu indignationem premebat. Erat in exercitu regio ueteris militiæ uir Tyro noīe, filiū habēs coniunctū Alexandro, indulgentissimus pater, atq; ob ea pignori charus, quoniam popularis quædam pietatis est gratia, & maxime in suos lex dilectionis. Circa adolescentes quoq; filios regis studio propensior, q̄ ab his suis filius diligeretur. Qui supra modum concepta indignatione, turbatus animi uociferari cœpit: opprimi iustitiam, ueritatem excludi, aboleri religionem, confundi iura necessitudinū, naturæ gratiā supfluere iniquitates. Ad postremum in os ipsius regis progrediens, ingerebat miserū esse illum, qui ad uersum filios suos credēdū improbissimis arbitraretur; Pheroam & Salomē consilii arbitros regis. Quam fidē ab his referrī posse, q̄ se condemnatos capitis à rege frequentissime recognoscebant, aut quid eos aliud agere, nisi consulere uindictæ, ut destitutus idoneis successoribus, ad unum inclinaret cæteris infirmior. Qui facile subduceretur, q̄ ipse regis exercitus odio persequuturus esset eum, cui mors soluta esset fratrum duorum. Neminem esse quē non innoxia ætatis tangeret misericordia. Plerosq; autem dum indignationem suā non iam premere sed diuulgare: Quorum uocabula locutus, finem dicendi fecit. Quibus ilico cum Tyrone correptis, Tryphon ex ministris aulae regiae cui tondēdi ars atq; usus suppeditaret, subito quadam animi uanitate indicium suū facit: cōpositum à Tyrone asserens, sibiq; psuasum, ut cum ex more barbam Herodi raderet, nouaculam gutteri eius imprimeret, quo pageret necē, idq; ei maximo emolumēto fore, quod de muneribus Alexandri polliceretur. Statuī Tyro cū filio, exercetur de inde simul quæstio. Negantibus illis, isto nihil amplius deferēte, cū deesset manifesta rerum fides, nullū suppeteret argumentū, nullū indicium documentorū, Tyro iubetur uehementioribus tormentis excruciarī. Tunc miseratus filius supplicia patris, spondet apturum se oīa, si patris salus sibi condonaret, atq; à rege promissa uenia suggerit, q̄ impulsus ab Alexandro, pater necē regi parasset: Idq; pleriq; ad tēpus cōpositum rati, ut tali pignoris indicio Tyrone consuleretur: alii pro uero edictum loquebantur. Sed Herodes dubia pro certis adiudicauit, tanq̄ metuens ne paricidii sibi facultas periret. Conuocato iacq; populo, & congregatis ducibus, de insidiis deprehensis motu grauiissimo p̄mit querelā, atq; in mortem eorum plebē excitat: ibiq; Tyro cum filio pariter atq; tonsore, saxis ac fustibus interficiuntur.

Caput .XLII.

Alexander quoq; & Aristobulus missi ad urbem Sebasten, quæ non longe ab erat ab urbe Cæsarea, stragulantur imperio patris. Hūc finē habuere filii Mariamnes, quorum interitu non longum latatus, successionem sibi remotis illis Antipater haud dubie blandiebatur: sed in eum totius gentis mox non leue odium exarsit, quia apud omnes patebat eius factione fratres occubuisse. Successit etiā non medio cris timor consideranti, quā multiplex in dies adolesceret interfectorum profapia, cū Alexander ex Glaphira genitos sibi Tigranem & Alexandrum filios dereliquisset, Aristobulo ex Beronice Salomes filia, Herodes & Agrippa atq; aristobulus superstites manerent: Herodias quoq; & Mariamne filia quas sexus non impediret, & regni cupido exagitaret. Quis rebus perterritus Antipater, in fraude ac uersutia spem cōstitueret, & donis & muneribus singulos sibi magis magisq; oppignerare, etiam amicos & domesticos Cæsaris illicere ad sui gratiam pretio tentabat, Sed contra illi etiam, quæ

Tyro iubetur
excruari.

Tyro cū fili-
o atq; ton-
sore saxis ac
fustibus in-
ficiuntur.

Alexander
& Aristobu-
lus Herodias
filij stragula-
tur.

domi

Hic de plo
rat Herodes
mortem ne-
potum.

domi erant in aduersum cedebant. Nam rex paulatim processu temporis erga nepotes suos Alexandro, & Aristobulo genitos molliebat, & facti pñiam prætendebat, cum corū quorū parentes occiderat miserere. Deniq; congregatis amicis, & pximis suis, quadam die lachrymis suffusus ora dixit ad eos: Video mihi ætatē procedere, & sine lachrymis aspicere non possum paruulos hos infeliciū germina patrū, quibus ego sum auctor doloris, ne peiore eos derelinquam conditione, q̄ parentes abstuli: Sed illos mihi quædam eripuit ærumna, hos mihi magis magisq; cōmendat natura, & misericordia: Altera quia nepotes, altera quia destituti parentibus sunt. Errauerūt in patrē filii, quid fecerūt auo nepotes? Satis infelix pater fui, auus eē debeo sollicitior. Tētabo post me cōfulere nepotibus: utinā & in filiis mihi cōsuluissem, uerū in illos cōis hostis atq; inimici obrepserit fraudulentia. Cauendum est quoq; ne hos illoꝝ inuoluant pericula, atq; uno uulnere simul filios amiserim, & nepotes pdiderim. Prouideamus his defensores qbus ademimus: desponsabo itaq; seniori ex filiis Alexandri tuam mi Pherora filiam, & te ei cōstituiam patrē. Tuo aut Anripater filio Aristobuli filiam, ut hoc modo fias pupillæ pater. Germanam quoq; eius accipiet Herodes meus, ex Mariamne Hyrcani susceptus filiam. Hæc, inquit, est mea snia, ut iuicē sibi coeunte copula iungant posteritatis meæ successiones, quo nemo suspectus alteri sit, & ipse tranquillioribus oculis uideam nepotes meos, quā uidi eorū parentes. Quibus dictis iunxit memoratorū dexteras, & osculatus singulos illachrymauit. Quod Antipater latantibus aliis ita grauius accepit, ut statim dolorem suum etiam uultu pderet: haud mediocri constrictus sollicitudine, qd Alexandri filius Archelai regis & Pheroræ qui tetrarchiam tenebat: suffragia suppeteret cerneret cæteris ualidiora. Aduertebat odia sui crescere, nepotibus aut astipulari misericordiam. Nec poterat Aristobuli filiam recipere domo, ne sceleris indicium diuturnis eius aspectibus offenderet. Adire non audebat patrē, ne ad oēs mobilē suspiciōes exagitarer, si cōplacitarū fœdera nuptiarū soluenda existimaret. Subtiliter tñ præsumpsit orare, ut cōsuleret ei pater, ne aduersus duorū potentū opes regis, & tetrarchæ nudo regni nomine inualidus exponeretur. Foueret certe honorē quē confederandū filio indicaret, ne species regni ad eū, potestas ad illos perueniret. Neq; uero solos Alexandri atq; Aristobuli filios suspectos habebat, sed oēs obstare sibi arbitrabatur: quicunq; ex diuersis Herodis cōiugibus cōpetere, uel taciti uidebantur regni successiōē, quorū frequēs numerus erat: Nouē etem mulieres regali cōiugio potiebantur: ex his duæ tm sine liberis erāt, cæteris soboles suppeterāt. Antipater Dofidē attollebat parentē: Herodes Mariamne. Antipas & Archelaus Matehatis erant filii Samaritanæ, & filia Olympias quæ Iosippo iure cōnubii sociabatur. Cleopatra quoq; Hierosolymitana Herodē & Philipsum genuerat Herodis: Pallas Phaselū. Erant quoq; etiam aliæ regi filia: Roxane & Salome; quæ uni Phædra erat mater, Helpis alteri. Supererant etiā Alexādrī & Aristobuli germanæ sorores, quas Mariamne ex Herode susceperat, sicut supra memorauimus. Multiplicē itaq; generationē Herodis metuēs Antipater, ægre licet atq; in primis tēramentis multū rege cōmoto, qd destitutis paterno auxilio nepotibus inuideret dispositas copularū societates: ad postremū tm effecit ut sibi Aristobuli filia, atq; ex ipso genitus sorore parētis sui filia coniungeretur, tm adulationē pualuit, ut pactas nuptias solueret. Cōtrā aut Salome cū uellet Sylæo nubere, ne suffragio quidē Libyæ quæ uxor erat Cæsaris potuit de fratre impetrare: sed inuita Alexandro cuidam ex amicis regis in nuptias conuenit. Subuersis itaq; dispositionibus regis, Antipater quasi is qui uoluerat sibi cōsuluisse exultabat animo, & superabat oēs uersutia. Odiū tñ nullo mō cōprimere poterat: sed accēdebat, qm affectabat terrote sibi munimentū parere. Coniūxerat sibi cooperariū factionū suarū Pheroram patris germanū, quæ Herodes nō multo post recusantē ab uxore ppria diuellit, cui ob iniurias, quas ea mulier Dofidi cōiugi eius intulerat, infestior habebatur, domoq; expulit. Pheroras autem amplexatus iuiuriam in partes suas cōcessit, qbus ut tetrarcha p̄sidebat: ea sanè mētis intentione ut ad Herodē uiuentē nunquam reuerteretur. Deniq; nec tūc quidē cū eum ægritudine graui affectū cōperisset, & frequēter orantē ut ad sese ueniret, qd ei quadam quasi moriturus cōmittēda arbitrareretur, uisitandū existimauerit, Qua p̄cussus licet iniuria, rex ubi p̄ter spem incommodum

Iosephus an
ti. li. 17. cap.
2. & bel. iu.
1. cap. 5. circi
ter medium
longe aliter
hæc nomina
uorū Hero
dis explicat:
Quare, si plu
ra cupis, eū
dem legico.

modum de uultu: m̄ frat
p̄tebant, & defuncti
p̄tinens curuit. Nect
cum frater
herodum, q̄ potuerit

Hinc itaq; un
nem inueni
rem. Nang
modus Herodes, d
Pheroras poculē
alio in pestē cō
de ancillis ex
teret, uniuersorū
re die noctūq; ex
bus sese, totis noc
mentorū, remor
num cōnexionis d
Solitudinis secreto,
ras in Petram perge
drū & Aristobulū, i
qd Herodes in illis
us esse nō potestati
ne, ne mulierē qdē
illet. Nullū sibi ali
uel fuga eximere
horatis, ardere se i
tū iā sustinere n
regnādi ius sibi p
lorē, incanuisse iam
em, qui fortasse etia
effionis futuræ, lōga
bat quædam hydrat
parris etiam iam iu
li quæ ex suis filiis
regnū refunden
cessori suspectus, su
tam cædibus suorū,
teri odio graui in fi
ho sermonē habere
sum retulisse An
teret res offensionū
nec posset perpet
uolueret ut nudi eu
tra ad tps colloquia.
uacitate dextera qu
debant, & mancipio c
terat, nec ullus sermor
licū plerorūq; & inne
ter Samaritanus, eo
Prodit questio, mi
ab illo datū Thenc
ter executionē cōm

modum depulit: tñ fraterno affectu uenit ad eum, ubi ægrum comperit, & sedulo compatiabatur, & defunctum Hierosolymam transtulit, & magno fletu celebrisq; pompa funus curauit. Nec tamen his iudiciis sedula credulitatis conceptam exclusit opinio nem, quod eum frater ueneno appetisset. Ita erat etiam in suos crudelis, nec difficilis si des rerum, q̄ potuerit fratrem occidere qui filios interemisset.

Caput .XLIII.

HVnc itaq; unus de interfectoꝝ Alexandri & Aristobuli improbitatis suæ finem inuenit, à quo exordiū sumens in Antipatrū pœna tranſiuit ſcleris autorem. Namq; libertorū querelis qui patronū suū ueneno interfectū afferent ſtimulatus Herodes, dū sollicitus quærit cognito, quia ab uxore de succis Arabiæ accepisset Pheroras poculū, qđ amatoriū putaret, idq; uenenuū fuisse qđ Sylæi studio traditum, & ilico in pestē cōuersum in plurimorū quæstionē tetendit. Vnde quædam inter tormēta de ancillulis exclamauit, ut deus omnipotens in matrē Antipatri omnia supplicia transferret, uniuersorū arbitram flagitiorū, per ipsam occultos conuentus Antipatri ac Pheroræ die noctūq; exercitas potationes usq; ad temulentiam, ut à cōuiuio regis recipientibus sese, totis noctibus biberetur. Quod non ociosum nec coniurationis uacuum tentamentorum, remotis præsertim seruulis & ministris in re suspectabat, magnumq; uinculum cōnexionis & cōspirationis iudiciū tam diuturnæ moræ, quæ regibus suspectior in solitudinis secreto, & noctis filētio ibi cōpositum, ut Antipater Romam peteret, Pheroras in Petram pergeret. Qđ frequenter inter se cōferre soliti p̄debanť, eo qđ post Alexandrū & Aristobulū, in ipsorū necē sese Herodes cōuersurus foret, miseros se qđ putassent, qđ Herodes in illis paricidales cogitationes odisset, qđ regni hæredes persequeretur. Sublatos esse nō potestatiū æmulos, sed consortes miseriæ, in se periculū omnium & odia transfisset, ne mulierū qđ parciturū sexui quo dilectæ sibi Mariæne, atq; ex ea genitæ nō pepercisset. Nullū sibi aliud remediū, nisi ut lōgius aliquò secederēt quo tantæ bestię furore uel fuga eximerent. Adiciēbant crebræ apud patrē Antipatri conquestiones deploratis, ardere se iuidia regalis successiōis, cū sæuitia regni sup̄ ip̄m p̄cipue incubuerit: ut iā sustinere nō queat ultimis deditis obsequiis, & postremis urgeri p̄iculis. Nec solū regnandi ius sibi perisse; sed uiuēdi quoq; curricula cōuoluta tēporū. Actatē sibi maturiorē, incanuisse iam uerticē, contra autē iuuenescere patrē, frustra sperari eius hæreditatem, qui fortasse etiam superstes hæredī tamdiu reseruaret. Qđ autē sit emolumentū successiōis futurū: lōgæuo hæredī; cui tam multiplex Alexandri atq; Aristobuli soboles, uelut quædam hydra renatis quæ amputata fuerant capitibus regerminaret. Ex testamēto patris etiam iam ius cōe ereptum, ut data spe regnandi cuius ad t̄ps uicarius foret, non aliquē ex suis filiis in suū imperiū sustineret: sed Herodī Mariamnes filio necesse haberet regnū refundere. Itaq; nō ad fructū sibi regni spem datam: sed ad periculū, ut eēt decessori suspectus, successori grauis. Postremo ip̄m regē lōga senectute inuidū, & intantum cædibus suorū, sui eēt testamēti executorē, ut nemo superesset qui posset succedere: ferri odio graui in filios, nec in fratrē minore qui sibi dederat centū talēta, ne cū patruo suo sermonē haberet, & rñdente Pherora: in quo em̄ eū læsimus? Num etiam ip̄e successor sum? retulisse Antipatrū, nōnullas habere eū causas offensiōis. Vtinā amissis oibus, liceret res offensionis seip̄m cōponere: Feram eēt bestiam quæ ne mortibus quidē satiareť, nec posset perpeti ullam inter p̄pinquos charitatē manere. Atq; utinam amissis oibus liceret ut nudī eum t̄mmodo uiuentes euaderemus, sed impossibile. Ideoq; sibi occulta ad t̄ps colloquia. Necessariū autē fore t̄ps quo uterent uirili mētis uigore, & cōsiliū uiuacitate dexteræ quoq; uindictis ministerio; Hæc autē mancipiis in supplicio positīs rñdebanť, & mancipio credebat Herodes; maxime quia de centū talētis soli Antipatro dixerat, nec ullus sermonis eius affuerat interpret. Succesus itaq; indignatiōe, rapit ad suppliciuū plerosq; & innoxios, ne quis de obnoxiiis relinquereť. Accersit ad supplicia Antipater Samaritanus, eo quod esset Antipatri procurator, & diuersis excruciat modis.

Prodit quæstio, missum ex Aegypto uenenuū per Antiphili quēdam cōtubernalem, idq; ab illo datū Thendiōi amico Antipatri, per ip̄m Pheroræ redditū, cui regis filius Antipater executionē cōmiserat; ut dū ip̄e in urbe Roma degeret, pater eius Herodes ex-

d tingue

Herodes de-
functus Hie-
rosolymam
trāsferetur.

Poculū ama-
toriū Sylæi
studio tradi-
tum.

Antip̄ Sa-
maritan⁹ di-
uersis excru-
ciat modis.
Ais Theod̄
oni.

Mulier de
ædificiorum
fastigio sese
præcipitat.

tingueretur. Quo tempore nulla de absente paratæ necis suspicio foret: sed Pherora cū in tempore uenenū acceptum uxori propriæ cōmendauisset, recurrit altera iu uxorem Pheroræ ueneni inuidia. Iubet ilico rex Pheroræ uxorem uenire, uenenū deferre. Egre dicitur mulier quasi perlatura quod petebatur, & sese de fastigio præcipitat ædificiorum, quo gemini pondus criminis euitaret, atq; obitu præueniret iudiciū rei, & quæstionis acerbitatē. Sed quia maturabatur Antipatro feralis ultio paricidii, non supra uerticem capitis ruit quo casu facile extingueret: sed in aliam partē corporis decidit, ut mors prorelaretur, cōsopita erat tñ, atq; attonita mulier: quia ex alto deciderat loco. Iubet eā paulisper recreari Herodes, donec ad se rediret, spōdet ueniam, si simpliciter aperiret gestorum ordinē. Non de nihilo esse quod sese præcipitauerit, sed magni criminis consciam cōpendium supplicii quæsisse: Impunita sibi oīa flagitia cōfiteī fore: aut inficiātī acruanda supplicia, ipsam quoq; sepulturam negandam. At illa ubi se tesumpsit paululū, & cui, inquit, adhuc ego secretoꝝ seruabo silentia Pherora mortuo? Illi em̄ debui fidē tacēdi, p̄ quo supplicia nō recusarē si necessaria forēt: Sed ille nūc liber à cruciatibus, et si ueniabilis erroris correptio ē, liber à culpa. Quid igif̄ inuoluere ueritatē mēdaciis cogitem, ut Antipatro morem geram? Parcam ergo illi, nō parcam mihi? Egregiam ergo mercedē debemus uiro, qui nos oēs sceleribus suis in hæc supplicia deduxit. Audi rex, deo præfule, qui solus mihi ueritatis arbiter ē: proposui em̄ nihil fallere, audi, inquā, sed prius repete quēadmodū assederis lachrymans germano periclitanti, ut impleueris oīa circa Pheroram munia pia germanitatis, quibus ille inflexus, ubi decessisti cōtinuo me ad sese uocauit, & ait: Non exiguū ego mulier à fratris affectu & studio deerrauī, qui odesram sic amātem meī, & uolebam occidere tam impatiētem doloris in periculis meis, ferre ille non potest fortuitū, quod ego urgebam in debitū: cir cū uentus sum fateor Antipatri dolis, sed cogitationis eius ego p̄tium fero: tu quod habes ab eo uenenum relictum mihi cito perfer, & sub meis oculis effunde, ut uel ad inferos nō feram animū paricidalē: pœnituisse correctiōis sit, qđ criminofum ē p̄parauisse. Cito, inquā, mulier ut uel mortem præueniam, qm̄ culpam nequi ui. Tum ego detuli uenenū & in conspectu eius exinaniui, parum tamen ex eo reseruauī, mihi qui te metuerem ut esset remedium, si proderetur paratum ad hos usus uenenū: is dictis pyxidē cum eo quod receperat ueneni p̄tulit: subiicitur quæstioni mater Antiphili & fratres ipsius. Confitent̄ ex Aegypto Antiphilū detulisse pyxidem plenam ueneno, quod ille accepisset à fratre, qui Alexandria cōmoraretur sub medicinæ professione. Deprehenditur etiam Mariamnes filia pōtificis insidiarum conscia, quæ pararentur marito, idq; fratribus eius inter supplicia confitentibus manifestatur. Vnde Herodes iunior maternæ audaciæ pretium luit, quem in regni successionem Antipatro substitutum, idem quem subrogauerat pater, de testamento delendum putauit. Et hic quidem non mediocris error Herodis senioris, ut alterius flagitio dephenso alter mulctaretur: sed etiam Herodis iunioris non iniusta multatio: Nā diuinitus præcautum uidetur, ut licet nondū facti sui merito, tamen ob prætium futuræ improbitatis regno abdicaretur. Nam quis eū regē perpeti potuisset, qui tetrarcha tam insolens fuit ut tolerari nequiret? Adiiicitur etiam aliud ueneficii genus, quod Bathillus Antipatri libertus Pheroræ & eius uxori detulit, compositum ex succis serpentū, et ueneno aspidū: ut si primū non conualuisset ad mortē Herodis, secundo uterentur.

Caput .XLIII.

REperiuntur etiam literæ aduersus Archelaum & Philippū fratres compositæ: Hi regis erāt filii qui Romæ instituebantur, quos Antipater ea uel maxime causa appetebat, quod uidebat nō mediocri præditos sapientia, supra quos rex patrium animum reclinabat: Deniq; euocauerat eos literis, ut maturius domū regrederentur. Obstare itaq; eos suis utilitatibus Antipater arbitrabatur, atq; incubere suis artibus, ut spe adolescentium simulata, omnia factionis suæ studia obumbrarentur. Componit itaq; epistolas nomine uirorum potentium, quos Romæ positos in suam amicitiam illexerat: aliis quoq; pretio extortum, ut scriberent, quod adolescentes infestis patrem odiis urgerent, & nimio questu mortem Alexandri & Aristobuli deplorarent. Et cum huiusmodi epistolas clandestinis artibus per aulicoꝝ sceleris sui mīstros, patri iugeret, eadem

eadem uersutia, qua supra simulabat fratrum intercessorem, ut praetento pietatis patrocínio, impietatis subtexeret paricidium. Quibus omnibus in mediū deductis cū quaestionibus, patris uita, epistolis, mors fratrum appetita euidentissime panderetur: consiliū diffinitur, de autore supplicii sumendum, qui posteriora prodidisset calumnia; quod germanos suos nō quasi paricidas, sed quasi legitimæ successionis æmulos persequeret: non quo patrem defenderet, sed ne consortē regni haberet. Interea cum septem mēsiū currícula inter documenta flagitiorū, & reditum Antipatri concluderent, nulla in notuere Antipatro indicia rerum gestarum, tanta circa eū uniuersorū odia feruebāt. In certus igit̄ oīm, scribit ex urbe Roma cōtinuo se adfore, summoq; se honore dimissum à Cæsare: quibus literis lectis, rescribit Herodes maturato eum contēdere oportere, securum affectus paterni, cui nō solum nihil imminutū per absentiam foret, uerū etiā tanta accederet gratia, ut eius contuitu matris offensa minueretur. Nam iterum domo eam depræhensam, in artes filii consentire, consortio exutam regiæ liberalitatis compēdiis eliminauerat: cui se remissurum indignationē scriptorū specie manifestaret, metuens ne comperta matris expulsionē, suspiciones suas Antipater ad cauendum exuscitaret. Ad ueniens itaq; Tarenti primū de Pheroræ obitu cognouit, ibiq; luctū magnū exercuit, quod à quibusdam pietatis affectui datum, eo quod patris mortem impatiēter doleret. Ille aut̄ ministrum ausi paricidalis sibi sublatum ingemiscebat, nec solum non processisset sceleris apparatus, uerū etiā uenenum se dedisse terrori erat: ne quo modo ad cognitionē regis perueniret, & ille scenam criminis publicaret. Transiit itaq; in portū Cæsareæ haudquaquā uacuis grauioris curæ ac sollicitudinis, cum ei etiam mater non medio ocre præiudiciū condemnatæ sobolis daret. Sed urgentibus amicis, qui patriæ cupiditate postponenda omnia, quæ Antipatro conducent arbitrarentur: deniq; expectato eius ingenio, quo uel auersum patrē à sui gratia facile consiliis suis flectere solitus erat, hortantibus ut sese patri, & prædestinato sibi regno ocyus repræsentaret, q̄ nemo aude ret eo præsentē contrā niti: sed occasio absentiae eius sola arserit, ut auerti posse ab eo regis animus aestimaretur. Et ideo præueniendū mature, ne demorando magis aut desiderantem offenderet, aut suspectum exacerbaret, cū diffidētiā sui proderet. Credidit itaq; magis uolenda q̄ necessaria suadētibus. Verum ubi portum ingressus est, ne q̄ quenq; sibi obuium circūspectauit, & quasi pestem aliquam sensit suam præsentiam declinari, in summa locorum frequentia maximā solitudinem, cū occurrere nemo aude ret: metuētibus aliis, aliis auersantibus, etenim id t̄p̄is & odia quo minus se tegerent, autoritatem acceperant, reputare secum scelera sua cœpit, & conscientiae stimulis exagitari, nullum fugæ locum, neq; euadendi subsidium sibi relictū. Circumuentū se uelut quibusdam retibus, & captum teneri, fidutiā oēm assumpsit ex impudentia, ut dissimulatis omnibus improuisum se patri offerret, in amplexū rueret, pietatis officia prætenderet. Verum ille extensis manibus ingerentē sese repellens & reclinans caput: ne paricidæ osculo cōtingeretur: exclamauit & hoc esse amētiae paricidalis, ut amplexum petas cui inuisum te recognoscis, ut horrore tui afficias patrem, & contactu noxii corporis uiuendi suauitate extorqueas. Ne igitur contigeris, ne attaminaueris, quem scelerare petisti. Purga certe prius si potes, depræhensa dilue: iudiciū non refugiam, nec audientiam tibi negaripatiar, nec mihi ipse assumam cognitionē, nec argumentādi tibi occasionem relinquam. Oportune adest Varus, apud quē defensionem tui præpara. Nec differendi locus crastina die, quāuis dolis & fraudibus præditus, habes purgandī tui copiam. At ille obstupefactus tāta commotionis pauore, nihil est ausus referre, nec potuit: sed egressus foras fluctuabat animo, q̄ nihil omnino ex his quæ gesta erant & prodita, apud patrem compererat. Aduenientes autē ad eū mater & uxor aperuerunt oīa. Quibus cognitis colligere sese ac præparare animo cœpit, quibus modis criminationi occurreret, confessionē extenuaret. Sequenti die congregantur omnes regis ppinqui & amici Antipatri, intersunt examini uniuersi, qui diuersa de Antipatro prodiderant induci præcipiuntur. Leguntur etiā epistolæ matris Antipatri, in quibus illa ad filium scripserat, ut cognosceret proditam patri suorū scenam flagitiorum, nequaquā eum debere adesse, nisi à Cæsare aliqua manus accerferetur, cuius se præsidio circumuallaret, neq; se iudicio

Examen circa Antipatrum,

d i i dicio

Accusatio
Herodis con-
tra filiū suū
Antipatrū.

dicio cōmīteret, qui tantorū confessionibus appetebat, sed armis muniret. His ad superiora additis, ingressus Antipater & sese ad uestigia deiiciens patris obsecrat, ne se p̄ damnatū haberet: confidere se si deferatur audientia, uacū criminis fore si pater uellet; iubet pater filere, atq; eum istiusmodi sermone pr̄uenit; Quod nulli iusto ueniabilis nequitia Antipatri possit uideri satis certū est, sed eo magis grauari me apud te Vare ar bitror. Vereor em̄, ne etiam me oderis, qui paricidas generauī filios, quibus non posset etiam parcere pater: licet hoc quoq; miserandus magis sim ita qđ & tales amaui. Sed de illis taceo quos ipse exasperauī, & iustas aduersus hunc allegationes eorū respui. Nullas em̄ hi aduersum me habuerūt causas doloris, nisi quod his Antipater pr̄ferbatur, & consortii regalis prerogatiuā acceperat, qui natus regno non erat: putabam tamē qđ maiorē natu minoribus ad tutelam asciscerē. Sed hostē induxi qui inuideret nobilioribus, excitaret puerulos, infirmos circūueniret, incautos p̄deret. Lapsos nō nego, sed eos excusari potius, qđ urgeri oportuit. Antipater hic mihi & illos abstulit, hic mihi & illos fieri insidiatores cōpulit. Dolui fateor, quod ii quibus regni spem dederam, qbus successione referuauerā, aduersum me improba machinarētur: sed nūc nō patrē sed Antipatrum oderant. Perierūt itaq; ad dolorem patri: Antipatro ad fructū. Quaris Vare quis eos occiderit? Cognosce cui mors eorū p̄fecerit. Vacua est domus, nouerā filio patuit aula unī ad succedēdum, quā multos successores habebat. Nec expletus est morte fratrum cruentus animus & mens impia. Postq̄ non habuit fratres quos odisset, patrem persequebatur. Reputo mecum qui huic munimentum hereditatis parauī: uisus sum et ipse diu uiuere decessione fastidienti. Docui quid uellet, cui successione cōpetitores ademeram, morantē nō passus est: nec expectauit regnū, nisi ut paricidio adpisceretur. Reddidit mihi uicem, quia proiectum collegeram, & p̄tuleram nobilioribus. Cui em̄ tantum ex illis, quantū huic contulit? cui ipse uiuens potestātē cesseram, testamentum apto h̄redē designauerā, qđ solet esse p̄nciosum regibus, ut aliq; se successurum nouerit. Quinquaginta in fructibus talenta concessi, trecenta Romam p̄fiscēti dedi. Cōmēdaui Cæsari quasi solū filiū: nihil mihi referuauī, quod deberē paricidam timere: sed hoc eum magis ad paricidiū armauit, qđ se meis beneficiis superiorem uideret. Quid tantū sceleris cōmiserunt fratres eius, quos ad mortē coegit? Aut quā istiusmodi aduersum illos indicia detecta, qualia istius dephēduntur? Sed interrompete atq; obstrepere audet paricida, & dolis tentat ueritatē inuoluere? Caueas Vare admoneo, caueas simulatas eius lachrymas, & gemitus arte cōpositos, nec ullo expressos dolore. Hic est qui mihi pietatis affectum abstulit, cum affictio metu cauendū admoneret Alexandrum, cum illo mentes plurimorū conuenire, asserens non temere cōmittēdam unī uersis pr̄sentiā meam. Simulabat se circūspectare omnia, usq; ad lectum deducere, discutere, atq; examinare singulos. Hic erat somni disp̄sator & mīster securitatis, in quo ego solatium constituebam, atq; eius officiis leuabam de interfectis dolorem: arbitrabar quod & illos mihi redderet, m̄erorem auferret, pietatem obtenderet. Hic erat protector meus, cui credebam corporis senilis custodiam. Quomodo uiuam nescio, quomodo tantum insidiatorem euaserim, quibus me circumuenerat delinimentis, qbus fraudibus uinctum tenebat, ut soli huic me crederem, quē solum caueri oportuit. Incredibile mihi est quod euasi, nec uiuere mihi uideo, sed somnium puto. Quis enim crederet, aut illum tam ingratum futurum, cui in me potestatem omnem cōmiseram, aut me posse euadere, si Antipater nollet? Tutio rem tamen gratiam & factū putabam. Sed quā (malum) infelicitas me, aut aduersum me eos faciat insurgere, quos plus dilexerim? Deploro ærumnam domus meæ Vare, defleo solitudinem, ingemisco uim tanti doloris. Sed tamen tanta est acerbitas sceleris paricidalis, ut neminem mihi patior euadere, quicumq; sitierit sanguinem meum, si etiam in omnes filios meos affectati paricidii indicia promantur. Cum hæc diceret, indignatione pariter ac dolore intercepta uox est loquētis. Continuo Antipater eleuans caput, uelut ictus enim & saucius graui uulnere iacebat ante pedes patris, nec assurgere audebat, exclamans, ait: Tu quidem pater ut iratus accusas, sed mihi nulla est maior defensio qđ testimonium accusationis tuæ, qđ semper sui custos tuæ salutis, Defensionem igitur pro me uoto accusantis adhibuisti. Quo modo

Perniciosus
est regibus
ut aliquis se
successurum
nouerit.

modo enim paricida eg-
pocitas an alius, qu-
in cogit, quod & ap-
lit. Vel furum exem-
istiusmodi, nec late-
tatur maleuolentia
periculum, quod me
libet, ut regnum qu-
consequam repolceren-
um querere, tibi se-
dere aliquid impell-
barum iniuria: dol-
ere ad paricidm e-
Nisi forte aliquis e-
bam nisi pro te ti-
disp̄nsator quie-
bus suadere latro-
tempus abundare
apud se principatu-
racorem, & intimi-
pugnaret, ita com-
quem pater alium i-
qui custodem tui c-
confessiones negat-
habere si tacuisssem.
tamen tantis benefi-
tibus constituerem,
protegerem, te int-
illis materna stirpe-
tas, nec iam successi-
tum liberalitas tua i-
te pater reliqui. Sic
pro tua salute diu d-
Tu me pater abire
cum ueniret, ne te-
ret. Testis est mit-
uerforam atq; arbi-
ficare Cæsar quid e-
Testificare, inquan-
sed inquirendum p-
tas, & ego sine te a-
offero quæ solent p-
cipiant paricidium
dum uindicauit. S-
ulus es dudum ad ult-
meæ testes, illa dexter-
non ademit. Illa mani-
prius Cæsar odisse, t-
pietatis interpretē, q-
pœnas miser pendo.
um parari foueas infi-
tamen exhorresco sal-
tari. Perditor tan-

modo enim paricida ego quem ipse tuum protectorem fateris? Aut quomodo circumspectus atque astutus, quem commentatorem arguis paricidii? cum extrema insipientia sit cogitasse, quod & apud homines execrabile sit, & apud deum inultum esse non possit? Vel fratrum exemplo doceri potui, nullum tanti sceleris effugium fore, quod scelus istiusmodi, nec latebram inueniat, nec poenam euadat: quandoquidem & illi pro tanta in te maleuolentia poenas dederunt: at illos inuidia quaedam ut dicis impulerit ad paricidium, quod me sibi praeferrere uidebant, quibus materni generis nobilitas animos dabat, ut regnum quasi ex materna successione sibi debitum uendicarent, & quasi a te ereptum reposcerent: Quid tale ego qui nesciui regnum nisi de te sperare, tuum iudicium quaerere, tibi soli placere? Quid autem erat quod me aduersum tuam salutem audere aliquid impelleret? An regni cupido? sed regnabam: an odii suspicio? sed diligebam: an iniuria dolor? sed praeferebar. Si illos sola formido praelationis meae armauerit ad paricidium ego absoluar: quia nesciunt praelati paricidium cogitare, sed odissent: Nisi forte aliquis ex te metus compulit. Verum ego, ut mihi uox tua testis est, nihil sciebam nisi pro te timere. Quid enim mihi timerem qui minister eram tuae securitatis & dispensator quietis? An uero inopia pecuniae & egestas coegit, quae solet indigentibus suadere latrocinium? Sed dederas quod non solum in praesens: sed etiam in omne tempus abundaret, & diuitem Romam miseris, ut regum reges pronuntiarer imperii apud se principatum esse non diuitiarum. Denique Fabatum illum Romanae rei moderatorem, & intimum Caesaris tibi cepi, & a Sylao ingenti impulsus pecunia ut te impugnaret, ita commutauit, ut fieret tuus defensor, & sollicitatoris sui proditor. Per quem pater alium insidiatores tuae salutis detecti sunt: Quomodo igitur paricida ego qui custodem tui corporis Corinthum latentem deprehendi? insidiantem remouit, ad confessiones negantem deduxi? Potui paricidium non cogitare, & paricidii fructum habere si tacuisssem. Sed mihi si bestiarum immanitas, si atrocium ferarum inesset furor, tamen tantis beneficiis tuis mansuescere potui, ut nullam opem nisi in tuae salutis subsidio constituerem, ut pro omnibus tibi uel solam charitatem referrem, te meo corpore protegerem, te intimis si fieri posset uisceribus includerem. Praetuleras nobilioribus filiis materna stirpe minus nobilem, matrem quoque regni exulem in regnum uocaueras, nec iam successorem me imperii, sed quasi consortem habebas. O miser ego cui tantum liberalitas tua bonorum effuderat, ut inuidia succederet. O stultissimus ego, qui te pater reliqui. Sic datus est inuidiae locus, & potestas insidiantibus. Namque dum ego pro tua salute diu demoror, meam prodidi: & tamen nihil habeo, quod mihi ascribam. Tu me pater abire iussisti, tibi ego peregrinabar pater: ne tuam senectutem Sylaus circumueniret, ne te uiuentem regno exueret, nec apud Caesarem tuam salutem appetere. Testis est mihi Roma pietatis, Caesar quoque praesul orbis terrarum, & censor uniuersorum atque arbiter mei pectoris, qui me amantem patris appellare solitus erat. Testificare Caesar quid ego de patre apud te loquebar, apud quem solum nocere potuisssem: Testificare, inquam, mihi qui de aliis pronuntiaueres. Nec dissimulandum paricidium sed inquirendum putasti. O si mihi aspiraret praesentia tua: sed absens es, & longe positus, & ego sine te a patre diiudicor. Ades tamen, & in literis tuis praesens es, tua scripta offero quae solent paricidae timere. Tuam epistolam porto quam solent promere qui cupiunt paricidium non latere. Suscipe pater literas Caesaris, ipse te instruat qui dudum uindicauit. Suscipe Caesaris scripta, argumentis omnibus ualidiora. Quibus usus es dudum ad ultionem, utere nunc ad salutem. Hos ego apices defero innocentiae meae testes, illa dextera nunquam te fefellit, illa dextera Caesaris diadema tibi imposuit, non ademit. Illa manus Caesaris regnum tibi, quod abieceras representauit. Potuit me prius Caesar odisse, si fratrem similem deprehendisset: sed cognouit & pronuntiauit pietatis interpretem, qui nisi Romae fuisssem, Sylaus uicerat. Illi ego hodie adiudicor, illi poenas miser pendo. Memento pater, quia non uoluntarius nauigauit. Videbam mihi iam parari foueas insidiatorum: malui tamen me potius pater quam te periclitari. Nec tamen exhorresco salutaris periculum, sed apud te pater doleo me quasi tuum hostem periclitari. Periclitor tamen, si apud te & Caesaris testimonia periclitantur. His ergo utor

d iii iudiciis

Responso
Antipatri ad
uersus accu-
sationem pa-
tris

Egestas sua
det latroci-
nium.

Antipater
Caesaris sup-
patri testa-
tur amore.

Om̄is homo
mendax,

Dathan &
Abiron ab-
sorpti,

indiciis meae defensionis, Caesarem non appello quasi audiendus, sed imploro quasi ab soluendus: Quod si iudicium exercendum existimas, ecce me pater ad te ueni, post Caesarem ad te festinaui a Caesare. Utinam quidem nusquam a te abiissem. Sed tu me pater nesciens periculis obieicisti iubens pergere. Praesto sum pater: nec perfunctorie de leuioribus testibus, requirendam pro salute tua ueritatem aestimo. Non praedudicent, qui possunt timere tormenta, nec qui praesentem contemnere. Omnis homo mendax dixit scriptura. Ego defero incorruptibilia elementorum testimonia. Venio ad te per maria & per terras nusquam aliquid passus. Paricida debui non euadere si reus essem. Absoluat me pater: apud te caelum quod non fulminauit, mare quod non demersit; terra quae non absorbit, per haec ad te tutus uenio pater: quae non solent euadere, etiam qui non sunt patrum genitum paricidae. Dathan & Abiron hyatus uorauit terrae: nec tamen genitalem appetierat patrem. Absalom fugientem arboris suae ramis terra suspendit, ne ad patrem perueniret, ad quem si peruenisset, euaserat. Ego ad te ueni, & adhuc periclitor. Dauid paricidam suum quia seruare non potuit, uindicauit: ego de inimicis & calumniatoribus uindicari non expeto, ut eos ad tormenta uocem: lucrentur illi poenam calumniae. Vnum rogo pater ne alienis credas tormentis, de me ipso aduersum me require supplicia. Suspende reum tuum, in uiscera mea pergat interrogatio ueritatis, in corpus meum atque in interiora penetralia descendant fiduculae quaestionum, profluat sanguis qui solet paricidium clamare, ferantur ignes in artus noxios. Quid dubitas pater: si parcis, innocentem pronuntias, si a cruciatu temperas, absoluis crimine. Non est paricida, qui simplici morte dignus putatur. Aut si ut filio parcis, & ex te genitis membris compateris, non sunt membra tua, quae sunt ministeria crudelitatis. Haec ubi locutus est, magno fletu & gemitu lamentabili finem dicendi fecit, ululatuque maximo Varum & omnes ad miserationem inflexit: solus Herodes nullis mouebatur lachrymis, atque ipse a fletu temperabat intractabilis ad ueniam, quaestioni imminens, uindictam expetens.

Caput .XLV.

Nicolaus Antipatri
respondet uersutis

Successit orationi Antipatri Nicolaus regis mandato, qui astute eius responderet uersutis, & inflexos a miseratione abduceret, referendo in Antipatrum, fraternae inuidiam necis, allegando quod si quos moueret misericordia, illorum miserum deceret, qui eius perempti fraudibus ultionem requirerent: Si unum absolueret, omnis domus regia in periculum deduceretur: germani, affines, parentes, ipse rex cuius salutis non pepercisset. Itaque conuersus ad oratores uersutias, uelut * narratione miserationis, epilogo quodam excitabat ab inferis peremptorum animas, qui miserabili questu replerent subsellia, insones se oppetisse, subornatis grauibus testibus, compositis epistolis, fraudulentis sermonibus circumueniunt patrem, credidisse filio, quem non putaret de fratribus posse metiri. Offert nunc supplicia sua, qui fratrum tormentis non credidisset, quos onustos uinculis obligauerit, ne cognitioni interessent, in absentes latam sententiam cum lege positi essent necatos, ne eorum pater miseretur. Nullum itaque reliquum futurum si iste euaderet, doctus uenena paricidalia suorum uisceribus infundere, mutare mentes hominum, qui etiam Pheroram semper amantissimum Herodis, in necem eius paricidio funesto exuscitauerit. Ad haec cum plurima alia excitanda commotionis gratia Nicolaus addidisset: ubi sermonem absoluit, interrogatus a Varo est Antipater si respondere uellet: Nihil aliud retulit, nisi (deus testis est) quia nihil laesi. Tum Varus uenenum proferri, atque id dari iussit uni de his qui iam rei mortis adiudicati essent. Quo epotato, statim mortuus est. De quo relatum ad Caesarem est, & in uincula Antipater imperio patris inducitur: nec tamen ab infidiis uacuum erat. Nam tum maxime Salomes periculum dolis tentabar directis epistolis, quas Salomes nomine Antipatri composuerat, plenis in regem contumeliarum, atque ad Agmen ancillam Iuliae quae uxor Caesaris erat, per Anriphili seruulum perferri iusserat, quas Agmes sibi redditas regi transmitteret, ac penes in mulieris perniciem fraus conualuerat, ni reperta esset epistola Agmes ad Antipatrum, quae dolum prodidit scripta in hunc modum: Sicut uoluisti, patri tuo scripsi, & epistolas illas direxi; nec dubito regem in periculum fororis insurrecturum, Tu uicem restitue optato

optato effectu potitus. His literis dephensis rex in suspiciōe deductus, quod etiam Alexander pari arte compositis à fratre esset appetitus epistolis, & nimia commotione exasperatus, ægritudinem grauem contraxit. Quo se uidens urgeri periculo Antipater, unum ex filiis hæredem imperii scripsit, prælatum Archelao & Philippo senioribus liberis, cum ipsos quoque Antipater dolis atque fallaciis suspectos patri fecerat. Cæsari legauit mille talenta, donis muneribusque additis. In uxorem & filios, libertos atque amicos quinquaginta contulit; nec Salomen sororem munerum suorum expertem reliquit. Procebat in deterius ægritudo, atque accessu temporis exasperabatur, quam imbecilla senectus suis incommoditatibus accerbabat quotidie. Siquidem non minus septuagenario grauatum annis corpus, crebro quoque mœtore animi afflictum gerebat, tot patriciis uulneratus, quæ aut deprehendisse in filiis extremæ miseræ erat, aut intulisse. Immedicabilis tamen ægritudinis feruor, quod superstes Antipater metuebatur. Contempus quoque indies uilior, quod imagines Cæsaris atque animalium similitudines contra legem templo apposita detrahebantur, autoribus maxime Iuda atque Matthia iuuentutis doctoribus, qui cognitis & conspirantibus sibi uenisse tempus aiebant, quo uiolatæ legis iniuria uindicaret. Dare pœnas sacrilegum qui putaret fas esse quicquid potestati liceret, nec religione inclinatum, sed elatum superbia in penetralibus templi faciendū quod uellet, libidinem pro iure exercuisset. Et quanquam uis diuinam ultionem acceleraret; tamen pulchrum uideri, si etiam templi sacrati libertatem suam in defendendis paterni ritus obseruationibus approbarent; nec periculi metu quenquam reuocari oportere, cum etiam mori pro lege patria insigne immortalitatis sit. Primi que adorſi auream aquilam supra fastigium portæ affixam detrahere comprehensi, atque ad regem perducti: cum interrogarentur cui obedientes tantum facinus adorſi forent, responderunt, legi paternæ. Iterum quærenti quo freti latiores adessent, cum ad mortis uocarentur periculum, responderunt; Pietatis & deuotionis præmiis, quorum remuneratio pro ritu patrio mortem expetentibus persolueretur. Nec diutius ferre potuit responsionis constantiam, sed indignatione super ægritudinem facta, ut infirmitatem uinceret in conuentum populi processit, ibique tanquam sacrilegii reos ad plebem deferens accusare cœpit, quod maiora de factis talibus suspectarentur. Quæ etiam si non probarentur, tamen cuncti sibi quisque metuentes autorum qui comprehensi forent, luenda supplicia deprecabantur. Nec pergendum in cæteros, ne quæstio plures atque alienos & innoxios perturbaret; rogatus itaque in presentes sniam tulit, ut uiui exurerent: unde incommoditas aucta & grauioris ægritudinis uis, diuersis totum corpus eius passionibus depascebatur. Febris erat uehemens, prurigo intolerabilis, continui ac sine ulla intermissione interiorum dolores uiscerum, colo medius uexabatur, hydrope grauabantur uestigia, abscondita corporis scatebant uermibus sparsi, motius corporis anhelitus grauis, & suspiria pernicioſa res, indicio erat quod iniusti paricidii & sacrilegæ damnationis pœna reposceretur. Non cedebat tamen animo, et uiuendi cupiditate passionibus reluctabatur. Petit trans Iordanem calores aquæ calidæ, sed nihil profuerant. Asphaltis lacus plerisque medicabilis sine ullo profectu agrum tenebat. Vbi dum oleo plurimo foueretur, laxato resolutus corpore morientium specie oculos inuertit, & uox defecerat, nec sensus manebant; sed excitatus strepitu conclamantium resumpsit, & ad sua regredi cupiens; ubi ad regionem loci qui appellabatur Hiericho aduenit, atro felle exagitatus, et ipsi quodammodo morti minitans immane facinus excogitauit: quo uelut inferiæ sibi populi mitterentur. Namque ex omni Iudæa congregari iam dudum præcipiens quosque nobiliores, ut ex singulis uicis in unum conuenirent: ubi imperio obtemperatum est, claudi eos intra hippodromum iussit, & accersita Salome atque eius Alexa uiro, legatum sanguinis mandauit, asserens lætitiæ populis gentis Iudææ suam mortem futuram, & ideo commentum se quo præclarissime suum epitaphium celebraretur deposcere a suis, ut cum ultimū exhalasset spiritum, eos statim omnes qui clausi tenebant necari iuberet: ita ut neminem futuræ in uniuersa Iudæa atque in omni domo, cui mors eēt eius illachrymabilis, cū uniuersis domesticis luctus hæreditatē dereliquisset, qui dum suorū deplorant necem, iusta regi uiderent psolueri, atque ita publicorū lætitia

Lix Agmes
ad Antiprīm

Iudas &
Matthias iu
uentutis do-
ctores.

Pro patria
lege mori in
signe est im-
mortalitatis

Ægritudis
Herodiane
descriptio.

Asphaltis
lacus medi-
cabilis.

uotoꝝ, domesticis doloribus impediret, ac ne forte scelestia imperia mandata executio destitueret, quinquagenas dragmas iussit militibus dari, ut tali sceleris imposita mercede, ferale ministeriū milites nō recusaret: cōpēsaturi executōis horrorē remuneratiōis emolumento. Cedebat propē iam tantæ incommoditatis suppliciis, sed expectabat funesta responsa legationis, quæ retulit de Agme supplicium sumptum ad Herodis querelam: Antipatrum quoq; conuictum paricidii morti adiudicatū, tamē repulso patria, & regno, pater fugæ potestatem tribuere si uellet Cæsar iuberet, sententiam sceleri ferens, consilium pietati relinquens; Soluerat natura paricidii necessitatem. Nam recreatus paulisper permiffa sibi puniendi ut uellet potestate, dum de genere necis tractat, distentus doloribus propere diem mortis puenire desiderauerat. Poposcit itaq; malū, pariterq; gladium, ut eo pomū solitus incidere refectionis aliquid assumeret, & paulisper sese attollens, cubitoq; adnixus leuauit dexteram cupiens sese ferire, sed occurrit Achisabus, & impediuit ictum, luctuq; tota concrepuit domus, ut obisse Herodes foris aestimaretur. Exultauit Antipater ad sonum planctus, & a custodibus adhibitis postulauit, ut uinculis resolveret; sed præpositus ei muneri non solum abnuuit, quod rogabat, sed etiā regi annūtiavit. Exclamans ille insultare adhuc sibi uiuētī, p̄cussores direxit qui Antipatrum interficerēt, cæsumq; sepeliri iussit in Hyrcania, atq; iteꝝ mutauit testamentum, regemq; Archelaum instituit seniore ex fratribus: Antipæ tetrarchiam reliquit. Quinq; itaq; diebus Antipatro superstes defecit: triginta & septem annis, ex quo à Romanis imperitare iussus, est regno potitus: ex quo autē Antigonū sustulit regni æmulum annos trigintaquatuor imperio exegit: utinam tam domestico usu quā publicis latus successibus. Nanq; ita Coris secundæ ei res aspirauerunt, ut priuatus in regnum ascisceret, eoq; per multa usus annoꝝ curricula, quod difficile saluo potestatis usu decederet, relinquens liberis imperii successionem, quam ipse à suis non acceperat. Sed intra domū infelicissimus, quam acerbo suoꝝ sanguine & luctu repleuit, nec tñ executionē inuenit ultimæ crudelitatis, hoc uno Salome obliterante criminū suoꝝ ludibria superiora, q̄ eos quos p̄cuti rex iusserat, omnes dimisit, dicens regē p̄cepti feralis postea pœnituisse: reuocatisq; mandatis superioribus p̄cepisse ut ad sua oēs dimitterent.

Caput . XLVI.

DEin postea facta in amphiteatro militum & reliqui populi congregatione, de obitu regis indicium factum, processit Ptolemæus qui regis amicitia inter fidissimos quosq; usq; in extremū adhæserat, & anulum deferens quem defuncti digito detraxit: collaudat regē, & populū admonet tranquillitatis, aperitq; ei epistolam, qua p̄catus fidelissimos sibi milites hortabat, ut successori suo beneuolentiam exhiberent & gratiam. Et apertis etiam tabulis testamentū recitatur, Philippus Thraconidis regionis & finitimorū locoꝝ hæres nuncupatus, Tetrarches Antipas: rex Archelaus, ita tamen ut ad Cæsarem deferri anulum suum, atq; ei arbitrium & firmamentum omniū dispositionum suarū referuarent. Ac tum demū ratum esse testamentum suum si Cæsar probasset: reliqua secundum priora sua testamenta custodiri præcepit. Continuo acclamatio facta militum Archelao plaudentium, circumuallabat ilico stipatorum ambitu, promittunt beneuolentiam, spondent fidem. Post hæc competenter atque magnifice funus curatum, omni ambitu regalium diuitiarū p̄missio ad pompæ funebriſ celebritatem: lectus erat auro totus & gemmis insignitus, stratum refulgēs murice, corpus adopertum purpurea diploide, quam internectebat fibula lapidibus pretiosis coruscans, diadema adhærebat uertici, supraq; corona aurea, sceptrum in dextera, ut uiuentem putares. Præibat agmen Trachicum, Germaniq; & Galli stipatores regii militarem seruabant ordinem, pari modo succincti armis, ac si in bellum prodirent: sed oratione mœstitia plena, & dolentibus similes prosequabantur. Reliqua manus prosequabatur ornatu solito, & cultu assueto, comitantibus pariter ducibus & centurionibus. Quingēti etiam seruoꝝ & libertorū regiarū domus aspergebant aromata, ut suauis odore tota fragraret uia, lectum filii regis & propinquoꝝ uis maxima circumfundebat. Sepultus est in Herodio (ut ipse mandauit) quod aberat ducentis stadiis ab eo loco in quo finem uitæ inuenit, magno obsequio, per tantum spatii deductus uniuersoꝝ, sed non omnium pari affe-

Cupiuit Herodes sese suo ferire gladio.

Denece Antipatri Herodis filij.

Herodes qui quibus diebus Antipatro superstes defecit.

Ptolemæus Herodis fidelissimus amicus.

Milites Archelao plaudent.

Pompa funebriſ Herodis

Alis quinquaginta. Herodes sepultus in Herodio.

EGESIPPI I
VRBIS H

reges impertarent, l
ib illis ad sua remisso
lis rapaciorē. Super
illie ad seruitutis t
uaderet: miser h
seruitutis uideri,
rehor, si usurpet. L
imperit regnum, il
m Romæ assistere A
curumq; ubi de re
rum in templo Ap
u eēt cognitioni da
licendi ualidius pro
tractenderet, cum ul
regē exercuisset. Qu
piritu præsumpt
circumfulam, stipant
tama, quod Cæsaris
sed etiam pro iur
mū, quod ipse uel à
p̄fessisse satis p̄pri
ntegro ac perpen
die, quis soluto iam
m dictauerit nō que
p̄ponuntialle, qd n
m suoꝝ cōscius fore
impando quæ in peti
beniq; Fabatū illum R
egēt ambitus pecunia
usa: hic uero nō pecu
retiam, despectā, spr
mū dare atq; eripere
m̄ eē cū regnare lo
p̄pē fessis rebus & i

ri affectu: Metus enim officium, non uotum extorserat, dolor intra se saltem liberam habebat sententiam. Hunc finem habuit Herodes,

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITA.
VRBIS HISTORIAE LIBER SECVNDVS.

Caput .I.

EPVLTORUM HERODE LIBERA,
ut in defunctos solent, iudicia populi depromebantur: grauem fuisse illum & intolerabilem, iniusta imperia in ciues exercuisse, tyrannum non regem suorum, paricidam domesticum, expilatorem publicum, nemini quicquam dereliquisse, tributis exhausta omnia, locupletatos alienigenas, ludæos exinanitos, qui templo hostem induxerit, sacrata omnia sacrilegio contaminarit: beatos qui defecissent cum tormentis uiuentibus non deessent: plura malorum ludæam, post depulsam captiuitatem, in paucis annis sub Herodis imperio pertulisse, quam in ipsa captiuitate sub hoste barbaro sustinuerit, cum sibi Babyloniorum

Libera in defunctum Herodem uulgus iudicia,

reges imperitarent, sub illis tolerabiliora exilia, quam sub Herode domesticum domicilium: ab illis ad sua remissos, ab hoc fugatos: immitiorem Dario, Artaxerxe superbiorem, Medis rapacior. Superasse finem malorum, ut si sibi exire liceret exilio, ibi diem clauderet: sed accessisse ad seruitutis miseriam Archelaum spontaneum successorum, quod & Herodes referret, & noua adderet: miserum hoc in regnis esse quod dominus eligeret: miserius quod inuitis, imponeret. Solacium seruitutis uideri, si ipsi sibi dominum eligant: eo quod fiat benignior, si deferat imperium: superbius, si usurpet. Longe itaque Archelaum Herode intolerabiliorem futurum, cum iste assumpserit regnum, ille acceperit. Ea non solum crebro in ludæa conferebantur: uerum etiam in Romam assistente Archelao, perorantibus accusatoribus in os obiecta apud Cæsarem senatumque: ubi de regno Archelai confirmando abrogandoque diu decertatum. Denique cum in templo Apollinis, quod Cæsar condiderat, multisque ornatibus uenustat, locus esset cognitioni datus, Salomes filius Antipatri, illa quæ supra diximus, & multa alia dicendi ualidius prosequeretur: mirari se quod Archelaus quasi petendum à Cæsare regnum prætenderet, cum usurpatione temeraria iam dudum intra ludæam inconsulto Cæsare regem exercuisset. Quid enim sella aurea, allatumque diadema, nisi regni foret insignia? Quo spiritu præsumperit sedere super thronum regium: de sublimi folio salutare plebem circumfusam, stipantibus armis militaribus, more quodam & usu imperatorum promissum diadema, quod Cæsaris iudicio reseruari oportuerat: non solum potestate Romani imperii, sed etiam pro iure testamenti? Herodem enim nec præripere potuisse Cæsari uel senatui, quod ipse uel à senatu accepisset, uel à Cæsare recepisset, & superiore testamento expressisse satis propria indicium uoluntatis, quo Antipam succedere sibi in regnum sensu integro ac perpenso consilio declarauerit, & postremo omnia Cæsaris iudicio reseruasse, quod quis soluto iam corpe anxius summo periculo, nec ullius iam sensus aut consilii capax, dictauerit non quod arbitrabatur, sed quod ingererat. Præceptorem igitur imperii de seipso pronuntiasse, quod non mereret tuo Cæsare iudicio in regnum substitui. Nam si merito suorum conscius foret, petere potius quam usurpare maturauisset. Non petendo autem sed usurpando quæ in petitione consisteret etiam in pecuniariis (negociis, nedum diuitiarum). Denique Fabrum illum Romanæ rei moderatorum & intimum Cæsaris tibi cepi, & à Sylæo ingenti ambitu pecunia, ut impugneret) præiudicare solere, ut posterum litigatores cadat causa: hic uero non pecuniarum quaestum in crimine uocari, sed imperii Romani uiolatum ius, reuerentiam, respectum, spretam præterea, indignum æstimatum Romanæ curiæ senatumque qui soleret regnum dare atque eripere, & cum Cæsare uetustam conferendi imperii seruaret prærogatiuam. Quid factum esse cum regnare legitime cepisset, quod ante regnum insolentissimum necasset plurimos: quia opere fessis rebus & tributorum alleuamentum poposcerant, remedium postulantibus bellum

Aduersus Archelaum multa congeruntur.

Alii codices Antipatrum.

Hæc quæ partheni in clusa uides, in scriptis codicibus non habentur.

Ium irrogatum, interfecta nouem milia Iudæorū in ipsa uenerabili apud suos paschæ celebritate, pro pecudibus homines immolatos, sacrorū qui ad templi festa conuenerant sanguinem fustum, spectaculum miserabile si quis casorū stragem recenseat, Babylonios reuertisse arbitraret, quanto crudelius à ciue commissa, quæ in hoste barbaro plena immanis sauitiæ atq; impietatis æstimarent? Hanc sportulam ciuibus datam, hoc sacrificio Archelaum regni sui primordio cōmendauisse. Debere misereri Cæsarem, senatumq; reliquiæ Iudææ, quæ quondam liberis fulta populis seruitutem optaret, si modo tolerabilem liceret perpeti sub rege iusto, longe illum abesse a iure imperitandi. Siquidem apud Iudæos nulli regnum cōpetere: nisi ei qui esset ex generatione Iudæ, sicut lex diceret. At uero istum Idumæum genere, quem nulla profapiæ regalis origo cōtingeret, irrepisse in honorē indebitū. Siquidē cū Antipater sibi atq; Archelao fuerit auus, præstans diuitiis: cæterisq; artibus potens, & maxime Romanorū amicitia, Cæsariq; seniori bello pbatus: cum posset sibi regnum asciscere, nunq̄ tñ affectauerit, quin etiam defendere aliis maluerit q̄ sibi parare, meritoq; illū habitū ut parentē optimū, qui Iudæam in libertatē uindicauerit uulneribus suis, nec in seruitutē deduxerit Herodē Antonii testimonio, qui paternus sibi hospes fuisset in regnū aspirauisse: ex illo Iudæorū res imminutas, egisse ut hostē, non ut rectorem. Cum igit̄ ipse etiam adulter regni fuerit, quo modo potuisse ab eo legitimū regem creati? non deprecari tñ quo minus sub regno sint, se potius sub Romano agere, cuius sibi gratiam iam inde a Machabæis partam, tantam per usurpationē regni postea degenerauerunt, ut multo inferiores sint his aduersum quos Romanam petierūt societate. Deniq; orare sese, ut eadē conditiōe Iudæa, qua Syria præfidiale iudiciū à uobis adipiscat̄, quo deuotionis nostræ detur experimentū, utrum qui seditiosi ac rebelles uocamur, possimus moderatis iudicibus obtemperare. Aduersus ea Nicolaus pro Archelao respondens, in quietissimam nationē insolentiæ suæ asseruit poenas dedisse, ne hinc potissimum Archelaus inuidia inexcusabilis criminis accerseretur, si per seditionem pacē turbarent, atq; à Romanorū societate animis atq; armis discederent: de testamenti aut̄ prælatiōe quis dubitaret, cū & posterius præferri soleat superioribus, & hoc multo ualidius cæteris uideri debeat, in quo Cæsari confirmandi regalis iudicii seruata sit prærogatiua: quo cumulatā potius q̄ imminuta Romani nominis reuerentia sit, si & à uobis Cæsar non præripiat̄ regibus, qd̄ priuatis licet, ut eorū ualeant testamenta, & quæ potissimū sibi cupiant succedere ultimo scribant stilo, atq; ab illis ite: ea uobis honorificentiæ reseruet̄, ut cōfirmatio iudicii à uobis petat̄, et is succedat, quæ p̄ elegerit, uos pbaueritis. Quando igit̄ magis sapuit Herodes cum tibi Cæsar seruauerit prærogatiuam, an q̄n præterit? Vbi Antipas substituit̄, Cæsar præterit: Vbi Archelaus subrogat̄, Cæsar asciscit̄: sine firmamento nulla res stabilis. Diuino itaq; iudicio ubi iustitia deerat, uel simulationi, uel uoluntati firmamentū defuit. Vbi aut̄ æquitas examini suppetebat: robur quæsitum ut iudiciū confirmaret̄. Considera igit̄ utrum fecerit iniuriam qui te elegit, aut si rescindi debeat, quod te arbitro sancindū reliquit rex omnium dño: cui iure etiam reges cedunt potestate. Qui em̄ sciuit quæ elegerit ad confirmandū, sciuit utiq; quæ eligeret ad imperandū, nec in successore falli potuit, qui non est falsus in confirmatore. Nam qui arbitrum constituit te, cognouit utiq; talem successorē sibi constitutendū, qui tibi quæ constitueres non displiceret. Auditis partibus Cæsar sniam distulit: deinde collato cū senatu consilio, Archelaum genti p̄posuit, ut fungeret rectoris munere, non regni honore. Spopōdit tñ & regnū datum: si se ita gereret, ut pbaretur. Iam em̄ tentamenta dissensionis Israëlitiçi populi nuntiabant. Tetrarchas duos constituit Herodis filios, Philippum & Antipam: qui cum Archelao de regno certauerat, Herodis sorori cui nomen Salome delegatum seruauit: etiam alia ipse adiunxit. Duabus quoq; filiabus Herodis mille talenta quæ sibi relicta erant dispertienda arbitratus: addidit etiam alia sexcenta milia, & ea Pheroræ liberis sociari censuit.

Caput .II.

INterea quidam ex iuuenibus simulās se Alexandrū, & ppter misericordiam ab his, quibus necandī munus ab Herode patre mandatū foret: subrogatis aliis in locū suū cū fratre se Aristobulo dimissum Miletū petiit: & inde Romam, quo difficilius apud

Nicolaus su
prædicta re-
fellit.

Als impro-
bandum.
Archelaus re-
ctoris mune-
re fungit nō
regis honore

quod incognitus cogit
uerat: nō comperto
ludæorum plene nou
habuit. Sed reli
Cypro infi
conuenerent. I
specie similitu
Iudæis
quæ ultra priua
superfluis fun
ppter obse
causa. Vienn
lucit, qui nec à
Alexander obiit p
locum genita: qui
nuptiis. Quo de
mariti filios: patr
deiceret Mariam
Ier in Iudæam redi
gnanti similis à cōpl
res erga te seruati m
nuptias nō refugera
decauit iniuria, ut
tibi curæ ne diuiti
necus matrimoni
p̄t defuncta, fidē h
uoluntatibus.
Iste quoq; Arch
Cui quæret̄, nō
maxima & amp
es qui aruaratro si
absorbeat merita sup
dicium Romam de
somnia sui. Princi
uincia, quo noie R
cus appellauerunt.
abulo: quia Antip
tate suæ gentis L
de defunctus est: re
gnitū coniuge suo
Philippus quoq;
positū nobis est ap
te, sibiq; exitiū accel
que Cæsaris imagne
notus populus cū re
ga. Dū hæc Iudæa g
Herode tetrarchā ap
geret, plurimos sibi a
terni nois gratia amal
us, an quodā psagie
quodam die manu
ratorē. Quo produ
uā, & grauibus mo

us apud incognitos cognoscere. Vbi facile ludæos ad regē nouitatē promptissimos excitauerat: nisi comperto eo Cæsar ad se eum perducere ocyus per Geladum quēdam, qui Alexandrum plene nouerat præcepisset. Geladus ubi iuuenē uidit, similitudine deceptus hæsitauit. Sed reliqua perspicuens indicia nō cōuenire, quæsiuit ubi erat Aristobulus: at ille in Cypro insula degere asseruit, cauentē insidias, eo quod cōiuncti inter se fratres facilius extinguerent. Deinde ad Cæsarē deductus, aperuit ilico impunitate pmissa fretum, se specie similitudinis quod esset Alexander simulasse, ut innumerabilia munera quasi regis filius, à ludæis cōsequeret. Cæsar dolū risit, sed & ipm immunē dimitti iubet, eos qui ultra priuatū modū quasi regis filio detulerant, satis multatos esse pronuntiauit, quod superfluis sumptibus infinita dispendia tolerauissent. Archelaus autē pfectus in ludæam ppter obscenitatē morē & insolentiam accusatus apud Cæsarē, cognita inter partes causa, Viennam relegat, opesque eius thesauris Cæsaris associatæ: hoc merito pretium luit, qui nec à fratris sui germani coniuge suas compresserat cupiditates. Nam ubi Alexander obiit patris imperio neci traditus, Glaphira uxor eius Archelao rege Cappadocum genita: quēadmodū supra memorauimus Libyes regi Tybe secundis est copulata nuptiis. Quo defuncto reuertit ad patrē: illic eam contēplatus Archelaus, quod fratrem mariti filioque patruū, haudquaquam pie refugiendū arbitraret, ita deperire cœpit, ut uxorem deiiceret Mariamnē, & Glaphiram in locū illius substitueret. Non multo post ubi mulier in ludæam rediit, uidit in somnis Alexandrū, & complexi desiderauit. At ille indignanti similis à cōplexu refugus, uisus ē dicere: Hæc ē Glaphira promissi fides? Ita amor erga te seruasti meos? quorum memorē te esse oportuit. Sed esto adolescentula, secundas nuptias nō refugas, etiā ne tertias, etiam ne fratrem mariti appetere debueras. Ita te mea delectauit iniuria, ut in meam domū tertio nupta cōiugi remeare nō erubesceres. Sed mihi curæ ne diutius maneat contumelia mea, contagiūque tua: nec longū latabit fratrum incestus matrimonii. Exurrexit mulier & familiaribus narrauit somniū, atque ipsa biduo post defuncta, fidē fecit, quod huiusmodi cōiugia nec uiuorum legibus impunita sunt, nec mortuorum uoluntatibus.

Caput .III.

Ipsē quoque Archelaus uidit in somnis spicas nouē, plenas & magnas a bobus uorari. Cui quærētī, rēdit interpret: Nouē spicis nouē annos signari, quibus patenti usus sit maxima & amplissima. Nono itaque anno imperii sui mutationē eidē fore, eo quod boves qui arua aratro soleant interuerrere, mutationē signēt laboriosam, quæ deuoret atque absorbeat merita superiora. His itaque cognitis quinto die uenit à Cæsare, qui eum ad iudicium Romam deduceret: In quo condēnatus & actus in exiliū etiam morte impleuit somniū suū. Principatus gētis qui ad Archelaum ptinebat conuersus est in nomē prouinciæ, quo noīe Romani, cū in ius suū uincēdi redigerēt procul positas regiōes, prouincias appellauerunt. Manserūt tamē tetrarchæ ut erant Philippus & Herodes mutato uocabulo: quia Antipas prius nuncupabat: Nam Salome moriēs, loca quæ tenuerat, & potestate suæ gentis Libyæ uxori Cæsaris dereliquerat. Is status erat ludææ, quando Cæsar defunctus est: relinquens Tiberiū priuignum suum, Libyæ uxoris filiū ex superiore genitū coniuge successorē Romani imperii: cuius in honorē Tiberiadē Herodes cōdidit. Philippus quoque Libyam urbē matris suæ uocabulo nūcupandam putauit. Et quia ppositū nobis est aperire causas, quibus populus ludæorum à Romano imperio desciuerit, sibi quoque exitiū accelerauerit, Pilatū prouinciæ p̄sidē in ruinā dedisse res indicat: quoniam quod Cæsaris imagīes Hierosolymitanis ædibus i ferri primus oīm nō dubitauerit. Quo motus populus cū resisteret, atque ille recipiēdas imagīes cēferet, plurimos in mortē cōegit. Dū hæc in ludæa gerunt, Agrippa Aristobuli filius Romā aduenit, cupiēs aduersus Herodē tetrarchā apud Tiberiū iudicio cōtēdere: sed despectus a Tiberio cū Romæ degeret, plurimos sibi asciuit ad amicitia: & maxime Germanici filium Caiū, quē siue paterni noīs gratia amabilem populo, seu regii generis propinquitate proximū imperio ratus, an quodā p̄sagio studiosius excolebat, quā uel ætatis, uel honoris eius rō patiebat, ita ut quodam die manus eleuans deprecaret, ut maturius Tiberio mortuo Caiū uideret imperatorē. Quo prodito per Euthicum libertum suum Agrippa iussu Tiberii in uincula ducit, & grauibus modis excruciat, non ante dimissus quam Tiberius diem clauderet.

Cuius

Archelaus
pp̄ obscenitatē morē
& insolentiā
apud Cæsarem
re accusat.

Sonium Archelai de nouem spicis a bobus uoratis.

Vnde ortū habuit nomē prouinciæ.

Cuius tēpora fœda ludibriis, caprarūq; secessus, ignauia intolerabilis: nullū tñ efficacis uirg operis in necē eius excitauerūt, recētis ut arbitror Romani imperii reuerētia, siue terrore fœuissimæ crudelitatis, quia plerunq; asperitas quo grauior, eo tutior est.

Caput .IIII.

Ludibrium
Paulinæ fœ-
minæ famo-
sum.

EO imperitāte, famosum ludibriū Paulinæ spectatissimi generis fœminæ Romæ percelebratū est. Quæ cū egregiam castitatis famam apud oēs haberet, esset etiā spectatissimi decoris & eminētis gratiæ, tentata Mundi equestris militiæ ducis interpellatiōibus, nec inflexa: uitio nimia: superstitiōis, patuit errori: Mūdus nanq; subornatis Iſidis sacerdotibus, qui uelut Anubis ad eam mandata perferret, q̄ eam ad tēplū inuitaret, delectatū se eius sedulitate & pudicitia: noctē posceret, habere se, qđ eidē secreto uellet cōmittere. Qđ illa accipiēs læta, ad maritū detulit deū suis adesse uotis, ab eo suam posci p̄sentiam, negare se nō posse obediētiam. Itaq; & ex sua, & ex mariti sn̄ia pergit ad templū Iſidis, noctē exigit, remotisq; p̄cul arbitris, quasi sacri cognitionē mysterii perceptura, sese stratis cōposuit suis, æstimans q̄ ad eam deus suus in somnis ueniret, & per uisionē sese eidē demōstraret. Vex ubi aliquid noctis p̄cessit, quo facilius mulier plena somni deciperet, Mūdus assumpto uultu Anubis habituq; aduenit, uestimēta alleuat, in oscula ruit. Expergefactæ mulieri Anubē se eē dicit, uultū Anubis p̄tendit: illa deū credidit, beatam se eē asserit, q̄ eam dignatus sit uisitare dñs deus suus. Amplexū petēti nō negat, refert tñ utrū deus possit homini misceri. Ille p̄mit exēpla, q̄ & Iouē summū deorū Alcmena suscepit: & Leda eiusdem cōcubitu potitata, et plurimæ aliæ quæ ediderint deos partu, de se quoq; ex illa deū esse generandū persuadet, mulierī cōcubitu miscet, redit ad moritū lætior, dicēs q̄ mixta deo sit mulier, & eius p̄missu deū eēt generatura. Fit ingēs in stupro mulieris & mariti gaudiū. Postea occurrit Mūdus, & ait mulieri: Beata Paulina cōcubitu dei, magnus deus Anubis cuius tu accepisti mysteria. Sed disce te sicut diis, ita & hoībus nō negare, quibus dii tribuant qđ tu negaueras, quia nec formas suas dare nobis, nec nomīa dedignant. Ecce ad sacra sua deus Anubis uocauit & Mūdū, ut tibi iūgeret. Quid tibi pfuit duritia tua, nisi ut te. xx. milium quæ obtuleram defraudaret cōpendio? Imitare deos indulgentiores qui nobis sine p̄tuo tribuunt, qđ abs te magno p̄tuo impetrari nequitum est. Quod si te humana offendunt uocabula, Anubē me uocari placuit, & noīs huius gratia effectū iuuit: Hoc perstricta sermone mulier, illudam se intellexit, & dolēs iniuriam pudicitia, confessa est fraudē marito. Ille nihil habēs quod uxori indignaret, cui ipse cubandī in tēplo ptatē permiserat, & cōsciū cōiugalī castimonīæ, principi querelam detulit. Qui motus potētis uiri cōtumelia, atq; atrocis flagitii cōmento, sacerdotes ē tēplo rapit, quæstioni subiicit, confessos necat, simulacrū Iſidis Tiberi demergit, Mundo fugiēdi ptās cōcessa, eo q̄ uī amoris & formæ superatus gratia, leuioribus cōmissorū suorū pretiis multatus æstimaret.

Caput .V.

Quod igit̄ ludibriū imperitante Tiberio acciderit, nō putauī prætereundū, ut ex eo deformitas colligat̄ imperatoris. Sicut em̄ boni principis uita, probitatis quædam præscriptio, & per uniuersos uiuēdi forma est: ita imperatoris colluuiō, lex flagitiorū est. Ab eo missus Pilatus est in Iudæam uir improbus, atq; in exiguo ponēs mendaciū, circūuenit Samaritanos: ut montē cui nomē Gadir peterēt, erat em̄ illis sacratus, eo quod uellet eorū mysteria cognoscere. Et ascendēs, populū p̄uenit equitatu, pedestriq; exercitu strauit, affictorū crimīe, quod à Romanis discere & cōciliabulū sibi quærere præparassent. Quid em̄ nō auderet, qui etiam Christū dñm ad salutē humani generis adueniētem, multis & diuinis operibus pfundētē in homines misericordiæ suæ gratiam, nihilq; aliud docentē, nisi quo primū deo, deinde imperatoribus faceret populos obediētes, cruci suffixerit? Demēs q; qui minister eēt sacri legi furoris, ut interficeret autorē salutis. Ex illo itaq; Iudæorū res perditæ, ex illo exitiū gētī tēploq; maturatū excidiū. Nā si Herodes, q̄ Iohānē neci tradidit, pfidia & crudelitatis suæ p̄tū luit, deiectus regno, atq; exilio datus: q̄to magis p̄cipitibus furiis actū intelligi dat̄ eū, q̄ Christū occiderit? Quæ causa aut̄ fuerit mortis Iohānis breuiter expediā; Philippū & Herodē, qui prius Antipas dictus est, germanos fuisse supra oñdimus.

Vxorē

Deos hoīb⁹
nuptos affe-
rit.

Mūdus Pau-
linæ sub Anu-
bis prætextu
concuuit.

Pilat⁹ uir im-
probus Chri-
stum crucifi-
xit.

Ex Pilato
Iudæorū gē-
ti exitium

Vxorē philippi Herodis. Nō nulli hoc Iohannem in carcerem de-
mouit, qui fratris
philippi. Hinc excita-
tor Herodias, y
Romam perge-
re, quod fugit
Agrippa ex p̄-
conferat Cæsarē n̄
fectus, dum Caii a
Iulio Augusto a
re animi cōsump-
um uideri, atq; a
perato sine imper-
uicis nō reuocabi-
si oīa aduersum iu-
pa: sed dū uellet n̄
p̄rauidebat enim
Nec minorē poter-
um Caio perēpto
tio Agrippam leg-
gratia, pax cōuet-
rex subrogat
Iste quoq; Clau-
no imperio p̄-
fraudibus ual-
tūz principatus e-
to consuluit, princ-
atq; in exitiū eius b-
tugio tenebat: præ-
bant, cui debebat
rita regnarēt. Tali
Iudæis ob grauiā
pit in seditiones g-
carus princeps lat-
tūz præerat, Ron-
mero infractus est,
um pullulauit ge-
tis infidiantes sine:
tūz stipamine per-
entes, cōserto popo-
uē querelam mors p̄-
nus fuisse alieno uult-
uel dissimulatione fac-
& celandā ars. Occidi-
uuentiū q̄ crimina i-
barur: grauiore tam-
culis, in animis tim-
ariis metuetur. (C-
torum cōubernio,

Vxorē philippi Herodiadē, quā Herodes illicito ac nefando sibi sociavit iure matrimo-
nii. Nō tulit hoc Iohannes, & ait illi: Nō tibi licet uxorē habere fratris tui. Tum ille cō-
motus, in carcerem detrufit Iohannē. Nec multo post necavit uirum iustum, & constā-
tem diuinæ legis executorem. Non solum em̄ quasi prædicator euangelii, fraterni cubi-
lis incestum reprehendebat, uerū etiam quasi legis executor, præuicatore legis con-
demnauit, qui fratris uxorem uiuētis eripuerat, præsertim habentē semē de germano
ipsius. Hinc excitata Iudæorū ferē omnium in Herodē odia, & pœna accelerata; Cuius
autem Herodias, uidens Agrippam plurimū præuallisse apud Cæsarem, compulit
eum Romam pergere, quo sibi imperatoris gratiam cōciliaret, obiectans desidiæ contu-
meliam, quod fugitans labores dum moratur domi, indignos sibi patere aſferri. Nam
cum Agrippa ex priuato rex factus sit, quanto magis ipsi iam dudū tetrachæ quo regnū
conferat Cæsare nō dubitaturū. Itaq; mulieris opprobria nequaquā sustinēs, Romam p-
fectus, dum Caii amicitiam petit, ab Agrippa accusatus etiam tetrarchiam amisit, quam
a Iulio Augusto acceperat, & fugitans in Hispaniam unā cū uxore Herodiade mœro-
re animi cōsumptus est. Mortuo quoq; Tiberio Caius successit, qui dominū se & de-
um uideri, atq; appellari uolens, causas dedit Iudæis grauissimæ seditionis, ac nisi pro-
perato fine imperiū clausisset, Iudæorū genti finē fecerat maturiorē. Nō solum em̄ ab il-
licitis nō reuocabat suos, uerū etiam missis in Iudæam, ultima supplicia minitabatur, ni-
si oīa aduersum ius & fas religionis armis patrarēt. Plurimū eius potuit imperio Agrip-
pa: sed dū uellet muro ambire maxio Hierosolymā, ut Romanis fieret inexpugnabilis
(præuidebat enim imminētē ruinam) morte præuentus, opus imperfectū reliquit.
Nec minorē potentiam exercuit impetitante Claudio: ipse quoq; primitiis interfuit,
cum Caio perēpto, ipse à militibus assumptus, in imperiū resistēte sibi senatu, regni ta-
dio Agrippam legatū direxit: quo inter pte pmissa moderatioris imperii fides, diffini-
ta gratia, pax cōuenit: in locum Agrippæ patris Agrippa filius eius à Claudio Cæsare
rex subrogatus est.

Caput .VI.

Ipsē quoq; Claudius exactis tribus & decem annis, cum deficeret Neronē Romæ
no imperio principē dedit: captatus uxoris Agrippinæ peruationibus, quæ tantū
fraudibus ualuit, ut filiū imperatoris Britannicū designatū successorē ipso iure na-
turæ principatus exortē redderet. Cuius artis mox pœnituit eam: quia dum ex se geni-
to consuluit, principi suū negauit, ignara quod elatus imperio: nec matrē agnosceret,
atq; in exitiū eius beneficii mercedē inuerteret: idem tamē Octauia Claudii filiam con-
iugio tenebat: præpostero ordine gener filio prælatus: quia mala reipu. præpondera-
bant, cui debebat paricida sacrilegus, incestus: ut in eo crimina nō ulla bonæ artis me-
rita regnarēt. Tali imperatore seu mortū eius intuitu atq; ignauitæ cōtemptu: siue quia
Iudæis ob grauia sacrilegia, auerso præsidio dei summi ultimū excidiū præparabat: eru-
pit in seditiones graues, latrocinia, dissensiōes eorū insolentia, quos per .XX. annos Elea-
zarus princeps latronū grauissime depopulatus: aliquando tamē captus à Felice qui Iu-
dææ præerat, Romam directus graues pœnas dedit: Nec sic quidem graui cæsorū nu-
mero infractus est populus Iudæam inhabitatiū: sed in ipsis Hierosolymis aliud latro-
num pullulauit genus, qui uocabantur ficarii, nō iam secretis abditis, nec tenebris noctur-
nis insidiantes sine aliquo præsidio commentibus: sed luce diei atq; in medio urbis &
urbæ stipamine percutiebant, quos cū propius accesserant: breues manu gladios ge-
rentes, cōferto populo permixti, ubi adhærētē fixerant, cadebat imprudēs cæco uulnere,
ut querelam mors præueniret funus in promptu, sed percussor latebat, & si quis cōmo-
tus fuisset alieno uulnere, propior suo factus erat cæsorū portio. Ita uel periculi metu,
uel dissimulatione facinoris, sicarius nō deprehendebat. Tanta erat insidiantū uelocitas
& celandi ars. Occiditur sacerdos Ionathas: addebant multi quotidie, grauiorq; metus
uiuentiū q̄ crimina interfectorū. Quasi ad pugnam, sic quotidie unusquisq; progressi-
ebatur: grauiore tamē cōditione, quia hostis præuidetur, sicarius delitescebat, mors in
oculis, in animis timor. Nemo se regressurū credebat, nec amicis fides deferebatur, dū
sicarius metueretur. Quo pleriq; perterriti insonres quidē à flagitio latrocinandi, uel si-
cariarum cōtubernio, & si manu innoxii, consilio tamē infirmiores desertum petiere.

c Sed

De cā mor-
tis Iohannis
BaptistæAgrippa filius
in locū A-
grippæ p-
a Cæsare sub-
rogatur.Claudius de-
ficiēs Nero-
nē Rom. p-
cit imperio.

Sed dum sibi consulunt, terrore fecerunt discessionem: ex quo belli aduersus Romanos suspicio primo, deinde iuidia exarsit, quo metu prouinciæ rector misso equitatu, & pedestri agmine maximâ multitudinis stragem edidit.

Pseudo propheta Aegyptius.

Caput .VII.

AEgyptius quoque pseudopropheta adueniens, & magicis imbutus artibus, dum iactat se prophetico spiritu cœlestia annūtiare oracula, triginta fere milia Iudæorum associavit sibi, eosque ad montē Oliueti congregans, frequenti irruptione penetrabat Hierosolymam: ita ut etiā Romanas incurfaret custodias, quæ ne quid à populo moueretur, Hierosolymis prætendebant. Vbi etiam hæc compressa est insolentia, quasi in ægro corpore alia pars grauius inflābatur. Plurimi em̄ palam discedēdū à Romanis, libertatem seruitio præferendam uociferabantur, progressique in agros quibus alimonia deerat, ui expetebatur.

Caput .VIII.

Postremo in urbe Cæsarea grauis inter Iudæos & gētiles seditio incessit, uendicantibus sibi Iudæis urbis totius quasi ab Herode Iudæo conditæ possessionem, renitentibus gētilibus, quæ conditor quidē Iudæus fuerit, sed Cæsaris eā nomine declarauerit. Denique & templū intra eam struxerit, & statuas apposuerit, eoque uideri gētilibus usibus magis eā mancipatam, harū contentionū seditio in manus uertit: quia neque primi Iudæorum suos seditioni deditos comprimere poterant, & gentiles opprobrio ducebant, si Iudæi sibi cedēdum arbitrarentur, itaque excitauerunt Felicem, ut dum utriusque partis gestit comprimere multitudinem non acquiescentem, præsertim armis quando aliter nequibat, consuleretur. Cui successit Festus, qui latronibus plurimis comprehensis, haud exiguos ultimo exitio dedit. Albinus quoque eadem à Romanis potestate sibi credita, nullum nequitie genus prætermisit, rapinarum improbus prædo, ut qui non dedisset pecuniam, in uincula raperet, * quibus innoxius: qui dedisset etiam reus absolueretur: auaritia gignebat superbiam, ut pauperioribus se tyrannum præberet, mancipium ditioribus: idem tamen & si prætergressus nequitiam superiorū: ita à successore Floro, quasi deses ac lentus in flagitiis, longo sed proximo, interuallo præteritus ac derelictus: ut comparatione deterioris integer æstimaretur. Et qui primo questi fuerit ut afflicti, postea Festum quasi bonum iudicē desiderabant. Hic em̄ singulos exuerat Florus, urbes diripiebat, inquinatissimus in obscenitatibus, in sauitia crudelissimus, armis omnia cōturbans, & prælia de præliis ferens, qui nec obsecratus ignosceret, nec exaturatus parceret, in conspectu Beronices, quæ soror Agrippæ regis ad templum religionis causa uenerat, acerbissima cæde in populum defæuiebat, nec obsecranti deferendū arbitratus, cum in seruientem religioni nudis pedibus astantem cerneret, & orantē fastidio haberet: unde ad Agrippam regē & ipsa scripsit, & populus Iudæorum direxit precatum auxilia libertati. Cui egrediētī ex Aegypto occurrerūt plerique ultra sexaginta stadia Hierosolymitanæ urbis obuiam progredientes, & circumducti per urbē cū fidē querelarū præbaret, insistere cœperūt ut legatos ad Neronē mitterēt. Verū ille dolorē ut ciuiū, & ipse miseratus, tētamēta tū belli aduersum Romanos alta prudentia cernēs moueri, ne & sibi iuidia populoque ultimū gigneret periculū, coacto in unū populo, & loco qui templo proximus & ponte diuisus, Sixtus appellabatur, huiusmodi orationem habuit.

Caput .IX.

Et si in plerisque improuidus consulendi moderandique impatiēs, dolor grauibus aliquos faciat inæstuare queremoniis, tū ubi cōsiliū sumitur, sequestratur affectus doloris: nam si promptos ad ulciscēdas iniurias & ad inferēdū Romano bellū imperio, uniuersos ex hoc populo cōperissimem, ac nō melioris partis & tranquillioris sententiæ, quod pacis est præoptare, & quietis præferre, nec ad uos uenire ausus fore, nec consiliū dare. Supflūū est em̄ suadere quod fieri oporteat, cum audientium assensus in deteriora sit. Sed quia aliis inexpertus bellicorum usus malorum, aliis perfunctoria spes libertatis prædulcis ad expetendum, sed plerumque grauis ad adipiscendum, multis enim dum libertas petitur, seruitus accumulatur, & frequēter totum eripitur, quibus uel nō mē libertatis remanserat, alios quibus præsentia uilitate sui displicēt, rerum nouitas inuitat, ac si turbetur negocia lucrū putatur. Ideo uobiscū cōsiliū cōferēdū putauī, ne aut

pruden

Oratio Agrippæ ad populū suadentis bellū aduersum Romanos moueri non debere.

presertim libertas
uobis saltem admonit
um igitur deferendū
et uobis nemo per
tinet estimare quale
bet inter se uat fructu
pendente, quod ser
sistentiam. Sed
Quia si nolint a
us periclitabitur. S
cipitur audire di
et ex parte aliq
tus decidit, si cōc
taque quibus resp
Quod plerique ue
mant. Quarū pro
quid opus est lib
culare præfides, q
go de pñibus qu
seruitus est. Cōfid
enim ineptius q̄ d
Dum iudicem ref
tis aut etiam iustu
ret, hostē cauere, n
& iste declinari d
iniuria sit. Graue
mo uerecundius e
postea palam latro
entia. Denique imp
muntur: si quiescā
dine augetur. Qu
lorem alieuent: qu
si sunt toleranda:
culati nō em̄ dat
igitur tolerabiliu
lum inferre oibu
studiose electus e
marina, oculosque
q̄ audire facile, qu
Vnius igitur culpa
correctio sit nulla
ni magistratus mu
dit. Nihil igitur obe
uauit intexere perni
nos ultima. Quos si
est. Sed libertatis cu
amitteretis libertatē
cipio non fuit suber
ad seruitū uocaret
ita subtrahere se u
diu dicatur. Vbi et
us: urbem dominu
us nostris: Et certe,

prudentiorē sobrietas præripiatur, insolentiorē audacia, aut qui recte sapere nesciunt, nostro saltem admoniti sermone cognoscant, acquiescendū esse consultioribus. Silentium igitur deferendum censeo, ut & nos quæ cōducere uobis arbitramur aperiamus, & uestrum nemo perturbetur, si aliqua præter suam uoluntatem audiat. Nemo enim poterit æstimare quale sit quod dicē, nisi audierit prius cuius ipse futurus arbiter sit: Probet aut respuat frustra conturbat, ne audiat; licet enim & post consultationem unicuique sentire, quod sentit; Et si discessit, placet etiam monitus seruare inconsulta uoluntatis sententiam. Sed dicit aliquis: Cur frustra audiri uelim si non acquiescant qui audiunt. Quia si nolint acquiescere cum audierint, portio mihi concionis, non omnis populus periclitabitur. Si autē audire nolint, etiam cū pars audiri cōturbar, uniuerso populo eripiatu audiēdi profectus. Itaq; apud eos mihi orietur sermo, qui audire uoluerint, si uel ex parte aliqua mihi silentiū non deferatur; intercipiē enim sermo omnis, & quasi totus decidit, si cōcionalis fragoris & iquieti strepitus examine impedimēto. Duo sunt itaq; quibus respondēdum arbitror; primo quæ in maximo sunt querelarū pondere. Quod pleriq; uociferantur de iniuriis præsidū, & qd pleriq; periisse sibi libertatem gemant. Quarū propositionū separanda mihi cōplexio uidetur. Si enim præfides improbi, quid opus est libertatē attolere? ne uideamini nō eorū merito, sed seruitutis fastidio ac cufare præfides, quasi dominationis ministros. Aut si intolerabilis seruitus; supflua ergo de p̄sidibus querimonia. Nam & si in illis moderatior sit, nihilominus tamen turpis seruitus est. Cōsideremus ergo ne in utroq; eorū nō p̄functoria bellorū materia sit, quid enim ineptius q̄ de iniuriis queri, & bellū subtexere, ac periculis mutare contumelias? Dum iudicem refugias, hostem inducas; cū iudex iniquus plerūq; iuris iterpres sit, hostis autē etiam iustus semp̄ sit appetitor salutis. Tēperari ergo nō exasperari iudicem decet, hostē cauēri, ne alterū acerbes, alterum arcessas; cum & ille dilinimēto mitior fiat, & iste declinari debeat ne possit nocere. Cauēdū igit de iudicibus, ne maior querela q̄ iniuria sit. Grauior quoq; obiectionū inuidia q̄ cōmissorum pretia. Sape etiam qui primo uerecundius deliquerint, accusati insolentiores sunt, & qui occulte ante furati sunt, postea palam latrociniatur. Nihil itaq; tam exasperat feruorē uulneris, q̄ ferendi impatiētia. Deniq; impensius in ipsis agrestibus feris artificissima uincula, si se excitent imprimuntur; si quiescant, relaxantur; grauis quoq; febriū uis tolerando minuitur, inquietudine augetur. Quod si norint sibi consulere agrestia, ut naturæ obliuiscantur, quo dolore alleuent; quanto magis in hominibus frequēs id docuit usus, quod eorū qui læsi sunt toleranda lædentibus fuerit uerecundia, ut sine accusatore correxerint, quod accusati nō emē dasset. Sed esto fuerit intolerabilis Romanorū iudiciū insolentia, quid igitur tolerabilius uniuersos an unum perpeti? Quæ autē iustitia cum unus læserit, bellum inferre oībus? Nunquid omnes Romani iniuriæ autores? Nūquid ipse Cæsar aut studiose electus est improbus qui ad uos mitteretur? Sed neq; speculari possunt transmarina, oculosq; ad orientē & occidentē intendere, ut illic uideant quæ hic gerūtur; neq; audire facile, quod & si sollicitudo exigat, lōginq; negat probationū difficultatē. Vnius igit culpa dissidiū pariet orbis Romani, cū etiam sine querelis uestris propria correctio sit nulla accusationis iuidia, itineris nullo labore. Annuis enim uicibus Romani magistratus mutantur. Quo fit ut nec insolens diu maneat, & moderatior cito succedat. Nihil igit oberit quicūq; cū remediū deferatur, etiam quiescentibus. Causas belli aut intexere perniciosum, quia dura belli aduersum omnes conditio, aduersum Romanos ultima. Quos si fugere uelis cū superare nequeas, orbis terrarū tibi derelinquendus est. Sed libertatis cupiditatē prætenditis? Sera ista deliberatio; prius certandum fuit ne amitteretis libertatē, q̄ ut amissam reposceretis. Durus seruitutis usus, & ideo aut à principio non fuit subeunda, aut suscepta æquanimitè ferenda. Tunc decuit restitisse cum ad seruitiū uocaremini. Illa iustior pugna, qui autē semel se dederit in seruitutē & si postea subtrahere se uelit, nō ille tanq̄ amator libertatis asseritur, sed tanq̄ seruus cōtumax adiu dicatur. Vbi erat ista libertatis defensio, cum Pompeius uestris ingrueret regionibus; urbem dominus intraret, ubi erant arma pro libertate? Cur deposita sunt à patribus nostris? Et certe illi fortiores nobis fuere, uigebant animis, abundabant subsidiis, cu

piebant repugnare: sed exiguam Romani exercitus nō sustinere portionē, uicti sunt: sed reseruari agnouerunt iugū seruitutis, nec tolerarent pœnam captiuitatis. Quid recusatis hæredes, quid debetis iure successionis? Astringunt uos negocia patrū, quomodo obedientiam refugitis, tanto inferiores obedientibus: aut quid uobis reliqui erit, qui in uos Cæsare & omnē uirtutē Romanā mouetis? Quomodo potestis sustinere eos qui de omnibus triumpharunt, atq; ab omnibus sibi militatibus nūc adiuuātur? Et Athenienses quidē pro libertate totius Græciæ incendio patriam tradiderūt, exilio mutates domos, ne sibi Xerxes dominaretur, quem in terris nauigantē, in fluctibus gradientem, cum eum nec maria caperent, nec terra sustineret, q̄ Europæ totius spatia transitus eius itineris includeret, angustioribus terrarū finibus, q̄ exercitus cōmeatu: ita persequuti sunt fugientē, ut uix una naue fugitans, auxiliūq; indigens se subtraheret captiuitati, uerum ipsi illi uiri qui totam fregerūt Asiam, propter exiguā Salaminam & imperitantem fluctibus Xerxē subigentē maria, in eo ipso quod sibi subiectū putabat elemento, gloriōsissime debellatū fugarūt: nunc Romanis seruiunt, & principes totius Græciæ: Italorū imperiis obtēperāt: atq; illæ Athenæ quæ leges aliis dabant, nūc alienis legibus famulant. Lacedæmonii quoq; post Thermopylas & Leonidæ defuncti triumphos, post Agefilatū seruatorem Asiæ, nūc amant dominos suos. Macedonia atq; Africa quæ per suos ualidissimos duces, totius orbis imperiū in sua iura & possessiones transfuderant, translata à se potentiā nō indignatur, tantaq; rebus mutatione cōtentæ, optant ppitios dños quos ad seruitutem petebant. Nec Philippi diuitiis Macedones, nec Alexandri excitatur triumphis, quos duces omnium prudētissimos nō imerito inuictos arbitrabant, quia alter se contra Græciā tenuit, alter fugiens arma Romana usq; ad regna Caspia, & extrema subactæ Persidis, atq; Indorum secreta uictor peruenit, Magni nomen obtinuit quia maximos omnium nō laceffuit. Quē licet imatura mors triumpho Romanorū subtraxerit, seruit tamē & ipse in posteris suis, quibus orientis spolia, nō ad fulcrum dominationis quæsitā, sed ad pretiū seruitutis, ut nobilitas famulantiū ad uictoris opes pueniret. Magna uirtus in Alexandro. Quid tamē mirū. Ille usq; ad Oceanum uictoriā exrendit, Romani ultra Oceanū. Testis est Britannia extra orbem posita, sed Romanorū uirtute in orbem redacta. Quos ætas superior ignorauit, didicit Romanorū uictoria. Seruit & ipsi, qui quid esset seruitus ignorabant, soli sibi nati & semp sibi liberi, quia a superiorū potentia, interfuso Oceano secreti metuere nō poterant, quos nesciebāt. Plus itaq; fuit transisse ad Britanos, q̄ triumphasse de Britannis. Quid em̄ facerēt elementis iam Romanorum imperio subiectis? Docuit illos Oceanus seruitutis patientiam, postq̄ transfretantibus & ipsi Romanorū nauigiis, insuetam sibi seruitutē agnouerant. Nam de Annibale quid retexam, qui tot regionū uictor, Romanis & ipse militauit triumphis, quibus Alpes aperuit, uia strauit, urbes subegit, quæ uictoribus acquirerētur. Et qui frequēter superior, spem tamē uictoriæ uictis nunq̄ interclusit, semel uictus reparare sese nequiuit. Cessit sponte uictoribus quos uictor nō sustinebat, abiectisq; armis uictoricibus, ad Præfiam sese contulit regē: ex duce mercenarius, ex triumphatore fugitiuus. Veniamus ad Galliarum incolas populos natura feroces, & naturalibus muris ferocios, quos nō cœmenta parietum, sed iuga Alpiū ab ortu solis tuentur, ab occasu Oceanus includit, à meridie prærupta Pyrenæi, à septentrione Rheni fluuenta, immanesq; Germani insuperabiles, & inaccessibleis reddidisse se claustrorū beneficiis æstimabant: Romanis tamen supra nubes uiantibus, & ultra columnas Herculis imperiū propagantibus, nihil inuium fuit, tanta felicitate hostis, & qui latebat repertus & qui resistebat uictus est: quoq; improuiso aduētū cōsedisse mōtes Germania credidit Rhenū exaruisse, qui magnitudine corporis & cōtemptu mortis ceteris ualidiores, qui retinaculū añ suū Rhenū putabāt: nūc salutis defensionē. Itaq; iam nō copiis Germanorū replent, sed Romanorū Liburnis, quæ perrantes tot usq; ad mare bicornis amnis, quōdam liberas gentes seruitio premunt, ut quæ sibi añ totius orbis imperiū psumpserāt, nunc seruitutis ppriæ mercedē exoluant. Quid Illuriis erutū uenis terrarū suarū aux̄ pfuit? quibus nō abidauit ad libertatis p̄mitti? Quāto p̄tiosius Romanorū ferrū cui seruit aux̄ Pānoniorū? Dat itaq; Pānonius aurū tributū, & opes suas ad Romanū arariū uolēs trāsferret, ut sit tutior in seruitute, nec incolā suum

Alexander
Magnus.

Annibal.

Colūng Her
culis.

iam auro turbida Pa
peta uidene: miran
reccetur illa, nō p̄cio
sed corū quoq; obfide
beris uos & nobilit
cōdo fiant suis im
robant reges impo
re crebellis, quæ fil
toribus regionib
pro suas melle. N
p̄tita & naturalis
p̄tam urbē loqua
nec q̄ uniuersori
moueat impedir
gis poterat ad re
millia hoīm, pr
Et cum habeat t
militate stipendi
gimentibus defini
tione uicti, sed ul
teribo terribiles, e
teant, tertiā partē
brum, atq; Athic
ferat, quibus fulta
ribus aduersum f
quoq; ceterū urbit
tanq̄ mœnibus si
uirgulis metu ic
ortaq; regna, Bot
pelagus. XL. nauē
sui seruat quietē,
baturus aliquis in
eē subiecti, q̄bus
nauitū uestrarum
elemēta etiā tran
ditur & definitu
ut supra diximu
na uirtus ultra O
terrag; nouā sibi
etiam ipfius prop
mundi exules. Ca
ra, cum ipfis uobi
ille inaccessibleis at
mano totum esse si
numeras profuen
bitabilis esse potest
ma terrarum Gadit
deferant. Habet & i
nunc mutatur cō
sum Romanos p̄ta
Quicunq; enim it
benos dirigitis leg
tui pacem interpell

suam auro turbida Pactoli unda extulit in superbiam, seruit libenter, quibus seruire imperia uidentur; nec miratur Indus gemmam suam, aut Seres lanam suam. Ad usum dominorum exercetur illa, non pretio mercium, sed functionum munia; Persarum supbia audimus imperia, sed eorum quoque obsides uidimus, & cum ipsi imperent plurimis nationibus, tamen offerunt liberos suos & nobilitatem suam. Seruire Romanis gaudent pro fide pacis, simul ut seruiendo discant suis imperare, offerunt uestes, monilia, elefantos quoque Romanis, unum tributum reges imponere. Attexamus Aegyptum abundantem opibus suis, nec indigentem pluvia caelestis, quae sibi ipsa imbres generat, et pluuiarum habundantiam creat. Denique cum sit feruentior omnibus regionibus, sola non querit de siccitate, & quae nulli alii loco suppetit, alit irriguo suas messes. Nauigat in arenis, nauigat per fata ubi pluuia nescitur. Cuius tamen noua gratia & naturalis foecunditas Romanis militat, ut quatuor mensibus dominos alat. Quid ipsam urbem loquar cognomine regis fortissimi, quae septa fluminis muro, nescit obsidio nec quae uniuersorum annuum maximus, diffuso per spatia terrarum alueo, & obsidionis submoueat impedimenta, & in uehendis quae necessaria sunt ad usum rerum misistret? Quae magis poterat ad rebellandum, quam Aegyptus excitari, quae decies septingenta & quinquaginta millia hominum, praeter Alexandriae incolas populos Romanis fascibus numerat ascriptos? Et cum habeat tantam multitudinem, mauult tamen Romani imperii tributis se exercere, quam suis militare stipendiis. Non transfiliam Cyrenenses Lacedaemoniorum, qui quondam cum Carthaginensibus de finibus atque imperio certarunt, finem certaminis mortem offerentes. Qua oblatione uicti, sed ultimi tamen iniuriarum fratribus Philenis uictoriam concessere: nec Syrtes praeteribo terribiles, etiam solo auditu quae omnia ad se trahant, & appropinquatiam uadoso mari haereant, tertiam partem orbis totius ab Atlantico mari & colonis Herculis usque ad mare rubrum, atque Aethiopas definiti regum periti asseruere. Quis tot gentium populos numero recenseat, quibus fulta Carthago Scipionis dextram non tulit, maluitque Romam duabus annis per tibus aduersum se pascere, quam aliorum opibus nixa aduersum Romanos rebellare? Creta quoque ceterum urbibus nobilis, huberrima praefert regna, circumfusa undique mari, ex fluctibus tanquam mœnibus solita hostem repellere, unum consulari uere, & plurimi populi ex fascium uirgulis metu inclinant. Asia potius, Eniochi, Scythae, Nomades, Taurici, Scythae, Maotiacae regna, Bosphoranicae omnes Romano imperio subiiciuntur, & illud ante inauigabile pelagus. XL. naues ad pacem exercent. Nam de Armenia quod dicam, quae non solum limitis sui seruat quietem, uerum etiam portarum intentam custodiam diligenter explorat, ne pacem turbaturus aliquis irrepat. Omnes ergo Romanis seruire gestiunt, uos soli dedignamini his esse subiecti, quibus subiiciuntur uniuersi? Quibus freti armis, quo superbi milite, ubi est stultus nauium uestrarum, qui obsideat freta, percurrat maria Romanorum? In ipsorum enim nomen elementa etiam transferunt, in quos etiam transfuit orbis terrarum, qui Romano imperio clauditur & definitur: denique a plerisque orbis Romanus appellatur. Nam si uerum quaeramus, ut supra diximus, terra ipsa infra Romanorum imperium est, supra quam progressa, Romana uirtus ultra Oceanum alterum sibi orbem quaesuit, & in Britannia sibi remota a confinio terrarum nouam sibi inuenit possessionem. Denique quibus ius non solum ciuitatis Romanae, sed etiam ipsius propere humanae conuersationis negatur, illi diriguntur ut illic habitent quasi mundi exules. Cessit Oceanus finibus suis, nouit Romanus interiora eius petere secreta, cum ipsis uobis erit bellum aduersum quos, nec natura suum ius possidet? Euphrates ille inaccessibleis ante nisi suis incolis, ex utraque iam ripa Romanus est, & sub imperio Romano totum esse significat orientem. Ister in septentrionalibus partibus inter saeuas & in numeras profluens gentes, obsides suscipit, hostes coercet, meridiana plaga quousque habitabilis esse potest, arat Romanis; atque ipsis messem suam colligit in occasu quodam ultima terrarum Gaditana ora, nouos suscipit hospites, qui Romano imperio tributa sua deferant. Habet & ipsa quo dirigat merces suas, ubi ante solum naufragium putabant, ibi nunc mutuatur commercium. Cum igitur Romanorum omnia sint, unde uobis aduersum Romanos praesidia quaeritis? Ex qua uobis inhabitabili parte socios postulabitis? Quicumque enim in orbe terrarum sunt, Romani sunt. An ultra Euphraten ad Adiabenos dirigetis legationem, sed nec ipsis uacat sua relinquere, nec Parthus finitimita sibi pacem interpellari, ne ipse in finitimis reus sit rebellionis, ne illud bellum simile pu-

Aegyptus sibi ipsa imbres generat

Alij domi nos alat.

Cyrenenses.

Syrtes.

Creta.

Asia.

Armenia

σολ

Orbis Romanus appellatur orbis terrarum.

Euphrates inaccessibleis. Ister.

retis ac si aduersum Arabas & Aegyptios uobis gerenda plia sint: Alia Romana arma, aliae opes ex toto quaesita orbe, nec Hierosolymitana uobis bladiat praesidia muroque, ualidiorum Romani mure ruperunt: sed de religionis auxilio praesumitis, cum orbem iam Romanum lesu discipuli repleuerint. Aut siue nutu dei putamus illam crescere religionem, urbemque Romanam supra omnes regiones proferre imperium suum. Haec nostra nos iamdudum religio deseruit, quia nos deseruimus fide, et frequenter interdictiona mandatis caelestibus tepetiuimus. Unde in nos uenit Aegyptius et quemadmodum captiuus facti sumus Assyriorum. Nonne scriptura dixit haec euertura? Nonne scriptum est praesentia omnia templi sacramenta? quae iam saepius praesentata uim suam atque omnem diuinarum mysteriorum gratiam non praesentant. Contaminatum est templum humano sanguine, repleta sunt puluaria cadaueribus, profusa ara Romanorum cruore, pugnatum est sabbato: prauaricatio facta est, dum templum non sua obseruatione, & feriae solennitate, sed crueto defendit praesilio. Et hoc utique iterum fiet. Ergo quomodo possimus tamquam aduersum hostes, & religioni aduersarios diuinum auxilium mereri? cum ipsi prauaricationem inferamus nostrae religioni. Quod igitur remedium, cum et humanae opes non suffragentur, nec diuina non opituletur gratia? Alterum horum aliquos inuitare solet ad bellum, uobis utrumque deest. Quid ergo superest nisi manifestum excidium? quod si non declinat is dum cauere licet, nihil aliud nisi uos ipsi uestram patriam concremabitis, templumque exuretis, coniuges quoque & liberos dabit is neci, quibus autores eritis suae praemissiois. Cum malorum omnium incrementum incosolabile sit, nostrae culpae ascribi debet, quae sustinemus; accedit huc quoque aliarum urbium bella, suorum incolarum excidiis determinantur, uestra rebellio totius erit excidium religionis, quae toto diffusa orbe populos ubique disseminabit, & in omnibus urbibus nostri portio est. Vestro igitur praesilio Iudaei omnes implicabunt: nec erit ulla regio nostri expers cruoris. Aut si tales sunt Romani ut Iudaeos non persequantur, nec bello lacessiti, quam iniustum est bellum his inferri, quorum humanitatem speratis. Bonum est charissimi, bonum est dum adhuc in portu nauis est, prauidere tempestatem futuram, nec imminetibus quenquam sese obiectare periculis, ne cum in altum praecesseris iam naufragium non possis cauere. Et plerumque quidem repentina exurgit procella, & bellum excipit: etiam si non inferat, sed interest, lacessere hostem an excipere, magis parcit non lacessitus, & necessitas excusat insolentiam: ubi uero in praeruptum quisquam sese immergit periculum, onerat etiam opprobrium. Non is hostis est quem fuga possitis uitare. Quocumque ibitis, sequetur periculum: imo ubique hostem reperietis. Omnes enim amici Romanorum sunt, et quicumque propter Romanorum amicitiam est, hostis uniuersorum est. Subeat uos patriae amor: si non pignorum uestrorum, non coniugum uos contemplatio reuocat, reuocet templi contuitus sacratissimi, parcite saltem religioni, parcite saltem sacratissimis sacerdotibus, quibus iam non parcerent Romani, neque ipsi templo, quos percussisse poenitet: quoniam iamdudum uolunt omnes gentes nostram extinguere religionem, cui Pompeius cum extinguere posset, pepercit. Ego nihil praetermissi, omnia monui, quae ad uestram spectant salutem: hoc uobis suadeo, quod mihi eligo: uos considerate quid uobis & mihi utile sit, opto uobis et mihi pacem esse cum populo Romano: si recusatis, ipsi meam uobis eripitis societatem, aut comitis erit gratia, aut sine me periculum. Haec dicens illachrymauit, Beroniceque soror eius. Nam et ipsa institit superioribus, & multum eos Agrippa suis lachrymis inflexerat, ita ut dicerent Iudaei non Romanis rebellamus, sed Floro qui bello digna commisit, bellum inferendum arbitramur. Respondit Agrippa, sed hoc est Romanis bellum inferre: facta uestra Romanorum iniuriam petunt. Non Floro, sed Romanis: non Floro, sed Caesari tributum negat: Non Floro, sed Romanorum miles in castris est, quod appellat Antonia, a quo dirutis diuisisque porticibus templum separastis, ut custodia sequestraret. Restituit statutum superiorum tributum: quod Caesari debet, Caesari soluat, ne Florus hoc referat non se a uobis, sed Caesaris imperium repudiatum. Acquieuerat populus his dictis, ita ut cum Agrippa in templum ascenderent, porticus ut fuerant inciperent aedificare, tributum cogent. Denique breui missis in huiusmodi munis industriis executoribus, congregata sunt talenta .xl. quae deerant tributariae solutioni. Compessus fuerat omnis belli tumultus: sed adiungere his Agrippa uolens ut Floro obtemperaret, donec ei a Caesare successor ueniret, ita plebem exasperauit, ut ne ab eius quidem contumelia temperaret, sed extrusum urbe nonnullis iactis lapidibus, incertum an percussissent. Qua motu iniuria rex, autores eorum comprehensos ad Florum direxit, ipse autem in regnum suum concessit.

Caput

Caput .X.

EO discedēte concitatores belli compositis infidiis, Massada castellum occupauerunt, necatisq; Romanorū custodibus, suos constituere. Eleazarus quoq; principis sacerdotū filius, praeuptae uir audaciae suasisit, ne cuius alienigenae donū uel sacrificiū reciperet: quae tuba belli aduersum Romanos fuit, uniuersosq; in tumultum excitauit. Vidētes itaq; potissimi quicq; quod ea res praesumptae causa foret dissensionis, agebant cū populo non solū Caesari bellū irrogari, sed uiolari etiam instituta religionis, templiq; iminui reuerentiam: argui & cōdemnari patrū traditiones, qui ex muneribus alienigenarū templū ornauerint, cui multo amplius accesserit diuitiarū ex collatiōe gentiū, donisq; diuersarū & innumerabiliū nationū obliterari sancta maiorū, sacros ritus nouari. Quid futurū de his quae ante collata sunt, si simili mō conferrī in posterū dona gentiū prohibeant? Aut si solis Romanis sit interdictum quod omnibus liceat, quod incentiū belli futurū? Postremū impiū, si apud Iudaeos tm̄ nec sacrificare, nec inferre munera alienis permitteret. Considerare eos oportere, quia Caesaris pax solueret, quē hmōi motū offensione, haud dubie factū, ut eriperet Iudaeis omnē usum sacrificiorū: ut nec pro se sacrificarent, qui sacrificiū Caesaris refutauissent, praueuendū mature. Nam talia cōsulta si ad Florū, atq; inde haud dubie ad Caesarem peruenirēt, Iudaeorū genti pestē factura: simul hāc astruere sacerdotū testimoniis desiderantes, interrogabant si unquā a maioribus esset sacrificiis gentiliū renuntiātū: id cū minus liqueret, obstrepebant ad seditionē parati, nec ministri quidē altaris audebant sese tantae discordantiū inserere contentioni: unū remediū superesse uisum est, ut Florus atq; Agrippa rex cū militari manu adessent, ut saltē metu desisterent, qui cōsilio nequaquā uocarent: sed Florus qui augeri uellet seditionē, ne ullus Iudaeis esset ueniae locus, qui nisi inuoluti bello forent, ut gēdi rapinas eius, & grauiora cōmissa facultas om̄is extingueret, passus est crescere belli furorē, nihilq; legatis responsi reddidit. Agrippa uero quē maxime ambiebat Scyli et Antipae Custobariq; propinquoꝝ suorum legationē, in cōmune bonum, ut & Iudaeos Romanis seruaret, & Iudaeis religionē, patriae templū, urbem ciuibus, sibiq; imperii decus, regni tranquillitatē, misit tria milia equitū Dario & Philippo turmarū ducibus, ut auxilio freti, bonarū cōsultores partium promptius adniterent. Hinc fiducia bonis orta, improbis indignatio, bellū adoleuit. Cū hos causa iustior, quae nihil tm̄ armorū confictus iuuaret: illos furor & multitudinis nūerus accēderet, diuisae acies praetiorū: principes sacerdotū & uulgi portio quae pacē optabāt, cū regiis equitibus partē ciuitatis superiorē occupauere: illi alii in inferioribus siti, templū & propinqua loca sacris sibi uendicabāt. Primo lapidibus, & saxis & iactu telorum utriq; bellū lacesunt, decernunt sagittis. Postea ut sese forte obtulit praetiorū necessitas, cōsertae manus, peritia usq; regii praestabant, uolētes arcere accessu belli excitatores, ne templū intaminaret. Cōtra Eleazaro cū suis etiam superiorē urbē, quae uocabat Sion inuadere studiū erat: septē diebus sine intermissione aliqua bellatū est. Octauus solēnitatis dies, quo ligna oēs altaribus solebant imponere, ne qm̄ ignis deficeret, quē oportebat inextinguibile perseuerare, furore addidit, ut oēs a templo ministri excluderent. Audacius solito sicariis sese proripientibus cessere regii, nec in superioribus partibus cōsistere ausi: incēsa aedes Agrippae & Beronices, direptū omne instrumentū regiū, ignis circūferebat: ut etiam chirographa debitorū, quae recōdita in tabulariis erant publicis, exurerent: quo sceneratoribus suis inopes insolētius insurgerent, omni nexu sese absolutos arbitrati: incēdebant urbē manibus suis, exurebant nerui ciuitatis, expugnatū est castrū, cui nomē Antonia, caesi oēs, custodes reperti, incēsum postea. Massada quoq; pripiēs sese Manaimus, Iudae Galilaei filius, acer & peritus sophista, & turbādis rebus exercitatus, armorū inuasit officinas, & iduit armis inermes. Regressusq; in Hierosolymā, stipatoribus tanq; regio more comitantibus, imane quantū insoleuerat, ut supgrediens usum priuatū, nec ab illicitis quidē, quae liberi populi ferre nō possent, temperādū arbitraret: insurgētibus in eū pluribus, qui fultū regali indumēto, tyrannū & dñm incubuisse libertati ciuiū increpitarent, graues poenas dedit, ut afflictus prius cruciatibus imoreret, nec tm̄ dissidiū remotū: nā multo grauior motus insurrexit. Deniq; Metilius cū Romanis militibus orauit, ut sibi disce

Massada castrum.

Ignis inextinguibilis.

Castrū Antonia.

Metilius & Mutilius dicitur solus reseruāt.

dere liceret, dataq; fide & interpositis facis: ubi iuxta pactū arma deposuere, cum sine metu abirēt, ab Eleazaro & sociis factiois multi obrūcant. Nō resistendū aduersus uim, nec p̄candū rati, sed tm̄modo uiolatā fidē & periuriū perfidoꝝ uociferantes. Om̄es itaq; interfecti: Metilius ipse p̄fectus militū rogando & obsecrādo, simul pollicēs usq; ad circumfisionē quoq; se ludæū futurū, solus reseruat.

Ca. XI.

Nusq; ius nusq; religio.

Latrociniiū Iudæoꝝ & Syrorum.

Cæsa sunt Iudæorum quinquaginta fere milia.

Iesus diuino rum arbiter.

Iesus ducit ad Pilatum.

Pilatus relucens nō excusatur.

Citat Iosephi de Iesu crucifixote-
stimonium.
Anit. lib. r8.
ca. 6.

Iosephus su-
is non credit
sermonibus.

ARdebat om̄is ludæa; Syria quoq; puincia om̄is in bellū excitata. Deniq; Cæsarienses quoscūq; habebant ludæos interfecerūt: quo dolore excitati plurimas Syriæ urbes ludæi adorsī debellauerūt: nusq; ius, nusq; religio, nobilior erat q̄ plura diripuerat quasi p̄mia cōgerens fortitudinis. Erat spectaculū miserabile, cū inhumata corpora passim iacerēt in urbibus: pueris cōmixti senes, mulieres quoq; nec p̄ter uerecundiā spectantiū monumētis, quibus pudenda tegerent relictis: om̄ia foeda & plena specie miserabili, quæ cum tetrū horrorem excederēt, grauis ac nefaria crudelitas, grauiora tñ adhuc sibi inuicem minitabant. Erat immane latrociniiū inter ludæos ac Syros, cū spes nulla salutis eēt, nisi ut iuicē se p̄uenirēt. Quæ em̄ ciuitas quæ nō ludæos simul & Syros permixtos haberet? Dies in sanguine, noctes in formidine, transigebant: nec odiis, nec auaritiæ modus ullus. Nam p̄ter sectæ & cultus diuersitatē, quæ in malū publicū eruperat, ut è diuerso se perditos uellēt, auaritiā habēdi & rapiendi cupidoa nimū inuaserat, ut nulli, quē prædæ studio deputassent neci parcendū existimarent. Quid de minore numero cæsoꝝ loquar? Nam præter Antiochenos & Sidonios & Apamenos, difficile quisquā populus inhabitans secū ludæos non persecutus est. Cerassem autē & uolētes egredi, usq; ad fines pprios p̄secuti sunt, ut sine ulla fraude abirēt. Alexandria uero orta inter gentiles & ludæos cōtentione, dum Hebræi uindictam reposcerent, ac raptis facibus cōgregatū in amphitheatro populū gētiliū minitarent exurere, alia curantē Alexandriū, Tiberiū p̄fectū loci in se cōuertere, ac primo quidē cōcordiam publicā reformare pacificis tētabat sermōibus. Vbi uero inuideri ab his quæ sedulo moneret aduertit, nec ullo odio mō tolli posse tātā seditionē iuadēdi eos, militibus ptatem dedit, qui circūfusus adorsī maximā p̄ totā urbē stragē fecere: cum alios resistētes, fugientes alios in domibus suis latitantes necarent, neq; ulla subiaceret, uel paruoloꝝ misericordia, uel reuerētia senū, uel mulieꝝ uerecundiā. Cæsa itaq; ludæoꝝ quinquaginta fere milia, natabant plateæ sanguine: repleta erant om̄ia cadaueribus, crepitabant flammæ sæuo per urbē incendio, quæ ludæoꝝ domibus inuectæ uicina simul depascebant. Infelix tñ Alexander tandē milites abstinere, & receptui canere iubet: uulgi tñ ira semel p̄gressa in potestatem necandi, nequaquam mitigabatur.

Caput .XII.

Lebant em̄ sceleꝝ suoꝝ supplicia, qui postq; dñm Iesum crucifixerant diuino arbitrum, postea etiam discipulos persequabant. Pleriq; tñ ludæoꝝ, gentilium plurimi crediderūt in eū, cū p̄ceptis moralibus opibusq; ultra humanā ptatē p̄fluētibus inuitarent. Quibus ne mors quidē eius uel fidei, uel gratiæ finē imposuit, imō eā etiā cumulauit deuotionē. Intulerūt itaq; paricidales manus, atq; autorē uitæ interficiendū ad Pilatū deduxere, reluctantē cœperūt perurgere iudicē, in quo tñ nō excusabat Pilatus, sed ludæoꝝ amentia coaceruabat, quia nec ille adiudicare debuit, quē reum mīme dephēderat, nec isti sacrilegitū paricidio geminare, ut ab his q̄ ad redimēdos & sanandos eos sese obtulerat, obruncaret, de quo ipsi ludæi quoq; testant, dicēte Iosepho historiarum scriptore, q̄ fuerit illo in tempore uir sapiens, si tñ oportet, inquit, uirum dici: mirabilium patratōre opeꝝ: qui apparuerit discipulis suis post tridū mortis suæ uiuēs iteꝝ, scdm̄ p̄phetarum scripta: qui & hæc & alia innumerabilia de eo plena miraculis p̄phetauerūt: ex quo cœpit congregatio Christianorū, & in om̄e hoīm penetraret genus, nec ulla natio Romani orbis remāserit, quæ cultus eius expers relinqueret. Si nobis nō credūt ludæi, uel suis credāt: hoc dixit Iosephus, quē ipsi maximū putāt: tñ ita in eo ipso qd̄ uertū locutus ē, ita mēte deuius fuit, ut nec sermōibus suis crederet, sed locutus ē p̄pter historiæ suæ fidē, q̄ fallere nefas putabat: nō credidit p̄pter duritiā cordis et p̄fidia intētionē: nō tñ ueritati p̄iudicabat, q̄ nō credidit, sed plus addidit testonio q̄ nec incredul⁹, et iuit⁹ negauit: In quo Ch̄si Iesu claruit potētia æterna, q̄ eū etiā p̄cipes synagoꝝ

legoꝝ quæ ad mortem
bonas. hanc alla mor
eos replimaria cō
occurit ut interficer
que fecerūt, hi
monē Iesu. Bap
Deniq; ad oia qu
m̄ bap̄tismū p̄p̄ter
tas, qd̄ perpeti n
im cōiugē. Nam
nū, cui erat uxor f
memor sollicitare,
mulieris inita ince
pio adhuc Herod
uerūta oppidū c
erēt simul quia c
dem p̄staret, si ab
pinquauit, cognit
cellitū deleuit, p̄
sociauerant. Vnde
dignatio dei sultu
natū cōperimus e
sed dei cōmotione
nis Bap̄tistæ uiri i
mus, quasi uel in l
lotū, aut auaritia
Nanq; a principi
tione legitima tr
nū sunt, princip
cipē sacerdotū, ni
cerdotū. Alterius
uirtupit sacerdo
rio exegit, & cert

F Verūta
Solomō c
erat princ
sustituebat. Pos
nem adepti sunt t
regū potestas,
demigrauit urbe c
tingētos. lx. et m
Cyrus cū dimit
teret, etiam sacer
tus ueteris solennit
quindecim numer
sunt per ordinem si
mus Antiochus qui
cipe, in locū eius su
fuit de ipsa domo.
tomatore & Cleo
te solēnitatis simi
uirtū subrogare

synagoga quæ ad mortem cõprehenderant, deũ fatebant. Et uere quasi deus sine exceptiõne psonarũ, haud ulla mortis formidie locutus, excidiũ quoq; tẽpli futurũ annuntiãuit: sed nõ eos tẽpli iniuria cõmouit, sed quia in flagitiis ab eo & sacrilegiis corripiebant, hinc ira exarsit ut interficeret eũ, quẽ nulla habuissent tẽpora. Nã cũ alii p̄cando meruerint facere, quæ fecerũt, hic in ptate habebat ut omnia quæ fieri uellet imperaret. Occisus erat ante mortem Iesu, Baptista Iohãnes uir sanctus, qui nunq; in seculis salutis ueritatẽ posuerit. Deniq; ad oia quæ plena iustitiã docebat, quibus ad cultũ dei inuitabat Iudæos, etiam baptismũ ppter purificationem animæ & corporis instituerat. Cuius causa necis libertas, qd̄ perpeti nequiuit ab Herode fraterni uiolata cõnubii iura, germanoq; abductam cõiugẽ. Nam cũ idẽ Herodes Romã pergeret, hospitii causa fratris ingressus domũ, cui erat uxor Herodias, Aristobuli filia regis Agrippæ soror, ausus est eã naturã imemor sollicitare, ut relicto fratre sibi nuberet: cũ de urbe Roma reuertisset ex cõsensu mulieris inita incesti pactio est. Cuius indiciũ rei peruenit ad Aretæ regis filiã, in cõiugio adhuc Herodis manentẽ. Ea riuale indignata redeũti marito insinuauit, ut ad Macheruta oppidũ dirigeret, qd̄ erat in cõfinio Petræi regis & Herodis, ille qui nihil suspicaret simul quia oẽm circa eandẽ imminuerat affectũ, quo facilius Herodiadi pactiõis fidem p̄staret, si ablegaret cõiugẽ, ac quieuit eius suggestiõ. At illa ubi patrio regno appropinquauit, cognita patri Aretæ p̄didit, qui per insidias oẽm exercitũ Herodis bello lacessitũ deleuit, p̄ditione facta per eos qui ex Philippi tetrarchæ populo Herodi se se associauerant. Vnde Herodes Cæsari querelã detulit: sed uindictã imperatã à Cæsare indignatio dei sustulit. Nã in ip̄o apparatu belli, Cæsaris mors nũtiata, idq; à Iudæis æstimatũ cõperimus et creditũ (autore Iosepho) aduersum eũ idoneo, qd̄ nõ fraude hoim, sed dei cõmouitione Herodes exercitum amiserit, & iuste quidẽ ppter uindictã Iohannis Baptistæ uiri iusti q̄ dixerat ei: Non licet tibi fratris uxore habere: sed ita hæc cõtextus, quasi uel in suis Iudæi legitima custodierit, apud quos interior summi ius sacerdotii, aut auaritia interceptũ, aut potior insolentia, qui licere quod uellet, ius putabant. Namq; a principio, Aaron summus sacerdos fuit, qui ad filios suos ex uoluntate dei uindictã legitima transmisit sacerdotii p̄rogatiuam, a quibus per ordinẽ successiõis cõstituti sunt, principatũ sacerdotii gerentes. Vnde patrio more cõualuit neminẽ fieri principẽ sacerdotũ, nisi qui esset ex sanguine Aaron: cui primo ius istiusmodi delatũ est sacerdotii. Alterius autẽ generis uiro nec regi quidẽ liceret succedere. Deniq; Ozias, quia usurpauit sacerdotii munus, peresus lepra temploq; eiectus, reliquam ætatẽ sine imperio exegit, & certe rex optimus fuit, sed usurpare ei nõ licuit officium religionis.

Caput XIII.

Fuerunt itaq; ex quo egressi sunt ex Aegypto patres, usq; ad ædificationẽ tẽpli, qd̄ Solomõ cõdidit, principes sacerdotũ, xiii. qui fuit anni duceti. xii. qm̄ primo q̄ erat princeps sacerdotũ usq; ad mortem perseuerabat, nec quisq; in locũ uiuentiũ substituebat. Postea etiam ea uiuentibus subrogabant. Ergo isti tredecim per successionem adepti sunt sacerdotiũ, quibus tẽporibus & aristocratia fuit, & monarchia, iudicium & regũ potestas. Rursus a Solomõne usq; ad tẽpora captiuitatis, qm̄ in Syriam populus demigravit urbe capta tẽploq; exusto, fuerunt sacerdotũ principes. xviii. per annos quadringetos. lx. et menses. vi. & dies. x. lxx. aut annis post in captiuitate fuit populus. Postea Cyrus cũ dimitteret populũ patrũ de regiõne Assyriõis, & tẽpli ædificandi potestatem daret, etiam sacerdotũ principẽ Iosedech qui simul abductus erat redire permisit, ut ritus ueteris solennitatis per assueti sacerdotis sciam reformaret. Ipse igit & posterius eius quindecim numero uiri, a reditu populi usq; ad Antiochum Eupatorẽ, officio functi sunt per ordinẽ successiõis, & principatũ sacerdotii representarunt annis. cccc. xiiii. Primus Antiochus quẽ supra memorauimus et dux eius Lysias occiso Onia sacerdotũ principẽ, in locũ eius substituerunt Alchimũ in sacerdotiũ. Qui licet fuerit de Aarõ gñe, nõ tñ fuit de ipsa domo. Vnde Ananias frater Oniæ p̄gens in Aegyptũ, petiit a Ptolemæo phylometore & Cleopatra cõiuge Phylometoris, qui ritus obseruariõis ab Hierosolymitanæ solennitatis similitudine, in Alexandrinæ urbis cultibus inseruerat, ut illic princeps sacerdotũ subrogaret, eo quod Alchimus legitimã nõ haberet sacerdotii successionem,

De Iohanne Baptista occiso, cuius causa necis libertas erat

Herodias

Aaron summus sacerdos

Ozias peresus lepra quia sacerdotii munus sibi usurpauit

atq;

atq; idem tñ exacto triennio defunctus, nec successorem habere meruit qui abrogauerat legitimæ successiōis solennitatē: fuit itaq; septem annis ciuitas sine principe sacerdotii. Vsq; ad hoc tps regressio patrum de terris Assyriæ: democratiam tenuit, eo q; per regum iniquitates in captiuitatē se esse deductum, Iudæorū populus recognosceret: Asamonæi postea nacti ptatem populo p̄sidenti, Ionatham sacerdotum principem constituere, q; per septē annos functus suscepto munere, p̄ insidias Triphonis finē uitæ inuenit, i cuius locū Simō frater germanus tanq; iure hæreditario, p̄ electionē tñ successit, quē generi insidiis inter epulas extinctū accepimus, à quo ad filiū eius Hyrcanū, quē fuga periculo exemerat p̄rogatiua sacerdotii demigravit. Hyrcano aut Aristobulus q; etiā regnū memorato adiūxit muneri, ut utriusq; eēt particeps, & Aristobulo Alexander substitutus est: Penes Alexandrū & regnū & sacerdotiū usq; ad dies uitæ eius mansit: sup̄ mū per septē scilicet et. xx. annos, sed plerūq; dubio statu. Nā & anceps inter ip̄m & Demetriū uictoria fuit, & odiū immane à ciuibus. Idē moriēs Alexander q; periculosam filiis suis cerneret odioꝝ suorū hæreditatē, Alexandrā cōiugē suam exercitā usu ip̄erit, & cōmuniū assuetudine cōsilioꝝ, gratiorē tñ populo, q; & aduersum uiri sæuitiā periclitātibus frequēter p̄sidio fuerit, & cōiugi tēperamēto, regali præesse uoluit gubernaculo: arbitram simul statuēs, cuiā potissimū filioꝝ summū sacerdotiū cōmitteret. Illa Hyrcanū patri substituit in sacerdotiū, uel p̄pter maioris ætatis p̄rogatiuā, uel q; leniore q; frater ingenio, nullas super regni negociis matri uideret molestias excitaturus. Aristobulo nihil publicoꝝ cōmisit officioꝝ: Sed ille etiam uiuēte matre, ægritudis tñ eius occasiōe in remotis & munitioribus locis regē agebat: quo offensa mater & Hyrcani querelis anxia uim morbi aluit, nec ultra nouē annos p̄gressa imperiū oīm hæredē Hyrcanū reliq;: nō quo seruaturū p̄sumeret, sed ne indignū iuaret, aut usurpatoris insolētiā iudicio p̄superiore accenderet: ueꝝ Alexandræ mors etiā Hyrcano sacerdotiū regnūq; ademit. Nā bello uictus ad munitiora sese cōtulit, retētisq; cōiuge & filiis Aristobuli, quos in castro inuenerat, amplexatus est mutare cōditionē, ut ad Aristobulū ptās oīs transfret, & sacerdotiū, ip̄e priuatus in domū Aristobuli cōcederet. Nec tñ diu cōtentus fuit aulā regiam priuatis mutasse ædibus. Nam excitatus ab Antipatro, primo in Arabiā cōtendit, uelut cōtestatus pacti iniquitatē. Deinde ubi infirmū sibi aduersum Romanos, quos in sui societate per Scaurū Aristobulus illexerat, Arabi regis auxiliū aduertit, Pōpeio uenienti querimoniā detulit, qui eludentē Aristobulū, anno iā tertio imperitatē bello proulit, autoritate cepit, atq; añ uictoriā custodiæ dedit, superatoq; eius populo, & capta urbe captiuū ip̄m cū filiis Romā dirigi p̄cipiēs, Hyrcano sacerdotii dignitatē refudit, atq; eum p̄fidē ciuibus absq; diademate tñ, regniq; insulis statuit. Largus quidē honoris, sed cōsultor q̄etis, ne fraternæ insolētiæ spū pax turbaret: Ita Aristobulus captus licet, Hyrcanum tamen regno exiit, qui quatuor &. xx. annos postea maiore usu q; noīe in ptate exegit: nec tñ is finis uitæ Hyrcano, qui ptatis fuit. Nā reliquū tps dedecori cessit, ut supra memorauimus: Si quidē superatus p̄lio Parthis Euphratē transgrediētibus, captus, & Antigono Aristobuli filio in ptatē datus, trūcatisq; auribus: nec sic quidē ætūnā miserabilis impleuit acerbitatē. Nā post illā in Parthiā quoq; abductus exul, debilis, senex ludibriū de se barbaris p̄buit, & cognito postea q; Herodes imperitaret, cuius cōiugio Mariāne neptis sua potiebat, in Iudæā reuertit: Vbi primo summa honoris specie susceptus, quo insidiarū uelamē obtēderet, haud multo post afficō crimine q; ptatē uellet repetere, interēptus est. Nactus igiŕ Herodes regnū, qd à Romanis p̄ oppugnata, uel pditæ p̄iæ mercede acceperat, in locū Antigoni qui triēnio & tribus mēsis tenuerat imperiū, substituit successores in sacerdotiū, nō Asamonæi gñis, quos clariores fuisse p̄ sapia accepimus, sed ignobiles quosq; quos aut libido aut casus dedisset: tñ fatigatis Alexandræ p̄cibus socrus, uel insimulatiōibus territus, Ionathā coniugis suæ frēm septēdecēq; annos agentē sacerdotē creauit, quē mox ip̄e exitio dedit, suspectum imperiū, q; circa eū ingentē populi totius gratiā indies uideret adolescere. Posthabito itaq; Ananelo quē iam ex ignobilibus añ Ionathā in sacerdotiū surrogauerat, reliquos p̄ ordinē hmōi elegit, de quibus nihil suspectū haberet. Nam qd in affine p̄peti nō potuerat, quē admodū nō caueret in alienis similia: In hmōi ordinatiōibus Archelaus secutus paternæ speciem cō

ita confectis, an
ut apud eos minus
minus insolentior sit i
Agri a regno He
atque prouincii
sacerdoti pri
dignitatis sola
principibus no
filiis eius, qui i
are. Itaq; cum au
regionis, cōsulfa
quam in uacua
in seiplos man
ices, ut improbi
m, sed Floro su
ros & Roman
N
Ang. C
dam in
uir arma
tæ, & pacis tuend
gressus, urbe cui n
ora montū conf
natus quoq; pul
tum foret. Jopper
mpētibus qui e
patis ferme amp
epopulatus, diri
bus cunctis obui
quit. Feruebat in h
cellerant. Qui cor
pauerunt, ut duo
uere, neq; pediter
cū uenti necant. C
rūt latere. Et omi
cū omni manu A
uolūte. Sed prius
igni dereliquerūt
solymis quinq; gin
mauit Iudæos: Qu
uere initiabant) tar
res subuenissent pe
sed oēs grauior pe
uitus Monobazi &
ne aggressi repulere
Simon quoq; a
S
Celtus in reg
bus sui, ingre
nō sine multa clade
tam q; diceret pop
uillum, si mō in rel
crederet, ut p̄lio
uorum alterum p

ciem consuetudinis, angustioris animi tenuit sententiam; more quodam insito mortalibus ut apud eos minus suspecta sit ignauia hebetior, quae gratia bonorum, cum infirmus animus insolentior sit in rebus secundis, prudentior autem nouerit uicem referre de beneficiis. Igitur a regno Herodis usque ad Romanum imperium, quod Archelao deiecto, Iudaeam reliquis prouinciis associauerat, atque inde usque ad templi excidium & triumphum Titi fuerunt sacerdotum principes uiginti & octo, per annos centum & lxx. Sanè apud plerisque eorum dignitatis sola functio, penes paucos etiam ius potestatis fuit. Liquet igitur in sacerdotum principibus non perseverasse legitimi generis successionem; quia non omnes ex Aaron neque filiis eius, qui in eius subrogati locum, formam praescriptae successionis ceteris dereliquere. Itaque cum avaritia aut perfidia suorum corrupta essent maiorum instituta, uiolata iura religionis, conuulsa aequitatis praesidia; non immerito eos diuina deseruit opitulatio, eosque tanquam in uacuum populum omni iniuriarum genere processum, ut seditioibus domesticis in seipsum manus uerterent; atrociniis grauib; afflictae, terribilissimos sortirentur iudices, ut improbis nequiores succederent; denique Albinus deterrimus habebat superiorum, sed Floro successore is inter bonos relatus, qui facem belli extulit, praesidium inter Iudaeos & Romanos accedit, quae causa supremo templi & urbis excidio fuit. Ca. XIII.

Namque Cestius ubi ardere Iudaeos conperit belli furore, qui summam militum regendam in partibus Syriae a Romanis susceperat. xii. anno imperii Neronis mouit arma, ut militum Romanorum quibus erat custodia commissa coercendae insolentiae, & pacis tuendae necem ulcisceret. Congregatisque etiam sociorum auxiliis, Iudaeam ingressus, urbem cui nomen Zabulon, dilapsis metu incolis, plenam diuitiarum, quas ad superiora montium confugiens dominus secum auferre nequuerant, diripi ab exercitu passus. Admiratus quoque publicorum operum pulchritudinem, incendi iussit; & quasi hoc praesidium ad uindictam foret, Ioppen praemisso exercitu, ne quae fuga sese exitio subduceret, terra marisque irrumpentibus qui destinati fuerant, occupauit; necatisque octo milibus uiorum & quadringentis ferme amplius, ubi praeda rapinae cessit, exusta ciuitas est: uicina quoque Caesareae depopulata, diripuit inuenta, uicos incendit. Cuius fregit impetum Sephoris egredientibus cunctis obuiam Cestio, ciuium fauore & gratia delinitus, immunem cladis urbem reliquit. Feruebat in his locis congregatio latronum, sed adueniente exercitu, in montes concesserant. Qui conferentem signa Gallum praepositum duodecimi ordinis adorsum fortiter exigitauerunt, ut ducentos ferme Romanorum occiderent. Verum ubi superiora locorum occupauere, neque peditem cominus potuerunt latrones pati, & fugientes ab equitibus facile circumuenti necant. Caei itaque supra duo milia, pauci fugati, qui in arduis montium potuerunt latere. Et omnia a latrocinio regione purgata, Gallus in Caesaream reuertitur: Cestius cum omni manu Antipatridem perrexit, quibus non mediocrem Iudaei coaceruauerunt multitudinem. Sed priusquam confereret manus, per diuersa dilapsi, regionem & uicos direptioni & igni dereliquerunt. Lidda quoque uacua incolarum reperta, & incensa Gabaon quae ab Hierosolymis quinque ginta stadiis aberat, ubi Romanum exercitum accepit in conspectu posita, armauit Iudaeos: Qui posthabita sabbati celebritate (quod ueteri cultu & solenni obseruatione initiabant) tanto impetu in Romanos perfluere, ut omnem exercitum auerterent, nisi equites subuenissent peditibus laborantibus. Caei Romanorum quingenti & quindecim uiri, sed omnes grauius periclitati; de Iudaeis autem duo & uiginti bello amissi. Quo loco emicuit uirtus Monobazi & Cedei, qui cognito quod a Iudaeis in Romanas acies insurgerent, a fronte aggressi repulere plerisque, & coegerunt in urbem redire.

Caput XV.

Simon quoque ascendens Romanos propinqua urbis impedimentis exiit. Unde & Cestius in regione sese triduo tenuit. Qua mora circumfusi hostes & in superioribus siti, ingressus speculabatur uniuersos, ne quis impune irrumpere. Quod considerans non sine multa clade utriusque partis tetari nequire, misit suos rex Agrippa Lorcyum & Phocbam quae diceretur populo, ueniabile, quicquid ab eis esset aduersum Romanos flagitii commissum, si modo in reliquum positis armis sibi consulerent: aestimans quod uel uniuersis suadendum crederet, ut prolio renuntiarerent, uel partem ceteris auellendam. At contra seditiosi metu ne eorum alterum procederet, legatos adorsum Phocbam interfecere, Lorcius autem excepto uul-

Apud mortales minus suspecta est ignauia hebetiorum quam gratia bonorum.

Florus.

Cestius in Syria rexit.

Zabulon

Lidda Gabaon.

Lorcyus uulneratur.

pro uul-

pto uulnere potuit. Videns Cestius huiusmodi in urbe contentiones, quibus alii in legatos insurgerent, alii Romanos urbe suscipiendos suaderent, irrumpere conatus, usque Hierosolymam resistentes repulit: & ipse ad tertium stadium memoratae urbis cum exercitu appropinquauit, atque illic exegit triduum. Quarto die impetu facto, ingressus Bethesdam ilico incendit, & Cenopolim. Qui conscendens ad superiora urbis refugientibus in interiora seditionis, si irrumpendum in urbem putasset, haud dubie omne bellum eēt solutum. Denique plerisque Ananus Ionathae filius collocauerat, ut inuitalent Romanos uocibus suis, quasi portas referaturi. Sed dum Cestius uel reuocata Prisco, uel plerisque centurionibus qui corrupti a Floro bellum adulescere cupiebant, uel parte credit Ananus cum suis muro deiicere. Quibus ad sua refugientibus, locum eorum seditionis occupauere, Romanique quinq; diebus tentantes diuersos aditus, cum impossibile sibi cernerent irruptionem, electis ualidioribus quibusque, & sagittariis, a septentrionali latere templum petebant, ludaei quoque non feriantes praesertim fortiter, & repulsis crebro hostibus elatiores. Ad postremum tamen multitudine sagittarum uulnerati alii, alii percussi & territi, cessere: Romanis magis suffodere, & portam incendere templi adorsis. Magna seditionis formido incesserat, & quaedam mentium consternatio: denique plurimi quasi continuo periturae urbis excidium se subtrahebant fuga, nec consistere ausi, dederant populo confidentiam, ut discedentibus eis quoque circumallatus fuerat multitudine, tanquam iam liber, & quadam exutus improborum obsidione, circa portas sese infunderet, quibus apertis Cestium reciperet, quasi non oppugnatum urbem, sed defensum uenisset: sed ipsum quoque Cestium subito quidam inuasit stupor, ut nec desperationem improborum, nec studium plebis intueret. Qui si paulisper coeptis incubisset, bellum depulerat, urbem ceperat. Sed aduersa (quantum intelligi datur) Iudaeis uoluntas dei, imminente belli exitum conperendinauit: donec complures, ac pene uniuersos Iudaeae gentis ruina inuolueret. Expectabat (ut reor) ut omne nefas scelerum enormitasque cresceret, & impietatis incremento supremorum adaequaret mensuram flagitiorum. Quid fuit illud quod cum perurgere debuerat Cestius, subito exercitum reuocauit, soluitque obsidionem? Quia repentina contra expectatum commutatione rerum, fracti animi bonorum, & erecti latronum sumpserunt fiduciam, atque a fuga ad insequendum regressi, inuadunt posteriora agminis, multosque illic confuse ruentes equitum & peditum obrutauere: Et iam inclinauerat dies: unde metuens Cestius noctis propinquitatem, & tenebrarum caliginem quibus amplius fiderent gnari locorum, quo incertos regionis undique urgerent, uallum ante urbem constituit, sequenti die cum hostem relinqueret in sese armauit, ut discessionis eius causam metu arbitrarentur. Circumfusi itaque latrones a lateribus, a tergo, postremos cedere, incedentem iaculis exercitum infestare, in confertos missa telorum uis haud facile frustrari. Si quis referre audebat, patere uulneri: si quis conuertere sese ad infestantem a suis relinquit, ab hoste claudii. Munitior enim semper est qui sequitur quam qui praecedit: quia hic pectus tegit, ille hosti terga sua detegit. Vehementer igitur Romani urgebant tanquam obsessi, qui obsessum uenerant: nec iam sustinere aut perpeti poterant, armorum pondere ipsi graues, hostibus uelocioribus, quos neque consequi facile erat, & metus summus ne acies interrumpere: iniqua ergo certaminis conditione nocere hosti nequibant, cum ipsi grauer afficerent: haerebat Cestius consilii incertus, cum per totum iter suos ceteri uideret: Etiam plerisque afflictis militiae primoribus, substitit biduo quasi fessos reparaturus. Sed cum magis ac magis augeti numerum hostium cerneret, & omnia in circuitu referta aduersariis, sibique officere quod moraretur, eo quod plures congregarentur. iii. die compeditum quaerens transitus faciliorem, impedimenta agminis amoueri praecipit, caesa iumenta, pleraque uehicula comminuta, aliaque hominum quae oneri magis quam usui in periculis erant, consumpta, aut praecipitata, ut obsidionum instrumenta, aut genera telorum quibus rebus amplius coterrebant, ne aduersum se hostem suis subsidiis armarerent. Quod ubi animaduertente Iudaei, fugam potius a Romanis quam bellum parari, occupauere itineris angustiora, diffusioribus locis minus instare, prohibere a fronte, a lateribus coarctare, urgere a tergo, cogere in praecipitium, in quod undique conclusi, aut lapsi deiiciebantur: plerisque obtexere caelum iaculis, operire agmen sagittis, nunquam remisso officio sed sola aduersariorum pernicio: iam nec ipsi pedites subsistere poterant. Equitibus uero maius periculum, qui per praecipua saxorum ac lubrica labentibus equis deuoluebant, nec ordinem seruare poterant angustio

Munitior qui sequitur quam qui praecedit.

impulso impediti
de defensionis negat
bellis, intabant hae
cibus delectent copi
mani in proximo le
cabant locorum exit
peruenit. Qua
mentis infunderat,
maximo officia p
paratus, aliquibus
lere solent: sicut
custo diuina strep
hac fraude edu
bus dubiis fide
quidem nox di
omnis locus, in
primu, quoque si
ginta uiris, exen
perantius iter ut
tos, quae fugien
tur: passim iaceb
instrumenta in e
re: reuertentes c
enim usque ad urb
Romanu, & con
rum, cum trium
rat, ut paucis suc
res extinguere ni

Ed non on
Snam Cest
pere gestin
Saulus frater cum
cortulere, petent
pit, nec postulare
maxima: necessit
cui ueniret: qu
tate Cestium exc
mullisse. Hac eni
milia circa se sperar
ita autem plerique p
sue societatis cont
lo congregatos, qu
sue procurauerant,
sue exitio soli pater
sue illiusmodi tract

Angustio ita
facile fuit, p
exemplu
reor. Nam cum
habitantes Iudaeo
m more ingeni

angusto impediti tramite: Ex altera parte rupes, ex altera parte præcipitia & fugæ locû, & defensionis negabant. Iudæi contra spe uictoriæ amplius accendebant, imminebant fessis, instabant hærentibus, insultabant desperantibus, & propè omnes Romani exercitus delessent copias, nisi nox subuenisset: cuius tenebris bellum impeditû, quam Romani in proximo loco (cui Bethoron nomen) egerit, ita ut Iudæi circûfusi undiq; specularent locor; exitus, ne Romani dilaberent. Cestius aperto itinere diffidens, dolo fugam tentauit. Quadraginta itaq; elegit uiros, quibus euadendi desperatio contemptum mortis infuderat, eos constituit in munitionibus præcepto, ut tota nocte cum strepitu maximo officia prætendentiû uallo circûsonarent, ne Iudæis proficiscētis exercitus apparatus, aliquibus solitis indiciis manifestaret: quibus sese ipsi quicunq; turbant, prodere solent: silentio aut egredereut uniuersi, nihil suspectantibus Iudæis: qui solennes custodiæ strepitus audirent, ex quibus omnes in loco manere Romanos arbitrarent: hac fraude eduxit exercitû Cestius, & iam confecerat stadia triginta, usus paucoꝝ in rebus dubiis fide, qui perituri gratis præstare sociis pericula sua, q̄ perdere malebant. Et quidem nox dolum texerat, sed dies prodidit. Nam ubi luce diffusa res apertæ sunt, & omnis locus, in quo habitauerant Romani uacuis apparuit, impetu facto Iudæi in eos primû, quor; simulatis officiis decepti fuerant, irruunt, leuiq; negotio deletis quadraginta uiris, exercitum sequunt, qui & nocte plurimû spatii confecerant, & per diem præperantius iter urgebant, ne noctis iam periculis inuoluerent. Plena erat uia impedimentor; quæ fugientes Romani derelinquebant; ne iniusto quisquam sub falce remoraretur: passim iacebāt uasa utensilia, uel etiam bello necessaria, arcubalistæ, arietes, cæteraq; instrumenta in excisionē urbis adducta, quæ sequentes Iudæi præteribāt, ne essent moræ: reuertentes colligebant, ut his aduersum eos uterent, quor; socii dimississent. Secuti enim usq; ad urbem Antipatridem, postea q̄ prætergressum oēm offendere exercitum Romanû, & comprehendendi spes lapsa, retorquent uestigiû: captantesq; spolia cæsarum, cum triumpho & hymnis Hierosolymam regrediunt. Quibus tantû letitiæ cesserat, ut paucis suor; amissis, quinq; milia peditû de exercitu Romano, & trecenti equites extinguerent. Qd̄ gestum est duodecimo anno imperii Neronis, ut supra memora-

Caput XVI.

Cuius.

Sed non omniû Iudæorum illa exultatio erat. Nam fuere qui se post illam nō pugnam Cestii sed ærumnam, quasi de supremo periculo nauigii mergentis eripere gestirent, atq; enatare de ciuitatis naufragio, ac præ cæteris Custobarus & Saulus frater cum Philippo principe militiae regis Agrippæ, hi fugientes ad Cestium sese cõtulere, petentes ut ad Neronem in Achaïam dirigerent. Quod Cestius uolens accepit, nec postulata abnuït, ut per ipsos Cæsar edoceret, causam belli Florû fuisse, sibi uim maximæ necessitatis bello incubuisse, ut inopinata conspirantiû multitudine exercitus circûueniret: quem magis consilio ducis ereptum periculo, q̄ implicatû linqueret. Tentasse Cestium excitata in Florum odia sedare, sed nequiuisse. Itaq; incidisse bellum, non intulisse. Hæc enim mandata erant ut cōmotione omni Cæsar in Florum excitata, minui circa se speraret Cæsar in offensionē, quam malæ gestæ rei consciētia pertimescebat.

Ita aut pleriq; perterriti sunt Romani clade exercitus, ut Damasceni metuēs suspectæ societatis contagia, propter habitationis consortiû, interficerent Iudæos in gymnasio congregatos, qui secum urbem incolebant, quod illi uel suspicione, uel dolo iam dudû procurauerant, ut à gētilibus cœtibus segregarent, ne quid per noctem nouaret, uel exitio soli paterent. Summo sanè mysterio silentii, ut ne ad uxores quidē suas conatus istiusmodi tractus mearet. Qm̄ ipsæ quoq; ex parte maxima Iudæor; cultibus admittuntur.

Caput XVII.

(sciebantur.

Angusto itaq; in loco omnes adorsi, peremerunt Iudæor; decem milia. Quod facile fuit, ut præuenti ab armatis inermes perirent. Et quidē eius immanitatis exemplû recens, Scythopolis etiam in maius pcesserat, quo incitatos Damascenos reor. Nam cum Iudæi finitima quæq; popularent, uenerunt Scythopolim, atq; illic inhabitantes Iudæos tentare adorsi, aduersarios experti sunt, quos sibi fidos arbitrabantur: qm̄ more ingenii humani pponderat apud eos salutis cura necessitudini: in secūdis

f igitur

igitur constituentes tribule collegium, praeferunt inhabitatiū societate, tribulibus cladem minatur. Quod suspectū gentilibus, quia promptioribus studiis odiorum in suos executio praeterebatur: ne simulationis specie dolus adornaretur, atque urbem incautionibus accolis noctu adorirent, prostratisque omnibus gentibus apud Iudaeos sibi gratiam reconciliarent; ac per hoc si uellent fidem suam circa gentiles probare, cum omni generatione sua urbe excederent, uicinique peterent nemus. Quo facto per biduum quieuerunt Scythopolitae, ut portio Iudaeorum suspicionem deponeret, indueret securitatem. Tertia nocte cum iam praesumpta fides gentilibus remouisset sollicitudinem, incautis & dormientibus uis illata, decem & tribus milibus hominum necatis: quaecumque etiam habuerunt direpta sunt.

• Alij fides
gentium remouisset
custodiam
& caetera.

Passio Simonis acerba

Expositionem exigit Simonis acerba passio, uisu & auditu miseranda: sed nouitate rei memorabilis. Is erat in populo Iudaeorum, Saule haud iguobili genitus patre, animi audacia praeditus, & corporis fortitudine. Quarum utraque in exitu um tribulium suorū exercuit, qui plurimos ex populo aduentitio Iudaeorum crebro in cursu peremit, ac si forte conspirati adessent, solus sustentaret aciem, & conglobatos solitus auertere, totius erat nodus ac mora belli: & plerumque desperatis rebus conuersio. Exhibebant haec ciuibus aduersum suos Scythopolitani incolatus militiam: sed non diutius cognato debita sanguini defuit uindicta. Namque ubi fracta fides, & Scythopolitae circumuentis qui ex composito se ad nemus contulerant, instare bello, atque ingruere coeperunt. Et iam filios ac parentes Simonis deleta multitudine caeterorum, eminus licet missilibus ac telis petebant. Videns Simon innumerabilem multitudinem facili negotio superiorem, ut diutius tolerari nequisset, gladium extraxit, atque in hostem conuersus clamabat dicens, digna Scythopolitae factis recipio meis, qui cognatorum necem quam uobis impederem beneuolentia testificatus sum, & fratrum sanguinem uobis obsidem dedi gratiae, quibus iustius perfidia tribueretur. Nunc dum alienigenis fide defero, in domesticos amisi: prodidi etiam liberos, parentesque quos a uobis tamen necari non oportebat, si mercedem sceleris aestimaretis. Moriar igitur, sed iratus omnibus, nulli amicus, qui circumuenirer meos, & propriis manibus ultionem de me prius expetam, peremi socios religionis & fidei consortes, recognosco sceleris mei debita. Soluam tanto dignum sacrilegio paricidium, ut ea sit & pro flagitio poena, & ad uirtutem gloria: ne quis se iactet alius meo uulnere, in me ipsum postea conuertetur dextera mea: ut uideatur furoris esse quod morior, non imbecillitatis: ne quis insultet cadenti, * sit uindex paricidii clementia, paricidii sacrilegii. Haec locutus, conuertit obtutum in liberos parentesque, & indignatibus oculis cum iam misericordia mixta irae succederet, abreptum e medio patrem gladio tanfuerberat, post eum mater attrahitur, ne esset qui pro nepotibus interueniret. Offert se pro ordine uolens uxor, ne tanto deiecta coniuge superuiveret. Occurrunt filii ne degeneres tanto patre in ipsa morte iudicarentur. Festinabat ipse ictu celeri hostem perimere. Omni itaque perempta familia stetit in medio funere suorū. Et tanquam triumphans domesticis passionibus, quod neminem suorū alieno gladio uidit perire, eleuauit dexteram ut omnes uiderent, ac formidabilem sibi cunctis subiiciens mortem, proprio uictor sese traefixit mucrone. Memorabilis iuuenis ob egregiam fortitudinem corporis, & animi magnitudinem: sed quae fidem alienigenis potius quam suis detulit, tali dignus exiru fuit.

*
Quidam habent
hanc sit iudex
paricidij de-
mentia.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITA.
VRBIS HISTORIAE LIBER TERTIVS.

Caput .I.

PA postquam Neroni nuntiata sunt in Achaiae partibus sito, qui tragicorum carminum meditatione contenderat, ut de pluribus scenica coronam referret: nescias quo magis turpis, utrum quod in scenam imperator prodiret, an quod scenam suis flagitiis impleteret, qui turparet Orestem canendo, & paricidio representaret, grauis eum inuasit metus. Non illa ludorum similia sed bellorum suprema per timescentem, ut aliquando a theatro in uoluptatum obscenitate, & paricidalis amentiae furore resipisceret, atque ad curas reipublicae conuersus

uerfus intra se fren-
tantam cladem refe-
danguebat timor,
mentem haberet:
hoc conficiedo le-
ro reglem perso-
nam. Vespasia-
num ab adolef-
germanorum tu-
composuerat. E-
siuerat: cuius tu-
mabatur. Itaque
hoc duce iteru
equatis inter-
ronis apud ex-
puritatis oppri-
mani orbis eff-
foret. Vespasia-
cus obreperet i-
dem, praefereba-
tabatur futuris i-
linqueret. Nuni-
absentem comp-
orum insolenti-
nem auxilio de-
tum. Demens
num cognouit

ERant tur-
operibus
tant: cap-
iumentum uic-
artibus polliceb-
mum apud eum
stodem arbitrat-
rum metiri, non
quo est consum-
tam, tamen pra-
erat id temporis
re. Admonere
bus habebatur. Pe-
regit remedium,
uere: uterque affue-
ris dare: ut si posse-
sus opem ferret di-
lum plurimum suas:
Petrus occideretur.
gauisset: sin uero p-
uit Petrus: adorsus
sua carmina, ut ce-
m quod iam uiue-
ret conferre sese t-
iunctus loquat: si

uersus intra se fremeret & defauiet, quod incuria ducis potius, quam uirtute aduersario tantam cladem respub. Romana acceperit. Tentabat quidem simulare audaciam, sed redarguebat timor, & quasi specie magnanimitatis prætendere: ut supra erūnā negociorum mentem haberet: Sed distringebatur animi sollicitudine, quæ demēdæ ignominia bellicoq; conficiēdo legeret ducem. Urgebāt iudæam ultimæ labis futura excidia, ut Nero regalem personam indueret, & prouidi consultoris uoce, salubrem exprimeret sententiam. Vespasianū solum esse cui summa militiæ, oriētis in partibus iure cōmitteret, uirum ab adolescentia militiæ triumphalis inueteratū stipendiis, qui impacatas Gallias germanorum tumultu & ferocia geminæ temeritatis in bellum relapas, pace diuturna composuerat. Britāniam quoq; inter undas adhuc latentē Romano imperio armis acqsiuerat: cuius triumphatæ opibus Roma ditior, Claudius cōsultior, Nero fortior æstimabatur. Itaq; quarum gentiū bella nō uiderant, subiugatæ trophæa celebrauerāt. Sub hoc duce iterum dico, Nero terribilis erat, Nero metuendus, potens foris, tutus domi: æquatis inter se Vespasiani fide ac fortitudine. Quantus iste uir, cuius armis uitia Neronis apud exterarum gentes abscondebantur, ut ludibriū rerum humanarum, & euiratæ impuritatis opprobrium, triūphis quoq; illustraretur? Cum præliandū itaq; in ultimis Romani orbis esset confiniis Vespasianus ex omnibus eligebatur. Cum bellum depositū foret, Vespasianus præ ceteris sociebatur: ne uel publicus superesset hostis, uel domesticus obreperet insidiator. Dignus qui stipendiis militis regnū præueniret. Docebat si dem, præferbat uirtutem. Inuitus misit hunc Nero qui sibi auferebat præsidium: sed arتابatur futuris scelerum suorum pœnis, ut se tanto dissociatū comitatu ducis, inermem relinqueret. Nunq̄ pfecto Galba aspirandi ad imperium studia usurpasset, nisi Vespasianū absentem comperisset. Sed procurauit hoc deus, ut in Syriam dirigere uir, qui & iudæorum insolentiam sup̄mo gentis excidio, captiuitatisq; dedecore labefactaret, & Neronem auxilio destitueret: licet nullius uirtus, statutis afferre possit cœlestibus impedimentum. Demens tamē Nero cum iudæorū bello afflictam Romani exercitus ualidam manum cognouisset, aduersus Christianos insurrexit, ut ei debitus finis appropinquaret.

Caput .II.

ERant tunc temporis Romæ Petrus & Paulus doctores Christianorū, sublimes operibus, clari magisterio, qui uirtute suorum operum, Neronem aduersum fecerant: captum magi Simonis delinimētis, qui sibi animū eius cōcilauerat. Cui ad iumentum uictoriæ, subiectiones gentiū, uitæ longæuitatē, salutis custodiam feralibus artibus pollicebatur, atq; ille credebat, qui uim rerum nesciret examinare. Deniq; summum apud eum tenebat amicitia locum: quoniam quidē etiā præfulem suæ salutis, uitæq; custodiam arbitrabatur. Sed ubi Petrus eius uanitates & flagitia detexit, & species illius rerum mētiri, nō solidum aliquid aut uerum efficere demonstrauit, ludibrio habitus, & digno est consumptus mœrore. Et quoniam in aliis terrarū partibus Petri esset expertus potētiam, tamen præueniens Romam, ausus est iactare quod mortuos resuscitaret. Defunctus erat id temporis Romæ adolescens nobilis, propinquus Cæsaris, cum uniuersorū dolore. Admonuere pleriq; experiēdum utrū posset resuscitari. Celeberrimus in his operibus habebatur Petrus: sed apud gētiles nulla facti huiusmodi deferebatur fides. Dolor exegit remediū, perrectum est ad Petrum. Fuere qui etiam Simonē accersendum putarent: uterq; affuerunt. Ait Petrus Simoni: qui se de sua iactaret potētia, priores se partes dare: ut si posset, mortuū resuscitaret; Si ille nō resuscitaret, se nō defuturū ut Christus opem ferret defuncto, quo posset resurgere. Simon qui putaret apud urbem gentiliū plurimū suas ualuturas artes, conditionem pposuit: ut si ipse resuscitasset mortuū, Petrus occideretur, qui magnā potētiam (sic em̄ appellabatur) laceffendo iniurias irrogauisset: sin uero præualuisset Petrus in Simonem, pari genere uindicaretur. Acquiescunt Petrus: adorsus est Simon, accessit ad lectulum defuncti: incātare atq; immurmurare dira carmina, ut cœpit, uisus est caput agitare qui mortuus erat. Clamor ingens gentiliū quod iam uiueret, quod loqueretur cū Simone. Ira & indignatio in Petrū, quod ausus esset conferre sese tantæ prætati. Sanctus apostolus poposcit silentium, & dixit: Si uiuit defunctus loquat; si resuscitatus est, surgat, ambulet, fabulet; Fantasma illud esse nō uerū

Nero aduersus Christianos insurgit.

Simō magus.

De Petro & Paulo

Petrus & Si-
mō mortuū
exuscitant.

Simon lapi-
datur.

Simō uolitat

Magna Pe-
tri constātia

Chrs occur-
rit Petro ut-
bē egressuro

Petrus iuer-
sis uestigijs
crucifigit.

Petr⁹ cruce
Paulus gla-
dio necati sē.

tatem, quod uideatur caput mouisse. Deniq; separatur, inquit, Simon à lectulo, & tunc ne id quidē ostentui futurum. Abducitur Simon à lectulo, manet sine specie motus alii cuius qui mortuus erat. Astitit Petrus longius, & intra se paulisper orationi intentus cū magna uoce ait: Adolescens surge, sanet te dominus Iesus. Et statim surrexit adolescēs & locutus est, & ambulauit, & cibum sumpsit, & dedit eum Petrus matri suæ. Qui cum rogaretur ut ab eo nō discederet, ait: Non derelinquetur ab eo qui eū fecit resurgere: cuius nos serui sumus. Secura esto mater de filio, non uerearis, habet custodem suū. Et cum populus in Simonē insurgeret ut lapidaretur, ait Petrus: Satis est ad pœnam eius qđ cognoscit suas artes nihil ualere: uiuat, & Christi regnū crescere uideat, uel iuitus. Torquebat magus apostoli gloria. Collegit sese, atq; oēm excitans carminū suoz potētiam, congregat populum, offensumq; se dicit à Galilæis, relicturum se urbem quam tu eri soleret. Diem statuit, pollicetur uolatum, quo supernis sedibus inueheretur: cui quādo uellet, cœlum pateret. Cōscendit statuto die montem Capitolinū, ac se de rupe deiciens uolare cœpit. Mirari populus & uenerari: pleriq; dicentes dei esse potētiam nō hominis, qui cum corpore uolitaret: nihil tale fecisse Christum. Tunc Petrus in medio stans ait: Iesu domine: ostēde ei uanas artes suas esse, ne hac specie populus iste qui crediturus est, decipiatur. Decidat dñe, sic tamē, ut nihil se potuisse uiuens recognoscat. Et statim in uoce Petri implicatis remigijs alaz, quas sumpserat corruit, nec exaīatus est, sed fracto debilitatoq; crure, Arriam cōcessit, atq; ibi mortuus est. Quo comperto decēptum se Nero & destitutū, dolens tanti casum amici, sublatūq; sibi uirū utilē & necessarium reipub. indignatus, quærere cœpit causas quibus Petrū occideret. Et iam tēpus aderat quo sancti uocaretur apostoli Petrus & Paulus. Deniq; dato ut cōprehenderet p̄cepto, rogabat Petrus ut sese aliō cōferret. Resistebat ille dicēs, nequaq; se facturū, ut tanq̄ metu mortis territus cederet, bonū esse pro Christo pati, qui p̄ oībus se morti obtulisset: non mortem illam, sed immortalitatem futuram, tanq̄ indignum ut ipse fugeret passionem sui corporis, qui multos doctrina sua compulerit se hostias pro Christo offerre, deberi sibi secundum domini uocem, ut & ipse in passione sua Christo gloriam atq; honorem daret: hæc & alia Petrus obtexere, sed plebs lachrymis querens ne se relinqueret, et fluctuantē inter procellas gentilium destitueret: uictus fletibus Petrus, cessit: promisit se urbem egressurum. Proxima nocte salutatis fratribus, & celebrata oratiōe, proficisci solus cœpit. Vbi uentū est ad portam, uidet sibi Christum occurrere, & adorans eum dixit: Domine quo uadis? Dicit ei Christus: Iterum uenio crucifigi. Intellexit Petrus de sua dictum passione, quod in ea Christus passurus uideretur, qui patitur in singulis: non utiq; corporis dolore, sed quadam misericordiæ compassione, aut gloriæ celebritate. Et conuersus in urbem redit, captusq; à persecutoribus cruci adiu dicatus, poposcit ut in uersis uestigijs cruci affigeretur, quod indignus esset qui simili modo crucifigeretur, ut passus est dei filius. Quo impetrato: uel quia ita debebatur ut Christus prædixerat, uel quia persecutor non inuitus indulget pœnarum incrementa, & ipse & Paulus, alter cruce, alter gladio necatus est.

Caput .III.

Sed ut ad propositum redeamus, turbatus graui nuntio Nero, rebus in Iudæa minus prospere gestis, Vespasianum exptum uirum belli, omni militiæ quæ in Syria erat, præfecit. Ille propere, neq; differēdi tēpus dabatur, misso Alexandriam filio Tito, ut inde militū qui præte debāt patrem aliquā deduceret, ipse transmissio Hellespontico freto, pedes in Syriam cōtendit. Interea Iudæi rebus elati secundis, principes militiæ bello legūt. Distribuit loca quibus qsq; præesset, quæ munia singuli, quos ordines, quid muneris exequeretur, Iosephum Curione genitū & Ananum principē sacerdotū, Hierosolymitanæ urbis negocijs, & præcipue instaurandis muris præficiunt. At debat Eleazarus Simonis aliqd sibi publicorum cōmitti munerū. Et licet omnē prædam, quā de Romano exercitu ceperat, sub ptatem suā redegisset, ditē p̄sertim atq; opimā auaritia Cestii, atq; immodicis rapinis coaceruatā, tñ parādæ magis sibi potētiae intētum, q̄ cōi usui pnū arbitrati, declinādū æstimauere. Sed paulatim abiēdo singulos, dādo & largiēdo efficit, ut rex oīm summa eius arbitrio cōmitteret, Idumæā quoq; Iesus unus

mus de sacerdoti
Principi tamē toti
Iosepho Simonis f
Cui ab eo indicunt
Iohannes Elæus,
quos illa tuerent
muros, manum
re castella, instā
re sibi impigre
manæ militiæ
ficere, quo fac
munia derelic
sequerentur
gna hostium
bus, fessis cor
manæ docere
ut miles cibū
nitet hostem,
prium putare
stibus si ipse h
aduersarios sp
no auxilio pra
apud improb
cum ad .L.X. n
cede tractaren
tanta à Iudæis
sceret. Omitt
serant suspect
ne regem face
ctionem potū
aiebat, quæ ere
set, æstimare d
rum murorū
certe uideri u
gratiam, inuic
ciatemq; de
portas: ne qui
ria significaret
uestigare, & T
dem in urbe p
cua præliatorū
tur: ne quisq; u
tantam multitu
fuderunt se sup
sitā qua tandē u
saris tradituri fo
deducerent, atq
rum quoq; eius
q; illo rogante, u
uellet demeret
est. Sed etiam S
bes socias attine
malebat,

unus de sacerdotibus, & Eleazarus sacerdotis filius militiæ p̄positi, tuēdam receperit. Principi tamē totius Idumææ Nigro de summis rebus prærogatiuam oēm reseruātes. Iosepho Simonis Hiericho obuēnit. Manassæ Peræa regio cōmissa trans Euphratē sita: Cui ab eo inditum nomen, quod Euphrates ad eam partem pergentibus trāsmitteret. Iohannes Essæus, alius quoq; Iohānes Ananiæ filius, cæteriq; aduersis attributi p̄tibus, quas sua tuerentur sollicitudine. Itaq; singuli cōmissa sibi munia non deferere, instruere muros, manum legere bellatoriam: ex quibus Iosephus in Galilæam descendēs, munire castella, instaurare p̄pugnacula, ualidissimos quosq; & bello p̄mptissimos asciscere sibi impigre curabat: prohibere latrocinia, prætereundis in castris, militē Romanæ militiæ more exercitare, diuidere ordines, distribuere cēturiones, plurimos præficere, quo facilius disciplina ab omnibus exigeretur: ne quisq; lateret, quicūq; propria munia dereliquisset: Instituebat etiā ut agnoscerent excitationes tubæ, & repressiones, sequerentur ordinem, aciem dirigerent, clypeos intexerent, ut murali uice si forte magna hostium uis ingrueret, sese aduersum incurstantes defenserent: subuenire laborantibus, fessis compati, pericula aliorū in se transfundere, nec solum belli artes ad instar Romanæ docere militiæ, sed etiam ante bellū qui amplius bellantes iuuant denuntiare, ut miles cibū sibi & arma portaret, uallo & fossa sese muniret, castrisq; ponendis præueniret hostem, obtemperaret præceptis, furto ac rapinis abstinere asuesceret, lucrum proprium putaret, si nihil dispendiū ruralibus cultoribus irrogaret. Quid em̄ distet ab hostibus si ipse hostili modo auferat nisi q; grauius est sua, q̄ aliena incescere: & socios, q̄ aduersarios spoliare? Plurimū ualere in bello bonam conscientiā, eo q; amplius de diuino auxilio præsumeret, q; se nulli affini crimini recognosceret. Sed his rebus citius sibi apud improbos expertus est nocuisse inuidiam, q̄ apud bonos profuisse gratiam. Nam cum ad .LX. milia peditū, paucissimos equitum congregauisset: eos uero qui bella mercede tractarent, ad quatuor milia uiros, sexcentos quoq; electos custodes sui corporis, tanta à Iudæis pertulit, ut plus ante bellum à suis, q̄ in ipso bello à Romanis perhorresceret. Omitto quidē seditionis excitatum: quia latrocinio erepta reddere his, qui amiserant suspectabatur, ac maxime Agrippæ & Beronicæ, quibus redibenda iuste foret, ne regem facerent infestiorē. Et tamen ille quo populi molliret impetū, ad constructionem potius muroꝝ, q̄ ad dominorū indemnitatē seruātam pecuniam: Omniaq; illa aiebat, quæ erepta Ptolemæo forent, qui regiū aurū, uestes, cæteraq; munera portauisset, æstimare debere tharicheatas: apud eos em̄ res gerebatur, utrū id instauratiōni suorum murorū reseruandū putarent, an diripiendum latronibus depromeretur. Indignū certe uideri ut eo p̄nam exciperet, quia melius consulisset. Itaq; conuersis illis in sui gratiam, inuidiam simul & periculū euasit. Itaq; cum gratiā regis Agrippæ Tiberias societatemq; deposceret, pripiens se Iosephus de memorata urbe, Tharicheatarū clausit portas: ne quis nūtiū ad urbem Tiberiadem pergeret, & deesse Iosepho auxilia militaria significaret: Ipse autē cōgregauit de lacu nauigia piscatoria, quæ in tempore potuit inuestigare, & Tiberiadem remigiis petiit. Sed ubi ad eū locū uenit, in quo cōspicua quidē in urbe positus foret species nauigioꝝ, deprehendī tamē nequiret, utrum essent uacua præliatorū: iussit ea dispergi per totum spacium lacus, ut maior numerus æstimaretur: ne quisq; uacua potius q̄ referta bellatoribus æstimaret. Quo territi quod aduersus tantam multitudinē infirmos sese arbitrarentur, proiecerunt arma, portisq; referatis, effuderunt se supplices Iosepho, q; ueluti dux agminis militaris propius accesserat. Quæ sitū qua tan dē uesania discessionē animis induissent, quibus autoribus impulsi sese aduersariis tradituri forent, & simul occurrentes sibi iubebat gubernatoribus, ut Tharicheas deducerent, atq; illic trecentos fermē curiales plerosq; in uincula de plebe rapit. Clytū quoq; eius facinoris accersitū principem, manibus amputatis p̄nas luere iubet, atq; illo rogante, ut una saltē sibi manus relinqueretur, præcepit Iosephus ut ipse sibi quā uellet demeret. Tum ille arripiens dextera gladium, leuam abscidit. Ita recepta Tiberias est. Sed etiam Sephoris tentata discessionē, Iosephi tamen uiuacitate inter Iudæorum urbes socias attinebatur, Tranquillioribus enim consiliis sua defendere, q̄ aliena incurfare malebat,

Caput , III.

f iii At

Nota ordinē
quē Iosephus
posuit.

Grauius est
sua q̄ aliena
incescere.

Bona cōscie
tia in bello
ualet plurimum.

Clytus sibi
ipsi leuā ab
scidit.

Omnes quæ
erat iudæa
publicum

AT uero Perates Niger, & Babylonius Syllas, & Iohannes Essæus omne quæ erat in iudæa pubis ualidæ congregantes, Aſcalonē petūt, amplam quidē & muris subnixam ualidis urbem, sed opis subsidiūq; indigam, quæ septingentis. xx. stadiis ab Hierosolymitana urbe discernebat, & odiis ingentibus. Propterea iudæi inimicam sibi urbem diruere cupientes, collecta manu iuolauere. Præerat urbi Antonius minore numero Romani exercitus, quæ quo resisti posse iudæis æstimaret. Sed uir acrioris ingenii, & ex æquo prudens bellator: diffusos & numero magis quam uirtute fidentes, eductis equitibus transire ad urbem finit: deinde incurſat progressos, fatigat sequentes, cōferros dissipat, turbatos fugat, totoque campo infectatur palantes, alii uersa uice urgent ad muros, interclusa fugæ copia, alii diuersa petunt, sed circumuenti ab equitibus obtruncantur. Multi supra se ruunt, & se inuicem impetu suo sternunt, itaque usque ad uesperum cæsi, amisere ex suis decem milia uirorum, Iohanne & Sylla ducibus pariter extinctis. Pauci autem Romanorum eo uulnerati prælio, nec tamen repressa est iudæorum temeritas, sed incanduit: nam dolor audaciam accendit, & labes ulciscendi cupidinem. Armantur itaque maiore longe furore, necdum sauciorum sanatis uulneribus, & congregatis pluribus quam uice priore irruunt, sed eos dispositis insidiis exceptos, prius quam in manus uenirent, clausit circumfuso equitatu Antonius: & circumuentos præcepit sterni: cæsi iterum nouem milia, reliqui fugati. Niger ipse elapsus in munimentum se contulit. Turris erat septem undique ualido saxo, quam Romani quia excidere non poterant, appositis ignibus circumdederunt. Ea incensa in spelæum quoddam de turre transgressus, hostem latuit, ignem euasit: Romanisque securis quod ipse simul incendio consumptus foret, post tertium diem quærentibus suis corpus eius, ad sepulturam uiuens & uigens reddidit. Atque ita cum magno gaudio iudæis seruatus ab hoste representatur.

Caput .V.

Antiochia
Metropolis
Syriæ.

Vespasianus interea superato Helleſponto, Bithyniam Ciliciamque transiitens, ubi Syriam attingit, legiones, cæterasque militares copias quas in ea reperit, Antiochiam deduxit. Urbs ea Syriæ sine retractatione prima, ideoque metropolis habet: condita ab his qui Alexandro Magno bellanti adhaesere, conditoris sui nomen cupata uocabulo. Situs urbis porrectus in immensam longitudinem: in alto angustior, quia prærupto montis a leua arcatur, ut extendi ulterius metandæ urbis spatia ne queant. Necessitas locum signauit, quia per occulta & deuia irrumpentibus Parthis, mons celsior latibulum daret, ex quo se inopinato aduentu & promptiore impetu in imparatam Syriam effunderent: nisi ciuitas monti uelut claustrum obiaceret, exitusque obstrueret aduenientibus, ut si quis Barbarorum ascenderet, statim è medio urbis sinu prospectaret. Denique cum ludii scenici in ea celebrarentur urbe, ferunt quendam autorem mimorum eleuatis oculis ad montem, Persas uidisse aduenientes, & dixisse continuo: Aut somnum uideo, aut magnum periculum: Ecce Persæ. Ita mons urbi præeminet, ut nec theatri altitudo ad prospiciendum, montem impedimento sit. Fluuuius eam mediis interfecat, qui a solis ortu oriens non longe ab urbe in mare condit: quem de originis suæ tractu orientem ueteres appellauere, ut uulgo putei locis nomen dedisse, cum inde acceperit. Cuius fluentis ipso impetu, frigidioribus & Zephyris assiduo per ea locos spirantibus, tota ciuitas momentis prope omnibus refrigerat, ut orientis in partibus orientem abscondat. Intus dulces aquæ, foris finitimam nemus intextum cupressis, crebris, fontes aquis huberes daphnæ uocant, quæ nunquam deponat uiriditatem: frequens & lætior populus, ut pleraque orientis, facietiorque prope omnibus, sed propitior lasciuia. Urbs tertio loco ante ex omnibus quæ in orbe Romano sunt ciuitatibus æstimata, nunc quarto postquam Constantinopolis excreuit ciuitas Bizantiarum, Persarum quondam caput nunc repulsorum: prima enim Roma, secunda Alexandria, tertia Antiochia, quarta Constantinopolis. De situ urbis satis dictum puto. Neque enim describendis eius ædificiis immorandum uidetur, cuius à tergo cum orientem dixerim, satis liquet à leua ad meridiem iacere, à fronte Europam occurrere, in dextra septentrionales gentes degere, Caspiamque regna haberi, quæ ante promptissima ad incurſandam Syriam erant. Sed postquam Alexander magnus Caspiam portam Tauri montis prærupto imposuit, atque omnes interioribus gentibus interclusit iter, memoratam urbem gentem reddidit, nisi forte motus Persicos suspectaret. In ea urbe Agrip

Alij proptor

pa rex

inter cum offi uirtu
comitari adhibet: cō
habitates Sephorin
Quos laudata
atque accepta fide & i
fuerit uirtute, ne f
res: cum uelut clau
hos resoluere, ut i
portuno quodam
toris etiam urbs
perior altera infe
prius de utraq;

VTrig
Prole
uero.
dæis causa graui
Eadem aut & G
fuere: à meridian
ultra fluente lord
dit, omnisque regio
ter sese hoc distin
q ad urbem cui i
fundat. Latitudo
hau d dubie dedi
Barathæ fines at
nis quoque eius in
ligi datur, quant
uel eius confinia
tur. Terra autem
ut quemuis allicia
excitet. Denique
tantibus: crebra
us uicus in suo tr
nigenis utraque
exercitum præli
omnes belli artes
lum acceperit, su
ulla pars eius fruc
tem diffusior, sed
cipiores facilis suc
grana ad aspectum,
eius distinctæ in fr
le uel frigore defen
nis insignitus. Ine
conceperant, & suau
lic gratia uiriditatis
iugo montium, sup
uidia, desideretur o
ere meridiano usq;
ordanem, hoc est,
e fluuium extend
uicia iacet, Incipiet

pa rex cum omni uirtute sua expectabat Vespasianū aduenientē, nec diutius eo morante comitatu adhæsit: cōiuncto itinere Ptolemaidē petere cœperūt. Ad eā urbē occurrere inhabitātes Sēphorim, pacē cū Cēsario Gallo iam dudū inītā, firmari à Vespasiano petētes. Quorū laudata prudentia, q̄ saluti propriæ cōsuluerint, nō lacessendo Romanos, atq; accepta fide & in amicitiam recepit eos: & additis peditum equestribusq; auxiliis, fouit securitate, ne forte destitutionis cōmoti dolore, insurgerent in eos belli excitatores; cum uelut claustrū quoddam Iudææ, Sēphoritānis sese Romano imperio offerenti bus resolueret, ut in eam peruiū iter hosti pateret, quæ ad custodiam totius gentis oportuno quodam in hostem obiectu occurreret. Erat enim præter opinionē loci munitioris etiam urbs Galilææ maxima, quæ res admonuit ut cum duæ sint Galilææ, una superior altera inferior connexæ & coniunctæ sibi, alteram ab altera distinguamus. Sed prius de utraq; dicendum.

De duabus Galilæis.

Caput VI.

VTriq; Galilææ Syria & Phœnicæ adhærent, determinantq; eam à solis occasu Ptolemais territorii sui finibus, & mons Carmelus, qui erat añ Galilæis, nūc uero Tyriorū finibus associatus, cui cōnectit Gabaa ciuitas, quæ quondam Iudæis causa grauis exitii fuit; ab oriente eam *Hyppenæ & Gadara suis finibus refecant. Eadem autē & Gaulanitidi regioni & regno Agrippæ confinia, præscripta ueteri æo fuere; à meridiano latere Scythopolis & Samaria suis utraq; excipiunt regionibus, nec ultra fluenta Iordanis patiuntur extēdi. Septentrionalia eius à dextro latere Tyrus claudit, omnisq; regio Tyriorum, cuius obiectu Galilææ spatia definiuntur. Ipsæ autem inter sese hoc distinguuntur modo, ut quæ inferior Galilæa dicitur, ab urbe Tyberide usq; ad urbem cui nomen Zabulon, supra maritima Ptolemaidis extēta longitudine diffundat. Latitudo autem eius à uico Zalloth, qui est in campo maximo usq; ad Bersabē haud dubie deducitur, Vnde etiam superiori Galilææ aperitur exordium, quo ad uici Batathæ fines attingat. Ipso autem uico etiam Tyriæ terræ fines determinant, longitudinis quoq; eius initium uicus est Thalla, finis est Rothala Iordani finitimus. Hinc intelligi datur, quantum se porrigant spatia Galilææ superioris; cuius initium Iordanis est, uel eius confinia. Hac igitur suæ magnitudinis æstimatione utraq; Galilæa distinguitur. Terra autem pinguis, herbosa, diuerso culturæ genere nitens, distincta arboribus, ut quemuis alliciat ad sui gratiam, & fugitantem labores ad studia culturæ inuitet atq; excitet. Denique nulla illic uel exigua terræ portio uacat, frequentatur plerisq; inhabitantibus; crebræ urbes, uici frequentes, multitudo hominum innumerabilis, ut exiguus uicus in suo tractu habeat uiginti milia inhabitantiū. Circūfusus quoq; natiōibus alienigenis utraque Galilæa circū datur, & ideo genus hominum bellicosum, à prima ætate exercitum præliaribus tentamentis abundans numero; audacia promptum, atque ad omnes belli artes paratum. Præstat tamen magnitudine Peræa regio, quæ unde uocabulum acceperit, supra diximus. Maior hæc, sed utilior Galilæa, quia tota exercetur; nec ulla pars eius fructibus infœcunda est, sed uniuersa terra eius opima & ferax; Peræa autem diffusior, sed ex maiore parte deserta ac rigida, quæ mansuescere arando nesciat, nec aspiciores facilis succos domare. Sed rursus portio eius mollis ad cultū, fertilis ad usum, grata ad aspectum, mitis ad exercitium, insitiuis utilis pomis, omnia ferens, ut campos eius distinctæ in fronte prætexant arbores, in medio uenustent; & plerunq; à nimio sole uel frigore defendant sata; maximeq; olea uestitus ager, aut uitibus intextus, aut palmis insignitus. Inenarrabile quanto decori sit, cum uento impulsu palmarum ordines concrepant, & suauiores solito funduntur dactylorum odores. Nec mirum si omnis illic gratia uiriditatis est, ubi amœnis fluuiorum meatibus, ex superiore decurrentium iugo montium, superfusus ager rigatur, & niueis fontibus scatens possideatur cum inuidia, desideretur cum gratia. Longitudo eius à Macherunte usque ad Pellam, id est, à latere meridiano usque in septentrionem. Latitudo autem à Philadelphā usq; ad flumen Iordanem, hoc est, ab ortu solis urbe Arabiæ, protexitur. In occasum autē usq; ad Iordanē fluuium extēdi manifestatur. Samaritana quoq; regio inter Iudæam atq; Galilæam media iacet, Incipiens à uico cui nomen Eleas, deficiens in terra Acrabathenorū; natura

Alij Ioppet.

Descriptio Galilææ.

Maior Peræa utilior Galilæa.

Samaritanæ regionis descriptio.

con simili, nec ullo differens à ludæa. Vtraque enim montosa atque campestris est, pro loco
rum diuersitate, neque tota campis diffunditur, neque in locis omnibus montium rupibus
scinditur, sed utriusque qualitatis habet gratiam, ad exercitium culturae solubilis terra, et
mollior, eoque frumentis utilis, & prope circa fertilitate soli nulli secunda, maturitate certe
fructuum prior omnibus. Nam cum adhuc alibi serantur frumenta, istuc metitur. Spe
cies quoque atque ipsa frumenti natura haud usquam praestantior habetur. Aqua dulcis, de
cora ad speciem, suavis ad potum, ut secundum elementorum gratiam, aestimauerint ludæi
eam promissam patribus terram fluentem lac & mel, cum sponderit illis resurrectio
nis prerogatiuam. Et utrumque quidem diuina pietas contulerat, si fidem seruassent: sed
infidelibus animis utrumque ereptum: Hic iugo captiuitatis, illic uinculo peccati. Nemo
rosa regio, & ideo diues pecoris, et abundans lactis. Denique nusquam sic lacte distenta
pecus hubera gerit. Poma syluestria uel insitiua super omnium regionum copias. Re
ferta autem utraque uel ludæa uel Samaria hominum multitudine, ut mihi uideantur hinc
illud interpretati ludæi, quod scriptum est: quia nulla erat in his locis sterilis & infœcun
da, cum hoc lex de meritoque fecunditate praescripserit, & uirtutum fertilitate. Principium
Samariae de Arabiae finibus à uico, cui nomen Iordanis, finis ad aquilonem uico borceo.
Latitudo autem ludæae à fluuio Iordane usque Ioppen. Incipit enim à fontibus Iordanis,
& à monte Lybano, et usque ad Tiberiadis lacum dilatatur. A uico quoque Artha initium
longitudinis eius, quae usque ad uicum extenditur Iuliadem, in quo ludæorum pariter & Ty
riorum communis habitatio. In medio autem ludæae ciuitas Hierosolyma, quasi umbili
cus regionis totius, ut prudentibus placuit, nuncupatur: abundans regio mediterraneis copi
is, nec fraudata maritimis, quae praetendit usque ad Ptolemaidem, & totum illud mare praetexit litto
ribus suis. Multae urbes, sed inter omnes Hierosolyma eminet: ita ut quasi caput in corpe
non obumbret sua membra, sed regat, atque eis tuitioni sit, & pulchritudini. De ludæa itaque
& finitimis regionibus, opportuno licet compendio, ea quae significanda fuerant non
praetermisimus.

Caput .VII.

Sephoritani quoque ob tributa & subsidia militaria regiones finitimas incurfabant,
autoritatem latrocinandae liberam, sibi belli specie uendicantes, quod imperio Ro
mano à ludæis inferebatur. Unde Iosephus acceptae acerbissimae iniuriam ulcisci
gegens, irruere in urbem Sephorim, sociato sibi plurimorum numero contendit, ut eos
aut reuocaret in societatem ludæae, aut resistentes supremo (si posset) excidio labefactaret.
Sed utriusque conatus effectu excidit: quia nec dissuadere potuit Romanae coniunctio
nis electionem, nec urbem euertere, quam ipse talibus munimentis firmauerat, ut a Ro
manis quoque longe praestantioribus expugnari nequiret. Cecinit itaque classicum, tentata
irruptione sine ullo profectu, atque in totam regionem bellum excitauit. Vastabant omnia,
die noctuque exurentes aedificia, diripientes patrimonia, perimentes quoscunque bello ha
biles comprehendissent, infirmos seruituti subiicientes. Repleta erat Galilaea omnis in
cendio, sanguine, latrocinio, nullius immunis miseriae, et deformi rerum omnium spe
cie, cum si quid igni aut neci superfuisset, captiuitati referuaretur. Cuius mali illa, quae
paulo ante acerbiora aestimata sunt, praeferebantur.

Caput .VIII.

Titus Vespasianusque
atrox & me
morabile ce
parit bellum

Haec praefatio quaedam belli facta antequam Titus ueniret, qui simul ex Achaia
Alexandriam transmisit, per ductis militibus secundum mandatum patris, ad ur
bem occurrit Ptolemaidem, ibique connexis ordinibus quinto & decimo, addito
etiam quinto decimo qui erant praecellentissimi, congregatoque uel Romano, uel socio
rum exercitu, atrox & memorabile bellum coeparunt. Nam ubi primis initiis placido
duci prospere gestis, secunda in aduersum cessere, profectus infensior Vespasianus cum
filio de Ptolemaidis finibus, in Galilaeam sese immergit: Cognitoque quod pacem abue
rent, quibus obtulerat condemnandae dissensionis copiam, si sibi consulendum puta
rent, Gadaram funditus euertit, uacuum bellatoribus offendens, quod omnes ualidior
res diffidentes infirmioribus munimentis, ad munitiora sese contulerant. Repertis
itaque non pepercit, sed omnes necari iussit, nulla aetatis contemplatione, nulla infirmita
tis misericordia, quod non tam iure uelli, quam Cestianae pugnae dolore, et effusis in
Iudaeos

Iudaeos odiosos creque
in procepio. Nec in
oris facultatem ded
liberitatem prius qua
quam fiducia ded
Romans gerendo
Iudaei stud
ille se subeundo
illorum magis cau
scripsit ad urber
praedium malle
terram partem,

Rursus
propte
eo Vesp
res difficile saxo
ret. Denique die
frum iter, quo fa
phus, detectosq
Iosephum comme
pendium putaret
cum exercitu, &
cesseret, tempus c
re. Quod uident
desperatione auc
quam necessitas p
gebat sagittis, mi
endi arte uulnera
& maxime ubi in
re: Pudor hos, ille
Grauia tolerabant
nis cum uirtute. fi
lute, istis pro triu
uo quartoque confi
is, plura uulnera
tebantur erupt
Antiochi omni
tatis constantia, u
nem illis, q in hos
pibus, non uallo &
re uilius hominum
magis magisque
cautiss, arduo rami
tibus sepsit, ut int
ret obsidentibus, &
in motis supercilio
lo circumdabatur, se
in urbem ipsam fue

Vespasian
cessit, u
deditione

Iudæos odiis exequabatur. Deniq; non solum urbem, sed etiam uicos & municipia exuri præcepit. Nec iniusta erat commotio; quia post tantam insolentiam emendandi erroris facultatem dederat, nec est obtemperatum. Transierat ex ea urbe Iosephus in Tiberiadem priusquam Romanus exercitus appropinquaret; sed plus formidinis ex fuga, quam fidutiæ dederat ex præsentia; hoc ipso enim territi sunt, quod bello aduersus Romanos gerendo imparem se Iosephus arbitrabatur. Neq; uero aliunde præsumpsit, nisi forte Iudæi studia belli deponerent. Ea erat illi potior sententiæ; Si bellum eligerent, malle se subeundo periculo fidem ciuibus, quam declinando præstare proditorem. Nihil enim magis cauere, quam ne commissum ipsum sibi honorem militiæ turparet. Itaq; scripsit ad urbem Hierosolymam bellum incubuisse, propereq; rescriberent pacem an prælium mallent, consulendum mature. Hæc strictim significauit, nihil propense in alteram partem, ne aut bellator meticulosus, aut pertinax rebellio iudicaret.

Caput .IX.

RVrsus de urbe Tiberiade Iotapatam petit, siue quod munitior cæteris esset, & propterea in eandem plurimi se contulissent bello promptiores; siue quod eò Vespasianus plerisque ex suis direxerat, qui munirent iter quod per montes difficile saxosumq; asperæ peditibus, equitibus autem inuium atq; insuperabile foret. Denique diebus quatuor, ne angustia officerent, reserata sunt uiarum strata: compositum iter, quo facilius omnis exercitus transmitteretur. Quinto die transiit eò Iosephus, deiectosq; Iudæorum animos erexit. Vespasiano quoq; ubi factum indicium, eò Iosephum comesset, incentiuum celerandi itineris accessit, quod conficiendi belli cõpendium putaret, si dux & populus bello promptior inerciperetur. Aduenit itaque cum exercitu, & primo die curandis cibo militibus, ne ex itinere fatigatos cura belli incesseret, tempus dedit. Sequenti die duplici acie uallauit urbem, & tertio equestri ordine. Quod uidentes Iudæi inclusos se, & obsessos undique, nec ullum refugii locum, ipsa desperatione audaciam sumpsere. Nulla enim res promptiorem bello militem reddit, quam necessitas præliandi, & præruptum periculum. Urgebat Vespasianus iaculis, urgebat sagittis, missilibus quoq; plurimi Iudæorum ultra muros progressi, destinata feriendi arte uulnerabantur, manebant tamen impauidi. Tentabat omnia uirtus Romana, & maxime ubi infirmiora aduerterat murorum subsidia, illic maiore incumbere manu: Pudor hos, illos armabat spes ultima, ferro sibi aperire uiam salutis desiderantes: Grauiâ tolerabant Iudæi, nec minora referebant tentamenta audaciæ. Peritia à Romanis cum uirtute, furor a Iudæis cum temeritate certabat. Fessis itaque tota die illis pro salute, istis pro triumpho dimicantibus, nox prælium soluit. Sequenti quoque die & tertio quartoq; consimiliter, & quinto præliatum acriter; sed ut solet fieri in talibus præliis, plura uulnera quam neces inferebantur, licet sæpe & excursus a Iudæis, & Romanis tentarentur eruptiones, quos in iram accendebat pudor, eo quod uictores Annibalis, & Antiochi omniumq; gentium Iudaicis præliis immorabantur. Tanta erat Romanæ uirtutis constantia, ut nõ cito uincere pars uicti aestimaretur; sed aduersus naturam magis erant illis, q̄ in hostem certamina. Nam ciuitas præruptis undiq; ppè erat interclusa rupibus, non uallo & fossa, ut aliæ urbes, sed profundis erat circũuallata præcipitiis, quæ nec uisus hominum comprehenderet, nec usus inuestigaret, & horror sollicitius intuentem magis magisq; inuolueret: tantum ab aquilone in montis defectu unus ad urbem accessus, arduo tamen ascensu suppetebat. Quem Iosephus muro interclusit, propugnatoribus sepsit, ut inter murum inferiorem, & urbem superiorem periculosa eruptio fieret obsidentibus, & intuenti esset inæstimabilis cognitio superiorum. Ciuitas enim ipsa in montis supercilio sita, in circuitu finitimorum montium uelut quodam naturali uallo circumdabatur, septo genitili abscondita, ut nemo prius illic urbem esse intelligat, q̄ in urbem ipsam fuerit ingressus.

Caput .X.

Vespasianus cum uincere naturam nequiret, eam sibi ipse in adiumentum accersiuit, ut obsidione diuturna per inopiam cibi & potus cogeret obsessos ad ditionem; sed frumenti copia multo ante cõgesta, ppulsabat periculum famis.

Necessitas præliandi promptiores bello reddit militibus.

- mis. Aquæ erat difficultas maxima, quia neq; ullus in urbe fons, & solénis siccitas raris per ea locor; imbribus, bibēdi subsidiū attenuauerat. Ductus omnes aquar; obstruxerat ne in urbē mearet. Augebat inopía auiditatē, repugnabat natura: Commentū Iosephus detulit, ut infusæ uestes muro suspenderent, quo paulatim rorantibus, aquis crederet illis non deesse ad potum, quod abundaret ad lauacrum uestimentorum.

Caput .XI.

Diectus eo Vespasianus, rursus ad expugnandam urbem accendit, atq; omnē exercitū circa cōgregat: machinis murū quatit, pulsant aries: Nomē hoc species dedit, eo q; ualida ac nodosa arboris caput ferro uestit, & quod ut frons arietis p̄tendit, quæ obductis laminis turgescit, & p̄minet, è medio eius quasi cornu procedit ferri solidioris. Magnitudo arboris in modū mali naualis, quā nō uentor; p̄cella, nō uelortū sinus flectant. Ea suspēsa funibus ad superiora, atq; robusta arborū nexis, multorū manu ualide in murū impellebat. Deinde retrorsum ducta, atq; in staterā modum sustentata retinaculis, maiore impetu destinabat, ut crebris ictibus fatigatum murus cederet, cauatūq; uī rupturis fenestram daret, qua Romanis hostibus uia in interiora urbis pateret. Primo igit̄ ictu murus concussus est, contremuitq; om̄is. Clamor ilico uniuersorū, quasi expugnata urbe trepidantiū, ne percussus murus fatisceret. Sed Iosephus saccos paleis repletos, in eū dimitti locū p̄cepit, in quē aries a Romanis intorquebat, ut laxo sacco; sinu lusa plaga oīs arietis emolliret. Illisa em̄ solidis solida nocet, solutioribus euacuat. Deniq; facilius solidiora mollioribus cedūt, q̄ molliora solidioribus. Nam & aquæ alluuiōe scopuli soluunt, nec ruina rupis ullū est damnū aquarū, & iactis in freta molibus aqua suos usus referuat: sed petra inter undas referuare suos nescit. Arenam quoq; marmoris ruina non frangit, & marmor arenæ ruina cōminuit. Retulerunt tñ etiam Romani quo cōmenta refellerēt Iudæorū, contis falces ligantes qbus dimissos inciderēt saccos, quo uacuat paleis euitare arietis ictū nequirent. Reparato itaq; impulsu machinæ, cum se Iudæi urgeri uiderent, unus ex his Eleazarus ingentis magnitudinis saxum eleuans, de muro sup̄ arietē elisit tanta uī, ut cōminueret caput machinamenti. Exiliens quoq; in medium hostium rapuit illud, atq; in murum ferebat intrepidus in cōspectu aduersariorū, & patēs uulneri. Deniq; iaculis qnq; figit, sed nequaq; cōuersus ad uulnera, quō ipse saxi ruina hostē iuolueret intēdebat. Ascendit itaq; murum & uictor doloris stetit cōspiciuus tantæ p̄sumptiōis, ac sup̄ arietē se saxumq; deiecit, & cū eo corruit. Victus quidem morte, sed uictor machinamenti, cum in se solus discesserit patriæ: in machinamenti autem communitione, totam urbem ab excidio seruauerit. Netyras quoq; & Philippus in medium se iecere agmen, ut auerterent quos petierant. Iosephus autem ignibus iactis ut machinamenta omnia exureret, breui consumpsit plurima, sed consumpta reparabantur.

Caput .XII.

Instabat Vespasianus, urgebat ita ut in talo feriret iaculo sagittæ: Turbati sunt Romani cum sanguinem ducis fluere cernerent. Exagitatus filius cucurrit ad patrem. Sed ille supra uīm uulneris uirtutem gerens animi, prohibet trepidare filium, magisq; in prælium accendit milites, ut iniuriam ducis ulciscerentur. Ipse signifer reuocabat exercitum, & ad muros cogebat. Ipse in bellum ceteros adhortabatur, alii sagittis, alii telis, alii balistis hostem urgebant. Tanta autem erat huius tormenti uis, quo saxa in hostem iaciebātur, ut percussus unus ex sociis Iosephi, qui propter astaret, comminuto capite rueret, & occipitiū eius usq; ad tertium stadium excuteretur: mulier quoq; alio grauis p̄cussa utero, supra dimidiū stadii de itima sede secreti genitalis, excuteret infantē. Ad postremum tamen, uictor cum muro Romanus miles succederet & in ipso aditu utrinq; ualida manu decertaretur, sicut erant conferti, oleo feruenti, Iosephus perfundi Romanos iubet, qđ facile a uertice ad ima defluebat uestigia. Nec minor incendio flammæ candētis, olei feruor omnes artus depascebatur. Succedebant tamen alii: plerisq; etiā sudor p̄fluus olei uī refrigerabat: Et quis huiusmodi olei natura sit, ut cito calecat, & serius conceptū deponat calorē, tñ uictoriæ studio abscondebant iniuriā. Ardebant animis ut nullum corporis sentiret incenditū, nec tanti aestimabant p̄cænæ feruentis dolorem

Solida solidis illusa nocent

Vespasianus in talo uulneratur.

Natura olei cito calefcere

nam quanti dispendi
us fuerant periculo;

HAc mora ob
tandiu dec
quinto dec
bus uitor; militiæ
bus præditus, con
natura loci septa
nitionibus, occu
re em recipere se
Romani subint
sus Romani pa
uincere solebar
bat, ut donaren
hostibus, obten
clausit. Nam ut
rum Iudæi non
Receptus ille, ne
ros cedebant Iu
ri cōstricti angu
ille suis, q̄ hostit
resistebant sui. E
neum gladiis ex
mitiora se merit
lia uitos; omni
cilem urbis exp
uauit, misitq; ad
aduentante fact
fit Romanis. Qu
nei, & in angusti
nili ac muliebri
genera iaculanti
mū cefis, qui cō
cordia. Senes et
ueniam, sed ad t
in prædam duct
conditionis, qu

NEc San
nem se
rare so
tunc in hoc mon
que Hierosolymi
ligio succederet:
ritani, non in Hie
puras manus, hor
igitur, ut supra di
minas prætender
mis respicebant
inuidiam comm
eos præueniri, ne
um tribus milibu

rem, quanti dispendiū gloriæ: si tanquam exortes triumphorū desisterent bello, qui duces fuerant periculorū. Vel sanguine itaq; suo restinguere incendiū olei certabant.

Caput XIII.

HAc mora obsidionis etiam Iaphæ urbis, quæ uicina erat populus insoleuerat, quæ tamdiu decernebat. Vnde motus Vespasianus, Traianum qui præerat ordinis quinto decimo ductoris officio direxit, cum mille equitibus & duobus millibus uiroꝝ militiæ pedestris. Qui sine retractatione profectus, uir acer & bellandi artibus præditus, conuenientem studiis suis euentū belli reperit. Nam cum esset ciuitas, & natura loci septa & gemino muro circūuallata, nō cōtentus tegere se populus eius munitionibus, occurrendū Romanis putauit: Sed paulisper resistere ausi, intra murū exteriorem recipere sese uolētes, hostem pariter recepere. Nam cum ipsis festinantibus etiam Romani subintrauerunt, cōfugientibus quoq; ad murū interiorē, clausæ portæ, ne rursus Romani pariter irrumperent. Ita uerso à se dei auxilio, Iudæi præliabant, quo ante uincere solebant, sed offenderant scelestis flagitiis, & ideo ab his pœna debita reposcebant, ut donarent eorū supplicia natiōibus. Deniq; plures propè suis inter se bellis quàm ab hostibus, obterebant. Exemplo est Iaphæ populus, qui Romanis portas aperuit, & sibi clausit. Nam ut primū murum Romani irrumperent, ipsi patefecerunt, ut secundū murum Iudæi non penetrarent, Iudæi clauserūt. Receptus itaq; hostis est, socius exclusus. Receptus ille, ne percussor deesset: exclusus iste, ne penitus euaderet. Intra duos itaq; muros cædebant Iudæi, manu cominus, de muro eminus. Pleriq; eū Romanæ militiæ uiri cōstricti angustiis murū ascendebant, atq; inde in subiectos tela iaculabant. Itaq; Galilæa suis, quàm hostibus infestiores; rogabant ut in interiori muri uestibulo reciperent, sed resistebant sui. Dimicabat in portæ limine, Iudæis inter se pugnantibus: Isti irruentē cuneum gladiis excipiebant, illi resistentes moriebant. Sæua imprecantes sibi inuicem, & minora se meritis suis perpeti supremis uocibus attestabant. Itaq; extincta sunt duo milia uiroꝝ omnium præliatorū. Ratusq; Traianus uel nullum iam sibi repugnaturū, uel facilem urbis expugnationē, ueteris uir disciplinæ summam uictoriam Vespasiano reseruauit, misitq; ad eum postulans, ut filiū suū dirigeret Titū, qui finē prælio daret. Quo aduentante facta irruptio, cæsiq; multi mortales, nec sine labore ac periculo uictoria cessit Romanis. Quibus ingressis murū interiorē, obiecerant se quicumq; erant bello idonei, & in angustiis positi, anceps bellum uictoribus effecere; pugnantibus desuper uirili ac muliebri sexu, ac sæpe etiam in suos saxa, atq; omnia quæ forte repererant telorū genera iaculantibus. Deniq; sex horis in ipso fine quasi ab exordio pugnatū. Ad postremū cæsis, qui cōstitierant pugnatū tum in cæteros sine ordine, sine modo, sine misericordia. Senes cum adolescentibus iugulabant, mulieres cum paruulis reseruata, nō ad ueniam, sed ad seruitutē; masculi oēs interfecti, nisi quos pueritia, aut infantia defēdit: in prædam ducta sunt duo milia. cxxx. mancipia, domini cum seruis æqua iam sorte conditionis, quos captiuitas pares fecerat.

Alij duodeci

Caput XIII.

Nec Samaritæ immunes miseriarum fuere. Nam cum secundum consuetudinem suam ascendissent montem Garizim, qui erat illis consecratus, ubi adorare solebant: unde & in euangelio dicit Samaritana: Patres nostri adorauerunt in hoc monte. Et responsum est ei: Veniet hora quando neque in hoc monte, neque Hierosolymis adorabitis patrem. Debeatur enim ut cessaret superstitio, & uera religio succederet: Euacuaretur umbra, ueniret ueritas. Ut iam non in monte sicut Samaritani, non in Hierosolymis ter in anno, sicut Iudæi: sed in spiritu in omni loco eleuans puras manus, homo omnis adoraret deum, & in nomine IESU genu flecteret. Cum igitur, ut supra diximus, in monte collecti secundum suos ritus manerent: belli autem minas prætenderet ipsa congregationis species, uel sensus eorum qui nec malis finitimis respicebant. Multo autem amplius prosperioribus Romanorum successibus per inuidiam commouerentur, ac prope tumultum res essent: consultius æstimatum est eos præueniri, ne in maiorem pestem erumperent. Vocatoque præfecto ordinis quinti cum tribus milibus utriusque militiæ uiris, eò cum Vespasianus direxit, At ille ascende

Verus mos
dus adorandi
deum,

re mon

Cerealis p̄fectus.

Viginti milia ducēti uiri hūc alij.

De captione Iotapatæ & destructiōe eius

Antonius Cēturio.

Anno imperij Neronis. 15. Iosephus in lacu delitescit.

O fōq̄ Iosepho socij sui mortem sua debant.

re montē primo exordio piculosum ratus erat, em̄ simul iuncta terrori multitudo populi, & præruptū naturæ circū dedit exercitū montis confinia; & toto die deferri fecit custodiam ne quis aquatum descenderet. Cum igit̄ tantam hoīm multitudinē uexaret sitis, quæ magis ac magis æstu exardescibat, et pleriq̄ seruituti se uel etiā neci mallēt offerre, ne uel fame uel siti perirent. Cerealis, hoc em̄ nomē p̄fecto, ex descendentibus uniuersos esse defatigatos æstimans, cinxit montē, ac more militari pollicēs salutē, si arma deponerent, recusantesq̄ iussit feriri. Itaq̄ extincta sunt illic milia. xi. sexcenti uiri.

Caput .XV.

Iotapatæ quoq̄ quadragesimo & octauo die facta ē irruptio primo diluculo: cū ad huc multo superioris diei fessū labore requiescerēt, primus oīm Titus cum Sabino ingressus, cæteris uiam præbuit. Cōprehensiq̄ superioribus locis, in angustiis platearū passim & ignari adhuc factæ irruptionis feriebanē. Alii in suis stratis, alii expergefacti, alii uigilantes: sed inedia ac somno soluti pœnas dabant. Adhuc tñ totam urbē uis latebat malorū. Sed ubi exercitus ingressus militari infremuit ululatu, ad solum ferē subeūdā mortis affectū surrexerūt. Et si q̄ sup̄iora petere tētauerāt repulsi cædebant, et q̄bus ulciscēdi uis suppetere poterat, ip̄a coartatio uī dictā ademerat: et si q̄ resistere parabāt, irruētibus supra se aliis, bello abscondēbant. Alii multo fessū certamē dimissis manibus sese offerebāt uulneri, ut uel morte tā feralibus malorū suorū spectaculis eriperent. Hac deceptus securitate pereuntiu centurio Antonius, rogatus à quodā qui ī spelæa cōfugerat, ut ei dextram daret, obsidem ueniæ & salutis sequestram porrexit ilico, doli negligens, & uæ miser nimium securus triumphi: sed ille incautum spiculo ferit, & statim trāsfigit, ne īpleta eēt incruēta Romanis uictoria. Illo die interfecti oēs quicūq̄ in uētī. Sequētibus aut̄ diebus etiā de hypogeis & cæteris defossis specubus, p̄ducebant, uel ibidē extigebāt, exceptis puulis ac mulieribus. Cæsa per oēs dies. xl. milia, qui numero cōphēsa sunt: in captiuitatē deducti. M. cc. euersa & igni exusta est ciuitas, & castrum eius om̄ia, anno imperij Neronis. xiii. Iosephus interea inter fauillas urbis in quodam lacu delitescibat, haud inscius q̄ quasi dux aduersi agminis studiosius requireret. Egressus die secundo, ubi septa aduertit om̄ia, reuertit in lacū. Tertio die mulier quædam repta, cognitas sibi Iosephi latebras, quærētibus demōstrauit, sed in lacū pariter. xl. uiri, qui eō cōfugerāt, sese tegebant. Qui ubi aduertebāt Iosephū, primo per Paulinum & Gallicanū a Vespasiano ad sp̄ salutis uocari, postea per Nicanorē, qui Iosepho ueteris amicitia gratia copulabat, & ideo missus ut dextram daret, promptius officiu man datū muneris exequabatur: circūfusi Iosephum talibus adoriebantur sermonibus.

Caput .XVI.

Nunc maior Iudæi nominis tentatur ruina, nunc fauilla tetrior quæ sepeliat & abscondat splendidissimæ disciplinam profapia, atque omne decus subruat, qñ Iosephus ad triumphū captiuus reseruari iubet. Quid sibi uolūt tam sedula subito inuitamenta hostium? Quid dona salutis spontanea? Rogantibus uitam aliis, non pepercerunt. Iosephus accersitur: Iosephus rogatur ut uiuat. Metuunt uidelicet ne pompam amittant triumphī, nē desit quem spectet Roma captiuum, quem catenatū Vespasianus ante currum suū dirigat. Ad hæc igit̄ ludibriā uis reseruari? Et unde triumphabunt, si dux eorū defuerit de quibus triumphat? Aut qui triūphus si amicitia datur uictis? Ne credas Iosephe, uita tibi promittitur, sed parant̄ grauiora morte. Vicerunt te Romana arma, non capiat fraudulentia. Atrociora sunt dona eorū quàm uulnera: Illa em̄ captiuitatem minantur, hæc libertatem reseruant. Inflecteris Iosephe, & animi quadam fractus mollitia uis esse patriæ superstes? Vbi est doctrina Mosi, qui se de libro cœlesti deleri petebat, ne plebi dñi superuiueret? Vbi est Aaron qui inter uiuos ac mortuos medius stetit, ne mors uiuentem populum sauo cōtagio depasceret? Vbi est regis Saulis & Ionathæ deuotus patriæ animus, & mors illa pro ciuibus suscepta, & fortiter glorioseq̄ expetita? filius patrem exemplo inuitauit, pater filium mortis proposito non dereliquit. Qui cum posset uiuere, maluit se interfici, quàm ab hoste triumphari. Hortabatur armigerum suū dicens: Percute me ne ueniant incircūcisi isti, & percutiant me & illudant me, quia armiger timuit, ip̄e se gladio transuerberauit. Dignus quem

Dauid

Dauid spiritu p̄phete
inuenit, & gloriam
suum mentiretur.
speciosi & charissimi
les lociores, super b
uidetur, in se uolui
stremo ubi lex diu
his promissis imm
tere? Refugere
radit, ubi deus i
non oportet in
lud (ausim die
nus eripiat: qñ
quo pudore ac
quod tam diu
qui præuenire
rien dum suat
bertatis, quod
Sed esto, uelis u
Quomodo te it
si liceat uiuere u
proditiōis uic
miam pditiōi
si acquiescis me

exig
D ha
Ari ha
sed ni
corpori. Quis
deo placitum o
suis præcepto h
iuria suum don
si serui expecte
rum custodiam
donum cœlesti
mus, quod à de
debet esse, ut q̄
us uiuere q̄ uol
Nunquid ante
dictū est ascēde,
Iosephob qui dixi
tas, uitz huius u
nam est in amarit
diceret: Mors uir
mor omnibus me
tris nō in sepulch
escere paululū. A
petit ex hoc corp
usurpat, nullus p
num est uiuere, s
lo mori? Nec eg
ge offero iugulū
uictoriam dedit, q

Dauid spiritu pphetico uindicaret; quia se degener Amalechita de eius morte falso iactauerat, & gloriam uiri qui se ipsum hosti exemerat imminuendā putauit, ut à se interfectum mentiretur. Dignus etiam quē tantus laudaret propheta, dicēs: Saul & Ionathas speciosi & charissimi inseparabiles in uita sua, & in morte nō sunt separati. Sup aquilae leuiores, super leones potētiores: Ipse quoq; Dauid cum populū percuti ab angelo uideret, in se uoluit cœlestem deriuari uindictam, ne percute populo referuaretur. Postremo ubi lex diuina, cuius interpres semp fuisti; quæ pro hac breui uita perpetuā iustis promisit immortalitatē? Vbi deus Hēbræorū, qui docet iustos mortis cōtemptū habere? Refugere etiam debere terrenū habitaculum, anhelare ad supna, ad regionem paradisi, ubi deus ipse pias animas conseruauit. Nunc demū cupis Iosephe uiuere, quādo non oportet imō nec licet; imō quod maius est, nō decet; & carpere desideras lumen illud (ausim dicere) seruitutis, quod in aliena potestate est, ut id quādo uoluerit Romanus eripiat: quā uelit, carceris tenebris obducat; ut optes hinc fugere, nec liceat mori, & quo pudore ad eos ibis, quibus persuasisti pro patria mori? Quam excusationē habebis quod tam diu refederis? Expectant quid agas, dicēt profecto: Quid moratur Iosephus, qui præuenire debuit? cur tam sero sequit? cur discipulos suos quibus p libertate moriendum suauit, imitari recusat? Perferemus certe nos, quod seruire elegeris assertor libertatis, quod mancipium te Romanis addixeris, q; captiui tatē libertati præposueris? Sed esto, uelis uiuere, quomō hoc impetrabis ab his, aduersum quos toties piliatus es? Quomodo te intuebuntur, quibus oculis, quibus animis? Quomodo iratis dominis & si liceat uiuere uoles? Aut quis proditorem patriæ nō credet fuisse, cui mercedē solutā proditoris uidebit? Vtrum mauius elige, horum alterū sit necesse est. Vita tua aut præmium pditionis erit, aut seruitutis supplicium. His dictis intenterunt gladios, addentes: si acquiescis mori, quasi amici ministeriū præbemus: Si recusas, quasi proditi ultionem exigimus.

Caput .XVII.

AD hæc Iosephus refert: Et quis uelit esse tantæ mortis supstes? Quis eligat fieri hæres doloris? Quis aiam suā nolit ex ipso corpore mortis si liceat absolui? sed nō licet soluere, nisi ei qui ligauerit. Naturæ uinculo coniuncta est anima corpori. Quis autor naturæ nisi omnipotens deus? Quis hoc animæ & corpis nostri, deo placitum contuberniū interrumpere ac dissociare audeat? Si quis imposita manibus suis præcepto hærilis uincula, sine arbitrio domini sui detrahat, nonne is graui pulsasse iuria suum dominū cōdemnabitur? Dei possessio sumus, deo seruitium debemus, quasi serui expectemus imperia, quasi uincti referuemus uincula, quasi fideles bonū depositum custodiamus. Nō recusemus uitæ istius munus quod dedit nobis, nō refugiamus donum cœleste. Si hominis data reiicias, cōtumeliosus es: quanto magis seruare debemus, quod à deo nostro accepimus? Ab ipso itaq; accepimus quod sumus, ipsius quoq; debet esse, ut q̄ diu uelit, simus. Vtrūq; em̄ ingrati est, & citius discedere q̄ uelit; & diutius uiuere q̄ uoluerit ipse, qui uitam donauit. Nunquid ante festinauit exire Abraham? Nunquid ante ascendit Abarim Moses q̄ diceretur ei, ascende in montē Abarim? Sed dictū est ascēde, & ascēdit, & mortuus est, quasi bonus seruulus. Expectauit dñi pceptū, Ipse Iob qui dixit: Preat dies illa in qua natus sum: tñ in uulneribus & doloribus positus, uitæ huius uincula non difrumpebat, sed ut liberare se rogabat dicens: Vt quid datum est in amaritudine lumen, uita autē in dororibus animæ? Laudabat itaq; mortem cū diceret: Mors uiro requies: tamē nō præripiebat, sed postulabat ut scriptū est: Concussior omnibus membrīs; & quia sum impius, quare nō sum mortuus? Cur de uentre matris nō in sepulchrum decidi? Aut nūquid breue tempus uitæ meæ? Dimitte me requiescere paululū. Alius quoq; sanctus dicit: Educ de custodia animā meā. Petit euadere: petit ex hoc corpore quasi de quodam liberari carcere: nullus tñ sanctorū necē sibi ipsi usurpat, nullus præripit. Si lucrum est mori, furtum est usurpare ante expectatū; Si bonum est uiuere, sacrilegium est repudiare anteq̄ reposcā. Sed gloriosum putatis in bello mori? Nec ego abnuo bonū esse p patria, bonū pro ciuibus in bello mori. Sed belli lege offero iugulū, si hostis petat: si mucronē demergant Romani, quibus de nobis deus uictoriā dedit, quibus propter peccata nostra nos adiudicauit, Nec mihi blandior q; g parceri

Responso Iosephi.

Moses mortuus in monte Abarim.

g parceri

parcendum spondeant. Utinam fallant. Vel hoc lucrum feram, quod me sic timuerunt ut fallerent, uel hanc ultionem referam quia frangunt fidem. Malo illorum latrocinio perire quam meo. Latrocinium meum est, si mihi ipse intulero manum: si hostes beneficium. Ergo illud cum beneficium dare possent interimendo, seruandum putauerunt quod in potestate habebant, ut captum occiderent latrocinati sunt. Sed pollicemini mihi manus uestrae ministerium, reuera percussor nobis defuit, ut nostro scelere pereamus. Nolo meo, nolo uestro scelere perire, quod plus est quam meo, prolo mutuo. Hoc est enim unumquodque nostrum sibi manus inferre, uicariae necis mercedem soluere: ut iam non solum pro suo quisque, sed etiam pro alterius sanguine scelus debeat. Verum regis Saul exemplum promitur, eius certe qui aduersus uoluntatem diuinam rex postulatus est, & offensam meruit dei. Unde etiam cum uiueret successorem accepit. Egregium exemplum uiri, cui defuit dei gratia, & tamen uoluit mori, quia iam non poterat uiuere. Voluit ramen & ipse ut eum socius occideret: sed ille scelus putauit, recusauit ministerium. Non igitur usus consilio, sed destitutus ministerio fecit, ut ipse gladium in se conuerteret. Si timens fecit ne sibi illuderetur, quid laudas quod timoris est? Si non timuit, cur primo aliud elegit? Ego nec illudentes Romanos timeo, nec mentientes. Saul tantum se solus peremit, non Ionathas, non quisquam alius in nostris scripturis. Quid mirum si potuit se perimere, qui potuit etiam filium occidere? Aaron inter uiuos ac mortuos stetit, & hoc uirtutis est, non temeritatis. Non enim morrem sibi inulit, sed mortem non timuit. Qui eam corpore suo repulit, & serpenti in omni obstaculo fuit. Non ego quidem Aaron, sed tamen non degener ab eo, offero manus, feriant ut uolunt. Si possum eorum manus time re, dignus sum qui manibus peream meis. Si pereunt illi aduersario, cur ego non peream mihi? Si quaeritis cur pacere uelint, & in hoste uirtutem mirantur: Tanta est enim uirtutis gratia, ut frequenter etiam hostem delectet. Nostis etiam ipsi quanta intulerim exitia Romanis, quo modo uictores omnium gentium, Iotapatam ignobilis urbis diuturna obsidione, ab Hierosolymitanam urbis excidio auerterim. Breui dano totius belli aleam lusi. Didicerunt caeteri meo periculo pacem optare. Fortassis ad hoc referuamur, ut non deterreantur caeteri, sed prouocent. Sed suaue asseritis mori pro libertate. Quis negat & illud? tamen dulce uiuere pro libertate. Nam cum amicitiam offert, libertatem promittit. Quod si seruitute inferat, tunc erit certe opportunior moriendi uoluntas, si oportuerit mori: Nunc autem uitam offerunt, nolunt occidere. Timidus autem est & qui non uult mori, quando oportet, & qui uult quando non oportet. Quis enim ignorat foeminae timiditatis esse, et muliebris formidinis, ne moriari mori uelle? Denique pauidae mulieres ubi aliquod iminere sibi periculum cognouerint, solent se praecipitio dare. Angusti enim animi, mole formidinis & metum mortis sustinere nequeunt. Vir autem patiens quod praesentia non timet, & futura cogitat, nescit trepidare, ubi non est timor. Denique scriptum est, quia animae effeminatorum esurient, quae cibum utique uirtutis non habentes esuriunt: ideoque ad mortem ante tempus festinant. Neque enim repletus cibo gratie spiritualis, sibi ipsi manus irrogat: cum scriptum sit: quia os imprudentis mortem inuocat. Et iterum dicit scriptura: Et qui non curat seipsum in operibus suis, frater est eius qui seipsum exterminat. Condemnatur ergo qui seipsum percusserit. Quid enim tam contra legem naturae? Quid etiam tam contra naturam omnium animantium? Quibuslibet feris licet atque agrestibus, insitum est se amare. Naturae enim lex ualida est uelle uiuere, nec sibi mortem asciscere. Denique ferro in se armari, omnia genera animantium nec si uelint possunt. Informem leti laqueum homines inuenerunt, ferae nesciunt, Sed morsus ferarum arma sunt, dentes eorum gladii. Quando tamen quisquam audiuit, quod sibi aliqua fera proprio morsu membrum ademerit? aduersum alios faucium suarum armis utuntur, aduersum se osculis. Nobis quoque quid tam dulce quam uita? Quid tam inimicum quam mors? Denique qui uitam pro texerit, patronus est: qui mortem appetere retauerit, insidiator est. Quod ergo in aliis execramur, si nos appetamus, ipsi nobis uolumus inferre, quod ab aliis pro poena exigimus, hoc ipsi nobis irrogamus pro gratia: & gubernatorem si commissam sibi nauem saxo illidat, persequimur, nos in commissum nobis nostri corporis gubernaculum ferro extinguimus, & uoluntario naufragio addicimus? Sed obiicitis mihi mortem maturam, cum in potestate

Vita nihil
dulcius.

item hostiu fuero
mihi inferam? cu
alimodi illud est: ac
ma de nauē fluctit
alio proueniendū
Sed id imbecillita
In hoc igitur int
Quid autem ato
optimū dedit, a
dum quoad ipse
non reposcent
na infamia est
anima quae mo
tur, sed uidetu
iungitur. Cur
bis remittimu
resoluimus, cu
seruus imperit
Qui hominē fe
mum oīum fug
terit nostram o
prohibeat nisi
peruenimus fi
admitter ad illa
catus est: exclu
Quali ei qui fu
ubi est? qui pra
te eum in tene
moribus homi
iubent eos, qui
pectauerunt, pr
num abscondit
uelano militau
res parentum:
tus sepeliri pra
recipit, sed infi
pra sint: sola ta
rit inferre: & il
celerare potuit
ulla cupiditas t
hi pacem negari
uita superesse? I
largire exitū, tu
ctus sit populus,
iustus. Expecto u
expecto imperiū
ut latro, nō ut car
ut Abrahæ patri
percussor sim. O
meas mihi in ho
ceat nobis secun
secundum legen

statem hostiū fuero deductus. Quid ergo lucrifaciam, si quod ab hoste metuo, hoc ipse mihi inferam? cū possit accidere, ut quod suadetis mihi facere, nō faciat inimicus? Huiusmodi istud est, ac si uidens gubernator tempestatē futuram, tempestatē gratia declinanda nauē fluctibus immergat. An quia grauiora supplicia exacturus est aduersarius, ideo proueniendū putatis? uel quia strenuum arbitramini ut in nos ipsi ferro utamur? Sed id imbecillitatis suffugiū est, nō uirtutis trophæum, captare lucrū suppliciorum. In hoc igitur inhæremus, quod nec insignia habeat fortitudinis, nec profectum utilitatis. Quid autem attexam uiolati depositi religionem? Deus omnipotēs thesaurum nobis optimū dedit, atque inclusum in hoc uase fictili, & consignatum cōmisit nobis custodiendum quoad ipsi placeat reposcere. Nōne in utroque crimen est, uel reicere depositum non reposcenti, qui dederit: uel reposcenti negare? Si hominis depositum uiolare pœna infamiae est, quanto magis uiolare depositū dei? Depositum dei aīa est in hoc corpore, anima quæ mortis istius capax nō sit. Non em̄ ullo mortis uinculo astringit atque alligatur, sed uidetur mortē operari, cum soluitur corpore, atque de cōmisso sibi cōtubernio se iungitur. Cur igitur ante repetitū depositū mortem irrogamus, & aīam quasi inutilē nobis remittimus, atque ē domo nra excludimus, & corpus sine decore & gratia sui in terrā resoluimus, cur exeundi hinc praeceptum non expectamus? Miles tesseram expectat, seruus imperiū. Si quis horū sine praecepto exierit: alter desertor, alter fugitiuus est: Qui hominē fugit, pœna est obnoxius, quamuis improbū fugerit dominū: nos optimum oīum fugientes, possumus non astringi impietatis flagitio? Num etiā illud prae terit nostram opinionē, quod apposuit deus angelum in circūitu timētium eū. Est ergo quod prohibeat nisi praeceptum acceperit? Si nullū praeceptum, nullū uiaticum? Et quomō perueniemus sine uiatico? Quis nos recipiet in illum purū & secretum locū? Quis nos admittet ad illa sanctae animae consortia? Adam latebat quia praeceptum dei prauariatus est: exclusus est de paradiso, quia nō seruauit mandatū. Dicitur ei: Adam ubi es? Quasi ei qui fugerit, quasi ei cuius apud deum nō est praesentia. Nōne & mihi dicitur ubi es? qui praeter praeceptū uenisti, quem ego naturalibus uinculis nō relaxaui? Tolli te cum in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentiū & dolor. Hæc non solum moribus hominū, sed etiam legibus interdicta accepimus: Namque alii insepultos proiici iubent eos, qui in se ferrum deiecerunt. Dignum est em̄, ut qui patris impium non expectauerunt, priuēnt quasi quodam matris gremio, terrae sepulchro. Alii dexteram manum abscindunt defunctis, ut separet a mēbris sui corporis, quod aduersus corpus suum uelano militauit furore. Sed hunc exitum sacrilegi ferunt, aut proditores, uel percussores parentum: qui uerum patrem non agnouerunt, nec sese cognoscunt. Ideo aut penitus sepeliri prohibentur, aut non toti sepeliuntur. Animas quoque eorum nō paradisos recipit, sed inferorum tenebrae, saeuaque supplicia. Hæc mihi reputanti, quanquā omnia erepta sint: sola tamē terrori ac formidini sunt: nec mihi ipsi inferam quæ ne hostis poterit inferre: & illa paradisi eripiam, quæ Romanus adhuc non potuit eripere. Certe accelerare potuit, non poterit auferre, quæ sola impatienter desidero. Non em̄ uita huius ulla cupiditas tenet, in qua nec apud ciues, nec apud hostes cepi, quod delectaret. Isti mihi pacem negarunt: illi patriam eriperunt. Inter tor mala, quid potest suauitatis in hac uita superesse? Tu modo omnipotēs parer, qui naturae autor atque arbiter es, honestum largire exitū, tu rumpe naturale hoc uinculum: redde aīam meam secretis suis. Extinctus sit populus, ereptū ius, libertas infracta: nō puaricabor tamē legē tuā ut moriar iniussus. Expecto ut iubeas, expecto ut uolentē liberēs. Multos habes tui executores, a te expecto imperiū, ab executore ministeriū. Bonū est mori: sed moriar ut Hebraeus, nō ut latro, nō ut carnifex, nō ut hostis. Victus sim licet bello, manebo tamē quod natus sum, ut Abrahæ patris hæreditatē nō deseram. Non trāsibo in numerū hostiū, ut ipse meus percussor sim. Offerre me hosti percutiendum sine pietatis possum dispendio: manus meas mihi in hostem conuertere sine scelere non possum. An uero metus est, ne nō liceat nobis secundum legem uiuere? Re uera nunc magna libertas est, quibus non licet secundum legem mori.

Caput .XVIII.

g ii Hæc

Pulchra cōparatio

Depositum dei aīa est in hoc corpore

Christianissimi mania hoīs Iudæi.

Pia oroad deum.

HAec Iosephus allegabat, quo euacuaret uoluntariae mortis affectionem. Sed illi, qui semel sese morti deuouerāt, quia uerbis resistere nō poterāt, gladiis quasi ferituri ilico uix circūstetere: nisi acquiescendū putaret. At ille circūdatus, alium ducis reuocabat autoritate, & uirtutis cōstātia, alium se uero obtutu cōueniebat. Huius reuocabat dexteram, illius inflectebat iram, mulcebat cōsiliū salubritate. Diuersis modis unicuique irrationabilē extorquebat furorē. Eteim quis ultima fors uicti dignitatem extorserat, non penitus tñ aboleuerat reuerentiam. Paulatim itaq; deponebant manus, recondebant gladiū, tñ intentio perseuerabat. Cum uideret unū à pluribus se obsessum teneri, siue casu quodam, siue consilio cōmentatus est, ut minueret numere repugnantium. Cōmittamus, inquit, sorti moriendi ordinē, ut se nemo subtrahat, cū fors cōueniat uniuersos. Istiusmodi cōditio sit sortis, ut is qui sortē exierit, ab eo qui sequit̄, interimat. Itaq; fore, ut fors unū quēq; nō propria uoluntas morti adiudicet. Stet igit̄ unusquisq; sub sorte iudice, & exors sceleris, & liber captiuitatis, ut non alieno arbitrio celetet, nec declinet suo, mortē futuram. Nemo recusare poterit euentū, quē uel casus intulerit, uel uoluntas dei signauerit. Fidē fecit oblatio, & uniuersorū assensus sorti acquieuit. Quisq; sorte est designatus, paratam sequētī necē praeuit. Itaq; accidit, ut interemptis reliquis, Iosephus cū altero superesset neci. Manebat necessario, ut aut sorte cōdemnaret̄, aut certe si exitio superesset, sanguine socii cōtaminandus foret. Suadet ut sorti renūtiaret. Sic domesticū euasit praeliū, & per Nicanorē ad Vespasianū deducit̄. Fit concursus ad eius aduenientis spectaculū, Romanis ferē omnibus confluentibus, alii uidere deiectū, desiderabant, quem pauloante in amplissimo honore positū, summā rei praesse intuebantur, alii certabant capto illudere. alii uices rerum humanarum tam uarias atque flexibiles mirabant̄. Pleriq; cōsultius ingemiscebant, qui in alienis casibus sibi posse eadē accideri putabant. Titus praeter ceteris mouebat̄, ingenita animi mansuetudine: illū dudum bellatorē supbum subito p̄tati addictū hostiū, alieni motus sortē opperiri, uitae naufragum, exulē spei, incertū salutis. Tñ ualere momenta in praeliis, ut breui casu dispare sui reddat, cū aut potētes deiciunt̄, aut afflicti leuant̄. Itaq; pars melior eorū scilicet qui honore potiebant̄, mitiora cōsilia dabāt: maxima tñ portio salutis apud patrē Iosepho Titus fuit. Vespasianus eum asseruari praecipit, ne forte elaberet̄.

Caput .XIX.

INde paucis post diebus Ptolemaidem repetit, atq; inde Caesaream contēdit, urbē Iudaeae maximam, sed magis gētilibus refertam inhabitantibus: unde cū plausu & latitia susceperit exercitū Romanū, non solū Romanae societatis exoptata sibi gratia, sed insito quoq; odio plebis Iudaeae: cuius principē Iosephū oportere puniri maximis clamoribus uociferabant̄. Quam Vespasianus, ut uulgi iram sine iudicio cōceptā, silentio dissoluit. Et quia ad hyemandū, & t̄ps opportunū, & ciuitas erat: duos ordines in Caesarea cōstituit, decimū quoq; & quintū ordinē in urbe Scythopoli, ne Caesarea totius onere exercitus attereret̄. Ideoq; urbs memorata Dianae Scythicae consecrata, tanq̄ à Scythis condita, & appellata ciuiras Scytharū, ut Massylia Graecorū: situs loci declarat ingenitam duritiam cōditoris, patētia magis campoꝝ, q̄ cōducibilia habitatiōis usui delegisse. * Nanq; aperto & aspero hyemis, & feruētī t̄pe aestatis plus laboris habent quam delectationis: qm̄ & hyeme plus frigori patent, & grauior in his locis aestatis flagrantia est in quibus solem totum recipiunt sine ulla arui uirentis amoenitate. Itaq; campestris & maritima regio memoratae urbis, etiam aestu maris amplis uaporabat̄.

Caput .XX.

NEctñ à negociis bellicis Vespasianus uacuus erat: Cognito eteim diuersis ex locis ad urbē Ioppen sese contulisse plurimos: eamq; sibi opportunam ad excursus piraticos, reparatis aedificiis, quae à Cestio destructa fuerant instaurauisse: qm̄ uastata regione subsidiū alimoniae mari quarebat̄, diligēter explorauit omnia. At illi statuētes hmōi nauigia, quae usui praedonū accōmoda foret, speculati cōmeantiū transitus, uniuersa p̄p̄e Phoenicis atq; Aegypti cōmercia populabant̄, adeo ut crebra praedatiōis terroribus omne illud mare clauderet̄, atq; indubii periculī metu nauigandi usus interciperetur. Quo comperto, pedestris militiae manum, & equitum plerosq; pergere iubet

Sortis moriendi conditio.

Iosephus p̄ Nicanorē ad Vespasianū deducitur.

Titus praeter ceteris mouebatur.

Titus fuit Iosepho apud patrē maxima portio salutis

Descriptio Caesareae

Alia lectio, nāq; apta et aspera hyemis & feruētī t̄pore aestatis

te iubet, & nocte
pore deturq;
ur. Praedentes tam
tribus nauigiis
postulare uidetur
admodū sine ull
portu est natura
utrinque leuite
minent. Et cur
illuc fuisse cū e
nō mediocren
Borea: statibu
tem excitant,
cull in portu,
productas sup
ea locorum u
inuoluit: Alia
subrigeretur,
mole superem
cum uentus de
nus, cum inter
uacillantibus a
in appropin
riq; cū ipis in
nore tamē cru
tori nautis fug
bat. Ceterum
busq; illis mi
di littoris uota
Miseranda itaq;
maderent littor
forte eualeant
ex locorū aspe
tione praeter se
meruētibus eis
rabilius rati fer
lorauerūt: nōn
mis repellerēt,
rum populis, q̄
eōent ad eorum
milia quingētā
urbs, & excisa à
Quod iure Vesp
bitacula. Vnde &
quit, ut pedites it
egres autē percur
rarēt in aliquos a
D Vm ha
sic qui
rant in
de locis ad eos in
in manus hosti

re iubet, & nocte loppem ingredi. Quod facile factu fuit, cum custodia nulla ciuitati prætenderetur: quæ euerſæ urbis fama, nullas excitatura Romani curas ducis æſtimabatur. Præſentes tamẽ erant, ſed nõ auſi reſiſtere, atq; ingreſſum negare Romanis aduenientibus, nauigiis aſcenſis ultra iactum progreſſi ſagittæ in mari pernoctauerunt. Res poſtulare uideatur, ſitum littoris eius, quo prætextitur loppe breuiter exponere, ut, quæ admodũ ſine ullo prælio, prædictæ urbi ſecunda clades fuerit, liquido manifeſtetur. Im portu eſt natura ciuitas, cuius ab ora maris littus aſperum directumque: ſed cornibus utrinque leuiter inflexum, in quibus profunda rupes, ſaxaq; ingentia, quæ mari prominent. Et cum de imo maris furgant, in mare excurrunt tamẽ; unde etiam Andromedæ illic fuiſſe cũ ceto obiectaretur, formæ locorum atq; ipſæ reꝝ ſpecies prodere uidentur, nõ mediocrem uetuiſtis fabulis fidem accommodantes. Cædentibus itaq; littus aduerſis Boreæ flatibus, immane, quantum undæ attolluntur; quæ ſcopulis illiſæ fragorem ingentem excitant, atq; in fluctus relapſæ, inquietũ illum maris ſinum reddunt, ut plus periculi in portu, quam in deſerto ſit. In eo igitur fluctuantibus ſcaphis, quas ex loppe urbe productas ſuprà diximus, ad matutinũ ſtatus uehemens ingruit, quem Melæborium ꝑ ea locorum nauigantes uocant, ſtatimq; inter ſe undis impellentibus ſcaphas miſcuit atq; inuoluit: Alias ruptis anchoralibus egit in petram; aliis cũ in aduerſum mare uiolenter ſubrigeretur, ſaxoſi littoris periculũ, uel à Romanis clades occurrit, undaque præcelſa mole ſupereminẽs oppreſſos demerſit. Confugiendi nullus erat locus, nec manendi ſpes, cum uentus de mari expelleret, Romani urbe excluderent. Grauis erat nauigiorum ſonus, cum inter ſe collideretur: Intollerabilis hominũ gemitus cũ frangeretur. Qui ubi uacillantibus alueis uidebant mare irrupere, alii ſe præcipitabant natandi peritia; alii dũ in appropinquantes exiliunt ſcaphas, in mare lapſi, concurſu alueoꝝ præterebantur. Ple riq; cũ ipſis in profundo ſidebant myoparonibus, quos enatandi fiducia deſtituerat, minore tamẽ cruciatu, quibus ars deerat, uel ſpes ulla tẽtamẽtorũ. Qui ſe circũfuderant littori nauis fugietibus, idem & littoris periculum & à Romanis cladem, mors tranſfigebat. Cæterum natate adorſos, couulſa nauis fragmenta crebris quatiebant ictibus, lateribusq; illiſa miſeros artus fœde multabant, aut ſcopulis impulſos inter ipſa amplectendi littoris uota, mors ſequabatur: quæcunq; tamẽ habẽtes ſolatium in terris periſſe. Miſeranda itaq; facies erat, cũ excuſſo infelicitium cerebro cautes aſpergerent, ſanguine maderent littora. Cerneret infectũ cruoribus mare, repleta omnia cadaueribus. Et ſi q forte euaserant, appropinquantes littori interficiebantur: æſtimatibus Romanis q nõ ex locorũ aſperitate, uſuq; uentorũ, in illis locis deſæuaret procella, ſed diuina indignatione præter ſolitũ cõſpirantibus uetis mare inuolueretur, ne ludæi euaderent: & ideo metuẽtibus eis parcere, quibus deus nõ peperciſſet. Fuere qui ſe ferro interficerent, tolerabilius rati ferro, q naufragio perire. Alii qui contis protrudere uolentes, nauigia perforauerunt: nõnulli qui lapſos in mare, ſi forte orarent ut à nauigantibus eleuarentur, remis repellerent, aut telo ferirent. Quod ideo non prætermiſi, quo clareat ab ipſis ſibi ludæorum populis, q ab hoſte periculum maius fuiſſe, qui ſeipſos interimebant: quaſi exigua eſſent ad eorum exitium: iſeſta ſimul omnia, cœlum, hoſtis, mare, rupes. Quatuor itaq; milia quingentaq; defunctorũ numerata corpora, quæ deſpuebat mare: ſine bello capta urbs, & exciſa à fundamẽtis. Sic in breui tẽpore ſecũdo loppẽ Romana manus diruit. Quod iure Veſpaſianus præcipiendum putauit, ne iterum illic piratica conderentur habitacula. Vnde & æquitatũ eò loci, illic cũ peditibus paucioribus licet proficiſcens, reliquit, ut pedites in loco manerent, ne quid auderet prædonum manus aſſueta latrociniiſ: egtes autẽ percurſarant finitima regionis, uicoſq; & oppida, quo penitus oĩa (ne cõſpiraret in aliquos auſus) diruerent.

Caput . XXI .

DVm hæc in loppe geruntur, quamuis procul Hieroſolymitani degerent, nec ſic quidem à cõſortio cladis feriabantur. Auditis em̄ quæ geſta à Romanis fuerant in ludæa, & maxime quia Iosephũ interfectum cõpererant: primo quia de locis ad eos index nullus aduenerat, non credebant; deinde ducem tantum nõ temere in manus hoſtium incidiffe arbitrabantur. Et reuera nullus nũtius tãtæ cladis ſuper-

g iiii fuerat

De Ioppes
ſitu & exci-
dio.
Importuofa
eſt natu, aliq.

Nec fugiendi
erat ullus
locus.

Ioppe a fun-
damẽtis exci-
ſa.

fuerat, & hoc ipsum supremi excidii fama, quia nullus iudex supererat, astruebat perisse omnia, nihilque resedisse, uel ad iudicium rege gestae; Manebat opinio quouis maior relatu, quod ipsa incertos dum tenent silentia, credebant omnia quae timebant: tantumque ab erat, quo uerius aliquid nuntiaret, ut etiam quae gesta non fuerant, adicerent. Nam Iosephum quoque interfectum fama asseuerabat, idque dolori maximo fuit uniuersis. Sed ubi eum apud Romanos degere compertum, tanto odio persequerentur, ut cuius primo mortem dolebant, eiusdem uitam uel ignauiae, uel prodicionis indicem detestarentur. Hinc maior in Romanos commotio ut se de Iosepho ulciscerentur. Et quo magis eorum res inclinabat, eo amplius in bellum accendebantur. Vbi finis esse debuerat, inde exordium malorum capessabat. Nam sapientibus aduersi exitus regis, ad cauendum magis documento sunt, ne rursus eadem accidant, quae iam male cesserunt; Imprudentibus autem incentiuum miseriae. Debuerat ergo Hierosolymitanis causa sobrietatis esse sociorum periculum; sed quia noluerunt intelligere ut bene agerent, in exitium uertit.

Caput .XXII.

Vespasianus tamen ut et ipsa mora in melius consulerent sibi, et a labore exercitus paulisper requiesceret, roganti cessit Agrippae, ut in urbe regni eius Caesarea Philippi uiginti fere interponeret dies, simul ut agra partium eius a commotionis & discordiae furore resipiscerent, qui se interuentu regis suscipi posse, si conuerterentur agnoscere deberent, cum tam sedula officiorum foedera inter regem & Romanos interuenirent. Denique Tiberias proxima Caesareae remedium non abnuit, sanitatem inuenit. Nam & ipsa graui morbo dissidentis inter se plebis exastuabat. Vnde Vespasianus tres ordines ualidiores acciri, et Scythopolim petere, directo in negotio filio decernit. Ea erat decem urbium maxima uicina Tiberiadis. Inde appropinquare muris Valerianum cum quinquaginta equitibus iubet, qui pacifica suaderet, & ad fidem societatis clausos uocaret, ut congregati exercitus terror, auersos percelleret, nuntius pacis uolentes inuitaret. Valerianus prope muros equo defiliit, eadem fecere etiam ii, qui simul propius accesserant. Quos pro numero spernendos arbitrat, Iesus praedatoriae manus princeps, cum suis qui pariter incessere ausi, repentina eruptione deturbant loco, caedentesque simul quos deduxerant equos; inuolauere dementes qui non aduerterent, consultius Valerianum cessisse insolentiae, quam spolia de his qui pacem offerebant usurpauisse. Denique seniores offensi facinoris acerbitate, urbem relinquentes, ad Vespasianum precatum uenere; ne paucorum insolentia uniuersae plebi ascriberetur. Vespasianus ilico ad urbem Traianum direxit, ut exploraret si populus infidiatorum temeritatem auersaretur. At ille conuenientia populi studia seniorum precibus annuntians, fidem legationi accumulauit. Ita petentibus uenia data: maxime quia sollicitum regem pro totius urbis statu Vespasianus intuebatur, Cuius fide interposita, nihil tale ausuros postea delicti gratiam uolens cessit.

Caput .XXIII.

Inde Taricheas sollicito atque instructo agmine petit, eo quod plurimum ad ipsam urbem propter munitionem loci confluxerat multitudinis: et quia muro eam uallauerat Iosephus, nisi qua pedestribus inuia Genesari lacus fluctibus alluebatur: ideo nauigiis congregatis, anceps bellum fremebat. Si terrenum inclinaret aduersum se praedium, ad naues confugerent; si nauali certamine cederent, urbem reuiserent, murisque sese ambientibus defensarent. Consimilia utrobique praesidia, uel in urbe Tiberiade, uel Taricheis. Sed Taricheis perniciora ingenia; muris ualidior Tiberiadis. Sed et Taricheorum furor promptior, ut si necesse esset miscerent omnia, naualia terrenis certamina, terrena classis. Denique circumuallati aduersa acie, cum maiora audearent uiribus, nec aduersus dispositionis Romanae moderamina, ueterani quoque exercitus uirtutem quicquam temeritas promoueret, priusquam aliquid exitii subirent, uer si in fugam, ad naues conuolauere. Quibus confertis tanquam densata acie praediabant, ac si in terris manu res gereretur. In campo etiam multitudo innumerabilis hostem praestolabatur. Eo cognito filium cum delectis equitibus Vespasianus direxit. Qui ubi se in gentibus circumfusum copiis uidit, ad patrem quidem retulit maiorem esse hostium multitu

multitudinem, quae
bellandi incentiuum

Vbi, inquit
deceat, quod
men ur
quo nunc fietis, &
terraz; consistunt
nim uobis aliter
trum est: quicquid
qui statuit uelut
rhus Acaides
no Aegyptia;
ferens bellandi
plenu uerecun
tur audaciam si
collite igitur an
gite. Neq; uos
deterreat, quae
ris scientia, uel p
lerandi patienti
moriendo uicit
erercemur: ut i
ueteranis solen
quam praedia si
dam certamini
bella sine langu
dig; tegitur gal
num militem r
ri sunt, nobis im
lium nobis est.
is equitatus est.
circumcurat, et
non tam nume
disciplina in se
fugam. Virtus
Accedit illud, q
illi pro patria, p
Neq; em minus
nobis praediam
dubitet plus esse
onis est periculo
pes orbis terraz;
si no aliter nisi pa
nu frequeter fude
bor, si pares ad pl
sed aduertat nos
cet plibare bellu
ratos aduersario
tur ore in cospe
ner filius subibo
uilitate pbabo & t

multitudinem, quam opinio comprehenderat, sed conuocatis quos secum deduxerat, bellandi incentiuum hmoi alloquio infudit.

Caput XXIII.

Viri, inquit, Romani, meminisse em uestri uos nominis et generis praeliuros decet, quoz manus nemo effugit qui in orbe Romano est. Vnde em hoc nomen uniuersis terris nisi uincendo dedistis? Meminisse etiam loci oportet in quo nunc sitis, & aduersum quos Romani bellum geratis. In extrema enim parte orbis terraz consistimus. Tanta ergo terrarum spatia transeuntes, nihil alienum uidistis. Quid enim uobis alienum quorum in possessioe orbis terrarum est? Quicquid ubiq; est, ius uestrum est: quicquid incolatus uniuersorum tenet, possessio uestra est. Currebat is bene, qui statuit uestros orbe toto curretes triumphos, quos non Hasdrubal Pcenus, no Pyrrhus Aeacides, no Brennus Capitolinis uestibulis incumbens, non Persarum caterua, no Aegyptiae phalanges statuere potuerunt. Hos statuit rebellis Iudaea ineruditam praeferens bellandi temeritatem, rixae quam pugnae aptior. Neq; enim est quod uereor, sed plenum uerecundiae arbitror, qd nos uincendo defatigamini. Illi autem quoties uincuntur audaciam sumpserunt, & lassati uos rebus secundis: cum illi aduersis duriores sint. At tollite igitur animos Romani uiri, & aduersus cateruas hostium freti patria uirtute exurgite. Neq; uos numerus moueat plebis Iudaeae, cum illos tot uestrae uirtutis insignia no deterreant, quae longe numero ualidiora sunt. Neq; enim ulla in Hebraeis uel rei militaris scientia, uel praeliandi peritia, uel moderandi gratia, nullus disciplinae usus, nulla tolerandi patientia: Solum in praelium deferunt mortis contemptum, sed nemo unquam moriendo uicit hostem, se d perimendo. Illi nesciunt arma nisi in bello, nos in pace armis exercemur: ut in bello, casus belli dubios non sentiamus. Insuetis enim euentus dubii, ueteranis solenis triumphus. Quid enim aliud agimus quotidie, nisi ut nobis uana nunquam praelia sint? Vnusquisq; domi quasi in praelio exercet, ut in praelio meditatio quaedam certaminis sit. Deniq; non errauerit quisquam asserens quod meditationes nostrae, bella sine sanguine sint, bella nostra meditationes sint. Progredimur in bellum muniti undiq; tegitur galea caput, lorica pectus, totumq; clypeo corpus: ubi feriat hostis Romanum militem reperire non potest, quem ferro septum circumspicit. Aliis talia arma onerari sunt, nobis integumento, quia usu leuantur. Aduersum inermes igitur ac nudos praelium nobis est. An uero metuimus ne numero circumueniamur? Primum liber in praeliis equitatus est, cedendo atq; insequendo bellum proludit. Et quamuis maximas acies circumcurfat, et quibus libitum fuerit spatiis excedit. Deinde in ipso pedestri certamine, non tam numerus plurium conficit pugnam quam uirtus paucorum. Multitudo enim disciplinae insolens, ipsa sibi est impedimento: in prosperis ad uictoriam, in aduersis ad fugam. Virtus uero patiens & secundis ualescit, nec usque ad finem labitur in aduersis. Accedit illud, quod assuetudo uictoriarum incentiuum nobis sit praeliandi. Nam & si illi pro patria, pro liberis dimicant, non ideo promptiores eos esse quam nos oportet. Neq; em minus est, imo haud scio, an etiam amplius nobis q; pro nostris discernere. Pro nobis praeliamur: & cu praeliamur p gloria, ne minores simus eo q; sumus. Quis ergo dubitet plus esse p gloria discernere q; pro salute? Nobis aut bellum hoc pro existimationis est periculo, ne ius partu intercitat. Periclitamur etiam uictores gentium & principes orbis terraz: Iudaeis pares uideri, quos ex aequo nobis in aduersarios constituimus, si no aliter nisi pari numero congregiamur. Maiores nri magnas hostium copias parua manu frequenter fuderunt. Et quid nobis conferunt quotidiana exercitia? quid diuturnus labor, si pares ad plium uenimus? Nuntiauimus quidem de numero patri, quia no licebat aliud, sed aduertat nos no de periculo metuisse, sed reuerentiam belli arbitrio reseruauisse. Licet plibare bellum, tenere hostem, rapere uictoriam, du adiuueta uenit: ne non tam speratos aduersarios comuni robore, q; pfectos nos uirtute sua iactent q; uenerint. Quo igitur ore in conspectum pris ueniamus, si bellum incipere timuerimus? Quo pudore degenet filius subibo oculos tanti uiri, q; nesciat militem suum nisi uictorem uidere? Quo eius me militem pbabo & filium, cu ille se triumphator: ego etiam meo qd grauius e, uictus iudicio, q

g iiii hosti Iudaeo

Ors Titl ad
socios hortas
eos ad plium.

• *cesserim?* quid uobis fiet condemnato duce, quem uobis pater securus cōmiserit? Sed malo de uirtute ducis uos, quā de ignauia causas dicere. Prorouamus igit in aduersarios, propereremus, proteramus hostem. Primus in periculū excurram, uos sequimini, ut depositum patris custodiatis, & cōmissum patris referuetis. Ego autē non periculi socios exigo, sed consortes uictoriae. Vos tñ caute ne oblatam uobis palmam triumphī, aliis referuasse uideamini, uobis eripuisse. Certe si secus cesserit, malo me filium pater in uulneribus meis recognoscat; si in militibus suis non recognouerit. Ponamus tñ offendi patrem praelii aggressione. Quid igit tolerabilius praeipuisse uictoriā, an deseruisse? In praeipiendo properatio fortitudinis est, in deserendo culpa ignauiae. Condemnet certe uictores pater, reatum hmōi non reformido; malo reus esse triumphante re publica, quā laesa innoxius. Utinam Manlii Torquati filium, uel in solo mihi liceat imitari periculo, quē securi pater iussit feriri, q̄ contra imperium patris exercitū in hostem produxerat. Stabat hostibus caesis adolescens, amictus adoreis triumphalibus, sub carnifice mortis securus; qm̄ beatissimū putabat in uictoria mori. Quid euim illustrius quā uitam triumpho claudere, nec ad incerta rerum seruari post certam uictoriā? O expetendum prudentibus crimen uictoriae. Utinam & nobis hoc obiiciat q̄ uicerimus. Certe illo exemplo solus ego periclitabor, uos triumphabit. Et tñ nō prohibuit nos pater pugnare; sed iussit, quos ad pugna dixerit. Vnde magis indignatur; arbitror cessisse nos ludais, cum possemus uincere, quā pugnauisse.

Manli^o Tor
quati filius.

Caput . XXV.

HAec dicens, primus equum in hostem egit, & clamore magno sequuti ceteri: toto campo extendebant, quo etiam plures aestimabant. Traianus quoq; cū trecētis equitibus missus à Vespasiano, iam progrediente Tito superuenit. Nec diutius resistere potuerunt ludai, cum uiroꝝ contis, & fremitu equoꝝ perturbarent. Conuersi itaq; in diuersa alii, pleriq; urbem petebant. Emicat Titus, & alius à tergo fugientes opprimit, alios caedit, palanres uniuersos praeuerso itinere à muris repellit, & obuius recurrentibus fugam intercludit. Rursus tamen dum alii sternuntur, elapsi alii quibus urbs refugio erat: sed illis quoq; acrius praelium. Nam qui de locis finitimis affluerant, à principio pacem praeferebant, sed populus superueniens inuitis bellandi studia extorserat. Inde intra urbem dissensio, & tumultus grauis, quo strepitu excitus se conuertit ad milites Titus: Hoc, inquit, est tempus sanctissimi commilitones, quod expetebam. Inter se hostes intra urbem tumultum serunt, foris caeduntur, intus digladiantur. Festinemus itaq; dum adhuc dissidēt, ne forte periculi metu in gratiam redeant. Itaq; ascendit equum quo desilierat, muris proximus, & conuersus ad lacum per fluctus aquaꝝ urbem petebat, primusq; in urbem irruit, & postea ceteri. Statimq; omnes qui interius erant dispersi in fugam, alii prosternebantur, alii ascendentes nauigia in lacum demergebantur, caesi intus multi mortales. Sanè qui de agris erant, offerebant sese Romanis alienos culpa afferentes, quibus pio moderamine Titus parcendum putabat, solos urgens rebellionis autores. Misit itaq; ad patrem equitem, qui nuntiaret euentum uictoriae. Quo delectatus Vespasianus, & maxime filii triumpho, qui maximam portionem totius belli confecerat, quod aduersus ludam gerebatur, eò contendit, & iussit obseruari urbem diligentius, ne quis elaberetur, eo quod uniuersi poenae deberentur. Alio tñ die ppter eos qui in scaphas sese contulerant, rates fieri iussit, quae sine mora factae, qm̄ & syluae finitimae, & operarii pleriq; accelerandi muneris facultate dederunt.

Caput . XXVI.

NAnq; lacus ipse uelut quodam maris ambitu sinus amplissimus, in lōgitudine .cxl. extendit stadia, latitudine .xl. diffundit, crispantibus aquis aurā de se ipso sibi excitās. Vnde & Genesar dicit Græco uocabulo, quasi generās sibi aurā, aqua dulcis, & ad potādū habilis. Sigdē nec palustris uliginis crassū aliqd aut turbidū recipit, qa ab arenoso undiq; littore circūuenit et tēperatior ē fluuiialis aut fōtis rigore. Frigidior tñ placidae paludis æquore, eo ipso q̄ nō in stagni morē sternit aqua, sed p̄ diffusiora spatia lacus frequētius auris spirantibus agitatur; unde & purior haustus eius ac mollior

Descriptio
loci Genesar

mollior est ad usum
is suscipiam, ad aut
u diltate arbitretur
ista. Rescigere
desperatis: cui dub
Philippus tetrarch
soluit, mittens pal
dum esse lordani
uis fluminū co
quasi fons scatur
gneti interiaccen
li rotæ: qualitat
sus aliqua deri
ubi Pannitū est
furrerisse prod
pio eadem Pan
co huberior, sp
lit lordanis, ext
cauos terræ me
Semecho nitide
uiginti stadia, su
heum istum, qu
gatus deserta. A
lus, in tertio ha
uocabulum assi
neos fructus se
git: arborum p
mæ fecundita
tura praeterieri
peries, ut omni
tripliciter effunc
arctos nuces, &
as loquar, quas
principales Pa
cer longo inte
tionem. Illa qu
liferu uniuersi
etiam conserva
tota anni ætate
lis cuiusdam gr
morum, quos u
cultria humana,
tum deferere no
fons gratia, qui
nomen ei, quam
lum quia irriguis
pates, qui in Ale
cus dicitur. Præte
de natura loci di
tibus, secundū p
eos, qui nauigio
lus in terris salut
& undiq; Ron

mollior est ad usum bibendi, & si quis naturali gratia studium adiungere uelit, ut aestiuis suspensam, ad auras noctibus more incolarum potui patet, haudquaquam à niuis risu distare arbitretur. Genera quoque piscium gustu & specie quàm in alio lacu præstantiora. Res exigere uidetur, ut Iordanis ortu, quem alibi promissimus, aperiamus: Nam superioris æui dubio, utrum de lacu Genesar flumen, cui nomen Iordanis, exoriretur, Philippus tetrarches Trachonitidis regionis falsam opinionem redarguit, erroremque absoluit, mittens paleas in Phialam quas in Pannio fluuius ebulliuit. Vnde liquet non exordium esse Iordanis in Pannio, sed fluenti. Non enim ibi fons eius est, ut ab eo ceterorum usus fluminum coeperit, sed de Phiala eadem subterraneis deriuat meatibus: ibi iterum quasi fons scaturit, atque emergens prodit. Est autem Phiala in Trachonitide terra, centum uiginti interiacentibus stadiis, usque ad urbem Cæsaream. Phialæ autem nomen spes dedit, quasi rota qualitate exprimens, quæ ita iugiter plena est aquarum, ut neque superfluant, nec rursus aliqua deriuari minutione intelligant. Inferius itaque mensura quadam labit aqua, & ubi Pannium est rursus ebullit, ut paleis resurgentibus manifestatum est. Ita ibi Iordanis resurrerit proditus est, ubi nasci à superioris temporis uiris existimabatur. Nec tamen à principio eadem Pannii, nisi sola naturalis gratia: sed regalis Agrippæ munificentiâ ornatus loco huberior, splendidiorque aditus, quo spelæum decore admirabili, per quod sese attollit Iordanis, extractum uenustatumque accepimus. Vnde non latenti iam, neque abdito per cauos terræ meatus, sed uisibili per terras atque aperto flumine incipiens, superfundere se Semecho nitidem lacum paludesque eius interfecat. Inde quoque cursus suos dirigens, centum uiginti stadia, sine ulla interfusione progreditur usque ad urbem, cui Iulias nomen: postea lacum istum, qui Genesar dicitur, medio transit fluente, quibus ex locis plurima circuegatus deserta, Asphaltite suscipit lacum, atque in eum condit. Itaque duos lacus uictor egressus, in tertio hæret. Præterdit autem regio Genesar, eiusdem nominis lacum, de quo & ipsa uocabulum assumpsit, mirabili naturæ gratia, & specie pulchritudinis. Nam & spontaneos fructus soli hubertas ministrat, & nemorum ferax in uniuersa genera sponte se subrigit: arborum pomiferarum & cultura solertia imitata naturam, in quos uoluit usus, opimæ fecunditatis deflexit gratiam, ut nihil sit illic quod natura negauerit, nihil quod cultura præterierit: ita aptus omnibus, nec ullis unquam alienus fructibus. Cuius tanta temperies, ut omnium nascentium conueniat diuersitati. Illic & quæ frigore alunt, sese multipliciter effundunt, & quæ aestu fouentur. Illic aestiua hybernis mixta simul aspicias, arctas nuces, & dactylos, nisi locis feruentioribus generari nescios. Quid ficus aut oleas loquar, quas cæli mollior alit tractus? Nec tamen æquantur illis superioribus: Illi enim principales Palæstinæ, & quidem domestici fructus eorum hubiores: hi suppres, & licet longo interuallo, sed tamè proximis, dicas naturæ, & temporum iucundam contentionem. Illa quasi mater fecunda omnia creat, horum temperies quasi bona nutritrix, molli foetu uniuersa educat. Itaque non solum, affatim generantur pomorum diuersitates, sed etiam conseruantur, ut aliqua genera maxima parte anni non deficient: reliqua omnia, tota anni ætate usque ad finem supersint. Nam & uuæ & ficus, quæ sunt in insitiuis, regalis cuiusdam gratiæ, decem mensibus sine ullo defectu redundant, & reliqui fructus ramorum, quos uel uiolentia rura sponte propria procreauerint, uel ingenerauerint industria humana, ministerium suum nisi nouis succedentibus, usu quodam administrantium deserere non norunt. Ad hanc naturæ fertilitatem, & aeris temperiem accedit & fontis gratia, qui memoratam regionem genitalem quadam irrigat infusione, Capernaum nomen ei, quam Nili fluminis uenam haud superfluo quidam aestimauerunt. Non solum quia irriguæ arua optima, uerum etiam quia huiusmodi creat piscem, ut coracinnuptes, qui in Alexandrino lacu ex Nili infusione reperitur. Locus quoque de nomine lacus dicitur. Præterditur in longitudine triginta stadiis, in latitudine uiginti. Quoniam de natura loci diximus ad consummationem prælii regrediamur. Preparatis itaque ratibus, secundum præceptum suum, manum militarem imposuit Vespasianus, qui insectaretur eos, qui nauigiis effugio pestem euaserant. Quid igitur facerent, non reperiebant. Nullus in terris salutis locus, circumfusa hoste omnia, nulla in aquis fugiendi præsentia: utpote lacu clauso, & undique Romanis circumdato, Nulla etiã in exiguis myoparonibus resistendi fiducia.

Quid

Iordanis ortus hic agit,

Phiala flumen

Descriptio Genesar regionis

• Quid em̄ pauci aduersus plurimos facerent? Ratibus appropinquantibus tardior quidam hanc appulsus, & efficacior excursus nauigioꝝ, sed sine ullo sui uulnere soli clypeorum repercussis spiculis crepitus audiebant. Appropinquare nō audebant Iudæi, nec impune quisquam scapha ppius accesserat, cum de proximo facile uel teloz̄ figeret ictibus, uel ratibus demergeret. Et si quis enare uel emergere tentauisset, sagittæ iaculo infertus, miserabilē in fluctibus uitam deponebat. Nec diutius resistere potuerūt, cum diuerso genere minuerentur. Namq; paulatim concurrentibus plurimis ratibus, ad littora cogebant Romani maximū numerum nauigiorum. Illi uero coarctati aut in terram resiliebāt, ibiq; à Romanis interficiebant, aut cædebant ab iis, qui de ratibus urgebant, aut cōcursu ratiū p̄tebant, aut ipsi se in lacū deiciebant, cū in scaphas eoz̄ hostis infiliret. Cerneret mixtas sanguine aquas, plenum cadaueribus lacū. Nulli em̄ parcebat quicunq; occurrerat. Grauis odor, teterrimus fœtor locoz̄. Sex milia Iudæoz̄ cū superioribus tñ & septingenti eo interempti prælio. Victor Vespasianus Taricheas reuertit, illic regionis populū ab urbano discernere parabat, ut qui nō fuerant autores seditionis reseruarent. Sed plurimoz̄ cōsilio, qui tantam superesse multitudinē, quæ posset recidiua plia resuscitare, paci aduersam, & inutilē locis arbitrarent (ubi em̄ cōsisterent patria excussī, quibus se alimoniis sustentaret exortes oīm nisi raptō uiuerent) siniam flexit, & spe parata uenia mortis præcepit, ut egredere ea porta, quæ esset è regiōe Tiberiadis, atq; ad eam urbē contenderēt. Facile crediderūt qđ exoptabant. Cœperunt egredi, sed præoccupato itinere, cōmeātia Iudæoz̄ oīa claufere agmina, atq; in urbis stadiū introducere. Ingressus itaq; Vespasianus, spectata ætate uel robore omniū, quos sibi statui præceperat, elegit sex milia iuuentū ualidiorz̄, quos Neroni in Isthmon direxit. Senes autē & inualidos mille ducentos iussit necari, reliquoz̄. xxx. milia, quadringentos uendit. Vniuersos autem quicunq; de partibus regni Agrippæ reperti sunt regi donauit, quos æque rex accepto pretio in seruitutis obsequia transmisit. Præterea populus alius Thrachonitidis regionis et Gaulanitidis & Ioppeni & Gadaritæ tanq̄ belli excitatores, & perturbatores concordiaē deferentes ppria, incurstantes aliena, qui sumptis armis pacē uiolassent, iustas & debitas pro flagitioꝝ meritis pœnas dedere.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITA.
VRBIS HISTORIAE LIBER QVARTVS.

Caput .I.

Descriptio
ciuitatis Ga
malæ.

Gamala pri
us Camela
uocitata.

cætera prupta atq; inuia. Vnde pleriq; à superioribus Camalā uocitatā putāt, qđ formā Cameli p̄ferat, sed corrupto incolaz̄ usu Gamalæ nomē urbi ihæssisse. Iā si cōtexta ædificia spectes, suspēsā urbē arbitrere, & maxie septētrionalē eius ptē p̄edere existimes, reflexa paulisp̄ meridiana. Addiderat quoq; huic urbi munitiōes Iosephus, qbus freti et cōfluentis eō multitudinis numero, regis Agrippæ per septē mēses obsidionē luserant. Nam & ipsa & Sotanis & Seleucia regni eius portiōes erant. Seleucia iuxta amœnissimū illud & celebre p̄ Syriā daphnes nemus, cyparissis arboribus intextū, scatēs fontibus, qbus p̄termēti fluuio loci, quē minorē Iordanē uocāt, nutrimēta quædā lacteis huberibus in

los infundit. Et tan
tis. Vnde & stud
no pertinaciter, u
lus iniuria Rom
composuime à par
landem, sine ull
Agrippa itaq;
Cessit em̄ hosti
quaquam diut
teribus in obse
horibus cladem
reputare spol
tis, ruīnam trax
lis inuoluti cast
rupabant, alii l
tur angustias an
gerant saxa inf
fruderat omnia,
reperiebat. Vix
urget hostem, in
bellum accendet
in Syriam direxe
ma colligens,
ti, quasi in quo
re ui infistere ce
uersus, paulatin
cē primis excid
tiae & ualida fo
ribilē. Nam in i
le cōtulit, atq; ibi
nocte intēpsta

V Espas
maxi
cū fu
nec ego sic ad be
de nostris pl
sanguine est: H
lo, solet tamen a
prosperis mode
secundos semper
autem lapsu aliq
que in bello geru
bus, & supplantat
At uero incuriosie
prohibet. Qđ si ho
cōserta decernita
asperitates, iniqua
multitudo sibi on
pe obrepunt, qua
debeat cōmiliton
Iudæoz̄ uersa re
cū morā. Neg

bus infundit. Ea tamen ciuitas, & Soranis superior, Gaulanitidis portio, inferior Gas malis. Vnde & studiis dissonantibus illæ societate Romanam elegerat. Hæc rebellabat adeo pertinaciter, ut cum rex propior muris eos alloqui uellet, fundæ iaculo fauciaret. Cuius iniuria Romani accensi, uehementius incubere obsidioni cœperunt: Conflictuq; promptissime à parte utraq; qm à Iudæis quoq; qui regem propriū uiolauissent, utilia suadentem, sine ulla uenia se futuros æstimantibus, si uincerent, totis uiribus decernebatur. Agrippa itaq; saxo dextrum percussus cubitū, bello excessit, Romani urbem irruere. Cessit em hostis missilibus, murus arietibus. Nam & illi qui machinas impediabant, nequaquam diutius resistere potuerunt; Et murus trino ariete conuulsus, peruium obfidentibus in obsessos iter præbuit. Sed ea res festinationis impatientia non mediocrè uictoribus cladem inuexit. Nanq; ubi sese infudere domiciliis: dum perscrutant, uel præceptum ire spolia contendunt, cedentia domoz angusta ponderi nutantibus fundamentis, ruinam traxere; & proxima quæq; proximis illisa excidio erant. Multi Romanoz illis inuoluti casibus, in uictoria pestem incidere. Pleriq; præiacentes se lapsis ædibus occupabant, alii lacero corpore, uix semineces seruabant. Plerosq; puluis necabat, cædebatur angustiis arctati, desuper quoq; mulieres & inualidi senes, & qui de iunioribus refugerant saxa in subditos deiciebant, uel quæcunq; genera teloz occurrerant. Caligo infuderat omnia, prospectum eripuerat, mentè confuderat, ignorantia quoq; exitum non reperiebat. Vix itaq; subtrahentes se periculis urbis, excessere. Vespasianus interea dū urget hostem, in interiora urbis concesserat, mediūq; inter agmina circūfusa, hostium bellum accendebat. Neq; em hosti terga dare tm conueniebat uir, neq; tutum putabat: In Syriam direxerat filium suum Titum, excitauit notæ uirtutis constantiam, & sese in arma colligens, confertis clypeis, cum paucis quos præsentis habebat, imperterritus stetit, quasi in quos sese excuteret considerans: cuius impetum formidantes Iudæi, minore ui insistere cœperunt, & metuentes sibi quisq; laxare aciem. Ita Vespasianus hosti aduersus, paulatim gradum retulit, præliantibus sibi magis similis q̄ cedentibus. Illic cū decem primis excidit Butius, multis antè bellis probatus, & apud Iudæos notæ uir experientia & ualida fortitudinis. Centurio quoq; cū decem aliis Syris rē egregiam fecit ac memorabile. Nam in ipso tumultu, cū Romanos urgeri cerneret, in abdita cuiusdā domus sese contulit, atq; ibi inter cœnandū cū Iudæi colloquerent, quæ Romanis machinati foret, nocte intēpesta oēs eos interfecit, & cū militibus Romano sese exercitui representauit.

Caput .II.

Vespasianus autem ubi mœstnm exercitum aduertit, plurimoz amissione, & maxime deserti ducis pudore, q̄ eum solum intra urbem hostiū reliquissent, cū summa eos gratia cōsolabatur, dicēs: Si mei fors periculi, uerecūdiæ uobis ē, nec ego sic ad bellum processeram, ut declinarem pericula sed superarem: sin uero, quia & de nostris pleriq; interfecti, nequaquam mirandum: quando enim uictoria ulla sine sanguine est? Habent prælia suos euentus. Etsi spectata uirtus præminere soleat in bello, solet tamen aliquid licere casibus. Sed prudentis est in aduersis lapsum corrigere, in prosperis moderationem tenere. Contra autem rudis cuiusdam atq; ineruditi ingenii, secundos semper successus præsumere, quasi non aduersum uiros certamen sit: Infirmi autem lapsu aliquo summæ rei diffidere, cum exiguis momentis subito inclinent omnia quæ in bello gerunt. Itaq; ille præstantissimus, quæ inter aduersa sobriis colluctat casibus, & supplantat superiorem: seq; reparare, & corrigere proprias quærit prolapsiones. At uero incuriosior suis sæpe motibus cadit, & dum irruit incautus, impetu suo fusus procūbit. Qd si hoc sæpe accidit, ubi nuda uirtus, quāto magis in bello, ubi diuersi gnīs cōserta decernūt agmina? nec unū consiliū, nec cōfors snia est. Locus aduersus, difficiles asperitates, iniqua in angusto decernēdi cōditio, plurimis aduersum paucos: cū & ipsa multitudo sibi oneri sit, & pauci in pluribus minus frustrent. Sed hæc ad momentū sæpe obrepunt, quæ nō ex uirtute ueniunt, sed casu accidunt. Vnde nihil est, angere qd uos debeat cōmilitones: quia nō per infirmitatē aliquā manus uestre, neq; per fortitudinē Iudæoz uersæ res, sed difficultas locoz nobis ad uictoriā impedimēto fuit, illis ad differēdū morā. Neq; qcq; est, qd argui possit, nisi incōsultus ipetus atq; icreditus. Etem

dum ad

Agrippa saxo percussus,

Vespasianus medius inter hostiū agmina.

Butius multis probatus bellis.

Centurio rememorabilem fecit.

Cōsolatoria Vespasiani oratio

dum ad superiora urbis illos secuti fuistis, atq; irruistis in domos eorū, ipsi uos piculis implicauistis. Quorū successistis hospitia, suscepistis pericula. Tenebatis urbē, quis uos cōgēgit introrsus pergere? Descendere ad uos hostis debuit, non uos intēperantes ad uictōriam, immemores uitæ ac salutis cōtendere. Reparate ergo animos, & de uirtutibus uestris non solum consolationē, sed etiam quod est amplius uindictam præsumite, me certe habebitis præuiū pugnæ. Estote parati, armis, animis, pericula uos fortiores fecerint, non timidiore; facile est iniuriam soluere, si uirtus se recognoscat.

Caput .III.

Chares exanimat⁹ sonitus terrore.

Titus urbē ingreditur.

His dictis accēdit militū fortitudinem, quibus reparantibus uallum, pleriq; per prærupta subtraxere se obsidioni. Nam iam & alimoniam inopia incessabat, & infracta muri celsura machinis arbitrabant. Vnus deinde fons intra urbem, & ipse muris proximus erat, quæ res eos in summo timore posuit, ut frequentissimi dilaberentur. Qui uero permanendū putarūt, pertinaciter præliabant. Interea Romani turrem altissimam suffodiētes, uel maxima subruerunt. Quo casu cōcussa ciuitas, perturbati oēs totius urbis pauentes ruinas. Vnde & Chares ager corpore, tanti terrore sonitus exanimatus, mortē impleuit. Romani tñ patefacta urbe, ingressu abstinere, donec Titus ingressus est, qui dolore paterni periculi excitus, cum paucis in urbē irruit, & maximam ludæis cladem inuexit. Tantum qui in superioribus erant saxa uolentes, accessu prohibebant Romanos; Spicula torquebant, sagittas iaculabant. A ludæis impulsæ facile in pronū saxa deuoluebant, missilia perueniebant: descendebant sagittæ non sine eorū periculo, quos offenderant. Romanis aduersum editiora montis iactus inefficax, conatus irritus, atq; ipsis periculosus: cum subito orta uenti procella, ludæorū retorquebat sagittas, repellebat spicula. Quæ uero Romanus exercitus iaculabat in hostē, ferebat: ita elementorū ipsorū repagulis, & uentorū turbinibus oppressi, supremo excidio captæ urbis, uniuersi quicūq; illic reperti sunt interiire. Quatuor tantū milia à Romanis interfecta, quinque milia præcipitio periisse accepimus, nulli ætati uenia data.

Caput .IIII.

Iohānes indigena populi lues

Vespasian⁹ Titū filiū cū mille eqtib⁹ dirigit

Giscala adhuc sola de partibus Galilææ, in se hostem non conuerterat, qm̄ incolarū eius quietiora ingenia, utpote plebis agrestis contenta suis fructibus, nihil belli conferebant, sed multorū coalitu, qui latrocinio uitam exercerent suā, etiam mitiorū studia prauis moribus corrumpebant. Erat præterea uir leuis Iohannes nomine indigena, populi lues, dolis nulli uersutoꝝ secūsus, improbitate parem nesciens, cui nunquam defuerat nocendū affectus, aliquādiu tñ fuerat inopia exercēdæ iniquitatis impedimentū. Quid tñ definiam haud liquido scio, utrum eum indigētia texerit an represserit: doli callidus, fallendi artifex, doctus mendaciis fidem quærere, & credulitatem compositis asciscere, qui fallaciam uirtutē putaret, & elegantiam duceret, & charissimos circūueniret: promptus ad conspirandū, uehemens ad audendū, acer ad efficiendum, conturbator in ocio, desertor in periculo, assuetus latrocinis, bello insolens, qui cum persequi nequiret, sereret tñ parandæ causas dominationis. Huic igitur animus inquietus, prompta audacia, quam processus alebant, opesq; ad consociandam perditorū manū. Vnde cū eius factione, memoratæ urbis populū excitari ad bellum Vespasianus comperisset, ne totū exercitum defatigaret, filium Titum cum mille equitibus direxit: quibus comitatus ad urbem appropinquauit. Sed ubi muros populo uidit refertos, mirari se ait, quod eorū exemplū sequerentē ad rebellandū, quorū excidio resipiscere debuissent. Esto tñ ut primo tentamenta habuerint aliquid præsumptionis, quid uniuersorū exitia spei ferrent? Veniabilis certe fuerit in principio spes libertatis. Inexorabilis tñ est in ultimis & desperatis rebus perseverantia. Nam qui nō exemplo humanitatis, nō sedulo uerborū monitu flectunt, aduersum eos non uerba, sed arma necessaria sunt. Muris fiditis quasi aduersum Romanorū uirtutem ullos protexerint. Quid aliud pnt clausi præferre, circūsepti prætere, nisi q̄ in captiuitate audaces sint? Nemini erat loquendi potestas, occupauerat enim oēm muroꝝ ambitum prædatoria manus: Cauebat Iohannes ne quis colloquio familiarī Romanos inuitaret. Itaq; ipse præripuit sermonis relationem dicens; libēter se tractatum suscipere de rebus cōmunibus, nec experiēdi usum declina-

declinate, si forte
haberi se lege pat
Siquidem ut mo
bus. Et enim de
nec illis inuitum
quā impedim
sui arbitria pac
ad pacis consul
re aut tam libe
recliterur, eua
ceptui cecini
copiam, noct
Sed quo uita
desertorū a si
amitteret, ho
sere cōuereba
timebantur.
aperiuntur p
& alacritate: al
datam: Orare
sent. Ille dilati
dum Iohanne
sus minis mag
uel odio, uel e
mi criminis p
cipis cōscient
tus, poena aut
ab his quos di
milia ferē inte
pitiuitati adiu
nis in potestat
diorum, uerte
sertus, ab aliis
id negotiū a V
& arte reuoca
inuenerit.
H Acte
legis e
ut qua
ueteriq; cultui
non ueritas, sed
umbra, fulgorē
futura exprimit
no abolere ueter
gines nō sequeb
Vgiens C
urbem se
sis region
urbi maioris cau
uenirent. Pleriq;
ta fidei deserte
uenirent. Hæc p
urum insolentia

declinare, si forte ipse utilia suadeat, aut his quæ referuntur acquiescendum sit: sed prohiberi se lege patria, cum superfit hedomadæ sacræ dies tractare de pacis cōditionibus. Siquidem ut mouere arma interdictum, ita etiam illicitum cōsulere de pace feriatis diebus. Etenim de negotio uerbis saltem decernere, & illis sacrilegium qui cogentur, nec illis inultum qui cogentur: Veniam se unius diei poscere, dilationē tam exiguam ne qua impedimēto futuram: Neq; em̄ circūfuso hoste, effugium clausis liberum, offerri sibi arbitria pacis, tam æquali optione formidinē obesse: urgeri se interim nō oportere ad pacis consulta, quibus religioni esset contra legem patriam non præuaricari: cōuenire aut tam liberali pacis oblationi, ut qui præter spem sponte offerat pacem, ne quis periclitetur, euasuris etiam leges suas reseruet. Hæc sine dolo Titus allegata arbitratus, receptui cecinit: & reuocauit à muris quos secū de iuxerat. Ita Iohannes fugiēdi adeptus copiam, nocte intempesta cū plerisq; abscessit. Sequebāt etiam mulieres proficiscentē. Sed quo ulterius progrediebantur uiri, eo plures mulieres uel paruuli relinquebātur, desertaq; à suis spectabant pauidæ uiam foemina. Et cū iam uiros proprios cōspectu amitterēt, hostem adesse arbitrabātur, ad omnē tremētes sonum. Si quis cōcurreret miserere cōuerebantur sese peti, sibi catenas iniici trepidātes, quasi iam præsentēs essent, qui timebantur. Titus itaq; iuxta conuentum iam sole infuso, ad urbē cū exercitu contēdit, aperiuntur portæ, egreditur populus cum exultatione, & Romanos cū leticia suscipit & alacritate: abesse gaudens pestilentē uirum, fugisse per noctē, sibi liberam facultatem datam: Orare se ueniam ne fraudi sibi esset eius fuga, quæ tenere sine suo exitio nō possent. Ille dilatione uindictæ consolatus, cōsummata negotii celeritate, ad cōprehendendum Iohannem è uestigio plurimos misit, si forte eum cōsequerētur. Ipse urbē ingressus minis magis, q̄ supplicio affecisse cōtentus pacis perturbatores, remisit omnibus ne quis uel odio, uel domesticis excitatus negociis, innoxios in inuidiam deduceret, & grauissimam criminis pulsaret atrocitate: cū multo tolerabilius sit id qd̄ incertū est formidini participis cōscientiæ derelinquere, quàm cōdemnare innoxium. Sæpe em̄ reū corrigit metus, pœna autē innocentis sine ullo remedio correctionis est. Iohānes itaq; nō est reptus ab his quos direxerat Titus, sed reperti q̄ sequebātur eum, paruuli uel mulieres ad duomilia ferē interfecti: tria milia autē infirmæ ætatis & sexus, ubi satietas necandi facta, captiuitati adiudicati sunt. Custodiam militarem ciuitati impartiuit. Itaque Galilæa omnis in potestātē Romanam deducta. Nam & Thabirius mōs, cuius altitudo triginta stadiorum, uertex autē ipse campestris. XX. & tribus stadiis iacet. Penuria aquæ ab aliis defertus, ab aliis orata uenia Romanis traditus: licet uirtute quoq; & industria Placidi, cui id negotii à Vespasiano cōmissum fuerat, mnis cōuenarū turba, dum cedentē seq̄tur, & arte reuocantē gradum, perurgeret, campi medio circūfusa refugium amiserit, pestē inuenerit.

Caput .V.

HActenus circūuagari licuerit, dum templi sancti à maioribus conditi, & sacræ legis cōtagia refugientes, circa alias urbes stilū occupamus: sed tempus est iam ut quæ Hierosolymis gesta sunt adoriamur, nō ingenio freti, sed ne patriæ legi ueteriq; cultui, nostri doloris uideamur negasse ministerium: fuerit in illis licet umbra non ueritas, sed tamē umbra designat ueritatis uestigia. Habet enim picturæ liniāmētā umbra, fulgorē non habet, nec ad summā perfectā est manū, sed diligenter intuetibus futura exprimit: & ideo minus delectat figura, plus illicet gratia. Vnde placuit rerū arbitro abolere uetera, noua condere: ut ueritatē sequerēt, q̄ per angustias infidelitatis imagines nō sequebātur.

Caput .VI.

FVgiens (ut suprā diximus) de Galilææ partibus Iohannes, ad Hierosolymitanā urbem se cōtulit, & quasi quædam pestis, inficit animos cōpluriū, qui ex diuersis regionibus principes flagitiorū, eò quasi in sentinam confluerāt. Hoc em̄ illi urbi maioris causa excidii fuit, quia quod sceleribus suis deferebant perditū, ut eò conuenirent. Pleriq; ubi uel tutiores se fore crederent, uel insolētiores ad flagitia coacerbanda fidei deferre aestimabant. Recipiebantur itaq; passim, quasi pio tēpli amore defesum uenirent. Hæc prima labes malorū: Hinc oppressa est paucorū mansuetudo per plurimorum insolentiam; hinc initum in cædes, cū minus parceret alienus; hinc conspiratum,

h ut le

Iohannes nocte intempesta abscessit.

Adoriet ea q̄ Hierosolymis gesta sunt.

ut legis solennia negligenter, sacerdotia à bonis ad improbos deriuaretur, quod hominibus non solum à pio cultu, sed ab ipsa legis cognitione peregrinis, quod sanctum esset ignorabatur. Vincti sunt primo regali genere uiri, qui resistebant, quo ceteri metu cederent: deinde necati, & ut flagitium uelaretur, quos sine iudicio peremerant, missis in carcerem sicariis, eisdem afficto crimine proditoris interemptos, emeticabantur. Pertracti itaque uniuersi metu, quod homines potentes atque innoxii Antipas, Lebias, & Phoras tam facile oppressi forent, quod nec iam audebant resistere. Hinc eò processum, ut ignobiles atque indignos substituerent sacerdotum principes: ut quibus nulla emerendi honoris gratia suffragabatur, contra meritum suum adepti sacerdotia, ad omne nefas conferentium arbitrio subicerentur: sed cum obuiarent sacerdotales uiri, & maxime Ananus ceteris senior, ne per gratiam donaretur summi nominis prerogatiua, sortitò creati principem sacerdotum expetunt, in quo nihil gratiae, sed diuino iudicio committi sortis euentus aestimaretur: & reuera praetendebant ueterem consuetudinem, qua substituendos in sacerdotii principatum mos erat ad sortem uocari: euidenter autem solutionem legis operabantur. Cum enim lex sacerdotalis successionis uiros ad sortem legeret, illi ad speciem de sacerdotalibus tribus, unum (Emachim nomine) praesentem statuunt, & sortem agi praecipunt. Tunc Phanis quidam sorte exiit filius Samuelis incanus uir, cui non modo per principes sacerdotum ducta successio nulla suppeditaret, sed ne ulla quidem scientia muneris sacerdotalis, eo quod ruri uacaret: & ideo quod esset princeps sacerdotum, incognitum habebat. Denique attracto ex agris, & reluctanti quasi in scena alia persona imponitur, induit quoque sacrum ueteri more amictum uestitum. Docetur in tempore quid eum facere oporteret. Ita fortis euentu exposita est nequitia seditiosorum, ut ad imperitum & agrestem, tanti sacerdotii functio deduceretur. Sed illis ludibrium erat circumscripcio ueteris solennitatis, sacerdotibus dolori: qui irrideri legem à perditis, flentes ingemiscebant. Ipsi tamen freti pietatis autoritate, & bonorum indignatione congregant sese, & super perturbatores irruunt. At illi cum & causae, & numero diffiderent, ad templum quasi in arcem confugiētes, uelut castrum quoddam sibi constituerunt ad repellendam irruentis populi multitudinem: ac primo ante fores templi, atque in ipso uestibulo siti, aduersum populum praeliabantur: si quis uulneratus fuerat, interiora templi petebat, illic sanguinem suum fundens interno limini, & cruenta pauimentis sautiosiora detergens hulcera, fibraeque patētis uulneris, uestibus his, quas non liceret illis contingere fouebantur. Bellum erat intra urbem, bellum inter ciues, bellum ante templum, ne hoc quidem reueriti latrones, cum à populo instantius perurgerent, intra ipsum templum sese receperunt, & clausere ilico fores: Quo obiectu reuocatus est Ananus, ne uideretur bellum templo inferre, & sacratas religione maiorum perturbare fores templi, reflexit impetum plebis, & sex milia uirorum in porticibus constituit, qui muniti armis praetenderent sollicitam adhibentis custodiam. Paulatim tamen molliuit animum ut paci commiseretur, eo studio maxime, ne templum sanguis ciuium contaminaret: suaderet quoque mittendam legationem, pacis sequestram, ut bellum intestinum deponeretur. Asciscit Iohannes ad exequendam legationem suspectae fidei uir, & affectandae potentiae successus cupiditate: sacramentum petens, non abnuuit, ne damnum periurii pateret, si negasset. Simulabat se plebi fauere, ut circumscriberet. Quid plura? Pergit, de pace pauca promittit, plura subtextit, ad belli incentiuum: dicens nomine pacis, bellum inuolutum, latere insidias, Ananum Romanis urbem tradere, quo solennitas ueterum dissolueretur, legis abrogaretur praecipua, componens est diuerso omnia: atque inuidiam in principem sacerdotum referens eorum, quae ipse meditaretur. Callide etiam quos sciebat illorum, qui conclusi erant esse praesules & factionis principes incitabat, parere mortis formidine, asserens quod ipsis specialiter Ananus exitum composuisset: uenisse se, ut fraudem manifestaret. Mature subsidia quaerenda, priusquam ab eis poena reposita sceretur. Quid plura? pacis medius bellum accendit. Eleguntur qui Idumaeos ad praesidium rogent: genus mobile, inquietum, insolens, promptum ad discordias, rebus mutationibus laetum, periculi improvidum, praecipuus ad praesidium. Itaque sine mora flexi ueniunt, congregantur. XX. milia uirorum, utpote nullis intenta terrarum cultibus, sed parata latrociniiis. Nec latere potuit Ananum aduentus Idumaeorum. Denique porta claudi iubet, ne cum tumultu ingrederentur: sed si fieri posset ueritatem cognoscerent, bello renuntiarent.

Caput

Phanis agrestis in sacerdotem constituitur.

Vndique bellum.

Reuocatur Ananus.

Asciscitur Iohannes suspectae fidei uir

Scende
maxime
dum co
esse negotio, q
re: & ama adue
cum iniuria q
dud ab his nif
Non solere di
cit uoluntati
nio sumptu e
rentes ab eo
uero oblect
cum praedoi
etas, & non fu
diripiunt ali
finis, quia nu
te, publico
Et illudant
ccerus paricio
ad consortiu se
uenire decuit
tis metropoli
dum pacem
offerabamus
bete partis u
quiete urbi
bus poena ex
los bellum p
cta gratia eoz
certe nobis, q
lere iugulam
ponitur: cum
defuncto abs
modi, ut pe
nostrae defu
lumniantibu
didistis: bon
appetitior. Q
tur nobis inte
sed ex serie ne
mus & non lac
tium: sed hoc
re, quid sequet
Comodius fuit
iam ex fratribu
magis libera m
famiam prodit
in medium nu
& uanis infim
possunt probe
ad bellum pro
ueritatis exami

Caput .VII.

Ascendentes itaq; principes sacerdotū muꝝ, Idumæos de turre alloquebātur: maximo esse miraculo sibi, quod tam cito irretiti mendaciis causas, quas nondum cognouerant, armis persequerent: cū oportuerit eos prius disceptatores esse negociorū, q̄ bellorum præliatores: & præ cæteris merita cognoscere, q̄ arma sumere: & arma aduersum uiros sui generis, sui cultus, suæ solēnitatis, nullis amplius irrogatum iniuriæ q̄ Idumæis, qui ad societate flagitiorū tam grauiū concitarentur. Quid em̄ aliud ab his nisi paricidiū aduersum ciuos, sacrilegium aduersum templū deposceretur? Non solere diuersa inter se studia, diuersosq; mores cōuenire. Similitudo em̄ morū, facit uoluntatū societate, & cognata studia sibi neçtit. Nequissimos homines qui latrocinio sumptū exercerent suum, arrogasse sibi ut Idumæos sibi socios accerfirēt: tm̄ abhorrentes ab eorū proposito à quibus rogarentur, ut si patriæ suæ bellum intulerint, uos uero obsecrauerint, quasi alienam urbē defensum uenire. Nihil uobis cōmune innoxiiis cum prædonibus; nihil cōmune sobriis cum se inebriātibus; Vtināq; uini esset illa ebrietas, & nō furoris. Qui ubi se flagitiis ingurgitarunt, dissipādo proprias successiones, diripiunt aliena, & male parta nequius dissipant, deterius effundunt. Nullus rapiendū finis, quia nullus abliguriendū modus. Vbi se uino infuderint, & impleuerint ebrietate, publicorū eructant crapulam negociorū, ut nostro rursus sanguine inebrietur, & sancta illudant religioni, quæ uobis semper uenerationi atq; reuerentiæ affuit. Fugite igit̄ cœtus paricidales, & ausus sacrilegos destuite, deserite latronū cōciliabula. Vocati estis ad cōsortiū sceleris, uenitis ad remedium patriæ. Videmus ornatissimū populum, quē uenire decuit publico rogatum consilio, ut urbi ludæorū præstantissimæ (quæ totius gentis metropolis habeatur) aduersum hostes auxilio foret. Sed & si nos defuimus petitiōi dum pacem sperauimus, & fatigare uos p̄pere uoluimus, qui excitatoribus belli pacem offerabamus: tamen uos quasi diuino arbitrio ueneritis, consulite in medium, & exhibete partis utriusq; arbitros: Quærite unde cœperūt exordia tumultus, qui cecinerint quietæ urbi classicum, qui effuderint præstantissimorū ciuium sanguinē, quibus auctori bus pœna exacta de indēnatis sit, qui nobis ante Romanos exitio fuerint, aduersum illos bellum parabamus, & hos iam hostes patiebamur: quorum igit̄ cū Romanis suspecta gratia eorū, qui Romanos uindicant, an eorū qui Romanos repellūt? Grauiora hæc certe nobis, q̄ Romanorū prælia: ab illis em̄ pro libertate morimur, ab istis quasi p̄ scelere iugulamur. Simulantur innoxii criminū proditiōnis, & post mortem calumnia cōponitur: cum cognitio pœnā præuenire soleat, nō pœna cognitionē. Quid em̄ prodest defuncto absolui, cū iudicio iam nihil debeat? Suscepimus tamen etiam sortem huiusmodi, ut post necē de innocētia quæretur, & libēter apud uos quoq; causam agimus nostræ defunctorūq; integritatis, qui statis armati p̄ aduersariis: ita nulla argumēta calumniantibus suppetunt, ut apud uos quoq; grauiorē causam habeant, qui tam cito credidistis: bonus em̄ iudex circūseptum se esse mēdaciis dolet, & eo est fallēti infestior q̄ appetitior. Quod temere se impulsus, ut falsis crederet, ulciscendum arbitratur. Igitur nobis integrū examen seruate, & colligite ueritatem, nō ex contextione uerborum, sed ex serie negociorum. Primo omnīū, cur Romanis proderemus patriam, quos potuimus & nō lacessere, & forte oportuit fieri, ut nō excitaremus uniuersatū uictores gentium: sed hoc non est iam præsentīū partium deliberare. Superioris fuit temporis eligere, quid sequeremur: nūc oportet pro libertate occūbere. Præstat em̄ pro patria mori. Cōmodius fuit ante bellum, pacem morti p̄ferre: Sed quia bellum in ceruicibus, multi iam ex fratribus capti: alii necati, aliis dolor ex mortuis, gemitus ex reuinctis: eligenda magis libera mors, q̄ uita captiuitatis. Suppetit tamē morituris, falsi criminis abolere infamiam proditiōnis. Apud uos Idumæi causam agimus, prodantur cōscii, deducantur in medium nuntiorū interpretes: Si tenēt, uindices pdant: si nō tenent, quid accusant, & uanis infimulant suspicionibus, quas ipsi sibi cōposuerint: nō debēt arguere, qd̄ non possunt probare. Sed quia accusare non audent, dissipare per uulgus desiderāt: & ideo ad bellum profiliunt, ne in iudicium uocentur. In bello em̄ contentus furor est, in pace ueritatis examinatio, Adsumus en̄ primis suppliciis, nos spōtanei offerimus, si tamē ali

Similitudo
morum.

Eligēda ma
gis libera
mors q̄ uita
captiuitatis

h ii quis

quis accusator prodeat: aut si in populum inuidia torquet, quærite diligentius quid cõ filii fuerit in cœtu publico. Nõne ut bello instructa pararentur agmina, aut pro libertate unusquisq; patriã iuuaret? Aduersum ipsos certe latrones quid deliberatũ fuerat, nisi ut pax conueniret? Exasperauerat publicam indignationem dolor singulorum, innocentium sanguis, mulierũ gemitus, paternorum statutorũ præuaricatio: increpuit gemitus uniuersorum, quia unusquisq; sibi similia pertimescebat. Ad indignissimos sacerdotia deferebantur, peti cœperũt uocibus: illi lapidibus plebem cædere, telis necare, exarsit publicus dolor: illi in templũ latronum sibi receptacula constituerũt. Itaq; pacis locus reuerendus etiam gẽtibus, & domiciliũ sanctitatis factũ est prædonum conciliabulum, & quò ex omnibus terrarum partibus confluebatur, ad cultum festæ celebritatis, ibi nũc stabula quædam feratũ sunt, humano cruore madẽtia: licet nobis hæc quærere, uel armatis sine lege belli. Tamẽ fuit p̄erunq; inter arma iudicium, & iustitia deposuit belli instrumẽta, compescuit turbas æquitatis sentẽtia. Potestis hæc arma ad defensionem urbis conuertere, quæ sumpstis ad euerfionem: Licet etiã introire sine armis, audire, & perconctari omnia: si quod remissum aduersum hostem reperitis, proditionem putate. Quod si neq; uindices uos, neq; arbitros exhibere uultis, quid miramini, si portæ armatis non aperiuntur? Non iste aduersum cognatus, sed aduersus arma clausæ sunt, Bellũ deponite, & portæ patebunt.

Caput .VIII.

HAec ubi sacerdotes locuti sunt, & maxime Iesus cæteris senior post Ananũ, tantum qui secundo locoungebatur, indignatibus Idumæis quod non continuo urbe recepti forent: Simon unus de ducibus Idumæorũ, minime (inquit) si ciues sæuiunt, & clausos tenet, qui nationi sociæ portas clausere, & non patiuntur consortes & principes suos ingredi, nobis de muro loquuntur, & quasi aduersarios muris repellunt, quos amicos habebant? Quis dubitet, q̄ parẽt suscipere Romanos, & fortẽ coronare portas quando illi ingredientur? quæ maior iniuria? Patere nõpe omnibus hominibus ista ciuitas solet, causa cultus & obseruatiã: nobis solis intercluditur, quasi hostibus, soli abdicamur, soli repellimur. Simulat se nostrum petere iudicium, quos ne limine quidem dignos urbis putarunt. Lateant quæ aduersum illos gesserunt, nostræ iniuriæ testes & iudices sumus. Aduertimus quid clausi patiantur, quando nos arma iubemur deponere: & credibile esse potest, quod eorum expectetur sententia, quorũ suspecta est fides. Festinemus itaq; eripere clausos, quibus templũ carcer est factum, ne feruentur usq; ad aduentum exercitus Romani, & captiui tradantur Vespasiano. Auferamus à templo obsidionẽ, custodes deterrimos remoueamus, qui neminẽ uel ad purgandam aluum egredi sinunt. Si quis introferre cibum clausis desiderat, prohibetur: si quis exire, ad mortem rapitur: crimen factum est cultus religionis.

Caput .IX.

HAec audiens cessit Iohannes, considerans auersa dei uoluntate frustra sese obniti: quando quidem domi forisq; hostilia streperent agmina, & gemina ex parte ciuitas oppugnaretur. Fremebant Idumæi quod excluderentur. Machinabantur in templo siti, quomodo iungerentur Idumæis: hos angebat metus, ne Idumæi ante effectum abirent: illis extorquebat pudor propositũ regrediendi. Et iam penẽ obrepserat diffidẽtia, cum subito nocte orit̄ procella intolerabilis, tẽpestas atra, fremũt uentũ, cœlũ inhorrescit, uis imbrĩũ multa infunditur, terribiles choruscationes, tonitrua imania, terrarũ mugitus, ut solui mũdus æstimaretur. Quis crederet plus nouasse istud intra urbem positis, q̄ extra urbem degentibus? cum utiq; hi tectis muniti forent, illi obiecti ad imbres: sed amplius terruit iniuriæ metus, q̄ ipsa iniuria. Deniq; illi q; nulla habebant refugia tectorũ, clypeis sese tegebant manentes in officio, nec dilabẽtes: isti circa domos suas, quisq; dispersi locũ dederũt, ut ab his, qui intra templũ erant, portæ apererentur: Aneps tñ & diuersa populi sentẽtia: Alii deũ summũ indignantẽ Idumæis, tẽpestates mouisse arbitrabant, q̄ aduersum principes suos armati uenerant: Ananus & profundiora seniorũ ingenia, cõiectabant Idumæos iniuria sui amplius excitari in sociorũ perniciem. Deniq; sollicitior cæteris noctibus, Ananus illa nocte nõ fatigatione corpis, sed animi magis desperatiõẽ ac resolutiõẽ cessit, rebus aduersum se fluctuãtib; & militatibus

ratibus in exci
natoriam dela
fugerant, surgẽ
ram sonus nõ a
que uicina erat
set, si nõ ad tem
in templũ cl
bis impetus fue
di eximerent
Deflexere ad
irruptionis?
sententia, sin
pererãt dott
nil lachryma
Deniq; uide
se illaqueaba
luntaria mor
consilio locu
sed cruciatus
maxime circa
q; illo die cæsi
dam pecorum
spectaculũ in
peribus ac de
factioni idon
ire, quã uer
manitatis. Pẽ
rum, quo ad
tur.

Rat in
popu
nabam
tarunt. At ille
lum dilueret
ginta uiros d
ferebatur. Ve
non solum ci
rent, cõstanti
solueretur, ip
sus Gorgon u
dæ: ad tuend
tatis insignia p
uita, sed pro se
sponsum accep
nocens erat: qui

DVmb
debet
præli
ri periq; ut eõ
moderatus & p
altiore cõsilio n
pælis iuuari re

rantibus in excidiū suum mūdi procellis; nec reuifendas putauit custodias, quasi darēt
 auctoritatem delabendi quò cuiq; esset sentētia. Quam occasione nacti qui in templū re-
 fugerant, surgētes secuerunt uectes portarum. Cooperatus est illis fragor cœli, ut sera-
 rum sonus nō audiretur, & tumultus egredientiū. Deinde ueniētes ad murum, portā
 quæ uicina erat Idumæorū, cœtibus reserauere. Vltimus ille dies uniuerso populo fuis-
 set, si nō ad templum, q̄ ad urbis signum dirigendū putassent. Sed quia metuētes sibi q̄
 intra templū clausi tenebantur, ne cognito ingressu Idumæorū, in ipsos circumfusæ ple-
 bis impetus fieret, ut uindictam morituri exposcerent, rogauerunt ut ipsi primitus cla-
 di eximerentur: tunc postea liberatis ipsis & coniuictis uiribus, in populū effunderētur.
 Deflexere ad eos qui legatos miserant oratum auxilia saluti, simul ut insperatæ merces
 irruptionis autoribus eius, hoc munere potissimū repēderetur. Quod ubi processit ex
 sententia, simul omnes à templo quasi quodam castro effusi, extenta acie quoscunq; re-
 pererāt dormientes, alios perterritos, alios totis cædebant uis. Nihil proderāt preces,
 nil lachrymæ, nil insignia honoris, nullorū meritoꝝ gratia, omnes passim iugulabātur.
 Deniq; uidentes bestialem in persecutibus immanitatē, quod nulli parceretur, ipsi se
 se illaqueabant miserabiliore (ut mihi uidetur) exitu, q̄ si ab hoste perimetent: quia uol-
 untaria mors immanitati ascribitur, informis laquei nodus etiā p̄bro datur. Sed quis
 consilio locus, ubi tantus erat metus suppliciorū, cū metueret unusquisq; nō mortem,
 sed cruciatus ante mortē, quibus mors remedio foret? Redundabat undiq; sanguis, &
 maxime circa templum, quia ibi congregati erant qui clausos custodiebant. Reperta ita
 q; illo die cæsorū. VIII. milia quingenti uiri. Inde conuersi ad urbē, sicut gregem quē
 dam pecorum, ita homines quoscunq; obuios habuerunt interimebant. Erat miserabile
 spectaculū intra urbem, omnibus ante reuerendam, bellū gerī, perniciem iniustā pau-
 peribus ac debilibus inferrī. Sane iuuenes ac ualidiores in carcerem retrudebant, quos
 factioni idoneos arbitrabantur: sed magna uirtute pleriq; omnia supplicia malebant sub-
 ire, quàm ut perditis sociaretur. Nec modus erat ullus, nec pudor: ita furebat rabies im-
 manitatis. Post ubi defurere uisū, p̄cessu tēporis causas sibi simulare cœperūt perimēdo
 rum, quo ad iudicia reos ducerent, nō ut requireretur iustitia, sed ut crudelitas excitare-
 tur.

Caput .X.

ERat in ciuitate Zachariās qui odisset improbos, nec se misceret flagitiosis, diues
 opum, quarum illi abundantiam, uel ad dissoluēdam factionē suam efficacē opi-
 nabantur, uel ad prædam sibi huberē: hunc proditiōnis crimine accersendū pu-
 tarunt. At ille ab huiusmodi integer cōscientia, adesse sibi cœpit cum libertate, ut nō so-
 lum dilueret obiecta, uerū etiam reos ipsos maximorū astrueret flagitiorū, apud septua-
 ginta uiros dicebatur negociū. Absoluunt omnes, quia nihil quod affine esset sceleri, p̄-
 ferebatur. Verum illi irruentes & ipsum p̄cipitant in profundum, & perturbāt iudices,
 non solum cū iniuria, sed etiam cū periculo: ut eorum exemplo ceteri in reliquū caue-
 rent, cōstantiam in iudicando aduersa eorū uoluntate assumere. Rursus tamē ne quis ab-
 solueretur, ipsi irarū suarum exequutores, quos libitum erat sine iudicio necabant. Cæ-
 sus Gorgon uir gratus & amabilis, Niger quoq; Paragites, qui inter propugnatores lu-
 dææ ad tuendā rei summā fuerat electus, bellator uir, ut etiam uulnerū cicatricibus uir
 tutis insignia præferret, rapitur ad mortem: cū se exta urbē duci uideret, nō iam pro-
 uita, sed pro sepultura cœpit rogare. Ac ne huius quidē tam miserabilis petitionis, re-
 sponsum accepit cōueniēs, misericordi, æfingebantur calūniæ. Si quis se redimebat, in-
 nocens erat: qui nō offerebat pecuniam, tanq̄ reus feriebatur.

Caput .XI.

DVm hæc Hierosolymis agūtur, Vespasianus interea partes alias gētis ludææ
 debellabat: Peruenit ad eum, quæ seditio esset Hierosolymis, quas domesticis
 præliis neces sibi ipsi irrogauissent, quæ supplicia ciuiū exacta à ciuibus, horta-
 ri pleriq; ut eò pergeret, ne quid triūpho Romano & suæ gloriæ decerperetur. At ille
 moderatus & prouidus uir, qui non id ex usu uulgi accōmodum existimaret, sed quod
 altiore cōsilio rei summæ cōducere arbitraret, referre illa suadētibus cœpit: Non semp
 præliis iuuari tempu, sed plerūq; etiam armis depositis laudē parari, & debitū patriæ

h iii solui

Zachariæ

Cæsus Gor-
gon uir gra-
tus & ama-
bilis.Vespasianus
moderatus &
prouidus uir.

solui. Quid interest quomodo uincat hostis, nostrone an suo ferro? nisi quod suo fine Romana inuidia prosternit. Non enim possunt de nobis queri, cum se ipsi consautiauerint, simul q̄ iusta nobis bella mouerint, significant, quando nec ipsi sibi parcent. Vindictam hanc de caelo uideri, ut furore insaniat qui Romanos laceffiuerint. Sed si quis de rogari aliquid gloriae nostrae asserit, cognoscat praeponderare saepe remedium cum silentio, q̄ praedium cum periculo. Denique nosser Maximus cunctando magis fregit Annibalem, q̄ praediando. Et si Scipiones subegerunt Africam, tamen communis belloꝝ cum multis uictoria: Maximo soli datum q̄ cunctando restituerit rempubli. Plus itaq; est seruasse Romanum imperium, quam propagasse. Aequemus tamen merita uirtutis. Non minora utiq; in ipso bello sapientiae commenta sunt, quam insignia fortitudinis. Percant ergo suis armis, nihil laudis diminuit, & plurimum uictoriae nostrae adiungit. Nesciunt suos seruare, quibus nos parcimus. Quid, q̄ si imminere coeperimus, fortasse inter se respiscant, atq; in gratiam redeant? Quod non uereor, sed aduersus uestram sententiam profero: aut si pmaneat seditio, uideant ipsi sese expuguisse, nihil Romanum egisse exercitum, manus nostrae ociosae fuisse, uictoriam non uirtute nostra, sed hostili internitione inter se paratam. Itaq; hoc prudentius consilium, ut absentibus nobis sauiant in exitium sui, ne quis putet eos nostris magis, quam suis exercitos factionibus. Tunc melius appropinquabimus, ubi uictor supserit, qui nostro accedat triumpho. Certe ueniant ad nos qui fugiunt suos, inueniant apud nos salutem sibi, quos suorum pestis exagitauecit.

Caput .XII.

Nec fefellit opinio Vespasianum: nam qui poterant pretio se redimere, ut dimitterent, ad Romanos confugiebant. Repleta erant dilabentium strata uia: omnia, omnes semitae, relaxabantur diuites; pauperes interficiebant, quibus pecunia deerat ad redemptionem. Multi etiam extra urbem insidias & latrocinia pertimescebant, & maxime inopes, quibus comitatus deerat. Pari itaq; foris & domi proposito sibi periculo: utroq; pernicioso. Plerisque tamen patrii spe sepulchri, mors apud suos tolerabilior aestimabatur.

Caput .XIII.

Vbi strage maxima populorum, metus in omnes sparsus, subditos factioni fecit uniuersos, non contentus communem cum principibus exercere factionis lottannes potentiam, tyrannidem affectare coepit, & parem indignabatur destruere. Itaq; aliorum statuta, nihil nisi quod sibi libitum foret, ratum habere: paulatim sibi asciscere stipatores, artifex dolo quos uellet & fraude circumuenire, obligare pecunia, terere potentia, quibus artibus plurimos sibi associauerat. Rursus non deerant qui uel periculo studio seruitium detrectarent, cum praesertim dominatione assueti, tolerare seruitutem nequirent. Decernebant itaq; in una urbe tria genera exitalium calamitatum: tyrannides, bellum, seditio, quae unaquaeque non unam, sed plurimas urbes deleteret. Ex tribus tamen leuius bellum erat, & iustus hostis tyranno, aut factione tolerabilior uidebatur. Accessit his quartum genus sicarioꝝ, qui occupata tyrannicis motibus, aut seditionis tumultibus urbem uidentes, uicina omnia populabant, & asportabant omnia. Mulieres & paruulos qui laborem itineris, uel sexus uel aetatis infirmitate petiti non poterant, nec dabant. Septingenti itaq; numero pempti, conuectatum in castella frumentum. Irruebant agris, urbibus, templis, praedas agebant, necandorum occasio non praetermitteretur: agminis specie latrocinium excitabant plures, quam usus habebat latrocinandi. Latrocinii sauitia bellum acruabant, sine uenia deditiois, aut susceptionis indulgentia.

Caput .XIII.

Rogat itaq; Vespasianus ut ad remedium ueniat, a quo excidium metuebatur. Contendit Gadarā, ubi opulenti plurimi, qui patrimonii sui causa, magis magisque latronum insidias & incurfus pertimescebant, & ideo ad Vespasianum occulte miserant, ut ad se appropinquaret, quo ciuitas a latronibus erueretur. Affuit exercitus Romanus, quem uidentes Gadarenses confugiendi uotum habebant: sed qua uia inexitiabile id sibi afforet, non reperiebant, ne in discedentes insurgeret factio, atq; uniuersos deleteret. Non praeterit tamen legatione Gadarensium inuitatum Vespasianum, eiusque legationis conscius, utpote urbis primorem nomine Dolosum, quem capientes interemerunt.

Fabius Maximus cum cuncta dicitur An-nibalem.

Tria genera exitalium calamitatum,

Genus sicarioꝝ.

merunt, atq; illi
tura Romanis te
quendos, qui te

Pacidus
qui pro
sumptu
equitibus, a ui
perent, ante li
uerat muroru
tilibus; ad po
fuit, interfecit
aggerabant,
sum in uictio:
ma, sed etiam
fouebat, relic
sectatus, alios
numerus ad
imbribus auct
parant sese, &
in manus uert
u & ueteri m
bos, fessos urg
in unum atq;
sui ruina, &
praetergredi,
fluminis ictu
subter labem
tur, aut ipsis e
ctus, ubi nata
is defatigabat,
decurrens eua
chioꝝ remigi
requirunt, es
littore, merce
dolis offensi
ferro tredecim
de ouium gre
minum maxi
pleta erat cada
hensi fuerant, i
obstructus, cui
sibus defunc
traxerat inue
rille aestimati, a
stris. Progressu
mnes uicos loci
phis quoque in
rant, extingue

Taq; hae
lii opperiet
quae occupa

emerunt, atq; ultra iniuriam, egressiq; urbem in abdita & munitiora sese contulerunt. Ga-
dara Romanis tradita: cum ingenti plausu susceptus est Vespasianus. Is continuo ad pse-
quendos, qui refugerant, Placidum direxit: ipse reuertit in Caesaream.

Caput .XV.

Placidus praemissis quingentis equitibus, fugientes insecutus, coegit eos in uicini-
qui proximus erat, concedere: in quo electorū pube iuuenum reperta, audaciam
sumpsere ut insurgerent in Romanos. Quae res illis cladi fuit. Nam circumfusis
equitibus, a uico exclusi, sine ullo caedebant impedimento. Et dum alii conserti sese reci-
perent, ante limina portarū trucidabant. Caesorū cadaueribus aggregata moles, adaequa-
uerat murorum altitudinem. Romani alios sagittis figebāt, alios sautiabant diuersis mis-
silibus: ad postremū castellum expugnauere, ibiq; omnes, nisi quibus elabendi facultas
fuit, interfecti. Alii fugientes, ingentem famam Romanae uirtutis, suis sermonibus ex-
aggerabant, maiora sibi quam hominum uisa corpora, nullam resistēdi cuiquam aduer-
sum inuictos fidutiam. Vnde perterriti omnes fugere ilico, nec solum uicina & finitima,
sed etiam Hiericho urbs, quae propter incolae multitudinis agmina, spem caeterorū
fouebat, reliquebatur. Placidus rebus ex sententia fluentibus, eos quoq; per equites in-
secutus, alios confertos, alios palantes sternit usq; ad flumen Iordanem: maximū quoq;
numerum ad ripam fluminis reperit impeditum transitu: tunc forte praedictus amnis
imbribus auctus, aut resolutis niuibus intumuerat. At illi, ubi Romanos adesse uiderūt,
parant sese, & ad fluminis oram stipant. Necessitas intercluso fugae subsidio, remedium
in manus uertit, & impetu facto multi supra pauciores equites arietantur: illi arte no-
ta & ueteri militiae more, inter equitantes dissecare hostium cuneum, dissoluere glo-
bos, fessos urgere, cedentes sequi coepere: hinc alii ferro hostiū, alii suo, quod conferti,
in unum atq; in se relisi incurrerant, interficiebantur. Alii in flumen ruebant, quod ipsa
sui ruina, & alius alio impliciti demergebantur. Pleriq; etiam aestimantes quod possent
praetergredi, sese fluuio dabant. Quos paululum progressos sorbebat gurgitum uis, aut
fluminis ictus abripiebat. Et siqui natandi usu super aquas processerant, ac fluentis
subter labentibus se suspenderant, aut arborum ramis impediti qui fluuio deduceban-
tur, aut ipsis caudicibus oppressi, animam ponebant in flumine. Saepē etiam nandi indo-
ctus, ubi natantem apprehendisset tenebat, ut ipse pariter euaderet, & astrictum brachi-
is defatigabat, donec uterq; merfus, alter alteri exitio foret. At siqui forte secundo amne
decurrens euasurus aestimaretur, irruebat sagittis, ac subito resupinus, cessantibus bra-
chioq; remigiis, interibat. Fuere etiam qui natare nescii, dum expertem doloris mortem
requirunt, edito riparū toro, in fluuium se excuterent uoluntarii: Alii arenoso ingressi
littore, merso uestigio deprimebantur: pleriq; etiam saxorum teretium lubrico, aut ua-
dosis offensi locis, instabili fluctuantes gradu fluentis sequentibus obruebantur. Caesa
ferro tredecim milia: innumerabilis autem multitudo fluuio consumpta, praeda ingens
de ouium gregibus, & camelorum atq; asinorum & bouum parua: quae licet strages ho-
minum maxima fuerit, tum uero maior aestimabatur, quia non solum regio omnis, re-
pleta erat cadaueribus humanis (cum dispersi ac palantes quibuscunq; in locis compre-
hensi fuerant, interimerentur) uerum etiam ut Iordanis ipse defunctorum corporibus
obstructus, cursus proprios dirigere non posset. Asphaltites quoq; lacus cruore & ui-
sceribus defunctorum mutaret naturae suae speciem, in quem omnia quaecunq; Iordanis
attraxerat inuehebantur. Deniq; nonaginta duo milia, & ducenti illa die Iudaeorum pe-
rissent aestimati, a quingentis tantummodo equitibus, & tribus milibus exercitus pede-
stris. Progressus quoq; ad ulteriora Placidus, Abilam, & Iuliam, & Betesmon, & om-
nes uicos loci ipsius, usque ad Asphaltitem lacum Romano imperio restituit. Sca-
phis quoque imposuit milites, a quibus uniuersi, qui in lacum memoratum confuge-
rant, extinguerentur.

Caput .XVI.

ITaq; & haec omnia usq; ad Macheruntem recepta: Vespasianus tamen tempus pra-
lii opperiebat, quo metropolim totius Iudaeae, exercitu Romano adoriretur: inter
quae occupato rebus sibi creditis, motus ex Gallicanis partibus insinuantur, quod a
h iiii Nerone

Caesa ferro
tredecim milia

Nonaginta
duo milia &
ducenti Iudaeo-
rum una die pe-
rissent.

Nerone potentes quidam Romanæ militiæ uiri descuiſſent. Quo comperto, cupiens inſteſtina bella ac ſummæ rei, totiusq; Romani imperii periculum, conſecto in oriente belloꝝ tumultu, leuare: ut rerum ſecundarꝝ nuntiis, motus omnes Italiæ uel comprimeret, uel præueniret: ubi primũ ſæua hyems temperata ueris principio, cum maiore parte exercitus de Cæſarea iter mouit. Excepit cum Antipatri nomine ciuitas appellata. Inde procedens exurebat uicos, necabat eos quos reperiēbat alienos: ac maxime Idumæis uicina quæcunq; offenderat, depopulabat: q̄ inquietum genus hominum potius bellis, q̄ ocio uel quieti amicum foret. Duos quoq; Idumææ uicos *Lygarũ & Capartorẽ, eorumq; incolas comprehendens, maxima ſtrage labefactauit. Siquidem ſupra decem milia uiroꝝ peremit, mille captiuos abduxit, reliquum uulguſ expulit, ut ibi conſtitueret manum ſuoꝝ: quia montana locoꝝ regionis eius latrociniis inſeſtabant. Ipſe cum exercitu Amathunta repetit, quæ de aquis calidis uocabulum ſumpſit, quod aquarꝝ uapor Syro ſermone Amathus appellari ferẽ. Thermae ergo græce dicũt, eo quod calidũ fontem habeat intra muros. Deinde per Samariam iuxta Neapolim in Hiericho contēdit, ubi occurrit ei Traianus multam manum agens, ex his qui ultra Iordanem ſiti Perææ regionis populi, in ditionem Romanam uicti reuerterant. Nuntio itaq; aduenientis Romani exercitus, pleriq; ex urbe Hiericho, quod eam intutam uiderent, in montana Hieroſolymitanæ regionis ſeſe contulerant. Reſidentium turba omnis conſumitur. Neq; enim difficile fuit urbem properatò capi, quæ nec naturali ſulta eſſet munimine, & à ſuis eſſet dilabentibus deſerta ac deſtituta. Vrbs condita in campo, cui ſupereminet mons diffuſior, & nudus gignentium. Nanq; ſecundum ſeptentrionalem plagam, uſq; ad Scythopolis urbis terram exēdit, ex parte meridiana uſq; ad regionem Sodomitanam, & Asphaltitis ſines diffuſus habet. Aegrum autem & ieiunum ſolum, & ideo deſertum ab incolis, quod ſine ullo uſu eſſet cultoribus naturali ſterilitate. Aduerſus huic mons ſupra Iordanem, cuius exordium à Iuliade, & plaga ſeptentrionali aſurgit: ipſe aut prætendit in meridianum uſq; ad Sobaros, Arabiæ Petrææ conterminos, ubi etiam mōs eſt, uſu ueterẽ, ferreus nuncupatus. Inter hos duos montes campus iacet, quem propter magnitudinem, quod in multa ſpatia porrigat (ueteri uſu) incolæ Magnum appellaunt, cuius longitudo triginta & ducentoꝝ ſtadioꝝ, latitudo centum uiginti. Exordiuũ à uico Gēnabar, ſinis uſq; ad Asphaltitẽ lacum. Iordanis eum medium interſecat campum, non ſolum inoffenſa, ſed etiam adiuncta gratia uiridantibus ripis fluminis alluione, & ſuccedentibus Asphaltite & Tiberiade unius fontis, & utroq; diuerſæ qualitatis lacu. Nanq; alterius aquæ ſapor falſus, & ſterilis uſus, Tiberiadis autem dulcis atq; genialis. Sanè in diebus æſtatis immodicus per ſpatia campi exaſtuat uapor, unde & coaleſcente uitio nimia ſiccitatis, atq; humi arido corrupto, aër miſerandas accolis conſicit ægritudines. Arida ſunt enim omnia præter oras fluminis. Deniq; in remotioribus ægreſcit & fructus arborꝝ, ſiquidem & copia huberior, & fructus palmarꝝ opimior eſt, qui ſupra ripas Iordanis fluminis gignit, alius longe exilior.

Caput .XVII.

Eſt etiam iuxta Hiericho urbem, fons abundans, atq; idem huberior ad potum, pinguior ad irrigandum, quem Ieſus Naue natione Hebræus, manu ualidus primũ genti eripuit Chananaoꝝ. Iſ i principio corruptior habitus, ac ſterilis ad generandum, potantibus & uſui paꝝ ſalubris. Vnde rogatus ab incolis Eliſeus propheta, idemq; Eliæ diſcipulus, & tanto ſucceſſor nequaq; indignus magiſtro, ut hospitalitatis ſuæ mercedem relinqueret, quos uiſitauerat locis, & corruptelam aquarꝝ leuaret: remedium dedit, ſicut regnorum uetus ſcriptura edocet, præcipiens uas fictile cum ſale deſerri ſibi, quod accipiens deiecit in fontem ſal, & dixit: Sanauit aquas, & non erit in his moriens, neq; ſterilis ab eis: & ſanatae ſunt aquæ ſecundum uerbum, inquit, Eliſei prophetae. Ex illa itaq; benedicti ſalis inſuſione temperatæ aquæ, reſerataq; ora fontis, ſanctificati ſunt aquarꝝ meatus, ut dulciores potus uenarꝝ ſcaturigo effunderet, & omnis illa dulceſceret aquarꝝ amaritudo, huberiores fructus terra daret. Generandæ quoq; ſobolis opima ſucceſſio, largam poſteritatis copiam ſubmiſtraret, nec deficeret genitalis aqua; cum diuina gratia pro iuſtoꝝ fidelibus ſtudiis, tanti prophetae benedictionibus

aspira

In Ioseph li.
bel. Iuda. 5.
ca. 4. Bega-
bri Caphar
tophra legi-
tur.

Amathus ab
aquis calidis

Vrbs descri-
ptio.

Mons ferreus

Mons Ma-
gnus.

Asphaltitis
& Tiberia-
dis diſcrimē.

Ieſus Naue.

Eliſeus pro-
pheta aqua-
rum dedit re-
medium.

Asphaltitis. Ca-
ſultato, contin-
te generandōs
care ſolitas ſata
tem inſundere
Eſt enim noui-
ſum uſus ſu-
um eius abur-
rum in longi-
cernas, uari-
haud ceteri
diuerſis in-
Qd ideo et
in quibus t
gar. Cauern
ſerunt, & ali
fontiũ, illicit
me lineis in o

NV
del
nik
cent animum
tem quibus i
in terram re
noſtra legat
ueterum di
turam, ſiue
ex quo omni
uis uehemen
uentium. De
nam accenſar
& quibus dem
ferunt præc
ilico ſuper
ſos reſiliſſe.
ritatem rei p
ad radios ſol
ſcurior ceter
& ipſa reſple
ne ſit aquis or
ſcapis appro
men, ut ferro h
mulierum, que
quibus experie
tur, & corporit
q; ad Zoras A
quaginta, uſq;
habundantem
eoz deſerta, at
arua fruſtũ ſera
oculis habente
hũq; eſſet quod

aspirauisset. Conuertit itaq; naturam aquarum ad preces prophetae, caelestis oraculi resultatio, continuoq; sterilitatem depulit, fecunditatem infudit. Coepere illic crebrescere generatiões hoim, fructus terrarum, succusq; aquarum, antè ieiunus & amarus interne care solitus sata, tristiaq; bibentium ora torquere, fertilitatem solo, potantibus suauitatem infundere, ut si breuiter culta contingat, plus proficit, quam ubi diutius irrigauerit. Est enim noua gratia, ut pfectus redundantior sit ubi usus minor, & ubi amplius quisi quam usus fuerit, ibi minor fructus sit; eoq; plus cæteris fontibus rigat, quia uel exiguum eius abundat ad hubertatem. Deniq; campus eum circumiacet septuaginta stadiorum in longitudinem, uiginti in latitudinem patens. In eo mirabilem hortorum gratiam cernas, uaria palmarum genera, tantamq; dactyloz dulcedinem, ut mella defluere putes, haud cæteris inferiora. Sunt etiam illic praestantissimi apum foetus; nec mirum, ubi tam diuersis inhalantes floribus, paradisi suaues fundunt odores. Illic opobalsamum gignit. Qd̄ ideo cū adiectione significauimus, quia agricolæ cortice tenuis uirgulas incidunt, eas in quibus balsama gignantur, ut per illas caernas paulatim distillans humor se colligat. Cauernas autem Græco nomine ὀπὴ dicitur. Illic cypreum, illic myrobalanum nasci ferunt, & alia istiusmodi, quæ in aliis locis haudquaquam reperiuntur. Aqua ut cætera fontium, illic tamen pstantior æstate frigida, hyeme tepens, Aer mollior, ut summa hys me lineis incolæ exuuiis utantur indumentorum.

Caput .XVIII.

NVnc Asphaltitis lacus qualitatē spectemus. Melius est em̄ in locorum ueterum descriptionibus, uel cæterorum elementorum miraculo, quam in Iudæorum seditio nibus stilum occupare. Siquidem ista flagitia mentem exasperant, illa demulcent animum dum recensentur, & ad ueteris historiae reuocant cognitionem. Nobis autem quibus incultius ingenium est, cordi est, patrum ex Aegypto regredientium, usq; in terram repromissionis repetere uestigia, ut si cui forte nostra in manus ueniant, non nostra legat, sed patrum relegat. Dulce est enim inter maiorum uersari habitacula, & ueterum dicta factaq; recensere memoria, atq; eorum inhære gratia. Sed iam siue naturam, siue qualitatem aquarum exprimamus, ne noster quoq; in eo lacu proiciat stilus, ex quo omnia quæcunq; mergenda putaueris, uiuentia tamen resilire opinio est: Et quæ uis uehementer allisa statim excuti; aqua ipsa amara & sterilis, nihil recipiens generis uiuentium. Deniq; neq; pisces, neq; assuetas aquis, & latis mergendi usu patit aues. Lucernam accensam ferunt aquis supernatare, sine ulla cõuersione extincto demergi lumine: & quis demersum arte quod uiuat, difficile in profundo hære. Deniq; Vespasianum ferunt præcepisse nandi ignaros, reuinctis manibus in profundum deiici, eosq; omnes ilico supernataste, quasi spiritu quodam uenti leuatos, & ad superiora ui magna repulso resiliisse. Multa fabulosa de hoc lacu pleriq; aestimauerunt, quæ nobis inexpertis ueritatem rei promere nunquam consilium fuit. Mutare etiam ter in die colorem aquarum, & ad radios solis uarie refulgere; non placuit pro uero locare, cū sit ipsius aquarum lacus obscurior cæteris aquis, & quasi adustæ præferens similitudinem. Certe si ad radium solis & ipsa resplendeat, nihil nouum & quasi pro miraculo promendum: cum hoc commune sit aquis omnibus. Vagari super aquas bituminis glebas certū est atro liquore, quas scaphis appropinquantes colligunt, quibus id muneris est; hære sibi fertur bitumen, ut ferro haudquaquam uel alia præacuta metalli specie recidatur. Sanguini sanè cedit mulierum, quo mēstrua soluentes leuari feruntur. Cuius actu uel urina (ut allegant quibus experiendi usus fuit) interrumpi prodit: utilis autem ad compagem nauium fertur, & corporibus hominum salubris admixta medicamentis. Longitudo lacus eius usq; ad Zoaras Arabiae dirigitur, stadiis quingentis octoginta: latitudo stadiis centum quinquaginta, usq; ad uicina Sodomorum: qui quondam huberrimam regionē inhabitabant; habundantem fructibus, distinctam quoq; urbibus splendidissimis. Nunc autem ea locorum deserta, atq; exusta sunt incēdio. Nam cum omnia illis deus suo contulisset munere, arua frugū feracia, & uineis cæterisq; fructuosis arboribus rus cõsitum: ingrati, nec præ oculis habentes potentiā dei summi, quasi non oia cerneret, oia prospectaret flagitia, nihilq; esset quod illum latere, aut præterire posset; ita intemperatiæ suæ probris miscere uniuers

Balsama q̄
mō gignanturAsphaltitis
qualitas.Miranda hęc
narrat̄ de la
cu asphaltiteBitum̄is glo
bæ in aquis
natantes.Sodomorum
species

uniuers

Quisq; urbes
ex diuina ul-
sione incensa.

uniuersa, ac polluere cœpere, quibus diuinam traxere offensam, & pro sceles; pretio, de cœlo descendit ignis qui regionem illam exureret. Quinq; itaq; urbes incensa, quarum umbra quædam & species in fauillis uideat. Arsere terræ, ardent aquæ, in quibus cœlestis ignis reliquæ recognoscuntur, atque adhuc manent. Spectes illic ad speciem prima uiridantia, formatos uuar; racemos, ut edendi generent spectantibus cupiditatem. Si carpas, fatiscunt ac resoluunt in cinerem, fumiq; excitant, quasi adhuc ardeant. Hæc ppter supplicia impio; de Sodomitano territorio cōperta, silentio obducere non oportuit. His em decursis, remunerationem piis foite dubitari non potest.

Caput .XIX.

Vespasianus itaq; proxima quæq; Hierosolymitanæ urbis castella, uel urbium munimenta, distributo exercitus Romani uel sociorum subsidio replebat, ut aduersa sibi omnia cognoscerent, quæ ante conspiratura secum ad bellum cōtra Romanos gerendum arbitrabantur. Nihilominus Lucio Annio Geresam destinato, insidiis urbem cepit: mille etiam iuuenes interfecit, quibus præuētis exempta est fuga. Captiui abducti plurimi, atq; uniuersa eorum patrimonia à militibus inuasa. Præcepto ducis possessiones quæ repertæ fuerant, exurebant, rapinæ exercebant licentia. Vastabant Romani montana atq; campestria, quibus Hierosolymitana ciuitas circumfusa bello undiq; ardebat. Nec feriatu erant Hierosolymitani à suo; sensu periculo; quibus omnes interclusi erant exitus, ne quis fuga periculo eximeret. Intus malum intestinū, foris clausa omnia, neq; manendi uoluntas, neq; fugiendi erat copia, Etsi qui à Romanis ueniam transfugio sperauerant, à suis egredi prohibebant.

Caput .XX.

Nero cæsus.
15. imperij sui
anno.

Regressus erat Vespasianus in urbem Cæsaream, ut inde collectis omnibus uiribus adoriretur Hierosolymitanæ urbis obsidionem. Nuntiusq; aduenit cæsum Neronem tertio decimo exacto imperio sui anno, cum iam de anno sequenti octauum diem degeret. Dignus ea pœna, qui non solum fidem sacrilegio: pietatem, paricidio: pudicitiam incesto uiolauerat, sed ipsam quoq; potestatem Romani imperii, cuius uel officia, uel negocia improbissimis libertorum commiserat. Cum em ipse nulli fidem seruaret, omnes suspectos habebat: Et ideo nequissimis se Nimphidio & Gemellino præcipue credendum putauit, quos uilis conditio obnoxios fecerat. Sed & ipsi exemplum crudelitatis eius aliquando exhorruere. Et quia charissimos sibi quosque interemerat, cauendum in se rati, præuenire uoluerunt quod metuebant. Itaq; facta cum cæteris conspiratione, paricidam deserunt. Cui enim parciturus æstimabatur, qui matri non peperisset? Desertus ergo ab omnibus suis, fugit ex urbe cum quatuor libertis suis. Et cum se urgeri imminentibus coniuratis, atq; agmine aduerso uideret, in suburbanum rus clanculo concessit: discissus & dilaceratus sentibus, dum formidat à quoquam uideri ne prodere: deinde cum se circumseptum intelligeret, ne graues pœnæ exigerentur, maganum quoddam sibi de ligno parauit, & manibus composuit suis, quo se necaret. Et ad libertos conuersus, qualis, inquit, artifex moritur? Itaq; acerbissimus paricida dignum meritis suis uitæ exitum tulit, ut qui matrem ac suos occiderat, nec sibi parceret. Vere bonus necis suæ artifex, qui commentus est ut sic periret, ne uel mors suo scelere uacaret.

Nero matri
nō pepercit.

Magano pe-
xit Nero

Caput .XXI.

Galba Ro-
mano præ-
est imperio.

Otho rebus
potitur.

Fama itaq; interfecti Neronis præuenerat more ingenii humani: cui satis est, ubi cupita acceperit, cætera non requirere, sed statim dissipare, atque inexploratum in uulgus mittere quod delectauerit. Nec multo post tamen Galbam Romano imperio præesse innotuit. Vnde sniam noui principis de bello Iudæo; sciscitari, Vespasiano cōsiliū fuit, misitq; Titū filiū, & regē Agrippam. Titus de Achaia reuertit, cōperito q; etiam Galba septimo mense ac die assumptæ potestatis exutus insignibus, pœnas lussisset in medio urbis sinu, id est, Romano foro: & Otho potiret rebus secūdis, ac successu imperiali, Agrippa Romā cōtendit, ut apud nouū principē locaret grām: Tito pluris uisa est paternæ pietatis reuerētia, q̄ principalis ptātis, qd incōsulto patre si præderet, ne ipsi qdem principi placitū; putaret, Certe exercitus docuit, opportune eū redisse ad patrem

potent, rebus no-
tis imperij Rom-
latis quæ in Iud-

Sed Iudæa r-
tu. Nam c-
rior quide-
um nefas. Et l-
nēus robust-
ne commenta-
At ille cui null-
ipsis quoq; in-
infudit societ-
tere non præ-
ullo excursu, e-
diu nequiuit,
pœnia, perdi-
am, expugnare
receptaculum
maorum stip-
processus, & ac-
pentinō; exci-
siliis patuit, se-
pere bello fug-

Dumæis
tur. Rur-
rit sponte
bus unus ex p-
monem clane-
maos circum-
eum fidissim-
promissiq; in-
cobus, iactat
uidisse ualidi-
rabilem: Inse-
numeros ipsi
& ordines se-
lere sibi Idur-
congressu sup-
mo; inclinata
securus futura
is, & quasi ad p-
ta manus uenit
acies uniuerfas,
tus tantæ genti-
lebrē populis,
ripuit fructus
sed etiam oim-
ma habet. post
dixerunt, post
pulchrum hab-
uitate stadio,

patrem, rebus nouis & incertū quò uergerent. Deniq; etiā Vespasianus anxius de totius imperii Romani ac patriæ statu, bellum suspendit, atq; imperiū tenuit suum, post habitis quæ in Iudæa gerebant, præ totius summæ cura & pia erga patriā sollicitudine.

Caput XXII.

Sed Iudæa non feriabat, quæ grauius bellū inter suos q̄ aduersum externos gerebat. Nam cum Iohannis factio esset intolerabilis, insurrexit præterea Simon, inferior quidem morè improbitate, sed forma corporis magis fretus ad omne audendum nefas. Et latrocinijs assuefactus, ad usum & tentamentum flagitiorū. Cuius erat Gerasenus robustus iuuenis, quem princeps sacerdotum Ananus perculerat ppter nequitia commenta, pulsūq; eo quem inhabitabat loco, in alias regiones concedere coëgit. At ille cui nullus inter quietos & modestos locus, contulit sese ad consortia latronum, ipsis quoq; in principio suspectus, ne eos factione circumueniret, facile postea morè se infudit societate. Populabat cū his ea quæ eēt finitima munitiōibus, q̄ illi ulteriora petere non præsumebant, sed quasi in foueis latitantes insidiabant prætermantibus sine ullo excursu, quasi domestico latrocinijs contenti. Id Simon animi immodicus tolerare diu nequiuit, breuiq; multorum quæsiuit manum, pollicens seruis libertatem, liberis præmia, perditis remunerationem. Ita confluentibus plurimis ad deprædandi licentiam, expugnare munitiones, occupare urbium populos ausus, terribilis omnibus erat, receptaculum sibi in uico, cui nomen Aiæ muris, parauit. Iamq; uiginti milibus armatorum stipatus incedebat, cum subito metuentes Hierosolymitani quotidianos eius processus, & aduersum se futuros rati si diutius adoleuissent, succidendos putarunt, repenteq; excursu armati Simonem adoriuntur. Nec ille incautus atque imperatus infidijs patuit, sed excepit aduenientes, & plerosq; fudit, alios coëgit in urbem sese recipere bello fugatos.

Caput XXIII.

Idumæis quoq; cōgressus æqualis recessit, & quasi uictus, quia non uicerat angebatur. Rursus cum congregandum foret commodius arbitratus dolo experiri, reperit spontaneum fraudis ministrum. Namq; intellectum est, quid iste affectaret, Iacobus unus ex principibus Idumæorū, uaser & callidus ad huiusmodi negocia uenit ad Simonem clanculo, & obtulit patriæ suæ prodicionem, ut fidem daret, q̄ uniuersos Idumæos circumueniret, postulataq; mercede futuræ societatis; quo potissimus & apud eum fidissimus foret, pollicetur uniuersorum prodicionem conuiuio fœderata gratia, promissisq; ingentibus Simonis firmata inter utrūq; est pactio. Vbi ad suos reuertit Iacobus, iactare primo paucioribus cœpit, exploratum processisse uires aduersariorum, uidisse ualidam manum, expertos belli uiros, multitudinem maximam, & bello insuperabilem: Inferre paulatim sermonem istiusmodi principibus. Postremo infundere per numeros ipsum Simonem admodum strenuum, qui regio more exercitum instituisset, & ordines seruaret, numeros distributos haberet, ductores idoneos præfecisset, consuleret sibi Idumæos, oportere, ut talē uig; amictū potius q̄ hostem experiretur. Certe si in congressu superiorem uiderent, cederent sine periculo, cauerent prælium. Vbi plurimorū inclinata in sententiam suam studia cognouit, edocto Simone ut in aciem p̄diret, secutus futuræ dispersionis Idumæorū: ille non distulit, hic uelut antesignanus cum suis, & quasi ad præliandum promptior: ubi ferentarijs tentatum prælium uidit, priusq; in manus ueniret conuerso equo fugæ dedit se: idem sui fecere. Ita conuertit, dispersitq; acies uniuersas, & uictoriā Simoni sine certamine belli tradidit. Simon uero potius tantæ gentis triumpho, insolentior in cæteros factus, Chebron uetustam urbem celebrē populis, opum diuitem, ante expectatum cepit, multamq; in ea p̄dam reperit, diripuit fructus huberrimos. Ferē enim antiquissima non solum Palestinae urbiū ciuitas, sed etiam oīm quæ sunt in Aegypto à uetustis condita: ut etiā Mēphim quæ antiquissima habet, posteriorem pleriq; existiment. Fuere etiam qui habitasse in ea patrē Abraham dixerunt, postea q̄ de Mesopotamia Syriae p̄fectus Aegyptum petiit, filiosq; eius illic sepulchrum habere pulcherrimo extructum marmore, & opere elegantissimo, septimo à ciuitate stadio, Terebinthus illic magna arbor à constitutione mundi fuisse asseuerat.

Nunc

Simon

Gerasenus ciuis.

Ioseph⁹ 11, 5, belli Iudaici ca. 7. hanc historiam ad longū, p̄sequit, ubi uicū, quē hic Egesippus Aiæ, ille Aim appellat.

Iacobus unus ex principibus Idumæorū uaser & callidus.

Chebron urbs uetusta & celebris.

Memphis.

Terebinth⁹ a constitutione mundi

Nunc tñ utrū adhuc maneat incertum nobis est, inde p̄grediens uastabat territoria, expugnabat urbes, congregabat populos. XL. milibus armatorū stipatus, exinanibat oīa, quocunq; uel quasi amicus & socius accefferat. Quis enim locus tanto suppeteret alimētis? Solo pedū uestigiō in modum pauimenti p̄terebant uniuersa, in quibus tantus constiterat numerus p̄liatorū. Nec solum quicunq; erat fructus auferebat, quasi quibusdam exesus locustis, sed etiam in posterū protrita humus fructus negabat. Terrebat Iohannem quod Simonis augebat potentia, & totius factionis socii quatiebant. Volebant perditum, sed bello non audebant laceffere. Iterū infidias parant, & obsidentes itinera, uxorem eius cū omni comitatu muliebri, & paucis uiroꝝ p̄secutoribus rapiunt; factabant se quasi omnē confecissent uictoriam, ac uelut ip̄m Simonem captū tenerent, supplicatū sibi arbitrabant. At ille durus, immitis qui nullius affectu commoueret, nihil sanctum charūm ue haberet, in flammā quasi accepta iniuria potius q̄ erepta gratia, multoq; sauior grauiorq; grauibus excruciat, quos reperiebat, tormentis. Plerisq; manus incidebat, quos ad hostem truncato corpore remittebat, ut eius annuntiarent crudelitatem, insinuarent minari quod muros subuerteret, urbem excideret, nisi sibi ocyus uxor propria restitueretur. Similiter manus & uiscera truncaturum omnibus, qui intra urbem degerent, nisi mature consulissent. Ita perterriti facti, uxorem eius ad eum dirigunt: quo mitigatus furor eius, aliquantam requiescendī copiam clausis dedit, ut non urgeret obsidionem ciuilem.

Caput .XXIII.

NEc solum Galba interfecto, sed etiam Othone extincto Vitellii ducibus congradientibus, quem Gallicanus exercitus creauerat imperatorē. Et primo quidem certamine superior Otho uisus est: repetito post diem p̄lio, cum comperisset Otho Valenti & Cecinnæ Vitellii comitibus uictoriam cessisse, plurimos quoq; suos interfectos, Brixia positus, uoluntaria nece eripuit se ludibrio, duobus diebus & tribus tñ mensibus reꝝ potitus. Victor itaq; Vitellius, cum eo qui utrinq; superfuerat exercitu Romam contendit.

Caput .XXV.

Vespasianus tunc tēporis profectus ex urbe Cæsarea uastabat Iudæam, montana omnia finitima et munitiones debellabat. Interficiebat resistentes, p̄cantibus impertiebat ueniam salutis. Fugabat aduersarios, constituebat suos: Cerealis quoq; dux Romani exercitus cū equitatu percurrerebat oīa, extinguebat alios, alios subiciebat. Captiuoꝝ cogeat agmina, omnia circa Hierosolymam exurebant, ne ullum Iudæis esset perfugium. Sic interclusi añ obsidionem uniuersi Iudæis exitus. At illi non solum non consulebant sibi, sed etiam domestico inter se decernebant certamine: Iohānes interior tyrannus, Simon extramuranus hostis: qui recepta uxore, paulisper excurrens Idumæam depopulatus, ualidior redit, & Hierosolymitanæ muros urbis armis circūsonabat. Iohānes intus positus, suos ad bellum uitiiis exercebat data criminum autoritate. Feruebant studia rapinæ, proborū cupiditates, luxuriæ effusioes, unguentorū odores, calamistris crispabant capillos, stibio oculos depingebant, muliebrem amictum induebant. Nec solum ornatus sceminæ, sed etiam muliebris mollitia affectabat, & illicitæ libidinum passionis, uiri muliebria exercere, effeminare uocem, & fluxu corporis sexū dissoluere, pascere comam, uultum dealbare, pumicare genas, uellicare barbulam, & in hac dissolutione sauitiam crudelitatis exercere intolerabilem. Deniq; fracto gressu incedebant, & subito momentanei bellatores reconditos sub conchylatis chlamydibus gladios occultantes, cum repente nudassent quæcunq; repererant diloricabant. Qui Simonem euaserat, a Iohanne interficiebat. Si se intra urbem recepisset, qui Iohannem fugerat, captus a Simone añ muros immolabat. Erat dissensio grauis. Idumæi quærebant tyrannidem Iohannis extinguere: inuidebant eius potentia, & oderant eius crudelitatem. Congrediunt aduersum satellites tyrannidis, auertunt eos, insectant eos usq; ad aulam regiam, quam condiderat genere proxima regis Adiabeni, irruunt exclusis propugnatoribus, templumq; occupant, diripientes spolia tyrannidis, qm̄ illic Iohannes opum suarū condiderat receptaculum, Grauis incefferat metus, ne per noctē Idumæi de templo urbem in-

Vespasianus
deuastat Iudæam

Cerealis dux
Roma exercitus,

Vitijs exercitus
cent enormibus.

hem introgressi
vi, de consiliis
hanc fraude in
minatum inue
ingressum ob
ambus, ut se i
ut pernicioso
gressus, æque
sam quos eiv
Iohannes tra
amplius sui
S Vb e
bæ, &
quasi
tum usurpa
cula, nomini
ratorem; & i
uino di exen
salto senatu
sequerentur
triumphis qu
uiles, sed ue
& remouēd
nibus imper
properandi
rit, triumph
boribus eiu
rorum) nō
nolētorum
petat. Quis
torē? Quæ u
peratoris, &
Quis nō sus
cui tot milit
pectamus?
mus q̄ in iu
ciamus han
habetur Vit
profecto est,
tratur, tyran
incipiamus r
uociferantes;
hum. Ille autē al
ciuile bellum:
armati circūst
ue periculum
ambite alii sole
festinauit in A
nia ministrare
diutius bellu
re properauit
te, q̄ in alieno
perissimum de

hem introgressi, ferro plebem interimerent, incendio urbem delerent. Quo metu territi, de consilii sententia dum unum tyrannū ferre nequeunt, alterum introducere. Et Iohannes fraude irrepserat in tyrānidē. Hic Simon rogatus quasi remediū salutis daret, do-
minatū inuexit ciuibus, urbi tyrānū. Missus est Matthias princeps sacerdotū, ut eius ingressum obsecraret. At ille superbe satis dominari abnuuit, & quasi grauaret cōcessit ambitus, ut se in urbem cū omni sua uirtute infunderet. Aperuere portas manibus suis, ut perniciosiorem introducerent, cū infirmiorē execrarentur. Itaq; Simon ex sententia ingressus, æque se hostem exhibebat uniuersis: ut & illos qui uocauerant, & illos aduersum quos eius auxiliū postulatum fuerat, cōmuni omnes odio persequeretur. Urgebat Iohannes fraudibus suis, fluctuabat ciuitas. Certamē erat inter Iohannē & Simonē, quis amplius suis noceret.

Caput • XXVI.

Sub ea tempestate cōualuit rumor ciuiliū belloꝝ in exercitu Romano, de Galba, & Othonis nece manifestatus, & imperio Vitellii, qui nequior superioribus quasi fex resedisset. Cōferre secum ueteris militiæ uiri cœpere, & indigne ferre, tantum usurpare prætorianas Romæ legiones, ut cū iam bellorū desueuissent experiri pericula, nomina ignorarent gentium, quæ bellū mouerēt: Ipsæ tamē statuerēt bellis imperatorem; & in sua manu rerū Romanarū legendum arbitrum cōstituerunt: Deinde huiusmodi exemplo in Gallia positos milites aspirauisse, ut Vitellio imperium darēt, incōsulto senatu & populo Romano, se iterea quasi mercenarios haberi, qui aliena arbirria sequerentur: primos ad periculum, ad honorē ultimos, tanto tempore bellum gerere, triumphis quotidie crescentibus, & ab inferioribus dominos accipere, & ne eos quidē utiles, sed uel ignauissimos quosq; uel uentri deditos & turpitudini: pergendū obuiā & remouēdam iniuriam. Esse sibi uirū strenuū Vespasianum, quē legi decuerit ab omnibus imperatorem, cui maturū ad cōsulendum, ualidiorē iunioribus ad præliandum, properandū maturius ne prius ab aliis eligeretur: & his cum quibus in militia cōsuerit, triumphando esset despectui. Quando opportunius tempus, quo digna merces laboribus eius repēderet? Vitellianam uoraginē priuatorum dedecus (nō dicam imperatorum) nō diutius hoc toleraturū senatum, nō populū Romanum, ut opprobrium uolentorum diutius in culmine maneat imperii, cuius res Romana ad sumptū non superpetat. Quis em̄ ferat tyrannū regnare, cū habeat in exercitu dignū Ro. impii gubernatorem? Quæ uero gentes luxui se subiiciāt, & uitiiis dedāt, cū bellū incētiū sit ignauia imperatoris, & cōtra firmitudo pacis, in hoste uirtus, sobrietas in reipublicæ moderatore? Quis nō suspiciat in Vespasiano adhuc priuato, regni decus, & Ro. imperii autoritatē, cui tot militares nūeri præstō sunt, & oīs Romani exercitus, ualidior manus? Quid expectamus? An ut nostris fultus uirtutibus aliis debeat q̄ imperator est, & nos aliis cedamus q̄ in iure nostræ potestatis est? Certe si honorare nolumus, nō derogemus. Nec faciamus hanc iniuriā, ut nostro iudicio repudietur quasi indignus imperio, quo dignus habetur Vitellius. Postremo cū in Italia sint frater eius & filius Domitianus, uerēdum profecto est, ne quis suis ornamento esse iam dudū debuit & sit periculo: aut si illi, ut arbitramur, tyrannū urgere cœperint, huic fraudi sit, quod & frater & filius rebellauerint, & incipiamus reum spectare, quē uidere noluimus imperatorem. His secum milites uociferantes, adoriuntur Vespasianum, rogant ut Romani imperii suscipiat gubernaculum. Ille autē abnuere ac se indignū dicere, esse iam cōstitutū imperatorem, refugiendū ciuile bellum: Illi instare promptins, ille resistere perseveratius. Postremo reluctantem armati circūstunt gladiis mortē minantes, qui aduerterent sibi crimen manere, & graue periculum si fugisset: ita cessit potius imprimētibus, q̄ recepit uoluntarius, quod ambire alii solent. Urgebant milites, suadebant duces: curam prius q̄ honorem induit, festinauit in Aegp̄tū, sciebat em̄ maxias uires illic eē Romanæ reipublicæ, unde alimonia ministraretur, subsidiū sibi quærēdum, si uinceret: aut refragiū Vitellio, si trahēdū diutius bellum putaret. Esse etiam illic duos ordines militariū uirorū, quos sibi adiūgere properauit, ut urbs maxia, & plutimis naturæ munimētis circūdata, in suo potius iure, q̄ in alieno maneret, ad utrunq; belli euentum satis utilis. Ideoq; de locorum situ, ac potissimum de ipsa urbe metropolitana, uel pacis dicendum rati.

Matthias princeps sacerdotum.

Ignauia imperatoris est incētiū belli.

Vespasianus inuitus suscipit gubernaculū qd̄ ambire solet alij

Caput

De situ Ale-
xandriae,

VRbem Alexandriae cōdidit Alexander, cui ob uirtutē inditū magni ducis cognomētum. Ea inter Aegyptum & mare quasi claustrum interiacet, ciuitas importuosa ut ferē plerūq; Aegypti, & ab externo difficilis accessu; cū sit in remotioribus Asiae partibus iacens. In Europa qua ipsa Aegypti aridis Lybiae cōterminat: meridiana autē eius superiora, quae determinat ab Aethiopibus Sienen, & in nauigabiles Nili fluminis cataractas. Ab oriente refundit mare rubrū, Clitro tenus, qui locus extremis ultimis terris, peruiū ad Iudaeos aperit iter nauigaturis. Septa igitur ex una parte feruētibus incēdiis solis, Indico inde atq; hinc Aegyptio mari, uno tantū muro septentrionali innitit terrae, qd ducit in Syriam. Caetera iterclusa undiq; & naturae subsidio uallata: diuiduū tamē septētrionāis plagae eidem munimētum, & gemino quodā limite patens, quo uel peregrinae ad eā per maria Aegyptū deuehuntur copia, uel liberior ad terras usus diffundit. Terra iacet in infinitum modum. Nā inter Sienē & Pelusium lōgitudine uniuersa stadiorū duū milium, si fides assertis adest, & ab Plinthine, usq; Pelusium stadiorū itē trium milium sexcentorū: inassueta imbris regio, nec tamen pluuiarum indiga, cui Nili irrigua, spontaneos imbres ministrant. Vtrinque ei Nilus est, coeli hubertas, terrae fecunditas, arua temperat, solū opimat, nautis & agricolis iuxta usui: hi nauigant, illi serunt, isti circūuehuntur per sua rura nauigiis, illi excolunt sine aratro serētes. Viantes sine carpento, distinctam cernas fluētis, & quasi quibusdā excelsam mœnibus, nauigiorum totis domicilia, terris uagantur quae Nilo circumfluūt. Est em̄ nauigabilis usq; ad urbem (ut appellant) Elephatinoꝝ: ulterius nauem procedere cataractae, quas diximus, nō sinūt: nō defectu gurgitis sed totius fluminis praecipitiis, & ob quandam aquarum ruinam. Portus urbis, ut pleriq; maritimum locorū aditus, difficilis accessu, & longe difficilior caeteris, quasi ad formam corporis humani, in capite ipso & in statione capacior, in faucibus angustior: qua meatum maris & nauium suscipit, quibus quaedam spirandi subsidia portui subministrantur: ubi quis angustias atq; ora portus euaserit, tanq̄ reliqua corporis forma: ita diffusio maris longe lateq; distenditur. In dextra uero portus, insula est breuis, & in ea turris maxima, quam Pharus in cōmune Graeci ac Latini, ex ipsius rei usu appellauerūt, eo quod longe uideatur a nauigantibus, ut ad priusquam portū appropinquent, nocturno maxime tempore, terram finitimam sibi esse flammaram incendio cognoscant: ne decepti tenebris, in scopulos incidant, aut uestibuli limitem non queant cōprehendere. Sūt itaq; illic ministri, per quos subiectis facibus, caeterisq; lignorum struibus, adoletur ignis quasi terrae praenūtius, & index faucium portuēsium, demonstrans ingrediendi angustias, undarum sinus, uestibuli anfractus, ne praestringatur tenuis carina caute, & in ipso ingressu offendat inter operos fluctibus scopulos. Itaq; directum cursum paulatim inflecti oportet, ne caecis illis fatiatis ibi incurrat nauis periculū, ubi speratur effugium periculorum: Angustior em̄ aditus in portū, quia a dextra parte latere arcatur, a leua rupibus quibus obstructum est sinistrū latus portus. Circa insulam quoq; instructae ingentis magnitudinis moles deiciuntur, ne assiduo assurgentis impetu maris insula, cedant fundamenta insulae, atque uinimia soluantur. Vnde fit ut illudentibus sese in partem insulae fluctibus, & recurrentibus in aduersum inter scrupeas rupes, molesq; constructas, canalis ille medius semper sit inquietus, atq; exasperato transitu periculosus fiat nauigiis ingressus, amplitudo portus stadiorum, XXX. statio tuta, placiditas maxima quauis tempestate: quia memorati oris angustias, atq; obiectu insulae repellit a se undas maris, & fit intus tutissimus portus, compensatione quadam ingressus periculosi: quia per eandem portuensis oris angustias, totius portus defenditur sinus, & summouetur a tempestatibus, placidatur a frigidibus, per quos ingressus exasperantur: Nec immerito uel tutamē, uel magnitudo portus huiusmodi est, cū in eum, quae ad usum totius orbis proficiant, cōuectari necessarium sit. Nam & populi innumerabiles eorūde locorū, ad usum sui expetūt totius urbis cōmercia, & frugum regio ferax, caeterorūq; terrae munerū uel negociorū abundas, totum frumento alit atq; instruit necessariis mercibus orbem terrarum.

Aegyptus
inassueta im-
bris regioPortus descri-
ptio.Pharus tur-
ris maxima.

Compo
qui r
cia, r
qui tunc Aegy
tam sibi consi
rer uiribus. C
inimauit, id
sanum Cae
bus. Illic etiā
gerentur pe
isset ligatus
quoq; ueni
arbitrio ian

V
c
stris, ut pra
formidine, p
ctum tertio
relliani sese
geri existim
citatus nun
summam al
ille circa ut
praualida
ribus aequi
onibus, sua
deraret, sati
nis partibus
adoreis, ma
& inter cōu
stis aduenit
imperator
belli faman
negocium
ciue potui
re, quāto m
si manet ad
em uicitur
leri uicisse, u
expergefact
ingrata sunt
demnata pro
sultandū cer
consules: ubi
nia, pauille
baram, quāde
esse quid sit
periculū: &
lent uincere.
quid uicerit be

Compositis itaq; erga se rebus in Alexandria Vespasianus, & studiis omnium qui rem militarem gerebant, circa suum imperium conspirantibus, securus absentiae, reditum in Syriam maturat: cōuento mandatis tamē Tiberio Alexandro, qui tunc Aegypto praesidebat, ut eius exercitus, qui tum in superioribus partibus erat, gratiam sibi confociaret, ipse quoque necessitatem imperii Romani, quibus posset adiuuaret uiribus. Quae sibi imposita foret, Tiberius per epistolam puincialibus & militibus insinuauit, idque ab omnibus cum laetitia susceptum, fides promissa, effusus fauor. Vespasianum Caesarem suscipit: Inde Beritos, legationibus urbium cum summo gaudio confluentibus. Illic etiam Iosephus solui praecipitur uinculis iussu imperatoris, adiuuit Titus ut frangerentur potius, quam soluerentur catenae. Quod si frangerentur, ita esset quasi non fuisset ligatus. Placuit patri securim deferri, iussit frangi catenas, ut aduerteret Iudaei sibi quoque ueniam non negadam, si conuerterentur & pacem rogarent: simul quia non alieno eius arbitrio iam reseruabat, cum ad se rerum omnium delata arbitria forent.

Tiberius
Alexander
praesides Aegypti.

Iosephus uinculis
solutus
fractis potius
quam solutis catenis.

Caput .XXIX.

Ventum Antiochiam: ibi tractatu habito, unde oporteret ad Italiam transmittere: quia tuta in Aegypto, uel Alexandria omnia considerauerat. Consultum celeritati. Dimittit itaque Mutianum cum parte multa equitum, & exercitus pedestris, ut praeniret in Italiam aduentum imperatoris. Is prolixae nauigationis reuocatus formidine, per Cappadociam & Phrygiam iter direxit. Antonium quoque praecipit praestitum tertio ordini militari, qui erat in Mysia, in imparata se Italia effundere, priusquam Vitelliani sese mouerent. Nam Vitellius quasi crapulatus, & somno demersus conuiuio regeri existimans non imperii, in tantis positus negociis dormiebat. Denique uix tandem excitatus nuntio aduenientis Antonii, dirigit Cecinnam cum exercitus parte, & periculi summam alieno arbitrio committit, fretus Cecinnae uiribus, quod Othonis manum fuderat: ille circa urbem Cremonensem Antonio occurrit aduenienti, explorat omnia, cognoscit praualidam manum esse diuerso affore, strenuam bellis, exercitatum triumphis: se contra nec uiribus aequis, nec numero pares posse decernere aduersum ualidiores: conuocatis centurionibus, suadet bello desistere: quod essent numero inferiores, & gloria imperatoris praeponderaret, satis in bello ualere famam ducis rem summam gerentis: Vespasianum in Gallicanis partibus, & Britanniarum uictoriis emicuisse: Vespasianum orientalibus succinctum aduersis, magno uti sui nominis praedicio, Vitellium autem nihil aliud nisi uino solutum, & inter conuiuia pridianas semper ructantem epulas, nihil aliud expectare, nisi ut cum hostis adueniret, ebrius pereat sine sensu doloris. Ex illo augeri militum animos tanti gloriae imperatoris, ex isto deiici per opprobria eius & turpitudines: consulendum ne prioris belli famam omitteret, licet uicerint Othonem Vitellio parem, aduersus eum nunc esse negocium, qui totum orbem triumphis suis cinxerit: praenientiam gratia necessitate, ut ciuem potius Vespasianum eligant, quam hostem experiantur. Miserum esse bello civili uincere, quanto miserius uinci, ut uidearis hostis tuorum? Victori patria manet, uicto perit: aut si manet ad sceleris iudicia manebit, ut uideamur ciuibus intulisse bellum pro tyranno. Qui enim uicitur non iam ciuis, sed tyrannus est. Quid cōserimus noxias manus? Semel satis sit sceleris uicisse, ut pudeat cui uicerimus. Putauimus uel imperium sobrium fore, uel rebus molibus expergefatum, somno perpetuo renutiare. Quid expectamus diutius? Pericula nostra ingrata sunt omnibus comilitonibus, omnibus populis iudicia nostra reprehensa, & condemnata propter electi flagitia. Qualis sit considerate, qui etiam uictor repudiatus est. Consulendum certe prius de belli euentu, & sic praeliandum: Si pericula praenierint, frustra consules: ubi consilium placuerit, recte incipies, quod solliciti ducis esset: explorata sibi omnia, patuisse Vespasiani exercitum esse ualidiorē, fidem suam pro Vitellio iam dudum probatam, quando praesumpsit de belli euentu, uictoriam sequuta quando diffidit: in promptu esse quid sit futurum. Neque uero mortem suam sibi esse formidini, sed exercitus Romani periculum: & quod plus dolet, uitis partem iam dispendium laudis, ut uideatur uicti, qui solent uincere. Sibi certe cauendum ne iudicet, & illud non fortitudinis, sed euentus fuisse quod uicerit bello superiore, & istud ignauia quod uictus postea sit.

Mutianus.

Antonius.

Vitellius
crapulatus.

Cecinna.

Miserum est
bello uincere.

Caput .XXX.

i ii His

His atq; huiusmodi sermonibus adduxit in sententiam suam milites, ut secum ad Antonium pergerent uoluntarii, atq; ei se traderent: sed ut se habet uulgi maxime militaris mobilitas, compuncti sunt pleriq; per noctem in cubilibus suis, deserti ut Vitellii poenitentia, ne si superior fieret, nullus sibi ueniae locus superesset, qui imperatorem proprium dereliquissent. Et surgentes primo cum obuiis quibusq; deinde cum omnibus conferre coeperunt, quomodo erratum emendarent. Euaginatiscq; gladiis insiluerunt super Cecinnam, uolentes ultum ire iniuriam suae prolationis. Sed interuenientibus centurionibus & chiliarchis, a nece quidem eius temperandum rati, uinctum tamen Vitellio dirigere parabant. Quo cognito, Antonius mouit eos quos secum deduxerat, & armis super defectores irruit. At illi uiso agmine partis aduersae, paraerunt se ad praelium, sed paulisper ausi resistere: ubi se conuertere, ut Cremonam confugerent, cum equitibus Antonius occurrit, atq; omnes praue nit aditus: ne confugientes reciperent, clausosq; ante urbem interfecit. Caesa illic multitudo maxima, reliquos in ipsam urbem persecutus peremit. Direpta omnia, plurimi negociatores ex aliis locis aduenientes, plurimi incolae praedae causa necati dum sua uendicant. Extincta triginta milia, & ducenti uiri qui aderant de exercitu Vitellii. Primusq; (id enim Antonio cognomen tum erat) quatuor milia quingentos de Mysiacis militibus amisit: quoniam desperatione salutis ulcisci se uolentes Vitelliani, ubi circumuentos se uidere, haud incruentam & ipsis Antonianis uictoriam cessere. Solutus uinculis Cecinna, dirigens ad Vespasianum ab Antonio, ibiq; non solum salutis securitate, sed etiam primario solutioe consolatus est maculam proditoris.

Caput .XXXI.

Domitianus

Cuius uictoriae nuntio, clatus Sabinus, uolens & ipse commendationem sibi apud imperatorem parare, si prauehit aduenientem Antonium Vitellii, uel exitio, uel expulsionem, aut si resisteret Vitellius, superueniretq; Antonius, qui iam iamq; affuturus audiebat, congregat sibi militarem manum, ex his ordinibus qui Romae positi curabant munia uigiliae, occupat nocte & Capitolium: plurimi ad eum nobilium per diem confluxere, inter quos etiam Domitianus Vespasiani Germano editus, qui metuens ne in se, quasi in Vespasiani nepote, Vitelliana ultio deriuaret, inter duos positus Vitellios, propiorem adorit, minus sollicitus de remotiore (Plus enim propiora terrent pericula) Indignatusq; immittit Germanos in Capitolium, qui praeferos immanitate gentis, simul numero ualidiores, circumuenerunt rebellatricem Sabini cateruam: interfecti prope omnes, Domitianus tum cum plerisque nobilium, dum Germani ad superiora Capitolii nitunt, & a Sabino eiusq; sociis loci pellunt, suffragio fugiendi locum reperit, aut forte, quia & ipse malo publico reseruabat tyrannus futurus, Sabinum Vitellius excruciatum necat, diripiunt omnia munera oblata Capitolio, templumq; incendit.

Caput .XXXII.

Sabinus necatur.

Post diem Antonius adest, e diuerso occurrit, trino circa urbis moenia congressu habito, fusi caesq; omnes Vitelliani: interea Vitellius epulabatur, ne amitteret moriturus prandium, & redundantioribus (ut in extremis solet) mensae sibi ultimae dapibus refectiebatur. Obruebat se uini poculis frequentioribus, ut sensum amitteret futuri uel opprobrii, uel periculi: rapit e conuiuio, trahit per multitudinem, insultat, morituro inferunt iniuriam, quas ebrius non sentiebat. In media perimit urbe, uina simul & sanguinem fundens & eructans crapulam, qui si diutius uixisset, luxuriae sumptibus, & pretio mensae Romani imperii opes abligurisset. Deniq; octo mensibus & quinque diebus imperitauit. Et iam Roma edacitate eius defecerat. Numerata sunt alia caesorum supra quinquaginta milia.

Caput .XXXIII.

Sequenti autem die Mutianus & Antonius cum exercitu pariter ingressi, uix finem necandi furentibus militibus imposuere, eo quod praesumptores constituendi imperii Vitellianos persequerentur, & explorabant priuatoe domos, tanta perciti indignatione, ut cum de populo aliquos metu latentes inuestigassent, prius quasi Vitellianos ferirent, quam cognitio ueritatem manifestaret, ut sapienter uincientium furor interrogationem praue nitret. Et quia absens erat Vespasianus, quasi ad interregni uicem

Domiti

Domitianum
dis. Nondum
huc uenit, &
intercluso uer
mae compe
nouere: nec
opere ac luce
Vespasianu:
ita manu di
uiginti qua
que ad urb
cu da mani
luffi transa
cine mastic
tuerent du
fine grata r
gypto con
in A scalon
ubi ne cesse
hybernis ag

EGE
V

uabatur ta
populus in
tur. Trino
cia, mome
guis, foedab
alii: alii miss
superior Sin
inter utrunq
alteri: instru
bat: ita tame
rent: atq; in
per uniuers
candi mini
terioribus e
ictus habeb
salutis, quon

Domitianum publicis Mutianus præfecit negociis, ne quid eius deesset rebus secundis. Nondum tamen Domitiano se penitus infuderat libido flagitiorum, rudis erat adhuc uitis, & tyro criminibus ut potentatibus. Vespasianus hyeme retentus, atque intercluso uentis mari, cum filio Alexandriam rediit: illic uictoriæ nuntio plebisque Romanæ comperto in se fauore, profectioem maturandam constituit, ne quid absente se nouaret: nec tamen incuratum Iudææ bellum reliquit, quod filio, quasi consorti suorum operum ac successori, committendum putauit: ut neque Romanis ipse deesset, neque Iudæis Vespasianus, quem filius representaret. Executor igitur paterni electus triumphus, cum electa manu dirigit. Titus pedes egreditur. Nicopolim petit: Abest ea ciuitas ab Alexandria uiginti quatuor stadiis: inde militibus classi nauium maiorum impositis, Nilo decurrit usque ad urbem Thoni. Unde progressus habitauit in ciuitate, cui nomen Thamna. Secunda mansio uiantibus ciuitas Heraclea, tertia Pelusium, duobus diebus statiuorum gratia Pelusii transactis, per desertum agens iter, peruenit usque ad Casii Iouis templum: successit ei Ostracine mansio, aqua locus indigens, tamen diligentia incolæ sibi subsidium, comparauerant, ut instituerent ductus aquarum: Exceperunt etiam Rhinocoluri exercitum progredientem, non sine grata refectione. Occurrit urbs Raphæa, quæ ciuitas Syriæ principium est, ex Aegypto comitantibus. Ventum est Gazam, ea erat quinta ciuitas aduenientibus. Inde in Ascalonem, deinde Iamnam, ex qua transitum in Ioppen, peruentum in Cæsaream: ubi ne cesse erat paulisper morari, congregare quoque militum manum, quæ adhuc in hybernis agebat, & iam hyemis asperitas deficiebat.

Belli Iudæici
lib. 5. ca. 14.
apud Iosephum
eadem

EGESIPPI DE EXCIDIO IEROSOLYMITA.
VRBIS HISTORIAE LIBER QUINTVS.

Caput .I.

ANNO PRIMO DELATI IMPERII Vespasiano, bellis asperis Iudææ & seditionibus domesticis lacerabat, nec per hyemem inducias malorum egerat, quando solent belloque requiescere sæua: quinetiam tertius ei tyrannus Eleazarus accesserat, quasi emendaturus uitia superiorum, qui cõiuratis Iudæis, & Zenonis Simone & Ezechia non ignobili iuvene, quos plurimi alii comitabant, & occupatis templi interioribus & circuitu omni, supra fores in uestibuli ipsius fronte, arma constituere. Iohannes tamen conspirantium numero præstabat, & factionis multitudine, sed loco inferior: quamuis nequaquam feriret, sed repugnaret superioribus, grauebatur tamen quod supra uerticem haberet hostes. Simon uero, quem sibi tyrannum populus introduxerat superiora urbis, tenebat: inferiora quoque populo ipsius replebatur. Trino prælio laborabat intra se ciuitas, nulla intermissio, nulla requies, nullæ induciæ, momentis omnibus dimicabat. Multi ruebant, innumeri iugulabant, manabat sanguis, fœdabat uniuersa, ipsa replebat templi limina, passim ruebant cadauera: sagittis, alii: alii missilibus feriebantur. Inter illos medius erat Iohannes inferior Eleazaro, superior Simone: quo superabat ab Eleazaro, eo ipso superabat Simonem: medius enim inter utrumque eum locum tenebat, ut quo plus grauaretur ab altero, & ipse plus noceret alteri: instructior tamen cæteris, subsidiis machinarum & genere telorum bellum æquabat: ita tamen, ut præter eos qui bellum mouerent, plerique etiam sacerdotum interficerent: atque inter ipsas, quas mactauerant, hostias immolarent: quamuis enim frequens super uniuersos rueret telorum seges, & ubique feruerent prælia, tamen sacerdotes sacrificandi ministerium solenniter obibant, nec feriabantur commisso sibi munere, & quo in interioribus erant templi, eo grauius perimebantur: quia tormento acta uehementiores ictus habebant. Plerique etiam qui de ultimo orbe precatum uenerant, sperantes remedia salutis, quo magis templo inhaeserant, eo maioribus periculis inuoluebant. Cerneret

Eleazarus rex
tyrannus.

externos cum ciuibus, sacerdotes simul & profanos iacere, graues cum turpibus, luxuriosos cum abstinentibus, confusoq; omnium promiscue sanguine, & quasi profluuiio decurrente, interiores ipsos stagnare secessus templi: in circuitu omnia cruore tumescere, ut pleriq; dum inuicem propugnatores partium petunt, lubrico offensi, quassati furore in sanguine demergerentur: nec sic tamen periculis territi abstinebant praelio tyrannorum satellites: & quo maius periculum, eo amplius desauiebat tempestas furoris. Si iis grauius incubuerat exitium, alii quasi uictoriam uehementius inuitabantur, ut turbatos deferrent. Et Eleazaro quidem uel Simoni cedendi potestas erat, ut quasi quibusdam uel horarum se reparent induciis: Iohannes uero semper in procinctu momentis omnibus in certamine: si superiores quieuerant, urgebant inferiores ex parte Simonis: si hos perturbauerant, Eleazarus infestabat: nec ipse tamen illos quietos esse patiebatur, ubi alios depulerat, in alios proficiebat: peruigil in certamine, & ipsa impiger crudelitate, ubi parcebant telis, ignes iaculabantur, qui comprehensis tectorum fastigiis depascabantur domos, quæ refertæ frugibus cæterisq; subsidiis alimentorum, ad belli tolerantiam prolixioris, pariter exurebantur: maioraq; pabula incendio dabantur, ruebant ambusta materiarum, deuoluebantur sublimium ædificiorum culmina. Ita sanguine, incendio, ruina, fame, totius urbis nerui succidebantur. Nullus locus periculo uacabat, nullum consilio tempus reperiebatur, nulla spes conuersionis, nulla fugiendi copia erat. Mæsta omnia, plena horroris, plena immanitatis, ubiq; luctus, ubiq; pauor, ubiq; clamor mulierum, ciulatus senum, morientium gemitus, uiuentium desperatio, ut miserabiles eos diceres qui remanserant: beatos qui obierant.

Caput .II.

Alloquitur
autem populum
Iudaicum.

Moses

Aaron

Iesus Naue

Dauid

Eliseus

Barrabas

Iesus

Quomodo decepta es ciuitas populis tuis, quibus quondam uidebaris beata? Quomodo expugnata es tuis armis, atq; in te conuersæ manus tuæ sunt, quæ solebas sine armis uincere, & sine ullo praelio hostem ferire, cum pro te angelî dimicarent, & militarent tibi fluctus maris, terræ hyatus, cæli fragores? Exurge nunc Moses, & uide gentem tuam, & hæreditatem populî tibi crediti, perire manibus suis. Aspice populum illum dei, cui puium gradienti mare patebat, cui esurienti escas cælum subministrabat, sine mari clausum, sine Pharaone obsessum, sine terræ sterilitate ieiunum. Exurge Aaron, qui aliquando cū ppter offensam dei omnipotentis mors plurimos populî depasceret, stetit inter uiuentes ac mortuos, & mors stetit, atq; obiectu corporis tui hæsit lues, nec transire potuit ad cõtagationem uiuentiû. Suscitare & tu Iesu Naue, qui muros inexpugnabiles Hiericho sacerdotibus tuba canentibus cõplanasti, et uide populû cui exteros subiecisti, nunc eundem subiectum opprimi. Suscitare Dauid, exasperantem spm citharæ suauitate solitus excludere, & uide quemadmodum dominæ furor, atq; omnem suauitatem psalmoꝝ tuorû ex perditorû sensibus absoluerit, & unusquisq; de principibus populû uniuersum ad mortem offerat, ut libertatem extorqueat p quo te ipm morti offerebas. Suscitare Elisee, qui hostem introduxisti in Samariam, & amicû fecisti: per te in castris Syriæ quadrigarû increpuit fragor, & uox equitû & uox uirtutis: fugit hostis, euasit obsidionem Iudæus. Vbi nunc ista operationes sanctorû? Nec miræ si amiserit pphetarû opa, qui negauerunt pphetarû arbitriû: ideoq; in te Iudæa arma uertunt tua: & orðes tuæ nihil tibi psumt, quia fides tua nihil operat: ideo aduersum te factus est populus tuus, quia in te conuersa est pfidia tua: Quod remediû quærisset, ubi autor remediî non recõciliasset? Quid putabas futurû, cū tuis manibus saluatorẽ tuû crucifigeres? cū tuis manibus uitã tuã extingueres? cū tuis uocibus aduocatû tuû exterminares? tuis infestationibus auxiliatorẽ tuû interficeres? Nisi ut in te quoq; tuas iniiceres manus, habes qd petisti, eripuisti tibi psulem pacis, petisti necari uitã arbitriû, cõcedi tibi Barrabam, qui propter seditionẽ factam in ciuitate, & homicidiû missus fuerat in carcerẽ. Ideo salus abs te recessit, pax abiit, quies destitit, data est tibi seditio, datû excidiû: agnosce tibi hodie Barrabam uiuere, Iesum mortuû. Ideo in te regnat seditio, pax sepulta est, ut crudelius à tuis pereas, qm si ab alienis perires. Quid tibi miserabilis ciuitas, Romanus suis armis, quantum populus tuus malorû inuexit? Ut cū Romanis pugnare tu fecerunt, pacẽ uolebant Romani, tu bellû indixisti. Quid causæ erat ut

ent ut tortore
sed iam non era
pulchrit, & præ
nere esse domic
spelæum? iacue
ceruicibus at
duere, esce u
ueteris sanctit
neris deform
cidebas prop
cui inhum
pauit popu
proditam, u
dum asseret
sentientẽ. M
incitari acul
nullis est nõ l
patis, nõ Pala
chabæ or: fide
culie: ad post
uit: & pro ob
uotio patrû
pro tẽplo de
stri radice: n
miz: si popu
sus est. Quẽ
fecit utraq;
runt sequi d
uebas igit H
tua, cū tuis n
le parceret, e
tibus funger
bant esse Ro
contagioni
bat impia: i
circa urbis
endiq; mag
officia, crud
q; misericor
suos, nõ aud
se factionis p
ad sepulturam
merent: uel q
trarent. In ten
rantibus, pro
tor, quos plue
cafor: cluim
dor, sensus or
bo cõsumeret
uiderent cur
bus, sepultur
omnia, crimi
in templo, bel

erat ut fortiores lacefferes? Dux sanè q̄ cōtra legem sacram templum gentilis intrauit, sed iam non eras dei templū, non eras dei ciuitas, nec esse poteras, quia eras mortuorū sepulchrū, & præsertim tuorū quos ipsa occideras, non quos ab hoste amiseras. Quō em̄ uitæ esse domiciliū poteras, quæ eras mortis habitaculum, diuersorū sceleg, latronum spelæum? lacuerunt in te Ananus & Iesus insepulti sacerdotū principes, & illi dudum sacerdotibus amicti stolis; qui uenerationi etiam exteris fuerant, deformi iacuerunt caduere, esca uolatiliū, & deuoratio canū, mēbra laceri, tota dispersi urbe, ut deplorare ueteris sanctitatis species uideres, tantā sacri noīs cōtumeliam, & speciosi quondam muneris deformitatē: sed ipsa tibi huius indignitatis exordiū fecisti, quæ ī medio sinu tuo occidebas prophetas, quæ lapidabas sanctos dñi. Ante tēplū iacuit Zacharias exanimis, iacuit inhumatus: hic ergo sanguis illum lauat. Quæ causa aut̄ mortis Anano, nisi q̄ increpauit populū tuū, q̄ nō insurgeret pro tēpli defensione, quia exoptulabat libertatem proditam, uirtutē desertam, calcatas ueterū sacrorū reliquias, cōmaculata altaria: relinqueret dum asserbat populum usu simulacrorū insensibiliū, & statuarū de marmore, nihil iam sentientē. Multa em̄ animalia referre solent, uel uindictæ uicissitudinē, sentire iniuriam, incitari aculeo, declinare uerba: q̄ ergo nec excitat, nec declinare nouit, qd̄ noceat, similis est nō sentientibus. Et reuera ubi ē libertas illa tua, cuius studio quōdam nō Aegyptiis, nō Palæstinis, nō Assyriis, postea nō Medis cedendū aestimauisti? Vbi est illa Machabæorū fides, quæ quondam in paucis fudit Babylonios, Persas fugauit, Demetriū percussit: ad postremū in paruulis & mulieribus Antiochi arma, gladios, incendiāq̄ superauit: & pro obseruatione patriæ mori maluit, q̄ regis imperiis obtēperare? Vbi est illa deuotio patrū pulcherrima passionū oīm, qua se nō p̄ liberis, nō pro cōiugibus magis, q̄ pro tēplo dei morti offerebant? Ante uirga Aaron sacerdotalis floruit, recisa de syluestri radice: nunc & fides aret, & sepulta est pietas, & abiit om̄is uirtutis æmulatio. Nec mirū si populus qui à deo recessit, & improbū contradiciōis sp̄m sequit̄, in seip̄m diuisus est. Quō em̄ pacē suam tenere poterat, q̄ pacē dei repudiavit? Pax dei Christus est, q̄ fecit utraq̄ unū. Merito ergo ex uno populo plures aduersus se facti sunt, quia noluerunt sequi diuisa cōsociantē Iesum, sed secuti sunt cōiuncta diuidentē furoris sp̄m. Soluebas igit̄ Hierusalē mercedē perfidiæ tuæ, cū ipsa tuis manibus destrueres munimina tua, cū tuis mucronibus foderes uiscera tua: ita ut hostis misereres, & tu occideres: ut ille parceret, & tu sæuires. Videbat em̄ qd̄ deus aduersum te pugnaret, & Romanorū partibus fungeres, ut ipsa tibi inferres uoluntariam proditiōem. Et ideo spectatores malebant esse Romani q̄ percussores, ne feruētibus tuis inter se uisceribus, manū admouere contagionis magis q̄ fortitudinis aestimarent. Ad hæc nefandæ cædis supplicia, accedebat impiæ immanitas crudelitatis, ut sepulturā om̄ibus q̄ nel in tēplo necati fuerant, uel circa urbis plateas negarēt, nec humare cuiq̄ uacabat, dū bello inter se occuparent, feris endiq̄ magis q̄ humandi cura uniuersos tenebat. Ita quodam furore occiderant pietatis officia, crudescabant impietatis ministeria, nihilq̄ magis in tantis calamitatibus perierat, q̄ misericordia, quæ sola solet alleuare miseras, solare ærūnas. Nam & hi qui amiserant suos, nō audebāt humare propter formidinem, cum grauis terror ingrueret, & à diuersæ factionis principibus; & hi qui necauerant alienos, cauebant ne quis illos præriperet ad sepulturam. Itaq̄ necesse erat omnes timere, ne quod alteri donare uellent, id sibi sumerent: uel quod peius est, quem parauerant aliis usum sepulchri, eum ipsi non impetrarent. In templo igit̄ ipso pro unguentis bene olentibus, pro Thymiateriis bene spirantibus, pro diuersorum florum odoribus, grauis erat insepultorum cadauerum fœtor, quos pluuia dissoluerat, quos flamma combusserat, quos sol calefecerat, om̄es artus cæsoꝝ cluuium diro odore fœtebant; hinc resolutorū putredo uiscerum, inde exustorū nidor, sensus omnes atq̄ ora complebant uluentium, ut ipsi nō multo post grauiore morbo cōsumerent, ac se supstitēs ingemiscerēt, quo duriore pœna perirēt: eoq̄ seruatos, ut uiderent cum patria simul solui etiam leges naturæ, negari ius uiuentibus, pacem ciuibus, sepulturam defunctis, humana pariter atque diuina maculari, ac pollui, permixta omnia, criminofam esse misericordiam, religionis loco haberi crudelitatem. Castrum in templo, bellum in limine, funus in altaribus; ea se spectare oculis, quæ prophetis de-

Ananus

Zacharias

Quarūdam
aialiū natu-
raMachabæo-
rum fidesFides aret,
pietas sepul-
ta ē, & ab hō-
is ueritatis
æmulatioLeges natu-
ræ soluuntur.

i iiii nuntia

nūtiantibus non credidissent, futura. Nōne de ipsis dixerat Dauid? Polluerit templū sanctum tuum, posuerunt morticina seruorū tuorū escam uolatilibus cœli: Effuderūt sanguinem eorū uelut aquam in circuitu Hierusalem, & nō erat qui sepeliret: Simul em̄ tunc & gētes uenerūt in hæreditatē dei quæ auferret omnia, & templū pollutū est suorum funeribus, & insepulta iacuerūt cadauera interfectorū, ad escam auisū bestiarūq; uoracitatē, effusus sanguis ut stagnaret in templo, deesset qui sepeliret: quia à uiuentibus in mortuos, à mortuis in eos qui adhuc uiuerēt furor trāfferetur. Volebat aliquis de functum humare ipse extinguebatur: Et qui defunctū occiderat, in sepulcore trāferrebat iracundiam: ut illi sepulturam negaret, hunc extinguebat: rursus qui sepulcorem occiderat, maiorem crudelitatem circa defunctum exercebat, ut iam nihil debentem odio, nō sentiētem supplicia, spoliaret supremo naturæ debito. Quid illis aliud acciderē poterat, qui diuina nō recipiebant oracula? Irridebant prophetarū annūciatiōes, fas omne calcabant, nō credebant futura: quæ ut fierēt ipsi accelerauerunt. Erat em̄ sermo uetus & frequens, tunc perituram urbem Hierusalē, & sancta eius exurenda, cū seditio belli legem incesset, & domesticæ manus templū dei cōtaminaret: sed ne hoc quidē intellexerunt. Quotiens em̄ excisa domus dei, quotiens seditio, quotiens obsidio, quotiens bellū, & nūq̄ illa urbs perit? nisi quādo uerū templū dei, domesticis manibus crucifixerunt. Et quod illud templū? Audiant; Soluite templū hoc, & in triduo resuscitabo illud. Quid em̄ aliud nisi sacrilegiū fuit, cū impias manus extēderent in autorem salutis, cū lapidarent, cū uerberaret, cū corripere, cum occiderent? Tunc uere sancta eorum absumpsit ignis diuinus: nam & exusta à Babyloniis, reparata: postea (destructa à Pompeio) reseruata iterum: sed penitus exusta, ubi Iesus uenit & spiritus diuino calore soluta euauerunt. Oportuit huberiores quadam deploratione præire nos funus quādam paternæ solennitatis, & uelut exequias quasdam prosequi, ac soluere iuxta maiorū instituta: sed ueniamus ad exordium obsidionis Hierusalem.

Caput .III.

Reuertentem in Iudæam Titus: & paucis diebus interpositis ut replerentur ordines militarium numerorū, de quibus lecta manus missa fuerat in Italiam, bellū adolebat festinans comitari patrē, ne in pericula solū dimitteret, aduersus Velliana arma cōstiturum. Mouit itaq; iter magno decore exercitus, sollicitudo ubiq; & parato agmine suspectans insidias, quia uirtute se superiorē uidebat. Venit per Samariæ loca, suscepit eū Gofna, quæ ad Romanos iam dudū cōcesserat: uentū in Aulanam, unde aberat Hierosolyma stadiis. XXX. nihil amplius. Inde assumptis eqtibus numero sexcentis perexit equitatū ante urbem: exploratū quoq; loci situm, munimētorum qualitatem, murorū altitudinem, studia plebis quæ ferebatur latronum armis premi, & factio num stipamine circūueniri: ut inuicta acquiesceret obsidioni, quo minus uoluntatē suā erga Romanos proderet, si libertas daretur. Speciose igit̄ cū paucis eqtabat in aggre publico, qui ad muros urbis dirigebatur, nec quisq; est uisus progredi. Verū ubi ad obeundum muroꝝ circuitū flexit equū in latus, cum cætera turba ducem sequere, erupere subito pleriq; de loco qui appellabatur cōtra Helenæ sepulchrū, & exilientes occuauerunt iter, ut intercluderent maiorē equitū partem, quæ Titum se quebatur ipse cū paucis præterierat cōsultō insidiantū, ut destitutus à cæteris facilius opprimeret: quia neq; ad suos regredi facile erat, propter instantē hostium multitudinē: neq; progredi ulterius fossa aut uallum sinebant, cæteraq; locoꝝ impedimēta quibus anceps periculū inferebatur.

Caput .IIII.

Videns itaque Titus in uirtute sua positū sibi remediū salutis, nec aliter nisi ferro iter aperiendū: iam em̄ alii reflexis equis discesserant, dū & ipsi imperatoris filium secuturum sperarent, conuertit equum, hortatus que clamore cæteros, ut sequerentur, & supra hostem irruit: impossibile hoc uideretur, quomodo potuerit euadere, nisi notum esset in bello plurimum audaciam posse, quæ uel sola sibi murus est. Deinde quia aliisponē sequentibus, uile uulgus sibi magis in periculo consulendum putabat, quàm hostem persequendum: at si qui manum extenderat, ut equū teneret, feriebatur, Denique duo tantum ex Titī sociis interfecti, cum reliquis imperatoris

Christi cor
p^o replū uo-
catur.

Exordia ob
sidionis Hie
rusalem.

Titus parat
se obsidioni.

Locus cōtra
Helenæ sepul
chrū.

Circūcinct^o
Titus in ma
gno ueritatē
discrimine.

Audacia in
bello murus
est.

peratoris filiū
las cætera: ut
ricam induera
ad excidium u
ne cederet au
notem redite
mplissima, d
se oportere,
dinat qui m
uerat, quasi
Oliueti, ua
stitutum e
studia dep
uiliū bel
cohortati f
senfarent, n
subito ado
mani ipso t
dine suo ne
hau dqua
Romana, ni
reparasset p
trudini no
iam in uall
superioris
Romanu:
ti agmine
rent, ac sel
mallent fu
daret, atq;
(nō enim)
uniuersos
ta opprob
ierat, in al
ria, pertu
gisq; infu
belli uerfa
nō relinq
ris ignomi
dinem in
rum milita
ulus, & ac
ne Cæsar re

Post h
lis in
temp
gressi enim
ctore, & p
celebritati
quos poru
bus, irrum
qui nō resti

peratoris filius ad suos reuertit: Neque sane dubitandum uideat, quod intacto capite, nudus caetera: utpote qui in excursu processerat, non ad bellum paratus, nec galeam, nec loriam induerat, eo nihil exceperit uulneris, cum maxime in ipsum tela iacerent, quod ad excidium urbis illius uir tantus referuaret. Est profecto cor regis in manu dei. Itaque ne cresceret audacia Iudaeis euentu fraudis & doli, profectus ad urbem cum exercitu post noctem redit, & de specula quadam, unde ciuitas prospectaret, & templi magnitudo amplissima, demonstrat suis, cum qua urbe sibi bellum foret, impigros & cautiore esse oportere, quod innumerabilis sibi populus expugnandus foret, et fraudi paratus. Ordinatur qui muris ordines appropinquaret, & quos adhuc fessos nocturno itinere cognouerat, quasi succenturiatos eminens locat. Paulatim procedit. Vbi uentum ad montem Oliueti, uallis sub ipso media inter eum atque urbem interiacebat, cui nomen Cedron: ubi constitutum exercitum, de muris aspicientes (nam sex stadiis aberat) seditionis ad tempus studia deposuere, & externis hostibus aduenientibus, domestico foedere sequestrata ciuiliu bello certamina. Plerumque enim etiam acerba odia metus comprimit. Denique cohortati sese inuicem factionum uiri, ut in unum conspirantibus studiis patriam defendarent, ne eorum discordia incruentam Romanis uictoriam daret, freti numero, hostem subito adoriendum putarunt, & improuisa eruptione primos turbauere. Sed ubi se Romani ipso usu ueteri, & diuersorum generum praeliis exercitati, confirmare animis ordine suo nexi, caedere incurstantes coeperunt, scutis repellere, proturbare iactu telorum, haudquam tamen sine communi exitio. Et prope iam incubuerant Iudaei, & nutabat acies Romana, nisi cognitis rebus aduenisset Titus, & occurrens aduersariis, confirmans suos reparasset praelium, & erexisset animos militum, increpans Romanas acies, confusa multitudini non sine maxima ignauiae probro uictoriam cedere. Repulsisque Iudaeis, qui etiam in ualle diuisos insectabant, ad suos se uictor recepit, securusque suffragii, quod loci superioris aduersum inferiores si tentarent congrederi, subsidia dabat, ad aliam partem se Romanus exercitus conuertit. Discedente Caesare infundunt se de muris Iudaei, & in genti agmine super hostem irruunt: ita ut innumeram concursu multitudinis milites fugerent, ac sese ad montium conferrent superiora, nudato latere, etiam caeteri qui praelium mallent fugere. Interea Caesar in medio populi situs, orantibus plerisque, ne se periculis daret, atque exercitu disperso summam periculi solus subiret: cum dominus esset orbis terrarum (non enim ut ante uice militis pugnaret, sed imperatoris, in cuius periculo pernicies esset uniuersorum) non acquieuit, sed militiae decus proponens salutem, apud quem gloriosa uictoria opprobrio ponderaret, aduersum pectus hostibus refert, territisque quos aduersum ierat, in alios sese retorquet. Sola enim spe sui, & nimis notae atque alacris fortitudinis gloria, perturbat hostem. Cedebant itaque quos accesserat, sed ex aliis partibus Iudaei magis magisque infundebant: ac penes concluderant Titum, nisi quia plerique militum uidentes in medio belli uersari Caesarem, conclamauerunt caeteris significantes, imperatoris filium periculis non relinquendum. Sic uniuersos reuocauit pudor, atque armauit metus, ne deserti Caesaris ignominia inurerent. Conuersique in Iudaeos, nisi omni ac uirtute, in conditam multitudinem in ualle urgebant, nec difficile fuit ascendentes relabi. Sic Titus fugientem numerum militarem, bis reuocauit a fuga, periculoque pariter exiit & opprobrio, uirtute pariter usus, & ad postremum pudore. Qui dum ignauiam declinat, uirtutem inuexit. Primum ne Caesar relinquere: post etiam ut hostis repellere.

Caput .V.

Post haec ubi forense praelium paulisper quieuit, internum successit. Namque paschalis interuentu celebritatis, subornatis plerisque Iohannes, quasi obseruationis gratia templum cum adirent, & tanquam sociis data ingrediendi copia, dolum parauit. Ingressi enim specie ciuili, sed interius armati, reiectis exuuiis gladios attollunt loricate pectore, & praeliari accincti munimine. Quo terrore percussi, qui intra templum inermes celebritati uacabant exilierunt, templumque uacuum dereliquerunt. Eos illis securis, & quos potuerunt comprehendere iugulantibus, alios ultra templi circuitum persequentibus, irrumpendi Iohanni sociisque eius occasio data. Caesi illic multi mortales, ita ut etiam qui non resisterant, afflictis causis aliquibus iugularentur; nec tranquillitas quietis proderat, nec filium

Cor regis in manu dei

Mōs oliueti! Cedron uallē

Metus plerūq; acerba cōprimit odia

Titus militiæ decus salutis præposuit.

Titus pene cōcluserat

Forensi filio succedit iterum.

Dolum Iohannis.

nec silentium tacitis, nec cedentibus patientia. Comprehensusque interioribus templi, etiam Simonem inquietabat Iohannes in secundarium locum, Eleazarum ceterisque principibus factionis tertiae sibi subrogatis.

Caput .VI.

Titus tertio in hostem progreditur.

Tertio quoque Titus progreditur in hostem, atque exercitum perducit. Adueniensque offendit stipatam Iudaeorum ante urbem multitudinem, specie uolentium se Romanis tradere, sed quasi reformidantium. Suspensus dolum, & maxime quam proxime conspiratos inter se, & pertinaces uiderat; non arbitratus credibile subito mutatos, admonuit milites fraudem cauendam, nec temere nisi secundum praecipitum suum, conferre agmine muris appropinquandum; nec a tergo illi, qui urbem egressi fuerant, circumfundere. Subito de ciuitate increpuit sonus, & quaedam seditio dementer resultauit: aliorum egressionem uoluntariam simulantium, aliorum etiam resistentium, quod illi aperiri sibi portas poscerent, hi clausas seruari iuberent: alii bellum, alii pacem optarent. Militum uulgus ad subueniendum his, qui subueniri sibi de muris postulauissent proripit sese, egre diunt plerique praeiuratum sine ordine, sine ullo modo, tanquam occursum aduenientibus, atque auxilium laturos, ut propiore remedio pluribus erumpendi confidentia tribuerent, uel resistentibus metus, aut inter reluctantes erumpendi sibi copia. Quibus se a tergo circumfundere coeperunt qui foris stabant, urgere circumuectos: illi quasi ad fugam confugere, nihil suspectantes ab his, qui pacem praetenderent. Inde quoque saxa & tela iniici, & subito ficta pax in praedium uersa est. Unde conciti in hostes recurrunt, qui & si circumuenire tentauerant progressus militum Romanorum, tamen metuebant & ipsi, ne ab omni exercitu circumuenirent. Itaque dum uniuersos cauent: hos plurimis licet uulneribus impressis, & ipsi maiore ex parte sauii, prope de manibus amiserunt, quos iam captos putabant. Secuti tamen usque ad Helenae sepulchrum, sicut moris est, insultantibus clypeis concrepabant, illudentes Romanis, quod eos iam secundo insidiis circumuenissent.

Caput .VII.

Insultantibus clypeis concrepare.

Oratio Titus ad suos.

Caesar commotior regredientes misceri ceteris uetat, & concionem aduocat, dicens: Magna cum sit uirtus Romana, praestans uniuersarum gentium populis: maxime tamen ea praecellit dispositionis ordine, & praecipitorum obedientia: ea est enim disciplinae militaris custodia: Nec mirum si Iudaei dolos intexant, fraudes struant, qui se iudicent impares fortitudine. Sed ut inferiorum est niti insidiis, sic fortiorum cauere ne uirtuti illudat dolus. Mirari itaque se, quod illi in desperatione sibi congruant: Romanis non conueniat in meliorem processu, eorum fieri ut illis effectus fraudis in uado sit, nobis uirtutis conatus in ambiguo. Quod si ualidior esset fortitudo hostium quam fraus, superari minus flagitiosum. A paribus enim aut fortioribus uinci, opprobrium uacat. Cum uero nihil in nobis offendat, nisi sola pugnandi immoderatio, & propria quaedam manu intemperantia, quid nequius potest esse quam praesente Caesare disciplinam repudiari militiae? Multum arbitror ipsas ingemiscere militiae leges, tantae dissolutionis flagitio: multum imperatorem, cum haec compererit, qui semper audiri se a milite suo, quam timeri ab hoste maluit. Obedientia enim militis effectum praeparat, metus hostium differt uictoriam. Quid iudicatur de filio patrem putatis, cuius tam uile imperium sit apud exercitum? Pronuntiat enim de duce, cuius praecipitum dissoluit, nec dubium quod saepius uindicatum sit in eos, qui contra imperium in hostem pugnauerint, quam in eos qui secundum imperium progressi, uirtuti cesserint. Nam legibus egredienti ordinem, praescripta mors est. Quid igitur futurum, ubi non unus sed passim exercitus relinquit ordinem suum, & statutum ducis negligit? Cognoscite uos milites esse Romani imperii, plebis, se natus, apud quos sine praecipiti autoritate, & uicisse crimen est. Huiusmodi oratione perterruit non solum praepositos militum, sed etiam uniuersum exercitum. Nam cum ipsos principes ordinum acrius peteret, uidebat in omnes uindicaturus. Circumfusi itaque omnes rogabant, ut paucorum culpa, qui primi destiterant, uniuersis concederent. Et si non fuit prope rus ad delicti gratiam Caesar, fuit tamen exorabilis ad indulgentiam. Concessit cum summo pondere dicens, donare se omnibus, satisque in uniuersos uindicatum inuentionis autoritate, eo quod animaduersio in singulos usque ad factum praecedere debeat, in multitudinem uerbote

Obedientia militis effectum praeparat.

uerbotenus: illam usq; ad poenam, istam usq; ad correptionem, Saepe enim bonis exercitiis praeliare lapsus, futurae uirtutis causas dedisse.

Caput .VIII.

Post haec Titus in hostem iram conuertit, & considerans inter tot precipitia, tot praerupta periculosa obsidionem; cum repentinis eruptionibus praeventi, non haberent milites quo referrent gradum, unde se in hostem proriperent: ubi machinas constituerent, iubet repleri ante urbem praecipitia: quae cum fierent, nec sic quidem Iudaei exortes erant praesentium periculorum. Afflictabant domestico praelio, cum Romani in replendis praecipitiis occuparent, nec exigua manus partis utriusque, decem milia cum Simone erant, & quinquaginta eorum duces: Idumaei quoque ad quinque milia Simonis partibus astipulabant, quibus praerat Iacobus & Simon iunior. Iohannes autem in interioribus templi (ea fraude qua supra diximus) occupatis, sed milibus armatorum stipatus, bellum accendebat. Adiuncta sunt ei etiam duo milia, cum aliis quadringentis uiris: posteaque coire coepere, studiis concinentibus ad urbis defensionem, Eleazaro & Simone Arim, quibus ante utebantur, rectoribus. Quibus certantibus inter se, praeda erat in medio populus eorum qui uicerant, & quasi praemium certaminis, huc atque illuc peruentu uario transferebat. Paulisper inter se conuenerant more induciarum, & ad primum Romanorum impetum expergefati, in ueterem morbum febris internae agris uisceribus recidebant: ubi remissior erat exteriorum morborum accessio, foris erat plerumque bellum, intus seditio, eo iam grauior, quia & ipsa seditio bello alebatur, & bellum alebat. Duo de potentia certabant, populus inter utrumque, non de seruitute anxius erat, sed ne ad deum deteriorem perueniret.

Caput .IX.

Vrbem Hierosolymam Chananaeorum quidam potens condidit, qui patrio sermone uocaretur rex iustus, quam primo Solymam nuncupauit: postea templum addidit, unde Hierosolyma dicta ciuitas est. Ea a principio suos incolas habuit de gente Chananaeorum. Dauid primus uir Hebraeus Chananaeos expulit, constituit suos, qui in ea domum sibi regiam fecit. Voluit & templum deo condere, sed prohibitus oraculo, Solomonem heredem reliquit, qui templum, quod ipse uoluerat, aedificaret. Solomoni itaque templum fundauit, reliqui quoque reges, ad ornatum urbis addidere plurima. Inuidia ex magnificentia orta: inter omnia tantum opera, templum precellerat amplissimo opere, & fulgenti marmore: in quo erat deambulatorium, peripetasma pretiosum & maximum, cocco & hyacintho byssoque in textum & purpura. Non ociosa materia tantae diuersitatis, sed cuius species, & materia rerum latentium significaret, eo quod eius esset templum, quod caelo & aeri, terrae & mari, quasi creator elementorum dominaretur, atque omnia solus regeret & gubernaret. Cocco enim, ignem caelum figurat, hyacintho aer: bysso, terra, quod in ea nascitur: purpura mare, quae conchyliis maritimis inficitur, ut duo ex colore, duo ex generatione colligas. Denique princeps sacerdotum, haec quatuor, indumento suo exprimere consueuerat, quoniam maxima celebritas erat festorum dierum, quasi totum mundum indueret, pro populo supplicaturus, in eius figuram qui uenturus erat princeps sacerdotum Iesus, qui tolleretur peccatum mundi. Femora princeps sacerdotum linteis interius operimento tegebat, eo quod praeter ceteris in sacerdote fides mentis quaeritur, et corporis castimonia, quae succingere debeat carnis intemperantiam. Duo erant tabernacula sacra, unum interius, alterum exterius: in hoc semper introibant sacerdotes: in illud interius, quod secundum appellabatur, semel introibat tantummodo princeps sacerdotum, non sine sanguine quem offerret pro se, & pro populi delicto. Hoc significante spiritu sancto, uentus Iesus, qui uere solus intraret interiora diuinorum penetralia sacramentorum, & arcana substantiae caelestis, quae nosset omnia. Solus quoque patri sanguine suo totum mundum reconciliaret, ut et caelestium & terrestrium miseretur. Denique posteaquam uenit, pacificauit omnia per sanguinem crucis suae, quae uel in caelo uel in terra sunt. Intus thymiaterium, intus mensa, intus lucerna. Thymiaterium, quod ita ad deum patrem sicut incensum dirigatur maximi sacerdotis oratio. Mensa, quod in ea passio Christi sit, & mysteria sacramentorum: unde & Dauid dicit: Paraasti in conspectu meo mensam. Cuius uelut duodecim panes, duodecim apostoli sint testes passionis eius, ac resurrectionis eius. Lucerna, quae super candelabrum ponitur, ante sub modio erat, id est, sub legis mensura, nunc est sub gratiae plenitudine, heptas

Iohannes rursus bellum accendit.

Conditor urbis Hierosolymitanae

Dauid oraculo, prohibuit deo templum condere. Solomoni templum fundauit Mysteria

Rationes templi ac uelut.

Rationes quaedam ceremoniarum

heptas

heptamycho frequens lumen effundēs, eo quod spiritus sanctus septē maximarū gratiarum uirtutibus dei templū illuminaret. Trinitatis igit̄ cognitio in interioribus erat templi, quæ dicebantur sancta sanctorū, ubi reposita quondā uirga Aaron floruit, quod sacerdotalis gratia in Christo amplius esset operatura post mortem, qua mūdum redemit. Ante templū erant. XLIII. gradus, per quos Ezechiaē regis tempore umbra ascenderat, significans ei uitā finem futurū: sed oraculo monitus orauit, & meruit mortis dilationē hoc iudicio: quod iisdem gradibus sol refunderetur, qui significaret tot numero annorum cōmeatum ei uitā refusum.

Caput .X.

Ezechiaē
mortis dilatio.

Antonia castrum.

Nicanor.

Cum igit̄ munita esset undiq̄ ciuitas plurimorū regum operibus, & maxime Herodis, qui castrum (cui nomē Antonia) ad summi operis magnificētiam cōmuniuit, & amplissimo ornauit decore, circūibat Cæsar requirens, qua ex parte se posset facilius urbi infundere, inspectoq̄ per totū circuitum muri ambitu, aestimauit in finitimo tumuli, quo sepultus iacebat princeps sacerdotū Iohannes adoriēdā obsidionem. Cui diligentius exploranti, adhaerens unus ex amicis Nicanor studiosius intendens muneri, sagitta percussus cadit. Propius quippe accesserat, dum putat aliquē profectum fore pacis futuræ, si sibi cōferendi sermonis daret copia, qui potens ac ualidus ad tentandos audientium animos aestimabatur. Cōmotus Cæsar, quod ei qui salutaria cōmoneret, improuiso uulnere mortem irrogauissent, in prælium cogit agmina: bellumq̄ accenditur iactu telorū diuerso, missilibusq̄ maximis, admouentur arietes: quis feriuntur ualida murorum. Quo perturbati omnes, qui antē de dominationis inter se studio certabant, in cōcordiam cōeunt, dataq̄ impunitate superiorū, unū corpus sese fecere, & cōspirati cogente periculo, urbem tuētur. Progressi quoq̄ tumulos, ignē super machinas iaculabantur, ut destruerent aggeres, exurerent uineas, arietes incenderent, ac penē omnia machinarū genera exusserant, nisi electi pleriq̄ militum & sociorū maxime ex partibus Alexandriae urbis strenue repugnauissent. Quibus tamē ualide resistentibus, addidit Cæsar adiūmētum equitum potentiorū. Ipse quoq̄ acriter pugnans sternit. XII. aduersi agminis propugnatores. Ita uis multitudinis reliquæ, exitium declinans in urbem reuertit, & ab incendio Romana opera defensa. Cecidit eo prælio Iohannes ductor Idumæorū, dum ante muros, cognito sibi Romano militi sermonē conferit, ictus terga sagittæ uulnere, cōtinuo labitur. Arabem ferunt peritissimum, de iaculatoribus eius obitus autorem, grauiq̄ mœrore affectos Idumæos, quod uirū & manu promptum amiserant, & bonū consilio.

Iohannes ductor
Idumæorū
occidit.

Caput .XI.

Tres turres
subito corruunt.

Sequenti nocte accidit ut tres turres, quas Titus attolli iusserat supra aggerē, quo Iudæos uel ex æquo, uel ex superiore spiculis figeret, subito nulla ui hostium ruerent. Quo sonitu, Romanoꝝ exercitus omnis turbabatur, ea opinione quod ab hoste destructos aggeres, succisas turres arbitrarentur, quæ ruentes ingentē latē stragē dedissent: ac penē admissum erat facinus miserabile, ut uictores incertis per noctem hostibus fuga cederent, nisi quod tenebræ ruinaq̄ ipsa, excito puluere prospectum ademerant, ut quò fugerent incertum haberēt. Quærebat unusquisq̄ de proximo quid accidisset, nec cognoscere uerū poterat fidem, quia similiter ab omnibus eiusmodi casus ignorabatur, donec Cæsar rebus cōpertis, insinuare præciperet id, quod acciderat casus repentini, nō ullius hostilis fuisse irruptionis. Sic sedatus pauor, expugnandæ urbis subsidium omne in uiribus locatum. Nam cum altissima murorum essent, & pleraq̄ ferro aut ære operta, atq̄ ipsa altitudine hostes à iaculis defenderentur, Romani admouere arietum machinas, quorum ictu frequēti, muri ualida laxabantur: inniti leuioribus spiculis cœpere & sagittis, ut propugnantes auerterēt. Impedimēta prohibentiū detorquerēt. Sic paulatim quatentibus murus cedebat: unde maiorē ipsum arietem excisorē urbium Iudæi appellauerunt. Soluta itaq̄ murorū parte, dereliquere Iudæi muri ipsius propugnacula, securi quod duos alios muros interiores haberent, & cōcessere ad murū secundum. Illis fugientibus, Romani ingrediētes per caua muri, portas aperuere: sic intromissus omnis exercitus, penē diruit murum exteriorē, ne bellantibus esset impedimento: aut si

Romani per
caua muri
ingrediuntur.

tes

res
lat
nes
cus
calum post
hoc est. Brio
par: his pr
ad cōgredi
Temeritas
cōq̄ maior
Simon
ueniebat:
pro exerci
dendi ign
muneratio
illo spectā
stris militi
Romanos
se iniecit h
o animā r
recepit. De
uerso gene
debat. Par
ste cōmori
hostes ser
landum: e
dinem ter
ore super
cerit: igna
muri septē
Rati
E
tati
ti, y
nustende
mo excidi
nus datur
lio. Calto
le, alii reni
cecidere. N
tibus Rom
Cæsarem, p
sepho man
eo intelliger
peret occur
ille oculis ui
mē propē at
rorum deie
nas ignes ia
cit, dolo pr
gia captare
V
fa
pa

res aduersæ forent, claustrum refugientibus

Caput .XII.

Duiserunt sibi loca Iohānes & Simon cōiurati circa murū secundum, Iohannes cū suis in castro, cui nomē Antonia, præliabatur: ei propinqua erat porticus templi, quæ uergebat ad partem septentrionis. Nam & ipse locus (in quo castrum postea Antonii uocabulo conditum) duas interiaces porticus septentrionalis, hoc est, Brios nūcupabatur. Simō uero ad Iohannis sepulchrū uicem tuēdæ urbis susceperat: his pro salute, Romanis pro uictoria certamen erat. Quibus & si uirtus potentior ad cōgrediendum, locus tamē inferior ad obsidionem: cū eos de muro grauaret præliū. Temeritas Iudæis insolētior, fortitudo Romanis acrior erat: iminebāt partibus duces, eōq; maior oriebatur cōtentio, dum quisq; suis ductoribus pericula sua gessit probare.

Simon suos urgebat terrore & formidine: Romanos Titus pudore sui q̄ maxie cōueniebat: q̄ morte grauius arbitrantur, non exhibere pericula sua Cæsari: cū ipse toties pro exercitu periculis offerre se nō dubitauisset. Armabat eos uincēdi cōsuetudo, & cecidendi ignorantia: præcipueq; præsens uniuscuiusq; uirtutis arbiter Titus, à quo nō remuneratio fortitudinis expectabatur, sed supra omnia fructus amplissimi erat præmii, illo spectate quicq; strenue gessisse, quod ei nō displiceret. Eo incētiuo Longinus equestris militiæ uir, excitus aduersas p̄ muris uidens Iudæorū cateruas, tanq̄ indignatus qd Romanos bello lacefferent, & ex equo prodire auderent, defiliuit equo, atq; in medios se iniecit hostes: Et unū more ipso parantē occurrere telo percussit, simulq; eius uocem & animā rapit: Alteri ereptum de corpore p̄strato telum infigit, & ad suos uictor sese recepit. De præeminētibus loquimur: cæterum multi imitatores utraq; ex parte, sed diuerso genere: Iudæis desperatio audaciam dabat, Romanis gloriæ cupiditas uirtutē addebat. Par tamē imparibus animis mortis contemptus: Iudæis solatium putabāt cū hoste cōmori. Titus festinabat conficere bellum, sed sine suorū dispendio, qui etiam ipsos hostes seruare si posset, q̄ perdere malebat. Nec aliud monebat militem, nisi cōsultō belandum: eam solam esse ueram uirtutē, cui sit comes prouidētia: nam sine cōsilio fortitudinem temeritatē uideri, nec usq; magis cauendū quam in uictoria. Perire em̄ cū inferi ore superiorem, uicti triumphus est. Consulendū itaq; ne uideatur euētus fuisse, q̄ uicerit: ignauia q̄ consortiū periculi nō euaserit. Iubet itaq; arietē admoueri ad medium muri septentrionalis.

Caput .XIII.

ERat ibi Castor callidus, & ad fraudem paratus, qui fugatis cæteris p̄ iacula sagittariorū, cum aliis nouæ fraudis sociis p̄tēdebat. Is ubi appulsū arietis turrim euerit, murū labere, ac facile ruiturum, si tormētū ictus repeteretur, animaduertit, manus tendens rogabat Cæsarem uoce miserabili, ut perituræ urbi iam parceret, nec summo excidio labefactandam putaret. Cæsar æstimauit q̄ sedulo ueniam deprecaret, manus daturus ut deditio procederet, iubet tormētum cessare, iaculatores tēperare à prælio. Castori dat loquendi copiā. Ille descensum simulare, dein quasi suadere suis: alii uel le, alii reniti, subitoq; uelut indignantes qui cogerentur, supra loriam, se percutientes cecidere. Miraculum ingens cū fraus lateret, sic tempus duxere: Inter quæ, unus è militibus Romanis iaculo sagittæ natem Castoris percussit. Ille deplorare & cōqueri apud Cæsarem, poscere ut iuberet aliquē sibi dextram dare, ita se perugio usurū. Cæsar loquendo mandat negocium: uerum ille qui caueret Iudæorum infidias, nihil syncerum in eo intelligere se respondit. Aeneas tamē propius murū successit, & ut adueniētem susciperet occurrit. Cui Castor uociferans ut sinum aperiret, aurū exciperet, saxum dimisit. Ille oculis uigilantibus lapidē præuidit, celeriq; corporis saltu, lapsum euasit: alium tamē propè astantē saxi inuoluit Imanis ruina. Hoc Cæsar intuens, acrius incubuit ad murorum deiectionē, præcipiens maiore ui tormētū impelli. Contrā ad exurendas machinas ignes iaciebantur. Sed ubi murus solutus est, Castor cū suis quasi in ignem se deiecit, dolo prætexens animi magnitudinē in contemptu mortis: cū dolo turpi uitæ effugia captaret.

Caput .XIII.

VNus iā murus, hoc est tertius supererat, subuersis duobus: adhuc tamē Cæsar reseruabat patientiam, qui aduerteret iam sibi perire quicqd perisset. Dū parcat & prouocat ad deditiōē, nō expectato agmine, cum paucis irruens

k supra

Iohannes & Simon cōiurati.

Locus Brios nūcupatus.

Longinus equestris militiæ uir i medios se irruit hostes.

Virtuti prouidentia comes.

Castor callidus.

Supra murum secundum, congregata manu Iudæi in angustiis plurimos fauciauerunt; plerique etiam utrinque mortui. Tunc Cæsar eminus sagittis figebat resistentes, inter confertos iacula nusquam eludebantur, nullus ictus sine uulnere. Sic remouere sese Iudæi ceperunt: & Titus suos recepit. Et fames iam urbem grauiter inceserat, Iudæi tamen pro uictoribus, quia se intra secundum murum receperant, quasi expulsis Romanis gloriabantur: sed neque lapsa reparare, nec lapsura defensare poterant. Resisterunt tamen aliquantulum. Pugnatum triduo ad murum secundum. Quarto die uirtute Romanam non sustinentes, refuge- re intra tertium murum. Cæsar ab irruptione interim temperari iubet, subuerti tamen præcepit secundum murum. Et quia supererat maxima belli portio, statuit ut miles sibi conueheret alimeta, ne uictores copia urgeret, afficeret indigentia. Quatuor diebus sibi miles frumeta conuexit: simulque idoneum uisum est tempus, quod Iudæi, si sibi consulerent, conuerterentur. Et populus quidem malebat, sed principes seditionis reputantes, quæ in plebem grauius flagitiis perpetraverunt: dum nullum uenia locum speraret, perire cum omnibus leuius arbitrabatur, quam si soli autores perirent. Quinto itaque die, quia nihil à Iudæis pacificum deferebatur, gemino agmine Cæsar moenia aggreditur: & duos aggeres attolli imperat, unum contra Antoniam, alterum contra murum, qui erat contra Iohannis sepulchrum. Eodem enim superioris urbis excidia petebat: Illo autem altero, si castrum expugnauisset, etiam templo facile potiretur. Quod nisi in sua potestate deduceret, etiam urbem tenere non poterat sine periculo. Diuiserat Titus exercitum in duos ordines. E diuerso quoque distribuerat sibi Iohannes & Simo officia defensionis: Antoniam defendebat Iohannes, Simo cum armatis suis, & populo Idumæorum ad sepulchrum Iohannis speculabatur, atque omnes obsidentium conatus de superior loco, quibus poterat generibus, eludebat. Et iam exercitiores erant, malis edocti occurrere machinis obsidionis, pluraque genera sibi tormentorum & ipsi ascuerant, quibus Romanorum opera destruerent, cepta impediret. Quorum Cæsar aduertens præcipit pertinaciam, admiscere operibus sermonem uoluit, ne forte desperatione ueniae peruiacius obniterent, ac spe promissorum possent desistere. Suadere itaque cepit, ne se captæ urbis excidiis inuoluerent, permetteretque eam suæ potestati, quæ armis iam teneretur, & circumuallata obsidione premeret ad excidium supremum, cedentibus se uenia daturum: si modo uel sibi uel patriæ consulerent, ne tota ciuitas dirueretur. Mandat quoque Iosepho, ut ipse patrio sermone ciues alloqueret, ut forte contribules suos, uel ipse inflecteret, ut furori proprio renuntiarent. Qui licet effusa Iudæorum in se odia nouisset, tamen quantum à iactu sagittæ longius poterat, remotus à muris, ita uero ut posset audiri, profutura ciuibus noto sibi alloquio prosequabatur.

Caput .XV.

Ferat Hebræi humani ingenii contendere pertinaciter, antequam res ad supremum ueniret: dum putatis uos loco & notæ regionis subsidiis fore superiores, licet conueniret Romanos bello insuperabiles, armis non puocari, à quibus saepe uicti sunt, qui uos uicerant: sed tamen habet hunc lapsum improvida mens hominum in rebus secundis, simul quia plerumque belli dubius euentus: & ideo se unusquisque forti committit uirtute inferior. Postremo de muris speratis: Non putatis etiam usque ad templi progrediendum euerisionem. Parcite aris, parcite altaribus, parcite domicilio quondam cœlesti. Iam enim uos & deus ipse deseruit, quia uos pietatis cultum deseruistis. In medio templi bellum perculimus, circumfusi ignes templum oberrant: sed non quales solebant, circumfistunt armati. Ad huc tamen puras à sacrilegio manus habentes, uolunt Romani parcere, nec sacros contaminare postes, nec ueteres abolere ritus, si uos sinatis: quid expectatur ulterius? duo muri euersti, tertius superest, & ipse infirmior lapsis duobus. An præsidium speratur diuinum, atque auxilium de penetralibus? Sed qui nos defendebat ad hostem migravit: quoniam quæ nos colebamus, Romani uenerantur: nos offendimus. Quis autem ignorat cum illis esse deum, qui sibi omnia subiecerunt: nisi quæ nimio æstu aut gelu inuia sunt. Et ideo extra Romanum imperium, quia eadem extra usum humanum. Diuersis populis deum per uices dedisse potentiam: Primo Aegyptiis, post Iudæis, Assyriis quoque & Persis auxiliatore fuisse nullus negat: postea conuersum ad Romanos, cum his perseuerare. Denique cessasse illis uniuersa regna, omnem terram in possessionem datam, Quis uobis cum uictoribus

Hebræum ingenium.

Belli dubius euentus.

Diuersis populis deus per uices potentiam dedit.

bus uider
tannias inte
mit hos. Sec
pta regioni
triumphis
myoparon
re, quam li
Hebræos
deduxit
clara illa
dedit. lb
os, quan
tus, con
retur à
plicebat,
solum tu
rebatis: se
geretis. Se
uilitis Ma
tatis, quib
ciam, qui
to, quia u
toti iperi
usq; ad le
stra se res
Romani
cabulum
garet. N
quid non
maximū
tem recut
tis: Habel
stis serui
max. Ele
succellit
nus tamē
rursus se
translian
tres uest
ūphis ele
Facti estis
bere, q̄ face
intolerabili
Tradidistis
eū cōditio
nelantur o
tatis, quia
Augustum
esto. Sicut
Vrgent Ro
sed quod
Lex nempe
quisq; cedit

bus uniuersa terræ, quibus secreta oceani & extrema Indiæ parent? Quid attexam Britannias interfuso mari toto orbe diuisas, & à Romanis in orbem terrarum redactas? Tremunt hos Scotia, quæ terris nihil debet; tremunt Saxoniam inaccessa paludibus, & inuis septa regionibus. Quæ licet belli curam uideat augere, & ipsa frequenter accessit Romanis triumphis captiua, ualidissimum genus hominum perhibetur, præstans cæteris: piraticis tamen myoparonibus non uiribus nititur, fugam potius quam bello parata. Sed refertis, mori præstare, quam libertatem amittere: Quando uobis ista Iudæi successit sententia? aut quando apud Hebræos utilis sit seruitus, libertati inuicem prælatam? Iacob ipse patriarcha in Aegyptum deduxit Hebræos ne perirent fame. Descenderunt patriarchæ, simul. XII. filii eius præclara illa generis nostri exordia. Ibi Iudas ille nobilis Iudæorum profapia, qui nomen populo dedit. Ibi Ioseph curru sublimis, & equis subiicere se in potestatem maluit, ut aleret suos, quam ad originis propriam libertatem redire. Ibi Benjamin pia fraude germani retentus, consensit dolo; quia non erat crimine seruire potentioribus. Ibi hæreditas eorum cum uocaretur à Mose, tamē hærete desiderabat. Sic patribus uestris etiam dura seruitus non displicebat, ut periculis anteferretur. Seruistis ergo Aegyptiis, atque utinam semel. Sed non solum tunc seruistis, quando cælestis escæ pluuiis alimoniam seruitutis extremæ præferrebatis: sed etiam postea uicti atque captiui descendistis in Aegyptum, cum Assyrios refugeretis. Seruistis etiam Assyriis per multa annorum curricula, & dulcis illa seruitus erat. Seruistis Macedonibus, Persis, Seleucensibus, Palæstinis, solos Romanos uobis graues putatis, quibus & illi seruiunt quibus uos seruiëbatis? Vtrum igitur odium his debetis an gratiam, qui uos dominis uestris pares fecerunt? ultionem uestri hanc non contumeliam putato, quia uos de his uindicauerunt, quibus subiecti eratis. Seruitio premis Assyrius, quæ Asiae toti imperabat. Arat Aegyptius Romanis, ferit de suo quod ille metat. Macedonia quæ usque ad Indos, deuicta Perside, imperium diffuderat, agnoscit dominos quos ignorabat, & frustra se regibus suis Aeacidarum nomen imposuisse reminiscitur. Certe non alias cessisse, nisi ad Romanorum triumphum, quibus & ipse Pyrrhus Achylleæ sobolis, & profapia & uocabulum præferens, uictus armis: ita se promerenda pacis studio subiecit, ut ueniam rogaret. Nam de Palæstinis quod loquar? quos unius præsidis potestas coercet? Ingrati nunquid non uestra nobilitas est cum Persis seruire? hoc est enim seruire uobiscum reges, regnumque maximam habere socium subiectionis: sed quæro quando fueritis liberi, qui nunc seruitutem recusatis? Quando ergo liberi fuistis? uel cum aliis dominaremini, qui sub rege eratis? Habebatis regem deum, repudiastis regnum ipsius, sub quo solo eratis liberi, uoluitis seruire hominibus. Cur patrum reuellit testamētum? hæreditas & in patres contumax. Elegistis regem cui nomen Saul. Occiso illo, Palæstinus uobis populus imperauit: successit post tempora Dauid in totius populi regnum, mitior quidem domino, sed dominus tamē, priusquam requiesceret Dauid, genti tamē & ipse regem imposuit. A Solomone rursus scissum in duo regnum, & diuisa per longam seriem dominationis hæreditas. Ut transiliam captiuitates, Cyrus plerisque terris suis Iudæos, & sacris suis reddidit. Sed patres uestri cum Persarum præliis grauibus attererentur, quamuis nobiles Machabæorum triumphis elegerunt sibi Romanam societatem. Tenet scriptura diuina multarum pacta legationum. Facti estis Romanorum amici, qui Persarum serui fuistis. Sed rursus maluistis regem habere, quam sacerdotum principem, cui populus obtemperaret, cum fauitia uestrorum regum esset intolerabilis: defuncto Herode, pulso Archelao, sub Cæsare esse Romano postulauistis. Tradidistis uos Cæsari, cui seruistis omnes ad mutandum in melius seruitium. In communi enim conditione uniuersorum seruire, quædam libertas est: quam dignitate dominatum honestantur obsequia seruorum: Quanquam Romani seruitutem non exigant autores libertatis, quia non solum inimicem regem necarunt, sed etiam superbum non passi sunt, & ideo Augustum apud eos nomen est imperii, quod augeat suos, non quod alienos opprimat. Sed esto. Sit utile uobis non obedire imperio Romano, uideamus si liberum, si non exitiale.

Urgent Romanæ acies, urgent patriæ ruinae, urget templi excidium: non quod utile sit, sed quod possibile perpendite. Non enim uotorum species, sed possibilitatis ratio persanda. Lex nempe naturæ eadem omnibus hominibus, uolatilibus, feris, bestiis infusa, ut unusquisque cedat potentiori: taurus, leoni; ceruus, urso; leo, pardo; caprea, lupo; aquila, accipitri.

Saxones uall
diffimū ho-
minū gen?

Potentiorib?
seruire cri-
mē nō est.

Imperij no-
mē Augustū

Lex naturæ
oibus eadē
infusa.

K ii piter

piter: accipitri, columba: ipsi tauro, iuueni inferiores: arieti ouis, greges: hirco, caper: ne diuersi generis esse uideatur aliqua distantia, uos potentioribus. Romani tamē nemi nem expellunt, uos expulistis: imō illi augent, ne quis etiam uictus de terris suis exeat. Antiocho partem regni serauerūt. Et nunc Cæsar quid aliud laborat, nisi ut terra uestra nō deseratur, regio uestra non euacuetur, ciuitas nō euertatur, templum non cōcremeret? Non omnibus uictoria datur. Paucis præesse natura dedit, pluribus obtemperare. Tauri armētis eminet, arietes gregibus. Peues paucos eminetia, peues plurimos māfuetudo: Et uos induite māfuetudinem, suscipitē subiectionē, quam etiā fera induunt. Hæc cum diceret Iosephus, conuiciabantur de muro. Maledicebant utilia suadenti. Pleriq; etiam iaculabantur sagittas, si possent eum morte affigere. At ille, qui oratione non flectebat indomitos, scripturarum quoq; testimoniis conueniendos arbitrabatur: maxime quia dicebant deum templi sui præfidio non defuturum.

Caput .XVI.

Temerarii, nuncine demum uobis diuinum auxilium affuturum speratis, quādo permiscuistis omnia bello, altaria uiolastis, diruistis totius urbis munita? Temerarii inquam, & uestrorum immemores auxiliorum, scuta & gladios parastis, & hoc aduersum Romanos. Non talibus armis uincere solebatis. Quando enim in hasta & gladio fuit Hebræorum uictoria? Recordamini unde orti, & a quibus sitis profecti, quomodo patres uestri hostes suos uicerint. Temerarii, quem uobis adiutorem eripuistis, dum aliena subsidia deposcitis? Non in multitudine populi, sed in timore dei pater Abraham penetrauit Aegyptum, & cum abductæ coniugis captiuam uideret pudicitiam, bello tamen abstinuit, assumpsit piæ orationis arma, defensorem adhibuit, qui dormiente eo uinceret, & expugnato hoste intaminatam sibi coniugem representaret. Rediit Sara sine armis, referens uiro triumphalem uictoriam. Dormiebat Abraham, & torquebatur Pharaos, Metuebat Sara, & Pharaos crimen negabat. Eiciebat alienam, & damnato crimine honorabat castimoniam, quam spoliare desiderauerat. Additur aurum, & argentum ad Saræ pudorem, ut condemnaret uoluntatem facinoris expertem. Rogabat patrem Abraham, ut pro sua ad dominum familia deprecaretur. Erat enim infœcunda domus eius. Remeat Sara ditior saluo pudore, reuertit Abraham sanctior, qui coniugalis pudicitia remunerationem sterilitatis remedio compensauisset. Quid de filio eius Isaac loquar? Is quoque patrio fretus munimine, aduersus finitimi potentis insolentiam, non armatas produxit acies: & certe habebat. CCCXVIII. uernaculorum ualidam manum, quæ reges quinque bello superauerat, spoliis exuerat, captiuum Loth Abrahæ patruo restituerat: Non gladium uagina exiit, sed solam aduersum inuidentes patientiam induit, simplicitatem retulit. Venerunt rogantes, qui exterminandum denuntiarent, poposcerant amicitia qui finitimum nō ferebāt. Contremisco tanta patrum recēdere mirabilia: Iacob sanctus, Esau fratre paricidium minitante patriam reliquit, parentes deseruit, solius secum orationis ferens uaticum, meritoq; in peregrinis locis cum fratris metueret insidias, & hominum comitatu atq; auxilio egeret, inuenit angelorum consilium perductus (ut ait) ad castra dei, colluctatus est domino: & sicut dicit scriptura: præualuit deo qui imparem se hominibus arbitrabat. Quid aliud Moses aduersum regem Aegyptiorum exercitūq; & dracones eius nisi solam uirgam leuauit? potens uirga quæ cælum tenebris obduxerit, terram imbribus inundauerit, siccauerit mare fluctibus: cinxerant Hebræos Aegyptii, orabat Moses & non dimicabat. Diuisum est mare & populus intrauit, sequebat Pharaos. Moses inret fluctus positus orabat, demersus est cum suis Pharaos, catabat Moses. Quis hæc & talia considerans non admiretur, & non intelligat in oratione nobis meliora esse arma quæ in uirtute? Illa em̄ sibi diuinum auxilium adhibet, hæc corporis. Didicit hæc arma, quæ non carnalia sunt, sed fortia deo Mose discipulus, atq; idem successor Iesus Naue, qui imitator & suppar magistri Iordanis aquas conuertit retrorsum: idēq; cū in expugnabiles Hiericho urbis muros uideret, sacerdotes tuba canere iussit, iubilare populum, quo facto repente cecidere muri, atq; exusta ciuitas est, & omnes necati sunt. nisi quos

Paucis præesse natura dedit pluribus obtemperare.

Nō in multitudine populi uictoria.

si quos Raba
q; trecentos
la manu leu
gere illo, at
lacerdotis n
cū Hebræi
nec religion
os popul
tur conuit
non uerb
dicit: pro
dit angel
cū florem
orfos, pe
eorum sit
gligens ci
gnouit El
xilium or
non crede
pit aqua p
aduersarii
uidere sol
guine ter
alius aliu
ingentē
tum dep
ea clausu
abstiner
taret pro
frumēti,
non uisu
hinnitus
ditu me
meauit
cōsiliu
pias, in
mors in
quet igit
quoq; be
Deniq; u
Vicē &
natum cri
umpauit
riis copul
bello ciuil
sperantibus
cum deus
nem pers
est, quia d
processit
deret. Cl
eum sicut
nitus erat,

si quos Rahab bonæ meretricis fides, à memoratæ urbis excidio defendit. Gedeō quo
 q; trecentos uiros ad bellum elegit, eosdemq; nō arma præferre sed mysteria præcepit.
 In manu leua hydrias aquæ plenas tenere, in dextra faces: qua specie perculsi hostes fu-
 gere ilico, atq; ad Hebræos uictoria peruenit. Intermiffa erat sacræ cura religionis Heli
 sacerdotis negligentia, diuina imperia deferebantur, irrogatū ab Allophilis præliū, ui-
 cti Hebræi, capta etiam arca dei est, & sine armis reddita illis: quo indicio claruit, q; & si
 ne religione arma nō uicant, & religionē sine armis uicere. Ezechias rex, infuso Assyri
 orū populo gēti Iudææ, uotis Rabfacis imperio Sennacherib regis, quæ in deū iacerē
 tur conuitia, quæ populo q̄ sup̄ma exitia denūtiarētur, fatis cōperisset insinuantibus,
 non uerba uerbis, nec arma armis referenda credidit: sed exurgens cilicio se ut scuto in-
 duit: pro galea, cinere caput textit: pro iaculis orationē intorsit. Ascendit oratio, descē-
 dit angelus, cæsa per noctem Assyriorum. CLXXXV. milia, cadauera numerauimus, p̄-
 cussorem nō uidimus. Præterierā de quinq; regibus, quos incōsulato domino bellū ad-
 orsos, per desertū meantes, aquæ inopia uehemēter afflictae cœperat, ipsosq; & equos
 eorum sitis uexare. Necessitas p̄termiffum officiū reparari coegit. Erat em̄ rex Israel ne-
 gligens circa dei cultum, admonitus tamē ab aliis, ut domini prophetam requireret: co-
 gnouit Eliseum ab iisdem, in quibus degerent locis, nō longe abesse, misere oratum au-
 xilium orationis, & remedia necessitati. Licet offensus erat regi Israel, quia perfidus
 non credebat, p̄misit tamen & hubertatem aquarū, & uictoriæ celeritatem. Manare cœ-
 pit aqua per desertū, & sponte se sine ullis imbribus infundere terris fluēta. Surgentes
 aduersarij, quos securos uictoriæ somnus huberior laxata presserat sollicitudine, subito
 uidere sole fuso rutilare aquas: fuerunt qui inter populos bellatum putarent, quorū san-
 guine terra maderet. Itaq; in prædam festinātes passim sine ordine, sine modo currere,
 alius alium præuenire, sic præcipientes in medium progressi hostium uallati, interfectiq;
 ingentē suis stragem dedere: ita oratus propheta à patribus nostris sitim pariter, & me-
 tum depulit, idemq; aduersus famē auxilium tulit. Nam cū obsideretur Samaria, atq; in
 ea clausus maneret rex Israel, grauis eos urgebat fames, ut ne à nefandis quidē alimētis
 abstineretur, cōuentus propheta tantæ miseris deformitate, simulq; regis nūtio, qui pu-
 taret propheta dissimulatione famē adoleuisse, respondit: Sequenti die, & hubertatem
 frumētī, & uilitatem uidebis. Non credēti nūtio dixit: ipsum quidē quia non crederet
 non uisurū, promissorū tamē fidem nō defuturā: subitoq; per noctem in castris Syriæ
 hinnitus equorum, curruū fragor, quadrigarū currētium fremitus, armorū sonitus, au-
 ditu metum incussere uictoribus, q; in auxilium Hebræis multæ ac ualidæ gentes com-
 meauissent, ac sese imminētī, ut arbitrabantur, piculo fuga eximere properauerūt. Nox
 cōsiliū maturauit, terrorem auxit. Fugientibus itaq; Assyriis, omnes quas inuaserāt co-
 pias, in castris die sequenti reptæ. Abundantia uilitatem creauit, uilitas fidem impleuit,
 mors incredulī ipsi quidē fructum eripuit, publicū tamē remediū nō impediuit. Li-
 quet igitur plurimos patrum duces cū minime præliarentur, uictoriā adeptos: Alios
 quoq; bello superiores fuisse, quibus consulētibus bellandi ius oraculo p̄missum foret.
 Deniq; uicit Amalech: sed cū Moses manus eleuaret, uicit Iesus Naue cū solē statueret.
 Vicit & Gedeon, cū in aqua dimicatuos probasset. Samson etiam cum adhuc intamis-
 natum crinē seruaret: uicit & Samuel, sed cū adiutorem lapidē figere p̄posuisset. Tri-
 umphauit Dauid cū Bethsabeā (hoc est filiā Sabbari) suo cōiugio propheticis ministe-
 riis copulauisset: uicit etiam bello ciuili quod refugiebat illatum nō inferebat. Nil em̄
 bello ciuili fœdus, nisi solus q; potuit inferre: uicit & Asaph prælio: sed posteaq; de-
 speratibus suis, quod numero eēt inferiores dixit: nihil interesse pauci an plures sint,
 cum deus paucos timētes se, pluribus faciat ualidiores. Bonus profecto fide: si usq; ad fi-
 nem perseuerasset: uicit & mulier armis, quæ fidē deo reseruauit. At uero Saul uictus
 est, quia dei præceptū nō custodiuit. Vulneratus Iosias, quia contra imperiū in hostem
 processit: Sanctus cæterum, & ideo raptus, ne captiuitatē nostris debitam peccatis ui-
 deret. Clamauit Nechao: nō sum ad te missus ferens eius fidei testimoniū, sed iuoluit
 eum sicut antē Amasiam, consortiū degeneris societatis. Deniq; & ab homine dei mo-
 nitus erat, ut illos quos ad belli societate centum argenti talētis cōduxerat, dimitteret,

si uellet uincere. Cui dubitanti quod tantum pretii amissurus foret, respondit propheta, quod haberet dominus plura, unde etiam argentum eidem restitueret: quo fretum conductis renuntiasse auxiliis, uicisse cum paucioribus, ne ipsum quidem deo tantæ uictoriæ mercedem soluisse: sed ilico ipsis simulacris, quæ uictor cœperat, detulisse sacrificia, quasi eorum beneficio uicerit, quæ in prædam captiuitatis redegerat. Sedechias ipse incumbentibus iam patriæ ruinis, per Hieremiam conuentus prophetam, cum hostili obfidione premeret, ut urbem egredi non metueret, uictorem futuræ si cœlestibus imperiis obtemperaret: aut captiuum si defendendum putasset, infidelitate semetipsum & suos decepit. Abductus erat ab Assyriis populus Iudæorum in Babyloniam, reliqui ad Aegyptios transferre se, qui resederant, deliberabant. Mandauit dominus per Hieremiam prophetam, & ceteros, ut unius gentis essent imperio contenti, ne geminata captiuitas ærumnam augetet. Verè illi posthabentes oracula dei, facti sunt duarum captiui gentium, qui unius gentis iugo exire impatienter desiderauerant. Itaque in Aegypto exules perseuerauerunt. At uero illi qui in Assyrios ducti sunt, expleto tempore captiuitatis, quod pro peccatis populi dominus constituerat, postea Cyro imperante, remeandi facultatē adepti, reuerterunt cum gratia. Renouatum dei templum est, regum opibus Cyri & Darii ceterorumque Persarum muneribus: ipsi itaque qui cuerterant, reparandi sumptum dederunt, restituerunt etiam ius sacerdotum, cultumque iuuerunt religionis. At uero nostri dum sacerdotium inter se competunt, & apud Parthos ambiunt conferri sibi memoratam honorem, de religione mercaturam fecerunt. Quid de Babyloniis querimus? Nostros expti sumus deteriores: Illi nobis reddiderunt omne ius religionis, illi sacerdotum creationem restituerunt, & nostri eam Persis transfudere. Illi sacerdotales infulas permiserunt nostræ potestati, nostri eas Babyloniis uectigales fecerunt. Quid adiciam cruentatum sacrarium sanguine, maderē sacra limina, semiruta adhuc stare templi fastigia? Minor est circa nos ira dei, quam nostra contentio: illa nos captiuos fecit, ista sacrilegos: illa disseminauit Iudæos, hæc sustulit. Conferte si uideat, quid intersit inter captiuitatem nostram, & seditionem nostram. Captiuitas nostra, gentibus infudit nostræ religionis consortium. Seditio nostra, etiam Iudæis ademit religionis gratiam. Quis autem Romanos in Iudæam introduxit nisi Hyrcani & Aristobuli contentio? Quis Sosium, nisi Herodes? Quis Antonium, nisi Sosius? Quis Cæsarem implorauit sibi regem, nisi uos? Quis præter uos Antipatrum regno expulit, & libertatem in Antipatro? Et tamen non reprehendo, neque abnuo Florentinam in uos scelestè consuluisse. Sed querela Romanis deferenda fuit, non arma inferenda. Spreuistis Neronem, sed Vespasianus successerat: qui benignus natura, benignior tamen etiam studio esse potuit, quia in Iudæa imperium assumpserat: aut si non mouebat pietas, uirtus certe eius uos debuit adigere, ut uobis consuleretis. Sed quomodo uobis non parceret, qui pepercit Iosepho? Cui enim infestior quam mihi eē debuit? Quis maiora aduersum Romanos munimenta extruxit? Quis studiosius pro patria decernendū putauit? Postquam uobis bellando complacita conditio est, bello quidē initia non perhibebam, sed suscepta non deserebā: testantur hoc Iotapatæ urbis, quæ bellantem adhuc metexerunt, fauillæ, bello non destituisse, me post eius ciuitatis ruinas delituisse quoad potui. In illo euerse urbis sepulchro pertulisse famē, ne Romanis me traderet: quasi se ueniendi ad uos effugia: sed deprehensum, non sponte egressum, maluisse perire cum meis, sed pepercisse Cæsarem: optasse uobiscum potius periclitari, non quod probare consiliū, sed quo eligeret periculi uobiscum consortium. Gratias tamen deo, quod tanti sceleris non incidit societate, ne seditionum incētor existimarer: aut quia his misceri nequibam, paricidium quod manu declinare poterā, uel morte implerē. Certe ne sanctissimā matrem per me dilacerari cernerē, meorumque dispici uiscera, quæ miserāda quidē, sed tamen tolerabilius ē ea pati, quam fecisse. Quid igitur adhuc expectatis? An signa maiorum? Non ea nobis merita, non ea circa dei cultum officia. Non ea Romanorum quæ Assyriorum infidelitas, qui accepto pretio discessionis fidem fregerat: nec recedendū, sed acrius ingruendū putarunt. Quinetiam ut ex accidentibus colligamus, diuinam motum sententiam, deum Iudæis aduersari certum est. Denique Siloa quæ ante bellum sicca fuerat, & omnes extra urbem fontium uenæ, quæ diu fluere cessarunt, ut aqua nostro decesset usui, nisi pretio quaesita: nunc in usus redeunt suos, & Tito se aduenientem

nientem restituit
ut non soliti
is peccatoribus
admittentibus
mus prodig
miraque Iudæ
deus diuina
horroris t
agnouerit
tes: & dubi
tior: & si
qui Dath
uerant, se
rior, aut
roris, & g
stare, qui
qui in tan
scelere cer
timini alic
qd tēplū,
uiscerant
mouet: ru
acerbitatē
fluant. V
us quod r
stratum s
aut ferro
bertas eri
ne grauior
riculo sum
ra uxor, ha
me luader
hanc solu

E A
m
ba
stuebant it
soliciti de
Simonem:
formidabat
di, sed etiam
erat egressio
& si quis de
tis. Non arg
crimine sedi
rent, morti

E Tias
frun
erat,
occultauisse
ebant, Opta

nienti refundunt. Scaturiunt huberes uenæ, atq; ita aquar; redundantium omnia replent, ut non solū exercitui large ad potum exuberent, sed etiam equis bellatoribus ac iumentis pecoribusq; uniuersis, hortor; quoq; irriguis non desit aquar; abundantia, ut tanquā adnitentibus elementis uictoria Romanæ, largiores credas fundi meatus. Recognoscimus prodigia superiora, quæ etiam tunc nostræ urbis præuenerunt captiuitatem: cessa uit aqua ludæis, refudit se hostibus, ne siti obsidio impediret. Nec miræ est si recessit à ludæis diuina gratia, quos tanta flagitia circumuallarunt. At uero bonus uir plenum horroris refugit diuersorium, & domū suam deserit: si quid in ea commissum sceleris agnouerit, declinat indignæ habitationis consortia, execratur conuersantium iniquitates: & dubitamus de summo & immaculato deo, quod abhorreat tanto; contagia flagitior; & funestor; scelerum auerseat atrocitatem, nec demoret in paricidar; cōciliabulis, qui Dathan & Abirom, quia Mosē & Aaron præripiendo sacerdotii munere lacefferant, separari ab innoxiiis præcepit, ne pios aut macula contaminaret de consortio noxiar;, aut pœna inuolueret: sed quid ego diutius sermonibus immoror, cum plena horroris, & gemitus omnia circūfundant, templiq; excidium pperet, qui istud oculi spectare, qui sensus perpeti, quis tolerare potest animus? O saxa duriores, ferro rigidiores, qui in tantis re; humanar; pdigiis adhuc inter uos tanq̄ ad uirtutis æmulationem de scelere certatis, & qd̄ ē grauius, uos ipsi patriā destruitis atq; eius augetis ruinas. Cōuertimini aliquñ, respiscite, iudicate, & uidete pulchritudinē pfia; quā pdidistis, quæ urbs, qd̄ tēplū, quæ sc̄tō; domicilia, sacror;q; penetralia, quæ pphetar; opa uestris manibus euiscerant: In hæc quisq; flāmas ducit, & spargit ignes & incēdia mīstrat, nec ullo affectu mouet: rupitū si sentiret rigor resolueret. Certè & insensibilia plerunq; in maximis re; acerbitatibus sensus speciem metiunt, ut sc̄puli tremant, & madentes sanguine guttæ fluant. Vos autem immobiles pseueratis, ut quid melius post hæc superfit, quid dignius quod reseruetis. Postremo si ista non mouent, quia apud pios præstantiora sunt, uestrarum saltem miseremini necessitudinum, ponite ante oculos filiorū uestrorū neces, aut ferro, aut fame quæ sunt acerbiores, uxorū & filiarum seruitutem, quibus tuta libertas erit pacto deditiois, aut captiua seruitus urbis euersione. Consulite dum licet, ne grauiora post mortem relinquatis, q̄ ante mortem fecistis. Nec ego liber ab hmōi periculo sum. Noui & ipse, quia cum uestris simul periclitat̄ sanctissima mihi mater, & chara uxor, haud ignobile genus, & quondam domus clara. Ac fortasse propter meos hæc me suadere arbitramini: occidite eos, & accipite meum sanguinem mercedem, libenter hanc soluam mercedem uestræ salutis, si post me sapere potestis.

Caput .XVII.

EA Iosephus cum lachrymis uociferatus, plerosq; de populo inflexit, ut ad Romanos confugerent, uenditis quæ possidebant. Quos Titus quò quisq; cupiebat, direxit: ut etiam cæteri prouocarentur Romanis se sine metu tradere. Confluebant itaq; reperta egrediendī copia, securi salutis, si ad Romanos conuenirent: nec solliciti de seruitute, quibus liberras reseruetur. Hi uero qui sequebant̄ Iohannem ac Simonem arbitros & incentores seditionis, magis scelerum pœnas, q̄ aduersa belli re; formidabant: ideoq; in tuta sibi refugia opinabant̄. Nec solum ipsi non audebant egredi, sed etiam insidias prætendebant, ne cui liceret è populo urbem exire. Maiorq; cura erat egressionem suorum, quàm Romanorum ingressus, cauere. Tenebant̄ itaq; inuiti, & si quis deprehensus foret, graues pœnas dabat. Suspicio tenuis, grauisimæ causa mortis. Non argumentis ueritas, sed suppliciis quærebatur. Si qui pecuniosi erant, afflicto crimine seditionis rapiebant̄ ad necem: si qui inopes, quia non habebant quo se redimerent, morti patebant.

Caput .XVIII.

ETiā grauis fames sæuire, atq; amplius seditio grassari cœperat furore ac uesania: frumentū non reperiebat, nullus panis in publico usu. Sicubi esse compertū fuerat, ilico domus expugnabat. Iugulabat̄ ædiū dñs, aut frumētī conditor, quod occultauisset. Rursus nō reptis frugibus, quasi diligētius absconditæ foret, tormēta exercebant̄, Optabant pleriq; mortis compendiū, cum eos aut fames afficeret, aut crudelitas

K iiii exctu

Iohānes et S
mō icētores
seditionis.

excruciet. Denique qui seniores erant occidere dedignabantur, invidentes beneficium mortis, quibus iam uehementior carnifex fames, miserabili macie uisceribus exesis nuda ossa tenuitate texerat. Spirabant semineces solo adhuc spiritu, atque agra trahebant cadauera. Si cubi purgamenta hole, uel casu lapsa, uel quasi arida piecta aspexerant, reliqua inuoluptate corpore ore lambebant iacentia humi. Aut sicubi internata parietibus uisa fuerat herba, rapientes succo infelici miseram solantur famem. Qui ditiores erant, mensuram tritici toto censu emebant. Quid enim seruant non profuturum? Qui pauperiores, uel ordei: ita ut nemo uendentem, uel ementem uideret. Hoc enim omni grauius scelere puniebatur. Neque uero coquendi panis usus expectabat, ne mors praeueniret, aut mora perditorem arcesseret. In occultis abditi, incoctum mandebant triticum, quibus ulla uel exigua frumenti copia erat. Nulla mensa, nullum sedile, nulla lux: ne quis interueniret, atque improuisos deprehenderet. Si sonus ullus, abscondebant cibi, suspectae solitudines, frequentiae paricidales: iter suos triste certamine. Oem enim affectum excludit fames & maxime uerecundiam. Esurientibus enim pudor dispendium uitae, & detrimentum salutis est. Si quis uir cui mulier esset, aut filii aut nepotes aliquid escae haberet, uix fatebatur: similiter & mulieres: At cui mitior animus, ubi appouisset alimoniam, de manibus eius extorquebat. Miserabilis erat cibus, esca lachrymabilis, rapiebatur parentibus filii, parentes filii, & de ipsius faucibus cibus proferebat. Plerisque aliorum uomitus esca fuit. Nec marcentia sumere ullus horror, aut uerecundia adimere suis uitae ultimae stillicidia. Et haec tam infelices species calamitatis metus erat, ne deprehenderetur. Clausis itaque foribus exercebat, ne quis superueniret qui de ore alieno cibum quaereret, & canum more uomitus alienos lingua sua lamberet. Sed ne hoc quidem impune: nam ubicunque fores obseratae suspecta fraus alimentum absconditum. Prosiliebant ministri seditionum, clausa expugnabant, intolerabilia & nouae crudelitatis exigebant supplicia. Nec ab ipsis quidem pudendis corporis abstinebat. Per ipsa quoque poena transibat, quod in his grauior sensus poenae sit. Multi cum iam percussores irrumpentes uiderent, paratos rapiebant cibos, ne uel ipsi defraudarentur supremo uatico, uel certe futuram mortem ulciscerent: & quo grauior uidebatur crudelitas, non esuriebant ipsi qui rapiebant cibos esurientibus. Rapinis enim sibi aliorum opes coaceruarant, & alienis conditis pascebantur: cum ipsi qui congesserant esurirent, ieiunioque contabescerent. Si qua materno affectu percita, miserans uagitus infantiae, succum ciborum ore proprio uellet infundere, pii operis poenas luebat, suspensoque ad ceruicem, uel haerente ad mamillas pignore simul transfigebant. Plerique etiam beneficium putantes mori, egrediebantur urbem, ut herbas uellerent, uel radices depascerent, aut cortices arborum detraherent, si quid in his uiriditas ad cibi solamina sumministraret, quos inuenientes Romani necabant. At qui hostem euaserat, in ipso portae ruebat limine fame tabidus, & ore inuoluptus, quem iam & ipsa mandendi officia destituissent. Regressos quoque excipiebat feralior manus, quae de gremiis miserorum summo quaesita periculo, per acerbissimum extorqueret nefas, nec partem reseruaret pro mercede saltem periculi. Moriebantur itaque maiore suorum quam hostium impudencia. Ea enim quae hostis indulserat, ciuis eripiebat: nec rapuisse tantum istiusmodi cibum proderat, quippe non multo post uirenti corpore turgescitibus mediis, intimoque dolore uiscerum quatiebantur: aut aluo soluti deficiebant exhaustis uiribus, ut uoti poeniteret, quod ad tempus solatio erat, post supplicio: dein lacertis uiridibus caeterisque serpentum generibus coctis exuuiis, pestem addebant. Nam equorum cadauera si forte reperissent, iter se trahentes prolo graui decernebant: nec ab hoste quidem, quae coacerbarentur exitia, feriabantur. Nam cum se de urbe plurimi, cum filiis ac mulieribus egredientes in eam partem, quae praeruptorum profundo praecipitiorum sinu uerat, contulissent, Romani uelut captiua ducerent mancipia, minoris praesertim aetatis uelut ualidiores ferirent, ne quis forte bellantibus obrepere auderet, speculabantur, ut si quis, cibi quaerendi licentia dum rimaretur radices agrestium, ad ulteriora spatia periret, interciperet. Nec tantum circumsuso licet hoste, cohibere se poterant, quibus fames audaciam dabat: cum paruos liberos macie consumi, & aperta fame ora frustra extendi, ferre non posset affectus parentum, quos socios sibi ascuerant ad periculum, ne pro se quasi fugae suae obsides, a seditionis autoribus occiderentur. Cogebat fames egredi, quibus beneficium erat fer-

Oem affectum
excludit fa-
mes & maxi-
me uerecun-
diam.

Noua & in-
audita sup-
plicia Iudaei
perpessi sunt.

erat ferro pe-
nitentibus,
is quem con-
inolenca reu-
erant. Capi-
bem miserabi-
mani, non m-
aduersarios:
ione, quod
poenae: spe-
lis deesset,
singulis pe-
quoque qui
psi fuerant
xerant, qu-
re deprehe-
acerbitatis:
quam torm-
termittebat
dis aggerib-
consulerent
crederent, a
transisse ad l-
arent. At u-
sibi human-
tam auferre
mortalitatis
egisse Titu-
se, qui pro-
nos uideret
quoque pare-
ut eos salte-
tu Antioch-
nu promp-
re ratus, ni-
tur Roma-
nis sese pre-
bar ad bella
Macedonu-
bus approp-
quos extren-
ores, a super-
cula, filius ta-
debat ictus,
& ideo inte-
niam pudor
uulnerantur
si uellent uin-
di euentum
machinas in-
sentibus, qu-
sibi sine cor-
uictoria: au-

erat ferro petire ieiunii comparatiōe. Contra Romani, quia contemptores mortis con-
 arbitrabant, urgebant genera suppliciorum, uerberantes prius, affligentes quoque patibulo cru-
 cis quemcumque offenderant, quo uel ceterorum temeritas cruciatuum specie à laceffendi
 insolentia reuocaret. Miseranda itaque passio Tito uidebat, tantarumque acerbitas calami-
 tatum. Capiebant innumeri, quingenti ferme ad diem cruciabantur, camposque ante ur-
 bem miserabilis pompæ ordine prætexebant, ut de muris aspicerent. Miserabant Ro-
 mani, non mouebantur Iudæi: compatiabant hostes, focii non flectebant: facilius apud
 aduersarios pietas, quam apud socios reperiebant. Tamen accendebant plerique indigna-
 tione, quod in tantis malis deteriores fiebant, diuersis modis afflictos cerneret, uariasque
 pœnarum species, formas suppliciorum tam innumerabili multitudine, ut iam locus patibu-
 lis deesset, patibula corporibus. Furebat intus Simon, fremebat Iohannes, insidiabantur
 singulis per ministros suos: si quis fugere tentaret, fractus per humum discerpebat. Eorum
 quoque qui abierant proximi cruciabant, aut cruci affixa plerorumque cadauera suis qui clas-
 si fuerant ostentabant. E diuerso etiam ipsi murum quadam patibulo segete præte-
 xuerant, quasi de aduersariis triumphantes: si quos de suis ad Romanos uelle confuge-
 re deprehendissent, ut ceteros transgrediendi metus incesseret. Nullus locus immunis
 acerbitalis: foris captiuitas, intus fames, formido utrobique: minus tamen timebant arma,
 quam tormenta, leuiusque erat confici tumultu potius hostico, quam paricidio. Nec in-
 termittebat tamen Cæsar inuitare factionum principes ad spem deditiois. Nanque stru-
 ctis aggeribus denuntiabat, non longe abfuturæ operis effectum: imminere urbi excidia,
 consulerent sibi ut & salutem lucrarent, & templum incendiis eriperet. Id quo facilius
 crederent, amputatis plerique Iudæorum manibus dirigebant, ne uoluntario transfugio
 transisse ad Romanos aestimarent, & quasi perfidis non deferrent fidem Iudæis, ipsi ne-
 carent. At uero illi pro ammonitione sedula, grauiam retorquebant conuitia: funestiorum
 sibi humanitatem Cæsaris, quam crudelitatem uideri, quæ altera libertatem eriperet, altera ui-
 tam auferret: malle se liberos mori, quam seruos uiuere, deuouisse animam suam templo. Im-
 mortalitatem futuram, si cum templo exustis aris, ac focis paternis immorerent. Nihil
 egisse Titum, eripuisse parua, dedisse plura, pro templo sibi paradysum succedere, illoque
 se, qui pro templo dei pugnauerint transferendos, tamen ne oculis suis triumphos Roma-
 nos uiderent, & captiua iugo colla subiicerent. Consecrari paruulos suos, non interfici,
 quorum parentes cœlestium propugnatores fuerint sacramentorum. Quo commotior Titus,
 ut eos saltem eriperet, qui inuiti attinebant, admoueri iussit machinas. Erat in exerci-
 tu Antiochi Comageni filius, qui uenerat ad belli societatem, impiger sane iuuenis, & ma-
 nu promptus, sed consilio parum prouidus, qui moderationem Romani exercitus lentio-
 re ratus, nec considerans muneris difficultatem, insinuauit Cæsari, mirari se quod cunctarum
 tur Romani mure succidere. Risit Titus, & ait: Commune est opus. Eo sermone iue-
 nis sese proripuit cum his, quos armatos Macedonicum in morem promptiores habe-
 bat ad bellandum. Nanque & aliis subnixus aduenerat. Cohors tamen quæ appellabatur
 Macedonum, & uiribus corporis, & proceritate ipsa præstare cæteris aestimabat. Quibus
 appropinquantibus, bellum adoleuit. Contra de muro promptius decernentibus,
 quos extrema urgebant pericula, & successus præsentis certaminis animabat: cum inferi-
 ores, à superioribus frequentius transfigerent, ad superiores non omnia peruenirent spi-
 cula, filius tamen regis iuuenta alacris, armis munitior, comitatu succinctior, alios elu-
 debat ictus, repellebat alios, quos etiam ut caueret suggerentibus sociis, instruebatur;
 & ideo integer à uulneribus perseuerauit: sed de Macedonum cohorte plerique (quo-
 niam pudori putabant, etiam naturæ aut munimentis cedere) pertinacius præliantes,
 uulnerantur. Itaque conatu irritum cessere superioribus: docti etiam uiris Macedonibus
 si uellent uincere, & alacritatem Alexandri ad præliandum esse necessariam, & uincen-
 di euentum. Nanque ille cum obsideret urbem morantibus cæteris, & circa solennes
 machinas immorante exercitu, appositis impiger scalis murum, ascendit: fugatisque præ-
 sentibus, qui de muro repugnabant, solus se in urbem deiecit. Nec erat temporis, ut ipse
 sibi sine comite portas aperiret, cum urgerent pericula: sed immodicus animus, ac
 uictoriæ audax, in hostem prosiliuit. Cessere agmina, sed quantos poterat solus
 proster-

Quingenti Iu-
 dæorum pati-
 buli affixi sunt

Tanta differen-
 tia in Iudæ-
 os ut facilius
 fuerit pietatem
 apud aduersa-
 rios inuenire
 quam concius.

Iudæi mar-
 bus amputa-
 tis in ciuitate
 remittunt.

Antiochus Co-
 mageni filius
 hortat Cæsa-
 rem ad urbis
 muros succed-
 endum.

prostrerent? Deinde per diuersas urbis plateas circūfundebant hostes, si in unam partem Alexander incūberet, aliis post se circūuallandi copiam daret. Retorquebat itaq; uictor ingressum suum, ne à populo circūdaret. At illi conferti inter se, urgere cœperunt, inhorrescere super eum telorū uis maxima, resultabat galea tinnitu, clypeis fragore saxorū. Ac ni metuentes duci, irrupissent Macedones, uictor innumerabilium gentiū intra urbem exiguam fuerat opprēssus. Fuit igit̃ alacritatis quod murū insiliuit, hostem deiecit, in urbē solus triūphali saltu sese proripuit, impetu suo fugauit populos: fuit tamē etiam euentus, qui maxime duci necessarius est, quod tantis ingruentibus populis, tot sagittarū iaculis, tot ruētibus spiculis, nullus fuit lætali uulneri locus. Periculū itaq; uirtus attulerat, mortem quoq; alacritas inuexerat, si euentus bellantem deseruisset: ingressi sunt Macedones prorupta porta, sic temeritas uictoriam inuenit, & euentus periculum in gloriam uertit. Noster quoq; cum pugnaret aduersum gigantes, inuectus in hostem, à tergo percussorem habebat, sed librantem ictus suos comes regis Abisai puenit. Verū Alexandrum euentus seruauit, prophetam gratia.

Caput .XX.

CEdente itaq; Antiochi regis Comageni filio, & cognoscente non quod formidinis, sed cautionis esset Romani exercitus perpensa moderatio, ut aggeribus et uineis, arietibus quoq; & cæteris machinamentis murū adorirent, extruebant aggeres per numeros opere diuiso: præcipui quatuor insurrexerant, ex quibus unus è regione munitionis (cui nomē Antonia) per mediam ductus erat piscinam, quam Struthiam uocabant. Hūc aggerē quintus numerus triginta cubitorū in altitudinē fecerat, iuxta Iohannis sepulchrum. Quibus è diuerso Iohannes princeps seditionum cuniculū suffodit, & Romanorū opera suspendit: ignorantibus his quid lætati cuniculo Iudæi machinati forent, quia fulturis tabularū materia æque subiecta superiora cuniculorū suspenderat, fraus omnis latebat. Itaq; ubi opportunitas uisa, ignem apposuerunt, qui adustus sulphure & pice, quibus illita erat materies, quæ futuram cuniculo dabat, ligna omnia facile cōsumpsit, incendiū subiectorū ruina secuta est. Itaq; Romanorū opera subito lapsa, sonitū ingentē dedere. Puluere itaq; & fumo repleta omnia, plurimū tenebrarū obdlexerat, maioreq; terrorē induxerat latēs cā. Deinde ubi cōsumptis alimētis cæteris, quibus primo optus erat liber, postea ignis erupit, dolū pdidit, & Romanis adpsens quidem formido periculi diminuta, sed euacuati laboris graue successit tædiū: simul quod insultabāt Iudæi nō mediocris augebat pudor: in reliquū parandæ expugnationis spes refrixit. At in parte alia biduo post, cū iā murus ariete quateret, Tephtheus de Galilæa, Magassalus, & Labenus, & Agiras direptis facibus in machinamēta muralia psiluerūt. Nihil his uiris audacius, nihil terribilius eo bello ex urbe in hostē pcessit. In mediū namq; hostiū prætes, nō trepidauerunt, nō retractauerunt, sed tanq̃ familiaritū suorū consortiis immorati, non ante remeandū putarunt, cū undiq; in eos pila, sagittæ, spicula iacerent, q̃ subiectis ignibus, adolerent obfidialium instrumēta machinarū. Cōkursus ingēs Romani exercitus, ut incendiū restingueret: Iudæorū quoq; clamor & studiū, quo subtexerant impedimēta, Romanis ne subueniret. Illi arietes properabant flāmis subducere, isti adhuc spargebant incēdia. Vnde cōphensis omnibus, quæ uri poterant, Romanos flāmæ circūuallauerant, nisi mature cōsuluisent. Instabāt em̃ acriter Iudæi, atq; hoc ipso, quod in ea parte conatus irritos nō habuerant, successus audaciā alebat. Deniq; nō cōtenti iā munimētis muralibus, ultra pgredebant, atq; ipsas Romanorū incessabant custodias, & ad castellū, in quo ptendebāt Romani ultro euersum, perrexerāt. Et nisi Romani noīs gloria, & militiæ uetus disciplina, quæ munia hmōi deserere grauioris pœnæ arceret formidine, furētibus repugnauisset: expugnatores urbiū ipsi, propriis cesserāt munitiōibus. Versa itaq; spēs belli, & usus obfidionis catapultis, & uelocioris gñis iaculis, sese defendebāt Romani, ut Iudæos repellerēt, quo ipsis ante gñe resistebat. Inter quæ Titus aduenit, clamore excitus, & accersitus ad remediū. Romanis cōtinuo uires additæ p̃sente Cæsare, & pudor aluit audaciā: Clamāte Tito, graue Romani noīs opprobriū, si uersa uice suos amitteret, quibus iam hostiū murī, qui diruent, defecerāt, diffidētes Iudæos munitiōibus, sola nitī temeritate, starēt tantummodō Romani, uictoriā nō defutura, itaq; hortando

Dauid pugna cū gigantē. 2. reg. 21. itē antiquatū Iose. li. 7. ca. 12. describit.

Testes i alijs p̃sertim ap̃d Iose. li. bel. Iu. 6. ca. 12. item loco Labenus, A diadenus, & Agiras Egiras.

tando parte
morte parat
diocre fuit p
inter que Ti
acrior, quo c
pulis in ho
ralia opinab
teric, cōe cī
ceret fames
beros excu
cerent.
cūitū oēt
di uices n
curabat: sc
erat solerti
manus mil
libant mon
lum per or
fisy se infu
tibus deplo
uq; & si p
quoq; quia
rube luridi,
sumpta iei
mulara ce
uentē pro
Nechum
rituris. Et
impossibil
expleta su
ctos, quos
rante, indig
ni omniū c
ris quidem
mutis iam
erant sup
rat animus
mulis, def
aliqui inter
sa licet, pia
terre gestie
operabat. S
includebat
cibat. Et ubi
derentur. Pl
um, atq; in h
esset. Sileba
latus in exc
stebat. Non
rum. Quid
functoz ca
bus experit
uileros ad g

tando pariter ac præliando Titus statuit suos, auertit Iudæos, qui non solum animis sed mortē parati, sed ipso nisu corporis ingruebant, ut Romanos gradu mouerent. Nec mediocre fuit periculum Cæsaris inter confusa omnia, cū ab hoste socius non discerneret, inter quæ Titus in medio uersabat: audax iuuenta, & gloriæ cupiditate ad præliandum acrior, quo celerius uictoria consummaret, in secundis triūphi ponēs curā salutis. Depulsis tñ hostibus anceps cōsiliū: alii reformādos aggeres, reparanda machinamēta muralia opinabant: alii abstandū obsidionis periculis suggerebant, deesse reparandi materiē, cōe cū multis periculum, muro claudendam urbē cōsultius arbitrabant, ut conficeret fames defectis subsidiis alimentorū. Præponderauit hmōi snia, ut clauderent, ne liberis excursus haberent, quo amplius & desperatione fugiēdi, & indigentia cibi conficerent. Diuisis itaq; per numeros portionibus, properē murus surrexit, quo per circuitū oēm, inclusa est ciuitas. Distribuit officia suis Cæsar, ut noctibus quoq; custodiēdi uices non omitterent. Prima uigilia ipse obeundi singulos custodiæ ordines munia curabat: scdam uigiliam Alexandro deputauit: deniq; p ordinē tribunis (prout cuiusq; erat solertia comperta) uices mandata. Castellis erat murus p interualla intextus, in his manus militū prædebat, uigiles ex æquo sibi somnos, & tpa uigiliæ sortiebant. Circūibant momentis omnibus muræ, per spatia quisq; pscripta suo muneri, de castello in castellum per ordinem, & munerū uices, nox frequentabat. Præcisa undiq; spes Iudæorū, clausisq; se infuderat fames, atq; in ipsas populi medullas descēderat. Personabant oīa gemitibus deplorantiū miserabilis mortis supplicia. Repleta erant uniuersa seminecum cadauerū: & si paululū expectares, intra momentū deficiebant, quos uiuentes repereras. Ipsi quoq; qui adhuc spirabant, macie confecti imaginē mortis gerebant: Exhausti fame, & rabe luridī, nec oculos qdem faciles attollere, quia nullum uigorē naturalis motus, consumpta ieiunio substantia, dabat. Figura sola hominis remanserat, usus interciderat. Simulacra cerneres, officia desiderares. Arida cutis siccis hærebat ossibus. Si leuis motus uiuentē proderet, foetor redarguebat: exiles artus & color ita niger, ut umbram putares. Nec humani miseris officia suppeditabant, exhaustis primo omnibus, & continuo morituris. Et si cui uires aliquas recentior cibus dabat, congestio cadauerū spem ademerat, impossibilitatē incusserat. Pleriq; etiam condendis suorū funeribus immoriebant, & in expleta supmi muneris officia, suo quoq; obitu derelinquebant. Ruebant super defunctos, quos susceperant muniendos, ut ipse quoq; oneri accederet, cui leuando aduenerrant, indigens eius ministerio quod alii deferebat. Nec erat ullus dolori locus in cōmuni omnium calamitate, nisi qd autores tantæ miserix superuiuerent, nec tps querelæ liberis quidem iam uocibus, si loqui possent. Quid em sibi iam morientes timerent? sed tñ mutis iam sensibus aspicientes templū, quasi inde ultio tam diri exitus deposceret. Aruerant supremorū munerū lachrymæ, quia omnem affectum uis mali clauferat. Obriguerat animus, omnis sensus hærebat, plusquā lachrymanda tolerantibus: deerat iam terra tumulis, defossis omnibus intra urbē locis, quæ potuerunt dare usum sepulchri. Tentabāt aliqui inter duos muros nouū ostiū, ueterēq; urbis pcedere nocturno silentio: periculosa licet, pia tñ furta persuaserant. Itaq; pro uno plures insepulti iacebant, & quod unī de ferre gestierant, pro bonorū munere defraudabant: sed etiam ubi hostis deerat, fames operabat. Sepultor plerunq; pueniebat sepeliendū, & tumulo eo, quem alii parauerat, includebat subito exanimis: & lapsus cū defodit, uelut quodā studio opis sui, ius uindictæ cabat. Et ubi terra deerat, tabulata innectebant, ut defunctorum cadauera loculis includerentur. Pleriq; eos sibi ipsi parabant manibus suis, ne deficeret huiusmodi ministerium, atq; in his sese sæpe sponte condebant, suspecti ne mors præueniret, & sepultor deesset. Silebant omnia metu, inedia uocem ademerat, ciuitas plena mortis, & nullus euius latus in exequiis totius urbis; & cum sensus quidem doloris interierat, iniuriā non desistebat. Non deerant etiam in tantis malis, deteriores omnibus, uiolatorum etiam sepulchorum. Quid dicam, non horruisse cum illuderent mortuis, & gladio suorū aciem in defunctorū cadaueribus prætentarent? Nonnulli etiam uiuentium adhuc urgēdis corporibus experirent, si tela sibi acuta foret, & hic tamē usus plerisq; rogantibus denegabat, ut miseris ad grauiora supplicia fames depasceretur, Nequaquam tamen ultio morituris deerat;

Ciuitas undiq;
q; muro circumdata est a
Cæsare, ne aliquid
cui pateret
effugium

derat: nam quod uiui non potuerant, uindicabant se mortui, ultorem sui factorem creantes, quo se de latronibus ulciscerent. Qui grauius saeuientes quarentesque remedium, speciem quandam pietatis induerant: etiam ipsi qui latrocinauerant, ut eos de publico arario sepeliri iuberent. Sed ubi nequitum occurrere, de muro defunctorum reliquias in profunda praecipitia deiciebant. Itaque aspiciens Titus praeruptos specus plenos cadauerum, famem de laceratis uisceribus innatantem, aliter ingemuit, & manus ad caelum eleuans testabatur, haudquaquam illud sibi ascribendum, qui uoluisset ueniam dare, si deditio precederet, expectasse se ut pacem rogarent: paratum se ut incolumes seruaret, si bellum deposuissent. Iubet itaque aggeres rursus iacere, etiam non propinquantibus syluis, quia succisa erant omnia suburbana nemora sylvarum. Vehementem materiem milites, spe uictoriae solantes laborem. Nec tamen frangebant animis principes seditionum. Furebat Simon, nec tantorum mortibus exaturatus cedebat, & quia inimici deesse coeperant, in socios conuertebatur.

Caput .XXII.

Matthias, a quo in urbem receptus est Simon, occidit.

Denique nec Matthiam quidem, quo autore in urbem receptus est, excruciatum necauit, nullius apud se conuictum flagitii, sed insimulatum proditoris, & suspectum consilii, quod in usum plebis sedulo, & sine ulla fraude, tanquam familiariter crediderat insinuandum. Id aliter impressum aliquandiu tenuit, nec iam se ut amico credidit, sed aluit indignationem, indicio dissimulato: ergo insimulatum apud se, quod cum Romanis studio congrueret, & conueniret, rapit cum filiis iubet. Accersit, nec defensionis ulla copia dat, ante examen adiudicat supplicio, nec eius soboles excipit, sed poenae adiungit. Orabat non uitae usuram, sed mortis celeritatem, naturae ordinem, ut prior occideret, ne filiorum necem spectaret, nec superstes esset funeribus liberorum suorum, ipse continuo funus futurus: non impetrauit, quod ipsa pietas exigebat, etiam si non rogaret: Hoc rogabat sibi reddi pro munere, quod ei urbem aperuisset: reus quidem patriae, sed conciliator Simonis. Debuerit ille hanc poenam ciuibus, debebat tamen ei Simon gratiam. Quo crudelior, qui nec amico pepercit, nec patrono receptionis suae poenam relaxauit. Ducit ad supplicium cum tribus liberis: nam quartus fuga se exemerat. Statuit in conspectu Romani exercitus insultationis specie, ut supplicium eius uiderent, ad quos egredi desiderasset. Liberent te itaque si possunt amici tui. Deducunt & filii, nec suprema liberis oscula dare, nec ultimo complexu filios suscipere permissus: non fraudatus tamen uocis patrae libertate, miserabili filios alloquio persequebatur. Ego filii uobis hostem induxi, ego carnificis adhibui, quando Simonem ingredi in urbem rogaui. Ille dies nobis mortis huius, ille paricidalis causa spectaculi. Merui fateor, nec culpam excuso: dum unum reprimere gestio, accersui deteriorem. Ad auxilium Simon petitus, & ad paricidium patriae conuersus: sedula consilia in crimen deduxi. Rei fuimus patriae, qui defensorem quaesiuimus. Et recte quidem soluimus poenam imprudentiae, non tamen perfidiae. Absoluit nos Simon ipse, dum perimit: qui pronuntiat non sibi a me donatum, sed patriae contuitu petitem, ut contra Iohannis saeuitiam auxilio futurus, quamprimum adesset, & Idumaeos induceret. Putabamus, duobus inter se conferentibus, liberam plebem futuram. Quis mihi crederet, non tibi id meo studio detulisse, sed de malis hoc tolerabilius aestimauisse, nisi tu occideres? Sed quid ego sic loquor, quasi crimen excusam? Nihil sane mea sententia grauius facere potui, quam quod te in ceruicibus nostris locaui. Sed in eo patriae reus, non tibi fuerim. Debuerim ego ciuibus mortem, sed tu mihi gratiam. Debuerim patriae poenam proditoris, quod te induxerim. Tibi quando esse proditor coepi? Si fugiendum putassem, consulueram mihi, non uiolaueram patriae necessitudinem. Quis enim hostem non defugit, & hostem internum? At te ciuem putauimus, sed hostem inuenimus. Ad auxilium petitus, quid repediti? Quid ante pollicitus? & quo postea conuersus? ingressus eras ut hostem expelleres, non ut hostem exerceres: ut prohiberes ciuium necem, non ut ipse adiungeres: ut latrocinium repelleres, non ut latrocinareris: sed ut subuenires innocenti populo. Cur in ipsum tua arma uertisti? Antequam latrocinio appetebantur, tu bellum intulisti. Antequam pauciores ad mortem rapiiebantur, tu stragem populorum fecisti. Quis proditor patriae, quis Romana arma plus iuuat, nisi qui extinxit patriae propugnatores? Nisi qui eripuit tanto

Matthias prohibitus oscula dare, mox moriturus filijs uerbis de osculatur

Expostulatio Matthiae contra Simonem,

orum ciu
muros pace
pugnatione
plurimas
factorum d
has: ille mu
li ego tuu
prelli. Ag
negando
mus: ege
& hoc it
beris esse
filio. Me
cipitem se
ego depr
Spectem
runt. Acc
obtruncet
la pignori
ber: Crud
rem tanta
manissim
saltem aff
nobis eti
etiam de
tatem m
cespitem,
nem mee
tas, & mi
ne tu sepa
Sed satis i
te. Si potu
tes iuuen
turno ho
xii estis, e
Grauat m
go filii m
runt: sed i
& supra f
cessitudin
dem patie
Persica im
es ille tamen
si patrem:
passi sunt r
pit. Profic
perpetuar
quoda de
geraui lo
si populu
Populum
ut uestra h
tit: seruire.

orum ciuium defensionem? Nisi qui ab hoste in socios detorsit mucronē? Hostis extra muros pacem offerebat, tu intra muros præliabare; Ille obsidionē uolebat soluere, tu expugnationem approperebas: Ille prohibebat incendia nostræ urbis, tu flāmas in ipsa tēpli iaciebas fastigia; Ille nostrorū contuitu sacramētorum inducias dabat, tu per ipsos sacrorum dies altaria dei sup̄mo urbis excidio, sacerdotum quoq; sanguine restinguebas; Ille muros, tu templū obsederas. Coacerbabo crimina mea. Ego patriæ manus intuli, ego tuū furorem armaui, ego hæc uniuersa deliramēto quodam senectutis exitia impressi. Agnosco demētis ætatis imprudentiam. Confessione leuemus pudorē, quoniā negando peccatum exuere nō possumus. Duo præ cæteris excidium patriæ accelerauimus: ego errore consilii, tu proposito patricidii. Pēdo igitur, patria tibi debitas pœnas: & hoc ipso Simoni gratias ago, q̄ cineribus tuis sup̄stes non ero. Atq; utinam non liberis essem superstes. Sed ad sceleris tui Simon acerbitatē, filiorum necis spectator adfisto. Meruī fateor, quia Iohannē pictum uidere nō potui, & te armatum elegi. O præcipitem senectutem: imaginē timuimus, tyrannum expetiuius. Ego fideiussor tuus, ego deprecator tuus legationē pertuli. Ego te dominū rogauī, percussorem introduxi. Spectemus ergo quæ fecimus: Iohannis nos cera terruit, Simonis latrocinia delectauerunt. Acceleretur itaq; pompa funebris, ueniat carnifex, filios ante ora patris, patremq; obtruncet super filiorum cadauera. Hauriam miserabilis senex ictum carnificis, sup̄ colla pignorum sæuam uibrantis securim. Quo spectaculo nihil funestius, nisi ille qui iubet: Crudelis, scelestē, facio quod præcipis: facio, sed inuitus. Habeo tamē consulationem tantæ calamitatis. Patior quicquid miserrimū est, dum tu iusseris. Quicquid est immanissimū subeo libenter, te arbitro. Implesti, mensuram scelerū sæuissimorum, liceat saltem affari liberos, extremum pignoribus uale dicere. Sit ultimus locus osculis, quæ nobis etiam cū feris cōmunia sunt. Non prohibeatur miserabilis amplexus naturæ, quæ etiam defunctis potest casus donare. Quod igitur ad pœnam præcepisti, pficiet ad pietatem mihi. Cadam super funera mea, & insepulta adhuc, uelut quodam corporis mei cespite, tegam: ne discerpant uolucres, aut feræ deuorent. Lambā lingua patria sanguinem meorum pignorū: & meum diluam, ne lambant bestia. Et fortasse addet hoc pietas, & miseratio naturæ ipsius: ut arctissimo amplexu moriens, liberos meos stringam; ne tu separare possis, quū uelis. Certe si separabis corpora, animas tamē non separabis. Sed satis iam lachrymarū uaticum sumpsimus: Præite filii, & secuturo patri, uiam parate. Si potuero consequi, comitabor simul, & erit illic impedimēto senectus, quo uiuentes iuuenes minus cōsequar. Ad mansionē præcedite, ut fessum patrem suscipiatis diuturno hospitio. Volui quidē præcedere ipse: & rogauī, sed nō impetraui: tamē q̄ innoxii estis, eo meliora uobis hospitia deferentur, q̄ si ipse accersitor Simonis præuenirem. Grauat me illa legatio, licet à ciuibus mandata, petente populo suspecta. Præcedite ergo filii mundiores, supernum iter carpentes uestigio. Et Machabæi matrem præueniunt: sed illi ad præmiū, uos ad supplicium. Spectauit tamen pia mater moriētes filios, & supra suorū se uolutans sanguinem, uidit cōplectentes se inuicem fratres naturæ: ne cessitudine: & suo letabatur triumpho, quæ de tyranno consequebatur. Diuersa quidē patientium merita, sed eadem sæuitia utriusq; præcipiētis. Inuenit hoc Antiochus Persica immanitate. Apud ipsos em̄ nouorū sunt cōmenta suppliciorū. Tu executus es, ille tamē seruauit ultimam matrē ad persuasionem regiæ uoluntatis: tu seruari iussisti patrem ad cruciatū paterni doloris. Cōsolamini uos filii charissimī, patimur nos qd̄ passi sunt martyres. Simon statuit, quod persequitor barbarus iuenit, tyrannus præcepit. Proficiscamur igitur uolentes. & fugiamus cōuentus latronum. Sanè cum in illam perpetuam domum discesserimus: si qui ad nos uenerint, qui requirant, qui agit ille quodā dei populus, quid illis respōdebimus? Maxime si uobis, utpote iunioribus, integer aui Ionathas, mihi Saul, utpote peccatori occurrerit. Quid (inquam) dicemus, nisi populum illum Iuda nouellum dilectū, quem mare fugit, cui sol stetit, cessit Iordanis: Populum (inquam) illum cui peruius fluctus fuit, aër fertilis, terra cœlestis: quæ non ut uestra hæc terra, speciem corruptionis induerit, sed resurrectionis gratiam assumpsit; seruire nūc Idumæis, & subiectū esse Simoni latronū principi, nec seruitutē ipsam

Alij, Sit ult^o
ultimis loc^o
oculis &c.

Iubet Mar.
liberos præ-
ire ad mortē
exēplo ma-
tris Macha-
bæorum.

habere

habere securam, nec periculum cum libertate. Quid ad hæc responsuros putamus, qui elegerunt bello perire, quàm libertati patriæ superuivere? Quid etiam Matathiam responsurum Machabæorum autorem, qui maluit obseruâdo legem sabbato feriatu mori, quàm præliatus uiuere? Si audierit quomodo Simon, non solum sabbato cædes ciuium innumeras agitauerit, sed ipsos sacerdotes domini, neomeniis & omnibus sanctis festæ celebritatis diebus iugulare coegerit? Quantum ingemiscet Iechonias cum audierit Simonem, qui seditiõibus primo urbem euerterit, cæde ciuium uiolauerit templi uetustam religionem, conuentum toties, ut sui deditiõne urbem exueret, incendio male perire omnia, excidio urbem, templũ exuri, plebem totam interfici, ne occupatæ inclinet dominationis fastigium? Quantum, inquam, dolebit Iechonias, licet tempore malorum urgentium minus felix imperio, melior tamẽ filio? Pater enim sibi minus felix esse quàm patriæ, licet miserabiliter, pie tamẽ maluit. Itaq; se cum sua profapia, egressus urbem, Babylonis obsidentibus in seruitium dedit, ne euerfam patriam, ne populum dei captiuum uideret. Filius autem ærumna pari, sed affectu impari: dum sibi metuit, & se in exilium, & urbem in excidium deduxit. Hic itaq; infelix patriæ, nec sibi felix: qui & liberos suos & oculos amisit: ille autem prudentior, qui captiuitatem ciuium sua redemit captiuitate. Deniq; exitus docuit: iste in regno senior, ille iunior in seruitio defecit, quamuis ei postea thronum regium Babylonius rex iuxta se constituerit, & consiliũ detulerit prærogatiuam, miseræ calamitatis solatia. Deniq; tolerabilior iã mea fors est, post liberam mortem mori, quàm uiuere: ut scias quàm crudelis sit, qui filios ante ora patris iugulet. Cuius etiam regalia munera deteriora sunt, quàm pietatis uulnera. Aut enim tam impia inferre primo nõ debuit, aut tam honorata postea substituere, quasi quauis dignitas redimi possit filiorum amissione, aut compensari cædes sobolis quouis usu honoris: nulla profecto, nulla dignitas tantum dolorem alleuat. Nullus honor curat hoc uulnus, nisi sola mors quæ sensum adimat, recordationem auferat. Festina ergo percussor, remorare tamẽ dum liberos uideo, dum priusquam moriantur aspicio, ne quis ætatis forsitan immaturitate turbatus, mortem timeat, cũ sæuiorem euadat tyrannum. Beneficium est filii mori, ne patriæ uideamus captiuitatem; tolerabiliora corporis quàm mentis uulnera. Iam tolerabilius & uestras neces specto, quas refugiebam, ne spectẽ neces in cõmune oim, ne uideam patriæ bustum, & totam urbem sepulchrum suorum. Beatior tamẽ qui mortuus fuerit, quàm qui reseruatus. Sũme deus, ne inter innoxiorũ greges sternatur Simon cum liberis suis, spectet captiuus quæ intulit: imò minime, inquit, nã quæ potest cogitare, potest ferre: nec tñ ea imprecor. Cõsideret quæ graue nefas sit, quod nõ potest uel uoto retorquere quod patitur, quæ acerba ultio, quæ sæua cõmissi sceleris immanitas, quod optat patriæ captiuus supstes, quæ peiora sunt uitæ ludibria, quàm mortis supplicia. Sed iam finis uerborum sit. Festina carnifex dum cruentũ sanguine filiorum gladium geris, percutite patrem, ut nullus refrigeret. Hoc solũ morituro medicamentũ est: hoc solo nõ sentit ictus mucronis, dolor uulneris. Percute sub cõspectu Romani exercitus, sicut imperatum est, ut spectent uindicaturi. Misereat hostis, quia socius nõ miseretur: iudicet Romani, quia Simon occidit sine iudicio: testes sunt ipsi me nõ proditorẽ patriæ, sed defensorẽ fuisse: qui pugnantẽ uiderunt, nõ deserentẽ. Liberis ego meis, si potuissem, hostem auertissem, nõ hostem accersissem: atque utinam nec Simonem accersissem, nec finis ullus adhibitus tantæ crudelitati. Iacebant adhuc cũ patre insepulti liberi: adiungitur & sacrilegiũ spectaculo paricidalĩ. Cædit Ananias sacerdos, claro genere ortus, licet nemo clarior sit splendore generis, quàm munere religiõis. Illo em̃ affectatur nobilitas, hoc nõ desiderat. Habebat sibi uetus profapia diuersorum fascis honorum, habent & sacerdotia suos fascis: qui eleuantur nõ humeris, sed moribus: & attolluntur nõ uirgarum peritate, sed laborum perseverantia, & fidei altitudine, pietatis fastigio. Percussus est etiã scriba Aristeus claræ & ipse originis: & cum ipsis alii de plebe quiddecim præeminẽtes cæteris: licet iniustam necem, nõ nobilitas faciat, sed innocẽtia. Præoccupant etiã uiri undecim, qui pariter cõspirauerant, cõmoti scelerum eius atrocitate, & sibi quisque metuẽtes, quæ in alios exerceri uidebant, quæ infidelis etiã amicis foret, & spes ademptæ, populatẽ uniuersos fame. Romanis iam iamque irrupturis: turbato Simone ad opem defensionis, bacchante ad officia

Quidã, male perire oia excidio &c.

Crudelis est qui filios ante ora patris iugulat.

Ananias sacerdos occiditur.

nam

nam crude
ceperat. Is
q; cum sero
dolom pat
corpora q

C
Etatis de
clypeis e
sternata
plorare
tiretur, n
daret: in
ueret, ille
huc ora c
tuisset fili
superstito
re mihi n
quem me
in me reb
tui, salter
turam d
& oculc
lum ipsi
delitas,
sequedu

D
cum in e
plo, pro
ri uider
subtrax
Titus m
data alin
minister
stentia, p
nia, inter
obstruati
ulus, auic
miseri, &
gaudio d
tum imp
rent, quæ
tur, q; q
adhuc ui
ingereb
uis & so
longam
mirum si

nam crudelitatis, faciliq; illecebra proditiōis, q̄ ludas unus ex ipsis turrim tuendā susceperat. Is igit̄ cum Romanos uocaret, traditurū se pollicens turrim, fastidientibus aliis q̄ tam sero proditiō procederet, aliis dubitantibus, quia frequēter promissa deditiōe dolum parauerāt, præuenit Simon, & de uniuersis cōspirationis fociis, pœnam exegit: corpora quoq; eorum de muro præcipitata.

Caput .XXIII.

Clausus tenebatur Iosephi pater, nec ullus ad eum accessus patebat. Eo studiofus Iosephus ad deditiōem inuitabat Iudæos, & incōsultius murū successerat, ut liberaret patriam cū patre. Quo loci caput percussus, concidit: ac penè iactatis desuper telis oppressus fuerat, ni præcepto Cæsaris missi forent, qui eū protectū clypeis eriperent neci. Comperto mater filii sui uulnere, & insultantiū latronum cōsternata uocibus, mortis eius formidinem simul & fidē induit: miserabiliter quoq; deplorare ocepit: ad hos fructus fœcūditatis se reseruatam, ut nec officio uiuētis filii potiretur, nec sepeliret defunctum. Voti quidem sui fuisse, ut ipse potius matri sepulturā daret: inter eius manus sup̄mum exhalaret spiritum. Ille frigidus artus deficientis foueret, ille ultimos ore anhelitus legeret, ille oculos morientis clauderet, ille spirantia ad huc ora componeret. Sed quia uoto exciderat, solatium fuisse, si uel ipsa interesse potuisset filii morientis supremis. Miserabili quidem sorte, sed tolerabili tamen, ut quem superstitem optauerat, eius uel funus teneret. Veruntamē uel de muro, inquit, spectare mihi mea funera liceat: & si contingere nō licet, utinam quidem nemo arceret. Sed quem metuam tanto destituta filio? Quid pertimescā cui beneficium est mori? Vtinā in me tela sua omnes contorqueant, omnes gladio me transfigant, quod uiuens nō potui, saltem filii mei corpus ueste mea protegā. Abundat unius uestimētum ad sepulturam duorum, & fortasse quisq; hostiū miserebitur: ut amictu filii matris oculos tegat, & oculos oculis, manus manibus, ori ora connectat. Propripiens itaq; se ad muros, cœlum ipsum miserabili questu replebat. Insultabāt sui, flebant Romani: apud socios crudelitas, apud hostes misericordia. Figite, inquit, me, si qua est pietas, ego genui quē p̄sequēdum putatis. Ego ifelicia hubera dedi, me extinguite, si de illis uindictā quæritis.

Caput .XXIII.

Dum illa deplorat, ecce ad uocem matris processit Iosephus, & deslere ocepit q̄ euaserit, cui dulce fuerat ante patriam mori, & pro patria dum salutaria sua det, procumbere. Sed iam nō pro parentū contēdere salute, qui depositi æuocum in carcere uitæ finē supremū exigant: liberāter, si moriantur: sed p̄ ara, pro templo, pro semirutis adhuc urbis mœnibus trepidare. Obtulisse se uulneri, ne patriā euertere uideret. Qua excitati querela, pleriq; ad Romanos transeundū rati: qua potuerūt uia, subtraxerunt sese insidiis latrocinātium, & custodiis prætententium. Quibus quidem Titus misericordiam promissam seruauit, sed alia grauior ærumna accidit. Namq; ubi data alimēti copia, cœpit oneri esse cibus, qui prius usui erat, defuetisq; edendū officiiis, ministerium feriebat. Nulla uis dentium ut cibū manderent, nulla arteriarum subsistentia, panem arrodere nullo poterant modo. Si quid sanē sorbuissent mollioris alimonix, interclusis iam faucium meatibus, strāgulabātur. Obriguerant interiora uiscerum, obstructi erant ductus ciborum. Aruerunt iecoris uenæ, quæ cibos attrahunt. Perierat usus, auiditas cumulabatur, uirtus defecerat, appetentia manebat. Ruebant supra cibos miseri, & inualidos morsus, more infantium meditabantur. Pleriq; uisis alimētis, ipso gaudio deficiebant, atq; inter exoptatos sibi cibos, moriebantur: solati miseriam q̄ uotum impleuerant. Sed erat pompa lachrymabilis, cū plures à cibo ad periculum surgerent, q̄ ad salutem, ut & uictus noceret. Instabātur em̄ insolito cibo potius, q̄ reficiebantur, & quasi quodam hydropisis morbo, distenta cute pœnas dabant. Et si quibus ulla adhuc uirtus edendū, auiditas modum nescia, quod ferre nō poterant, supra mensuram ingerebat, repentino cibo farti dirumpebantur. Quid em̄ graue nō erat, quibus erat grauis & solus affectus, ut obesset uidisse, quod desiderauerant? Incapaces em̄ affectuū per longam famē, oppressit etiam sensus naturæ: & ipse gaudii motus grauauit. Nihil em̄ mirum si exhaustis, periculo cibus est, Deniq; post biduanū ieiunium, si quod auidius

l ii sumptu

Iosephus ad deditiōem hortās Iudæos, graue uulnus accepit, q̄ cū mater eius rescuisset, miserabilem exclamauit.

Multī Iudæorum uiso cibo deficiebant.

sumptis, statim crudescit. Vnde plerisque moris est, ut succū lactis infirmis uisceribus infundant, eoq; cum melle permixto temperent, humorum exasperatam ieiuniis intemperantiam, & defectionem corporis, uelut infantiam quandam, molliore cibo nutrant. Sic ergo nonnulli Iudæorum, qui ad Romanos confugerant, poterant euadere quadam arte pensantes moderamina cibi: donec desueta edēdi caro, in suos rediret usus. Nec hoc tamē profuit miseris, sed causa maioris exitii fuit. Nam cū ex his pleriq; accepto cibo aluum purgarent, egresserant aliqui bimones aureos, quos absorberant, cum adornarent fugam: ne deprehensi, quia insidiatōres omnia perscrutabantur, nō solum dispendio, sed etiam periculo forent: Scelus em̄ ducebatur, aurum quenq; præter latrones habere. Hoc itaq; postea Iudæi, specie miserabili inter inquinamēta alui aurum legebant. Comperit id quidam Assyrius, & ab uno in omnes opinio manauit. Quod genus hominum præceps ad auaritiā, & paratū ad uersutiam: nihil tam atrox sit quod refugiat, nihil tam turpe, quod erubescat studio pecuniæ. A Syris in Arabas diffusa fama est, quibus & nō minor auaritia, & feritas barbaricæ propior immanitati, eo qđ farti auro Iudæi forent: diripiunt quoscunq; offenderant aduenientes, contra fas, contra leges deditōnis, contra promissum Cæsaris, qđ occidi nō licebat: incidunt adhuc uiuentes, cruentisq; manibus uiscerant uentris secreta. Aluum scrutantur, & inter eius manātia purgamenta aurum requirunt, nō minus turpiter, quā illi quos adigebat fames: insuper etiam sæua crudelitate. Multa acerba eo commissa prælio: nihil hoc uno acerbius. Deniq; una nocte duomilia ferē uirorū discissa sunt tali flagitio. Diuisisq; uisceribus, quæstus suos Syria numerabat: Arabia negociationis recēsebat emolumēta, quæ sine transfretati maris periculis, nouo crudelitatis cōmento, in usum lucrj uerterant, & mercem putabant. Quod etiam nunc in huiusmodi hominū genere reperias, & nonnullis sæpe Aegyptiorum, ut curandis funeribus negociantur, & officia humanitatis uendant mercaturæ cōpendiis. Misera fames auri, nihil sequendū putat, nisi quod ad præsens lucrosū: nihil honestum, qđ pecuniæ uacuum. Grauis iam dudū, grauis inoleuit humanis affectibus quæredī cupidō, & mercatura facta est uita hominū: ueno & empto uiuitur. Serpsit itaq; uitiū in innumeros, ut iam tolerabilior cōmutatio mercium sit, quā mors animorūq;. Infecit Syrorum auaritia etiam Romanū exercitū. Nihil em̄ facilius in alterū transit, quā amor pecuniæ, & desiderium habendi: præsertim finitimas opes, quibus uicinus abundauerat. Nec est ulla passio, quæ magis uirtutem animi effœminet, quā cupiditas diuitiarum. Deniq; uersutia laudi datur, paupertas probro habetur. Impediuit hoc uicticæ seueritatem, quia innumeri reperti tanto furori obnoxii: ideoq; Titus, qui uallare circūfuso exercitu Syros & Arabes proposuerat, cōtemplatione multitudinis reuocauit sententiam: ut superioris delicti gratiam faceret, & ne postea cōmitteretur, pœnā denūtiaret, uerborumq; austeritate grauiori suos argueret, qđ auro succincti & argento, pretiosisq; telis nitentes, nec arma sua erubescerēt, ut tanto se dedecore dehonestarent. At uero Syros & Arabes increpare, qđ immemores Romani nominis, dictu quoq; horrida excogitassent: uenisse eos ad belli societatem, nō ad exercitiū flagitiorum. In exercitu Romano non solū uirtutem corporis, sed etiam mentis requiri: nec tantū modo fortitudinem in hostem, sed etiā disciplinæ normā spectari: ne crudelis, ne impius, ne insolens miles sit: sed ne prædæ potius quā uictoriæ intētus. Ea grauiā uideri militiæ flagitia, & uindicari atrociter. Inter arma quoq; leges ualere, fide melius bella geri, quæ feruetur etiā hostibus. Si ergo & armatis debetur, quanto magis precantibus? Proinde cauerent ab huiusmodi flagitiis, ne & uictoriæ exortes, & salutis fierent: Neq; se diutius passurum ut eorum scelestā flagitia Romanis ascriberētur, qui plus oneri, quā usui forent. Itaq; repressit aliquantū non executi auaritiā Syrorum, ut arbitrum fugerent, nō ut præceptum fouerēt. Deniq; explorato prius, si forte Romani militis deesset præsentia, de miserorum uisceribus execrabile lucrū pferebatur, nec tamē in oībus sequebatur etiam prædæ euctus, sed in paucis. Quo crudelior feritas: quia nō solum propter opes, sed etiam propter spem lucrī plurimi extinguebant: cū latrones ipsi, & seniores piratæ, latronibus à latrocinio temperent, ubi prædam nō senserint. Solius em̄ barbaricæ immanitatis est gratis nocere, Nam & ipsæ feræ ut interficiant, prædam sequuntur, Foris itaq; pœnæ acerbæ

Iudæi aurū
absumptum
in famis an-
gustia, in ex-
cremētis re-
colligunt.

Arabes inci-
dūt uiuētū
uiscera ut ex
ijs corradāt
aurum.

Inter arma
leges ualere
plurimū de-
bēt, ut etiam
hostib⁹ ser-
uanda fides
sit.

D
addis adh
cepisset m
preter eos
tur. Post i
cum fuisse
quæ pro
domibu
adhuc et
obsidio,
uero fam
um sterc
ries in se
muros o
ctos disce
cesse erat
nibus, qu
in circuit
ne illud p
maria, sul
muit: inc

R
sidio for
subsidia
sata mur
adeo fere
rent, obs
garunt, s
qui exte
prælio,
Sed ubi
dii circū
parte m
si parate
ce rerum
cia success
uum illud
firmum, &
ralia, asce
cernētibu
ata se cog

O
aspirēt h
ubi ad po

acerbæ, intus immanior Iohannes.

Caput .XXV.

DEniq; cum talia gereretur à Syris, etiam si aliqui reuocarentur, indicio cõper-
to, transfugere tamẽ alii nõ desinebant. Inter quos Måneus Lazari, qui asserere-
bat per unam portam sibi creditam centũ quindecim milia mortuorum elata,
additis adhuc octingentis octoginta funeribus, ex quo ipse tuẽdi uicem huiusmodi re-
cepisset muneris: idq; solo eorum numero collectũ, qui mercede publica sepulti foret,
præter eos quos sepelierant sui. Quæ autẽ sepultura: nisi ut de muro cadauera deiiceren-
tur. Post ipsum pleriq; nõ ignobiles uiri, confugiẽtes ad Titum, sexcẽta milia defuncto-
rum fuisse, qui per portas elata numerata sunt, cõmemorabant. Eorũ uero cadauerum,
quæ propter infinitam pauperum multitudinem efferrı nequiuertunt, atq; in maximis
domibus diuerforumq; opẽ: spatiis constipata sint, numerum fuisse inæstimabilẽ. Et
adhuc erat processus malorum, quæ iam superiorẽ omniũ finem uicerant. Adhuc sæua
obsidio, bellum graue: maioribus iam tamẽ ludæorum animis, q̃ uiribus. Super omnia
uero fames tetrior, quæ insidiaretur iumentis aluũ purgantibus, & uetusta rimaref bo-
um sterora: ut quod uisu erat horribile, hoc fieret esca esurientibus. Miserabilis conge-
ries insepultorum corporũ, & circuitu longo terra ipsa tecta cadaueribus, repleta ante
muros omnia, terribilis species, horror grauis, odor pestilens: qui nec uictores, nec ui-
ctos discerneret. Vtriusq; simul noxius, & maiore Romanorẽ impedimẽto, quibus ne-
cessẽ erat, iacẽtes reliquias cruẽtato proterere uestigio: terra ipsius inculta, succis om-
nibus, quæ ad usum militis & machinarũ necessario cõtherentur. Per tredecim ferme
in circuitu urbis miliaria longe lateq; uastata humus, & nudum gignẽtium solum. Om-
ne illud pomerium, in quo antẽ nemora uiridãtia, horti inhalantes floribus, diuersa po-
maria, suburbana prædia gratam sui speciem dabant: si quis postea uidit hospes, inge-
muit: incola nõ recognouit, & ad genitalem regressus locum, cũ præfens adesset, patri-
am quærebat.

Caput .XXVI.

REparatis itaq; aggeribus & uineis, cæterisq; machinis obsidionis, renouatus
est belli furor, & quasi ad extremã operis manum utriusq; studiis conspiratũ:
Totius em̃ periculo certaminis decernebatur: quia & Romanis soluenda ob-
sidio foret, si aggeres & arietes incenderentur, quibus per inopiam syluarũ reparationis
subsidia nõ suppetebãt: & ludæis excidium patriæ incuberet, si manu cederent, cũ quas
sata murorũ repetitis arietum ictibus resoluertur. Processere itaq; ludæi cum facibus
adeo feroces, ut tanquam cessuro sibi Romano exercitu, incendia in machinas sparge-
rent, obsidionẽ soluerent. Sed exhaustæ iam uires fame, & res fractæ priores successus ne-
garunt, substantia defecerat, audacia manebat. Contra Romanis maior pudor, si ab his
qui extremũ fame spiritum traherent, uictoria de manibus diriperetur. Conserto itaq;
prælio, repulsi principes seditionis, ad murorum subsidia bello impares recurrerunt.
Sed ubi dubia murorũ cæsura repetitis ictibus Iohannes haud incuriosus extremi subsi-
dii circũspexit, interiorẽ murũ, quasi in .C. literã, duxit. Postero itaq; die conuulsa
parte murali, fragor labentis ædificii, & clamor Romani exercitus simul increpuit, qua
si patrato excidio muri prolapsione. Sed ubi conclamata: urbis insultauit sonus, uersa ui-
ce rerum noui muri species, improuisa Romanorũ gaudia restrinxit, ludæorum auda-
cia successit, quia periculũ differebatur. Tunc Cæsar exercitum adhortari cœpit, ut no-
uum illum murũ sine ulla cunctatione adoriẽdum putarent, quẽ constructio recens in-
firmum, & facile solubilem proderet: auderent modo animis procedere fragmẽta mu-
ralia, ascendendi facilitatẽ datura, ut præliantes Romani ludæis, de superiori loco de-
cernẽtibus adæquarẽt. Et quia cunctantes uidebat rei difficultate, ualidissimos quosq; iu-
xta se cõgregans, in bellum accendebat tali oratione.

Caput .XXVII.

OMnium rerũ exitus plus negocii, quàm principia habere nulli incognitũ est
fortissimi cõmilitones, quia cõsummatio suscepti muneris maiorẽ quærıt la-
borem: siquidẽ toto libera mari currit nauis, & si nõ semper à puppe uentorũ
aspirẽt flamina, gubernator tñ obliquat ueloru sinus, & sine refragio scindit fretũ. Sed
ubi ad portũ uenitur, opportuna aurarũ temperies necessaria est, & angusto ingressus

l iiii nauis

Quidã uiri
nobiles detu-
lerũt ad Ti-
tum sexcẽta
milia mortu-
orũ p unam
portã elata.

Oratio Cæ-
saris qua ni-
titur anima-
re suos ad
muros ag-
grediendos.

nauium coërcetur limite. Maior itaq; periculi cura, ubi spes propinqua: ædificantibus quoq; plana exordia fundamētorum, sed ardua celsorum opera fastigiorum. Et plerūq; in ipso operis claudendi fine, mercedis suæ munere defraudatur miserā dus faber, aut culminis lapsu obrutus, aut instabili deceptus uestigio, ut ad inferiora decidat. De agricola quid dicam, cui procinctus laboriosior messis, quàm segetis: uindemiæ, quàm putationis: & adultis fructibus grauiora semper metuenda pericula? Nihil ergo nouū, si adhuc nos in ipso portu cōsummandi cursus periculū manet: igitur p̄ angustiora uirarum scandendum est ad Antoniam: quo deiectis inde aduersariis, superiorem occupātes locum, ac supra uerticem locati hostium, ipsos quodammodo anhelitus eorum intrcludamus. Sed difficile hoc nobis uidetur cōmilitones, quasi uero ad ludum, non ad bellum cōuenimus: in quo aut uincendum, aut moriendum sit uiris. Tunc ergo debueratis excusare, quando ad prælium ueniebatis, ut uindicaretis cladē Romani exercitus, & maculatæ militiæ probum dilueretis. Si Neronis tempore ulciscendam iniuriā Romani nominis æstimabatis, quid uos decet uelle Vespasiano imperatore? Lauemus superioris imperii notam, ne nostro adhæreat, quam Nero quidem remoturus per Vespasianū æstimabatur. Vespasianus per Titum in se transfuderit, nisi uicerimus: Exequēda nobis tantummodo supplementa uictoriæ pater reliquit, quo fufis incassum tantis laboribus, dedecores inultiq; referemus gradum, uictoriam derelinquētes: quasi nō leuius crimē sit de militia decedere, quàm uictoriam deferere: Illud em̄ formidinis, hoc proditionis est. Sed periculosum putatis in hostem descendere, & murum armis circūsonare: quasi uero muliebricia de nobis, & nō uirilia opera ipsa natura expetat, quæ nobis ideo uitalē infudit spiritū, ut eū p̄ gloria libēter refundamus. Ad quæ igit, nisi ad maxima quæq; a duce suo bellator adhortā dus est? Nam usitati operis adhortatio, nō solū conuētis, sed etiam cōuenientibus affert pudorem, ut exigas qđ spōte debetur: id em̄ de se militē præstare oportet. Et tamē quid immoderatum a uobis exigor? Nōne præstat mori per uirtutem, q̄ uiuere ad ignominiam? In medias Romanorum acies frequēter ludæus excurrat, ac sese hostilibus cuneis impaudus infundit, non ad spem uictoriæ, sed ad indicium fortitudinis, & ostentationem gloriæ: Vos quibus terra & mari nemo impune adhuc resistit, quibus non est nouum uincere, & crimen non uicisse, cum tanta de cælo habeatis uincendi suffragia, nec semel quidem proripuisse in hostem gradum nō pudet? sed armatos oculū tenere, & in p̄cinctu positos, feriatīs aīs expectare ut fames pro nobis dimicet, atq; inedia potius sua, q̄ nostris fusi gladiis, in opprobrium nobis erubescendos uertant triumphos? Non pudet, inquam, strenui commilitones uniuersarum uictores gentium, nihil de armis sperare, nihil de uiribus, sed de sola obsidione, & opperiri quādo hostis morbo consenescat, atq; in suo moriatur lectulo? Et quæ potest esse sine bello uictoria? omnia sunt repleta cadaueribus, & deformes exuuia iacēt exanguis reliquæ defunctorū, nisi quos ipsi inter se suis manibus trucidauerūt. Quid timemus eos quos iam fames, ignis, latrocinium, seditio extinxit? Quid destituimus diuina beneficia? Cursus enim nisi dei nutu in sua collisi arma sunt? Destituti quoque subsidiis alimētorum, nec ullus domestici finis furoris. Vereor ne iam, & religionū uideamur rebelles, qui & nostris, & suis religionibus infidos tandiu reseruamus? Verum esto, sit atrox bellū, & formidulosum. Quid em̄ uos belli demulceo facilitate? Sit uictoria incerta, certū periculum. Nōne apud eos mihi sermo est, qui humana prudentia nouerūt, in periculis promptiorem esse omnium animantium fortitudinem, quàm in remissioribus contentionibus? Feræ ipsæ cum se circumuallatas armis uiderint, maiore in eos impetu ruunt, ut uī sibi aperiant iter. Et atrociora serpens latibulis excussus, infundit uenena. Sūt etiam quæ natura innoxia, in periculis tamen suis ad nocendum fortiora sunt. Habent cerui sua arma, si quis se obuium ferat, & mortem cornibus repellunt. Habent & læsæ apiculæ suos morsus. Quid autem de uiris bellatoribus apud Romanos loquar? cum Leonides ille Lacedæmone genitus, præliaturus aduersus innumerabilem Persarum exercitum, dixerit: prandeamus in terris, apud inferos cenaturi. Tantum ualuit apud Græcos hic sermo, ut nō solū de trecētis illis Lacedæmoniis uiris (quibus ipse præerat) se nemo subtraxit, præter unum tantum, quem superstitem postea nullus recepit: sed etiam de

Aferis com
paratio sum
pta.

iam de cetero
bello repu
asseror factū
de quo le re
teniam. Be
Lacedæmo
De Roman
steri estis:
nuatis. Qu
uiuendit
mutare g
ægritudi
qui langu
habet, ani
simoy uir
uinculis o
mentum l
dam super
ut & lang
si mors co
stem perga
lidiotis, qu
quis uirtu
us, uel plu
maior rer
mis, & ui
se confere
quærimu

V
sibi accide
clypeum
surrexerit
cabilem p
ris minam
manu. Sed
dum. Rep
nerat telu
torum agg
periculum.
dit, lapsus i
missilibus u
fendit, nec
ferus uuln
excussus est
men exitio

N
c
memoral

iam de cæteris, qui simul ad bellandum pcesserant, nisi quos Leonides tanto degeneres bello repudiavit. Quid de Romanorū integris legionibus loquar? quos Cato Romanæ assertor faciendæ, & veritatis syncerus interpret, assertit cū exultatione ad bellū pcessisset: de quo se redituros non arbitrarent, uniuersosq; libenter pcubuisse, ne mutarent sententiam. Beati, quorū nemo suis hostiū fuga uictoriam annuntiauit. De trecentis tamen Lacedæmoniis, uir unus subterfugit, & illi in angustiis præliabant, ne circumuenirent. De Romanis legionibus nullus uitæ elegit, sed omnes mortis hereditatem, quæ uos posteris estis: sed contemptu periculorū, quasi gloriosa indoles uirtutis, pspiciam non abnuatis. Quis enim fortium uiros esse se mortalem non nouerit, omnibusq; positum finē uiuendi? Quanto igitur melius patriæ impendere, qd̄ patriæ debeas, & necessitatem commutare gloria? Nec anhelæ senectutis suspiriis obnoxiam uitam deicere, nec feruentis ægritudinis casus reformidare, cum depositis æuo quotidiana fastidia sint. Illos autem qui languore marcescunt, deficientibus uiribus pariter ac sensibus, ut multorum opinio habet, animæ simul cum corpore sepulchro adiudicentur. At uero bellatorū, & strenuissimorū uiros, qui se pro patriâ, pro liberis, pro religione morti deuouerint, animas de uinculis corporis huius ferro absolutas: nulli dubium, quin purum illud æthereum elementum stellarum lumine refulgens, in cœlestibus suscipiat habitaculis, hospitio quodam supernæ quietis: in terris quoq; remanere insigne aliquod, uel gratiæ uel iniuriæ, ut & languore cōmaceratos obliuio abscondat: & aduersum pectus in hostem ferentes, si mors conuenerit, sequatur gloria. Ad hæc uos inuito præmia cōmilitones, ut in hostem pergamus, quem clausum tenemus; & ascendamus in murum per ruinam muri ualidioris, quæ nobis uelut quendam aggerem præstat, & æquatur muro inferiori. Quis uirtutis uexillum præferens, primus in murum ascenderit, uel secundus, uel tertius, uel pluribus comes, haudquaquam mihi non donatus opimo abibit munere, & si nulla maior remuneratio, q̄ fortitudinis gloria, quæ plerunq; est tutior. Nam ubi primū animis, & uiribus confidentissimus quis ascendit, fugient qui resistebant: aut ad inferiora se conferent, aut latibulis abscondent: ita q̄ maximo nunc periculo sit, in inferioribus quarimus, sine labore magno sequet, ut deiectis hostibus bellum conficiat.

Caput .XXVIII.

Vix sermonem Titus clauserat, & Sabinus se obtulit ex Syriæ uiris egregius bellator, ante Cæsarem consistens, ait: obedire se imperiis, ascensioni paratum, si euentus sibi adesset, ut Cæsari placeret: si destrueret secundis, nihil præter spem sibi accidere, qui iudicio pprio delegisset pro Cæsare mori. His dictis leuam extendens, clypeum supra caput extulit, & dextera uibrans gladium, immane, quantum in arma insurrexerit: ut qui uis eū non recognosceret, quem paulo ante exilis corporis specie despiciabilem putauerat, subito cum uideret pergere in aduersum, & hostibus pariter & muris minantem sese extendere, quasi iam cellior in subiectos præliaret, & muræ quateret manu. Sequebantur eum undecim uiri studiosi ad imitandum, sed impares ad consequendum. Repugnabant de muro ludæi spiculis, saxis, sagittis: & quod cuiusq; manus inuenerat telum, in Sabinum deiciebatur. At ille interritus, cursu concito infiliiit fragmentorum aggerem, & in summo locatus hostem auertit, dum proximus quisq; formidat periculum. Sed dum se librat in murum attollens, & securus uictoriæ in hostem intendit, lapsus in faciem cum maximo sonitu ruit. Quo reuocati ludæi, cœperunt iacentem missilibus urgere: ille genu nixus, & se protegens scuto, quamdiu potuit à uulnere defendit, nec immunem reliquit quem proximum reperit. Ad postremū tamen * confectus uulneribus, spiritū prius quam bellum deposuit, nec deiectus gradu, nec muro excussus est, nisi mortuus: tribus quoque aliis necatis, octo semineces, licet à cæteris tamen exitio subtrahit.

Caput .XXIX.

Nec tantū nō terrori reliquis mors Sabini, sed incentiuo fuit. Nam Romani uiri, qui prætenderent uigiliarum munia compensare cupientes operis effectū, q̄ Sabini studio puenti forent, uiginti numero ineunt consilium magnū & memorabile: ut aduocato quinti ordinis signifero, & duobus equestribus militiæ uiris,

l iiii quos

Sabinus primus offert se Cæsaris motiōi, uir exiguus admodum corpe, at animo magno

Sabinus telorū icu obrutus cadit, quē uolentes ceteri uideant fortiter ad pugnam aggrediunt.

* Alij, confectus uulneribus.

quos promptiores arbitrabant, atque uno tubicine, quinta hora noctis silentio, per aggeres sese fragmentorum muralium in superiora attollerent, caesisque custodibus, Antoniam murum occuparent. Quo pacto, terribilior solito sonitus increpuit tubae, et fessi labore ludai, & somno soluti de improviso perturbarent, quia omnia repleta hostibus crederent. An itaque fugere coeperunt, quae ueri fides pateret. Neque enim piculi fors, tenebrosaque noctis caligo patiebatur, ut quanti essent cognoscere. Et Caesar audito fragore tubae, armari exercitum iubet: ipse cum electis primus in murum ascendit, suis auxilio, hostibus impedimento. Illuxit dies, & iam Caesar conspicuus est muro suos adhortatur: alii manibus suorum in murum eleuabant, alii per cuniculum, quem Iohannes ad subuertendos Romanorum aggeres defoderat, in urbem se deferebant. Versa in perniciem perfidis subsidia sua, exclusi undique in templum se conferunt. Eoque uolentes Romani irruere, cohibent angustiis, armisque repellunt. Fit in uestibulo graue proelium, nec iam spiculis aut sagittis, sed gladiis res cominus geritur, manus ad uulnera, gladius super gladium, ictus super ictum, percussor caesorum sanguine perfundebatur, ut ipse potius percussus aestimaret. In ipso templo furor bellicus dominabatur. Natabant pauimenta sanguine, morientium gemitus, uincientium clamores sine ordine, & modo personabant: Romanos perficiendi certaminis spes accenderat, ludaeis suprema patriae excidia ademerant mortis formidinem. Hi sumptu gloriae uirtutem alebant, illi desperatione salutis, omne effundebant uirtutis uaticium, nec reseruabant.

Caput XXX.

Romani uolentes irruere in templum, prohibentur a Iudaeis atroci commisso proelio

Iuliani centurionis fortitudo.

Ominaria in quibusdam legitur.

Mors Iuliani.

Procherrimum quoque facinus aduersus est Iulianus centurio, uir armis maximus ex Bithynia profectus pro uincis, sed Romanis assuefactus disciplinis bellisque exercitiis, & honoratae militiae clarus stipendiis. Qui cum Caesarem propter astaret, ubi aduersos uidit Romanos, quia Iudaei erant numero praestantiores, & adhuc Romani pauciores aderant, subito de Antonia se praeripuit, & insequentes auertit: nec sunt ausi resistere, ipsa specie praecellentissimi uiri, & superba quadam ultra humanam formam uirtutis autoritate, ita ut ipse Caesar miraretur. * O uaria atque incerta, uelut quaedam bello alea quae sicut iactu quodam, ita casu quodam potius, quam uirtute, plerumque inopinatis ludit euentibus, sufficiens nouos exitus. Namque & hic iactus sunt, non tesserarum quidem, sed sagittarum, telorumque plurimum, lapidum quoque quibus saepe uictor sternitur alieno uulnere. Et cum aliena spolia rapit, ipse dispoliatur: uelut hic Iulianus, qui tergo imminere hostium, dum alios perimit, & claustro coercet, ipsa alacritate incautior, confixum clauis calciamentum gerens, usu militarium uirore: non considerauit polito lapide solum stratum, quod cauendum foret, sed quasi in campo praeliare securus, labitur: & ingentem strage sua sonitum dedit. Nec potuit assurgere lubrico soli fusus, genu tamen se sustinens regressum hostem repellebat, ut appropinquantes caederet, iaculantes quantum posset, caueret. Sed ipsa fatigatus atque oppressus multitudine, solus licet: quia nullus tanto se inferre periculo auderet, non despicibilis tamen, neque inultus impigre occubuit. Haud equidem, ut arbitror, tali dignus exitu fuit, ut tanta uirtus uiri sic deciperet. Sed plurimum in bello prudentia ualet, quae cauta semper & perspicax incertorum prouidet casus. Solus se de Antonia praeripuit, solus in hostilia arma ruit, solus se armis miscuit, solus in templum ludaeos redire compulit. Vereor ne istud obfuerit magis, quia de templo fuerunt exterminandi deo infideles, ideo lapsus non inuenit remedium: Spectabat Titus uincentem cum gaudio, periclitantem cum ingenti dolore, uolebat subuenire, sed longe aberat. Reuocabat a suis, quia in milite unius fors est, in imperatore uniuersorum piculum: docebat exemplum quid cauendum potius, quam sequendum Caesari foret. Denique sic consternati fuerunt socii, sic elati aduersarii, ut & corpus Iuliani in potestate ueniret hostium, quasi adhuc & defunctum timerent, si Romanis restitueret. Caeteri Iuliano caeso, facili negotio cessere. Non dum enim ascenderant numerosi, & ludaeis occasio necis eius, uirtutem auxerat: promptissimis eo praelio, ad repellendos Romanos, Alexa & Gitteo Iohannis coniuratis, qui factionis eius propugnatores forent: ex Simonis quoque parte Malchio & Iacobo Idumaeorum duce egregiis bellatoribus: Arsimone quoque & Iuda tertiae factionis uiris pariter adnitentibus, qui coniuncta manu, pulsos Romanos intra Antoniam clausere.

Caput XXXI,

Contra

On
Iub
tur.
praecepto in te
ratio Iohanni
pugnae locu
sacrificia fest
nis aestima
ederet, con
sionem: cu
quo temp
ctos se cre
ciperet, sec
ficationibu
babat, sed
stabilis de
sacratos: &
excidium p
urbem, & f
cerdotes: I
sacrificiose
stro suae he
putas deui
li uestrae
gnares pr
re. Neque
orbis Ro
sui, rebelle
nbi salutis
periturose
tis Roman
est Antio
suis proxi
moria, sic
tis uir: qu
deo impu
sus & exer
dedimus,
tis: non pu
uolo parca
seruare ser
potentis gr
ad urbis eu
ueras usq; a
perituram
nuntiata su
ud clamat
bat: quae e
nisi ista qu
rarum est,
cium m
fortasse, qu
qui incend

Contra Titus non munimento sibi, sed impedimento angustias Antoniae ratus, tubet dirui munitionem eius funditus, ut congressuris iter in hostem arripere tur. Comperitoque quod solennitas Iudaeis festorum dierum appropinquasset, praecipit interpretari Iosephum Hebraeo sermone, quae ipse alloqueretur. Quae, malum, ratio Iohanni suaderet ut Romanos lacefferet. Si uirtutis fidutiam gereret, eligeret alium pugnae locum, eò progrediretur, dummodo urbi parceret, templum non cõtaminaret, sacrificia festorum dierum non impediret. Relinqueret quos idoneos sacrificiorum ministris aestimauisset, fortitudinis suae documentum ubi uellet, praeter urbem & templum, ederet, congressioni milites Caesaris non defuturos; inuitum se cogi ad totius urbis euerfionem: cuius reliquias seruare uellet, si pateretur Iohanes; imminere templo faces, non quo templum Romani festinarent exurere, sed è templo educere belli incitatores. Si uictos se crederent, manus darent: at si uictores futuros sperarent, non intra claustra se reciperent, sed in caëpis defenderent, quo templum labentibus iam incendiis eriperent, uacaret purificationibus. Ea interpretante Iudaeis Iosepho, cum silentio audita, tacitum uulgus probabat, sed metuebat sententiam suam pandere: quibus respondet Iohannes, nullum praestabilius deo esse sacrificium, quam pro aris, pro focis, pro templo ponere animam, uiros deo sacros: & ideo si necesse sit, libenter procumbere pro libertate, tamen sperare se, quod excidium perpeti non possit ciuitas dei. Titus ad haec: Merito igitur puram deo seruatis urbem, & sanctum immaculatum, necando ciues, interficiendo innoxios, perimendo sacerdotes? Talibus flagitiis non placant diuina, sed offendunt. Abdicatis deum uestrum sacrificiorum suorum cultibus. Si tibi aliquis negaret cibum Iohannes quaereres eum: deo uestro suae hostiae non immolant, non reddunt sua munera, iugulant homines, & adhuc putas deum auxiliari? Reuera sic gesta edocent, sic testificant caesorum congeries, & cumuli uestrae calamitatum. Quis haec uidens non ingemiscat? Nec reprehenderem quod pugnares pro patria, si nollem parcere, si nollem patriam uestram aut templum reseruare. Neque enim digna Carthago, aut metuendus Hebraeus Annibali, qui partem mediam orbis Romani subegerat, & tamen ipsa quoque reparata Carthago, quae usque ad excidium sui, rebelles ciuium animos tulit fide mea salua. Haec omnia tibi futura spondeo, ueniam tibi salutis polliceor, non pro mercede sceleris, sed pro redemptione urbis, ut à te redimam perituroculminum statum. Desinas moneo latrociniiis tuis conturbare propositum pietatis Romanae. Non formidabit Hierosolyma, ut diruat: quando potior uiribus reseruata est Antiochia. Certe Iechonias uester & Persis credidit, & urbem egressus, commisit se cum suis proximis barbarico furori, ne propter se ciuitas euerteret. Celebrat à uobis eius memoria, sicut uestri asserunt: adest Iosephus assertor eius, celebritatisque testis, qua honoratis uirque qui pro patria se captiuitati obtulit. Seruauit eum & barbarus Persa, & ego tibi spondeo impunitatem. Certe & Iosephus arma Romanis aduersa intulit, crede promisso, cuius & exemplum praemisimus. Vadem tibi sponsionis nostrae Iosephum damus, imò iam dedimus, quem reseruauimus. Loquatur uobis sermone patrio, obliget se ritu quo solentis: non pudet nec uadem quaerere, nec fidei iussorem dare: ne euerfionem exhibeam qui uolo parcere. Flere ad haec Iosephus, rogare Iohannem, deplorare patriae statum, obseruare sermone flebili, appellare ut ciuem, sed caeteris pertinaciorum: testare dei omnipotentis gratiam, saluum fore cum suis, tamen modo desisteret excitare militem Romanum ad urbis euerfionem. Quem ubi flectere nequiuit, non mirum, inquit, Iohannes, si pfectas ueras usque ad excidium patriae, cum iam reliquerint eam praesidia diuina. Sed mirum quod perituram non credis, cum legeris propheticos libros, quibus excidia patriae nobis annuntiata sunt: & reparata culmina, rursus à Romano diruenda exercitu. Quid enim aliud clamat Daniel? Non enim quod iam factum erat, sed quod post futurum propheta bat: quae est abominatio desolationis, quam uociferatus est uenientibus Romanis fore, nisi ista quae nunc imminet? quod est illud oraculum, quod à nostris saepe commemoratum est, à summo denuntiatum deo? Tunc scilicet perituram urbem funditus, cum ciuium manibus contribulis suis fuerit extinctus, nisi quod nunc impleri uidemus? & fortasse, quia iam defendi templum non placet, interdicto, maculatum sanguine purgari incendio placet,

Caput

Caput .XXXII.

Compleuit sermonem Iosephus, sed nullis Iohannes mouet fletibus, nec promissis flectit. Urgebat deus iam dudum perfidas mentes, ex quo ipso se paricidio commacularunt, Christum Iesum crucifigentes. Hic est ille, cuius mors Iudæorum excidium est; Natus ex Maria, qui ad suos uenit, & sui cum non receperit. Quando enim suos non occiderunt Iudæi? Nonne filium Saul sui occiderunt? Naboth propheta à suis utique lapidatus est. Iudæa fuit Gezabel, quæ iussit Iudæis, senioresque præceptum executi sunt. Iudæus Achab, qui causa mortis eius factus est. Quanti alii à ciuibus ciues premissi, & tamē diu integra ciuitas mansit, & si diruta à Babyloniis post annos innumerabiles, sed reparata postea. Hoc est supremū excidium, post quod irreparabile templū, quia auerterunt sceleribus suis præ solum templi, reparationis arbitrum.

Naboth p-
pheta a suis
lapidatur

Caput .XXXIII.

Tali affatu Cæsaris, & repetita oratione inflexa est aliquorum sententia, qui se subtrahere potuerunt ut ad Romanos conueniret. Cæteros reuocauit periculi metus, qui à latronibus intendebatur (Et forte quædam inclinatio mentium erat, ne plures eriperent futuræ euerfioni) quos Cæsar confugientes ad se, quia erant inter eos & uiri sacerdotales cum filiis, & aliis splendidioris familiæ uiris, suscepit bona gratia, pollicens securitatem salutis, ius possessionum suarum, atque ad urbem, cui nomen Gofna, direxit: ne quid offensiois oriret ritu dispari & cultus diuersitate. Quod ab his, qui in urbe positi repugnabant (seu quia huiusmodi suspicio inceserat, siue ullus composuerat dolo, ne plures dilaberent) in argumentum est deriuatum necis, ut extincti obicerent. Eo comperto, reuocatos Titus iussit cum Iosepho propius muros obire, ut à suis agnoscerent. Illi cum lachrymis gemituque magno, non sua de flere, sed patriæ templique excidia: rogare ciues, ut sequerentur Cæsaris fidem, eriperent templum parato incendio, nihil sibi aduersus legem præceptum, nihil de libertate imminutum. Acquiescerent, & ipsi experirent Romanorum clementiam, quorum insuperabilem uirtutem experti sunt.

Caput .XXXIII:

Cum talia miserabiliter deplorarent, proturbant à suis, bellumque accenditur, insiliunt Iudæi, atque in ipsa irrumpunt temeritate penetralia. Omnes recessus, omnia secreta occupant, quæ inaccessa uiris erant sacrorum exortibus. Romani quoque se prælio parant: temerant interdictionem patrum belli necessitate, maiore tamen Romanorum, quam suorum reuerentia. Gentiles enim cum formidine templum spectabant, Iudæi cum furore ac temeritate adibant, & madidas manus humano gerentes sanguine, ipsa tractabant altaria. Titus adhuc in proposito manens, alloquebatur Iohannem, & inultum se deduci ad excidium urbis, & templi contestabatur, dicens ad eum: Quid sibi uolunt Iohannes impressi illi ante fores templi apices elementorum? Nonne significant neminem, nisi sacratum debere templo appropinquare? Quid illa septa pro templo? Nonne ut conspectus arceant uniuersorum liberos, solisque mysticis pateat secretorum cognitio: atque his sit liber aspectus, quibus est legitimus ingressus? Prospectus excluditis peregrinorum & accessus cogitis. Scribitis, ut nullus ingrediat aduena, nullus peregrinus introeat, & peregrinum sanguinem intra templum funditis, aduenarumque simul & ciuium cruore uestra altaria cumulatis. Testificor ego non impressionis nostræ esse, sed uestræ præuaricationis, quod uiolatis quæ uestra sunt. Ego alienus non exigo, imò obtestor, si uelitis discere, incolume templum futurum: neminem Romanorum hostiles irrogaturum manus, nihil de uestris temerandum esse sacrificiis. Seruabo templum uobis & profelytis: cultus enim sacrorum diuersus, sed operis communis usus: Quod cultus fuit, à uobis recessit: quod operis est, uictoribus remansit.

Caput .XXXV.

Vbi ne his quidem per Iosephum insinuatibus reuocari Cæsar aduertit (factionis enim principes putabant diffidentiam potius, quam pietatis esse) tam frequentem desistendi conuentionem, ad prælium necessitate, inuitus reuertit, iubet adesse Romanos. Sed quia tantæ multitudinī angustia impedimento erat. XXX. electis uiris, singula deputat bellatorum milia, Non enim totum exercitum reciperent tam densa ædificio

Vbi ne Iosephus quidem poterat suos mouere ad deditionem Cæsar cum electa manu in uadit urbem

ad dolum e
sto nocentis
currere, peric
quo uniuers
ro Omnia en
coniz delup
um, ut præte
que hortatu
rum, cum
Cerealis p
conferitur
cubias obi
Iudæi dum
ut frequen
tuncq trans
an hosti oc
tolerabilior
hostis time
tis, uel in q
periculi à si
nis Titus ue
næ rebella

Ddi militib
ribus, qua
giorum su
urgerentur
pabulo lax
bus eis dif
probrum
peruicaci
bus alime
um Titu
rumque lib
rar, necer
tem Oliu
fico de cæ
tem. Cont
perio ac ne
muros res
extendit, &
fari ferens,
licam ante
& honora

IAm
intus
etæ p
uocabant
gior iuxta

ædificiorum obstacula. Ipse quoque simul descendere uolens, reuocabat à suis, ne in angu-
sto nocturnis etiam plerumque temporibus, quibus necesse erat insidiantium fraudi oc-
currere, periculi aliquid in se excitaret: cum amplius proficeret, si spectator belli adesset,
quo unusquisque promptius sibi decernendum arbitraretur, sub oculis Cæsaris præliatu-
ro. Omnia enim quæ circa templum gererentur, uelut in theatro quodam, ex loco An-
toniæ desuper uisabantur. Inflexus ad eam sententiam Cæsar, Cereali mandat negoci-
um, ut prætentibus circa templum Iudæis, hora noctis nona superueniret, cæteros
que hortatur studiose ingruere certamini, se quoque dimicantium meritis non defutu-
rum, cum desuper aut ignauitæ cuiusque testis, aut uirtutis arbiter pugnam examinaret.
Cerealis præscripto tempore impigre adest, sed custodes uigilantes reperit, prælium
conferitur. Siquidem & intra templum siti non dormiebant, & congregantibus qui ex
cubias obibant, facile se cæteri ad bellum parant. Cōfero agmine, instabat Romanis:
Iudæi dum claustris atque angustiis nituntur, ne circumuenirentur percurfabant diuersas
ut frequentius sibi à suis esset periculum, dum in tenebris non cognoscerentur, & ple-
rumque transfigerentur à sociis, dum hostes putantur. Quis enim nocte discerneret socio
an hosti occurreret? cum interrogare seruum esset, cauere utile, consultum præuenire: &
tolerabilior culpæ exitus errare in alieno uulnere, quam proprium eligere periculum, ubi
hostis timeat. Ancipiti itaque per noctem periculo laborabant Iudæi, uel quod inferret ho-
stis, uel in quo socius erraret. Nec minore per diem pernicie afflictabant, nocte plus erat
periculi à suis: per diem Romanus uehementior aderat, quem totius spectator certami-
nis Titus uel tacitus urgebat. In horam quintam pugnatum est acriter. Iudæis quoque stre-
nue rebellantibus, ut neutra pars loco cederet.

Caput .XXXVI.

DVM hæc inter se prælia gerunt, septem dierum spatio depositis omnibus us-
que ad fundamenta terræ, quæ castro, cui Antoniæ nomen, Herodes immu-
niuerat, latior facta est uia, quæ ad templum ducebat: ut non solum percurfan-
di militibus esset facultas, sed etiam in munimentis constituendis & coaceruandis agge-
ribus, quantum esset necessarium locorum, pateret, quo pulsarentur etiam templi fasti-
giorum summa: per quæ Romanis intentius immorantibus, cum intolerabilius fame
urgerentur, Iudæi cœperunt insidiari Romanorum iumentis: si quis bellatorum equum
pabulo laxauerat, aut mulum leuando oneri necessarium, rapto auertebant, nec solum ci-
bus eis dispendio Romanorum, sed etiam militiæ flagitio petebatur. Cuius incuriæ
probrum, in exordio statim præscripto necis supplicio Cæsar remouit, fraudem tamen
peruicaciam non compescuit. Exclusi enim ab huiusmodi rapinæ necessario esurienti-
bus alimento, herbarum subsidia captantes, destruendum murum quem circa pomeri-
um Titus duxerat, excogitauerunt, ut uagandi & quærendi radices arborum, pabulo-
rumque liberior fieret excursus, quos ad cuiusdam carceris uicem circuitus muri clause-
rat, nec erat iam quo famem leuarent. Obrepunt itaque, & excursu repentino ad mons-
tem Oliueti ingruunt prætentibus, nec illi commisso defuere muneri, & tubæ clas-
sico de cæteris castrorum aut turrum munimentis, alios accerserunt ad prælii societa-
tem. Conferitur pugna, acrior in principio: dum pudor hos, illos famas urget sauo im-
perio ac necessario: sed confluentibus Romanis repelluntur Iudæi, atque ad urbis suæ
muros reflectuntur. Tunc unus è turba, Pedanius nomen, concito equo dextram
extendit, & se paululum inclinans, unum de Iudæis fugientem suspendit, captiuum Cæ-
sari ferens, gloriosæque uictoriæ uictor rapinæ: uelut lepusculum, aqua, aut accipiter su-
licam ante pedes Cæsaris uiuentem deiecit. Quo delectatus admodum Titus laudatum
& honoratum eum dimisit.

Caput .XXXVII.

IAM circumfusæ templi ardebant porticus, ubique luctus, ubique mors: foris bellum,
intus supra bellum & incendium. Nec frangebantur animis Iudæi: putabant uindi-
ctæ perire, quicquid sine fraude gererent uel insolentia. Quoniam aliter iam nequebant, pe-
uocabant Romanos ad excidii celeritatē. Ionathes quidem exiguus corpore, despectu di-
gnior iuxta Iohannis sepulchrum lacestebat Romanos, ut secum, quæ uellet, manu decerneret.

Aliis

Cerealis sibi
cui exercitui.

Pariebatum

Pedanius for-
titudine & au-
dacia.Ionathes pe-
uocat & Ro-
manum sibi in
monomagiā

Aliis despicientibus pusillitatem hominis, aliis fastidientibus cum eo decertare, quem continuo captiuū alii habituri forent, aliis cōsiderantibus periculoſo certamine rem geri cum uiris, qui in extremis salutis nou aliqua fortitudine, sed ſola temeritate uindictam quærent: nihil laudis futurum, ſi uinceretur excidio finitimus: & plurimū decoris, ſi quis lapſu aliquo communem uictoriā turparet. lactabat ſe iſolentiſſimus, & metum obiiciebat uictoribus: conuitia ferens quod non ſuis uiribus, ſed alienis auxiliis Romani inniterent: nec ludæos bello hoſtium, ſed domesticis afflictoſ ſeditionibus. Erat in numero militum Romanorū Pudens nomine, qui præſtrictus inanibus contumeliis, dum inconſulte pudori conſulit, ſalutem neglexit, atq; ipſa indignatione incautior uulneri patuit, fuſuſq; in terram incuſſit ſociis uerecundiam: inſultatiōis quoq; cauſam Ionathæ ſimul & mortis reliquit. Nanq; iſ ſucceſſu lætus certaminis, & pompam attollens triumphī: dum tripudiat atq; exultat, concuſſoq; clypeo ſimul & gladio proludit, excitauit in ſua uulnera centurionem Priſcum, qui ſuperba & tumida iactantem non tulit, atq; incautum uictoria penetrauit icſtu ſagittæ. Quo ſtratus Ionathes, docuit in prælio neminem irrationabiliter inſultare oportere: ubi uictoris & uicti conditio incerta, donec bellum claudatur.

Caput XXXVIII.

AT in urbe interiore, cum hoſtem intra muros cernerent altiffimis eminentem aggeribus, uniuerſiſq; imminētē mœnibus, & tanquam uulnus in corpore, ita periculum introrſum pergere reformidarent, intercidunt porticum ſeptentrionalem ex ea parte, qua adhaerebat Antonia, ne per ipſam hoſtis in templi ſuperiora aſcenderet, uel in inferioribus ſitos ſuperior urgeret: & proxima quæq; demetunt, ne populantibus incendiis templo finitima, etiam templum ipſum ignis depaſceret, atque interciſa igni exurunt: ita quod ab hoſte metuebāt, priores cœperunt. Solomonis quoq; porticum ad fraudem pararunt, ut culminum interiora replerent pice ac bitumine, quæ infra fornicem ſummi laterent ſaſtigii, ſimulatoq; quod eam uellent defendere. & frequentes hoſtes inceſſerent: ſolicitant Romanos, atq; in ſeſe excitant. Illi admotis ſcalis ſumma porticus petunt, ludæi loco paulatim cedere, quo plures Romani aſcenderent. Hi certatim irrepere, tamē prudentiores ſuſpecti dolum cauere: ſed uulguſ intantum uictoriæ præfeſtinare, ubi res fraude carere uifa plurimis, quaſi inter retia locatis, admouetur ignis fornicibus interioribus, atq; additis pice & bitumine, atq; cæteris incendiū nutrimentis, in totam diffunditur porticum. Circumuallabant flammæ uictores Romanos, ut nec reſiſtendi facultas ſuppeteret, nec fugiendi copia: quod facerent, non reperiebant. Spectabat Titus ſuos periclitantes, indignans quidem quod iniuſſi aſcēderant: ſed miſerans quod uictores perirent. Pleriq; ſe præcipitio dabant: ſed ubi incendium euaserant, fractis cruribus, colluſi corpore moriebant: miſerius erat, ſi debiles ſuperuuerent. Volebat ſubuenire Cæſar nec poterat, hortabat tamē proximos, clamabat ut auxilio ſuis eſſent. Haſ uoces, hunc dolorem Cæſaris pro ſupremo illi habebant ſolatio. Hoc erat morituris uiaticum, hoc ſe uelut ſublīmi ſolantes ſepulchro, ad mortem feſtinabant, q; in uiſceribus Cæſaris reconderent: nec uita eorū periret, quorū uiueret gloria, qui morerent p Cæſare, relinquentes ſui hæreditatem triumphū. Itaq; alii circūueniebant ignibus, alii pueniebant: nec longe hoſtis, qui flammæ fugientē feriret.

Caput XXXIX.

LOnginuſ tñ egregiæ uirtutis uir, cum prouocaretur à ludæis ut ſeſe hiſ cōmitteret, pmiſſa ſalutis ſecuritate maluī trāſſigere gladio, q̄ maculare probro Romanæ indolis fortitudinem. Artorius autē ſatis aſtute uoce magna clamauit Lucium, dicens: Hæres mihi eris, ſi me decidētem exceperis. At ille miſerandus occurrit ruenti, atq; in ſe morituri necem tranſudit. Vere bellicum teſtamentum, non atramento ſcriptum, ſed ſanguine: nec in charta, ſed in mucrone. Quod hæredem promiſit, magnum planē ingenium, ut inueiret uoluntarium mortis uicarium. Incenſa eſt itaque porticus uſq; ad turrem, quam Iohannes cum bellum aduerſus Simonem gereret, adificauerat ſuper portas regiæ domus, quam Ezechias ſibi rex ad habitandum condidit, reliquam eius partem ipſi diruerant ludæi. Sequenti quoq; die à Romanis quoque exuſta eſt

Pudēs incautior in certamine succubuit.

Priſcus Ionathæ interimit

Lōginuſ aliſ Lōguſ maluit, p̄prio perire gladio q̄ cōtaminare fortitudinē Ro. indolis. Artorius qui & Argorius decidēs, excipiſ, ſeruatq; a Lucio, qui oppreſſus ponere cōtinuo moritur.

uſta eſt omnecerta edificia uia hominū ſicio, ſi bellu bantur defu mabantur, r aur uitæ fu nes, aurarū quaſi ebrii tarentur. I quæ præcipere or ocri ſtudi

Q

certatim i agitabatut lebant inſc ret præda rum dura mentē ex paruultū ti affectu ſumpſit. bi faciam trones, ru adoleuiſſ te pretioſ lum ſubſi chroſ ne dulcis m ra tua, a di fili in i luſ defur amoris h ſiſ morſi mitatibus amuſ quo rabiliuſ eſi deuorare. I poſuit, par nit ad prin minantes r perilleſ. A te indigna te ocyuſ, i ueneritiſ redoperui hoc eſt præ ce puerim

usta est omnis porticus septentrionalis, usque ad orientalem. Nam cum suis ipsi manus iniicerent aedificiis, docuerunt Romanos illis non parcere. Nuda erat iam templi facies, & saeva hominum fames: insidiabantur sibi inuicem, quis cui raperet cibum: & ubi alimentum suspicio, ibi bellum, inter domesticos pugnabatur pro cibo. Necabantur charissimi, discutiebantur defuncti, ne quis intra amictus eorum cibus lateret. Simulare aliqui mortuos aestimabantur, ne uiuentes aliquid habere alimentum suspicarentur. Sed ne uiuentes quidem, aut uitae fungi munere, aut mortem simulare poterant. Verum aperto ore, sicut rabidi canes, aurarum captantes spiramina, huc atque illuc circumferebantur inopia duce. Saepe etiam quasi ebrii in eadem domicilia regrediebantur, ut iterum quae uacua reliquerant, perscrutarentur. Et cum alia famis solatia non reperiret, detrahebant coria scutis, ut cibo essent sibi, quae praesidio non essent. Mandebant calciamentum: nec pudor erat solutum pedibus suscipere ore, & lingua lambere. Vetustae quoque paleae quae olim proiectae fuerant, non medicorum studio requirebantur: & si quis repererat, grande pretio mutuabat.

Caput . XL.

Quid adoriar dicere factum Mariae, quod cuiusuis barbari atque impii mens perhorrescat? Ea erat de locupletibus foeminae regionis Peresae, quae trans Iordanem iacet, belli horrore oborto, cum ceteris se in Hierosolymitanam urbem contulerat, quae esset tutior: eoque suas deuexerat opes, quas principes factionum certatim inuasere. Alimentum etiam si quid pretio quaesierat, de manibus eruebatur. Exagitabatur a perfidis, dira imprecabatur, uolebat mori sed percussorem non inueniebat. Malebant insultare diutius, affligere grauius, quam cito perdere. Putabant quamdiu uiueret praedam fore. Defecerant iam omnia: & deliciis asueta, asperiora palearum, uel coriorum dura non emolliebat. Saeva fames intimis se infudit medullis, exasperauit humeros, mentem exagitauit. Habebat mulier infantulum quem genuerat. Vagitu eius excita, cum se paruulum commacerari uideret, tantis uicta immanitatibus, atque impar tam atroci calamitati affectum amisit: & pietatis genitalis usu oblitterato, dolorem obsorbuit, furorem assumpsit. Conuersa itaque ad paruulum iam matrem oblita, & furens animi sic ait: Quid tibi faciam paruule, quid faciam tibi? Saeva te circumstant omnia, bellum, fames, incendia, latrones, ruinae, cui te moritura credam, aut uitae tantillum relinquam? Speraueram quae si adoleuisses me pasceres matrem, aut sepelires defunctam. Certe si prouenires obitu, quae ego te pretioso tumulo meis manibus includerem. Quid agam misera? uiuendi tibi ac mihi nullum subsidium uideo. Omnia erepta nobis, cui te reseruabo? aut certe quo condam sepulchro? ne canibus alitibusue, uel feris praeda sis? Omnia, inquam, erepta nobis. Potes tamen dulcis meus, & sic matrem pascere, idoneae ad cibum manus tuae. O suauia mihi uiscera tua, artus iucundi, priusquam uos penitus consumat fames reddite matri quae accepistis: redi fili in illud naturale secretum, in quo domicilio sumpstisti spiritum, in eo tibi tumulus defuncto paratur. Ipsa complectar quem genui, ipsa exosculabor: & quod impatientia amoris habet, habeat uis necessitatis, ut ipsa deuore meos artus, non simulatis sed impresis moribus. Ergo esto cibus mihi, furor latronibus, & uitae fabula, quae sola deest calamitatibus nostris: Quid faceres filii, si & tu filium haberes? fecimus quod pietatis fuit, faciamus quod fames suadet. Tua tamen causa melior, & quaedam pietatis species, quia tolerabilis est, quae matri dederis cibum uisceribus tuis, quam quae te mater, aut occidete potest aut deuorare. Haec dicens, auerso uultu gladium demersit, & in frustra filium secans igni imposuit, partem comedit, partem operuit, ne quis superueniret: sed nidor incensi peruenit ad principes seditionis: continuoque odorem sequuti, introierunt mulieris hospitium, minantes necesse quae ausa esset ieiunantibus ipsis edere, atque exortes eos facere cibi, quem reperisset. At illa partem, inquit, uestram uobis seruauit, non fui auara nec inhumana: nolite indignari, habetis quod & uos edatis, de meis uobis uisceribus cibum parauit. Confidite ocyus, mesam apponam, mirari habetis, & ministerium meum indicare, quae tale nullius inueneritis mulieris affectum, quae uos nec dulcis filii fraudaret gratia. Haec dicens, simul redoperuit ambusta membra, & epulanda obtulit cum adhortatione huiusmodi sermonis: hoc est prandium meum, haec uestra portio, uidete diligentius, ne uos fraudauerim. Ecce pueri manus una, ecce pes eius unus, ecce dimidium reliqui corporis, & ne alienum

Coria scutorum atque ipsa calciamenta Iudaeis loca cibi erant.

Maria quaedam matrona locupletissima propria filium coxit, & sibi unam alteram seditionis seruauit partem,

m pute

pūtetis filius est meus, ne alterius opus arbitremī ego feci, ego diligēter diuisi mihi qđ manducarem, uobis quod referuarem. Nunquam mihi fuisti dulcior fili, tibi debeo qđ adhuc uiuo. Tua suauitas animam tenuit meam, & produxit matri miserā diem mortis. Subuenisti in fame, tu munus supremum senectæ, percussorū repressor. Venerunt necaturi, conuiuā facti sunt: habebunt ipsi quod tibi debeant, cum epulas meas sumpserint. Sed quid refertis gradum, quid horrescitis animo, cur non epulamini quod mater fecit? Possunt & uos delectare, quæ matrem exaturarunt. Non esurio iam, postq̄ me filius meus pauit, abunde exatiata sum, famem nescio: Gustate & uidete, quia suauis filius meus. Nolite fieri molliores matre, infirmiores muliere. Aut si uos in meo uulnere misericordes, & non suscipitis hostiam meam, atq; auersamini holocaustum meū, ego consummabo sacrificium meum, manducabo quod reliquum est. Videte ne uobis opprobrio sit, quod fortior uobis mulier reperta sit, quæ absumeret epulas uirorum. Ego quidem tales parauī epulas, sed uos sic epulari matrem fecistis; & me tenebat passio, sed uicit necessitas,

Caput .XLI.

Cæsar audiens immanitatem Mariæ in filiū in uerba hæc prupit execranda.

REpleuit continuo totam urbem tanti sceleris nefas, & unusquisq; tanquam ante oculos positum, paricidalis conuiuī ministerium perhorrescebat. Cœperunt & ipsi incentores seditionis examinare post hæc, quos raperent cibos, ne similes escas inuenirent, & uelut imprudentes sumerent. Cœperunt uniuersi timere, ne diu uiuerēt & mori uellent. Peruenit etiam ad Romanos huius facti immanitas. Nam pleriq; hoc horrore perterriti, ad hostem fugerunt. Quo comperto Cæsar execratus infelicis terræ contagium, manus ad cœlum eleuans, talia protestabatur: Ad bellum quidem uenimus, sed non cum hominibus dimicamus, aduersus omnem rabiem beluarum ac ferarū, quid sensibiliū loquor? aduersus omnem rupium immanitatem decernimus. Diligunt feræ fœtus suos, quos etiam in fame nutriunt, & quæ alienis corporibus pascuntur, à consimiliū ferarū abstinent cadaueribus. Hoc ultra omnem acerbitem est, ut mēbra quæ genuit mater uoraret. Mundus ego ab hoc contagio, tibi me absoluo quæcūq; in cœlo pās es: Scis scis pfecto, quæ intimo affectu pacem frequenter obtuli, & quæ nō pudet dicere uictor rogauī: quæ p̄cere etiā ipsis ratorū flagitiorū pdigiorūq; autoribus uolui, parcere populo, urbem seruare: sed quod facerē repugnantibus, sed quod facerem aduersus suos furentibus? positis plerunq; armis, quæ illi à suorū cædibus non desinebant: in bellū reuertī, ut liberarem obsessos, non perderem: ipsi nos de muris hortati sæpe sunt dimicare, ne grauius à suis perirent. Quales sunt ciues quibus hostis remedio est? Audieram egedem intolerabilē huius esse populī ferocitatē, quæ incredibilibus se opinionibus in omnē excitat insolentiam. De cœlo se genus ducere, ibi primū induisse corporis formam, cœli se fuisse icolas, descēdisse ad cultus terrarū, de terris ad cœlū redire, transisse p̄ maria sic co pede, fugisse ante se fluctus maris, conuersa Iordanis fluenta, in suum fontem recucurrisse, steterisse solem ut hi hostes suos uincerent, ne nox impediret: raptos in cœlum igneis curribus suos, præliatos pro se cœli potestates, & absentibus his uniuersas hostium suas copias, dormientibus partam uictoriā. Hæc compereram, sed putabam quæ diuina circa se iactarent beneficia, nō usq; quæq; audaciam extenderent, ut se nec à Romanis uinci posse arbitrarētur. Agnosco itaq; cum his nobis esse prælium, quæ se insuperabiles credant, cum se iactitent diluuii superstites, hæredes fluminum, terrarum hospites, uiatores æquoreos, ascensores æthereos, quibus unda murus est, aër uia, cœlum habitatio, cedunt flammæ, nec uinacula tenent. Sitientibus petra soluit, ac sese fundit in potus. Esurientibus cœlum aperitur, cibus mittitur, carne uolatilium castra implent, & panem angelorum manducat homo. Stringuntur liquentia, amara dulcescunt, sol statuit, tenebræ illuminant. Postremo quid amplius potest esse, quando hic audacia deesse potest? Qui ut aiunt, mortui uiuunt, & sepulti resuscitant. Aduersus diuina quoq; conspirasse homines opinio frequens, & pœna indicio est. Ardent hodie quoq; terræ p̄pter incolarū impietatem: plerosq; etiam ex istis hiatus soli absorbuīt. Quamdiu igit in his locis morabimur? ubi & terrarū ruina est, uidimus & mare mortuū, uidimus etiam mortua terrarū nascētia, humū aridam, uirentiū fructuū umbras inanes, foris gratiam, intus fauillam.

Quis

Quis dubitare potest, quin apud inferos uersemur, apud quos etiam elementa moriuntur? Ipsa quinetiam quae post mortem uiuere solet, apud quos naturae pietas mortua, & superstes defunctis religio? Quis enim parentes non etiam mortuos diligit? Quis etiam amicos filios non amet, & loco pignorum teneat? Manet affectus, & si pignus obierit, per seuerat nomen naturae, gratia non intercidit. Apud hos uero nec uiuentem mater recognoscit filium, nec appellentem audit, nec uagientis miseretur: & propter unius horae execrabilem cibum, paricidales iniecit pignori manus. Sed quid quasi nouum arguo, cum paricidio fraterno generis sui numerent exordia? cum ipsius Abrahae, quem appellant patrem, & disciplinae autorem, ac sui principem cultus: in eo maxime fidem praedicet, quod nec filio parcendum putauerit, eumque sicut hostiam aris admouerit, atque holocaustum offerre non dubitauerit. Non condemno deuotionem, sed quaero pietatem: Alium quomodo est suis uouisse, aiunt, uictorem, ut quicquid sibi primum occurrisset domum reuertenti, immolaret deo suo: & cum rediret occurrisset filiam, atque illum iniecisset filiae manus, multaque alia huiusmodi exempla. Qualis ista gens, quae religioni tribuat hominis necem, & sacrificium putet esse paricidium? Quis deus possit hoc exigere, aut qualis sacerdos qui hoc possit deferre? Denique ueterem illum quasi prudentiorem non fecisse aiunt, sed uoluisse istum quasi consultiorem perseverasse. Habeant suos ritus duritatum homines, apud quos disciplina est filios occidere. Infelix ciuitas in qua talis officina, tale mysterium est. Operiant eam ruinae suae, atque abscondant inuidi ipsi contagione, ne sol uideat, ne stellarum globus spectet, ne maculentur aurarum spiramina, purgatorius quoque ille exuret ignis. Thyesteas dapes fabulam putabamus, flagitium uidemus, ueritatem cernimus atrocitatem tragœdiis. Ibi enim firmior sexus & partus alienus, hic mulier cui partus proprius fuerit cibus. Ibi aliena fraus, hic propria uoluntas. Ille doluit, haec insultauit digna talibus uiris esca, qui pertinaciter bellando mulieres suas ad tale perduxerunt conuiuium. Equidem eos tantis malorum afflictos acerbitatibus iam furere arbitror, amētesque factos qui haec non sentiant. Quare maturius bellum conficiamus, quia emendari non queunt: ingruamus instantius ut fugiamus regionum istarum morientes aquas, terras ruentes.

.Caput . XLII.

His dictis admoueri templo arietes iubet, sed nihil ualidi ictus proficiebant. Plerique tamen territi de ipsis seditionum principibus confugere ad Caesarem, quos Titus tanquam necessitate compulsos, non quasi promissum secutos dubitauit suscipere, sed fides tempauit iracundiam. Non eo loci tamen habuit, quo perfugas superiores, intentiusque urgere suos coepit, ut uniuersi hostium discederent perculsi metu: Sed ubi parietes inoffensos ab ictu arietum mole sua uiderunt manere, aluerunt audaciam: ingenio tamen Caesar praeueniens, ianuas argento opertas succendi iussit, quibus igne admocto argentum defluere coepit: deinde paulatim etiam lignum ardere: Sic in porticum interiore aditus patefcere. Sed miseratus Caesar, ne finitimis interioris uestibuli porticibus comprehensis templum exureretur, ad consiliū uocauit duces exercitus, dicens: non cum insensibilibus sibi certamē esse, nec bellum cum aedificiis, quae uictoribus proficerent, si inexistia reseruetur: duces tamen asserabant ualitudinem parietum & munitionem templi, iudaeis in reliquum quoque incentiuo futura, quibus esset grata insolentia radices rebellionis eruendas funditus, ne iterum temeritas recrudesceret. Distulit tamen Caesar consilii tractatum in posterum diem, uerum iudaei se infundēdos putarunt: sed Romani confertis clypeis quibus pauciores, primum impetum sustinuerunt. Nutabat tamen acies concursu innumerabilis multitudinis. Vnde Caesar cum equitibus prope affuit, protegens facile quos reperisset, atque hostile agmen reflexit eo fretus, quia iam pateret uestibulorum portio. Maiore suorum manu sequente die disposuit in hostem irrupere, templum succedere. Quod factum eripuisset urbem incendio, nisi leua mens populi flammam in se hostium prouocasset. Iubet enim Caesar restinguere ignium globos, ne irrupturis impedito forent. Quod uidentes iudaei dum insidiantur uolentibus incendia templi restinguere, caesis aliquibus hostem accederant: unus de Romanis semiustam nactus materiam quae de fastigio deciderat, adulto igne portae admouit, quae aurea nuncupabatur, quae auro uestitas haberet fores, Liquefactus ilico flammis, auri rigor lignum nudauit,

Ianuas templi auro incrustatas incendit iubet Caesar.

m ii quod

quod uelut in tecto latere patuit incendium. Exiit itaque ualuus, in interiora se templi penetra-
lia inferuit ignis. lamque portae eius uestibula lucebant. Turbati omnes qui se templi muni-
mine defendebant, trepidare ilico, & quaedam iam inclinatio mentium erat, illum diem esse
templo excidiale, quia ipso die quodam Babylonis ingruentibus fuerat incensum, quae
erat decimus dies Iomae mensis, quem iam dudum inter funestos annumerabant. In superi-
ora quoque se aurarum spiramine ignis attollens, uictoribus laetitiam, uictis tanta labe do-
lorem dignum infudit. Clamor quoque uniuersorum exortus, nec multo post nuntius ho-
stilis excidium Caesari manifestum reddidit: qui se protrepens quanta poterat uoce, res-
tingui ignes iubebat. Sed neque per tumultum audiendi facultas erat, neque parcendi uo-
luntas, cum Romani milites uindictae studio feruerent, notaque pietas Caesaris, inobedi-
entiae metum suis demeret, nulli fraudi suae futurum, cum etiam hostibus ignoscere. Nu-
tu tamen & manu Titus reuocabat quos poterat, mandabat aliquibus inhibere impetu
militum. Sed ira duce adolebat incendium, hostem urgebant desperatione salu-
tis, iam sui prodigum, & totum se expendentem periculis. Vulgus maxime ignobile ferie-
batur ubicumque occurrerat, quia nullis munitum armis, nec repellendo uulneri, nec re-
torquendo idoneum erat, • Caput . XLIII.

Decimo die
mensis Augu-
sti, quae erat lu-
dæis fatalis te-
plum successus
est.

Caesar omnibus
locis templi cir-
cumspectatis,
laudauit mi-
serum in modum
structuram.

Fatigatus itaque clamoribus Caesar gradum retulit, cum flamma adhuc conclauiam tem-
pli depascebat. Quibus deustis in ipsam aedem se furens intulit. Qua specie
plerique exanimati: alii se in ipsos misere ignes, quorum oculi ferre non poterant,
ut superstites templo reseruarentur. Rursus cucurrit Titus, cupiens cuiusmodi
aedes esset circumspectare. Cuius gratia motus, praecellentiorem omnium templorum fuisse
se operibus fatebatur. Mirabatur saxorum magnitudinem, metalli nitorem, uenustatem
operis, gratiam pulchritudinis. Nec immerito tantam fuisse loci celebritatem pronuntia-
bat, ut eo ex locis omnibus conueniretur, quia tantum non nisi summi dei crederetur esse
se domicilium. Adiungebat honos fidei religionis, quo etiam barbarorum gentes tem-
plum illud uenerabantur: & inferebant munera praedones religionis, quae tamen tunc di-
ripiebant sui, & disperdebant latrones, irruentes in omnia quae deposita uiduorum fue-
rant, uel pupillorum, tanquam de uictoribus uindicarentur, si quid ex praeda Romanis mi-
nueretur. Templum quoque ardere conspicientes, ipsi incendebant caetera, ne quod exci-
dium templi superstes esset aedificium: religioni deputantes, si omnia cum templo periret.
Nec adhuc tamen Iudaei perfidiam deponebant, quae causa maioris excidii fuit. Nam cum
animi multorum inflecterentur, ut se, fracto agmine, Romanis traderent, pseudopro-
pheta quidam iactare coepit in excessu mentis suae, templo diuina praesidia non defutura,
uocare populum ad se uelut quodam oraculo, adhuc se in templo suo manere: ilico
repulsurum hostium cuneos, flammarum incendia. Sic miseri dum infeliciter falsis circum-
uentionibus credunt, dedecores atque inulti sicut pecora trucidabantur. Qui si uoluissent
credere, euidentia imminentis signa excidii habebant: quibus ueluti claris uocibus ad-
monebantur, finem sibi affore. • Caput . XLIII.

Cometes ante
euerionem ur-
bis fere uisus
annus fuit.

Vitula imo-
landa ante a-
ras edidit a-
gnum,

Nam per annum ferme supra templum ipsum cometes, passim ignis gladii quan-
dam praeferebat similitudinem, denuntiabat quoque ferro & igni gentis & re-
gni urbisque ipsius uastitatem futuram. Quid enim similitudo gladii, nisi bellum?
Quid ignis nisi incendium denuntiaret? Uisus est autem priusquam populus a Romanis sese dis-
sociaret, ipsis autem pascae diebus Xaticis mensis, viii. die, & per singulas noctes hora circiter
nona, templum & ara eius ita lumine refulgebat, quasi dies esset, per dimidium ferme horae quo-
tidie manens: quod uulgo interpretabatur, cum Iudaeis gentis indicium uideri, eoque impulsi sunt
tanquam tempus afforet libertatis recipiendae. Prudentiores contra opinabantur, quod id genus stel-
lae bellum soleat denuntiare, nec quisquam arbitretur aliena nos a cultu nostro, & disciplina locu-
tos. Primum, quia non quod nobis uideatur astruimus, sed quod accididerit, quae uelut opinionem tunc
temporibus fuerint, quod prudentes senserint, quod imprudentes. Neque cum de secta Iudaeorum aliquid dictum
est: ita scriptum uideatur a nobis, quasi in ueritate cultus eorum, non quasi in umbra, & figura
permissos cōtexeremus, ut sequeretur perfectiora. Nam de signis stellarum etiam in euangelio do-
cemur, quae erunt signa in sole & luna & stellis. Vitulae quoque partu asseruerunt: cum imolan-
da astartet altaribus, in medio templi agnum editum, in ipsis sacrorum (quae supra memora-
uimus)

uimus ed-
deret ad u-
aliquor ne
bantur ple-
tiores aut
stibus dir-
strueretur
ctio doc-
nis, quae
sum sul-
urbes i-
templi
dam ser-
rum: T-
quam b-
nophag-
ab orient-
templum,
uocifera
perhorri-
neret ter-
uitoribus
ueranti-
furia: n-
tis, ut e-
corum
ulcerat-
qua sec-
rogauit
Veh H-
sum rec-
tur. De-
ceret n-
reliqu-
ac noc-
bum in-
sponsi-
eadem
caepit,
fuerant
iens mu-
didit: V-
ipsum cu-
factum f-
cupata e-
quod in-
dum ill-
terraru-
gnum,
minum
per uni-
capere

uimus celebritatibus. Orientalem quoque portam interiorem solido ære grauem, quæ foret ad uesperam uiginti uirorum multo claudi labore, obseratam uectibus ferreis per aliquot noctes sponte reſerata, & uix postea à custodibus clausam. Id quoque arbitrabantur plerique futurorum signum bonorum, quibus ingressuris porta aperiretur. Consuliores autem, aiebant custodiam templi resolutam uideri, ut quæcunque intus forent, ab hostibus diriperentur: exiret cultus, introiret uastitas, uacuaretur celebritas, sacrificium destrueretur. Quod etiam antequam crucifixissent Christum Iesum liquido significatum lectio docet. Post multos quoque dies, figura quædam apparuit inæstimabilis magnitudinis, quam plurimi circûspexere, sicut libri Iudæorum manifestarunt: & ante solis occasum subito uisi in nubibus currus, & acies armatæ, quibus totius Iudææ regionisque eius urbes incurſarenent. In ipsa autem pentecostes solennitate, quæ ingredientiſſe sacerdotes in templi interiora nocturno tempore, ut sacrificia assueta celebrarent, primo motum quendam sensisse se prodiderunt, & sonum editum, postea etiam audisse repetita uoce clamatum: Tranſeamus hinc. Iesus quoque Ananiæ filius ruricula uir, ante annos quatuor, quam bellum Iudæorum populus adoriret, in summa pace urbis & abundantia, cum scenophegia sacrificiis solennibus celebrarentur, templum ascendens cœpit clamare: Vox ab oriente, uox ab occidente, uox à quatuor uentis, uox super Hierosolymam, & super templum, uox super sponſos & sponſas, uox super omnem populum: hoc noctibus & diebus uociferabatur. Quo moti primores loci, corripuerunt eum, terribile uocis eius indicium perhorrescentes, & plurimis eum suppliciis affecere, quo saltem afflicto dolore, desineret terribilia & plena prodigiis denuntiare. At ille ne metu ullo, nec uerberibus aut grauioribus interminationibus territus, usum aut uocem mutauit, eadem denuntiationis & perseverantia cõtextione sermonum, nulla obsecrationis interpolatione in iisdem manebat, iniuriæ negligens, affectu immobilis. Quod nequaquam perfunctorium rati, sed in excessu mentis, ut erat, exprimi: detulerunt ad locis iudicem, qui tunc temporis à Romanis per id locorum, publica agitabat negocia. Is rimandæ ueritatis gratia, sæuissimis eum poenis exulcerauit: quo magis perseveraret, eo uehementius corripitur flagellis hominem iubens, ut si qua secretiora, futuri tumultus comperisset, indicia manifestaret. At ille neque fleuit neque rogauit, sed ad singula uerba non suum, sed patriæ excidium stebiliter plorabat dicens: Veh Hierosolymis. Neque interrogatus quis esset, uel unde, uel cur eadem diceret, responsum reddidit: sed tantummodo lamentationem illam patriæ, questu miserabili proſequebatur. Defessus itaque Albinus, hoc eum nomen uiro, dimisit eum, tanquam dementi furore, quid diceret non sentientem. At ille neque sermonem ullum cum quoquam habebat, nec aliud loqui preter reliquum tempus auditus est: sed hoc tanquam lugubre atque funereum canticum canens, diebus ac noctibus iugiter resultabat: Væ Hierosolymis. Neque uerberanti cõuertiabatur, neque cibum impertienti gratias agebat. Vna erat ad omnes, eademque plena funebris ululatus responsio, & maxime sacrificiorum celebritatibus. Per septem itaque annos, & quinque menses, eadem uerborum series, idem uocis sonus mansit. Itaque indefessus tanto tempore, ubi obsidio cœpit, eadem illa uociferari destitit, quasi cessare oporteret denuntiarum, cum adessent quæ fuerant denuntiata. Sed ubi flamma cœpit pariter urbem & templum inuoluere, circûiens murum, clamare iterum cœpit: Væ ciuitati, populo, & templo. Et ad postremum addidit: Væ etiã mihi: & fundibulo ictus in eadem uoce amisit spiritum. Urbem quoque ipsam cum templo, uetustis literis scriptum erat, tunc perituram, cum tetragonum templum factum fuisset. Itaque siue oblitum, siue obstupefactum ingruentium malorum necessitate: ubi occupata est Antonia tetragonum circuitum templi fecerunt. Inter quæ illud præcellentiſſimum quod in literis æque uetustis, quas sacras uocabant, manebat impressum, quod secundum illud tempus futurus esset uir, qui de regione eorum imperium assumeret in orbem terrarum. Quæ res eos in tanto furore posuit, ut sibi non solum libertatem, sed etiam regnum pollicerentur. Id alii ad Vespasianum referendum putarunt, prudentiores ad dominum Iesum, qui eorum in terris secundum carnem genitus ex Maria regnum suum per uniuersa terrarum spatia diffudit. Tantis itaque rebus aduenientibus, non potuerunt capere quod diuinitus decernebatur.

Caput . XLV.

m iiii Fugie

Porta ænea
urbis per alii
quor noctes
spõte pprta
reſerata.

Currus & acies
armatæ in nubibus
uisæ.

Voces audite a sacerdotibus in templo: Tranſeamus hinc.

Cuiusdam agricolæ cõtinuus clamor.

Iudæi occæcati præſagium deletionis non intellexerunt.

Romani scē
so tēplo fuga
tisq; seditio-
fis impatorē
Titū sumis
uocibus de-
clarant

De reuerētia
puerierga sa-
cerdotes, q̄s
Cæsar occi-
di iussit.

Fugientibus itaq; autoribus seditionum, cum templum exureretur, Romani posuerunt signa intra circuitum templi ipsius, & contra portam orientalem sacrificauerunt, imperatorem Titum summis prædicantes uocibus. Interea puer quidam eò loci, ubi etiam sacerdotes erant, quos & inopia aquæ, & æstus finitimi incendii cōmacerabat siti, rogauit unum de custodibus Romanis dexteram sibi dare, potum offerre. Porrexit ilicò, ætatem pariter, miseratus ac necessitatem, bibit puerulus; & quia sedulo innoxia creditum fuerat ætati, rapuit aquæ uas, & cursu sese proripuit, ut etiam sacerdotibus bibendi copiam ministraret. Voluit sequi miles, sed non potuit comprehendere. Ille periculo suo sacerdotum sitim leuauit. Bona fraus quæ neminem læderet, subueniret necessitati. Deniq; miles ipse miratus est magis affectum pueri, quàm dolum de testatus, quod in illa ætate atq; excidio totius urbis, & communi periculo quid debere reuerentiæ sacerdotibus, quod potuit ministerium non inexpressum reliquit. Nec multo post sacerdotes confecti fame & siti, uitam rogarunt. Quos Titus iussit occidi, degenis animi esse respondēs, ut templo & muneri cuperent superuiuere,

Caput .XLVI.

Sermo Titī
ad seditiosos
q̄ multis mo-
dis totū pene
orbem subie-
ctū Romā-
no imperio,
ostendit.

Iohanni autem & Simoni, & cæteris principibus seditionum rogantibus, ut paulisper cessare iacula telorum, & strepitum iuberet, dicendiq; sibi potestatem daret, ab indulgentia non abhorreret. Facto silentio ita responsum edidit: Serum nequissimi tempus ad misericordiam, cum iam quid referretur, nihil relicum sit. Offerebam uobis, & despexistis; & diffidentiam putastis, non indulgentiam. At ego innoxia ædificia uestro scelere perire ingemiscbam, uulgus ignobile cogi ad mortem dolebam: parcere uolebam, uos non sinebatis: suspendebam prælia, uos irruebatis: pacem offerebam, uos non recepistis. Alloquebar frequenter, crebrò conueniebam. Non pudet dicere, insolentiores uos feci rogando. Quid putabatis, quod Romanæ acies uobis cederent, & multitudinem circūueniretis uictorem, uictorē oīm exercituū? Quota portio urbis pugnauit, quia uniuersum, nec regio uestra sustinere poterat, nec sinebat necessitas. Maior enim cura tuendi nobis orbis, quàm propugnandī. Quocunq; eamus nihil est nouum, nihil est alienum, quibus omnis terra possessio est. Latrocinium hoc, quasi neuum in corpore diu dissimulandum putauimus, aliquando commoti auferendum credidimus, ne fulgorem imperii Romani uestra inobedientia & quædam interpolaret caligo: Sensistis Romanam uirtutem non bellando, sed moriendo. Neq; enim in campo uestra uidimus agmina, sed in muro, cum uobis nec claustra prodesse ad tutamētum salutis. Quis enim murus resisteret, quibus oceanus non restitit? Aut quæ ciuitas nostræ obsidioni inexpugnabilis foret septa p̄sidio muroꝝ, cū Britannias quoq; Romana arma penetrauerint, muro fremētis circūuallatas elementī? Substratus est nobis ille p̄ruptus aquæ mons. Patres uestros, ut Iudaicæ fabulæ ferunt, rubri maris unda muri specie transeuntes, circumuallauerit: Romana fortitudo murum oceanī perfregit. Non inuideo uobis aliena beneficia. Vidit uos mare & fugerit, ut clausi ab hoste fugeritis, quia perumpere hostem non poteratis, nec sustinere. Nobis fuga oceanī damno fuisse, si fugisset. Gessimus antè bellum cum fluctibus, insanum mare ante superauimus, q̄ ad hostem perueniremus. Excepit nos Britannia, iam uictores elementorū. Quibus illi fidebant, nos subegimus, ut ad triumphī cumulū ipse oceanus accederet. Sed forte de uirtute corporis præsumebatis. Nunquid uos Germanis fortiores, quos septos Alpiū muro, fortitudo Romana in seruitutem deduxit? Nec illa similia Tauri montis accliuīs collibus, aut Canopeis agminibus Aegyptiorum, cum quibus uobis bellandi usus est. Supra nubes ascendimus, & de nube descendentes populos uicimus, aëriū cunctis aperuimus iter, a quo reum uobis non inuidemus: dummodo illud triumphantium fuerit, hoc fugientium. Romanæ itaq; uirtuti concederunt montes, amnes exaruerunt, amisso cursu quem natura direxerat, & inflexo quò uictores iubebāt. Conuersus sit Iordanis uester, ut dicitis, atq; in fontem reuerterit, ut uobis iter panderet, non eo Cloelia Romana uirgo eguit, quæ ruptis uinculis hostem euasit, & fluuio decurrens Romanis se intulit castris. Nec incendia uestra miramur, de quibus Hebræos pueros euasisse, maximos edere cantus soletis,

Cloelia Ro-
mana uirgo.

letis. Ma
incendii.
Deniq; p
pabulo, &
cem ipsan
que om
tura om
umiq; ce
idonea
dere, e
testate
tem ut
bat. No
rentur,
tis ador
ad solis
extincto
is tere
tia? No
gere sol
tra orbe
tima, &
uos gra
dimus
tiochia
git. Ve
pimus
dedimi
uimus.
occupa
nobis r
mana u
cauera
hostib
quod
ri. Mis
am cir
tis. Os
respice
Sed nu
sumus,
uiuifica
bem Ro
di corpe
peri no
pensum
pienda
lum spe
ties pol
nunq; a
trā cæc
quasi da
da uictor

letis. Mutius noster nullo cogente manum admouit ignibus, nec remouit donec uictor incendii, miraculum hostibus suæ infunderet fortitudinis, quæ flammam non senserit. Denique pacem rogarunt, qui triumphum sperabant, An uero cœlestia illa uos extulere pabula, & esca pluuiarum aduersus uirtutem Romanam? Sed considerare decuit altricem ipsam orbis terrarum Africam, esse subiectam Romanæ fortitudini. Nobis seruit quæ omnes alit: in nostra potestate est fames omnium, & uictus uniuersorum. Quod natura omnibus dedit, uirtus Romana ipsi suum fecit. Ipsum Annibalem perculit, in exiliumque coegit, quem non capiebat orbis terrarum. Angustior ciuibus Africa fuit. Non idonea ad demorandum uisæ Hispaniæ, arcta uianti Gallia, indigna Italia amicitia fœdere, & societatis cōsortio. lactetis liceat, quod flumina militauerint uobis, cœlestes potestates pugauerint: Nos Annibalem inequitatem fluminibus uicimus, atque intonantem undis. Ipsius tempestatibus quatiebatur mundus. Et ille muros nostros armis pulsabat. Neque uero necessarium fuit, ut hostes nostri, sicut Assyrii uestri dormientes extinguerentur, sed præliantes, Non enim in somnis uictoria quæritur, sed in prælio: non uirtutis adorea est, ubi fortuita gratia. Hostes nostri non aquarum rutilo decepti, renitentium ad solis exortum in manus nostras inconsultius inciderunt, dum fusi sanguinis specie nos extinctos putauerunt: sed scientes & ad bellum parati, campos terrarum corporibus suis texere, ac proprio sanguine repleuerunt. Quæ uos fortitudo in tanta posuit insolentia? Non uidebatis eos seruire nobis, qui uobis imperitarunt? Aegyptus quæ uos affligere solebat, nobis annum pendet tributum, & uiam præbet usque ad Indicos tractus, extra orbem terrarum egredi, atque alterum orbem quærere: maris secreta, solis oceanique ultima, & alterius orbis incolas nostro imperio adiungere. Quid Antiochi regnum, qui uos grauibus suppliciis affecit? lus quoque ipsum ereptum religionis, nos ipsi uobis redidimus gloriosius arbitantes imperare regibus, quam regnum tollere. Ipsa auferre Antiochia sedes dominorum uestrorum, non studiose suos repudiavit, & nos dominos elegit. Vos ipsi nonne ad nos confugistis, ut illos dominos fugeretis? Nonne ipsi uos suscepimus, & aduersum illos defendimus? Seruiuimus uobis ut uestris legibus uiueretis: dedimus potestatem uestris inseruire cultibus. Sacra uestra scire nolimus, sed honorauimus. Postea rebellandum putastis. Pompeius templum cepit, sed non diruit: urbem occupauit, sed integra omnia reseruauit donaria. Pro quibus o grati socii hanc uicem nobis rependistis, ut tertio rebellaretis. Fuerit Nero despiciendus, sed non in uno Romana uirtus expendebatur: sed habebat militem Vespasianum, qui iam ad pacem reuocauerat Gallias: tam fortis in prælio, ut per illum & Nero uinceret, per illum Nero esset hostibus formidabilis: tam fidelis domino principi, ut solus imperium non quæreret, quod solus merebatur. Sed Cestius læserat: querelam deferri decuit, non arma irrogari. Missus pater Vespasianus, qui improuisus potuit in imparatos se effundere: Galilæam circumibat, longinqua exurebat, ut uos deponeretis insolentiam, ueniam postularitis. Ostendit uirtutem, & cum uniuersos clausos teneret, Aegyptum petiit, ut inducias respiscendi daret. Insolentiores uos nostra absentia fecit, quia nos occupatos putastis. Sed nunquam ita occupati sumus, ut absentes simus orbi terrarum. Nam & absentes assumus, & longe positis propius assistimus. Namque ut anima in corpore omnia membra uiuificat sua, sic Romana prouidentia omnibus imperii sui partibus adest, & totum orbem Romanum, tanquam præsens gubernat. Nam si singulis animis illa uis diuina regendi corporis uirtutem dedit, quanto magis Romano uigore, quo quasi unum totius imperii nostri corpus animat, tuendi eius uitalē quandam substantiam subministravit? Suspensum itaque bellum uos reparastis. Profecturus itaque pater ad urbem Romam, a tyrannide recipendam, me a sua diuisit societate, ne uobis suæ pietatis executor deesset. Veni ad bellum specie terrentis, affectu rogantis. Quoties a mœnibus uestris uocauit exercitum? Quoties postea a penetralibus templi retraxit? Quoties restinxit incendia? Quoties monuit? Sed nunquam audistis. Nunc me demum rogatis, quasi iam quicquam super sit quale consumptum est, et tamen a cæde, incendio, direptione exemi militum. Quid desideratis? quod adhuc stans armatus quasi daturi leges, non accepturi? Si deditioem petitis, deponite arma: iam non metuenda uictoribus, sed superba uictis, & plena insolentia: ut armati rogetis quasi de fide nostra

Mutij romani animus.

Pompeius templum cepit. Ingrati quidam.

Peruicax se-
ditioſorū rī-
ſio, qua Tit⁹
commotior
reddit⁹ ſeu-
re obiurgat.

dubitandum uobis ſit, aut adhuc uirtutem laceſſitis bellum minantes? Populus extin-
ctus eſt, templum ardet, urbem tenemus. Quid reliqui ſperatis, niſi ut uita uobis donec?
Proinde ponite arma quaſi uicti, uiuere uobis donabo, & ſi non meremini, quia nolui-
ſtis quæ ueſtra ſunt, uobis conſeruare. Tunc illi petere cœperunt, ut ſibi obſtrictis ſacra-
mento, ne unq̄ ſe Romanis traderent, egrediendi per mur⁹ poteſtatem daret, quo cum
ſuis familiis in deſertum pergerent, urbem Romanis cedentes. Eo commotior Titus,
etiam ne, inquit, conditiones nobis imperatis? Quin potius deſenſate patriam, a deſtote
templo, omni uirtute inſurgite, ſeruare ſacramentum mortis, quando uitæ repudiaſtis.
Et ſimul iubet inſurgere Romanos in necem hoſtium. Plurimi cœpere grauiore uictorū
indignatione labefactari: tradiderunt ſe tamen Zaræ regis filii, & fratres eius, & pluri-
mi cum iſtis de plebe. Nec Titus, q̄ uic⁹ excitatus ad iracundiam, pro poſitum ſuum ſolu-
it contuitu regalis ſtigi, ſed recepit confugientes: ſolius tamen pietatis (quod maxi-
mū eſt) lucrum fecit. Nam prædam omnem domus regia, ſeditionis autores diripue-
re, ut nihil ex ea ad Romanos perueniret.

Caput .XLVII.

Oēs uitæ ple-
næ cadaueri-
bus

Simul autē, ut factio impetu, in aulam irruere: duos de Romanis militibus inuaden-
tes, unum pedestris militiæ uir⁹ trucidauerunt: eques uero popoſcit ſe ad Simo-
nem duci, allegans ſe habere, quæ memorato inſinuaret principi ſeditionum. Sed
perductus ad eum, cum uana quædam attexeret, perimi iuſſus: dum percuſſor morat⁹,
clauſis iam ſaſciola oculis, ſeſe pripuit ad Romanos. Qui cōminus præliantes ſuſcepere
fugientem, perductumq̄ ad ſeſe Titus quaſi indignū uideri morte, qui ab hoſte uiuus
potuerit capi, exutum armis iuſſit dimitti: reſeruans ei quod per hoſtis ignauiam nō ami-
ferat, & auferens militiæ ſacramentū, quod captus pdidit, fugitiuus dehoneſtauit: Id illi
maiori ſupplicio fuit, apud uiros enim grauiora militiæ pbra, q̄ mortis uulnera ſunt.
Repulſi tamen ilico ludæi, ad ſuperiora urbis ſe contulere, relicta templi, & urbis deſen-
ſione. Strages magna in eos qui reſederunt exercebat⁹, ſeminecibus aut cadaueribus re-
pletæ uia. Iuſſit Caſar etiam ad ſuperiora admoueri machinas: quod uidentes Idumæi
elegerunt uiros quos ad Titum mitterent, qui deditioem rogarent. Eo cognito, Simon
præuenit, & electos quidem petendæ deditioem uiros interceptit. Sed Idumæi non mul-
to poſt, q̄ uis deſtituti adiuuamento principum, cum ſuſtinere diutius uim nequirent, tra-
diderunt ſe exercitui Romano. Ita primum fames, & ad poſtremū deſperatio reſiſten-
di deditioem patrauit. Nec Romani multa cæde iam feſſi abnuebant uitæ indulgenti-
am, & ſtudio captiua mancipia uendendi promptiores erant ad reſeruandam ſalutem.
Plurimi uenales, ſed pauci emptores: quia Romani habere in ſeruitutem ludæos dedi-
gnabantur, nec ludæi ſupererant, qui redimerent ſuos, cum ſe euafiſſe unusquiſque uel
inopem gratularetur. Paſſim itaque ſe tradebant remoto metu, quoniam latrones ab-
erant, Romani ignoſcebant.

Plurimi Iu-
dæorū uena-
les, pauci em-
ptores

Ieſus offert
Titouaſa mi-
niſteriorum

Phinees cu-
ſtos gazo-
philaci cōp-
hendit

Caput .XLVIII.

Deniq̄ & Ieſus unus ex ſacerdotibus, Thebuti filius ſe deditit, & uaſa ſacerdo-
talium miniſteriorū, lucernas duas, menſas, cratheras, phialas, & omnia uaſa au-
rea: ſed & peripetaſmata, & indumenta principū ſacerdotii, cum lapidibus,
accepta fide ſalutis, uolens tradidit. Cōprehenſus etiam Phinees cuſtos gazophilacii de
monſtrauit ſacerdotum purpuram multam, & coccum, & alia complura, quæ ad uſum
reſeruabant. Cum quibus cinnamomū & caſiam & aromata plurima, & thymiamata,
uaſa quoq̄ ſacramentorū multa: etiam ipſe tradidit & ueſtem ſacratam, ſed coactus metu,
unde & ueniabile apud ſuos ſtagitiū fuit: tñ & ſi uoluntas deſuit, deſſe uirtus non de-
buit: Licet plerunq̄ ſeuerius iudicemus, q̄ precauere poſſimus, ſi ipſi in tali uerſemur
neceſſitate: reſugere tñ debemus furti miniſterium, & indicium proditioem.

Caput .XLIX.

Iamq̄ inſurrexerant aggeres, & ferire cœperant arietes mur⁹ ſuperiorē ſeptima die
menſis, quæ Gorpieñ. nūcupant: uentum ad ſupremū. Conturbati & perterriti ipſi
factionū principes, qui in extremis inſultabant periculis, genibus ſingulorū aduol-
uebant, opem orantes, Cernere erat, q̄ miſerabilis illa mutatio foret ex illo terribili ac ſu-
perbo

perbo fat-
tem. Nec
perelle pra
perioribus
figurant
bus ſuis in
ſtris ſuper
retuſos ſi
didit ſe C
mortem
rim euaf
reconde
aut igni
ille quam
cibus deſ
candida,
bus. Qu
rent. Erat
ra. Quo
de tranſm
rar in ciue
die Gorp
milia, dec
um, ſed n
paſchalis
perempt
riſiq̄ ſup
bellionu

P
ru
m
hibebatu
quodam
incurſar
ræ non r
præerat,
bi copiar
cibus eq
ſilient,
riſiq̄ mult
circumuer
regio pop
oni. Siqui
regno con
tis poſteat
malo ciue
auerteret.
rat, ni pra
dam prop
nus deſer
os iacere;

perbo fastigio, in hanc humilem & plebeiam deiectionem: in lachrymas, fletus, pauorem. Necdum cesserat murus urbis superioris, iam illi percurfabant singulos, nihil superesse praefidii ingemiscientes, hostem ingressum arbitrabantur. Plerique tanquam iam de superioribus pugnantes, Romanos uidere sibi uidebant: quod metuebant animo, oculis praefigurabant, & mentis pauor fiebat imago uisus. Denique pro certo iam hostem ceruicibus suis incumbere credentes, quibus adhuc tres turres Mariamne, & Phaselus, & Equestris supererant, caeteris ualidiores: deseruerunt superiora confugientes ad hypogea, uel retrufos specus. Iohannes tamen non multo post fame tabidus, & confectus ieiunio, tradidit se Caesari: qui reseruatus ad triumphum, sed perpetuis uinculis innodatus, usque ad mortem trahens, magis spiritum uitae, quam ullam uoluptatem uiuendi expertus, securim euasit. Simon autem latuit etiam intra exustae urbis ruinas in hypogeis, se cum paucis recondens fidelioribus. Iam Caesar discesserat cremata urbe, aestimans etiam Simonem aut igni exustum, aut ruina oppressum, aut a quocumque homine interemptum. Verum ille quamdiu cibus suppeditauit, indefossis specubus defodiebat introrsum. Sed ubi & cibus defecit, & nullus euadendi exitus patuit, subito ad superiora erepsit, indutus ueste candida, & purpureo desuper uestimento, ut terrorem quendam incuteret aspicientibus. Qui primo stupentibus militibus Romanis mandat, ut ad ducem suum deducerent. Erat in eo loco Rufus Terentius, quem Titus loco praefectum militiae dereliquerat. Quo adueniente interrogatus quis esset: primo alia, post Simonem confessus est. Inde transmissus ad Caesarem, & ipse ad triumphum reseruatus. Sed quia crudelia exercuerat in ciues, nec se Caesari tradiderat, post triumphum pompam neci adiudicatus. Octaua die Gorpiei mensis concremata est ciuitas: Caesa per omne tempus obsidionis innumera milia, decies centena milia: CX. myriades ut plerique asserunt. Iudaeorum tamen omnium, sed non eiusdem regionis omnium & loci: quia eodem undique conuenerunt tempore paschalis festiuitatis. Captiui abducti ad nonaginta septem milia, latrones prope omnes perempti statim: qui ualidiores erant, per triumphum ducti, postea bestiis obiecti, caeterisque suppliciiis dati per singulas ferme urbes, qua iter agebat Titus, ut per uniuersos rebellionum supplicio metum spargeret.

Caput .L.

PER idem tempus Alani, gens fera & diu ignota nostris, quod interiorum locorum difficultate & clastro portae ferreae, quam magnus Alexander praerupti montis imposuit iugo, cum caeteris feris, & indomitis introrsum gentibus, cohibebatur: Incolebant Scythicum, Tanaim finitimaque eius & Maotidos paludes, uelut quodam clausi carcere memorati ingenio regis, ut suas terras exercerent, alienas non incurfarent. Sed siue ob sterilitatem locorum, quod auari uotis agricolae, sperata culturae non responderet fecunditas, siue praedandi cupiditati regem Hyrcanorum, qui locis praerant, sollicitarunt, pretio ne an diffensione incertum, ut reserata porta eruptionis sibi copiam daret: quo impetrato infudere se genti Medorum, & impetratis breui uelocibus equis, & alis pariter ad dexteram nexis, in quos per uices cum foret libitum, desilirent, totam prope regionem percurfauere: ut primo perturbarent omnia, maiorisque multitudinis speciem darent, aduersus quam nullus fugae locus uacaret. Deinde circumuentis omnibus, quantam uellent, strage edita, praedam abducerent. Erat enim regio populis frequens, & pecoris abundans, quae nullo resistente facile patuit direptioni. Siquidem ipse Pacorus Medorum rex, in abstrusa loca se contulit salutis potius, quam regno consulens, ita ut uxor eius ac liberi ac concubinae captae ab Alanis, centum talentis postea redimerentur. Nec Tyridates Armeniae rex, immunis fuit periculi, sed alieno malo cautior, pestem prauidit: & uiriliter uoluit occurrere, ut a finibus suis hostem auerteret. Dum praeliatur tamen iaculo incertus, in potestatem hostium uiuus concesserat, ni praecuto gladio, nodum informem uelociter intercidisset. Nam insolentia quadam propriae fortitudinis, & in caeteros despectu superbo, simul ut familiarem sibi eminus decernendi consuetudinem, refugiendique facultatem fraude tali praetexerent, laqueos iacere, atque hostem innectere, ars Alanis bellandique mos est.

Caput .Ll.

Fugit ita

Tres turres
urbis Hiero,Decies centena
milia Iuda-
eorum (ut ple-
rique centum &
decem myria-
des) occisaAlanorum gens
fera ScythiaePacorus Me-
dorum rex

Tit⁹ ad Anti
ochiam cōte
dit triūphās
singulis in ci
uitatibus.

FVgit itaq; Tyrīdates, cui euasisse satis fuit. Regnū autem suum depopulandum reliquit. Nam quasi accepta iniuria, quod congregari ausus foret uehementius Armeniam, q̄ Mediæ regnum deuastauerunt. Opimis itaq; utriusq; regnis spoliis, ad ppria recursum fecere. Quorū comperta incurfione, Titus Antiochiam contendit: sensim tamen, ut triumphatorem decebat, causamq; dissimulans, per singulas urbes pompam celebrat uictoriae. Peribebant in arena Iudaei quacumq; pergebant, ac dilacerati à bestiis pendebant merita rebellionis. Antiochia quoq; eos uetustis odiis gentilis populus insectabat: eo quod reges Persarū, quæ de Hierosolymitana urbe donaria iure uictoriae uindicauerant, synagogis contulerant. Antiochenis de suo quoq; alia largiti. Itaq; cōgestæ opes, inuidiā facile mouere. Nā ut illa nūc omittamus, quæ aduersum Machabæos gesserint sacerdotii cōpetitores, & quantæ cladi ciuū fuerit ambitio, sicut supra memorauimus. Antiochus postea ignobili genere ortus, sed moribus perditus affecto crimine, quod Iudaei urbem Antiochiam incendio exurere conspirauissent, patrem proprium qui esset de Iudæorū primoribus, & plerosq; alios insimulatos gentilis impetu multitudinis, ad mortē cōegit. Nec eo paricidio multorūq; cæde exaturatus quieuit: sed postea quoq; nactus facultatem, qd̄ fortuitu incendio acciderat eiusdem urbis porticus, & tetragonum plateam, maximamq; partem ædificiorum cremari, fraude prædictæ coniurationis: iterum Iudæos urgere cœpit, atq; incessere, ac propè uniuersorū stragem fecisset, nisi aduenienti Tito reseruata cognitio foret metu, ne Cæsar usurpato plurimorū supplicio commoueret. Ea res Iudæis saluti fuit.

• Caput .LII.

Massadā, in
qd̄ multi Iu
dæorū ppter
corpis salutē
cōfugerant,
Syllæ Titus
expugnādā
committit

Massadæ quoq; plurimi se Iudæorū freti loci munimine congregauere, cuius expugnandi negocium Titus indignū arbitratus qd̄ imperatorē teneret, Syllæ mādauit, cui summā in iisdē locis militiae Romanæ, cauēdiq; ne quid itez rebellionis oriret, cōmiserat. Ipse Alexandria contēdit, & inde nauigio Romā trāsmisit. Sylla gnauiter insistēs iniūcto sibi muneri, Massadæ murū ariete dissoluit. Illi interiorē ligno cōposuere, eo qd̄ ad hmōi ictus machinamentorū, muralis materies facile nō cederet. Sed Romani mutato bellandi genere, ignē iecere, qui & facile ligno inhæsit, & sine ulla adoleuit mora. Magnus itaq; adultus incendio flammæ ferebat fragor, qui primū Boreæ spiramine à munitionis partibus repellebat, & Romanorū magis uineas exurebat. Deinde exorto Noti spiramine, in castellū sese retorsit, ita ut cōflagraret omīs ille ligneus muralis obiectus materiae cōsumptæ. Romani, qm̄ nox interuenerat securi uictoriae in castra sese receperant, ut sequenti die nudatos iam atq; omīs exutos præsidio delarēt. Sed ne quis elaberet, intextis castellū custodiis circumuallauerunt.

Caput .LIII.

Sermo prin
cipis cartorū
Eleazari
ad populum

Desperatis itaq; rebus Eleazarus autor turbarum, uidens nil præsidii superesse, hunc exorsus est sermonem, quem nos quasi epilogum quendam claudendo operi deplorabilem, more rhetorico non prætermisimus. Quid agimus Abrahamitæ uiri, genus regale, sacerdotalis gratiæ, uirtute insuperabiles? Non enim ex euentu uictoriae, quæ frequenter incerta est, sed ex proposito constantia, uirtus expectat. Unde conuicere liquet quia hostem subiicere sortis est, non mutare mentem uirtutis esse. Iure igit insuperabiles uos dixerim, si nullus adhuc uos mortis uicerit metus. Sed non ita uos pater instituit Abraham: sed qui in filio unico docuit, non mortem eius, sed immortalitatem futuram, si pro religione immolare. Quid loquar prædicem, quo nemo fuit melior interpret religionis, contemptor mortis, assertor libertatis? Nanq; is in illo suggestu regali locatus, cui liceret differre mortem, tamē quia uidebat ppter peccata graua captiuitatē plebis Israël futurā, bello se alieno miscuit, uitā refugit. Clamabat Nechao: Non aduersus te missus sum, sed aduersus regem Israël: ille tamē non prius recessit, q̄ letale sagittæ ictū subiret. Quo fusus uulnere, indicio nobis est, utrū in bello meritū, an casus pponderet. Victus est Iosias priorē instaurator sacrorū, uicit Nechao omīs sceleratissimus: sed ille uictus, nūc cū angelis est, hic uictor in suppliciis. Quis em̄ nescit, nō in hac uita repositā esse mercedē hominibus, sed post huius absolutionem certaminis? Hic enim currimus, ut illic ad palmam pueniamus; hic certamen, illic præmium est. Non ergo illa

hic lon

hic long
rie fuit,
feret, mo
ditur, & c
neris, acc
za, concre
corpus u
singulis:
tatem, u
imagini
oculis e
diuini n
tem oper
at: quicq
refurgit:
tis operat
redundet
cum isto
animæ lib
quod ser
it illius c
cum, atq;
nullam i
rit, alpit
nobis est
re, & qu
uersam
omīs qu
fectis re
scimur. I
de non m
quod ill
animas:
quoq; f
neq; ull
& astan
quod d
rioraq; f
ris gent
instituti
uendum
bus uolur
niti, dom
ne pericul
perio ser
armis ten
bitatē mi
scat, qd̄ p
flammæ:
lus uenia
ut nos he
bis exerce
tudinibu

hic longæ ætatis gratia est. Deniq; Abel cito occidit, Cain supeuixit: ita mors innocē-
 tia fuit, & uitæ ærumna. Ex illo in eandem sortem successimus, ut uiuere miserrimū
 fieret, mori beatum. Quid est enim uita, nisi carcer animæ, q̄ intra hoc ergastulum clau-
 ditur, & carnali adhæret consortio? Cuius infirmitatibus quatit, labore affligit, ira con-
 teritur, accenditur cupiditatibus, uexatur furore, nec se facile attollere potest humi ne-
 xa, concreta puluere, stricta uinculo, neruis irretita. Non mediocris tamen potestas ut
 corpus uiuificet, atq; infundat insensibili materiæ sensus uigorem, & in hoc inuisibiliter
 singulis anima sua conferat, totumq; hominem regat, atq; ultra mortalem puehat fragili-
 tatem, ut cognitionem capiat cœlestium secretorū, ut mentem intendat futuris. Itaq; ad
 imaginē similitudinēq; sui principis non uidet, cū sit in corpe sita, sed nec corpali-
 bus oculis cernit: nec ingressus eius, aut exitus eius ullo aspectu deprehendit: instar quoddā
 diuini muneris representans; Cum ingredit, uitam infundit: cum excedit corpore, mor-
 tem operat. Vbi anima, ibi uita: ubi ea defuerit, ibi mors est. Quicquid inuiserit, exscia-
 tat: quicquid reliquerit, statim soluit, & continuo marcescit: infusione animæ, mortuus
 refurgit: discessiōe, uiuus exanimat. Quis ergo dubitet, q̄ ei inesse uideat immortalita-
 tis operatio, cui * uirtus sit mortem auertere? Ea tamen sibi oneri est, q̄ uis aliis ad usum
 redundet. Et q̄ corpori donat, sibi detrahit. Grauat enim & quasi in terram inclinatur
 cum isto mortali corpore. Itaq; uita corporis, mors est animæ: & rursus corporis mors,
 animæ libertas uidet: dum em̄ sumus in isto corpore, sequit anima nostra. Ah miseram
 q̄dem seruitutem, quæ de paradiso exulat, & à suo principe peregrinat. Vbi autem fue-
 rit istius carnis absoluta uinculis, in illum pug, & splendidum superioremq; reuolat lo-
 cum, atq; adest dño deo suo, sanctorūq; habitaculis fruit, & beatorū gaudet consortiis: q̄
 nullam iam habeat cum mortuo societatem, & contubernium cadaueribus derelique-
 rit, aspiret ei cœlestis gratia, nec ulla eam curæ humanarum sollicitet exagitatio. Indicio
 nobis est quies, quantam anima per obitū corporis resumat gratiam: sopito em̄ corpo-
 re, & quasi mortuis eius cupiditatibus, atq; uniuersis motibus cum sanctis sæpius con-
 uersamur: recipimus, quos amisimus: ut nobis & absentes adsint, & mortui uiuant, &
 om̄s quiescat dolor. Appropinquemus & confabulemur deo, cognoscamus futura. Af-
 fectis requies, seruis libertas sit. Quod igit dormientes somniamus, hoc defuncti adipi-
 scimur. Et quod in somno imago, in morte ueritatis passio est, & libertatis gratia. Un-
 de nonnullis gentibus mos est, ut ortus hominum fletibus, occasus gaudiis psequant:
 quod illos ad ærumnam generatos doleant, hos ad beatitudinē rediisse gratulent: illoꝝ
 animas ad seruitutē uenisse ingemiscant, istoꝝ ad libertatem remissas gaudeant. Indoꝝ
 quoq; sapiētes ferunt, cū moriēdi affectum induerint, protestari quod discedere uelint,
 neq; ullū obstrepere. Deinde ubi apparatus mortis pcessit, insilire lætos ardentē pyram,
 & astantibus uale dicere: dolere mulieres, quasi subsidio destitutas, uel liberos paruulos
 quod derelinquant: bñdicere alios, nec inuidere qd̄ ad meliores ad splēdidiora loca, pu-
 rioraq; festinent consortia. Quid igit de uobis aliud opinari possum, cum etiam barba-
 ris gentibus libertatem sequendū mos sit? lamdudū itaq; uos optime mihi cognitos, &
 institutis patris respondere paratos, qd̄ neq; Romanis, neq; cuiq; genti, nisi soli deo ser-
 uendum putetis: q̄ solus iustus, & uerus omniū dñs sit. Dies aduenit, q̄ probare operi-
 bus uoluntatem exigat, nec dehonestare ueteris indolis claritudinem, ut in libertate ge-
 niti, dominationi uos hominum subiiciatis: præsertim cū licuerit uobis ante seruire si-
 ne periculo, nunc aut̄ necesse sit dura supplicia suscipere cum seruitute: si Romanorū im-
 perio seruituros nos offeramus, quos primi omniū bello lacefliuimus, & ultimi adhuc
 armis tenemus, imperatori non dedimus manus pacem offerenti, Syllæ dabimus acer-
 bitatē minanti? O miseri ad quam spem istius uitæ nos reseruauimus? Esto hostis igno-
 scat, qd̄ pderit cū offensa dei clara sit: ignes ab hoste in nos uersi, mutata uetorū flamma,
 flammæ retortæ, ut nostra subsidia deurerent. Quis poterit aduersante deo uiuere? nul-
 lus ueniæ locus, sed manifestū imperiū mortis uolūtariæ. Quid em̄ nox interuenit, nisi
 ut nos hostis non pueniret, aut deusto murali subsidio continuo irrumperet: sed ut nos
 bis exercendæ mutæ necis tempus reseruaret: liceretq; cum liberis nostris, & neces-
 situdinibus mori; ne uideremus anhelos senes, anusq; à Romanis pertrahi, charissimas
 coniu

Vita p̄sens
carcer animæ.

Vfus.

Mos quorū
dā hoīm est,
ut hoīm na-
tū fletibus,
mortuū gau-
dijs, psequant̄

Indi quid in
agone

coniuges ad uictoris libidinem rapi? Commoriamur patriæ, ne simus superstites tanti dedecoris opprobrio. Quò igitur fugiemus à facie dei, quò ibimus in senso nobis cœli domino? Si cadant super nos montes, & concauis specubus abscondant, quomodo tamen poterimus declinare indignationem tantæ potestatis? Quò enim progrediemur, ubi nò sit deus cum ubiq; ipse sit? An mediocria exempla sunt, quibus doceamur quod iam dudum genti nostræ pro peccatis nostris infestus sit, qui ante præsidebat? Quis hoc dubitet cum uideat, quod in nos conuersæ manus nostræ sint: pluresq; seditio domestica, quàm bellum extinxerit? Non donabo Romanis quod uicerint, nec ipsi sibi hoc uendicant, qui sciunt quod omnes ferè nostris potius armis, quàm alienis perierimus. Quæ em̄ Romana arma uiderunt Cæsaream inhabitantes Iudæi? quoz; feriato die sabbati, inter solennes nostrorum sacrorum cultus, multitudo gentilium Cæsariensium repente no quodam impetu, & misso desuper furore succensa, uiginti milia deleuit, omnes fugauit, ut totam urbem exinaniret. Nonne Syriam totam quidem impleuit dementia, ut Iudæi atq; gentiles in iisdem urbibus siti, & incolatus gratia sibi prius nexi, postea inter se armis colliderent, quo Romanis uadum futuræ uictoriæ constitueretur? Nam quid de Scythopoli loquar, quo Iudæi primo contenderant, ut gentilem populum præuenirent, ne quid aduersus nostros, exemplo ceterar; urbium, machinarentur? Itaq; quos par fuit, & coniunctis aduersum alienigenas uiribus, bello decernere, hæc è contrario aduersum se Iudæi decreuerunt, ut pars eoz; aduersus cognatos, & proximos suos præliaretur. Deinde ipsi pro pretio laboris, & impensi sanguinis, à gentilibus perimerentur, quod prohibuerunt ipsi fieri gentibus. Damasceni nulla existente causa, octo milia Iudæorum strauerunt. Ascalonitæ duo milia quingentos. In urbe quoq; cui Ptolemæis nomen, cæsa duo milia. Alexandriæ uero uetus erat odium inter Iudæos, & gentium populos, ex quo magnus Alexander usus est studio Iudæorum ad Aegyptios subiiciendos; unde condita urbe ex æquo Iudæis, & Aegyptiis attributa priuilegia, & habitationes diuersæ, ne eoz; cultus permisceretur: qui purificationes suas sine ulla uolebant contagione seruare. Hinc frequentes inter eos conflictus fuere, exorta iurgia, iudicium petatum. Nihil tamen ex tanti regis temeratum liquet fuisse beneficiis, sed postea à gentilibus exorto tumultu, cum Iudæoz; necati aliqui, alii ad pœnam detinerentur. Iniuria motum Iudæoz; populum, aduersum autores iniuriæ insurrexisse, & cum pertinacius se de ciuib; ultum iri uellent, inductū exercitum Romanum, qui sexaginta Iudæorum milia intra urbem fuderit. Verum quid in leuioribus moror, cum excidium totius urbis, in unius ciuitatis ruina deplorandum nobis sit? Vbi est maxima ciuitas Hierusalem, ubi decora Sion, ubi templum mirabile, ubi secundum illud tabernaculum, sanctitatis sacrariū: quo semel in anno solus princeps sacerdotū solebat intrare, nò sine sanguine quem pro se offerret, & populi delicto? Profanatum gentibus, habitant in reliquis urbis, qui eam destruxerunt. Vbi, inquam, es ciuitas referta populis, uenerabilis regibus, acceptabilis deo, gratiæ sedes? Pauimenta tua de marmore, parietes tui fulgentes marmore, culmina tua pretioso splendebant marmore, portæ tuæ micantes auro, aliæ argento renitentes. Omnes interfecti, & qui te iugiter inhabitabant, & qui ad te ex totius orbis terrarum partibus conueniebant: ut non dubium sit, totum in te mundum periisse. Nudata omnia, à culminibus cremata, à fundamentis diruta, facta est habitatio tua deserta, nec è qui in tabernaculis inhabitet, & adhuc quenquam uiuere libet, & non uixisse pœnitet? Duri oculi qui hæc uidere possunt, immites animi qui uelle possunt, quæ tantis supersint doloribus: nò quod defecerint clades, sed quod iam nulla requies. Quò enim circumferamus oculos, aut quid decernere delectet? urbs tota sepulchrum mortuorum est, solæ spectatibus occurrunt fauillæ, uia uacua uiuētium, repleta cadaueribus. Miseri seniores cinerulenta canicie, & scisso amictu supra reliquias mortuorum sedēt, nuda regentes ossa, quo defendant à uolatilibus ac bestiis. Mulieres pauca incolumes, quas miles impius ad turpitudinem, non ad uitam seruauerit. Quis hæc uidens, & de eomperendinatione uiuendi cogitans, audeat ad cœlum leuare oculos? Quis sic immemor patriæ, hostis suorum, pietatis alienus, expers dulcedinis, cuius tam semiuiri, sit mollis spiritus? quis ita meticulosus, quæ non pudeat his reseruatam? Vtinam quidem olim de-

Damasceni
octo milia Iu
dæoz; strauerunt.

Ascalonitæ
duo milia quingentos

olim de
urbem d
tum deo,
fectos. Et
hise mor
est nisi a
inter se
bus dist
digia, p
uictoric
tolerab
manus.
di quoq;
urbium:
bestiis, a
metuim
per uirtu
flagitium
pietatis,
se liberis
fortiores
uincam
re morto
ros, que
pericul
omnes
ut de ni
peti pat
uel ad n
cōiugū,
trem, ut
go sube
quod u
si dotal
nostræ
fugitit
debet,
mēta ti
tuæ ne
ferint, t
rit. Post
zu obea
mulus fi
strictos
tes & fin
damus f
cedem
tiæ, me
q; dele
paruul
ceteri f
excita i

olim defuncti essemus, aut si uita superesset, oculorum lumen periisset, priusq̄ sanctam urbem dirutam hostium manibus intueremur, templūq̄ hoc à maioribus nostris sacram deo, tam impie flammis cremari, aut sacerdotes in tēplo cōspiceremus iacere interfectos. Emendemus ergo, q̄ his superuiximus malis, ut uideamur nō uitæ studio distulisse mortem, sed uirtutis intentione. Circūuallauit hostis omne munimētum, nil superest nisi aut nos, aut cōiuges nostræ. Iam sibi filios nostros in auctione cōstituūt, certantq̄ inter se quis cuius abducatur uxorem: utrum p̄ dignitatum meritis personarūue ordinibus distribuendæ sint, an sortitus subire cogēdi miserabiles. Nobis quoq̄ parant prodigia, poenarum tormenta exquisitissima, nō solum ardētes flammæ aut diuersæ neces uictricis ictu securis: duro quidē post uincula, post carcerem, post iugū supplicio, sed tolerabiliore uiris si ludibrio uacet, sed etiā auulsi artus uiuentibus, & præcipue trūcatæ manus. Nec immerito, quia defuerunt suo muneri, cum possent sibi subuenire. Subeūdi quoq̄ morsus ferarum ad uictorum spectaculū, quod diuersis iam celebratur arenis urbium: uel exemplo nobis debet esse pudendū, uel uisu miserabile, ut referuemur aut bestiis, aut fratribus præliaturi. Quid ergo moramur? iam non est liberum nobis quod metuimus euadere. Si liberos interficere nolumus per misericordiam, aut nosmetipsos per uirtutem, necesse erit ut per germanos, aut propinquos nostros interficiamur per flagitium: hoc suadet affectus, illud uictores exigunt. Si nolumus exequi ministerium pietatis, cogemur subire pompæ paricidalis ludibrium. Adoriamur ergo, quod pro fit liberis cōiugibusq̄ nostris: Si infirmiores sumus, auferamus eos cruciatibus futuris: si fortiores sumus, uincamus compassionem parentum, & necessitudinum: & in hoc uincamus hostem, cū prædam tollimus: Hoc uirtus exigit, hoc tuadet pudor. Nō time re mortem uirtus est. Etenim ad mortē omnes nascimur, & ad mortem generamus liberos, quorum mors naturæ assignatur, captiuitas probro dat. Ergo quos nō potuimus periculo eripere, eripiamus ludibrio. Misere mini igit̄ patres liberorum, mariti cōiugū, omnes paruulorum, misereamur quod est præcipuū nostri, dū est miserandi potestas: ut de nō misereamur, ne ad dedecus uideamur, & nati, & reseruari. Quis em̄ possit peti patres ante ora filiorū, filios in cōspectu parētū interfici? Trahi canicie fessos senes, uel ad necē, uel quod peius est ad seruitutē, mulieres sparsis crinibus duci sub cōspectu cōiugū, & uiolenter ad opprobriū trahi? Audire uocem paruuli uagientis uocantis patrem, ut auxilio sit petētī, cū iam frustra audias reuinctas manus, & captiue ceruicis iugo subditos. Ergo dū adhuc liberæ manus sunt, dū ferrū strigimus, aggrediamur opus, quod uictor hostis miretur. Mulieres nostræ sup̄mū cōiugalē munus dilectionis, quasi dotale recipiāt patrimoniu. Has illi clauēs resūdimus noui sanguis testimonio, ut sint nostræ hæredes libertatis. Hoc ip̄æ hortant: certe merētur, quæ uolūt: cogēdæ quæ refugiūt: nec paruuli ferrū pauebūt, qđ per atatē nesciūt, qđ suscipere à parentibus piis debēt, ut uere fiat liberi. Nobis quoq̄ qđ erit p̄stantius? Si exuramus prius castellū, frustra tñ reseruemus, ne putēt nos fame potius coactos, q̄ studio uirtutis inuitatos, mutua necis arripuisse misteriu. Donemus illas escas refertas sanguie, & si eas flammæ exusserint, nidor ipse frugū incēsarū indicio erit periisse obsidentibus, qđ obsessis abūdauerit. Post hæc unusq̄sq̄ offerat se uulneri, & moriturus patriam tegat, supremoq̄ amplexu obeat. Fiat nobis patria libertatis sepulchrum, quæ fuit dignitatis domiciliū: hic tumultus funera nostra decet, ut septo uirtutis tegamur. Tali accensi ofone, cæteri gladios strictos tenebant, oscula dabant cōiugibus, amplexu suscipiebant liberos, illachrymantētes & simul festinantes, ut hostis præueniretur. Hæc uobis, inquit, amoris pignora damus supremæ p̄mia necessitatis, & compresso uiriliter affectu passionē excluderunt, cædem implebant: impauidæ mulieres se offerebāt uulneri pro conseruatione pudicitie, mentēq̄ suorū ip̄æ induerant uiroꝝ. Cæsis itaq̄ necessitudinibus, pignoribus quoq̄ delegere strenuos, q̄ supplemēta cædis exquirētur. Ita fusi oēs, nōgenti sexaginta cū paruulis ac mulieribus: una mulier sola sup̄fuit, quæ filios. v. in aquæductu abscondit dū cæteri supremis intendunt necessitatibus: ea Romanis diluculo adueniētibus, ad uocē excita index negocii fuit, Opes aut̄ eorum, appositus ab ipsis prius ignis consumpsit.

Finis

n Ege

Iudæi p̄p̄-
as occidunt
uxores, sed li-
beros man-
dant palios.

EGESIPPI DE EXCIDIO

VRBIS HIEROSOLYMITANAE ANACEPHALE
OSIS, ID EST, OMNIUM PENE QVAE IN
SVPERIORIBVS DICTA SVNT LI
BRIS, REPETITIO.

Nno quadragesimosecundo post passionem domini, imperii uero Vespasiani primo bellis asperis iudaea, & seditionibus domesticis lacerabatur. Ipsa quoque eorum ciuitas Hierusalem intestino praelio laborabat. Nulla intermissio, nulla requies, nulla inducia, momentis omnibus dimicabatur. Multi ruebant, innumeri iugulabantur. Sanguis foedabat uniuersa, ipsaque replebat templi limina, passim ruebant cadauera: sagittis alii, alii missilibus feriebantur. Nullus locus periculo uacabat, nullum tempus consilii reperiebatur. Nulla spes conuersionis, nulla fugiendi copia erat, moesta omnia & plena horroris, & immanitatis: ubique luctus, pauor, ubique clamor mulierum, ciulatus senum, morientium gemitus, uiuentium desperatio: ut miserabiles eos diceres, qui remanserant, beatos qui obibant. Quomodo decepta es populis tuis, quibus uidebaris beata? Quomodo expugnata es tuis armis, atque in te conuersa sunt manus tuae, quae solebas sine armis uincere, & sine ullo praelio hostem ferire, cum pro te angeli dimicarent, & militarent tibi fluctus maris, terrae hiatus, caeli fragores? Exurge nunc Moses, & uide gentem tuam, & hereditatem populi tibi crediti, perire manibus suis. Aspice populum illum dei, cui gradienti peruium mare patebat, cui esurienti escas caelum subministrabat, sine mari clausum, sine Pharaone obsessum, sine terrarum sterilitate ieiunum. Exurge Aaron, qui aliquando propter offensam dei, cum mors plurimos depasceretur, populi, stetit inter uiuentes ac mortuos, & mors stetit, atque obiectu corporis tui haesit lues, nec transire potuit ad contagionem uiuentium. Suscitare & tu Iesu Naue, qui muros inexpugnabiles Hiericho, tubis canentibus complanasti, & uide populum, cui exteros subiecisti, nunc eundem subiectum, opprimi. Suscitare Dauid, exasperantem spiritum citharae suauitate solitus excludere, & uide quemadmodum dominabatur furor, atque omnem suauitatem psalmodiarum tuorum ex perditorum sensibus abluerit, & unusquisque de principibus populum uniuersum ad mortem afferat, ut libertatem extorqueat, pro quo te ipsum morti offerebas. Suscitare Elisee, qui hostem introduxisti in Samariam & amicum fecisti. Per te in castris Syriae quadrigarum increpuit fragor, & uox equitum & uirtutis. Fugit hostis, euasit obsidionem iudaeus. Vbi nunc ista merita, & ubi nunc istae operationes sanctorum? Nec mirum si amiserunt prophetarum opera, qui negauerunt prophetarum arbitrium. Ideo in te iudaea arma conuertuntur, orationes tuae nihil tibi prosunt, quia fides tua nihil operatur. Ideo aduersum te factus est populus tuus, quia in te conuersa est perfidia tua. Quod remedium quaeritur, ubi autor remedii non conciliatur? Quid putabas futurum, cum tuis manibus uitam tuam extingueres, cum tuis uocibus aduocatum tuum exterminares, nisi ut in te quoque iniiceres manus? Habes quod petisti. Eripuisti tibi praesulem pacis, petisti necari uitae tuae arbitrium, concedi tibi Barrabam: qui propter seditionem factam in ciuitate, & homicidium missus fuerat in carcerem. Ideo salus abs te recessit, pax abiit, quies destitit, data est tibi seditio, datum excidium, agnosce tibi hodie Barrabam uiuere, & Iesum mortuum. Ideo in te regnat seditio, pax sepulta est, ut crudelius a tuis pereas, & prius quam si ab alienis perires. Quid tantum miserabilis ciuitas, Romanus suis armis, quantum populus tuus malorum inuexit? ut Romani pugnant, tui fecerunt: pacem uolebant Romani, tu bellum indixisti. Quid causa erat ut fortiores lacerares? Durum sane quod contra legem sacram, templum gentilis intrauit, sed iam non erat dei templum, non eras dei ciuitas, nec esse poteras, quae eras mortuorum sepulchrum: praesertim

tim
ce esse
lacu
dozali
uera co
si urbe
am, &
fecisti
te tem
causa
templ
rum la
cro: it
mala r
nare ue
tientib
nis, no
qua: qu
stremu
obleru
patrum
pro ter
radice
rum si
diuisi
Chri
sunt, e
furori
nibus
misere
mano
stator
num:
dis su
temp
belli
dam
in tan
nas. N
uis te
bant, n
ri don
ipfi no
rius be
foetor
tus ca
ru nie
bo co
uider
funct
ferico
in alta
de his

tim tuorum, quos ipsa occideras, nō quos ab hoste amiseras. Quomodo em̄ poteras uita esse domiciliū, quæ eras mortis habitaculum, diuersorū scelerū, latronum spelatū lacuerunt in te Ananus & Iohannes infepulti sacerdotū principes, & illi dudum sacerdotibus induti stolis, qui uenerationi etiam exteris fuerant, deformes iacuerūt. Cadauera eorū esca uolatiliū, & deuoratio canum facta sunt, mēbris lacerati, & tota dispersi urbe, ut deplorare ueteris sanctitatis species uideretur tantam sacri nominis cōtumeliā, & speciosi quōdam muneris deformitatem. Sed ipsa tibi huius indignitatis exordium fecisti, quæ in medio sinu tuo occidebas prophetas, quæ lapidabas sanctos domini: Ante templū Zacharias iacuit exanimis, iacuit ihumatus. Ergo sanguis tuus illū lauat. Quæ causa autem mortis fuit Anano, nisi quod increpuit populum tuum, quia nō resurgeret per templi defensione, quia expostulabat libertatē perditam, uirtutē desertam, calcatas ueterum sacrorū reliquias, cōmaculata altaria? Relinquēdum asserebat populū usu simulacrorū insensibiliū, & statuarum more nihil iam sentientem, cōmaculatū. Muta iam animalia referre solent, uel uicissitudinem uindictæ, sentire iniuriam, incitari aculeo, declinare uerbera. Qui ergo nec excitatur, nec declinare nouit quod noceat, similis est nō sentientibus. Et reuera ubi illa libertas tua, cuius studio quōdam nō Aegyptiis, nō Palæstinis, nō Assyriis, postea nō Medis cedendum existimauisti? ubi est illa Machabæorū fides, quæ quōdam in paucis fudit Babylonios? Persas fugauit? Demetriū perculit? Ad postremum in paruulis ac mulieribus Antiochi arma, gladios, incendiāq; superauit: & per obseruatione patriæ mori maluit, quā regis imperiis obtemperare. Vbi est illa deuotio patrum, pulcherrima passionū omnium, quæ se non pro liberis, nō pro cōiugibus magis, quā pro templo dei morti offerebant? Antea & uirga sacerdotalis floruit, recisa de syluestri radice: nunc & fides aret, & sepulta est pietas, & abiit omnis uirtutis æmulatio. Nec mirum si populus, qui à deo recessit, & improbiū cōtradictionis spiritū sequit, in seipsum diuisus est? Quomodo em̄ pacem suam tenere poterat qui pacē dei repudiauit? Pax dei Christus est, qui fecit utraq; unū. Merito ergo ex uno populo, plures aduersum se facti sunt, quia noluerunt sequi diuisa sociantem Iesum, sed secuti sunt cōiuncta diuidētem furoris spiritum. Soluebas igitur Hierusalem mercedē perfidiæ tuæ, cum ipsa tuis manibus destrueres munimēta tua, cum tuis mucronibus foderes uiscera tua, ita, ut hostis miseret: ut ille pceret, & tu scūires. Videbat em̄ quod deus aduersum te pugnaret, & Romanorum fungeretur partibus, ut ipsa tibi inferres uolūtariam proditionem: ideo spectatores malebant esse Romani, quā percussores, ne furcibus tuis inter se uisceribus, manum ad mouere contagionis magis, quā fortitudinis æstimarent. Ad hæc nefandæ cædis supplicia accedebat impia immanitas crudelitatis, ut sepulturā omnibus, qui uel in templo necati fuerant, uel circa urbis plateas, negarēt: nec humare cuiquam uacabat, dum bellis inter se occuparētur, feriendiq; magis quā humani cura uniuersos tenebat. Ita quōdam furore occiderant pietatis officia, crudescabant impietatis ministeria, nihilq; magis in tantis calamitatibus pierat, quā misericordia, quæ sola solet alleuare miserias, solari ætūnas. Namq; & hi qui amiserant suos, nō audebant humare propter formidinē, cum grauis terror ingrueret à diuersæ factionis principibus: & hi qui necauerant, alienos cauebant, ne quis illos præriperet ad sepulturam. Itaq; necesse erat omnes timere, ne quid alteri donare uellent, id sibi sumerent: uel quod peius est, quæ parauerant usum sepulchri, eū ipsi nō impetrarent. In templo igitur ipsi pro unguentis bene olentibus, pro thymiateis bene spirantibus, pro diuersorū florū odoribus, grauis erat sepulcorū cadauerū fœtor, quæ pluuia dissoluerat, quæ flamma ambusserat, quæ sol calefecerat. Omnes artus cælorū ciuiū diro odore fœtebant. Hinc resolutorū putredo uiscerū, inde exustorū nidor sensus omnes, atq; ora cōplebant uiuētū, ut ipsi nō multo post grauiore morbo cōsumerent, ac se supstitites ingemiscerēt, quod duriore pœna perirent, eoq; seruos, ut uiderēt cum patria solū etiā negari: ius naturæ à uiuētibus, pacē ciuibus, sepulturā defunctis, humana pariter atq; diuina maculari ac pollui, pmixta oīa. Criminosam esse misericordiam, religionis loco haberi crudelitatem, castrū in templo, bellū in limine, funus in altaribus: ea spectare oculis, quæ prophetis denūtiantibus nō credidissent futura. Nam de his dixerat Dauid: Polluerūt templum sanctū tuum, posuerūt mortalia seruorum

Morticina,

n ii tuorū

tuorum escas uolatilibus cœli: Effuderunt sanguinem eorū sicut aquam in circuitu Hierusalem, & nō erat qui sepeliret. Simul em̄ tunc & gentes uenerunt in hæreditatē dei, quæ auferrent omnia, & templū pollutum est suorū funeribus, & insepulta iacuerunt cadauera interfectorum ad escam auīū, bestiarumq; uoracitatem effusus sanguis, ut signaret deesse qui sepeliret: quia uiuentium in mortuos, à mortuis in eos qui adhuc uiuerent, furor transferebatur. Volebat aliquis defunctū humare, ipse extinguebatur: Et qui defunctum occiderat, in sepulchrum transferebat iracundiam, ut illi sepulturam negaret; hunc extinguebat rursus, qui sepulchrum occiderat, maiore crudelitate circa defunctum exercebat, ut iam nihil debētem odio, nō sentiētem supplicia, spoliaret supremo naturæ debito. Quid illis accidere aliud poterat, qui diuina nō recipiebāt oracula irridebant prophetarum annūtiatione, fas omne calcabant, futuraq; ut fierent ipsi accelerauerunt. Erat em̄ sermo uetus & frequēs tunc perituram Hierusalē, & sancta eius exurenda, cum seditio belli legem inceseret, & domesticæ manus templum dei cōtaminarent. Nec hoc quidem intellexerunt. Quoties em̄ excisa domus dei? quoties seditio? quoties bellum? & nunq̄ illa urbs periit, nisi cum dominū uere templum dei domesticis manibus crucifixerūt. Propter quod & illud audiant: Soluite templū hoc, & in tribus diebus resuscitabo illud. Quid enim aliud nisi sacrilegium fuit? cum impias manus extenderent in autorē salutis, cum lapidarent eum, cū uerberaret, cū corripere, cū occiderent? Tunc uere sancta eorū absumpsit ignis diuinus. Nam exusta à Babyloniis reparata est. Postea destructa à Pompeio, reformata iterum. Sed penitus exusta ubi IESVS uenit, & spiritus diuinus soluta euauerunt. Oportuit huberiore quadam deploratione præire nos funus quoddam paternæ solennitatis, & uelut quasdam exequias persequi, ac soluere iuxta maiorum instituta. Sed ueniamus ad summam euerfionis Hierusalem, & ad deiectionem Iudæorum. Merito siquidem deiiciendi & uiles habendi fuerant, qui uniuerfis pretiis chariorem IESVM, triginta denariorum pretio à discipulo comparauerant: non ut eum haberent tanquam dominum, sed ut de terra uiuentium tollerent uelut iniquum. Quare iure de hæreditate sua, uiliores paleis in omnem terrā uentilati sunt à gentibus, quas formidauerant, ne sibi locum & gentem tollerent. Et qui triginta denariis IESVM comparauerant ad perdendum, iuste postea triginta capita suorum uiderunt uendi uno denario ad illudendum. Quia igitur penè omnes Iudæi in necem domini nostri IESV CHRISTI unanimiter consenserunt, imminente uindicta penè omnes à totis regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ut primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet multitudinem hominum tantam ciuitas, certum erat ex his qui sub Cestio fuerant. Enumeratis enim tunc uiris ciuitatis à Floro, Neroni significare cupiente, contemnti nationem à pontificibus petierat, ut si quō possent, multitudinem numerarent. Illi autem cum dies festus adesset, qui pascha uocatur, quando à nona quidem hora usq; ad undecimam hostias cædunt, per singula aut quasi contubernia, non pauciorum q̄ decem hominum fiunt, solum em̄ epulari non licet, multi em̄ uicini conueniunt: hostiarum quidem ducenta, & quinquaginta sex milia, & quingentas numerauerūt. Fiunt autem ut denos epulatores, per singulas imputemus uicies centena, aut septingenta milia, sancti omnes & puri. Nec em̄ leprosis aut uiriliginosis, aut semine fluentibus, quos gyneticos uocant: nec mulieribus menstruo cruore pollutis, neq; aliis inquinatis participari sacrificia permittebantur. Sed nec alienigenis quidē nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen ueluti in carcerem tota gens fato conclusa est, & facta hominibus ciuitas, bello obsidebatur. Itaq; omnem superat humanam, & diuinitus emissam pestem numerus peremptorum, quos partim palam occiderunt, partim ceperunt Romani. Rimantes enim cloacas, & sepulchra eruentes quos offendissent occidebant. Inuenti sunt autem ibi plus quam duo milia, quorum alii manu sua, plures autem mutuis se uulneribus interfecerūt, cum fames alios corripuisset. Luebant em̄ scelerum suorū supplicia, qui postq̄ Iesum crucifixerūt diuinorū arbitriū, postea etiā discipulos eius persequebantur: pleriq; tñ Iudæorū, gētilium plurimi crediderūt in eum, cū præceptis moralibus operibus

operibus
quidē ei
rulerant
re:reluct
Iudæoru
prehend
nidos e
Mundu
qui glo
perfidu
tius Pi
am se su
patres e
ceretur,
Iudæam
dasse, pa
perasse u
populus
pes Iudæ
res dixer
di ita esse.
to cultod
intantun
dicite, q
factum
Iudæis p
dum me
scriptor
lium cre
cundū p
phetauer
uit genu
si nobis
tant. Et
fas putal
ueritati
inuitus
synago
excepti
rum an
legis co
ta. Nam
omnia q
ras, cæsa
Iudæorū
uenerat
tanta ca
rona u
ac tem
tur lap
fuit. Ea
patrio
addidit

operibusq; ultra humanam possibilitatem profluētibus, inuitarētur, quibus nec mors quidē eius uel fidei, uel gratiæ finem imposuit: imò etiam cōmaculauit deuotionē. In-
 tulerunt itaq; paricidales manus, atq; autorem uitæ interficiendū ad Pilatum deduxer-
 re: reluctanterq; cœperunt perurgere iudicem, in quo tamē nō excusatur Pilatus, sed
 Iudæorum amētia coacerbatur. Quia nec ille adiudicare debuit, quē reum minime de-
 prehenderat, nec isti sacrilegium paricidio geminare: ut ab his, qui ad redimēdos & sa-
 nādos eos sese obtulerat, damnaretur. Quamuis em̄ idem Pilatus manus lauerit dicens:
 Mundus ego sum à sanguine iusti huius uos uideritis: nequaquā tamē minus extitit reus,
 qui gloriā dominicæ agnoscens resurrectionis, prædicare inuitus studuit, sed credere
 perfidus contempsit, sicut testatur eiusdem epistola, Cæsari in hunc modū directā: Pō-
 tius Pilatus Claudio Salutem. Nuper accidit, & quod ipse probaui, Iudæos per inuidi-
 am se suosq; posteros crudeli cōdemnatione punisse. Deniq; cum promissum haberēt
 patres eorum, q̄ illis deus eorū mitteret de cœlo sanctum suum, qui eorū rex merito di-
 ceretur, & hūc se promiserit per uirginem missurū ad terras: istum itaq; me præside in
 Iudæam deus Hebræorum cum misisset, & uidissent eū cæcos illuminasse, leprosos mū-
 dalle, paraliticos curasse, dæmones ab hominibus fugasse, mortuos etiam suscitasse, im-
 perasse uentis, ambulasse siccis pedibus super undas maris, & multa alia fecisse: cum oīs
 populus Iudæorum, eū dei filium esse diceret, inuidiam contra eum passi sunt princi-
 pes Iudæorum, & tenuerunt eū, mihiq; tradiderunt, & alia pro aliis mihi de eo mēti-
 tes dixerunt, asserentes istum magum esse, & cōtra legem eorum agere. Ego autē credi-
 di ita esse, & flagellatum tradidi illum arbitrio eorū. Illi autem crucifixerunt eū, & sepul-
 to custodes adhibuerunt. Ille autē militibus meis custodientibus, die tertio resurrexit:
 intantum autē exarsit nequitia Iudæorum, ut darent pecuniam custodibus, & dicerent
 dicite, quia discipuli eius corpus ipsius rapuerunt. Sed cū accepissent pecuniam, quod
 factum fuerat, tacere nō potuerunt. Nam & illū surrexisse testati sunt se uidisse, & se à
 Iudæis pecuniam accepisse. Hæc ideo ingessi, ne quis aliter mētiatur, & æstimet creden-
 dum mendaciis Iudæorum. De quo ipsi perfidi testantur, dicente Iosepho historiarum
 scriptore, q̄ fuerit illo tempore uir sapiens (si tamē oportet inquit uirum dici) mirabi-
 lium creatorem operū, qui apparuerit discipulis suis post triduo mortis suæ uiuens, se-
 cundū prophetarum scripta: qui & hæc & alia innumerabilia de eo plena miraculis p̄-
 phetauerunt. Ex quo cœpit cōgregatio Christianorū, & in omne hominum penetra-
 uit genus. Nec ulla natio Romani orbis remansit, quæ cultus eius expers relinquere-
 t: si nobis nō credunt Iudæi uel suis credant: hoc dixit Iosephus, quē ipsi & maximū pu-
 tant. Et tamē ita in eo, quod uerum locutus est, proptet historiæ fidem, quia fauere ne-
 fas putabat, & nō credidit propter duritiam cordis, & perfidiæ intentionē: non tamen
 ueritati p̄iudicat, quia nō credidit, sed plus addidit testimonio, quia nec in credulus, &
 inuitus negauit: In quo Christi Iesu claruit æterna potentia, quod eum etiam principes
 synagogæ, quē ad mortem cōprehenderant, deum fatebantur. Et uere quasi deus sine
 exceptione personarum, aut ulla mortis formidine locutus: excidium quoq; tēpli futu-
 rum annuntiavit, sed non eos templi iniuriā cōmouit. Sed quia ab eo in flagitiis, & sacrī
 legis corripiebantur, hinc ira exarsit, ut interficerent eū, quem nulla habuissent tempo-
 ra. Nam cū alii prædicando meruerint facere, quæ fecerunt: hic in potestate habebat, ut
 omnia quæ fieri uellet, impetraret. Octauo igit die septēbris mensis concremata est ciui-
 tas, caesa per omne tēpus numero decies cētena milia. CX. myriades, ut pleriq; asserūt:
 Iudæorum tamē omnium, sed non omnium eiusdem regionis aut loci, quia eò undiq; cō-
 uenerant tempore paschalis solēnitatis: captiui abducti nonagintaseptem milia. Deniq;
 tanta captiuorū præ multitudine uilitas fuit, ut. XXX. à Romanis uno numismate sub co-
 rona uenderentur. Peracta igit obsidione, iussit Cæsar Titus funditus euertere ciuitatē
 ac templū, ut adimpleret uerbū dñi Iesu prædicētis: Amen dico uobis, nō derelinque-
 tur lapis super lapidem quin destruat: talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis
 fuit. Eandem uero urbem Hierosolymam Chanæorū quidam potens condidit, qui
 patrio sermone uocaretur rex iustus, quam primo Solymam nūcupauit, postea templū
 addidit: unde Hierosolyma dicta ciuitas est, A principio suos incolas habuit de gente

Chananæorum. Dauid primus uir Hebraeus Chananæos expulit, cōstituit suos, qui in ea sibi domum regiam fecit. Voluit & templū deo condere, sed prohibitus oraculo Solomonem hæredem reliquit; qui templū, quod ipse uouerat, ædificaret. Solomon itaq; templum fundauit. Reliqui quoq; reges ad ornatū urbis addidere plurima, inuidia ex magnificentia orta est. Inter omnia tamē opera, templum præcellebat amplissimo opere & fulgenti marmore, peripetasma pretiosum & maximū, cocco & hyacintho bissoq; intextum, ex purpura nō ociosa, materia tantæ diuersitatis, sed cuius species rerū latentium mysteria signaret; eo q̄ eius esset templum, qui cœlo & aeri, terræ & mari, quasi creator elemētorum dominaret, atq; omnia solus regeret & gubernaret. Cocco em̄ igneum cœlum figuratur; hyacintho, aer; bisso, terra; mare purpura, quæ conchiliis maritimis inficitur: ut duo ex colore, duo ex generatione colligas. Deniq; princeps sacerdotum hæc quatuor, indumento suo exprimere consueuerat, quando maxima celebritas erat festorum dierum: quasi totū mundum indueret, p̄ populo supplicaturus, in eius figura qui uenturus erat princeps sacerdotum Iesus, ut tolleret peccatū mundi. Fœmora princeps sacerdotum linteo interiūs operimēto tegebat, eo q̄ præ cæteris in sacerdote fides mentis quæritur, & corporis castimonia, quæ succingere debeat carnis intemperantiam. Duo erant tabernacula sacra, unū interiūs, aliud exterius: in hoc semper introibant sacerdotes: in illud interiūs, qd̄ sanctū appellabatur, semel introibat princeps sacerdotum, nō sine sanguine, quē offerret pro se & pro populi ignorantia atq; delicto. Hoc significante spiritu sancto uenturū Iesum, qui uere solus intraret in interiora diuinorum penetralia sacramētorum, & arcana substantiæ cœlestis: qui nosset omnia solus, patrem quoq; sanguine suo toto mundo reconciliaret, ut & cœlestium & terrestrium miseretur. Deniq; posteaq; uenit, pacificauit omnia per sanguinē crucis suæ, quæ in cœlo uel in terra sunt. Intus thymiaterium, intus mensa, intus lucerna. Thymiaterium, quod ita ad deum patrē, sicut incensum, dirigatur maxime sacerdotalis oratio. Mensa, q̄ in ea passio Christi sit, & mysteria sacramētorum. Vnde Dauid dicit: Parasti in cōspectu meo mensam, cuius ueluti duodecim panes. XII. apostoli testes sunt passionis eius ac resurrectionis. Lucerna quæ super candelabrū ponitur, ante sub modio erat id est legis mensura: nunc est in gratiæ plenitudine, heptamycho frequens lumen effundens, eo quod spiritus sanctus septem maximarū gratiarum uirtutibus dei templum illuminet. Trinitatis igit̄ cognitio in interiōribus erat templi, quæ dicebant̄ sancta sanctorum, ubi reposita quōdam uirga Aaron floruit: q̄ gratia sacerdotalis in Christo amplius esset operatura post mortem, qua mundū redemit. Iudæi ergo si uoluissent credere, euidentia imminētis excidii signa habebant, quibus uelut claris uocibus admonēbantur, finem sibi affore. Nam per annū fermē supra templum ipsum, cometes arsit gladii quadam pendētis similitudine, denuntians quoq; ferro & igni, gentis & regni urbisq; ipsius uastitatem futuram. Quid em̄ similitudo gladii nisi bellum, quid ignis nisi incendium denūtiaret? Visus autē est priusq; populus à Romanis sese dissociaret, ip̄is paschæ diebus undecimī mensis octauo die, per singulas noctes hora circiter nona, templum & ara eius ita lumine refulgebat, quasi dies esset, per mediam fermē horam quotidie manens: quod uulgus interpretabatur cumulandæ gentis indicium uideri: eoq; impulsī sunt tanq̄ tempus afforet libertatis recipiendæ. Prudentiores contra opinabant̄, q̄ hoc genus stellæ bellum soleat denūtiare. Ne quisq; arbitraretur nos aliena à cultu nostro & disciplina locutos: primum, non quid nobis uideatur astruimus, sed quid acciderit, quæ uē opinionones tunc temporis fuerint, quid prudentes senserint, quid imprudentes: neq; cum de secta Iudæorū quid dictum est, ita scriptum uideatur à nobis, quasi in ueritate cultus eorū nō quasi in umbra, & figura præmissum cōtexuerimus, ut sequeremur perfectiora. Nam de signis stellarum etiam in euāgelio docemur, quia erunt signa in sole & luna & in stellis. Vitulæ quoq; asseruerunt partu, cū immolanda altaret altaribus in medio tēpli agnam editam, in ipsis sacrorū, quæ supra memorauimus, celebritatibus. Orientalem quoq; portam interiorem solido ære grauē, quæ soleret ad uesperam uiginti uirorum claudi labore, obseratis uectibus ferreis per aliquot noctes sponte reueratā, & uix postea à custodibus clausam, id quoq; arbitrabantur pleriq; futurorum signum bonorū

bonorum, e
templi res
tas interior,
antequam c
Post multo
rini circur
uili in nub
curfarent
ra, noctur
fisse se pro
Transcam
dæorum p
cificiis sol
uox ab occ
uox super s
citerabatur.
perhorrente
terribilia, &
uionibus int
tionis perfe
tione maneb
rui, sed in e
ris à Roma
cum poenis
hominem in
At ille neq;
stebilitate de
uel cur eade
trie questu
ro, dimisit e
monem ullu
est, sed hoc t
ter resultaba
nebris ulula
& quinq; m
tempore: ut
tiationem, s
o templur
lo & templ
ce emisit sp
perituram,
cū ingruen
templi fece
cras uocabat
de regione
fuit, ut sibi
refertundum
Maria, regi
potuerit c
ad consolat
oculos obd
ra diffident
stius uitæ n

honorum, quibus ingressuris porta aperiretur. Consultiores autem aiebant custodiam templi resolutam uideri, ut quaecumque intus forent ab hostibus diriperentur, exiret cultus interior, & uastitate euacuaretur, celebritas sacrificiorum deltrueretur, quod etiam & antequam crucifgerent CHRISTVM IE SVM liquido significatum lectio docet. Post multos quoque dies figura quaedam apparuit inestimabilis magnitudinis, quam plurimi circumspexere (sicut libri Iudaeorum manifestarunt) & ante solis occasum subito uisi in nubibus currus, & acies armatae: quibus totius Iudaeae regionisque eius urbes incursarentur: ipsa autem pentecostes solennitate ingredienti sacerdotes in templi interiora, nocturno tempore ut sacrificia assueta celebrarent, & motum primo quendam sensisse se prodiderunt, & sonitum editum: postea etiam audisse repentina uoce clamatum: Transeamus hinc. Iesus quoque Ananiae filius rursicola uir, ante quatuor annos, quam bellum Iudaeorum populus adoriretur, in summa pace urbis & abundantia cum scenophegia sacrificiis solennibus celebrarentur, templum ascendens coepit clamare: Vox ab oriente, uox ab occidente, uox a quatuor uentis, uox super Hierosolymam, super templum, uox super sponfos & sponsas, uox super omnem populum. Hoc noctibus & diebus uociferabatur. Commoti primores loci corripuerunt eum, & terribile uocis eius indicium perhorrentes, & plurimis eum suppliciis affecere, quo saltem afflictus dolore desineret terribilia, & plena prodigiis denuntiare. At ille nec metu ullo, nec uerberibus, aut grauioribus interminationibus territus, usum aut uocem mutauit, sed in eadem denuntiationis perseverantia, in eodem contextu sermonum, sine ulla obsecrationis interpolatione manebat, iniuriae negligens, affectu immobilis. Quod nequaquam perfunctorium rati, sed in excessu mentis, ut erat, exprimi detulerunt ad loci iudicem, qui tunc temporis a Romanis per id loci publica agitabat negocia. Is rimadae ueritatis gratia, fauissimis eum poenis exulcerauit. Cum magis perseveraret, eo uehementius corripit flagellis hominem iubet, ut si qua secretiora futuri tumultus indicia comperisset, manifestaret. At ille neque fleuit, neque rogauit, sed ad singula uerba, non suum sed patriae excidium flebiliter deplorabat, dicens: uae Hierosolymis. Neque interrogatus quis esset, uel unde, uel cur eadem diceret, responsum reddidit: sed tantummodo lamentationem illam patriae questu miserabili prosequabatur. Defessus itaque Albinus, hoc enim nomen uirum, dimisit eum tanquam dementi furore, quid diceret non sentientem. At ille neque sermonem ullum cum quoquam habebat, neque aliud loqui per reliquum tempus auditus est, sed hoc tanquam lugubre atque funereum canticum canens, diebus & noctibus iugiter resultabat: neque cibum impertienti gratias agebat, una erat ad omnes eademque plena funebris ululatus responsio, & maxime sacrificiorum celebritatibus. Per septem itaque annos, & quinque menses eadem uerborum series idem uocis sonus. Mansit itaque indefessus tanto tempore: ubi obsidio coepit eadem ille uociferari destitit, quasi cessari oporteret denuntiationem, cum adessent quae fuerant denuntiata. Sed ubi coepit flamma urbem pariter & templum inuoluere, circumiens murum clamare coepit iterum, uae ciuitati & populo & templo. Et ad postremum addidit, uae etiam mihi, & fundibulari ictu in eadem uoce emisit spiritum. Urbem etiam cum templo, uetustis etiam literis scriptum erat, tunc perituram, cum tetragonum templum factum fuisset. Itaque siue obliti, siue obstupesciti ingruentium malorum necessitate: ubi occupata est Antonia, tetragonum in circuitu templi fecerunt. Interque illud praecellentissimum, quod in literis aequae uetustis (quas sacras uocabant) manebat impressum, quod secundum illud tempus futurus esset uir, qui de regione eorum imperium assumeret in orbem terrarum. Quae res eos in tanto furore posuit, ut sibi non solum libertatem, sed etiam regnum pollicerent. Id alii ad Vespasianum referendum putarunt, prudentiores ad dominum Iesum, qui secundum carnem genitus ex Maria, regnum suum per uniuersum mundum diffudit. Tantis itaque rebus manentibus, non potuerunt cauere, quod diuinitus decernebat. Manifestam enim dei in se cognoscentes iram, ad consolatiois alicuius remedium pertingere renuerunt, tanta sceleris obnubilatio mentium oculos obduxerat. Desperatis siquidem & eorum rebus, autor turbarum Eleazarus, inter cetera diffidentiae uerba, abiectiois suae a deo sic conquestus est: O miseri ad quam spem istius uitae nos reseruamus? Esto hostis ignoscat, quod perdit cum dei offensa clara sit: igne

ab hoste in nos uersi, mutata uentorum flamma, flammæ retortæ, ut nostra subsidia de-
merentur? Quis poterit aduersante deo uiuere? Nullus ueniæ locus, sed manifestum
uoluntariæ mortis imperium. Quid enim nox interuenit, nisi ut nos hostis non præue-
niret? nec deusto murali præsidio continuò irrumperet? Sed ut nobis exercendæ mu-
tuæ necis tempus reseruaretur, liceretq; cum liberis nostris & necessitudinibus mori,
ne uideremus anhelos senes, anusq; à Romanis pertrahi, charissimas coniuges ad uictor-
is libidinem rapi. Commoriamur patriæ, ne simus superstites tanti dedecoris oppro-
brio. Quò igitur fugiemus à facie dei, aut quo ibimus infenso nobis cœli domino? Si ca-
dant super nos montes, & concauis specubus abscondant, quomodo tamen poterimus
declinare indignationem tantæ potestatis? quo enim progrediemur ubi non sit deus,
cum ipse ubiq; sit? An mediocria exempla sunt quibus doceamur, quod iamdudum gē-
ti nostræ pro peccatis nostris infestus sit qui ante præsidebat? Quis hoc dubitet, cum ui-
deat quod in nos conuersæ manus nostræ sint, pluresq; seditio domestica quàm bellum
extinxerit? Non donabo Romanis quod uicerint, nec ipsi sibi hoc uendicant, qui sciunt
quod omnes ferè nostris potius armis, quàm alienis perierimus: quiq; Romana arma
uiderunt Cæsaream inhabitantes Iudæi, quorum feriato die sabbati inter solennes no-
strorum sacrorum cultus, multitudo gentilium Cæsariensium repentino quodam im-
petu, & misso desuper furore successa, uiginti milia deleuit, omnes fugauit, ut totam ur-
bem exinaniret. Nonne Syriam totam quidem impleuit dementia, ut Iudæi atq; genti-
les in iisdem urbibus siti, & incolatus gratia sibi prius nexi, postea inter se armis collide-
rent, quo Romanis uadum futuræ uictoriæ constitueretur? Nam quid de Scythopoli
loquar, quo Iudæi primo contenderant, ut gentilem populum præueniret, ne quid ad-
uersus nostros exemplo cæterarum urbium machinaretur? Itaq; quos par fuit coniun-
ctos aduersum alienigenas uiribus bello decernere, hæc è contrario aduersum se Iudæi
decertauerunt, ut pars eorum aduersum cognatos & proximos suos præliaretur. Dein-
de ipsi pro pretio laboris, & impensi sanguinis à gentilibus perimerentur, quod pro-
hibuerunt fieri ipsi gentibus. Damasceni nulla existente causa, octo milia Iudæoꝝ stra-
uerunt. Ascalonitæ duo milia quingentos. In urbe quoque cui Ptolemais nomen, cæsa
duo milia. Alexandria uero uetus erat odium inter Iudæos & gētium populos, ex quo
magnus Alexander usus est studio Iudæorum ad Aegyptios subiiciendos: unde condi-
ta urbe ex æquo Iudæis & Aegyptiis attributa priuilegia, & habitationes diuersæ, ne eo-
rum cultus permisceretur: qui purificationes suas sine ulla uolebant contagione serua-
re. Hinc frequentes inter eos conflictus fuere, exorta iurgia, iudicium petitum. Nihil ta-
men ex tanti regis temeratum liquet fuisse beneficiis, sed postea à gentilibus exorto tu-
multu, cum Iudæorum necati aliqui, alii ad pœnam detinerentur: iniuria motum Iudæo-
rum populum aduersum autores iniuriæ insurrexisse: & cum pertinacius se de ciui-
bus ultum iri nellent, inductum exercitum Romanum, qui sexaginta Iudæorum milia
intra urbem fuderit. Verum quid in leuioribus moror, cum excidium totius urbis in
unius ciuitatis ruina deplorandum nobis sit? Vbi est maxima ciuitas Hierusalē? ubi de-
cora Sion? ubi templum mirabile? ubi secundum illud tabernaculum, sanctitatis, sacra-
tum? quo semel in anno solus princeps sacerdotum solebat intrare non sine sanguine,
quem pro se offerret & populi delictis? Profanatum gentibus, habitant in reliquiis ur-
bis, qui eam destruxerunt. Vbi, inquam, es ciuitas referta populis, uenerabilis regibus,
acceptabilis deo, gratiæ sedes? pauimenta tua de marmore, parietes tui fulgentes mar-
more, culmina tua pretioso splendebant marmore, portæ tuæ micantes auro, aliæ argen-
to renitentes. Omnes interfecti, & qui te iugiter inhabitabant & qui ad te & totius or-
bis terrarum partibus conueniebant, ut non dubium sit totum in te mundum periisse.
Nudata omnia, à culminibus cremata, à fundamentis diruta: facta est habitatio tua deset-
ta, nec est q in tabernaculis inhabitet, & adhuc quenq; uiuere libet, & non uixisse pœni-
tet? Duri oculi, qui hæc uidere possunt: immites animi qui uel possunt quod tantis sup-
sint doloribus, non quod defecerit clades, sed quod iam nulla requies. Quò enim circū-
feremus oculos, aut quid decernere delectet? urbs tota sepulchrum mortuorum est, so-
læ spectantibus occurrunt fauillæ, uiæ uacua uiuentium, repleta cadaueribus. Miseri se-
uiores ci

Vide supra
ca. 53. alia le-
ctionē. 72.
fa. 2. uer. 9.

uiores cinerum
gentes ossa, quæ
les impius ad
dinatione uiu
hostis suos
meticulosus
sua super
bus intueri
ri, aut facer
supuimus
Circuallau
sibi filios no
p dignitatē
miserabiles:
tes flammæ, aut
post iugum l
uentibus, &
possent sibi si
lum celebrat
referuimus a
rationis. Alia
deu cognoui
gitationibus si
perditas uen
lini sunt. Nar
uenissem, &
& me & patr
mus q; sis fili
ueritate: quæ
dum gloria
um, & alius
onor sanctus
gentium pop
pe dñi cucu
stationis su
egressionis:
pideas secu
destinatum
quisq; mor
& per med
culo mortis
uere manna
salubriter re
phetam uob
quem si qui
tra descript
lo miserim
runt: ut pop
cem ætern
Israel saluæ
super illum
lelum, qui

niores cinerulenta canicie, & scisso amicto supra reliquias mortuorum sedent, nuda te-
gentes ossa, quo defendant à uolatilibus ac bestiis. Mulieres pauca incolumes, quas mi-
les impius ad turpitudinem non ad uitam seruauerit. Quis hæc uidens & de comper-
dinatione uiuendi cogitans, audeat ad cœlū leuare oculos? Quis sic immemor patriæ,
hostis suorū, pietatis alienus, expers dulcedinis, cuius tā semiuiri sit mollis spūs? Quis ita
meticulosus, quē non pudeat his reseruatū? Vtinam qdem olim defuncti essemus, aut
si uita superesset, oculoꝝ lumen periret, priusq̃ sanctam urbem dirutam hostiū mani-
bus intueremur, templūq; hoc à maioribus nostris sacratū deo, tam impie flāmis crema-
ri, aut sacerdotes in templo conspiceremus iacere interfectos. Emendemus ergo, q̃ his
supuiximus malis, ut uideamur nō uitæ studio distulisse mortē, sed uirtutis intentione.
Circūuallauit hostis omne munimentū: nil superest nisi aut nos, aut coniuges nostræ: iā
sibi filios nostros in auctione constituūt, certantq; inter se, q̃s cuius abducat uxorē: utrū
p̃ dignitatū meritis p̃sonarū, ue ordinibus distribuendæ sint, an sortitus subire cogendi
miserabiles: nobis quoq; parant p̃digia p̃enarū, tormenta exquisitissima: non solū ardē-
tes flāma, aut diuersæ neces uicticis ictu securis: duro qdem post uincula, post carcerē,
post iugum supplicio, sed tolerabiliore uiris, si ludibrio tacet, sed etiam auulsi artus ui-
uentibus, & præcipue truncatæ manus. Nec immerito, quia defuerūt suo muneri, cum
possent sibi subuenire. Subeundi quoq; morsus ferarū ad uictorū spectaculū, qd̃ diuersis
siam celebrat arenis utbiū: uel exemplo nobis debet esse pudendū, uel uisu miserabile, ut
reseruemur aut bestiis, aut fratribus præliaturi. Et id genus plena diffidentia & despe-
rationis. Alia multa ex quibus om̃ibus, cum ludæi sibi manifeste iratū ex reꝝ euentibus
deū cognouissent, non sicut deū glorificauerāt, aut gratias egerūt, sed euauerūt in co-
gitationibus suis, & obscuratū est insipiens cor eorū, & cum qui ad oues tm̃ domus Israël
perditas uenerat, oderunt: odientes crucifixerunt, & gloriā resurrectionis euacuare mo-
liti sunt. Nam si cognouissent, rei adeo nequaq̃ extitissent. Vnde ipse de eis dñs: Si non
uenissem, & locutus eis fuissē, peccatū non haberent. Nunc autē & uiderunt, & oderūt
& me & patrem meū. Cognouerunt siquidem ex parte, quō & dæmones, dicentes: scia-
mus q̃ sis filius dei: uidētes mirabilia, & audientes mirabiliora, sed non cognouerūt rei
ueritatē: quia duricordes detrectauerūt credere. Si em̃ credentes uere cognouissent, nunq̃
dñm gloriæ (ut ait Paulus) crucifixissent. Hinc p̃pheta: Cognouit bos possessorem su-
um, & asinus præsepe dñi sui, Israël autē me non cognouit. Quid per bouem, nisi prædi-
cator sanctus quisq; intelligit, in semine uerbi dei illaborans? quid per asinū, nisi brutus
gentium populus designat? qui audiens pastoris cuiuslibet prædicationē mox ad præse-
pe dñi cucurrit, ut pabulo uerbi dei adhæreret. Bene autē post quadraginta, & duos ui-
sitationis suæ annos, Israël à terra repromissionis exterminatur, quia post quadraginta
egressionis ab Aegypto annos, in eam introductus perhibet: in quibus duas decalogi la-
pideas secundo suscepit tabulas, per quas præfiguratur biennium, ad euerfionis numeꝝ
destinatum: in quibus etiam maxime notanda est ænei serpentis exaltatio, cuius respectu
quisq; moribundus uitæ restituebat. Sicut em̃ illo temporis spatio, & manna pasti sunt,
& per mediatorem Mosē, legem tabulis descriptam lapideis acceperunt, & qui in arti-
culo mortis serpentem non respexerunt exaltatū, perierunt: sic intra hoc euerfionis tps̃,
uerū manna (unde dictum fuerat, Ego sum panis uiuus, qui de cœlo & cætera) haurire
salubriter renuentes, uerumq; mediatorem Christum Iesum, de quo præcinebat: Pro-
phetam uobis suscitabit dñs deus uester de fratribus uestris tanquā me ipsum audietis,
quem si quis non audierit, exterminabit de populo suo: Eiusq; legalia in seipso uera pe-
tra descripta sequi dissimulantes, exaltatum in cruce, & à mortuis surrexisse, sub articu-
lo miserimæ euerfionis credere respuentes, à terra repromissionis exterminati, perie-
runt: ut populus ille qui sedebat in tenebris, & habitabat in regione umbræ mortis, lu-
cem æternam uidens resurrectionis, in eam cum plenitudine sua introeat, & sic reliquiae
Israel saluæ fiant, quatenus ex duobus parietibus, una conserat in resurrectione ecclesia
super illum lapidem angularem, qui faciet utraq; unum, dominum nostrum Christum
Iesum, qui uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

F I N I S .

Tabula prima Cō cordantiar. Egesippi de exci- dio Hierosolymi. Lib. Cap.	Tabula prima Cō cordantiarum, Iosephi de bello Iu- daico. Lib. Cap.	Tabula prima Cō cordantiarum, Iosephi in Antiqui. lib. de bello Iuda. Lib. Cap.	Tabula tertia Con- cordantiarum, Egesippi de exci- dio Hierosolymi. Lib. Cap.	Tabula tertia Con- cordantiar. Iosephi de bello Iu- daico. Lib. Cap.
i 1	i 1	12 6 7	3 1	3 1
i 2	i 2 2	12 8	3 1	3 0
i 3	i 3 3	13 1	3 2	3 1
i 4	i 4	13 13	3 3	3 1
i 5	i 4	13 14	3 4	3 2
i 6	i 5 5	13 15	3 5	3 3
i 7	i 6 7	13 17	3 6	3 4
i 8	i 8 8	13 18	3 7	3 5 7 8 9
i 9	i 9	13 19	3 8	3 10
i 10	i 10	13 20	3 9	3 11
i 11	i 11	13 21	3 10	3 12 13
i 12	i 11	13 22	3 11	3 14 16
i 13	i 11	14 1	3 12	3 18
i 14	i 12 12	14 2 3 4	3 13	3 19
i 15	i 13 13	14 4 5 6 7	3 14	3 20 21
i 16	i 14 13	14 8	3 15	3 21
i 17	i 16 15	14 8 9	3 16	3 21
i 18	i 16 17	14 10	3 17	3 22
i 19	i 16	14 11 12	3 18	3 23
i 20	i 17	14 13	3 19	3 24
i 21	i 17	14 14 15	3 20	3 25
i 22	i 17	14 16	3 20	3 26 27
i 23	i 17	14 16	3 21	3 27
i 24	i 18	14 17 18	3 22	3 28
i 25	i 19 20	14 18 19 20	3 23	3 28 29
i 26	i 20	14 20	3 24	3 30
i 27	i 20	14 21 22	3 25	3 30
i 28	i 20	14 23	3 26	3 31 32
i 29	i 21 21	14 24 25		
i 30	i 22	14 26 27		
i 31	i 23 24	15 4 5		
i 32	i 24	15 6		
i 33	i 25	15 7		
i 34	i 26	15 8		
i 35	i 27	15 9 10 11		
i 36	i 27	15 9		
i 37	i 27	15 2 3		
i 38	i 27	16 1 8 9		
i 39	i 27	15 9		
i 40	i 27	16 13		
i 41	i 27	16 17 19 20		
i 42	i 27	17 1 2 3 4		
i 43	i 27	17 5		
i 44	i 27	17 5 6 7		
i 45	i 27	17 8 9 10		
i 46	i 27	17 11 12		

Tabula .II. Egesippi de exci- dio Hierosolymi. Lib. Cap.	Tabula .II. Iosephi de bello Iu- daico. Lib. Cap.	Tabula .II. Iosephi in Antiqui. lib. de bello Iudai. Lib. Cap.
2 1	2 1	17 16
2 2	2 2	17 17 18
2 3	2 3	18 7 8 9
2 4	0 0	18 10 14
2 5	2 3 4	18 15 16
2 6	2 4 5	19 12
2 7	2 9 10	20 15 19
2 8	2 11	20 17
2 9	2 11 12 14 15	20 18 19 20
2 10	2 17	0 0
2 11	2 18 19 20	20 22
2 12	2 21 24 25	8 0
2 13	0 0	0 0
2 14	0 0	20 22
2 15	2 26	Hucusq; Ioseph ⁹ in Anri. li. A duodeci. em usq; ad. 20. p- seq; passim histo. excidij Hierosoly.
2 16	2 26	
2 17	2 27	
2 18	2 28	

Tabula quarta C
cordantiar.
Egesippi de exci-
dio Hierosolymi.
Lib. Cap.
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33

Exc

Tabula quarta C5 cordantiar.		Tabula quarta C5 cordantiar.	
Egesippi de exci- dio Hierosolymita.		Iosephi de bello Iu- daico.	
Lib.	Cap.	Lib.	Cap.
4	1	4	1 2
4	2	4	3
4	3	4	5 6
4	4	4	7 4
4	5	4	8 9
4	6	4	9
4	7	4	10
4	8	4	11
4	9	4	11 2
4	10	4	3
4	11	4	4 f
4	12	4	6
4	13	4	7
4	14	4	8
4	15	4	8
4	16	4	9
4	17	4	10
4	18	4	11
4	19	4	12
4	20	4	13
4	21	4	15
4	22	4	15
4	23	4	14
4	24	4	15 16
4	25	4	17
4	26	4	18
4	27	4	18
4	28	4	19
4	29	4	19
4	30	4	19
4	31	4	20
4	32	4	
4	33	4	

Tabula quinta Con cordantiar.		Tabula quinta Con cordantiar.	
Egesippi de exci- dio Hierosolymi-		Iosephi de bello Iu- daico.	
Lib.	Cap.	Lib.	Cap.
f	1 1	6	1 2
f	2	6	0
f	3	6	3
f	4	6	4
f	5	6	f
f	6	6	6 7
f	7	6	7
f	8	6	8 10
f	9	6	8 9
f	10	6	10
f	11	6	11 12
f	12	6	12 13 14
f	13	6	15
f	14	6	16
f	15	6	17
f	16	6	18
f	17	6	19
f	18	6	20
f	19	6	21
f	20	6	21
f	21 21	6	22 23 24
f	22 22	6	25 26
f	23	0	0
f	24	6	27
f	25	6	27
f	26	6	28
f	27	7	1
f	28	7	2
f	29	7	2
f	30	7	3
f	31	7	4
f	32	7	f
f	33	0	0
f	34	7	f
f	34	7	6
f	35	7	7
f	36	7	8
f	37	7	9
f	38	7	10
f	39	7	11 12
f	40	7	13
f	41	0	0
f	42	7	14 15
f	43	7	16
f	44	7	17
f	44	7	18
f	45	7	19
f	46	7	20 22
f	47	7	23
f	48	7	24 25 29
f	49	7	42
f	50	7	35
f	51	7	43 44
f	52	7	45
f	53	7	46

Excusum Coloniae per Eucharium Ceruicornum, impensa & aere M. Go-
defridi Hittorpii, mense Martio.

Faint, mirrored text from the reverse side of the page, appearing as bleed-through. The text is mostly illegible due to fading and the texture of the aged paper.

